

รายงานฉบับสมบูรณ์

พื้นที่ทางวัฒนธรรม ในกลุ่มชาติพันธุ์ปล้าง จากการศึกษาเปรียบเทียบ
ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ จากสามหมู่บ้านใน พื้นที่เชียงรายและรัฐฉาน ประเทศสหภาพเมียนมา
PLANG Ethnic group Cultural Space Comparison of the chicken bone manuscript
from three villages in Chiang Rai and Shan State Myanmar)

พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง
เชิดชาติ หิรัญโร

เมษายน 2560

สัญญาเลขที่ RDG59H0018

รายงานฉบับสมบูรณ์

พื้นที่ทางวัฒนธรรม ในกลุ่มชาติพันธุ์ป้าง จากการศึกษาเปรียบเทียบ
ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ จากสามหมู่บ้านใน พื้นที่เชียงรายและรัฐฉาน ประเทศสหภาพเมียนมา
PLANG Ethnic group Cultural Space Comparison of the chicken bone manuscript
from three villages in Chiang Rai and Shan State Myanmar)

คณะผู้วิจัย

สังกัด

พลวัฒน์	ประพัฒน์ทอง	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
เชิดชาติ	ทิรัญโร	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ชุดโครงการวิจัยมุ่งเป้า มนุษยศาสตร์

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานวิจัยนี้เป็นของผู้วิจัย วช. และสกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

Exclusive Summary

การทำนายด้วยกระดูกไก่เป็นวิธีการที่กลุ่มคนในกลุ่มน้ำโขง ได้ใช้ทำนายในวิถีชีวิตประจำวันมาอย่างยาวนาน และบางกลุ่มชาติพันธุ์ยังสืบทอดวิธีการมาจนถึงทุกวันนี้ จากคติความเชื่อของกลุ่มคนไท ที่ให้ความหมายของไก่ว่า “ไก่หมายถึงอำนาจ” ที่ขึ้นส่วนไก่มีความหมายถึงอำนาจที่แตกต่างกัน การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคนกับไก่มีมาอย่างต่อเนื่องและชัดเจนขึ้นเมื่อราวปี พ.ศ. 2457 ในโครงการ พหุสัมพันธ์ที่หลากหลายระหว่างมนุษย์กับไก่ (HCMR) และทำการศึกษาต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2560) ได้มีข้อสังเกตจากงานวิจัยว่า ไก่สัมพันธ์กับคนโดยที่คนเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต และการใช้ที่ดิน แต่การใช้ไก่เพื่อการบริโภคนั้น คนต้องมีพัฒนาการทางเทคโนโลยีทางวัฒนธรรมเช่นเครื่องมือจับสัตว์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้จับไก่ป่าที่มีความปราดเปรียว มนุษย์จึงมีความสามารถจับไก่ป่ามาบริโภคได้ ดังนั้นกลุ่มคนที่มีพัฒนาการในระยะเก็บของป่าล่าสัตว์นั้นไม่สามารถบริโภคไก่ป่าได้เลย คนสามารถบริโภคไก่และไก่กลายมาเป็นสัตว์เลี้ยงเมื่อการผลิตของคนเมื่อเพาะปลูกแบบไร่นาเวียน ซึ่งจะไปทับซ้อนกับพื้นที่การหากินของไก่ป่า ทำให้คนใกล้ชิดกับไก่ป่ามากขึ้นไก่ป่าจึงมีความสัมพันธ์บนพื้นที่ทับซ้อนของพื้นที่ การผลิตเกษตรกรรมของมนุษย์ที่รุกคืบเข้าไปในพื้นที่ของไก่ป่า

ในคติความเชื่อเรื่องไก่กับอำนาจนั้น เป็นสิ่งที่สืบทอดมาในกลุ่มคนต่างๆและการทำนายด้วยไก่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ยังคงเป็นวิธีที่ได้รับการสืบทอด ถึงแม้ว่าการใช้ไก่ในการทำนายนั้นจะมีความหลากหลายไม่ว่ากระดูกส่วนต่างๆ รวมถึงอวัยวะ แต่สำหรับการทำนายด้วยกระดูกขาไก่นั้นเป็นการทำนายแบบเดียว (ขณะที่ศึกษานี้) ที่มีการจารึกเป็นตำราสำหรับการทำนาย การศึกษาตำราการทำนายด้วยกระดูกขาไก่เริ่มต้นโดยเรณู วิชาศิลป์ ในการศึกษารวบรวมตำราในกลุ่มภาษาตระกูลไท เช่น ไทลื้อ ไทใหญ่ ไทอาหม นับเป็นก้าวแรกในการศึกษาตำราที่อยู่กลุ่มภาษา วรรณกรรม ต่อมามีการศึกษาตำราการทำนายด้วยกระดูกขาไก่ในกลุ่มคนที่พูดภาษามอญ-เขมร ที่เป็นชาติพันธุ์ปลั่ง (ไตดอยหรือ ลัวะ) ในทางกลุ่มวิชาการสังคมศาสตร์จากการพบว่ากลุ่มคนพูดภาษาปลั่งได้มีตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ที่เขียนโดยใช้ภาษา ไทเขิน และภาษาไทลื้อ แทนเสียงภาษาของตนเอง ที่บ้านห้วยน้ำซุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย การศึกษาพบว่า การทำนายด้วยกระดูกไก่นั้นต้องเป็นไก่ของเจ้าที่ต้องการทำนายและการทำนายต่างๆมีระบบของผีประจำพื้นที่ทางกายภาพในชุมชน คนที่ต้องการคำทำนายคือคนที่อยู่ระหว่างจุดเปลี่ยนผ่านชีวิต ในกรณีต่างๆเช่น สร้างบ้านใหม่ แต่งงาน เดินทางไกล หรือได้งานใหม่ เลื่อนตำแหน่งใหม่ เป็นต้น ต่อมาการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อจัดลำดับขั้นการทำนายด้วยกระดูกไก่พบว่ามียุทธศาสตร์การทำนายด้วยกระดูกไก่แต่ละกลุ่มคนมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและการผลิตในชุมชนที่มีพัฒนาแตกต่างกันรวมถึงระบบความเชื่อและศาสนา

การวิจัยนี้ได้การศึกษาเพื่อขยายผลของการศึกษาที่ผ่านมาในกลุ่มคนพูดภาษาปลั่ง โดย สันนิษฐานว่าเป็นกลุ่มที่สามารถหาร่องรอยการเชื่อมต่อระหว่างกลุ่มที่มีพัฒนาเก็บของป่าล่าสัตว์มาเป็นกลุ่มที่ทำเกษตรกรรมแบบไร่นาเวียน รวมถึงการพัฒนาการของสังคมระบบนับถือผีมาเป็นการนับถือศาสนาพุทธ ใน

สามชุมชน ที่แตกต่างกันในเรื่องพัฒนาการทางสังคมและประวัติศาสตร์ผ่านตำราการทำนายด้วยกระดูกขาไก่ ที่นักวิจัยได้เก็บข้อมูลมาจากสองหมู่บ้านในรัฐฉาน ประเทศสหภาพเมียนมา ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบตำราการทำนายด้วยกระดูกขาไก่สามฉบับ จากสามพื้นที่ คือ ฉบับที่ 1 บ้านห้วยน้ำซุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ฉบับที่ 2 บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน ประเทศสหภาพเมียนมา ฉบับที่ 3 บ้านหนองหลวง เมืองมั่ว เขตปกครองตนเองชนชาติไต รัฐฉาน ประเทศสหภาพเมียนมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบการทำนายในตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ทั้งสามฉบับ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับระบบการทำนายด้วยกระดูกไก่ทั้งสามฉบับ ที่สอดคล้องระหว่างพื้นที่ทางวัฒนธรรมศีลธรรมและสิ่งแวดล้อม

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยเริ่มจากการศึกษาตำราที่บ้านห้วยน้ำซุ่น และได้เดินทางไปยังเส้นทางการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มปลั้งในเขตเมืองเชียงตุงและเมืองลา ได้เก็บตำราเพิ่มเติมขึ้นอีก 2 พื้นที่ จึงนำมาปริวรรตจากตัวอักษรภาษา ไทลื้อ เป็นภาษาไทยในการปริวรรตนั้นมีบางคำที่ไม่สามารถแปลได้เพราะออกเสียงในภาษาปลั้งจึงได้เดินทางไปยังหมู่บ้านปลั้งที่เชียงราย เป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจากบ้านหนองหลวง และบ้านน้ำยื้อ เมืองมั่ว ให้ช่วยอธิบายความให้ จากนั้นนำตำราที่ปริวรรตแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จึงนำมาจัดระบบความเหมือนความต่างด้วยการทำ taxonomy และการวิเคราะห์ในกรอบแนวคิด พื้นที่ทางวัฒนธรรม ของ Henri Lefedvre

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเปรียบเทียบในกลุ่มคำทำนายจากตำราสามฉบับ

เปรียบเทียบในกลุ่มพื้นที่ทางวัฒนธรรมกับความสัมพันธ์ในการทำนาย (จากแนวคิด Henri Lefedvre)

พื้นที่ทางกายภาพ

● พื้นที่ของบ้าน

จากการศึกษาคำสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บ้านที่มีระบุในตำรากระดูกไก่ทั้ง 3 พื้นที่/ฉบับ พบว่ามี การระบุพื้นที่ในตัวบ้านมากที่สุดในตำรากระดูกไที่บ้านห้วยน้ำซุ่น และรองลงมาเป็นบ้านหนองหลวง สำหรับบ้านแยก ไม่ปรากฏคำที่เกี่ยวกับพื้นที่ของตัวบ้าน ทั้งนี้ข้อค้นพบดังกล่าว จะพบว่าเป็นคำที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน เช่น ประตูบ้าน บันได เหนือประตู ที่นอน เตาไฟ กลางบ้าน มุมบ้าน ใต้ถุนบ้าน โดยคำเหล่านี้จะสัมพันธ์

กับเรื่องของการกระทำผิดผี ซึ่งในทางปฏิบัติจะหมายความว่า เป็นกฎข้อห้ามกระทำต่อพื้นที่บ้าน ขณะเดียวกัน ก็เป็นการควบคุมพฤติกรรมและมารยาทในความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวหรือคนอยู่ที่ในบ้าน

คำสำคัญเหล่านี้จะพบซ้ำ ๆ ในคำทำนายของตัวทายกระดูกไก่ของ 3 พื้นที่ โดยสามารถแยกคำทำนาย และรูปตัวทาย ได้ดังนี้

บ้านหนองหลวง จะพบคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บ้าน เช่น ประตูเรือน ใน 5 รูปตัวทาย บันได จะพบ 4 รูปตัวทาย มุมบ้าน จะพบ 1 รูปตัวทาย ห้องนอนที่นอน จะพบ 1 รูปตัวทาย ใต้ถุนบ้าน จะพบ 2 รูปตัวทาย เสาหน้าบ้าน จะพบ 1 รูปตัวทาย หมอนน้ำดื่ม จะพบ 1 รูปตัวทาย ข้างเรือน จะพบ 1 รูปตัวทาย ปลายไม้เรือน จะพบ 1 ตัวทำนาย

บ้านแยก ไม่ปรากฏคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บริเวณบ้าน

บ้านห้วยน้ำซุ่น จะพบคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บ้าน เช่น ดินบันได จะพบ 4 รูปตัวทาย บันได จะพบ 1 รูปตัวทาย หัวบันได จะพบ 1 รูปตัวทาย ประตูบ้าน จะพบ 2 รูปตัวทาย เหนือประตู จะพบ 2 รูปตัวทาย เตาไฟ จะพบ 3 รูปตัวทาย หัวนอนที่นอน จะพบ 4 รูปตัวทายที่ กลางบ้าน จะพบ 2 รูปตัวทายที่ ใต้ถุนบ้าน จะพบ 1 รูปตัวทายที่ เสี้ยวเรือน จะพบ 7 รูปตัวทาย

- พื้นที่ในเชิงทำมาหากิน การทำไร่นาและการค้า

จากการศึกษาคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ พื้นที่ของการทำมาหากิน เช่น การทำไร่นาและการค้า หรือการผลิตอื่น ๆ จะพบว่า ทั้ง 3 ตำราของพื้นที่บ้านหนองหลวง บ้านแยก และบ้านห้วยน้ำซุ่น มีการความสำคัญต่อการทำมาหากินเป็นหลัก โดยคำสำคัญ เช่น การค้าขาย การทำไร่นา มีระบุ ซ้ำ ๆ กันตามตัวทายกระดูกไก่ ดังนี้

บ้านหนองหลวง จะพบคำทำนายที่เกี่ยวกับการค้าขาย 51 รูปตัวทาย และที่เกี่ยวกับการทำไร่ทำนา จะพบ 30 รูปตัวทาย

บ้านแยก จะพบคำทำนายที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน 42 รูปตัวทาย และที่เกี่ยวกับการค้าขาย 6 รูปตัวทาย

บ้านห้วยน้ำซุ่น จะพบคำทำนายที่เกี่ยวกับการค้าขาย 49 ตัวทาย และที่เกี่ยวกับการปลูกไม้ กล้วยอ้อย จะพบ 1 รูปตัวทาย

- พื้นที่สิ่งแวดล้อม ป่า หนองน้ำและต้นไม้

จากการศึกษาคำสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สิ่งแวดล้อม เช่น ป่า หนองน้ำและต้นไม้ ของตำราทั้ง 3 พื้นที่ ได้แก่ บ้านหนอง บ้านแยก บ้านห้วยน้ำซุ่น จะพบว่า มีคำที่คล้าย ๆ กันอยู่บ้าง เช่น ต้นไม้ น้ำ ลำห้วย น้ำห้วย ทำน้ำ ทำน้ำหาญาคา จอมปลวก คำเหล่านี้จะพบมากในตำรากระดูกไก่บ้านห้วยน้ำซุ่น และรองลงมาเป็นบ้านหนองหลวง และบ้านแยก คำสำคัญ ๆ เหล่านี้ จะพบซ้ำ ๆ ในคำทำนายรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

บ้านหนองหลวง จะพบคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมได้แก่ ต้นโพธิ์ต้นไม้ จะพบ 3 รูปตัวทาย น้ำและบ่อน้ำ จะพบ 5 รูปตัวทาย ลำห้วย จะพบ 2 รูปตัวทาย ร่องน้ำ จะพบ 3 รูปตัวทาย หลุมาคา จะพบ 1 รูปตัวทาย สวน จะพบ 1 รูปตัวทาย จอมปลวก จะพบ 3 รูปตัวทาย หัวฝายหนอง จะพบ 1 รูปตัวทาย ทำน้ำ จะพบ 1 รูปตัวทาย

บ้านแยก จะพบคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ไม้ใหญ่ จะพบ 1 รูปตัวตาย

บ้านห้วยน้ำขุ่น จะพบคำทำนายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ บ่อน้ำ จะพบ 5 รูปตัวตาย **จอมปลวก** จะพบ 1 รูปตัวตาย **ร่องน้ำ แม่น้ำ** จะพบ 2 รูปตัวตาย **ท่าน้ำ** จะพบ 1 รูปตัวตายที่ **ท้ายน้ำ** จะพบ 1 รูปตัวตายที่ **ดงป่าไม้** จะพบ 2 รูปตัวตายที่ **เหมืองฝาย** จะพบ 1 รูปตัวตาย

พื้นที่ภายในจิตใจปัจเจก

- เปรียบเทียบในกลุ่มถูกกระทำจากผีและการแก้ / ผีตี/ ผีร้าย
- การป่วยไข้
- การแก้ไขให้ดีขึ้น

จากการศึกษาดำราของทั้ง 3 ฉบับ จะพบว่าผีต่าง ๆ ที่อยู่ในระบบความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ป้าง โดยระบบผี ที่มีชื่อเชื่อมโยงสัมพันธ์กับบรรพบุรุษ และพื้นที่ทางกายภาพ และมีบทบาทในการกำหนดวิถีชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาดำรากระดูกไก่ทั้ง 3 พื้นที่หรือตำราดังกล่าว พบว่า ผีต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในตำราทั้ง 3 โดยส่วนใหญ่จะมีชื่อเรียกที่เหมือนกัน ๆ กัน อาจจะแตกต่างกันเล็กน้อย แต่สำหรับในตำราบ้านแยก พบว่า ผีที่ปรากฏมีจำนวนน้อยสุด ดังที่ระบุในตารางข้างต้น ซึ่งจำนวนผีที่แตกต่างนั้นแสดงถึงความซับซ้อนของระบบสังคมที่ต้องมีผีที่แตกต่างมากำกับคุณธรรมจริยธรรม

อย่างไรก็ตาม หลังจากทำการศึกษาและแยกตัวตนของผีแล้ว จะพบว่า ผีมีผลต่ออาการเจ็บไข้ได้ป่วย หรืออาจกล่าวได้เป็นไข้เพราะกระทำผิดผี ซึ่งเมื่อมีการกระทำผิดผีดังกล่าว ในตำราได้ระบุอาการของการกระทำผิดผีในลักษณะ เช่น ไข้ไม่ถึงตาย ไข้ปานกลาง ไข้อาจถึงตาย ตาย ทั้งนี้ในตำรายังระบุวิธีการแก้ไข ดังเช่น การทำพิธีเรียกขวัญ ทำพิธีเลี้ยงคิน การสืบชะตา การทำบุญ การบวชลูกแก้ว พิธีขอขมา พิธีเลี้ยงส่งเคราะห์ ซึ่งจะพบว่าความหลากหลายของการแก้ไขความผิดที่กระทำต่อผีและพื้นที่ทางสังคมทางกายภาพนั้น บ้านหนองหลวงจะมีความหลากหลายมากที่สุดและบ้านห้วยน้ำขุ่นจะเป็นเรื่องพิธีขนาดใหญ่และการซ่อมแซมส่วนบ้านแยกนั้น มีการทำพิธีเรียกขวัญเท่าและการเลี้ยง (กลับ) คิน เท่านั้น

พื้นที่ทางสังคม

- เปรียบเทียบในกลุ่มชีวิตวัฒนธรรมของการทำนาย

บ้านหนองหลวง จะให้ความสำคัญกับการค้าขายและการทำมาหากินเป็นหลัก และมีระบบการควบคุมทางสังคมภายใต้ผีต่าง ๆ ดังที่งานวิจัยชิ้นนี้พบว่า มีผีมากถึง 31 ตน โดยผีเหล่านี้มีบทบาทในการควบคุมการกระทำ มารยาทและความสัมพันธ์ในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ป้าง ผีเหล่านี้เปรียบเสมือนกฎเกณฑ์ที่จัดระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตประจำวัน กฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้ออกมาในรูปของข้อห้ามที่มีลักษณะการกระทำผิดหรือผิดผี ดังตัวอย่างคำทำนาย เช่น ไข้หรือป่วยมีสาเหตุจากกระทำผิดผีเสียบ้าน

นอกจากนี้ในตำรายังระบุถึงวิธีแก้ไขต่อการกระทำผิดต่อผีต่าง ๆ เช่น วิธีแก้ไขด้วยการสืบชะตา การทำพิธีขอขมา การทำบุญหรือเป็นเจ้าภาพในการบวชลูกแก้ว

ตำรากระดูกไก่บ้านหนองหลวง สามารถสะท้อนลักษณะการทำนายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในทางวัฒนธรรมของกลุ่มปล้งบ้านหนองหลวง คือ 1.วิธีการผลิต การค้าขายและการทำมาหากิน 2. ผี ในฐานะกฎเกณฑ์ในการควบคุมความสัมพันธ์ทางสังคม 3. พิธีกรรมทางความเชื่อที่เป็นสัญลักษณ์ในการควบคุมสังคม

บ้านแยก พบว่าให้ความสำคัญกับ การทำมาหากินและการศึก ซึ่งมีจำนวนการทายเรื่องการศึกนี้เป็นจำนวนมากที่สุดอย่างเห็นได้ชัดคือ **ตำรากระดูกไก่บ้านหนองหลวง** มีการระบุเพียง 3 ที่ในรูปตัวทาย ส่วนบ้านแยก นั้นมีจำนวน 39 ตัวทาย และห้วยน้ำขุ่น 1 ตัวทาย นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับคติความและการเจรจาต่อรองอีกด้วย ส่วนในด้านความเชื่อและบทบาทในการควบคุมของผี มีระบุ 8 ตนเท่านั้น ที่มีบทบาทในการกำหนดความสัมพันธ์ทางสังคมของชาติพันธุ์ปล้งบ้านแยก เช่น เป็นไข้เพราะการกระทำผิดผีอารักษ์ ไข้เพราะขวัญหนี อย่างไรก็ตาม พบว่าในตำรามีการระบุถึงวิธีการแก้ไขกระทำผิดต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เป็นไข้ได้ป่วย โดยการทำพิธีกรรม เช่น พิธีเรียกขวัญ การทำพิธีเลี้ยง (กลับ) คื่น

ตำรากระดูกไก่บ้านแยก ยังสะท้อนถึงลักษณะการทำนายว่าเป็นตำราที่ให้ความสำคัญ คือ 1. การทำมาหากินและการเมืองการศึกสงคราม ซึ่งสะท้อนให้ถึงบริบทของพื้นที่และช่วงเวลาของสถานการณ์ในอดีตต่อพื้นที่ 2. การควบคุมทางสังคมผ่านความเชื่อเรื่องการกระทำผิดผี ซึ่งเป็นอุดมการณ์ในการกำหนดความสัมพันธ์ทางสังคม 3. พิธีกรรมเรียกขวัญ พิธีเลี้ยงคื่น ถือว่าเป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจของกฎเกณฑ์และเป็นตัวกลางในการโยงใยความสัมพันธ์ในสังคม

บ้านห้วยน้ำขุ่น พบว่าจะให้ความสำคัญกับเรื่องการค้าขายเป็นหลัก ตามมาด้วยบทบาทของผี ต่ออาการป่วยไข้ที่มีสาเหตุจากการกระทำผิดผีต่าง ๆ ที่ระบุไว้ตำรา ซึ่งพบว่ามี ผี ทั้งหมด 34 ตน ด้วยกัน จำนวนของผีเหล่านี้ สะท้อนถึงความเข้มงวดของกฎเกณฑ์ในการควบคุมความสัมพันธ์ทางสังคม หากเปรียบเทียบกับตำราของพื้นที่อื่นแล้วอาจถือได้ว่าชาติพันธุ์ปล้งบ้านห้วยน้ำขุ่นจะมีความเคร่งครัดในกฎเกณฑ์ทางจารีตมากกว่า

กฎเกณฑ์เหล่านี้แสดงออกมาในคำทำนายที่บอกถึงลักษณะอาการและผลจากการกระทำผิดผี จะพบว่ามีลักษณะไข้ไม่ถึงตายหรืออาจถึงขั้นตาย อย่างไรก็ตาม ก็พบว่าในตำราได้ระบุถึงวิธีการแก้ไขอาการไข้หรือต่อการกระทำผิดเหล่านี้ ด้วยการทำพิธีกรรม เช่น การบวงสรวง การซื้อเครื่องมาสังเวย การซ่อมแซม เป็นต้น

ตำรากระดูกไก่บ้านห้วยน้ำขุ่น สามารถสะท้อนถึงลักษณะคำทำนายที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ 1. ด้านการค้า 2. การควบคุมทางสังคมผ่านความเชื่อต่อการกระทำผิดผี 3. พิธีกรรม ที่มีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือการเยียวยาอาการและเป็นพื้นที่ที่ทำให้ผู้คนตระหนักถึงการกระทำในสังคมให้เกิดความเป็นระเบียบ ซึ่งประเด็นนี้บ้านห้วยน้ำขุ่นมีความเข้มงวดค่อนข้างมาก

อภิปรายผล

จากการศึกษาดำรากระดูกไก่ทั้ง 3 ฉบับ ในประเด็นที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตทางวัฒนธรรม จะพบว่า ดำรากระดูกไก่เป็นเสมือนธรรมนูญของกลุ่มสังคมขนาดเล็ก ดังที่งานวิจัยชิ้นนี้พบว่าตำราดังกล่าว มีเนื้อหาคำทำนายที่เป็นลักษณะการชี้แนะหรือนำที่สำคัญ เช่น คำทำนายว่าด้วยเรื่อง “ดีและไม่ดี” ซึ่งคำว่าดี ไม่ดี จะเข้าไปอธิบายมิติต่าง ๆ เช่น เกี่ยวกับการค้าขาย การทำไร่นา หรือการสร้างบ้าน คดีความ การเดินทาง การเจรจา คำเหล่านี้จะอยู่ภายใต้กรอบคิดของชุดความเชื่อเรื่องดีและไม่ดี ซึ่งตำรากระดูกไก่อมีบทบาทและอำนาจในการชี้นำในด้านต่าง ๆ เหล่านั้น

นอกจากนี้ ประเด็นการกระทำผิดผี พบว่าตำรากระดูกไก่เป็นลักษณะของข้อห้ามเสมือนกฎหมายที่ควบคุมพฤติกรรม การกระทำต่าง ๆ ต่อพื้นที่ที่มีการระบุว่าผิดผี ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นอำนาจอย่างหนึ่งในการควบคุมและจัดระเบียบเชิงพื้นที่ แต่จะมีผลต่อการรับรู้ที่พื้นที่เหล่านั้นมีความหมายอย่างไร ซึ่งเมื่อเป็นที่รับรู้ของผู้คนแล้ว ก็ทำให้เกิดเป็นระบบระเบียบในความสัมพันธ์ของผู้คนและพื้นที่ด้วย เช่น ชาวบ้านจะรับรู้ที่พื้นที่ต้นน้ำห้ามใช้เพราะจะผิดผี แต่ในความเป็นจริงคือต้นไม้ในบริเวณดังกล่าวเป็นป่าที่ผลิตน้ำ ที่ให้มนุษย์บริโภค จึงห้ามไม่ให้เข้าไปตัดไม้ใช้ประโยชน์ หากเปรียบเทียบกับตัวอย่างกับ การรับรู้เรื่องกฎจราจร เช่น เมื่อไฟแดงต้องหยุดไฟเขียวสามารถขับไปได้ กฎจราจรเช่นนี้ก็เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในการจราจรบนถนนด้วยเหตุนี้ การกระทำผิดผีจึงเป็นลักษณะของการจัดระบบระเบียบในสังคม

ประเด็นที่เป็นเชิงสัญลักษณ์ในการต่อยอดอำนาจของตำรากระดูกไก่ คือ พิธีกรรม ต่าง ๆ ที่มีระบุในตำราทั้ง 3 ฉบับ พิธีกรรมดังกล่าวถือว่าเป็นกลไกและเครื่องมือในการต่อยอดการมีอยู่ของผีต่าง ๆ ที่ควบคุมพฤติกรรมและความสัมพันธ์ของผู้คน ซึ่งพิธีกรรมในความหมายนี้ จึงเป็นพื้นที่ที่สร้างโยงใยของผู้คน ให้เกิดความสัมพันธ์และการเคารพต่อกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ ที่สำคัญคือเป็นการผลิตซ้ำเพื่อการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ปลั่งอีกด้วย ฉะนั้นพิธีกรรม จึงเป็นภาพแทนขนาดใหญ่ที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของวิถีทางวัฒนธรรมของผู้คนใน 3 พื้นที่ผ่านตำรากระดูกไก่

ด้วยเหตุนี้ ตำรากระดูกไก่อของกลุ่มชาติพันธุ์ปลั่ง จึงเป็นตำราที่เปรียบเสมือนคำสอนหรือธรรมนูญอย่างหนึ่งในการจัดระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์แล้ว ทั้งนี้คำทำนายกระดูกไก่อจะผูกโยงกับความเชื่อ ด้วยความเชื่อในกฎหมายที่ควบคุมด้วยผีต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ตำรากระดูกไก่อจึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชาวปลั่งเป็นอย่างมาก เพราะความเชื่อจะส่งต่อการปฏิบัติตามที่เคร่งครัด และการปฏิบัติตามตำราจึงส่งผลต่อการดำรงอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ปลั่งอย่างเข้มข้นอีกด้วย ฉะนั้นตำรากระดูกไก่อจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ปลั่ง

ประเด็นการทำนายเรื่องศึกสงครามของตำรากระดูกไก่ โดยเฉพาะที่มีระบุใน ตำราบ้านแยกเป็นจำนวนมาก สามารถสะท้อนถึงคือ 1. ช่วงเวลาของการสร้างหรือการได้มาของตำรากระดูกไก่ในช่วงของการมีศึกสงครามหรืออาจจะเป็นการเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องศึกในภายหลัง 2. การทำนายเรื่องศึกสงครามแสดงถึงความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างชุมชนหรือระหว่างเมือง 3. การทำนายเรื่องศึกสงครามของตำรากระดูกไก่อยังสัมพันธ์กับอำนาจในการชี้แนะว่า เช่น ทำนายว่าการทำศึกจะชนะหรือแพ้ อย่างไรก็ตาม การ

ทำนายเรื่องศึก ส่งผลให้ชาวบ้านตื่นตระหนกและมีความกลัว มีการเตรียมพร้อมอยู่ตลอดเวลา และจะมีผลให้เกิดความสามัคคีและการรวมกลุ่มของผู้คนให้เหนียวแน่นมากขึ้นอีกด้วยรวมถึงการใช้อำนาจของผู้นำชุมชน ในการเกณฑ์ไพร่พลในการทำศึกสงคราม

การศึกษาพบว่าในพื้นที่ของของตำราที่แตกต่างกันในสามพื้นที่นั้นเมื่อนำมาศึกษาในกรอบแนวคิด Henri Lefedvre เรื่องพื้นที่ทางสังคมนั้นสามารถแยกแยะความแตกต่างของตำราการทำนายได้เป็นสามระดับในเรื่องประเด็นพัฒนาการทางสังคมที่แตกต่างกันในเรื่อง พื้นที่ทั้ง 3 รูปแบบ

ในพื้นที่ทางกายภาพนั้น ที่บ้านแยกนั้นไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน และมีเรื่องการศึกษาที่ต้องเคลื่อนย้ายหรือใช้อำนาจผู้นำเป็นอำนาจสูงสุด มีแต่การค้าและไม่มีเรื่องการผลิตทางเกษตรกรรม ส่วนหนองหลวงนั้นมีขอบเขตแบบชุมชนยังชีพมีการผลิตทางการเกษตรและการค้า ส่วนบ้านห้วยน้ำขุ่นนี้มีขอบเขตในระดับเมืองที่ซับซ้อนมีการปลูกพืช ผลไม้ ที่ใช้ในครอบครัว

ในพื้นที่ด้านจิตใจปัจเจก จะพบว่า ในประเด็นผีและพื้นที่ของผีที่ใช้ในการควบคุมสังคม ชุมชน ซึ่งจะพบว่ามีความแตกต่างของจำนวนผีในแต่ละตำราที่แสดงถึงความซับซ้อนของการกำกับคุณธรรมจริยธรรมในชุมชนที่แตกต่างกัน

ในพื้นที่ทางสังคมจะพบว่าความซับซ้อนในการแก้ปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นจากระบบผีต่าง ๆ แตกต่างกัน ในบ้านแยกจะไม่มีกรณีการทำผิด บ้านหนองหลวง จะแก้การกระทำผิดด้วยพิธีกรรมขนาดเล็กระดับครอบครัว แต่สำหรับบ้านห้วยน้ำขุ่นการแก้การกระทำผิดนั้นต้องเป็นพิธีกรรมระดับเมืองที่ต้องมีหลายครอบครัวมาร่วมมือกันทำ

ทั้งสามพื้นที่นี้แสดงถึงพัฒนาการทางสังคมจากตำราการทำนายกระดูกไก่ที่แตกต่างกันโดยบ้านแยกนั้นเป็นชุมชนขนาดเล็กที่ต้องเคลื่อนที่ย้ายถิ่นมีการผลิตแบบยังชีพ บ้านหนองหลวงนั้นเป็นชุมชนที่เพิ่งเริ่มตั้งถิ่นฐานและทำการเกษตรแบบไร่นาหมุนเวียนทำให้ไม่มีขอบเขตพื้นที่ชัดเจน ส่วนบ้านห้วยน้ำขุ่นนั้นเป็นสังคมเมืองที่มีความซับซ้อนของพื้นที่และการผลิตทางการเกษตรที่ใช้ที่ดินแบบเข้มข้น

สรุป

การวิจัยนี้สามารถสรุปได้ถึงความแตกต่างระหว่างตำราทั้งสามฉบับทั้งที่เป็นตำราที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน แตกต่างกันสามพื้นที่ ถึงแม้ว่ารูปตัวหายจะมีความเหมือนกัน จำนวน 42 ตัวหาย จาก 3 ฉบับแต่คำหายไม่ได้เป็นเรื่องเดียวกัน ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า รูปแบบของกระดูกไก่อันนั้นสามารถซ้ำกันได้แต่ความหมายนั้นเป็นไปตามบริบทของพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้สามารถใช้แนวคิดเรื่องพื้นที่ทางวัฒนธรรมของ Henri Lefedvre มาเป็นกรอบการศึกษาทำให้เห็นระบบความสัมพันธ์ในโครงสร้างการทำนายในตำราทั้ง 3 ฉบับ เมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับการพัฒนาการทางสังคมของแต่ละชุมชนพบว่าพื้นที่ทางวัฒนธรรมแต่ละหมู่บ้านจะมีลำดับการพัฒนาการที่แตกต่างกัน¹ ดังนั้น ในส่วนของบ้านแยกนั้นเป็นตำราที่

¹ ตำราทั้งสามไม่ได้บอกถึงอายุของตำราและไม่สามารถบอกถึงวิถีชีวิตของชุมชนได้แต่เป็นการที่วิเคราะห์ถึงตำราที่เหมาะสมกับชุมชนแบบใดเท่านั้น

เหมาะสมกับชุมชนที่กำลังเปลี่ยนจากกลุ่มคนที่เก็บของป่าล่าสัตว์มาเป็นการเริ่มการเพาะปลูกที่ใช้ระบบไร่
หมุนเวียนในการผลิตมีเทคโนโลยีในการจับไก่สามารถนำไก่ป่ามาเป็นไก่บ้านได้เพราะการทำนายต้องใช้ไก่บ้าน
มาทำนายเท่านั้น ซึ่งจะพบว่าบ้านแยกนั้นมีการทำนายเรื่องการศึกษาจำนวนมากเพราะต้องใช้อำนาจผู้นำการ
จัดการผู้คนให้เกิดระเบียบแบบแผนมากกว่าการสัมพันธ์ด้วยเศรษฐกิจ ในส่วนของหนองหลวงนั้นเป็นตำราที่
เหมาะสมกับชุมชนที่สัมพันธ์กับการค้าและการเพาะปลูกแบบไร่หมุนเวียน ในส่วนของห้วยน้ำซุ่นจะเป็นตำราที่
เหมาะสมกับชุมชนขนาดใหญ่แต่ยังไม่เป็นเมืองมีขอบเขตและทรัพย์สินส่วนบุคคลเป็นชุมชนที่เปลี่ยนจากการ
ทำไร่หมุนเวียนมาเป็นการผลิตที่ใช้ที่ดินแบบเข้มข้น ในความเชื่อมโยงที่เหมือนกันของสังคมที่วิเคราะห์ได้จาก
ตำรา ก็พบว่าตำราทั้งสามเป็นตำราที่ใช้ในกลุ่มคนที่ยังไม่ได้นับถือศาสนาพุทธและยังไม่ได้พัฒนาชุมชนที่เป็น
ส่วนหนึ่งของเมืองขนาดใหญ่เพราะคำทำนายเหล่านี้เป็นคำทำนายที่อาจกล่าวได้ว่าเปรียบเสมือน กฎเกณฑ์
ของชุมชนขนาดเล็กที่ใช้ยึดโยงการอยู่ร่วมกัน

ดังนั้นตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ของกลุ่มปลั่งที่ได้เปรียบเทียบกับระหว่างสามพื้นที่นั้นคือสิ่งที่แสดง
พัฒนาการทางสังคมผ่านกฎเกณฑ์พื้นฐานที่ได้กำหนดขึ้นจากการใช้ระบบผีเพื่อการลงโทษและสิทธิแห่งอำนาจ
นั้นมาจากการใช้ไก่เป็นตัวเชื่อมโยงกับสิทธิอำนาจนั้น

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาดำราการทำนายกระดูกไก่ในกลุ่มชาติพันธุ์ป้าง (ไตหลอย, ลัวะ) ในตำราและพื้นที่ที่ต่างกันสามพื้นที่ คือ บ้านห้วยน้ำซุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และในประเทศสหภาพเมียนมาอีกสองหมู่บ้านคือ บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน บ้านหนองหลวง เมืองมั่ว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีทางเอกสารโดยการปริวรรต ตำราทั้งสามและใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดการระบบข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบรูปร่างตัวท่ายและคำท่าย การวิเคราะห์งานวิจัยด้วยกรอบแนวคิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมของ Henri Lefedvre

ผลการศึกษาพบว่า การทำนายกระดูกไก่เป็นวิธีการที่แพร่หลายในกลุ่มชาติพันธุ์ลุ่มน้ำโขง แต่การทำนายด้วยกระดูกขาไก่ที่มีการจารึกเป็นตำรานั้นพบในกลุ่มคนชาติพันธุ์ไท แต่ตำราที่ศึกษาเป็นของกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษา มอญ-เขมร ซึ่งเป็นกลุ่มคนดั้งเดิมก่อนที่กลุ่มคนพูดภาษาตระกูลไท มีอำนาจในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงตอนบน จากการศึกษาสามารถเชื่อมโยงกับการศึกษาก่อนหน้าที่กล่าวว่า ไก่หมายถึงอำนาจ และตำรากระดูกไก่ที่ศึกษานั้นก็พบว่า มีอำนาจในการทำนายที่เทียบได้กับกฎเกณฑ์ทางสังคมที่เป็นชุมชนขนาดเล็ก ในพื้นที่ทางวัฒนธรรมสามแบบ พื้นที่ทางกายภาพ พื้นที่ในจิตใจปัจเจก พื้นที่ทางสังคม ที่กำกับด้วยระบบผีที่เปรียบเสมือนสิ่งที่มีอำนาจในการกำกับคุณธรรมและจริยธรรมทางสังคม การเปรียบเทียบพบว่าตำราจากบ้านแยกแสดงถึงกลุ่มคนที่ต้องหลบภัยศึกสงคราม แสดงความไม่มั่นคงของชุมชนสอดคล้องกับประวัติชุมชนที่เป็นชุมชนเก่าแก่ที่หลบหนี พญามังรายที่เข้ามาครอบครองเมืองเชียงตุง ตำราบ้านหนองหลวงนั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำมาหากินและการสร้างบ้านเรือน ส่วนตำราบ้านห้วยน้ำซุ่นนั้นมีความซับซ้อนการทำนายที่แสดงถึงความเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีขอบเขตชัดเจนและกฎเกณฑ์ที่กำกับด้วยระบบผีจำนวนมาก โดยตำราทั้งสามนั้นเป็นการแสดงขนาดของชุมชนที่แตกต่างกันสามระดับคือ ชุมชนที่พ้นจากสังคมแบบเก็บของป่าล่าสัตว์ คือชุมชนบ้านแยก ส่วนชุมชนบ้านหนองหลวงนั้นเป็นชุมชนแบบเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ส่วนบ้านห้วยน้ำซุ่นนั้นเป็นชุมชนขนาดใหญ่

คำสำคัญ: ดำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ พื้นที่ทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ป้าง

Abstract

The objective of this research was to study the chicken bone divination scripts in ethnic groups of people, Plang (Tai lauy, Lua). These scripts are existing in different three areas that are in Bann Huay Num Khun , Mae Fah Luang district, Chiang Rai province, and another two villages in Myanmar which are Bann Yak , Keng Tung city, Shan State and Bann Nong Luang, Mah city, the 4th Autonomous Region, Mong La city, Shan State. The methodology used in the study was documentary research by rotating those three scripts among them and used application software in organizing data of pictographic and words of prophecies for comparison purpose. The concept framework of cultural spaces of Henri Lefebvre was applied for data analysis.

The result of study was found that chicken bone divination practices have been widespread among ethnic groups in Mekong basin but chicken leg bone divination which was recorded as a scripts were found among ethnic groups of Tai people. The scripts in the study belong to ethnic groups of people who speak Mon and Khmer languages. They are originally people who lived in upper Mekong basin before ethnic groups who speak Tai language became into power in this area. From the study, it can be linked to the idea of the earlier studies that chicken was referred to power and from the chicken bone divination scripts revealed the prophetic authority which could be considered as social rules especially in a small community. In term of cultural spaces, it could be considered into three kinds, physical space, minded - space within each individual and social space which governed by ghost (Phi) or sacred spirit systems. Sacred spirits were similar to social ethics and moral authorization. From the chicken bone divination scripts comparison perspective, it found that the scripts from Bann Yak indicated the inhabitants were the groups of people who had escaped battles and war. It indicated the situation of insecure community which was corresponded to community history mentioning that It was an original and old community which people escaped from Praya Mangrai who came to rule Keng Tung. The scripts of Bann Nong Luang had the content related to the way of community economic life and homestead building. For Bann Huay Nam Khun, the script had a complicated prophecy. Its prophecy showing of the community as being a hugh one whose territory was perceivable with its principles and rules mostly governed by variety of sacred spirit systems. All of the three chicken bone divination scripts, It reflected the differences in size, type and

development of community which could be classified into 3 levels. That were Bann Yak was considered as a community being beyond hunting and seeking things from forests, Bann Nong Luang was considered as a subsistence agricultural community and Bann Huay Nam Khun was considered as a large community.

Keyword : Chicken bone divination scripts, cultural spaces, Plang ethnic group

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องพื้นที่ทางวัฒนธรรมในกลุ่มชาติพันธุ์ปาลัง จากการศึกษาเปรียบเทียบตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่จากสามหมู่บ้านในพื้นที่เชียงรายและรัฐฉานประเทศสหภาพเมียนมา เป็นการวิจัยที่ต่อเนื่องมาจากการศึกษาวิจัยในโครงการพหุสัมพันธ์ที่หลากหลายระหว่างคนกับไก่ Human-Chicken Multi-Relationships Research Project II (H.I.H Prince Akishino's Research under the Royal Patronage of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn) ที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 ซึ่งในการวิจัยครั้งนั้นได้ศึกษาดำราการทำนายกระดูกไก่ เพียงหนึ่งหมู่บ้านคือบ้านห้วยน้ำขุ่นจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์สุกัญญา สุจนายา ที่เป็นผู้แนะนำแนวทางให้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยในเรื่องนี้มาตั้งแต่ต้นและเมื่อผู้วิจัยได้เดินทางไปยังเมืองเชียงตุงโดยการสนับสนุนของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ได้ทำสำเนาตำราการทำนายกระดูกไก่อีก สองฉบับเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิจัยเรื่องนี้

การวิจัยเรื่องนี้ไม่สามารถสำเร็จได้ถ้าไม่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้สนับสนุนงบประมาณและคณะกรรมการในการให้ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานมาโดยตลอด

ขอขอบคุณผู้ที่ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยคือกลุ่มคนปาลัง ในบ้านห้วยน้ำขุ่น บ้านสันก้างปลา จังหวัดเชียงราย และกลุ่มคนปาลังที่เมืองเชียงตุง ตลอดจนบรรพชนที่รักษาดำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ที่มีคุณค่าเป็นมรดกทางสังคมไว้มานจนถึงทุกวันนี้

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร

บทคัดย่อ

กิตติกรรมประกาศ

บทที่ 1 บทนำ

ความสำคัญ และที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	2
ขอบเขตของโครงการวิจัย	2

บทที่ 2 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ชาติพันธุ์ปลั่ง คือใคร	3
เมืองเชียงตุงและสถานภาพทางสังคมของ ลัวะ /ไตหลอย/ ปลั่ง	8
งานศึกษาว่าด้วยการทำนาย จากกระดูกสัตว์และกระดูกไก่	11
งานศึกษาเกี่ยวกับตำรากระดูกไก่ ในกลุ่มชาติพันธุ์ ไท และกลุ่มอื่นๆ	15
ทฤษฎี สมมติฐาน และหรือกรอบแนวความคิด (Conceptual Framework)	18
ว่าด้วย “พื้นที่” (Space)	22

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การทบทวนงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	28
การปริวรรตเอกสาร จากภาษาไตเจิน/ไตลื้อ เป็นภาษาไทยปัจจุบัน	28
การวิเคราะห์เทียบเคียงรูปแบบการทำนาย	29
การศึกษาภาคสนาม	29
การเปรียบเทียบโครงสร้างการทำนาย	30
วิเคราะห์โครงสร้างการทำนายด้วยแนวคิดแนวคิด	30
การสังเคราะห์จากผลการศึกษา	30

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ตำราเพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบการทำนาย	31
ในตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ทั้งสามฉบับ	

เปรียบเทียบในกลุ่มพื้นที่ทางวัฒนธรรมกับความสัมพันธ์ในการทำนาย	44
ตำราการทำนายคือกฎเกณฑ์ควบคุมทางสังคมขนาดเล็ก	55
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบตัวทายและความหมาย ของตำราทั้งสามเล่ม	60
ชื่อไก่ในตำราการทำนายกระดูกไก่	83
การดำรงอยู่ของการทำนายกระดูกไก่	87
ความสัมพันธ์ระหว่างเรือนยาวและการทำนายกระดูกไก่	87
การทำนายกับความหมายที่เปลี่ยนแปลง	89
 บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล	
สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย	96
อภิปรายผล	102
 บรรณานุกรม	 104
ภาคผนวก	
ภาคผนวก 1 บทความเผยแพร่	107
ภาคผนวก 2 นวัตกรรมที่เป็นผลจากการศึกษา	127
ภาคผนวก 3 การปริวรรต ตำรากระดูกไก่	132

สารบัญตาราง

	หน้า
ตำราทำนายกระดูกไก่ของบ้านหนองหลวง เมืองม้าว	32
การศึกษาในตำราบ้านหนองหลวง เมืองม้าว	33
ตำรากระดูกไก่อันแยก เมืองม้าว	36
ตำราทำนายด้วยกระดูกไก่ ปลั่ง บ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย	39
ฝึกกับสังคมปลั่งจากตำราการทำนายกระดูกไก่	40
ตารางเปรียบเทียบพื้นที่บ้าน	44
ตัวอย่างเปรียบเทียบการทำนายกระดูกไก่และความหมายในประเด็นเกี่ยวกับพื้นที่บ้าน	45
พื้นที่การทำมาหากิน /การทำไร่ทำนา /การค้า	46
ตัวอย่างเปรียบเทียบการทำนายกระดูกไก่และความหมายในประเด็น การทำไร่ทำนาและการค้าขาย	47
สิ่งแวดล้อม ป่า หนองน้ำ ต้นไม้	48
ตารางเปรียบเทียบรูปตัวทนายและความหมาย	49
ตารางเปรียบเทียบผีต่าง ๆ ของตำรา 3 ฉบับ	50
ตารางเปรียบเทียบลักษณะอาการและการแก้ไขของตำรา 3 ฉบับ	51
เปรียบเทียบคำทำนายจากตำรากระดูกไก่ 3 พื้นที่กับกฎหมายมังรายศาสตร์	56
ตำรากระดูกไก่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปลั่งทั้ง 3 พื้นที่	57
ระบบที่ 1 เรื่องผี/จำนวนผี	62
จำนวนผีเรือนที่มีการระบุในตำรากระดูกไก่ 3 ฉบับ	65
จำนวนผีเมืองที่มีการระบุในตำรากระดูกไก่ 3 ฉบับ	67
ระบบที่ 2 การลงโทษ	68
กลุ่มขวัญและกลุ่มไข้	69
ระบบที่ 3 จำนวนกระดูก	70
จำนวนคำทำนายของพื้นที่บ้าน ของตำรากระดูกไก่ ทั้ง 3 ฉบับ	71
พื้นที่สิ่งแวดล้อม ป่า หนองน้ำและต้นไม้	72
ระบบที่ 6 พื้นที่ทางจิตใจ	74
พื้นที่ในจิตใจ	75
ระบบที่ 7 พื้นที่ทางสังคม	76
ระบบที่ 8 การศึก (อันตราย)	77
ระบบที่ 9 การค้า	78
ระบบที่ 10 การทำไร่ทำนา	80

ระบบที่ 11 การเดินทาง	81
ระบบที่ 13 คดีความ	82
ชื่อที่มีความหมายที่อธิบายลักษณะของตัวไก่	83
กลุ่มของลักษณะกระดูกไก่และไม่เสี่ยงทายที่เปรียบเทียบกับวัตถุสิ่งของ	84
กลุ่มที่อธิบายถึงลักษณะตำแหน่งไม้เสี่ยงทาย	84
การทำนายไม้ที่ปักกระดูกไก่ทางฝั่งขวาและฝั่งซ้าย	85
ชื่อเฉพาะหรือศัพท์ของการทำนาย	87
ตารางเปรียบเทียบรายชื่อผี ของตำรา 3 ฉบับ	98

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปภาพ ตำราการทำนายกระดูกไก่ของบ้านหนองหลวง เมืองม้อ	31
ภาพ แสดงถึงความสัมพันธ์ในการทำนายกระดูกไก่ บ้านหนองหลวง	34
รูปภาพ ตำราการทำนายกระดูกไก่ของบ้านแยก เมืองเชียงตุง	36
ภาพ แสดงถึงความสัมพันธ์ในการทำนายกระดูกไก่ บ้านแยก	38
ภาพแสดง ความสัมพันธ์ในการทำนายกระดูกไก่ บ้านห้วยน้ำขุ่น	42
รูปแบบตัวทายโดยใช้จำนวนไม้เสียบกระดูกเป็นหลัก	60
รูปตัวทายที่ซ้ำกันนั้น เป็นคำทำนาย เชิงร้าย ทั้งสองฉบับ	61
ในความเชื่อมโยงที่เหมือนกันของสังคมที่วิเคราะห์ได้จากตำรา	102

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

การทำนายทายทักเป็นคติความเชื่อของมนุษย์ในทุกวัฒนธรรม โดยแตกต่างกันไปตามวิธีการขั้นตอน และค่านิยมของสังคมนั้นๆ ทั้งนี้รวมถึงการแปรเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคมการทำนายมีหลากหลายวิธี หนึ่งในวิธีการนั้นก็คือ การทำนายด้วยกระดูกไก่ที่ปรากฏแพร่หลายในเขตประเทศไทยทางภาคเหนือและพื้นที่เชื่อมต่อในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และบางส่วนของอินเดีย โดยพื้นที่ของกลุ่มคนที่ยังมีการทำนายเกี่ยวกับชีวิตด้วยกระดูกไก่นี้ประกอบด้วย มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ภาคเหนือของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศสหภาพเมียนมา (ในรัฐฉาน) กัมพูชา ทั้งนี้ยังรวมถึงกลุ่มไทอาหมในอินเดียด้วย โดยความแพร่หลายในการทำนายนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะพื้นที่ หรือกลุ่มภาษา เท่านั้นแต่ยังมีความหลากหลายในกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันเป็นจำนวนมาก

ในความเชื่อของการทำนายด้วยกระดูกไก่นั้น จากหลักฐานพงศาวดารเมืองเชียงตุงซึ่งได้บันทึกในปี พ.ศ.2386 ไว้ เรื่องการดูชะตาเมือง ถุกซ์เมือง ลักษณะเมือง เมื่อราว พุทธศตวรรษที่19 มีดังนี้ (ทวี สว่างปัญญางูร,2533:33)

“ ถึงคักราช 704 เจ้าโสน่านกินเมืองแทน ได้ลืบแปดปีตาย
ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเมืองเชียงตุงก็ร้างเป็นเวลานานนักเหตุ
เพราะเมืองถูกเสนียดจัญไร
เจ้าผายูจึงให้หมอโหราสองคนมาทำนายคนหนึ่งซื้อคำเรื่อง
เป็น ชาวปิง ซึ่งทำนายด้วยวิธีกระดูกไก่แม่นนัก.... ”

และเมื่อจัดฉลองเมืองเชียงตุงก็จัดให้มีเครื่องฉลองบูชา ให้มีหมอช้าง หมอม้า หมอไก่ หมอโหรา หมอยา พ่อครัวเล็ก พ่อครัวใหญ่ ซึ่งคำว่าหมอไก่นี้ ทวี สว่างปัญญางูร ผู้เรียบเรียงได้ให้ความหมายว่าเป็น หมอที่ทำนายด้วยกระดูกไก่ (ทวี สว่างปัญญางูร,2533:33)

การทำนายกระดูกไก่ มีการแพร่หลายมาอย่างยาวนาน จนกลายเป็นความเชื่อของสังคมระดับเมืองใหญ่และเข้าสู่ราชอาณาจักรล้านนา การเคลื่อนที่ย้ายถิ่นฐานของผู้คนของกลุ่มชาติพันธุ์ในแถบอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน ส่งผลถึงการก่อเกิดการผสมผสานทางสังคมวัฒนธรรมเพื่อการปรับตัว รวมถึงความเชื่อและคติเรื่องการทำนายชีวิตด้วยกระดูกไก่

ในการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการรวบรวมตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ ในกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไท หลายกลุ่มด้วยกันโดยการรวบรวมของ เรณู วิชาศิลป์ พบว่ามี 1. เผไก่อ ของ อาหม มีตัวทาย 132 แบบ เขียนด้วยอักษรภาอาหม 2.เผไก่อหลวงฟ้า ของไทพ่าเก มีตัวทาย 59 แบบ เขียนด้วยอักษรไทพ่าเก 3.พับหมอดูไก่ ของไทลื้อ มีตัวทาย 112 แบบ อักษรไทลื้อแบบเก่า (เรณู ,มปท ,2532)

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่จากสามพื้นที่ในกลุ่มคนที่พูดภาษามอญ-เขมร เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ปัลลัง (ในประเทศไทยเรียกว่า ลัวะ ไทใหญ่เรียกว่า ไตหลอย) ในสามพื้นที่ดังนี้ พื้นที่แรกหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ได้พบว่ามีตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่นี้เช่นกัน และตำรามีจำนวนตัวทายมากกว่าที่เคยพบในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆที่ได้มีการรวบรวมไว้ คือ มีถึง 160 ตัวทาย พื้นที่ที่สองโดยผู้วิจัยได้การเดินทางสำรวจไปตามเส้นทาง การค้าระหว่างสิบสองปันนา เมืองลา เมืองสามด้าว เมืองเชียงตุง พบว่า ในหมู่บ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ปัลลัง มีตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ อีกสองหมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน ประเทศพม่า และพื้นที่ที่สามบ้านหนองหลวง พื้นที่เมืองลา รัฐฉาน ประเทศพม่า โดยได้ทำสำเนาเอกสารกลับมาเพื่อทำการปริวรรตเป็นภาษาไทย เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบระหว่างตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ทั้งสามฉบับ ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับไก่ ในบริบทของโครงสร้างการทำนายเกี่ยวกับชีวิตที่หลากหลายพื้นที่

การศึกษาเพื่ออธิบายถึงคุณค่าเอกสารความทรงจำที่เป็นรากฐานทางปัญญาของมนุษย์ที่สืบทอดต่อเนื่องมาโดยตลอดที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่เป็นพื้นฐานทางศีลธรรม คุณธรรม ระบบความคุมทางสังคม ที่แสดงถึงความยั่งยืนในคุณภาพชีวิตมนุษย์

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบการทำนายในตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ทั้งสามฉบับ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับระบบการทำนายด้วยกระดูกไก่ทั้งสามฉบับที่สอดคล้องระหว่างพื้นที่ทางวัฒนธรรมศีลธรรมและสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนาม ที่เน้นการศึกษาโครงสร้างระบบการทำนาย โดยเอกสารดังกล่าวทั้งสามฉบับได้ทำสำเนามาจาก กลุ่มชาติพันธุ์ปัลลัง แต่อยู่ต่างพื้นที่กันระหว่าง รัฐฉาน ประเทศพม่า และ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย

ทั้งนี้เป็นการวิจัยในพื้นที่ประเทศไทยส่วนหนึ่งและในรัฐฉานประเทศสหภาพเมียนมา อีกพื้นที่หนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้เดินทางไปศึกษามาเบื้องต้นเพื่อทำข้อเสนอแนะแล้ว

บทที่ 2

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ชาติพันธุ์ปลั่ง คือใคร

ก่อนอื่น ผู้วิจัยขอพิจารณาทำความเข้าใจ เกี่ยวกับคำว่า ลัวะ กับปลั่งว่ามีการนิยามเรียกแทนกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร มีที่มาที่ไปอย่างไรบ้าง

ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะกับปลั่งนั้น ถูกจัดอยู่ในกลุ่มตระกูลออสโตรเอเชียติกในสายภาษามอญ-เขมรเหนือ แต่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มย่อยที่ต่างกัน คือ ลัวะ ถูกจัดอยู่ในกลุ่มภาษาย่อยในสายขมุอีก และปลั่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มย่อยปะหล่องอีก ประกอบด้วย ปะหล่อง (ดาระอั้ง) ปลั่ง ว้า ละเมิด ลเวือะ (สฺวิไล และคณะ, 2547: 18-19)

ลัวะ เป็นกลุ่มชนที่มีความเก่าแก่ในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ดังที่ปรากฏในข้อมูลตำนานโบราณ เช่น ตำนานเมือง ตำนานศาสนา ตำนานพระธาตุ เช่น ตำนานความรักของผู้นำลัวะเช่นขุนหลวงวิรังคะแห่งเมืองเชียงใหม่ที่มีความรักต่อพระนางจามเทวีแห่งเมืองหริภุญไชย ประวัติศาสตร์ของชุมชนชาวลัวะในเมืองเชียงใหม่งานวิจัยเรื่องการสร้างเมืองในดินดอยสุเทพ ที่เรียกว่าเวียงเจ็ดริน ซึ่งปัจจุบันอยู่ในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมีเวียงอื่น ๆ เช่น เวียงสวนดอก เวียงนพบุรี จากการสันนิษฐานกันเวียงเหล่านี้ มีความเก่าแก่อย่างน้อยพันปีขึ้นไป ซึ่งเป็นช่วงเวลาก่อนอาณาจักรล้านนา

การที่ชาวลัวะมีอาณาจักรนับพันปี ทำให้ลัวะมีอารยธรรม ประเพณี วัฒนธรรมที่แข็งแกร่ง จนสามารถถ่ายทอดให้กับชนที่เข้ามาอยู่ใหม่ในสมัยพญามังราย เช่น การบูชาเสาอินทขิลหรือเสาหลักเมืองเชียงใหม่ แต่น่าเสียดายที่อาณาจักรลัวะได้ล่มสลายไปในราวปี พ.ศ. 1200 ในสมัยของขุนหลวงวิลังคะ ภายหลังจากการพ่ายแพ้สงครามต่อเจ้านางจามเทวี ทำให้ชาวลัวะที่อยู่ในเวียงเจ็ดรินต้องแตกพ่ายและอพยพหลบหนีขึ้นไปอยู่ตามดอยและบางส่วนยังคงอยู่ในแถบลุ่มแม่น้ำปิงและได้ผสมผสานกลืนกลายเป็นวัฒนธรรมของคนพื้นเมือง ส่วนลัวะที่อยู่บนดอยยังคงรักษาอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์สืบมาจนถึงปัจจุบัน (ณัฐวิ ทศธร, 2540)

ในความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ระหว่างปลั่งกับลัวะนั้นแตกต่างกันโดยไม่มีความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ ถึงแม้ว่าในทางภาษาศาสตร์จะจัดให้อยู่ในกลุ่มภาษาที่มีรากฐานเดียวกันก็ตาม โดยกลุ่มลัวะในพื้นที่ประเทศไทยนั้นจะนับถือขุนหลวงวิลังคะเป็นวีรบุรุษในตำนานร่วมกันซึ่งกลุ่มปลั่งนี้จะไม่มีความสัมพันธ์กับตำนานเหล่านี้ และการเรียกตนเองว่าปลั่งนั้นได้เรียกตัวเองมาตั้งแต่อาศัยอยู่ใน พื้นที่ของสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน และกระจายตัวตามเส้นทางการค้าโบราณจากคุนหมิงในมณฑลยูนนาน สิบสองปันนา สามเต้า เมืองลา เมืองม้า เชียงตุง เชียงราย เชียงใหม่ ตาก และออกทะเลที่เกาะตะมาะ โดยกลุ่มไทใหญ่เรียกคนปลั่ง ว่า ไตหลอย หรือไตดอย (ฉวีวรรณ และคณะ, 2555: 67-73)

เหตุที่กลุ่มปลั่งไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงชาติพันธุ์กับลัวะในภาคเหนือของไทย สามารถมองได้จากสองมิติด้วยกัน คือ 1. องค์ประกอบทางภูมิศาสตร์ที่กลุ่มชาติพันธุ์ปลั่งอาศัยอยู่ในสิบสองปันนาเป็นหลัก ซึ่งห่างไกลจากระบบความสัมพันธ์ในเชิงตำนานและนิทานปรัมปราของกลุ่มลัวะในภาคเหนือ ส่วนมิติที่สอง คือ การที่ปลั่ง

เป็นกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาใหม่ หลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งอพยพมาจากเมืองชื่อ “บูหล่ง” ในสิบสองปันนาประเทศจีน ดังที่พบว่า ชาวปลั่งในพื้นที่บ้านห้วยน้ำขุ่น ตำบลแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย กลุ่มเหล่านี้ อพยพมาจากหลายหมู่บ้านในสิบสองปันนา ซึ่งการอพยพดังกล่าว เป็นผลมาจากภาวะการขาดแคลนอาหาร ทรัพยากร และผลจากการเก็บภาษีหรือส่วยที่เพิ่มขึ้นของรัฐบาลท้องถิ่นในจีน และเหตุผลจากแรงจูงใจจากคำร่ำลือในความอุดมสมบูรณ์ของดินแดนล้านนา (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ, 2550; 2551)

อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทย กลุ่มชาติพันธุ์ปลั่ง ในพื้นที่บ้านห้วยน้ำขุ่น ได้รับการนิยามว่าเป็น ลัวะ การนิยามดังกล่าวเกิดขึ้นมาจากโครงการของรัฐ ครั้งที่มีการพัฒนาตอยตุงประมาณปี พ.ศ. 2529 ซึ่งดำเนินการโดยปลัดอำเภอและเจ้าหน้าที่โครงการเข้ามาจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อการจัดการในการออกบัตรสำมะโนสถานะของผู้อพยพในพื้นที่ชายแดน โดยในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น พบว่ามีกลุ่มชาติพันธุ์ถึง 7 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มไทใหญ่ ไทจีน ไทลื้อ จีน อาข่า ละหู่ ลีซอและลัวะ ซึ่งลัวะในที่นี้คือกลุ่มคนที่เรียกตนเองว่า “ปลั่ง” นั่นเอง

ฉะนั้นการเรียกหรือนิยามตนเอง จึงมีความหลากหลาย เช่น ตามที่นายสุตสิงและพระมหาอานนท์ ได้สัมภาษณ์ชาวลัวะในชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่นพบว่า กลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่า “ลัวะ” นั้นพวกเขาจะเรียกตัวเองว่าเป็น “คนปลั่ง” ในขณะที่เมื่อมีพี่น้องจากยูนนานมาเยือน จะเรียกกลุ่มนี้ ว่าเป็น “ปะหล่อง” แต่อย่างไรก็ตาม พี่น้องชาวปลั่งในหมู่บ้านนี้มักชอบให้คนอื่นเรียกว่า “ลัวะ” มากกว่าเรียก “ไตตอย” “กอนตอย” หรือ “คนปลั่ง” (สัมภาษณ์ พระมหาอานนท์, 2550)

ทั้งนี้ การที่ชาวปลั่งที่บ้านห้วยน้ำขุ่น มักชอบให้คนกลุ่มอื่นนิยามตนเองว่าเป็นลัวะ อันเนื่องมาจากผลของการจัดกลุ่มประเภทบัตรสำมะโนสถานะผู้อาศัย เพราะในนาม ลัวะ ถือว่าเป็นกลุ่มคนดั้งเดิมและมีในสถานะกลุ่มชาวเขา ซึ่งจะมีผลต่อการขอสัญชาติไทยที่เร็วกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ

จากงานศึกษาที่บ้านห้วยน้ำขุ่น พบว่า กลุ่มปลั่งเป็นกลุ่มอพยพ กลุ่มแรก ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มทหารและครอบครัว โดยอพยพผ่านเมืองเชียงตุงผ่านรัฐฉานในพม่า ปัจจุบันกลุ่มนี้อาศัยในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น ส่วนกลุ่มปลั่งที่อพยพตามหลังมา อพยพมาจากตอยสามเต้า หรือที่เรียกว่า “ไตหลอย” ซึ่งหมายถึง กลุ่มปลั่งที่มาจากตอยที่มองไกลแล้วเห็นเป็นสามตอยเรียงกัน โดยตอยดังกล่าวอยู่ใกล้เมืองเชียงตุงในรัฐฉาน ปัจจุบันปลั่งที่อพยพกลุ่มที่สองนี้อาศัยอยู่ในบริเวณหมู่บ้านห้วยก้างปลา

จากข้อค้นพบในการศึกษาปลั่งในหลายหมู่บ้านในเชียงราย เช่น บ้านห้วยน้ำขุ่น บ้านห้วยก้างปลา และห้วยปู พบว่า การเรียกคำว่าปลั่ง เป็นชื่อที่เรียกแทนตนในคำนี้ ตั้งแต่อาศัยอยู่ในสิบสองปันนามาแล้ว และจะเรียกนำหน้า ปลั่งเสมอเมื่อแทนตนและจะต่อด้วยหมู่บ้านที่ตนเองอพยพมา เช่น ปลั่งที่อพยพมาจากกอนตอย ก็จะนิยามตนเองว่าเป็น ปลั่งกอนตอย หรือกลุ่มปลั่งเหล่านี้จะนิยามตนเองตามสำเนียงภาษาถิ่นของตนเอง เช่น พบว่ามีจำนวนภาษาถิ่น ถึง 7 สำเนียง ด้วยกัน คือ กอนตอย จงมอย สะเตง แบบยอง กอนมา ปังโลชิ และกอนกลาง

เช่นเดียวกันนี้ ในงานของ Matecmawan ที่อธิบายการเดินทางเข้ามาของชาวปลั่งที่บ้านห้วยน้ำขุ่น จังหวัดเชียงราย ประเทศไทยว่า เป็นกลุ่มที่มาจากเมือง “กอนตอย” (Meng Kon Toj) ในสิบสองปันนา

ประเทศจีน และเมื่อปีพ.ศ.2504 มีบางกลุ่มของคนปลั่งได้อพยพเข้าไปในเมืองเชียงตุง รัฐฉาน ประเทศพม่า อาศัยอยู่ราว 3 ปี จากนั้นได้เดินทางเข้าสู่ประเทศไทยที่บ้านผาแตก (Ban Pha Taek) ในอำเภอแม่สาย อาศัยอยู่สองปี ในปีพ.ศ.2508 กลุ่มคนปลั่งกลุ่มแรกได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บ้านห้วยน้ำขุ่นรวมกับกลุ่มไทใหญ่ (Matecmawan, 2003:7)

กลุ่มคนปลั่งนั้นยังมีชื่อที่เรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า “ข้าสี่แสนหมอนม้า” จากงานวิจัย ของ อุดร วงศ์ทับทิม เรื่อง พลวัตชุมชนลัวะลุ่มน้ำโขงและสาละวิน ทำให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปลั่งนี้ในอีกชื่อหนึ่ง ก่อนที่จะมาเป็นชื่อในกลุ่มคนปลั่ง ไตหลอย และลัวะ ขอสรุปการศึกษาของอุดรดังนี้

ในตำนานข้าสี่แสนหมอนม้า ได้กล่าวถึงชาวละว้าหรือปลั่งที่ถูกนิยามว่า “ข้าสี่แสนหมอนม้า” หรือในภาษาจีนว่า “หม่านเซอหลี่” นั้นหมายถึง ชาวอาข่าที่มีม้าผูกไว้มากถึงสี่แสนตัว โดยความหมายคือ เป็นกลุ่มคนที่เลี้ยงม้าและเชี่ยวชาญในการเลี้ยงม้า ตำนานยังกล่าวอีกว่า กลุ่มข้าสี่แสนหมอนม้า คือ กลุ่มชาวอาข่าที่ตั้งถิ่นฐานเดิมอยู่บนดอยม้งคามอันเป็นหุบเขาที่อุดมสมบูรณ์ของเชียงเหนือ เรียกว่า “นาข้า” ครอบคลุมตั้งแต่เมืองเชียงเหนือ เชียงรุ่ง เชียงงา โดยมีการปกครองแบบเจ้าฟ้าในลักษณะบ้านพี่เมืองน้องและมีบทบาทในทางการเมือง วัฒนธรรมในแถบนี้ ก่อนการเข้ามาชนชาวไต

การเข้ามาของชนชาวไต ที่อพยพมาจากเมืองแสน้อย (ขุนหมิง) เป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวละว้าต้องแตกกระจายอพยพลงตั้งถิ่นฐานจากดอยม้งคามสู่พื้นที่อื่น ๆ ภายหลังจาก ชาวข้าสี่แสนหมอนม้าหรือละว้าต้องพ่ายแพ้ต่อกลศึกของชาวไตที่เข้ามาสร้างพันธมิตรและมอมเมาเหล่าให้กับทหารละว้าจนไร้สติ และรู้จุดอ่อนว่ากลุ่มละว้าเป็นกลุ่มคนที่ซื่อสัตย์ รักษาความสัตย์สัญญาเหนืออื่นใด และหวาดกลัวช้างตาแดงมากที่สุด หลังจากพ่ายแพ้ให้กับชาวไต แม่ทัพของชาวไตให้เจ้าสีตา เจ้าเมืองละว้า กล่าวคำมั่นสัญญาแบ่งเขตแดนว่า **“เถื่อนที่ไฟปาลามถึงเป็นของข้า นาน้ำท่วมถึงเป็นของไต”** ด้วยเหตุนี้ เจ้าสีตาและกลุ่มข้าสี่แสนหมอนม้าจึงต้องอพยพมาตั้งถิ่นฐานใหม่บนภูเขาปลั่งชายแดนจีน-พม่า และส่วนหนึ่งอพยพตั้งถิ่นฐานตามแนวลุ่มน้ำโขง

การอพยพตั้งถิ่นฐานบนภูเขาปลั่ง จึงเป็นที่มาของการนิยามตนเองใหม่ ว่า “ชาวปลั่ง” ตามชื่อภูเขา และเรียกหมู่บ้านว่า “กอน” ซึ่งมีกอนต่าง ๆ เช่น กอนริ กอนต้อย กอนยุม กอนม้าง กอนसान กอนกว่า กอนกั้ง กอนซาง กอนเพล้ กอนมอย กอนมาง กอนอัน กอนแขก นอกจากนี้ในตำนานการอพยพของข้าสี่แสนหมอนม้า ได้กล่าวว่า การอพยพจากดอยม้งคามนั้นได้กระจายออกเป็น 32 กอนหรือ 32 บ้าน แต่จากทั้งหมดใน 32 กอนนั้นได้แบ่งออกเป็น 3 ตัว (ท้าว) หรือ 3 กลุ่มใหญ่ด้วยกัน ดังเช่น กลุ่มที่ 1 ตัวโหลง อพยพไปอยู่เมืองยองในเขตพม่า กลุ่มที่ 2 ตัวกลาง อพยพไปอยู่ที่หลักคำภูเขาปลั่ง เช่น บ้านริ และบ้านมาง (กอนต้อย) และสุดท้ายกลุ่มที่ 3 อพยพกระจายอยู่ในเมืองไทย

ชาวข้าสี่แสนหมอนม้า (ปลั่ง) บางส่วนเข้ามารับใช้เจ้าฟ้าเมืองเชียงรุ่ง ตั้งชุมชนอยู่ที่ “บ้านข้า” ปัจจุบันทั้งชาวอาข่าและชาวไตลื้อตั้งบ้านเรือนใกล้เคียงกันหรืออยู่ร่วมกันในชุมชนเดียวกัน ภายใต้อำนาจปกครองของชาวไตลื้อ ชาวละว้าสามารถดำรงวิถีชีวิตตามปกติสุข เช่น บ้านริที่ชาวปลั่งอยู่กันมานาน ตั้งอยู่บนภูเขาที่ปกคลุมด้วยลักษณะป่าเขตร้อน ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพรรณไม้สมุนไพร และสัตว์ป่าอย่างหลากหลาย นอกจากนี้ในพื้นที่ป่ามีชาปายักษ์ ซึ่งเป็น “ชาวฮัสมั” ขึ้นอยู่จำนวน

มาก และเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก ชาวบ้านทำการเกษตรแบบผสมผสาน ในไร่มุมนเวียน คือ ปลูกข้าวไร่ผสมกับ พืชผักชนิดอื่น อาทิ ถั่วลิสง ถั่วแดง ข้าวโพด และอื่น ๆ มีการนับถือผีบรรพบุรุษ ผีต่าง ๆ ควบคู่กับพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชาวไตลื้อ เนื่องจากในอดีตนั้นเจ้าเมืองไตลื้อ มอบหมายหน้าที่ผู้ละว่า (ปลั่ง) ที่ เรียกว่า “เจ้าดอย” ทำหน้าที่เก็บภาษีรายปี อีกทั้งในธรรมเนียมของเจ้าฟ้าเชียงรุ่ง ที่ต้องแต่งงาน หรือมีสนม เป็นละว่า ดังคำกล่าวที่ว่า “พ่อไตแม่ว่า” คือ การมีสนมคนหนึ่งเป็นละว่า และปกครองด้วยระบบบิทรอุปถัมภ์ (อุตร วงษ์ทับทิม, 2554)¹

อย่างไรก็ตาม ความเป็นชาติพันธุ์ปลั่งนั้น ยังมีความคลุมเครือในการเรียกและนิยามที่หลากหลาย มีความสับสนในนิยามการตนเองโดยเฉพาะในประเทศไทยที่บ้านห้วยน้ำซุ่น ชาวปลั่งจะนิยามตนเองว่าเป็นละว่า อย่างไรก็ตามเกณฑ์สำคัญในการระบุ “ปลั่ง” คือใครนั้น ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ ชี้ว่า ให้สังเกตจากการพูด ภาษา และการนับถือศาสนาพุทธ ดังเช่น ชาติพันธุ์ปลั่งในประเทศไทย ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จะเห็นได้ว่าในชุมชนจะมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน มีการประกอบพิธีทางศาสนา เช่น การถวายสังฆทานและก่อกองทราย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในชีวิตของปลั่ง และความเป็นพุทธศาสนิกชนก็เป็นอัตลักษณ์สำคัญของการเป็นปลั่ง (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2555: 103)

นอกจากนี้ มีงานที่ศึกษาที่กล่าวถึง สภาพสังคม เศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงภายในสังคมละและ ปลั่ง เช่น ในบทความของพลวัฒน์ (2553) ได้กล่าวว่า จากการเดินทางสำรวจเส้นทางการค้าโบราณระหว่าง มณฑลยูนนาน จากเมือง จิ่งหง หรือสิบสองปันนาของจีน มายังเมืองสามด้าว เมืองลา เมืองม้า เมืองเชียงตุงใน รัฐฉานของประเทศพม่า และเมืองเชียงราย ประเทศไทย พบว่าตามเส้นทางดังกล่าวมีหมู่บ้านของกลุ่มปลั่ง อาศัยอยู่เป็นระยะ ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะมีศาสนสถานทางพุทธศาสนาที่มีความสวยงาม และพบว่า กลุ่มคน เหล่านี้ได้รับหน้าที่ในการเก็บภาษีให้กับเจ้าฟ้าเมืองเชียงตุงและบางคนได้เข้าไปเป็นคนทำงานในหอคำเมือง เชียงตุงซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ได้รับการยอมรับในความซื่อสัตย์ แม้ขณะนี้กลุ่มปลั่งบางครอบครัวยังเฝ้าบ้านของ ทายาท เจ้าฟ้าเชียงตุงอยู่ นอกจากกลุ่มปลั่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจแบบเจ้าฟ้าแล้ว ยังมีหน้าที่ รับผิดชอบในทางพิธีกรรมการขึ้นครองเมืองของเจ้าฟ้า ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับบทบาทของชาวลัวะในพิธี กรรมการขึ้นครองราชย์ของเจ้าเมืองเชียงใหม่ โดยมีการเลี้ยงกลุ่มคนเหล่านี้ในหอคำแล้วปล่อยออกไป ในช่วง เทศกาลสงกรานต์ของเชียงตุง กลุ่มคนเหล่านี้จะมีหน้าที่ตีกลองที่กลางเมืองทั้งวันทั้งคืน ทำให้เห็นว่า กลุ่มปลั่ง นั้นถึงแม้ว่าจะมีภาษาที่แตกต่างกับเจ้าเชียงตุงและกลุ่มไตเงินที่เป็นคนส่วนใหญ่แล้ว แต่กลุ่มคนเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างอำนาจของระบบเจ้าฟ้าที่จำเริญทั้งทางเศรษฐกิจและพิธีกรรม (พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง, 2553)

สำหรับความแตกต่างของกลุ่มปลั่งกับลัวะนั้น ในสังคมลัวะนั้น จัดอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบสลิกรรม เพื่อการยังชีพ เช่น ทำนา และทำไร่หมุนเวียน พร้อมกับปลูกพืชผักแซมในไร่ข้าว เช่น พริก มะเขือ ผักกาด

¹อุตร วงษ์ทับทิม, 2554 พลวัฒน์ชนละว่าน้ำใจและสาละวิน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาและพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ต้นหอม ผักชี ฯลฯ เพื่อเก็บกินได้ตลอดทั้งปี แต่ในการทำไร่่นั้นจะมีการปฏิบัติตามความเชื่อ กฎ จารีต ประเพณี วัฒนธรรม ต่าง ๆ ค่อนข้างสูง เนื่องจากการถือครองที่ดินแบบส่วนรวม ไม่ใช่ระบบกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล เพื่อให้ผู้คนในชุมชนมีโอกาสได้ใช้ที่ดินอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน (Peter Kundstadter ,1970; ฦๅญฐ วิ ทรฐ และสุริยา รัตนกุล, 2539)

แต่ในขณะเดียวกัน ได้มีการลงไปทำงานรับจ้างในพื้นที่ราบและมีความต้องการ “เงินสด” เพิ่มขึ้น งานของเขาจึงทำให้เห็นภาพว่า ความทันสมัย ได้ค่อย ๆ ขยายตัวมายังชุมชนชาวลัวะตั้งแต่สมัยนั้น ส่วนงานอีกชิ้นหนึ่งของ ปีเตอร์ คุนสตัดเตอร์ (2545) ได้เขียนสารคดีไว้เกี่ยวกับการมาใช้ชีวิตอยู่กับชาวลัวะหรือชาวลัวะในปี พ.ศ. 2509 โดยเล่าเรื่องอุปนิสัยใจคอของชาวลัวะเป็นกลุ่มชนที่มีความสุภาพ เป็นมิตร โอบอ้อมอารี มีชีวิตเรียบง่าย ดังที่เขาได้ตั้งชื่อสารคดีว่า “Living with Thailand’s Gentle Lua” มารยาทสำคัญของชาวลัวะก็คือการไปมาหาสู่ ไปเยี่ยมบ้านญาติ บ้านเพื่อน และอยู่กันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลพึ่งพาอาศัยกัน (Peter Kundstadter, 1970)

ในแง่การปกครองของชุมชนของลัวะจะลักษณะแบบพ่อปกครองลูก โดยผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ คือ สายตระกูลที่เรียกว่า “สะมัง” ซึ่งในตระกูลสะมังชาวลัวะเชื่อเป็นผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากขุนหลวงวิรังคะ สะมัง จึงเป็นผู้นำตามธรรมชาติ จะมีบทบาทเสมือนพ่อ ในการดูแล ปกครอง เป็นผู้ตัดสินแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในชุมชน ผู้สืบเชื้อสายจึงต้องจดจำกฎเกณฑ์ จารีต การประพฤติปฏิบัติในประเพณีวัฒนธรรมของชาวลัวะ (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2555)

สะมัง ยังทำหน้าที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของคนลัวะอีกด้วย เช่น เป็นผู้สื่อสารกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติให้กับคนลัวะผ่านการทำนายทายทัก การทำนายฝัน และการสวดขอ เพื่อเป็นการขอต่ออำนาจเหนือธรรมชาติให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สะมังทำหน้าที่เป็นผู้เสี่ยงทายก่อนเข้าสู่ฤดูกาลเพาะปลูก นอกจากนั้นยังเป็นผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในรอบปี โดยมีผู้ช่วยซึ่งมาจากแต่ละตระกูลเรียกว่า “ปูล่า” ซึ่งมาจากการคัดเลือกจากผู้ที่มีความอาวุโส ปูล่าจะทำทุกอย่างที่สะมังมอบหมายให้ทำ เช่น ด้านพิธีกรรม การเลี้ยงผี การสะเดาะเคราะห์ต่าง ๆ ปูล่าสามารถติดต่อกับสิ่งเหนือธรรมชาติได้เหมือนกันกับสะมัง แต่เป็นการติดต่อเมื่อได้รับการมอบหมายอำนาจจากสะมัง

อย่างไรก็ตามปัจจุบัน สังคมลัวะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงจากรับและความทันสมัย ดังที่ ปิชญา ตะนอย (2559) ซึ่งเป็นชาวลัวะบ้านป่าแป๋และเป็นนักศึกษาสาขาสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ให้ข้อมูลว่าต่อผู้วิจัยในประเด็นของการเปลี่ยนแปลงในชุมชนชาวลัวะบ้านป่าแป๋ว่า เมื่อคนลัวะถูกผนวกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของรัฐชาติเช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ตามนโยบายของรัฐในขณะนั้น พร้อมทั้งแต่งตั้งผู้นำในระดับตำบลขึ้นมาปกครองชาวบ้าน ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการการปกครองระดับหมู่บ้านในปี พ.ศ. 2435 (ร.ศ. 111) รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้นำบางครั้งก็ไม่ใช่ชาวลัวะ แต่มีอำนาจในการปกครองตามที่ทางการกำหนด การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้เริ่มมีผลต่อสะมัง จากที่เคยมีอำนาจเบ็ดเสร็จในชุมชนมาเป็นแบ่งอำนาจหน้าที่ในการปกครองดูแล ทำให้คนลัวะในหมู่บ้านเกิดผู้นำ 2 แบบคือผู้นำตามประเพณีและผู้นำทางการควบคู่กันตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ต่อมาในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2490 มีเหตุการณ์สำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมของคนลัวะ คือ การเข้ามาของศาสนาคริสต์ในบ้านป่าแป๋และหมู่บ้านข้างเคียง อันเป็นช่วงเวลาที่เกิดข้าวยากหมากแพง เกิดโรคระบาด ผู้คนติดผื่นและยากจนมาก เมื่อไม่สบายก็ต้องหาสัตว์เลี้ยงมาเช่น ไก่ เลี้ยง ผี เพื่อขอขมาจากการ ล่วงเกินจะได้หายจากการเจ็บป่วย จากที่ยากจนก็ยิ่งทำให้จนเข้าไปอีกจึงเกิดทุกข์หนัก มีขชนนารีที่เข้าเผยแผ่ศาสนาในหมู่บ้าน

นอกจากนี้ได้พัฒนาตัวเขียนภาษาลัวะโดยใช้อักษรโรมันสอนเพื่อให้กับชาวบ้านนำไปใช้ในการอ่านพระคำภีร์ อ่านบทสวดภาวนาและร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า นอกจากนั้นพวกเขายังช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาลให้กับคนในหมู่บ้านจนหายจากโรค ทำให้ชาวบ้านเกิดศรัทธาและอยากนับถือศาสนา หลายคนจึงเปลี่ยนศาสนามาเป็นคริสต์

เมื่อเปลี่ยนศาสนามานับถือคริสต์ ชาวลัวะได้มีการละทิ้งความเชื่อแบบเดิม คือ ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงผีทั้งหมดแล้วให้เชื่อพระเจ้าแทน จึงไม่ต้องเลี้ยงผีอีก นอกจากนั้นชาวบ้านยังเข้าใจว่าวัฒนธรรม ประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อเดิมเป็นเรื่องของความมั่งงาย จึงทำให้เลิกปฏิบัติตามเดิม ประเพณีเดิมบางอย่างก็ยกเลิกไปด้วย เช่น การแต่งงานในแบบวัฒนธรรมประเพณีของคนลัวะที่มีสามีเป็นผู้ทำพิธีกรรมให้ก็ถูกยกเลิก เปลี่ยนไปทำพิธีกรรมแบบตะวันตกโดยการเข้าไปทำพิธีกรรมในโบสถ์ให้บาทหลวงเป็นผู้ทำพิธีให้แทน ในการเปลี่ยนศาสนาช่วงแรกนั้นจะเป็นการเปลี่ยนแบบยกทั้งเครือญาติ ต่อมารูปแบบของการเปลี่ยนศาสนามาจากการแต่งงานซึ่งเป็นการเปลี่ยนแบบรายบุคคลตามครอบครัวของสามี ปัจจุบันมีผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ประมาณครึ่งหนึ่งของหมู่บ้าน คนเหล่านี้ไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่มีผู้นำแบบประเพณีเดิมเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม ไม่เชื่อการทำนาย การพยากรณ์ของผู้นำ และไม่ทำการเลี้ยงผีทั้งในระดับหมู่บ้านหรือในระดับครัวเรือน แต่อย่างไรก็ดี ชาวบ้านที่เหลือยังคงนับถือความเชื่อแบบดั้งเดิมผสมกับความเชื่อแบบพุทธ และยังคงปฏิบัติตามกฎ จารีต ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน (สัมภาษณ์ ปิชญา ตะนอย, 15/7/2559) เป็นสถานภาพของลัวะที่เปลี่ยนแปลง

เมืองเชียงตุงและสถานภาพทางสังคมของ ลัวะ /ไตหลอย/ ปลั่ง

เมืองเชียงตุง ตั้งอยู่ในรัฐฉาน สาธารณรัฐเมียนมา โดยตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสาละวิน มีลักษณะพื้นที่ราบแอ่งกระทะ ล้อมรอบด้วยเทือกเขาที่อยู่ระหว่างแม่น้ำสะลาวินและแม่น้ำโขงฝั่งตะวันตก โดยที่ตั้งของเมืองเชียงตุง มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ในฐานะที่เป็นทางผ่านของพ่อค้าวัวต่างในอดีต ซึ่งเป็นเส้นทางการค้าขายระหว่างเมืองเชียงรุ่งในสิบสองปันนากับเมืองเชียงใหม่ในอาณาจักรล้านนา และต่อเนื่องถึงมะละแหม่ง ย่างกุ้ง ซึ่งโดยภูมิศาสตร์ของเชียงตุงที่เป็นทางผ่านแล้ว ยังเป็นพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายอีกด้วย ในบทความของพลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง (2550) ได้อธิบายกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในเขตรัฐฉาน ตะวันออกของแม่น้ำสาละวิน ไปจรดแม่น้ำโขง โดยมีกลุ่มที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ราบ เช่น กลุ่ม “เจิน” “ลื้อ” และ “ยอง” ส่วนชาติพันธุ์ที่อาศัยในเขตพื้นที่สูงได้แก่ กลุ่ม “หลอย” “ก้อ” “มูเซอ” “ว้า” “ลัวะ” “อา

ข้า” “แอ่น” นอกจากยังมีกลุ่ม ไต(โหลง) จากรัฐฉานตอนใต้ และกลุ่ม “ไต (เหนอ)” จากเขตใต้คงของมณฑลยูนนาน

ในอดีตเชียงตุงมีความสัมพันธ์กับเชียงใหม่ ในฐานะบ้านพี่เมืองน้อง สืบเนื่องมาจากทั้งสองเมืองดังกล่าวได้รับการสถาปนาขึ้นโดยพญามังราย หลังจากที่สามารถเข้ามาแทนที่กลุ่มชาวลัวะที่แตกกระจายหลังพ่ายแพ้สงครามกับเมืองหริภุญชัย ทำให้พญามังรายได้เข้ามาสร้างและวางระบบการปกครองใหม่ที่เรียกว่าระบบของเจ้าฟ้า เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองกลุ่มชนต่าง ๆ ที่หลากหลายทั้งในล้านนาและเชียงตุง (ลมูล จันทรหอม, 2550)

โดยมีระบบการปกครองและความสัมพันธ์ของโครงสร้างอำนาจและการขัดขวางชั้นทางสังคมสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มเจ้าที่เป็นคนไตจีน (จีน) กลุ่มพระ และกลุ่มคนดอยหรือหอย (ปลั่ง) โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์หอย (ปลั่ง) จะมีความสัมพันธ์กับเชียงตุงในฐานะเจ้าถิ่นเดิม ซึ่งคล้ายกับในเมืองเชียงใหม่ โดยเฉพาะในฐานะคนพื้นถิ่นหรือเจ้าถิ่นเดิมในเขตภาคเหนือและเชียงตุง ประเด็นนี้ถูกอธิบายในงานทางวิชาการของไทยหลายชิ้น เช่น ในงานของจิตร ภูมิศักดิ์ ได้อธิบายว่า “โดยเจ้าของถิ่นเดิมเชียงตุงนั้นเป็นลัวะ (ล้า ว้า) ซึ่งเป็นผู้สร้างบ้านแปลงเมืองมาก่อน ในคำกล่าวที่ว่า ส้างก่อผ้า ล้าก่อเมือง คือ เทวดาส้างฟ้า ล้า (ลัวะ) สร้างเมืองเมื่อไตได้กลืนคนเหล่านี้ไปพวกล้า จึงหันมานับถือพุทธศาสนา และพูดไต แต่ยังคงอยู่ตามดอยอย่างบรรพบุรุษเรียก “ไตหอย” โดยไตลื้อเรียกกลุ่มนี้ว่า “ข้าสามด้าว” แต่สำหรับนักวิชาการอีกหลายคนไม่ได้เหมารวมว่าหอย (ปลั่ง) เป็นไต หรือไท เช่น บทความเรื่องคนไทกับเพื่อนบ้าน: กรณีเชียงตุง ของ มรว.รุจยา อาภากร

ความเป็นพื้นที่ถิ่นเดิมของปลั่งหรือลัวะในเชียงตุง ได้สอดคล้องกับงานภาคสนาม ของพลวัฒน์ ที่พบว่า เมื่อได้สัมภาษณ์ ผู้เฒ่าในกลุ่มหอยในบ้านแก่ง ชายแดนเมืองเชียงตุงกับเมืองลา จะได้รับคำตอบว่า “เราหนี พวกมังราย มาอยู่บนดอย แต่เดิมนั้นเราเป็นเจ้าของเมืองเชียงตุง”

ฉะนั้น สถานะของกลุ่มชาติพันธุ์ปลั่ง มีความสัมพันธ์กับเมืองเชียงตุงในยุคเริ่มแรกของการสร้างเมืองหรืออาจกล่าวได้ว่า ชาวปลั่งเป็นผู้บุกเบิกสร้างเมืองเชียงตุงขึ้นมานั่นเอง แต่ด้วยสงครามกับพญามังรายเลยต้องอพยพขึ้นมาอาศัยอยู่บนดอยและตัดขาดจากความเป็นคนที่อาศัยอยู่ในเมืองจนกลายเป็นคนดอย

อย่างไรก็ตาม ในความสัมพันธ์ของการปกครองในระบบเจ้าฟ้า พบว่า กลุ่มหอย(ปลั่ง) จะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับเจ้าผู้ปกครอง ดังที่พบว่า ชาวหอย (ปลั่ง) เป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจเชียงตุง โดยเฉพาะในการรวบรวมภาษี จากท้องถิ่นไปสู่ส่วนกลางและได้รับความไว้วางใจในการทำงานในหอคำเจ้าฟ้าเชียงตุง เพราะมีความซื่อสัตย์สุจริตในการดำรงชีวิต

ด้วยสถานภาพทางสังคมของปลั่งในรัฐเจ้าฟ้าเชียงตุง เป็นกลุ่มคนที่ถูกยอมรับว่าเป็นกลุ่มที่มีความซื่อสัตย์ เช่น มีฐานะผู้เก็บภาษีให้กับรัฐเชียงตุง และเป็นคนที่ทำงานในหอคำเจ้าฟ้าเชียงตุง ทั้งนี้ยังบทบาทหน้าที่ในทางพิธีกรรมตามจารีตของเจ้าฟ้าเมืองเชียงตุง เช่น การตักถองบูชาผีเมืองในช่วงวันสังขารล่องและสงขลสังขาร หน้าที่ของกลุ่มชาติพันธุ์หอยนี้ กลายเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจและการทำให้พุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมชาติพันธุ์หอย (ปลั่ง) นอกจากนี้เป็นกลุ่มคนที่มีความสามารถ การปลูกฝ้าย ปลูกและเก็บใบชา

ที่เป็นพืชทางวัฒนธรรม เป็นกลุ่มคนที่ทำงานในหอคำเจ้าฟ้าเชียงตุง ถึงแม้ปัจจุบันที่อำนาจเจ้าฟ้าหมดไปจากเมืองเชียงตุงแล้วแต่กลุ่มคนหลอย (ปลั่ง) ยังได้รับหน้าที่เฝ้าบ้าน หรือสถานที่ ของเครือญาติเจ้าฟ้าเชียงตุงอยู่

ปัจจุบันชุมชนและวัดของกลุ่มชาติพันธุ์หลอย (ปลั่ง) ในเขตเชียงตุง เมืองลา สามตำว กระจายตัวไปตามภูเขาตามเส้นทางเดินเท้าระหว่างกลุ่มหมู่บ้านในเขตภูเขาเป็นเส้นทางการค้า ห่างจากถนนเชื่อมต่อระหว่างเชียงตุงเมืองลา เช่น บ้านแสน บ้านแยก จะห่างจากถนนราว 15 กิโลเมตร ขึ้นไปบนเขา ส่วนบ้านหนองหลวงนั้น ห่างจากถนน ประมาณ 30 กิโลเมตร

สำหรับบ้านของหลอย นั้นมีลักษณะพิเศษกว่าบ้านในเขตเอเชียอาคเนย์ตอนบนกล่าวคือมีลักษณะเรือนยาว (Long House) เรือนหนึ่งจะอาศัยอยู่กันราว 5-7 ครอบครัวแต่ละครอบครัวจะมีเตาไฟในบ้านของตนเอง การสอบถามชาวบ้านในพบว่า การอาศัยในเรือนยาวนั้นเป็นการเลี่ยงภาษีจากการนับหลังคาเรือน นับว่าเป็นเรือนยาวที่มีในเขตภูเขาที่น่าสนใจความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติในเรือนยาว (จากการสังเกตของผู้ร่วมเดินทางที่เป็นนายแพทย์ให้ความเห็นว่าเมื่อดูจากรูปใบหน้าและอาการที่พบภายนอกคาดว่าจะมีการแต่งงานในเครือญาติใกล้ชิด) ขณะนี้เรือนยาวเหลืออยู่เพียงสองหมู่บ้านเท่านั้น คือ หมู่บ้านแฉัด หมู่บ้านแสน ในเขตเชียงตุงของพม่า ส่วนหมู่บ้านอื่นๆในเขตเมืองลา เมืองสามตำวนั้นได้ถูกเขตปกครองตนเอง ในเมืองลาบังคับให้แยกครอบครัวออกจากกันไปเป็นครอบครัวละหนึ่งหลัง โดยอ้างว่าจะเป็นการป้องกันโรคติดต่อได้

การได้ใกล้ชิดกับอำนาจของเจ้าฟ้าเชียงตุงในอดีต ทำให้กลุ่มคนหลอย (ปลั่ง) เข้ารับนับถือศาสนาพุทธและมีการสร้างศาสนสถานทางพุทธศาสนาในหมู่บ้านตนเอง ในเมืองเชียงตุงจะพบวัดและชุมชนของกลุ่มหลอย (ปลั่ง) นี้ ตามรายการทางคำโบราณ วัดบ้านแฉัด วัดบ้านแสน วัดหนองหลวง และตามเส้นทางไปเมืองสามตำว เมืองลา จะมีวัดหลวงป่าห้า วัดป่ากลาง วัดป่าไกล วัดบ้านแก่น วัดหนองคำ วัดทะปางหลวง (โดยเรียงลำดับระยะห่างจากเมืองเชียงตุงออกไปถึงเขตสามตำว) ซึ่งยังมีวัดของกลุ่มชาติพันธุ์หลอย ในพื้นที่นี้อีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่มีใครเข้าไปสำรวจที่เป็นเขตสุดท้ายของการแบ่งอำนาจระหว่างเชียงตุง กับเชียงรุ่ง คือเขตสามตำว (อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว, 2531: 74-76)

ลักษณะการสร้างวัดของกลุ่มหลอย (ปลั่ง) มักจะนิยมสร้างพระธาตุที่มีหลังคาคลุม

“วัดใดหลอยเกือบทุกวัดพบว่า พระธาตุของวัดใดเกือบทุกหลังจะมีหลังคาคลุม สถูปมีหลังคาคลุมในเชียงตุง พบมากเนื่องจากทำเจดีย์องค์ไม่ใหญ่ และน่าจะสัมพันธ์กับการเผยแพร่ศาสนาของนิกายป่าแดง นอกจากที่เชียงตุงยังพบที่เชียงแสนอยู่ด้วยจำนวนหนึ่งครับ ลองสังเกตรอบฐานเจดีย์จะมีก้อนหินนอนอยู่ นั่นคือดินเสาหินซึ่งเสาโครงสร้างไม่ได้พังทลายลงไปแล้วแต่เราพบที่เชียงใหม่น้อยมากๆ อาจเป็นเพราะเจดีย์ต่างๆในพุทธศาสนาได้ถูกสถาปนาขึ้นจนหมดแล้วตามวัดต่างๆ ในเมืองเชียงใหม่ และเมื่อมีนิกายใหม่เข้ามาจึงไม่ได้สถาปนาเจดีย์องค์ใหม่ขึ้นในเชียงตุงจะมีหลายที่ครับ ที่สำคัญคือ พระธาตุจอมดอย พระธาตุเบ็งใจ วัดอิน และวัดในของกลุ่มไตดอยแถบเมืองลา เช่น วัดน้ำย้อย วัดน้ำไค้ วัดกาดใหม่ เป็นต้นกลุ่มไตดอยนิยมสร้างเจดีย์บนภูเขา และมีขนาดไม่ใหญ่โตนัก จึงเป็นมูลเหตุให้สร้างอาคารคลุมเจดีย์ เพื่อเกิดที่ว่างภายในสำหรับประกอบพิธีกรรมลักษณะเช่นเดียวกับการสร้างวิหารหน้าเจดีย์ในวัฒนธรรมล้านนา สุโขทัย อยุธยา หากแต่เมื่อเจดีย์ไม่ใหญ่มากก็สร้างสวมเลย” (เกรียงไกร เกิดศิริ)

อย่างไรก็ตาม การนับถือศาสนาพุทธของกลุ่มปลัง มีลักษณะการผสมผสานระหว่างพุทธศาสนากับการนับถือ ผี หรือ “เทวดา” ของเชียงตุง-แม่ทะ ดังที่พบว่า ในวัดพระธาตุจอมดอย ภายในหอ (ศาล) มีรูปปั้นชายหญิงหันหน้าไปทางพระธาตุ โดยมีตำนานกล่าวว่า มีเศรษฐีสองผัวเมีย เป็นเจ้าศรัทธาสร้างพระธาตุจอมดอย ในเวลานั้นเจ้าฟ้าสั่งให้ชาวบ้านทั้งหมดช่วยสร้างกำแพงเมืองแต่สองผัวเมียเศรษฐี ขึ้นมาสร้างพระธาตุไม่ได้ไปสร้างกำแพงตามคำสั่งเจ้าฟ้า ความรู้ถึงเจ้าฟ้าฯ จึงสั่งประหารชีวิตและก่อนโดนประหารชีวิตสองผัวเมียได้อธิษฐานไม่ให้เจ้าฟ้าและเจ้าผู้ครองนครเชียงตุงได้ขึ้นมาไหว้พระธาตุจอมดอยอีก มีเรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่งเจ้าฟ้าจะขึ้นมาไหว้พระธาตุแต่ไม่สามารถขึ้นมาได้เพราะช้างไม่ยอมขึ้นตั้งแต่นั้นมาเจ้าฟ้าจึงไม่ได้ขึ้นมาไหว้พระธาตุอีกเลย ชาวบ้านจึงยกย่องผัวเมียเศรษฐีเป็นเทวดารักษาพระธาตุ (อนุกุล ศิริพันธุ์, 2537)

เช่นเดียวกันนี้ จากงานศึกษาของพลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง (2555) ได้กล่าวถึง สถานะทางสังคมระหว่างไตจีน กับ หลอย นั้นจะแตกต่างกัน แต่พบว่าในด้านความศรัทธาในศาสนานั้นไปในแนวทางเดียวกัน กลุ่มหลอย (ปลัง) ได้รับเอาพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เพื่อสร้างความแตกต่างจากกลุ่มคนชาวเขาอื่น ๆ ที่อยู่บนดอยห่างไกลจากอำนาจรัฐ ฉะนั้นศาสนาจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาวหลอย (ปลัง) เพื่อสัมพันธ์กับอำนาจรัฐและผู้ปกครอง

การที่กลุ่มชาติพันธุ์หลอยในเชียงตุงเป็นส่วนหนึ่งในระบบเศรษฐกิจแบบเจ้าฟ้า และการเข้าใกล้ชิดกับศูนย์กลางอำนาจ ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง พิธีกรรม และศาสนา ทำให้ศาสนสถานของกลุ่มชาวหลอย (ปลัง) มีลักษณะของการผสมผสานทางอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ จะเห็นได้ว่ารูปแบบวัดและการตกแต่งศาสนสถานจะมีความแตกต่างจากมิติของศาสนาของรัฐเจ้าฟ้าเชียงตุง

ในส่วนความเชื่ออื่น ๆ นั้นพบว่าในหมู่บ้านจะมีตำราทำนายโชคชะตา และที่สำคัญคือตำราการทำนายด้วยกระดูกขาไก่ ที่มีทุกหมู่บ้าน แม้กระทั่งหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่นที่จังหวัดเชียงราย ก็พบตำราเช่นกัน และตำรานี้มีจำนวนตัวทายมากกว่าที่เคยพบในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ คือมีถึง 160 ตัวทายโดยความเชื่อเรื่องนี้อาจเชื่อมโยงเรื่องขุนลู ขุนโล ในตำนานกลุ่มไทใหญ่ในจีน

งานศึกษาว่าด้วยการทำนาย จากกระดูกสัตว์และกระดูกไก่

ไก่และระบบความเชื่อ

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับไก่นั้น ไก่ไม่ได้เป็นเพียงแค่สัตว์เลี้ยงเพื่อบริโภคอย่างเดียว หากแต่ถูกจัดอยู่ในระบบความเชื่อและจักรวาลวิทยาของมนุษย์ ดังที่งานศึกษาของ สุกัญญา สุขฉายา (2556) ที่ได้อธิบายถึงบทบาทของไก่ตัวแรกในการเสี่ยงทาย ซึ่งมีบันทึกไว้ในตำนานปรัมปราของชนชาติไท โดยเฉพาะในกลุ่มวัฒนธรรมไทที่ได้รับมรดกจากอาณาจักรเมืองมว (เมา) ปัจจุบันจะรู้จักในนามกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ กลุ่มไทอาหมและไทเหนือ โดยพบว่าในกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ มีการบันทึกตำราที่มีลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับไก่ตัวแรก ที่มีชื่อว่า “ไก่แสง” หรือ “ไก่แสงฟ้า” โดยพบจากตำนานปรัมปรา ใน 7 สำนวน ดังนี้ คือ 1. ในกลุ่มไทใหญ่ในรัฐฉาน มี 3 สำนวน ได้แก่ พงศาวดารไทใหญ่ ฉบับของ N.Elias พงศาวดารเมืองมว (สำนวนบุญซุ่ย ศรีสวัสดิ์) ตำนานเมืองเมาฉบับไตพ่า (สำนวนคุณบรรจบ พันธุเมธา) 2. ในกลุ่มไทอาหม 3 สำนวน ได้แก่ ตำนานอาหมใน

อาหมบุรุษจี (สำนวนบรรจบ พันธุมธา) อาหมบุรุษจี ของ G.L.Barua และอาหมบุรุษจี ฉบับ British Library

3. กลุ่มไทเหนือ 1 สำนวน คือ เครือเมืองกูเมือง

จากตำนาน 3 กลุ่มดังกล่าว มีการอธิบายถึงไก่ตัวแรกในลักษณะที่คล้าย ๆ กัน คือ 1. ไก่แสง มาจากสวรรค์ ไม่มีบนโลกมาก่อน โดยมีลักษณะเด่นที่ “หงอนแสง” ซึ่งหมายถึงไก่ตัวผู้ที่มีสีแดง เหมือนรังสี แก้วมณี หรือของมีค่า ซึ่งมีการสันนิษฐานว่าเหมือนกับไก่ป่าแดง เช่นเดียวกัน ในตำราของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า ได้ระบุถึงไก่ตัวแรกว่า เทพเจ้าเป็นผู้มอบให้และมีสีแดง กรณีเช่นนี้ จะมีความคล้ายกับนิทานของชาวญี่ปุ่น ในเรื่อง Umyae built Chicken Wings และ The Chicken Called for the Sun ที่เล่าถึงไก่ตัวผู้กำเนิดมาจากสวรรค์ โดยผู้สร้างส่งลงมาสำรวจดูพื้นโลก แต่ไก่ตัวนั้นกลับลงระเริงขึ้นขอบโลกและอยู่นานเกินไป จนกลับขึ้นสวรรค์ไม่ได้

2. การระบุถึงเทพผู้มอบไก่และความรู้การทำนายกระดูกไก่ ในตำราของชาวไทไตฟ้าเกและไทอาหมระบุว่า เทพผู้มอบไก่ คือ “แล้งหลอน หรือแลงดอนเจ้าฟ้าผาด และย่าแสงฟ้าผู้เรืองปัญญา ส่วนในตำนานของชาวไตมาว ระบุว่า ผู้มอบไก่ คือ “ขุนตึงคำ” สำหรับในด้านความรู้เกี่ยวกับกระดูกไก่นั้น ในตำนานระบุว่าย่าแสงฟ้า เป็นผู้มอบความรู้และสอนรายละเอียดให้แก่มนุษย์ เป็นเทพสตรีที่ห้วงโยมมนุษย์ ให้ชีวิตและความรู้ในการอยู่รอดบนโลก

3. ความรู้ในการเสี่ยงทายและความหมายของอวัยวะต่าง ๆ ของไก่และการจัดช่วงชั้นในระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ จากตำนานของชาวไทใหญ่ได้ระบุถึง ประวัติความเป็นมาของไก่ และส่วนสำคัญของตำแหน่งอวัยวะไก่ที่สัมพันธ์กับตำแหน่งของเทพและผู้ปกครอง เช่น หัวไก่ เป็นสัญลักษณ์เทพและผู้ปกครอง แสดงถึงสัญลักษณ์ของ “อำนาจ” แต่ในอรรถกถาชาดก ได้ระบุว่า ผู้ใดได้บริโภคอวัยวะส่วนกล้ำเนื้อของไก่ จะได้เป็นผู้ปกครอง และสุดท้าย คือส่วนขาไก่ ที่เกี่ยวข้องกับการทำนายอนาคตของผู้ปกครองและบ้านเมือง รวมทั้งองค์ความรู้บนโลกมนุษย์ ฉะนั้น กระดูกขาไก่ จึงเป็นสัญลักษณ์ของ **ความรู้และปัญญา** ด้วยเหตุนี้ ตำราการทำนายกระดูกไก่ จึงอยู่ในมือของผู้นำ ผู้ปกครอง เนื่องจากเป็นอำนาจในการปกครอง การหยั่งรู้ฟ้าดินและธรรมชาติของโลก

4. ตำรากระดูกไก่ ยังสัมพันธ์กับตัวอักษรของคนไทโบราณ โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบตำราโหราศาสตร์ต่าง ๆ ที่เป็นรูปภาพ เช่น ตำราปลุกเรือน ตำราปลุกข้าว ตำราควันตีเพื่อประกอบพิธีแต่งงาน ตำรากระดูกไก่ ตำราเหล่านี้ ต่างเป็นการแสดงภาพสัญลักษณ์ซึ่งมีลักษณะเป็นอักษรภาพ จึงมีการสันนิษฐานว่า อักษรไทโบราณจะเป็นอักษรภาพเช่นเดียวกันกับอักษรจีน

จะเห็นได้ว่า ในบทความ ไก่แสง : ไก่เสี่ยงทายตัวแรกในตำนานปรัมปราของชนชาติไท ของสุกัญญา สัจฉายา สามารถสรุปได้ว่า ตำนานปรัมปราของกลุ่มชาติพันธุ์ไท ที่สืบทอดจากอาณาจักรโบราณ ให้ความสำคัญไก่ ตัวแรกว่า หมายถึง อำนาจและปัญญา การปกครองและโลกทัศน์หรือคติความเชื่อ รวมทั้งการควบคุมศีลธรรม และการจัดช่วงชั้นของกลุ่มชาติพันธุ์ไท (สุกัญญา สัจฉายา, 2556)

นอกจากนี้ ยังพบว่า ไก่ ยังถูกความหมายในฐานะเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยเฉพาะในกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า ไก่มีบทบาทความสำคัญในเชิงพิธีกรรมมากที่สุด เช่น ในการเซ่นไหว้บรรพ

บุรุษหรือบวงสรวง นอกจากนี้โลกทัศน์ในทางพิธีกรรมเช่นนี้ของชาวอาข่า ยังสะท้อนถึงจินตนาการและวัฒนธรรมเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ (imagination and place /territory) ของการอยู่ร่วมกันระหว่างเทพ ฝี่ คนและสัตว์ เช่น การเสี่ยงทายว่าด้วยการสร้างบ้านใหม่จะพบว่ามีข้อห้าม ข้อดี และคำแนะนำต่าง ๆ ต่อการใช้พื้นที่ หรือการให้ความหมายว่า พื้นที่ในหมู่บ้านเป็นพื้นที่ของคน ส่วนพื้นที่นอกประตูลำน้ำบ้าน คือ พื้นที่ของวิญญาณ ด้วยเหตุนี้โลกทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าจึงลักษณะของการจัดแบ่งพื้นที่ในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติที่ชัดเจน (สุกัญญา สุจฉายาและชนนาถ ศีติสาร)

ไต่กับวัฒนธรรมการทำนาย

ในตลอดช่วงประวัติศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์ในแถบตอนใต้ของจีน หรือที่เรียกว่า Main Land พบว่า มีความเชื่อเกี่ยวกับการทำนายหรือการเสี่ยงทายและถือเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมความเชื่อของผู้คนในแถบนี้มาอย่างช้านาน มนุษย์ได้ฆ่าสัตว์หรือสละชีวิตของสัตว์นั้น ๆ เพื่อสังเวย (sacrifice) ดังเช่น การปลิดชีวิตไก่ เพื่อเสี่ยงทายและใช้ในพิธีกรรม เช่น พิธีอธิษฐานให้เด็กเกิดใหม่มีสุขภาพแข็งแรง การขอความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ทำกินหรือของพืชผล หรือเพื่อความมั่นคงปลอดภัย การทำนายจึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ (อะกิ มิชิ โทะโมะยะ, 2550: 149)

ความรู้การทำนายกระดูกไก่ จึงมีการแพร่หลายมาก่อนหน้านี้ จนกลายเป็นความเชื่อของสังคมระดับเมืองใหญ่และเข้าสู่ราชอาณาจักรล้านนา ในปัจจุบันมีการเคลื่อนไหวผู้คนในชาติพันธุ์ในแถบอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงตอนบนจากปัจจัยภายใน เรื่องสงครามและเครือญาติ มาเป็นปัจจัยภายนอกเรื่องการล่าอาณานิคม เข้าสู่ช่วงผลกระทบจากสงครามเย็น และความขัดแย้งเรื่องการเมือง ผลจากเหตุปัจจัยดังกล่าวส่งผลถึงการอพยพที่ต่อเนื่องยาวนาน และซับซ้อนก่อเกิดการผสมผสานทางสังคมวัฒนธรรมเพื่อการปรับตัว จึงกล่าวได้ว่าความเชื่อเรื่องการทำนายด้วยกระดูกไก่ ได้แพร่กระจายในดินแดนแถบนี้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในบางกลุ่มชาติพันธุ์รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานในชุมชนบ้านห้วยน้ำซุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ด้วยเช่นกัน

ในความเชื่อของการทำนายด้วยกระดูกไก่อันั้น จากหลักฐานพงศาวดารเมืองเชียงตุงได้บันทึกในปี พ.ศ.2386 เรื่องการดูชะตาเมือง ถูกษเมือง ลักษณะเมือง เมื่อราว พุทธศตวรรษที่19 ดังนี้ (ทวี สว่างปัญญากร , 2533:33)

“ ถึงศักราช 704 เจ้าโสมน่านกินเมืองแทน ได้สืบแปดปีตาย
ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเมืองเชียงตุงก็ร้างเป็นเวลานานนักเหตุ
เพราะเมืองถูกเสนียดจัญไร
เจ้าผายูจึงให้หมอโหราสองคนมาทำนายคนหนึ่งซื้อคำเรื่อง
เป็น ชาวปิง ซึ่งทำนายด้วยวิธีกระดูกไก่แม่นนัก.... ”

เมื่อเมืองเชียงตุงมีการจัดงานฉลอง ก็จัดให้มีเครื่องฉลองบูชา ให้มีหมอช้าง หมอม้า หมอไก่ หมอโหรา หมอยา พ่อครัวเล็ก พ่อครัวใหญ่ ซึ่งคำว่าหมอไก่อันนี้ ทวี สว่างปัญญางกูร ผู้เรียบเรียงได้ให้ความหมายว่าเป็น หมอที่ทำนายด้วยกระดูกไก่ (ทวี สว่างปัญญางกูร, 2533: 33)

การทำนายด้วยกระดูกไก่ได้มีการบันทึกไว้เป็นตำรา เป็นคติความเชื่อที่แพร่กระจายอยู่ใน อนุภูมิภาค ลุ่มน้ำโขงตอนบนที่ประกอบด้วยบริเวณพื้นที่ของมณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ตอนเหนือของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รัฐฉานประเทศเมียนมา และภาคเหนือของประเทศไทย โดยมีชาติพันธุ์ต่าง ๆ

การทำนายจะแตกต่างกันไปตามวิธีการขั้นตอนและค่านิยมของสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้รวมถึงการแปรเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคม การทำนายด้วยกระดูกไก่ มักพบในชาติพันธุ์ไทยลื้อ และลัวะ ในกลุ่มไทลื้อ และชาวลัวะมีการทำนาย โดยการดูกระดูกไก่ ดูเลือด และอากัปกิริยาของไก่หลากหลายวิธีและหลายโอกาส ในการทำนาย ดังที่พบตำราตำราการทำนายกระดูก ขาไก่ท่อนบน บันทึกเป็นแบบอักษรธรรมล้านนา มีบางคำออกเสียงเป็นภาษาลัวะ (สัมภาษณ์นายทองคำ บริจิต และนายสิงคำ ตาสาย 2547)

พิธีการทำนายด้วยไก่ของชาวลัวะ มักใช้ในพิธีบุกเบิกเปิดพื้นที่ทำกินใหม่ โดยผู้นำสะมังจะเป็นผู้ทำพิธี เพื่อขอพื้นที่ทำกินจากบรรดาผีต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว และให้ผีเหล่านั้นช่วยย้ายไปที่อื่น ซึ่งในพิธีจะมีการเสี่ยงทายด้วยการผ่าอกไก่ดู เพื่อดูตีไก่นั้นมีน้ำเต็มสมบูรณ์หรือไม่ ถ้าตีไก่นั้นมีน้ำเต็มสมบูรณ์ก็จะทำให้ทำกินในพื้นที่ได้ต่อไป (ลักขณา ดาวรัตนหงส์, 2540: 13)

อวัยวะสำคัญของไก่ที่ใช้ในการทำนายในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้มีการระบุไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในงานศึกษาของ B.J. Terweil ที่ได้แบ่งกลุ่มคนต่าง ๆ ที่ใช้อวัยวะของไก่ในการทำนายทายทัก สามารถสรุปได้ดังนี้

อวัยวะส่วนต่างๆของไก่ที่ใช้ทำนาย	กลุ่มคน
ตับ	อาหม คำยาง ลาว กาสี อ่าซ่า
กระดูกสันหลัง	อาหม ไทยอีสาน สยาม ลาว ละหุ ขมุ ม้ง เขมร
กระดูกคาง	ม้ง จีน ลาว ไทยอีสาน
หัวไก่	ม้ง
ตีนไก่	ม้ง เขมร ไทเมือง-ไทแดง(ในเวียดนาม)
เส้นในตาไก่	เขมร
รูในกระดูกขาไก่	อาหม ไทในยูนนาน จ้วง อ่าซ่า ละหุ ผู้น้อย ม้ง ไทหล่า จีน

ปรับปรุงจาก The Tai of Assam and ancient Tai Ritual. , B.J.Terweil

นอกจากนี้ ในงานศึกษา สุวรรณ เกรียงไกรเพชร ที่ได้ศึกษาวัฒนธรรมในแขวงเซกองในเขตลาวตอนใต้ นั้น พบว่า มีกลุ่มคนต่าง ๆ ในแขวง เซกอง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ พูดภาษาตระกูล มอญ-เขมร 13 ชนเผ่า ที่ใช้ ไก่ในการทำนายนดังนี้

อวัยวะส่วนต่างๆของไก่ที่ใช้ทำนายน	กลุ่มคน
ดูใส่ไก่	ตะเรียง เงะ ละเวน ฮารัก
คางไก่	ตะริว เงะ ฮารัก ส่วย
หลอดคอไก่	ดักกัก
หัวและเลือด	เงะ
เลือด	กะเซง

ปรับปรุงจาก (สุวรรณ เกรียงไกรเพชร, 13 เผ่าลาวตอนใต้:วิถีชีวิตและวัฒนธรรม)

งานศึกษาเกี่ยวกับตำรากระดูกไก่ ในกลุ่มชาติพันธุ์ ไท และกลุ่มอื่นๆ

การศึกษาการใช้กระดูกไก่การทำนายนเสี่ยงทายในกลุ่มชาติพันธุ์นั้น งานศึกษาของอะกิมิชิ โทะโมะยะยะ ในหนังสือ ไก่กับคน จากมุมมองของชีวชาติพันธุ์วิทยา (2550) ได้อธิบาย การใช้ไก่ในการทำนายนเสี่ยงทาย และวิเคราะห์การทำนายนของกลุ่มชาติพันธุ์ในสิบสองปันนา เช่น กลุ่มปลั่ง กลุ่มฮาหนี กลุ่มจื๋นว่า กลุ่มเหล่านี้มีการใช้ตำราเพื่อวัตถุประสงค์อะไรและการตีความให้ความหมายอย่างไร

กลุ่มชาติพันธุ์ปลั่ง เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ในเมืองเหมิงไห่ (เมืองไฮ) ชาวปลั่งได้ใช้การทำนายนกระดูกไก่ เพื่อเสี่ยงทายการดำเนินชีวิตอยู่หลายโอกาส เช่น การสร้างบ้านใหม่ การเดินทาง การค้าขาย ฯลฯ โดยมีผู้ทำพิธี เรียกว่า ทะโมะ การทำนายนจะทำขึ้นในเฉพาะช่วงเช้า ตั้งแต่ 7-8 โมงเช้า ในการทำพิธีนั้นได้นำ ส่วนประกอบของไก่ เช่น ไข่ กระดูกน่อง และกระดูกหัวของไก่ นำมาใช้ในพิธีกรรมที่มีอยู่โดยทั่วไป โดยนำมา ทำนายนและเสี่ยงทาย ตัวอย่างเช่น กรณีการใช้กระดูกส่วนหัว มีขั้นตอนโดยการสังเกตที่ก้นระหว่างเบ้าตา ว่ามี รูหรือโปรงแสง หากบริเวณนี้มีรูและโปรง จะตีความได้ว่า จะประสบกับความโชคดีหรือสิ่งดี ๆ ในชีวิต

นอกจากนี้ การทำนายนในกรณีผู้ป่วยหนักนั้นชาวปลั่งจะใช้ไข่ โดยมีขั้นตอน คือการนำไข่เปลือกสีขาว แล้วนำมาหย่อนในข้าวเปลือกที่เตรียมไว้ แล้วนำไข่ออกมา หากมีข้าวเปลือกติดไข่ ก็จะตีความว่า อาการเจ็บป่วยทรุดหนัก แต่ถ้าไม่มีข้าวเปลือกติดมาด้วย แสดงว่า อาการป่วยจะดีขึ้น

ชาวฮาหนี มีการทำนายนด้วยไก่ อยู่ 12 วิธี มีการเสี่ยงทายในหลายโอกาส เช่น เมื่อต้องการดูดวง แต่งงาน หาฤกษ์ปลูกบ้าน ดูความอนาคตของบ้านเมือง ดูดวงการเดินทาง และดวงความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำนายนของหาย เช่น กรณีวัวหาย การทำนายนจะทำพิธีโดยผู้เฒ่าหรือหมอตุ ที่เรียกว่า “หนีปะ” ในหมู่บ้าน โดยนำส่วนประกอบของไก่ เช่น ไข่ กระดูกส่วนหัว งอยปาก กระดูกขา ลิ้น ฯลฯ และหลังจากเสี่ยงทาย จะนำ ไก่ตัวหายไปบริโภค

ทั้งนี้การทำนายดังกล่าว สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือ 1.กระดูกจากหงอยปากล่างไก่ โดยมีขั้นตอน ดังนี้ เมื่อมีการดึงกระดูกหงอยออกมาแล้ว พบว่าหงอยขึ้นมาทางผู้เสี่ยงทาย จะมีความหมายในทางดี ซึ่งในทางตรงข้ามหากหงอยออกมาขึ้นไปทางอื่น จะหมายถึงทางร้าย 2.ลูกตา คือจะดูบริเวณเบ้าตาของไก่ หากมีรูสว่าง หมายถึง แนวทางที่ดี แต่หากไม่มีรู จะพบกับทางตัน 3.กะโหลกและกระดูกคอ เป็นการทำนาย โดยการดูจากขนาดของรู ใช้เสี่ยงทายว่าไก่รุ่นเดียวกันยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ 4.กระดูกจากหงอยปากบน ใช้เสี่ยงทายเกี่ยวกับการเดินทาง เช่น ถ้างอยปากออกมาเป็น 2 แฉก จะเดินทางไม่ดี ซึ่งตรงข้ามหากหงอยปากไม่แยกเป็นแฉก การเดินทางก็ปลอดภัย

ชาวจีนัว เป็นชาติพันธุ์ในตระกูลทิเบต-พม่า เป็นกลุ่มที่ทำอาชีพกสิกรรมแบบไร่หมุนเวียน ในงานพบว่ากลุ่มจีนัว มีการใช้ไก่ในการทำนายเสี่ยงทาย โดยใช้องค์ประกอบของไก่ เช่น หัว ปาก ลิ้น ตับ กระดูก ไข่ โดยมีหมอดูในการทำพิธี ซึ่งสามารถแบ่งหมอดูออกเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้ คือ 1.โมเป จะทำหน้าที่เสี่ยงทาย ในโอกาส เช่น การสร้างบ้านใหม่ งานศพ บวงสรวงเทพเจ้าสวรรค์ และเรียกวิญญาณ 2. พุโรเปน จะทำนายในโอกาส เช่น การตั้งชื่อเด็กทารก การบวงสรวงเทพเจ้าสัตว์ป่า

ฉะนั้นในงานของอะกิมิชิ โทะโมะยะ ทำให้เห็นถึงการใช้องค์ประกอบของไก่ในการทำนายซึ่งพบว่าเกือบทุกส่วนสามารถนำมาเสี่ยงทายได้ โดยมีหมอดูทำพิธี ซึ่งจะเป็นไปตามโอกาสต่าง ๆ และการทำนายจะมีเกณฑ์ตัดสินและผลจะออกมาดีและไม่ดี นั้น จะสังเกตจากส่วนประกอบของไก่ เช่น ความโค้งงอของกระดูก การมีรูหรือไม่รู เป็นต้น

นอกจากนี้ งานศึกษาที่กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์กับการใช้ไก่ในการทำนายเสี่ยงทายและการใช้ไก่ในพิธีกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะงานของพลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง ในบทความเรื่อง “การทำนายชีวิตด้วยกระดูกไก่ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในเชียงราย” พบว่า การใช้ไก่เพื่อทำนายและพิธีกรรมนั้นสัมพันธ์กับพัฒนาการทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ในแถบภาคเหนืออย่างใกล้ชิด ดังเช่น

คนเมือง (คนล้านนา) และกลุ่มคนสยาม กลุ่ม “คนไท” ทุกกลุ่มนั้นแต่เดิมมีการใช้ไก่ในการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ในชีวิตประจำวัน มีเพียงแค່ไทยสยาม เท่านั้นที่พบว่ามีการใช้ “ละว้าเช่นไก่” ก่อนออกศึก และกลุ่มไทยวน หรือไทยล้านนา นั้นพบว่าในวรรณกรรมคำขอ เรื่องเจ้าสุวัตร เท่านั้นที่ใช้ไก่ในการเสี่ยงทายแต่ก็ใช้โดยไม่ได้ฆ่าไก่ แต่เพียงใช้กระดูกขาไก่ที่สะสมไว้แบบแห้งเสี่ยงเลือกมาปักกระดูกไก่แทน (ประเทืองวิทยา , มปป,หน้า 125-12)

คนไทเมืองในภาคเหนือ พบว่า มีการใช้ไก่เพื่อการทำนายอยู่หลายกรณีด้วยกัน เช่น 1. การทำนายด้วยการฆ่าไก่เพื่อรับลูกศิษย์ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครู 2. กรณีการทำศึกสงคราม ที่เกิดขึ้นในยุคสมัยพญามังราย ทุกครั้งของการออกศึกจะทำพิธีสว้ายไก่หรือการนำไก่มาเขย่าและวางลงบนพื้นแล้วสังเกตอาการแรกของไก่ว่าเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นการทำนายที่ลักษณะอาการของไก่เป็นหลัก 3. การใช้ไก่ เพื่อเสาะหาสิ่งของที่ฝังอยู่ใต้ดิน วิธีนี้จะปล่อยไก่เข้าไปในพื้นที่แล้วสังเกตว่าไก่ไปเหยียในจุดใด แสดงว่าบริเวณดังกล่าวมีสิ่งของฝังอยู่ 4. การใช้ไก่ทางโหราศาสตร์ การนำรูปไก่ในตำราที่เรียกว่า “โยคไก่แก้ว” ที่ระบุตัวเลขตามส่วนองค์ประกอบของไก่ เช่น เลข 1 คือออกไก่ เลข 2 คือขาไก่ โดยเลขดังกล่าวนี้จะนำมาทำนายวันเดือนปีเกิดของ

รับการทำนาย ดังเช่น การทำนายตกที่เลข 1 จะหมายความว่า ปีนี้จะประสบแต่โชคลาภ มั่งมี อุดมด้วยเงินทอง คนโสดจะได้แต่งงาน หรือ ตกเลข 2 จะหมายความว่า ปีนี้ในช่วงแรกจะเดือดร้อนขึ้นเสียทรัพย์ และช่วงหลังจะผ่อนคลายเป็นเรื่องร้ายจะกลายเป็นดี 5. การใช้ไก่เพื่อทิศทางในการเดินทาง ชาวล้านนาเชื่อว่าแม่ไก่ที่กำลังฟักไข่มีญาณวิเศษ โดยเฉพาะเมื่อแม่ไก่ที่กำลังฟักไข่หันไปทิศทางใด แสดงว่าทิศทางนั้นเป็นทิศต้องห้ามและอันตราย จึงมีการเรียกว่า “ทิศหลาวเหล็ก” 6. การใช้ไก่ในด้านไสยศาสตร์ เช่น คาถาไก่แก้วกุกูก (จะนิยมใช้ในการเรียกร่องความสนใจของมหาชน เหมาะกับนักเทศน์ นักแสดง) คาถาพญาไก่เถื่อน (เป็นคาถาที่เน้นให้ได้รับความเมตตา บันดาลโชคลาภ เพิ่มพูนสติปัญญา) คาถาสับผัด (ใช้ในการเกมการชนไก่เพื่อให้ไก่ต่อสู้จักผัดทาง) และยันต์พญาไก่เถื่อน (ใช้ในกรณีบ้านเรือน เปิดร้านค้า สถานทำงาน) และความรู้เบ็ดเตล็ดมากมาย จึงแสดงให้เห็นว่าไก่มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อและผูกพันกับวิถีชีวิตของผู้คนในแถบล้านนาโดยตลอด (สนั่นธรรมธิ, 2553)

กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเชียงราย มีกลุ่มปกากะญอหลายกลุ่ม และอาศัยอยู่ในหลายหมู่บ้าน จากการศึกษาเรื่องการทำนายกระดูกไก่ พบว่า กลุ่มปกากะญอไม่ได้มีการทำนายมานานแล้ว จากการสำรวจพบว่ามีเพียงหมู่บ้านหินลาดใน ที่ยังคงจำ เรื่องราวและวิธีการทำนายได้อย่างดีถึงแม้ว่าจะไม่ได้ใช้ทำนายในชีวิตประจำวัน แล้วก็ตาม ในพื้นที่บ้านหินลาดใน อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย พบว่ามี การทำนายกระดูกไก่ 10 รูปแบบเท่านั้น ใช้ในการทำนายเรื่องการค้าขายสินค้าที่มีค่าเช่น ช้าง เนื้อหาการทำนายนั้นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องดีหรือไม่ดีเท่านั้น โดยแบ่ง กระดูกไก่เป็นสองข้าง คือ ฝ่ายเราและฝ่ายตรงข้าม โดยไม่ได้ใช้ทำนายเกี่ยวกับ การเพาะปลูก งานวิจัยนี้ยังพบด้วยว่าการทำนายกระดูกไก่ในพื้นที่นี้มาจากคนจีน (สัมภาษณ์ปรีชา สิริ, 2550)

กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ (มุเซอ) ชาวลาหู่ที่บ้านจะแล ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า พิธีกรรมการทำนายด้วยกระดูกไก่ โดยจะทำหน้าที่โดยหมอทำนาย ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สืบทอดสกุลจากบิดา การทำนายจำทำในโอกาส เช่น การทำพิธีสู่ขวัญผู้ที่เจ็บป่วยที่ไม่ทราบสาเหตุ และการคำทำนายอนาคต การทำนายด้วยกระดูกไอยังถูกใช้ในการเริ่มต้นการปลูกข้าวในแต่ละปีว่าจะมีผลผลิตดีหรือไม่และน้ำจะมากน้อยอย่างไรอีกด้วย ซึ่ง ก็เหมือนกับลาหู่บ้านห้วยกะ ตำบลแม่ลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง

กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง พบว่า มีพิธีกรรมเรียกผีและฆ่าหมูและใช้กระดูกไก่ในการทำนายว่าดีหรือไม่ เช่น ในกรณี เด็กป่วยและไม่หายดี จึงมีการทำพิธีเรียกขวัญเนื่องจากขวัญยังไม่กลับมาส่วนกระดูกเมื่อการทำพิธีหายเสร็จแล้ว จะทิ้งไปหรือให้สุนัขกินไม่เก็บกระดูกที่หายแล้วไว้ แต่ถ้ากระดูกหายออกมาไม่ดีก็ต้องเริ่มทำพิธีใหม่หมด นอกจากนี้ ยังใช้กระดูกไก่ดูการแต่งงานว่าเข้ากันได้หรือไม่ ดูเรื่องการขึ้นบ้านใหม่ ดูเมื่อเดินทาง (สัมภาษณ์ นายเล่าซัง แซ่ย่าง อายุ 52 ปี, 2550)

กลุ่มชาติพันธุ์เย้า (เหมี่ยน) กลุ่มเย้าที่บ้านห้วยแม่ซ่าย ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า มีการทำพิธีการทำนายกระดูกไก่โดยหมอดูในหมู่บ้าน การทำนายกระดูกไอนั้นส่วนใหญ่ใช้ดูในพิธีเลี้ยงผี (บรรพบุรุษ) ว่าดีหรือไม่ดี หรือกรณีเจ็บไข้ได้ป่วย และเมื่อการเปลี่ยนผ่านชีวิต เช่น เมื่อแรกเกิด เมื่อการมีชีวิตรอดมา 7 วัน และ 1 เดือนก่อนแต่งงาน ย้ายบ้านใหม่ เดินทางไกล งานที่มีความเสี่ยง เช่น ต้องข้ามน้ำ และ

ทำนายวันสำคัญ เช่น ตรุษจีน เซงเม้ง แต่ไม่มีตำรา ปัจจุบันมีคนขอให้ดูกระดูกไก่ในเรื่องการเข้าทำงาน ราชการการอีกด้วย

ชาติพันธุ์อำขา ในส่วนของชาวอำขานั้นถึงแม้ว่าจะเป็นกลุ่มที่ใช้ไก่ในพิธีกรรมมากในช่วงระหว่างปีแต่ก็ไม่นิยมในการทำนายด้วยกระดูกไก่มีเพียงบางคนเท่านั้นที่มีความสามารถนี้และไม่ได้มีความสำคัญต่อพิธีกรรมในรอบปีแต่อย่างใด

กลุ่มจีน (ยูนนาน) ชาวจีนยูนนาน ที่บ้านวาวี ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นกลุ่มที่อพยพมาจาก เมืองโกกั้งในพม่า กลุ่มดังกล่าว พบว่ามีการทำนายด้วยกระดูกไก่ แต่ไม่มีตำราการทำนาย ในการทำนายจะใช้ไก่ป่าสีแดง โดยเฉพาะในส่วนของขาไก่ นำมาดองเหล้า ส่วนใหญ่จะทำการทำนายในโอกาส เช่น วันตรุษจีน ดูเพื่อไหว้เจ้า เจ้าที่เจ้าทาง เจ้าเตาไฟ หรือทำขวัญ

นอกจากนี้ยังมีการทำนายจำพวก หัวไก่ ตาไก่ ขาหมูและเท้าหมู อีกด้วย เช่น การทำนายหัวไก่นั้นเมื่อมีการทำนายแล้วพบว่าไม่ดีให้พูดแก้ ว่า “เรื่องใหญ่เป็นเรื่องเล็ก เรื่องเล็กเป็นไม่มี” และสำหรับหัวไก่ที่ตายนั้นผู้ใหญ่จะนำมารับประทานและห้ามสำหรับเด็ก (สัมภาษณ์พินิจ, 11 เมษายน 2550)

จากเห็นได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในแถบภาคเหนือจะมีความเชื่อและพิธีกรรมที่คล้ายคลึงกันอยู่มาก โดยเฉพาะในแง่การทำนายทายหักด้วยกระดูกไก่ หรือการใช้ส่วนประกอบของไก่ซึ่งมีบทบาทในการทำนายเสี่ยงทายเกี่ยวกับเรื่องราวในอนาคต โดยหัวใจสำคัญของการทำนาย นั่นคือ เรื่องที่ดีและไม่ดีในการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การใช้พื้นที่ทำไร่นา การเดินทาง การทำธุรกิจ การขึ้นบ้านใหม่ การย้ายบ้าน หรือแม้แต่การตั้งชื่อทารก การแต่งงาน ฤกษ์งามยามดี และการทำนายอาการเจ็บไข้ได้ป่วย ซึ่งการทำนายทายหักเหล่านี้ถือว่าเป็นเครื่องมือในการกำหนดและแนะนำทิศทางในการดำเนินชีวิตของผู้คน ทั้งนี้ในพิธีกรรม ยังสะท้อนถึงบทบาทและความสำคัญของผู้นำพิธีและความเชื่อเกี่ยวกับผีต่าง ๆ เช่น ผีบรรพบุรุษ ผีเมือง ฯลฯ ซึ่งผีเหล่านี้เป็นจารีตหรือกฎเกณฑ์ในการควบคุมและจัดระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์หรือของผู้คนในแถบเหนือ

ทฤษฎี สมมติฐาน และหรือกรอบแนวความคิด (Conceptual Framework)

แนวคิดเรื่อง การถอดรหัส ในการศึกษาทางสังคมศาสตร์

แนวคิด เรื่องการถอดรหัส เรื่องเล่า ตำนาน นิทาน วรรณกรรมตัวเขียน ภาพวาด และมุขปาฐะนั้นมี นักวิชาการทางมนุษยวิทยาที่ชื่อ โคลด เลวี – สเตราส์ ซึ่งถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มแนวคิดโครงสร้างนิยม เป็นผู้ที่มีคุณูปการในการสร้างแนวทางการถอดรหัสของตำนานพื้นบ้านเพื่อการวิเคราะห์ สิ่งที่ บรรพชน ต้องการอธิบายไว้

“คุณูปการที่ยิ่งใหญ่ที่ โคลด เลวี – สเตราส์ มอบไว้ให้กับวงการสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์โดยรวมได้แก่ การกล่าวหาที่จะนำเสนอการศึกษาที่สิ่งที่ดูเหมือนว่าไม่น่าจะศึกษาได้ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ดูไร้ระเบียบ อย่างนิทานปรัมปรา หรือสิ่งที่ดูไร้เหตุผล งามาย ล้าหลัง อย่างวิถีคิดของชนพื้นเมืองโบราณว่า จริงๆ

แล้ว สิ่งเหล่านี้มีระบบระเบียบ มีเหตุผลของตนเอง เพียงแต่เป็นระบบคนละระบบ และเหตุผลคนละชุดกับคนสมัยใหม่” (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545: 87)

แนวคิดที่โคลด เลวี – สเตราส์ (ศิริพร ณ ถกลาง, 2548: 249-312) นั้นได้มาจากการศึกษาดำเนินงานของชนพื้นเมืองจำนวนมากและสร้างวิธีการถอดรหัสความหมายของ ดำเนินงานเหล่านั้นซึ่งเป็นแนวคิดที่สร้างความจริงจากระบบ ของชนพื้นถิ่นให้ เป็นระบบความคิด ที่สามารถอธิบายสิ่งต่างๆและความหมายที่ซ่อนอยู่ในดำเนินงานเหล่านั้นได้ ซึ่งดำเนินงานเหล่านั้นได้ส่งผ่านเรื่องเล่า ในหลากหลายรูปแบบและหลากหลายเนื้อหา แต่ว่าจะมีลักษณะ ที่สังเกตได้จากเรื่องแต่ละเรื่อง ที่จะมีระบบที่เรียกว่า ไวยากรณ์ และการซ้ำของคำและความหมาย โดยนำมาจัดระบบ แบบคู่ตรงข้าม (binary opposition) ระบบตัวเชื่อม (meditation) และระบบการกลับหัวกลับหาง (inversion) ซึ่งอธิบายดังนี้

ความคิดแบบคู่ตรงข้าม เป็นคู่ตรงข้ามที่มีความขัดแย้ง กัน เช่นว่า มนุษย์เกิดมาจาก พ่อแม่ หรือเกิดจากพื้นดิน คู่ตรงข้าม คือ มนุษย์ (ตรงข้าม ขัดแย้ง) กับ ธรรมชาติ ซึ่งเป็นชุดความขัดแย้งที่ใหญ่ชุดหนึ่งของ การวิเคราะห์ ความคิดที่ซ่อนอยู่ในกลุ่มเรื่องเล่าต่างๆ

ระบบตัวเชื่อม เป็นสิ่งที่อยู่ระหว่างคู่ตรงข้าม เป็นความมียู่ท่ามกลาง ความขัดแย้งของสองฝ่าย เป็นสิ่งที่อธิบายการคลี่คลายความขัดแย้ง ให้หาทางออกได้ การศึกษาเรื่องเล่าจะต้องหาระบบตัวเชื่อม นี้และนำมาวิเคราะห์ บทบาทของการเชื่อมระหว่างคู่ตรงข้าม ว่าจะคลี่คลายไปในความหมายใด

ระบบความคิดเรื่องการกลับหัวกลับหาง เป็นลักษณะหนึ่งที่ของเรื่องเล่าที่จะพบการกลับหัวกลับหางทั้งในเรื่องเดียวกันเอง ที่เป็นการสะท้อนย้อนแย้งและตรรกะของตัวนิทานหรือเรื่องเล่าอื่นๆ กับอีกแบบหนึ่งคือการกลับหัวกลับหางแบบกลับเรื่องกัน ซึ่งต้องวิเคราะห์จากนิทานหลายเรื่องหลายสถานที่ มาศึกษาความเหมือนของตัวเรื่องจะเห็นกลวิธีอธิบายที่แตกต่างกันในแต่ละเรื่องเมื่อมารวมกันแล้วจะเห็นว่าแก่นของเรื่องนั้นจะบอกรหัสอะไรในการวิเคราะห์ เป็นความแตกต่างจากระบบความคิดแบบคู่ตรงข้ามที่ระบบคู่ตรงข้ามนั้นพิจารณา คู่ตรงข้ามแต่ละคู่ แต่การวิเคราะห์เรื่องการกลับหัวกลับหางนั้นศึกษาความคิดในการผูกเรื่องแต่ละเรื่องเมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างความคิดในตำนานต่างเรื่องกัน

แนวคิดเรื่อง ชีวชาติพันธุ์วิทยา (Bio-Ethnology)

เป็นสาขาวิชาที่เป็นสหวิทยาการที่สนใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ หรือวัฒนธรรมกับธรรมชาติที่เป็นการผสมผสานระหว่างสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมามีเสียงเรียกร้องให้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมความหลากหลายทางชีวภาพและสนับสนุนฟื้นฟูระบบนิเวศจนเกิดแนวทางการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพืชกับชนกลุ่มน้อยต่างๆ มีการประชุมชีวชาติพันธุ์วิทยานานาชาติขึ้น อย่างต่อเนื่องในประเด็นหลากหลาย เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ทรัพยากรสิ่งมีชีวิต แพทย์ศาสตร์ชีวชาติพันธุ์ คติชาวบ้านกับชีวชาติพันธุ์ รวมถึงดาราศาสตร์ชีวชาติพันธุ์ทั้งนี้ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องของพืช แต่ในเรื่องสัตว์นั้นยังมีการศึกษาทางชีวชาติพันธุ์วิทยาน้อยมาก

งานทางชีวชาติพันธุ์วิทยา ที่เกี่ยวกับสัตว์ที่มีการจัดระเบียบวิธีคิดและระเบียบวิธีการหาความรู้ที่ชัดเจนขึ้นหนึ่งคือ “งานศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคนกับไก่” ของเจ้าชายอะกิมิโนะ แห่งประเทศญี่ปุ่น ดังนี้

“ในทางพันธุศาสตร์ หากใช้ทฤษฎีเดียวกันก็ย่อมได้ผลลัพธ์เหมือนกันไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดของโลก แต่วัฒนธรรมไม่ใช่ เพราะมีจุดยืนที่เรียกว่า สัมพันธ์ทางวัฒนธรรม (cultural relativisms) เมื่อเป็นเช่นนั้นเราจึงมักคิดว่าวิธีการมองปัญหาของทั้งสองศาสตร์มีความขัดแย้งกัน แต่ความจริงแล้วผลของการคัดสรรโดยมนุษย์หรือการคัดเลือกโดยค่านิยมทางวัฒนธรรม ย่อมต้องสะท้อนออกมาในกรรมพันธุ์แต่เราคงจะต้องยอมรับว่าขณะนี้เริ่มมีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องทำงานที่นำความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไปสะท้อนให้เห็นในการวิจัยทางพันธุศาสตร์และหวังว่าจะมีการพัฒนาวิธีการใหม่ๆขึ้น” (อะกิมิโนะ, 2550: 248-249)

แนวคิดการพัฒนาสัตว์ป่าเป็นสัตว์เลี้ยง (Domestication)

ในหนังสือของเจ้าชายอะกิมิโนะมิยะ ฟูมิอิโตะ (2550) เรื่อง “ไก่กับคน จากมุมมองชีวชาติพันธุ์วิทยา” แนวคิดการพัฒนาสัตว์ป่าเป็นสัตว์เลี้ยง มีข้อถกเถียงและสมมุติฐานที่น่าสนใจ ดังเช่น เอดูฮาร์ต ฮาห์น (Eduard Hahn) ได้อธิบายวัตถุประสงค์การเลี้ยงว่า เริ่มต้นที่มนุษย์ต้องการบวงสรวงพระจันทร์ ส่วนกอร์ดอน ไชลด์ (Gordon Childe) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการมาพบกันของสัตว์กับมนุษย์ ว่า 1. เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนของสภาพภูมิอากาศ เมื่อ 1 หมื่นปีที่แล้ว ที่เกิดสภาพแห้งแล้งทำให้มนุษย์กับสัตว์มาเจอกันที่แหล่งน้ำ เช่น แอ่งน้ำ ลำธารและโอเอซิส มนุษย์จึงนำสัตว์เหล่านั้นมาเลี้ยง นอกจากนี้ เดวิด แฮร์ริส (David Harris) ได้เสนอว่า การนำสัตว์มาเลี้ยงนั้น เกิดขึ้นจากการจับสัตว์เพื่อปกป้อง คุ่มครอง จนในที่สุดกลายเป็นสัตว์เลี้ยง และด้วยการลดจำนวนลงของสัตว์ป่าเนื่องจากการล่าเพื่อบริโภค ทำให้มนุษย์หันมาบริโภคสัตว์เลี้ยงมากขึ้น

จากข้อเสนอของกอร์ดอน ไชลด์ ที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ ได้รับการโต้แย้งจาก มะห์ซุอี เค็น ที่ตั้งคำถามว่า การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศเกิดขึ้นจริงหรือไม่ และได้เสนอว่า สมมุติฐานว่า สัตว์ค่อย ๆ พัฒนาเป็นสัตว์เลี้ยงอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับงานของเดวิด แฮร์ริส (David Harris) ที่ชี้ว่า “โดเมสติเคชัน” (Domestication) ไม่ได้เกิดขึ้นโดยทันที หากแต่มีพัฒนาไปที่ละน้อยและไม่ใช่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือบังเอิญ แต่เป็นสิ่งที่ต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอนและยังดำเนินอยู่จนถึงปัจจุบัน

การนำไก่ป่ามาเป็นไก่บ้านนั้น มีคำถามว่า มนุษย์มีความต้องการให้ไก่ป่ามาเป็นไก่บ้าน หรือเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของไก่กับมนุษย์ โดยที่มนุษย์ไม่ได้ตั้งใจ ในกรณีนี้ จึงมีคำถามว่า “ทำไมไก่จึงเป็นไก่” ฮาห์นได้ชี้ว่า มนุษย์นำไก่มาเลี้ยงเพื่อวัตถุประสงค์ในการขึ้นบอเวลาและการชนไก่ แต่สำหรับ รอย ครอว์ฟอร์ด (Roy Crawford) กล่าวว่า มนุษย์พัฒนาไก่ป่าเป็นไก่บ้านนั้น มีวัตถุประสงค์ในทางวัฒนธรรม เช่น พิธีกรรม ศาสนาและความเชื่อ เครื่องประดับ และการชนไก่ ส่วนการบริโภคนั้นก็เกิดขึ้นตามหลัง

แต่นะสะวะและนิมิตะ ชี้ว่า มนุษย์นำไก่เพื่อบริโภคและใช้เพื่อเศรษฐกิจเป็นหลัก และขณะเลี้ยงดูก็นำมาใช้ประโยชน์อื่น ๆ เช่น การชนไก่ อย่างไรก็ตาม อะกิมิโนะมิยะ ฟูมิอิโตะ ตั้งข้อสังเกตว่า หากมนุษย์นำไก่เพื่อบริโภคจริง ทำไมถึงเลือกไก่ป่าแดง ในขณะที่ไก่ในสายพันธุ์อื่นที่มีเนื้อมากกว่า ซึ่งเหมาะกับการนำบริโภคมากกว่า

จากข้อถกเถียงในการพัฒนาไ่ป่าเป็นไ่บ้าน นั้น อะกิโมโนะมิยะ ได้ตอบคำถาม โดยทำการศึกษาใน จังหวัดสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ชาวไทอาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่ โดยทำการศึกษา ในหมู่บ้านชาวไท หมู่บ้านชาวฮาหนีและหมู่บ้านชาวจีนว่

จากการศึกษาพบว่า ในหมู่บ้านชาวไท ชาวบ้านนำไ่เพื่อทำให้ขึ้น และต่อไ่เพื่อขึ้นเรียกไ่ป่าตัวอื่น เพื่อการล่าและบริโภค ส่วนในหมู่บ้านชาวฮาหนี ใช้ไ่ป่าเพื่อขึ้นล่อไ่ป่าตัวอื่น เพื่อบริโภคเช่นกัน สำหรับ ทำให้ชาวบ้านกับไ่มาพบกัน และนำไปสู่การดักจับ เพื่อเลี้ยงเป็นอาหาร

จะเห็นได้ว่าการศึกษาจาก ทั้ง 3 หมู่บ้าน พบว่า 1. มีการจับไ่ป่าเพื่อนำมาบริโภคเป็นหลัก โดยที่ มนุษย์เข้าไปล่าไ่ป่าในภูเขา 2. เกิดขึ้นจากการที่ไ่ป่าลงมาหาอาหารในไร่นาของมนุษย์ โดยเฉพาะในช่วงฤดู เก็บเกี่ยว ทำให้ไ่ได้เข้าพบเจอกับมนุษย์ (อะกิโมโนะมิยะ พุมิอิโตะ 2550: 72-84)

ฉะนั้น การพัฒนาไ่ป่าเป็นไ่บ้าน จากการศึกษาในสิบสองปันนานั้น พบว่า กิจกรรมล่าสัตว์และ การทำไร่หมุนเวียนเป็นโอกาสที่ทำให้ไ่และมนุษย์มาพบกัน อาจกล่าวได้ว่า 1. มนุษย์เป็นผู้ที่เข้าหาไ่ที่อยู่ใน ป่าเพื่อล่าเป็นอาหาร 2. ไ่เป็นฝ่ายที่เข้ามาหามนุษย์ เนื่องจากหาอาหารในไร่นาของมนุษย์ 3. ทั้งไ่และมนุษย์มีการเข้าหากันและกันเพื่ออาหาร

ปัจจุบัน จะพบว่าการพัฒนาไ่อยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่อดีตที่มีการใช้ในเชิงพิธีกรรม ความเชื่อตลอดจน การนำมาใช้เกมกีฬาชนไ่ ทำให้เห็นถึงแรงจูงใจในการพัฒนาสายพันธุ์ของไ่ โดยเฉพาะในด้านรูปลักษณะของ ไ่ ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของมนุษย์หรือสภาพแวดล้อมในพื้นที่ตามภูมิภาคต่าง ๆ (อะกิโมโนะมิยะ พุมิอิโตะ, 2550: 197-198)

แนวคิดเรื่องพื้นที่ทางวัฒนธรรม

การทำนายทายทักด้วยกระดูกไ่ เป็นหนึ่งในพิธีกรรมที่ควบคู่มากับวัฒนธรรมและจารีตของกลุ่มชาติพันธุ์ตระกูลไทและลัวะในภาคเหนือของประเทศไทยและอาณาบริเวณชายแดนในเขตรัฐฉานของพม่า ทางตอนเหนือของลาวและพื้นที่ทางภาคใต้ของประเทศไทย หรือเรียกรวม ๆ ว่า พื้นที่เขตติดต่อลุ่มแม่น้ำโขง การทำนาย ด้วยกระดูกไ่ มักจะทำขึ้นในกรณีมีพิธีขึ้นบ้านใหม่ การแต่งงาน หรือช่วงตกทุกข์ได้ยาก ดวงชะตาบ้านเรือน หรือกรณีการค้า การเดินทางไกล พิธีการทำนายเช่นนี้ เป็นลักษณะหนึ่งของการเรียกขวัญ กำลังใจและสร้างความมั่นใจกับผู้ที่มาทำนาย ทั้งนี้สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น ในความเชื่อของคนไทเหนือ จะเคารพเชื่อเรื่อง “ผี” ต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้จึงมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และพื้นที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ เช่น การเปลี่ยนที่อยู่อาศัย และการวางตำแหน่งของบ้าน และความสัมพันธ์กับ “พื้นที่” บริเวณเมือง ผ่านผีเมืองตนต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมของเมืองที่นำมาใช้สอยในบ้านด้วยเช่นกัน

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยชิ้นนี้ จึงนำแนวคิดพื้นที่ (Space) มาอธิบายการศึกษาว่าด้วยพื้นที่ทางวัฒนธรรม ในกลุ่มชาติพันธุ์ปลั่ง กรณีศึกษาตำราการทำนายว่าด้วยกระดูกไ่

ว่าด้วย “พื้นที่” (Space)

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดในการศึกษา “พื้นที่” (Space) เพื่อทำความเข้าใจในการศึกษาเปรียบเทียบตำราการทำนายทายทักด้วยกระดูกไก่ ซึ่งถือเป็นพิธีกรรมทางความเชื่อของสังคมในแถบภาคเหนือและบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง โดยแนวคิดพื้นที่ จะนำมาอธิบายระบบความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อในการทำนาย นอกจากนี้เพื่อทำความเข้าใจลักษณะของพิธีกรรม การให้ความหมาย การเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาและพื้นที่พิธีกรรมภายใต้บริบทสังคมปัจจุบัน

การศึกษาว่าด้วยพื้นที่ ก่อนหน้านั้นถูกรู้จักกันในพื้นที่เชิงเรขาคณิตทางคณิตศาสตร์และเชิงปริมาตร ซึ่งคำว่าพื้นที่จึงเป็นลักษณะของความว่างเปล่า ไม่มีคุณค่าและความหมายใด ๆ แต่เมื่อแนวคิดนี้ได้ถูกนำเข้ามาอธิบายในงานศึกษาทางสังคมศาสตร์ คำว่าพื้นที่จึงถูกกลับมามองว่าเป็นสิ่งประดิษฐ์สร้างทางวัฒนธรรมที่บรรจุความหมายและคุณค่าต่าง ๆ (coded space) ซึ่งสามารถเข้าใจได้ว่า พื้นที่ทางกายภาพที่เห็นด้วยตาเปล่า เช่น เกาะ ภูเขา ป่า เมือง สวน หรือแม้แต่พื้นที่ในบ้านเรือน มิใช่เป็นเพียงพื้นที่ที่คนใช้ประโยชน์อย่างเดียวนั้น แต่กลับสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการและวิธีคิดต่อพื้นที่ เช่น การใช้สอยทรัพยากรในพื้นที่ป่าของชาวบ้าน ซึ่งพบว่ามีการจัดสถานะป่าบางแห่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีจารีต มีข้อห้ามและมีการทำพิธีกรรม ซึ่งการให้ความหมายบนพื้นที่เหล่านี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ฉะนั้นในที่นี้ สามารถเข้าใจได้ว่าเป็นการจัดการพื้นที่และการนิยามความหมายของปัจเจกบุคคลในการกำหนดตำแหน่งแห่งที่และแสดงถึงวิธีคิดในทางจักรวาลวิทยาเพื่อจัดระบบความสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่งนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม แนวคิดพื้นที่ดังกล่าวสามารถนำมาอธิบายขยายขอบเขตในการทำความเข้าใจในการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งตามแต่บริบทของพื้นที่ที่นำไปศึกษา ด้วยเหตุนี้ จึงมีขอบเขตความหมายกว้างขวางครอบคลุมตั้งแต่ความเป็นรูปธรรมจนถึงนามธรรม ดังปรากฏคำที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพื้นที่มากมาย เช่น สถานที่ บริเวณ อาณาเขต ปริมาณพล หรือในภาษาอังกฤษอาจใช้คำว่า place, area, space, boundary, เป็นต้น (อภิญา เพื่องฟูสกุล, 2543)

ในหนังสือ The Production of Space ของ Henri Lefebvre (1991) ได้พยายามอธิบายมโนทัศน์เรื่องพื้นที่ (Space) ว่า พื้นที่ไม่ได้เป็นเพียงลักษณะทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งมิได้มีเพียงลักษณะเป็นกลางด้วย (neutral) แต่พื้นที่เป็นสมรภูมิการต่อสู้ของอำนาจต่าง ๆ ในสังคม พื้นที่จะถูกผลิต (produce) และผลิตซ้ำ (reproduce) ให้กลายเป็นพื้นที่ทางสังคมแบบต่าง ๆ ตามแต่อำนาจของกลุ่มผู้สร้าง ฉะนั้นทำให้พื้นที่ทางสังคมจึงเป็นความหลากหลายทั้งที่เกิดขึ้นเองและเกิดจากผลผลิตของสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละช่วงเวลา แต่ละยุคสมัย และแต่ละวัฒนธรรม

ด้วยเหตุนี้ พื้นที่ทางสังคมจึงเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ พลังการผลิต ทั้งจากความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยี และความสัมพันธ์ทางการผลิตภายใต้เงื่อนไขประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นตัวกำหนดโครงสร้างของสังคมและการเมืองว่าใครเป็นผู้ผลิตพื้นที่และผลิตพื้นที่ในรูปแบบใด ฉะนั้นพื้นที่ดังกล่าวถูกสร้างโดยการเชื่อมประสานเข้าด้วยกันและความสับสนเนื่องที่เกิดจากกิจกรรม

ทางการเมืองและการผลิตทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้ Henri Lefedvre ได้แบ่งความหมายของพื้นที่ออกเป็น 3 ระดับ คือ 1. พื้นที่ทางกายภาพ 2. พื้นที่ภายในจิตใจปัจเจก 3. พื้นที่ทางสังคม

1. ในงานวิจัยชิ้นนี้ ได้นำแนวคิดพื้นที่ทางกายภาพ (Physical Space) ซึ่งมีความหมายครอบคลุมภูมิประเทศหรือภูมิทัศน์ที่เราสามารถเห็นอาณาเขต บริเวณ ลักษณะทั่วไป เช่น ที่ราบ ลุ่ม ต่ำ พื้นที่สูง รวมถึงสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ตึกกรมบ้านช่อง ถนนหนทาง การนำแนวคิดดังกล่าวนี้ เพื่อนำมาอธิบายให้เห็นถึงพื้นที่ในทางภูมิศาสตร์ในอาณาบริเวณที่เป็นรอยต่อของสามประเทศที่งานวิจัยชิ้นนำมาเปรียบเทียบตำราการทำนายว่าด้วยกระดูกไก่ โดยจะนำอธิบายให้เห็นถึงมิติของความความสัมพันธ์ของผู้คนกับพื้นที่ทางกายภาพ นั่นคือสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ทางกายภาพที่เกิดจากการพัฒนา เช่น การสร้างถนน การเข้ามาของเทคโนโลยี การศึกษาสมัยใหม่ และการรักษาหรือโรงพยาบาล และระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนและการข้ามไปมาระหว่างผู้คนต่างพื้นที่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทางกายภาพเหล่านี้ จะส่งผลโดยตรงต่อวิถีคิดและจินตนาการของผู้คน ซึ่งจะส่งผลต่อพื้นที่ความรู้สึกในจิตใจ หรือพื้นที่ของความเชื่อ และนำไปสู่ความแตกต่างของพื้นที่ทางสังคมอีกด้วย

2. พื้นที่ภายในจิตใจปัจเจก (Mental Space) คือ พื้นที่ภายในจิตใจปัจเจกเป็นจินตนาการที่มีต่อพื้นที่ทางกายภาพหนึ่งๆ อันขึ้นอยู่กับประสบการณ์ การรับรู้ ตลอดจนสำนึก ที่มีต่อพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งแต่ละปัจเจกบุคคลก็จะมีจินตนาการต่อพื้นที่หนึ่ง ๆ แตกต่างกันไป

แนวคิดพื้นที่ภายในจิตใจปัจเจกนี้ ผู้วิจัยจะอธิบายให้เห็นถึงการใช้พื้นที่ในเชิงพิธีกรรม เพื่อชี้ถึงระบบความเชื่อ และการจัดระเบียบของความสัมพันธ์ในสังคม ซึ่งในแนวคิดพื้นที่ความรู้สึกและจิตใจนี้ จะใช้ในการวิเคราะห์และอธิบายงานเป็นหลัก ทั้งนี้ผู้วิจัยขอยกกรณีการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพิธีกรรม

จากการศึกษาพิธีกรรมการนับถือผีเจ้านาย ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2527) พบว่า ความเชื่อเรื่องผีเจ้านายเป็นส่วนหนึ่งของพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน การดำรงบทบาทของการนับถือผีเจ้านาย มีเงื่อนไขอยู่ 2 ประการ คือ บทบาทของผีเจ้านายที่มีต่อสังคมส่วนรวม ทำหน้าที่สนับสนุนแก่สถาบันหลักทางสังคม ให้ความชอบธรรมแก่สถาบันเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การสร้างจิตสำนึกร่วมภายใต้อาณาเขตเดียวกัน

ทั้งนี้ พิธีกรรมและความเชื่อที่หลากหลาย สามารถปรับเปลี่ยนความหมายที่มีต่อสังคม ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงสมัยใหม่ได้อย่างไม่เท่าเทียม ถึงแม้ว่าพิธีกรรมและความเชื่อของล้านนา จะผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็ตาม แต่ก็ยังคงมีลักษณะเฉพาะของแต่ละความเชื่อไว้อยู่ในบางระดับ ดังที่ความเชื่อในล้านนามีการผสมผสานกันหลายอย่าง และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พิธีกรรมและความเชื่อบางอย่างไม่ได้เสื่อมสลายไปในทิศทางเดียวกัน หากแต่มีการปรับเปลี่ยนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งมีการสลายไป การอนุรักษ์ไว้ การผสมผสาน ตลอดจนการผลิตใหม่ด้วย (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2535)

ความเชื่อเรื่องการนับถือผี จึงมีบทบาทต่อสมาชิกในสังคม ในฐานะเป็นเครื่องมือ กลไกในการควบคุมสร้างจิตสำนึกร่วมในความเป็นชุมชน ตลอดจนการจัดความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับต่าง ๆ ความเชื่อเรื่องการนับถือผี ยังสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายทางสังคมด้วย เช่น มิติทางชนชั้น ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ มิติเชิงบทบาทหญิงชาย

นอกจากนี้ นอกจากนี้ปรากฏการณ์ทางความเชื่อ เป็นส่วนสำคัญในการรับมือ ปรับตัวและดำรงของบุคคลนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมภาคเหนือมีรากเหง้าชีวิตที่มีความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและขวัญ ที่มีอิทธิพลมาจากศาสนาผี ซึ่งควบคุมวิถีชีวิตและมีบทบาทอิทธิพลต่อความป่วยไข้ของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้พิธีกรรมต่าง ๆ จึงถูกพัฒนาเพื่อที่จะ “เรียกขวัญ” ให้กลับสู่ร่างกาย เช่น การทำนายว่าด้วยกระดูกไก่ ซึ่งถือว่าเป็นพิธีกรรมเรียกขวัญกำลังใจอย่างหนึ่งในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือ ทั้งนี้ยังเห็นได้ว่า สังคมภาคเหนือมีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมที่หลากหลาย ตลอดจนมีการรักษาอาการป่วยไข้ต่าง ๆ เช่น เรียกขวัญ การทำพิธีบวงสรวง ความเชื่อทางไสยศาสตร์ เวทย์มนต์คาถา การสักยันต์ การทำนายชะตา การสืบทอด หรือการส่งเคราะห์ สิ่งเหล่านี้มีวัตถุประสงค์ในการเยียวยารักษาและเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและจิตวิญญาณที่สมดุล (ซิเกฮาร์ ทานาเบ้, 2530)

ทั้งนี้ แนวคิดเรื่องพื้นที่ทางศาสนายังถูกอธิบายในฐานะเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่นในหนังสือเรื่อง Sacred Space, Sacred Power ของ Kilde (2008) มองว่าพื้นที่ทางศาสนามีความสัมพันธ์กับประเด็นเรื่องของ “อำนาจ” อยู่ 3 ด้าน คือ อำนาจเหนือธรรมชาติ (supernatural power) อำนาจทางสังคม (social power) และอำนาจของบุคคล (personal power) นอกจากนี้ พื้นที่ทางศาสนายังมีพลวัต (dynamic space) ทั้งในเรื่องของลักษณะพื้นที่ทางกายภาพและความหมายของพิธีกรรม อาจกล่าวโดยสรุปว่า พื้นที่ทางศาสนาหรือพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นพื้นที่ของความสัมพันธ์ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ชุมชน ท้องถิ่น และระดับชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีพลวัต และมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสของความสัมพันธ์ที่มีลักษณะของการช่วงชิงอำนาจและเกี่ยวพันกับผู้คน ซึ่งแน่นอนสิ่งที่จะตามมาคือ การปรับเปลี่ยนรูปแบบ เนื้อหาและความหมายตามการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์และบริบททางสังคม (ขวัญชีวัน บัวแดง, 2541)

การมองพื้นที่ในโลกปัจจุบัน คือจำเป็นต้องมองถึงความหลากหลายและความสลับซับซ้อน ดังที่ Appadurai (1990) ชี้ว่าการมองพื้นที่ใหม่นี้ เนื่องจากผลของกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งมีสิ่งที่สามารถข้ามพ้นเหนือพื้นที่ นั่นคือ เงินตราธุรกิจ การเคลื่อนย้ายของผู้คนกับความคิดเรื่องชาติพันธุ์ เทคโนโลยีสื่อข้อมูลต่าง ๆ และอุดมการณ์ สิ่งเหล่านี้ คือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนี้ เป็นภาวะของการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลต่อโลก พื้นที่ต่าง ๆ ถูกปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อความหมาย ความรู้สึก และความสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลต่อความระส่ำระสายต่อพื้นที่และแม้แต่ต่ออธิปไตยของรัฐ

นอกจากนี้ พื้นที่ในงานศึกษาของวาสนา ละอองปลิว ยังแสดงให้เห็นถึงความไร้ระเบียบและโกลาหล และเป็นชาติพันธุ์ของคนที่ได้หยุดนิ่งตายตัวหรือมีพื้นที่ที่แน่นอนอีกต่อไป หากแต่มีการต่อสู้ ต่อรองและปรับเปลี่ยนตัวเองโดยผ่านการสร้างกระบวนการความเหมือนและความแตกต่างไปพร้อม ๆ กันจนท้ายที่สุดได้ก่อให้เกิด “การสร้างพื้นที่” ทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในรูปแบบที่ผสมผสาน (Hybrid Culture and Identity) ขึ้นมาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล จนกลายเป็นสิ่งที่ยืดหยุ่นลื่นไหลไปมา โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ พื้นที่เหล่านี้ผู้วิจัยจะอธิบายอยู่ในพื้นที่ทางสังคม ซึ่งจะนำมาอธิบายพื้นที่ในมิติของการจัดระบบความสัมพันธ์ทางสังคม ผ่านตำราการทำนายกระดูกไก่เป็นหลัก

3. พื้นที่ทางสังคม (Social Space) คือ ผลรวมของพื้นที่ทางกายภาพกับพื้นที่ภายในจิตใจปัจเจก ที่มักเป็นพื้นที่ที่อันปรากฏด้วยความขัดแย้ง ไม่ลงตัว ระหว่างการให้ความหมายต่อพื้นที่ทางกายภาพอันมาจากความแตกต่างทางจินตนาการต่อพื้นที่ของแต่ละคนแต่ละกลุ่ม

ในมิติของพื้นที่ทางสังคม Lefebvre ได้ขยายการอธิบายเพิ่มเติม เพื่อให้ถึงมิติของความสัมพันธ์ของโครงสร้างและปัจเจกชน โดยได้ชี้ให้เห็นว่า พื้นที่ไม่ได้เป็นพื้นที่ว่างโดยปราศจากกฎเกณฑ์และข้อบังคับ แต่เป็นสิ่งที่ถูกผลิตสร้างและเป็นส่วนหนึ่งของการควบคุม ของการปกครองและครอบงำ พื้นที่ไม่ใช่สิ่งที่ไร้เดียงสา แต่ถูกทำให้เหมือนประหนึ่งว่าเป็นแบบนั้นหรือเชื่อไปว่าเป็นแบบนั้น ทั้งนี้เพราะพื้นที่ในมุมมองของ Lefebvre นั้น เป็นผลผลิตที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคม ที่ประกอบไปด้วยความสัมพันธ์ในการจัดลำดับชั้นและชนชั้นในการผลิต ในขณะเดียวกันพื้นที่ก็เป็นส่วนประกอบหนึ่งที่สร้างสังคมด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ของพื้นที่นั้นจะประกอบไปด้วย

3.1. ปฏิบัติการเชิงพื้นที่ (spatial practice) เป็นปฏิบัติการของผู้คนในสังคม ที่ประกอบไปด้วยมิติของการผลิตและการผลิตซ้ำของสังคมแต่ละสังคม ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการยืนยันถึงการดำรงอยู่ของสังคม มีการปฏิบัติตามและการควบคุม ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงระดับความสามารถและระดับของการกระทำ

3.2. ภาพตัวแทนของพื้นที่ (representation of space) เป็นการโยงใยความสัมพันธ์ที่อยู่ในพื้นที่ทางสังคม หรือในปฏิบัติการเชิงพื้นที่เข้ากับอำนาจของการควบคุม เป็นการกำหนดเพื่อก่อให้เกิดการรับรู้ เกิดการให้ความหมาย และเกิดการใส่รหัส

3.3 พื้นที่เชิงภาพตัวแทน (representational space) เป็นพื้นที่ที่ผสมผสานเข้ากับสัญลักษณ์หลาย ๆ อย่าง ที่มีอิทธิพลเหนือการกระทำและการตัดสินใจ หรือเป็นพื้นที่ของการมีอยู่ของชีวิต แต่การมีอยู่ไม่ใช่การมีอยู่แบบอิสระ แต่มีการผสมผสานตัวเองเข้ากับสัญลักษณ์หรือความหมายต่าง ๆ พื้นที่ในลักษณะนี้จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และตระหนัก เพื่อก่อให้เกิดการกระทำของผู้ที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ในฐานะของผู้ที่ใช้พื้นที่ที่เป็นเหมือนหลักคิดที่จะก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนและปรับใช้ ดังนั้น Lefebvre จึงเสนอว่า พื้นที่ไม่เพียงแต่ถูกผลิตผ่านการใช้ภาพตัวแทน ในขณะเดียวกัน พื้นที่ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ผลิตภาพตัวแทน ซึ่งปฏิบัติการของพื้นที่จะทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของพื้นที่และร่างกายของผู้ที่ใช้พื้นที่นั้นก็หมายถึงว่าจุดเริ่มต้นของพื้นที่ที่ถูกผลิตสร้างขึ้นมาโดยเริ่มจากร่างกายนั้นก็คือ การผ่านการออกมาจากภายในร่างกายสู่การใช้พื้นที่ จึงทำให้ Lefebvre ใช้คำว่า “ภาพตัวแทนของพื้นที่” และ “พื้นที่เชิงภาพตัวแทน” เพื่อที่จะให้เห็นถึงพื้นที่ที่ถูกผลิตสร้างแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็น เพราะว่าภาพตัวแทนของพื้นที่จะเน้นถึง พื้นที่ที่ถูกผลิตสร้างอย่างแตกต่างผ่านการใช้ภาพตัวแทน เพราะในภาพตัวแทนนั้นพื้นที่ได้ถูกใส่รหัส เช่น การใช้ภาพตัวแทนเพื่อที่จะกำหนดถึงคนที่อาศัยอยู่ใน พื้นที่ ขณะเดียวกันพื้นที่ก็จะเป็นตัวกำหนดผู้คนให้รับรู้ถึงพื้นที่ตามความสามารถของผู้คนที่รับรู้ถึงตัวพื้นที่นั้นได้ ดังนั้นภาพตัวแทนของพื้นที่ จึงเป็นเสมือนเครื่องมือในการควบคุม ครอบครอง ผู้คนที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งจะตรงข้ามกับพื้นที่เชิงภาพตัวแทน ที่เป็นพื้นที่ที่ถูกผลิตสร้างผ่านผู้คนที่อาศัยอยู่ในตัวพื้นที่ ผ่านการใช้สอย ผ่านการใช้ชีวิต และประสบการณ์ จะมีลักษณะของการทำ

ทาย ต่อรอง และปรับเปลี่ยนสิ่งที่เคยกำหนดไว้พื้นที่ (Henri Lefebvre, 1991 อ้างในสันต์ สุวัจนารักษ์, 2552: 105-109)

งานที่อธิบายถึงการผลิตสร้างพื้นที่เพื่อกระทำการในการต่อรองทางสังคม เช่น งานศึกษาของ Hayami (1998) ได้ศึกษาชาติพันธุ์กะเหรี่ยงกับผลกระทบที่เกิดจากการจัดการป่าของรัฐ โดยงานศึกษาพบว่า ชาวกะเหรี่ยงได้ใช้แนวคิดด้วยเรื่อง “การบวชป่า” มาต่อรองกับแนวคิดการอนุรักษ์ป่าของรัฐ โดยได้อธิบายว่า ชาวกะเหรี่ยงได้ผลิตสร้างและดึงพิธีกรรมทางความเชื่อมาใช้ในการต่อรองและให้ความหมายกับพื้นที่ป่า ดังนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่ง “สิทธิ” ในการใช้สอยป่าของชุมชนกะเหรี่ยงกลับมาตามเดิม ดังที่พบว่าชาวกะเหรี่ยงได้ให้ความหมายใหม่ในการอนุรักษ์ป่า พิธีบวชป่า จึงเป็นเครื่องมือในเชิงปฏิบัติการเพื่อให้มาซึ่งสิทธิ อำนาจในการใช้สอยป่า

นอกจากนี้ ยังมีงานศึกษาถึงการผลิตซ้ำและสร้างใหม่ เช่น กรณีงานศึกษาของอรัญญา ศิริผล (2548) จากงานศึกษาประสบการณ์ของชาวไทใหญ่พลัดถิ่นในอำเภอฝาง ซึ่งพบว่า ชาวไทใหญ่พลัดถิ่นที่เข้ามาตั้งรกรากและขายแรงงานในฝั่งไทย มีความหลากหลายในการดำรงชีวิตในกลุ่มกันเอง แต่กระนั้นท่ามกลางความพลัดถิ่น และขัดแย้งกันเองในเศรษฐกิจ แต่มีจุดร่วมอย่างหนึ่งของคนไทใหญ่ที่อยู่ในไทย ที่พยายามรักษาไว้ คือ ในแง่ของพรมแดนวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ ที่พยายามผลิตซ้ำว่าตนมีรากเหง้าหรือบรรพบุรุษเดียวกันกับคนไทย โดยกระทำการผ่านการสร้างบูชาพระธาตุของสมเด็จพระนเรศวรที่บ้านต้นสูงหรือที่ชาวไทใหญ่เรียกว่าพระธาตุของเจ้าขุนทอง

อีกทั้งอำเภอฝาง ได้กลายเป็นพื้นที่ของการผลิตความหมาย พื้นที่ของการตีความ ถอดรหัส และกำหนดนามอัตลักษณ์ทางสังคมการเมืองของความเป็นชาติของชาวไทใหญ่ สัญลักษณ์และพิธีกรรมทางศาสนา ถูกนำมาใช้เพื่อหลอมรวมความแตกต่างหลากหลายของประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของคนพลัดถิ่น การพยายามประสานตนเองเข้าเป็นส่วนหนึ่งของบ้านใหม่ในฐานะการเป็นชนชาติเดียวกัน

จากงานศึกษาของ Hayami, อรัญญา ศิริผล (2548) นั้น ล้วนแล้วแต่เป็นงานที่ชี้ให้เห็นว่า การทำความเข้าใจกับรูปแบบของ “พื้นที่” นั้น ไม่สามารถทำความเข้าใจผ่านรูปแบบที่หยุดนิ่งและตายตัวหรือเป็นสิ่งที่มียุ่อยู่แล้วได้ แต่ “พื้นที่” เป็นเสมือนกระบวนการ (Processing) การปฏิบัติการ (Practice) ที่อยู่ในรูปแบบของการต่อรอง ช่างชิง เพื่อการอ้างสิทธิ หรือสร้างความชอบธรรมให้กับการเข้าถึงทรัพยากร นอกจากนี้ การสร้างพื้นที่ผ่านพิธีกรรม ก็ยังถือเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ในสังคม ตลอดจนยังเป็นช่องทางในการทำความเข้าใจกับความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มคนที่ก่อตัวขึ้นมาใหม่ พร้อมๆ กับการสร้างความเข้มแข็งให้สังคมเพื่อเป็นหลักประกันให้กับสิทธิของทุกคนอย่างเสมอภาค

นอกจากนี้งานวิจัย ยังเกี่ยวข้องกับแนวคิดพื้นที่วัฒนธรรม ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยได้นำการสรุปความของ ศาสตราจารย์อานันท์ กาญจนพันธุ์ อาจารย์ได้กล่าวว่า การเสนอแนวคิดพื้นที่วัฒนธรรมเป็นไปเพื่อเชิญชวนให้มองถึงการพัฒนาในมิติทางวัฒนธรรม เพื่อหลุดจากกับดักการพัฒนาที่มองวัฒนธรรมที่คู่ตรงข้าม ซึ่งการมองวัฒนธรรมในอดีตมักจะมองในเชิงอุดมคติ เพื่ออนุรักษ์ คุณค่าภูมิปัญญาที่ต่างต่าง ๆ อีกด้านก็มองวัฒนธรรมว่าถูกครอบงำจากอิทธิพลของระบบทุนนิยม การมองจากทั้งสองด้านนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นการมองวัฒนธรรมแบบ

แก่นสารนิยม (essentialism) ที่ตายตัว ซึ่งจะมีปัญหาในการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรม จนไม่สามารถที่จะพัฒนาวัฒนธรรมได้

ทั้งที่จริงแล้ว กลุ่มชนต่าง ๆ สามารถเรียนรู้ สร้างสรรค์ ปรับตัว และผลิตวัฒนธรรมใหม่ได้อยู่ตลอดเวลา ในกระบวนการสร้างความคิดร่วมกัน หรือสร้างอุดมการณ์ คุณค่า ภูมิปัญญาและความรู้สึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2536) ถึงแม้กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ จะมีพรมแดนชาติพันธุ์ที่ชัดเจน เช่นในเรื่องความรู้สึกเป็นพวกพ้อง เครือญาติ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และการสืบสายเลือดจากบรรพบุรุษ แต่ในพรมแดนทางวัฒนธรรมแล้ว จะมีพื้นที่กว้างขวาง ครอบคลุมกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในพื้นที่ด้วย และมีการหยิบบ่มผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งมีการลื่นไหลไปมา และจะมีการผลิตใหม่ เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมไม่ได้ตายตัว หยุดนิ่ง ที่จงจำอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง

การมองพื้นที่วัฒนธรรมใหม่นี้ คือการมองวัฒนธรรมในเชิงความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันระหว่างความคิด ว่าด้วย พื้นที่ อำนาจ และอัตลักษณ์ ที่โยงกันและมองถึงความซับซ้อนมากขึ้น เพื่อช่วยขยายความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดเรื่องพื้นที่วัฒนธรรมมาใหม่ ด้วยการนิยามอย่างชัดเจนในเชิงวิเคราะห์ ว่า “เป็นสนามของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ” ในกระบวนการสร้างผลิตความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Gupta and Ferguson, 1992) ดังจะเห็นได้จาก บทความ “Culture development, and social theory: on culture studies and the place of culture in development” ซึ่งพยายามเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของผู้กระทำการทางวัฒนธรรมมากขึ้น โดยชี้ให้เห็นว่าพวกเขาไม่ได้เดินตามแนวทางทางวัฒนธรรมเดิมเสมอไป หากแต่พวกเขากระทำการสร้างสรรค์ ช่วงชิง ต่อรองกับความหมายทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกสมัยใหม่ เพื่อปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ที่แสดงออกมาในเชิงการเมืองวัฒนธรรม ลีลาชีวิต การสร้างความยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นต้น (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2555)

ฉะนั้นการทบทวนแนวคิดที่ว่าด้วย “พื้นที่” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยพยายามจะตอบโจทย์และวิเคราะห์เกี่ยวกับพื้นที่ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ผ่านการการทำนายทายทักว่าด้วยกระดุกไก่อ่ ว่าตั้งอยู่บนพื้นที่ทางสังคม วัฒนธรรม อย่างไร แล้วการเปลี่ยนแปลงจากความเป็นสมัยใหม่ หรือการเคลื่อนย้ายไปมาของผู้คน กลุ่มคน ซึ่งจะมีผลต่อการให้ความหมาย และการตีความของการทำนายนอย่างไรและเมื่อมีการเปลี่ยนในทางความคิด พื้นที่ ภายใต้สังคมสมัยใหม่ กลุ่มคนและผู้กระทำพิธีกรรม มีการปรับตัวและผลิตสร้างสรรค์ค่านายและการตีความหมายใหม่อย่งไร เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับมิติทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในสังคมปัจจุบัน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องพื้นที่ทางวัฒนธรรม ในกลุ่มชาติพันธุ์ ปลัง: การศึกษาเปรียบเทียบตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ สามฉบับ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสารที่ผ่านการปริวรรตจาก ตัวอักษรไทเขิน ที่ได้ทำสำเนาจากสามพื้นที่ที่ต่างกัน โดยศึกษาจากบริบทวัฒนธรรมบนพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

การทบทวนงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

เป็นการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับเรื่องการทำนายด้วยกระดูกไก่ การทบทวนแนวคิดเรื่องพื้นที่ในเชิงวัฒนธรรม การศึกษาเรื่องศาสนากับความเชื่อในกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงตอนบน การทบทวนนี้เพื่อทบทวนกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งจะประกอบด้วยกลุ่มแนวคิดสามเรื่องดังนี้

กลุ่มที่ 1 เรื่องพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์

กลุ่มที่ 2 เรื่องการทบทวนการทำนายด้วยกระดูกไก่ ใ้หมายถึงอำนาจ และเรื่องชีวิตชาติพันธุ์วิทยา

กลุ่มที่ 3 เรื่องการทบทวนการศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ปลัง

การปริวรรตเอกสาร จากภาษาไทเขิน/ไทลื้อ¹ เป็นภาษาไทยปัจจุบัน

เพื่อให้การวิเคราะห์เปรียบเทียบตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่มีความชัดเจนในความหมายของการทำนายการวิจัยนี้จึงได้มีการแปลตำราการทำนายกระดูกไ้สองฉบับคือ ฉบับบ้านแยก และฉบับหนองหลวง เพื่อเปรียบเทียบกับฉบับวัดห้วยน้ำขุนที่ได้ปริวรรตไปแล้ว มีขั้นตอนและระเบียบวิธีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ถอดความ ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษากลุ่มตระกูลไทที่มีความรู้หลากหลายทางภาษาบาลี อักษรธรรมล้านนา อักษรเขิน อักษรลื้อ และอักษรไทใหญ่ เป็นผู้ปริวรรต แต่การปริวรรตนั้นพบปัญหาอุปสรรค ในคำบางคำที่เขียนเป็นภาษาไทเขิน/ไทลื้อ แต่เสียงที่อ่านได้นั้นไม่มีความหมายในบางคำ

ขั้นตอนที่ 2 ทบทวนความหมาย โดยนำผู้ปริวรรตเดินทางไปชุมชน ปลัง (ไตหลอย) ที่วัดจันทารามอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจากชุมชนวัดหนองหลวงและชุมชนวัดหลวงน้ำย้อย เมืองมัว ในรัฐฉาน (ปัจจุบันอยู่ในเขต ปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา) เพื่อไปพบกับ “อาจารย์วัด”² ที่เป็นคนชาติพันธุ์ปลัง ได้ให้อ่านตำราไปพร้อมกับผู้ปริวรรตและนักวิจัย เพื่อสอบถามคำที่ยังไม่สามารถหาความหมายได้ ซึ่ง

¹ ทั้งสองภาษาใช้ตัวอักษรที่ใกล้เคียงกันแต่ออกเสียงต่างกัน (แต่เสียงก็ไม่ต่างกันมากนัก) ในงานวิจัยที่ผ่านมาเน้นตำรากระดูกไก่ที่วัดห้วยน้ำขุนได้ระบุว่าใช้ตัวอักษรไทเขิน แต่ในงานวิจัยนี้จะใช้ว่าเป็นตัวอักษรไทลื้อ

ไม่เพียงแต่เข้าใจความหมายเพื่อขึ้นแต่ยังพบว่าการปริวรรตที่ใช้คนนอกกลุ่มภาษาชาติพันธุ์ยังมีบางข้อความที่แปลความหมายผิดไปได้อยู่จำนวนหนึ่ง วิธีการอ่านและแปลร่วมกันทั้งสามฝ่ายนี้ได้กระทำอย่างต่อเนื่อง 5 ครั้ง ในพื้นที่ ทั้งจำนวน 5 ครั้งนั้น เป็นการอ่านทบทวนรอบที่ 2 อีกด้วยเพื่อความชัดเจน และความถูกต้องของความหมาย แต่อย่างไรก็ตามยังมี คำบางคำที่ยังไม่เข้าใจความหมายอยู่ในกลุ่ม “ชื่อไก่” ดังนั้นจึงต้องนำชื่อที่ยังไม่สามารถหาความหมายได้นี้ไปสอบถามในงานภาคสนาม ระยะที่ 2

ขั้นตอนที่ 3 เรียบเรียงจัดระบบ ผู้ปริวรรตได้เรียบเรียงการปริวรรตเป็น ลำดับตามตัวทายแต่ละแบบโดยแยกออกเป็นแต่ละหน้าของแต่ละฉบับ รวมถึงใส่เชิงอรรถอธิบายในเบื้องต้น (ซึ่งในระยะที่ 2 ของการวิจัยนั้นจะแยกออกเป็น ตัวทายแต่ละตัวและเชิงอรรถจะละเอียดครอบคลุมความหมายมากกว่าระยะแรก)

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ คณะนักวิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ นำเอกสารการปริวรรตทั้งหมดรวมถึง เอกสารที่เกี่ยวข้องนำไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ เรื่องล้านนาศึกษา (สนั่น ธรรมธิ) เพื่อให้ตรวจสอบการปริวรรตและคำอธิบาย รวมถึงคุณค่าของตำราที่ได้จากความหมาย จากการประชุมปรึกษาหารือจำนวน 3 ครั้ง ในระยะแรกนี้ ซึ่งพบประเด็นคุณค่าของตัวทายสามารถเทียบเคียงได้กับ กฎเกณฑ์ ชุมชนที่จะพัฒนาเป็นกฎหมายแนวประเพณี ในกรณีนี้ใกล้เคียงกับ กฎหมายมังรายศาสตร์ ด้วยทำให้ผู้วิจัยต้องศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายมังรายศาสตร์ต่อไป

การวิเคราะห์เทียบเคียงรูปแบบการทำนาย

ขั้นตอนนี้เป็นวิธีการ สร้างระบบทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดระบบความเหมือนความต่างของรูปแบบตัวทายในระยะที่ 6 เดือนแรกของงานวิจัย และจัดระบบความเหมือนของคำทำนายในระยะ 6 เดือนหลังของการวิจัย โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยทำรูปการทำนายกระดุกไก่ให้เป็นลายเส้นแบบเดียวกันทั้ง 3 ฉบับ ทำให้เป็นสีต่างกันอย่างชัดเจนในกรณีนี้คือขาวและดำ นำมาเทียบเคียงกันโดยใช้จัดลำดับความเหมือนความต่าง

การศึกษาภาคสนาม

เป็นการศึกษาในพื้นที่ทางวัฒนธรรมของเอกสารต้นฉบับ พื้นที่วิจัย สามพื้นที่ คือ พื้นที่ที่ 1 บ้านห้วยน้ำขุ่น จังหวัดเชียงราย ในพื้นที่ประเทศไทย และอีก 2 พื้นที่คือ บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน ประเทศสหภาพเมียนมา ซึ่งได้ทำการศึกษามาก่อนแล้วเพื่อใช้เป็นข้อเสนอโครงร่างวิจัย แต่เพื่อการตรวจสอบข้อมูล

² เป็นคำเรียกบุคคลที่บวชเรียนแล้วมีความรู้ความสามารถจนกลายผู้ประกอบศาสนพิธีและพิธีเกี่ยวกับชีวิต ในวัดประจำหมู่บ้าน

จึงได้สอบถามกับกลุ่มคนที่อพยพมาจากบ้านหนองหลวงมาตั้งถิ่นฐานใน เชียงราย ประเทศไทย และได้เดินทางไปตรวจสอบข้อมูลกับกลุ่ม คนปลั่งในพื้นที่ อีก 3 หมู่บ้าน เพื่อยืนยันข้อมูล โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล สำคัญและการศึกษาบริบททางวัฒนธรรมและศึกษาพิธีกรรม

การวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่วิจัยทั้งสอง โดยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ คนที่ทำพิธีกรรมในหมู่บ้านและคนที่ยังคงใช้พิธีกรรมการทำนายด้วยกระดูกไก่ โดยมีแผนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การเปรียบเทียบโครงสร้างการทำนาย

การเปรียบเทียบโครงสร้างการทำนาย เพื่อค้นหาระบบการทำนายเกี่ยวกับชีวิต

วิเคราะห์โครงสร้างการทำนายด้วยแนวคิดแนวคิด

เรื่องการถอดรหัส เรื่องเล่า ตำนาน นิทาน วรรณกรรมตัวเขียน ภาพวาด และมุขปาฐะนั้น มี นักวิชาการทางมนุษยวิทยาที่ชื่อ โคลด เลวี – สเตราส์ ซึ่งถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มแนวคิดโครงสร้างนิยม

ความคิดแบบคู่ตรงข้าม เป็นคู่ตรงข้ามที่มีความขัดแย้ง กัน เช่นว่า มนุษย์เกิดมาจากพ่อแม่ หรือ เกิดจากพื้นดิน คู่ตรงข้าม คือ มนุษย์ (ตรงข้าม,ขัดแย้ง)กับ ธรรมชาติ ซึ่งเป็นชุดความขัดแย้งที่ใหญ่ชุดหนึ่งของการวิเคราะห์ ความคิดที่ซ่อนอยู่ในกลุ่มเรื่องเล่าต่างๆ

ระบบตัวเชื่อม เป็นสิ่งที่อยู่ระหว่างคู่ตรงข้าม เป็นความมีอยู่ท่ามกลาง ความขัดแย้งของสองฝ่าย เป็นสิ่งที่อธิบายการคลี่คลายความขัดแย้ง ให้หาทางออกได้ การศึกษาเรื่องเล่าจะต้องหาระบบตัวเชื่อมนี้และ นำมาวิเคราะห์ บทบาทของการเชื่อมระหว่างคู่ตรงข้าม ว่าจะคลี่คลายไปในความหมายใด

ระบบความคิดเรื่องการกลับหัวกลับหาง เป็นลักษณะหนึ่งที่ของเรื่องเล่าที่จะพบการกลับหัวกลับ หางทั้งในเรื่องเดียวกันเอง ที่เป็นการสะท้อนย่อยแย้งและตรรกะของตัวนิทานหรือเรื่องเล่าอื่นๆ กับอีกแบบ หนึ่งคือการกลับหัวกลับหางแบบกลับเรื่องกัน ซึ่งต้องวิเคราะห์จากนิทานหลายเรื่องหลายสถานที่ มาศึกษา ความเหมือนของตัวเรื่องจะเห็นกลวิธีอธิบายที่แตกต่างกันในแต่ละเรื่องเมื่อมารวมกันแล้วจะเห็นว่าแก่นของ เรื่องนั้นจะบอกรหัสอะไรในการวิเคราะห์ เป็นความแตกต่างจากระบบความคิดแบบคู่ตรงข้ามที่ระบบคู่ตรง ข้ามนั้นพิจารณา คู่ตรงข้ามแต่ละคู่ แต่การวิเคราะห์เรื่องการกลับหัวกลับหางนั้นศึกษาความคิดในการผูกเรื่อง แต่ละเรื่องเมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างความคิดในตำนานต่างเรื่องกัน

การสังเคราะห์จากผลการศึกษา

ให้เห็นถึงระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับไก่ ในระบบโครงสร้างของการทำนายชีวิตด้วยกระดูก ไก่

บทที่ 4

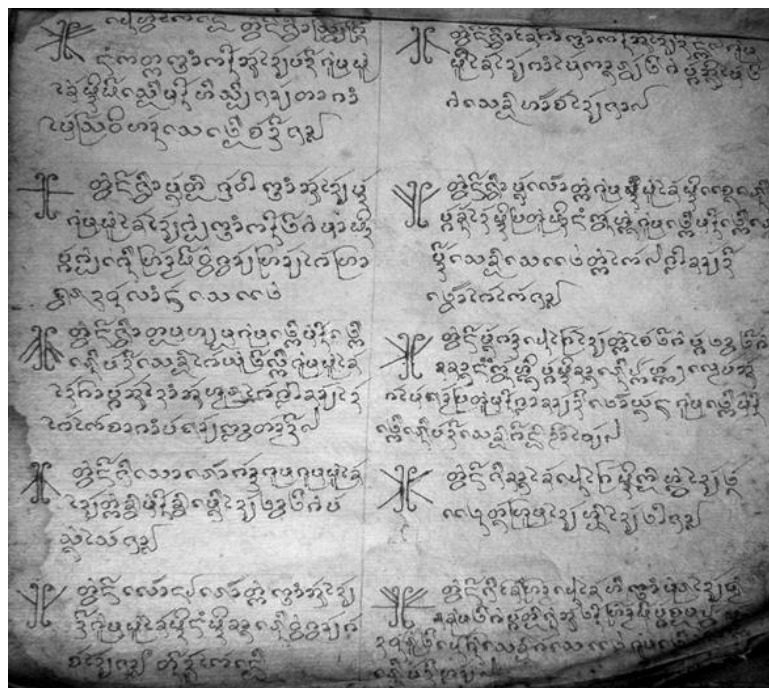
ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ตำราเพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบการทำนายในตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ทั้งสามฉบับ

เปรียบเทียบในกลุ่มคำทำนายจากตำราสามฉบับ

ตำราการทำนายกระดูกไก่ บ้านหนองหลวง เมืองม้า

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ บ้านหนองหลวง เมืองม้า ในเขตปกครองที่ 4 ของเมืองลา รัฐฉาน ประเทศสหภาพพม่า จากการสำรวจเล่มตำราและปริวรรตภาษา พบว่า ในเล่มตำรามีทั้งหมด 94 รูป พร้อมคำทำนาย โดยแต่ละรูปมีชุดอธิบายคำทำนายที่แตกต่างกัน เมื่อเทียบไม้ขนาดเล็กตามตำแหน่งของรูบนกระดูกขาซ้ายและขาขวาของไก่ จากรูปดังกล่าว สามารถนำไปสู่การทำนายและอธิบายความหมายที่เชื่อมโยงและกำหนด ควบคุมวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชน

ตัวอย่างรูปภาพ ตำราการทำนายกระดูกไก่ของบ้านหนองหลวง เมืองม้า

จากตำราทำนายกระดูกไก่ของบ้านหนองหลวง เมืองน้ำ เมื่อทำปรีวรรตเนื้อหาแล้ว สามารถแบ่งเนื้อหาลักษณะการทำนายออกเป็น 6 ประเภทด้วยกัน ดังนี้

ประเภท	จำนวน
1. ใช้หรือการป่วยเนื่องจากกระทำผิดและผิดผี	11 คำทำนาย
2. การเป็นไข้หรือหากป่วยจากกระทำผิดและผิดผี การค้าขายและการสร้างบ้านที่ดีและไม่ดี	41 คำทำนาย
3. การเป็นไข้หรือหากป่วยจากกระทำผิดและผิดผี การทำไร่นาและค้าขายที่ดีและไม่ดี	26 คำทำนาย
4. เกี่ยวกับของหาย	24 คำทำนาย
5. แนะนำให้กระทำการบางอย่างและชี้แนวทางป้องกัน	11 คำทำนาย
6. โชคและภัยจากบุคคลภายนอกและข้าศึก	3 คำทำนาย
7. คำทำนายที่บอกว่าไม่ดีไม่ร้ายและไม่มีคำทำนาย	2 คำทำนาย

จากการแบ่งเนื้อหาของตำรากระดูกไก่บ้านหลวงออกเป็น 7 ประเภท เนื้อหาข้างต้น พบว่า มีเนื้อหาการทำนายที่เกี่ยวกับการเป็นไข้หรือหากป่วยจากกระทำผิดและผิดผี รวมทั้งการค้าขายและการสร้างบ้านที่ดีและไม่ดี มากที่สุดถึง 41 เนื้อหา รองลงมา พบว่าเนื้อหาประเภทการเป็นไข้หรือหากป่วยจากกระทำผิดและผิดผี การทำไร่นาและค้าขายที่ดีและไม่ดีมีอยู่ 26 เนื้อหา และตามมาด้วย คำทำนายเกี่ยวกับของหายมี 24 คำทำนาย และเนื้อหาที่เกี่ยวกับการป่วยเนื่องจากกระทำผิดและผิดผี ที่พบว่ามีอยู่ 11 เนื้อหา ประเภทเนื้อหาที่ให้คำแนะนำให้กระทำการบางอย่างหรือชี้แนวทางป้องกัน มี 11 เนื้อหา เช่นกัน นอกจากนี้ ยังมีเนื้อหาที่กล่าวถึงโชคและภัยจากบุคคลภายนอกและการศึก มี 3 เนื้อหาและเกี่ยวกับไม่ดีไม่ร้ายอยู่ 2 เนื้อหา คำทำนาย

คำทำนายในตำราพบว่า มีเนื้อหาที่สัมพันธ์กับความเชื่อเรื่อง “ผี” หรือผิดผีและการกระทำผิดที่ผิดทางเป็นส่วนใหญ่ ดังที่พบว่า เนื้อหาส่วนใหญ่อธิบายอาการเจ็บไข้ได้ป่วยจากการกระทำผิดผีหรือกระทำต่อพื้นที่ นอกจากนี้ ยังทำนายในเรื่องการค้า การทำไร่นาและการสร้างบ้าน สิ่งเหล่านี้สัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องขวัญ ความมั่นใจและแนวทางเพื่อความมุ่งมั่นต่อความมีโชคและรอดพ้นภัยอันตรายหรือสิ่งที่ไม่ดีต่าง ๆ และสะท้อนความสัมพันธ์ของชาวปลั่งที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหากินในชีวิตประจำวัน

ทั้งนี้ ยังพบว่ามีคำทำนายที่ร้ายแรงหรืออันตราย มีคำหลัก ๆ เช่น หากเด็กเป็นไข้จะตาย เป็นไข้ตายแน่ ตาย อาจถึงตาย ป่วยไข้ตายเพราะผีเอาไป

อย่างไรก็ตาม ในตำรากระดูกไก่บ้านหลวง มีความน่าสนใจตรงที่มีเนื้อหาคำแนะนำหรือวิธีการแก้ไข เช่น คำทำนายที่ว่า ป่วยไข้เพราะไปถมทางที่และให้แก้ไขด้วยการสืบชะตา ให้มีการเลี้ยงอาหารทั้งของควาและของหวานเพื่อทำสังเคราะห์ขอขมาต่อผี ไก่เหล่าหลวงมางป่าเล่าปากชน และยังมีคำทำนายถึงขั้นเจ็บไข้

จนถึงชีวิต เช่น เนื้อหาไก่มางแร้ว 2 ลำ ป่วยไข้ถึงตายเพราะผีเอาไป และเนื้อหาทำนายที่ว่าป่วยไข้เพราะผีติดบ้านได้เรือน คำขายไม่ดี เป็นไข้ผีเอาขวัญ หากผู้ป่วยเป็นผู้หญิงไม่เป็นไร หากเป็นผู้ชายถึงตาย

จากการศึกษาในตำราบ้านหนองหลวง เมืองม่านนี้ ยังพบว่า ในเชื่อของชาวปลัง มีความเชื่อเรื่อง “ผี” ต่าง ๆ ตามพื้นที่ที่มีความสำคัญและศักดิ์สิทธิ์ต่อชุมชนชาวปลังบ้านหลวง ดังที่มีระบุในตำรากระดูกไก่ ดังนี้

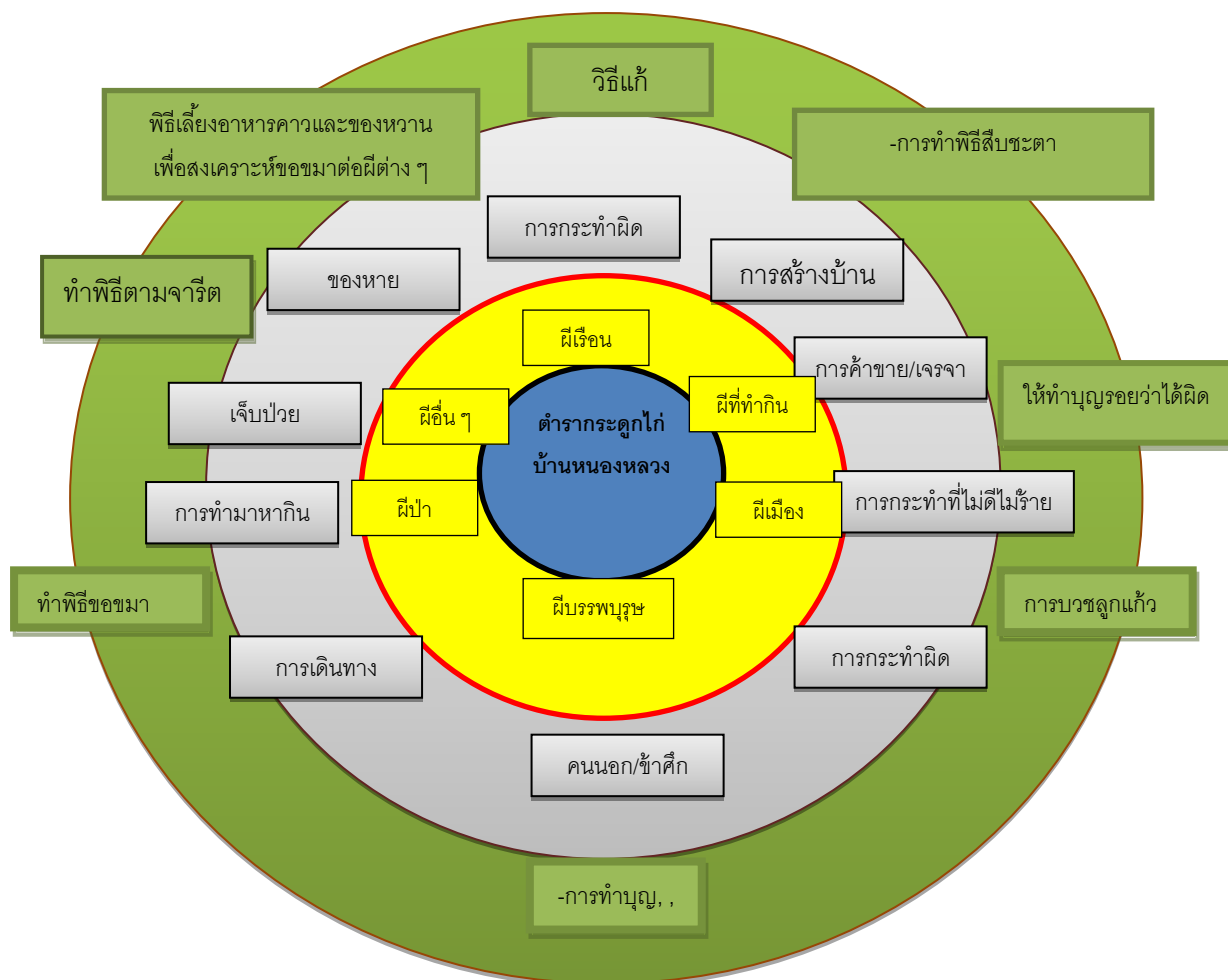
ผีบรรพบุรุษ	ผีที่ทำกิน	ผีเรือน	ผีเมือง	ผีป่า	ผีอื่น ๆ
1.ผีลุงตา 2.ผีปู่ย่าตายาย	1.ผีไร่นา 2.ผีลำห้วย 3.ผีร่องน้ำ 4.ผีบ่อน้ำ 5.ผีน้	1.ผีเรือนไฟ 2.ผีเสื้อบ้าน 3.ผีประตูเรือน 4.ผีบันไดหลัง 5.ผีชาวเรือน 6.ผีเทวดาในเรือน 7.ผีมด 8.ผีหม้อ 9.ผีเตา 10.ผีปลายไม้เรือน 11.ผีกระเดื่องตำข้าว 12.ผีใต้บ้าน	1.ผีป่าช้า 2.ผีดิบ 3.ผีอารักษ์ 4.ผีวัดร้าง 5.ผีสะพาน	1.ผีจอมปลวก 2.ผีต้นไม้	1.ผีกัวยยามปู วันปู 2.ผีหูเหล้า 3.ผีร้าย 4.ผีพราย 5.ผีบวก
รวม 33 คน					

จากตำราทำนายกระดูกไก่สามารถแยกกลุ่มของผีออกเป็น 6 กลุ่มด้วยกัน โดยพบว่าผีที่เกี่ยวข้องกับการทำนายทั้งหมด 27 คน ซึ่งผีในที่นี้จัดอยู่ในคำทำนายการกระทำ “ติดผี” ซึ่งการกระทำติดผีดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่ออาการเจ็บไข้ได้ป่วย ส่วนใหญ่จะเป็นผี ในประเภทผีเรือนและผีบรรพบุรุษมากที่สุด ซึ่งเป็นผีที่มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้คน ตามมาด้วยผีที่อยู่นอกบ้าน เช่น ผีเมือง ผีที่ทำกิน จะเห็นว่า ผีเหล่านี้ มีผลต่อการควบคุมและเป็นกฎเกณฑ์เพื่อจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคมของชาวปลัง

นอกจากนี้ คำทำนายยังระบุการป่วยไข้จากการกระทำผิด โดยสามารถแยกออกเป็น 2 ประเภทคือ ผิดในบ้าน และผิดนอกบ้าน

1. ผิดในบ้าน ได้แก่ ผิดมุมน้ำ ผิดหม้อน้ำดื่ม ผิดห้องนอน ผิดประตูบันได ผิดเสาหน้าบ้าน ผิดประตูเรือน
2. ผิดนอกบ้าน ได้แก่ ไข้ผัดน้ำ ผิดข้างเรือน ผิดน้ำกว้านหลวง ผิดจากการเบิกฝาย ไข้เพราะตกใจ ผิดกองฟืน ผิดเล่าไก่ ผิดสวน ผิดเทวดา ผิดถ่านน้ำ

จากกรณี คำทำนายว่าด้วยผีและผีดั้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นคำทำนายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในบ้านและเมือง โดยเหตุนี้จึงมี ผี ที่เกี่ยวข้องเข้ามาเพื่อปกป้องรักษาเพื่อไม่ให้คนทำผิด และหากผีหรือกระทำได้ก็จะได้ความเจ็บไข้ได้ป่วย

ภาพ แสดงถึงความสัมพันธ์ในการทำนายกระดูกไก่ บ้านหนองหลวง

- **ลักษณะเด่นของเนื้อหาการทำนายกระดูกไก่อันหนองหลวง**

คำทำนายกระดูกไก่อันหนองหลวง สามารถสะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมของความเป็นชุมชน ตำรากระดูกไก่อันหนองหลวง อาจเปรียบได้กับธรรมนูญของชุมชน ที่เป็นเสมือนกฎเกณฑ์และข้อปฏิบัติ ข้อห้ามต่าง ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของการควบคุมความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชน

ความเชื่อเกี่ยวกับผีและการกระทำผิด (ที่ไม่เกี่ยวกับผี) ของสังคมปรางหรือลัวะนั้น คือโลกทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ดังที่ในตำรากระดูกไก่อันหนองหลวง ถือเป็นคำทำนายที่อธิบายถึง สิ่งเหนือธรรมชาติที่เรียกว่า “ผี” ที่มีมากถึง 27 ตน และการกระทำ

ผิดผีและข้อห้ามต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งมีความหมายที่ไม่ใช่เฉพาะเป็นความเชื่อหรือความกลัวต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ (ผี) หากแต่มีความหมายที่ลึกซึ้งถึงกฎเกณฑ์ การจัดระบบความสัมพันธ์และการจัดการทรัพยากรของมนุษย์ในการอยู่กับสิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและมนุษย์กับมนุษย์

ตำรากระดูกไก่บ้านหนองหลวง พบว่ามีลักษณะเด่นของคำทำนายที่เป็นประเด็นสำคัญ คือ

1. ด้านการกระทำผิดผี มีทั้งหมด 59 คำโดยพบมากของเนื้อหาคำทำนายที่ระบุเกี่ยวกับข้อห้ามและการกระทำผิดผีเรือนเป็นส่วนใหญ่
2. ด้านการค้าขาย มีทั้งหมด 49 คำโดยมีเนื้อหาทำนายในเชิงดีและไม่ดี
3. ด้านการสร้างบ้านหรือเกี่ยวกับบ้าน มี 28 คำ
4. ด้านการทำมาหากินและการทำไร่ มี 26 คำ

จากลักษณะเด่นของเนื้อหาที่กล่าวมาข้างต้น เกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตทางสังคม โดยสามารถอธิบายลักษณะสำคัญของตำราดังกล่าว ดังนี้

1. ว่าด้วยเรื่องกระทำถูกและผิด โดยอาศัย “ผี” เป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของผู้คนในชุมชน โดยการควบคุมจะควบคู่กับการสร้างความกลัวต่ออำนาจเหนือธรรมชาติของผี ซึ่งจะถูกอธิบายผ่านอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ ของผู้คนที่กระทำต่อพื้นที่และกาลเทศะนั้น ๆ ว่าเกี่ยวข้องกับผี ทั้งนี้ การกระทำผิดผีต่าง ๆ นั้นจะได้รับการแก้ไขหรือการรักษาเยียวยาผ่านการทำบุญหรือการบูชาขอขมา ซึ่งเป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งในการรับอภัยโทษต่อผีเพื่อกลับเข้าสู่ปกติสุขในชีวิต นอกจากนี้ในด้านของความรู้และพิธีกรรมการทำนายกระดูกไก่ ถือว่าเป็นตัวผลิตซ้ำของกฎเกณฑ์ ข้อห้ามต่าง ๆ และสถานะของผู้นำการทำนาย พร้อมกับการดำรงรักษาจารีตวัฒนธรรมและโครงสร้างทางสังคม

2. มิติด้านการค้าขาย โดยเนื้อหาประเภทนี้สะท้อนการส่งเสริมทางการค้าของผู้คน และสามารถเข้าใจถึงบริบทของพื้นที่ของบ้านหนองหลวงที่อยู่บนเส้นทางการค้าขายไปยังเมืองต่าง ๆ ดังนั้นคำทำนายจากตำราจึงอธิบายในลักษณะของช่วงเวลาที่เหมาะสมในการค้าขายที่ดีหรือไม่ดี

3. เกี่ยวกับบ้านและการสร้างบ้านที่ดีและไม่ดี ในประเด็นนี้จะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของบ้านกับผีบรรพบุรุษและผี ๆ ที่อาศัยอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของบ้าน

4. ในตำรายังได้ระบุถึงพื้นที่ทำมาหากิน ที่หมายถึง การทำไร่ทำนาบนพื้นที่ต่าง ๆ ในตำรามีคำทำนายที่อธิบายเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ที่ดีและไม่ดีและช่วงเวลาที่เหมาะสมหรือช่วงเวลาที่ดีและไม่ดี

จากลักษณะเด่นของตำรากระดูกไก่บ้านหนองหลวงเมืองมั่ว เป็นการทำนายที่ให้ความสำคัญกับมิติของพื้นที่และเวลาเป็นส่วนใหญ่ ดังที่พบจากการทำนาย เช่น พื้นที่ใดที่เหมาะสมกับการทำไร่ทำนา และช่วงเวลาใดที่เหมาะสมกับการเดินทางค้าขาย เริ่มต้นค้าขายหรือสร้างบ้าน และที่สำคัญคือ ระบบความสัมพันธ์ในครัวเรือนและชุมชนที่มีผีเป็นเครื่องในการกำกับควบคุมพฤติกรรมและการปฏิสัมพันธ์ในสังคม

ตำราการทำนายกระดูกไก่ บ้านแยก เมืองเชียงตุง

ตำราการทำนายกระดูกไก่ บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน ประเทศสหภาพพม่า จากการสำรวจเล่มตำราและปริวรรตภาษา พบว่า ในเล่มตำรามีรูปและคำทำนายทั้งหมด 67 คำทำนาย โดยมีภาพวาดลักษณะ

การทำนายกระดูกไก่ ซึ่งจะมีความแตกต่างตามตำแหน่งของรูเมื่อเสียบไม้ขนาดเล็กบนกระดูกขาซ้ายและขาขวาของไก่ จากรูปดังกล่าว สามารถนำไปสู่การทำนายและอธิบายความหมายที่ดีและไม่ดีต่อวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ในสังคม

ตัวอย่างรูปภาพ ตำราการทำนายกระดูกไก่ของบ้านแยก เมืองเชียงใหม่

จากตำรากระดูกไ้บ้านแยก เมืองม้า เมื่อทำปรีวรรตเนื้อหาแล้ว สามารถแบ่งเนื้อลักษณะการทำนายออกเป็น 5 ประเภทด้วยกัน ดังนี้

ประเภท	จำนวน
1. ทำนายการเข้าศึก การทำมาหากินและอาการเจ็บไข้	35 คำทำนาย
2. ทำนายการศึกและค้าขาย ทำมาหากินที่ดีและไม่ดี	14 คำทำนาย
3. ทำนายการกระทำที่ดี หรือโชคดีและไม่ดี	11 คำทำนาย
4. คดีความ	6 คำทำนาย
5. เกี่ยวกับของหาย	6 คำทำนาย
6. ทำนายค้าขายและอาการเจ็บป่วย	4 คำทำนาย
7. ไข้หรือการป่วยเนื่องจากกระทำผิดและผิดผี	3 คำทำนาย

จากการแบ่งเนื้อหาของตำรากระดูกไ้บ้านแยก เมืองม้า ออกเป็น 5 ประเภทเนื้อหา พบว่า การทำนายที่เกี่ยวกับการศึก การทำมาหากินและอาการเจ็บไข้ จะเป็นเนื้อหาที่พบมากที่สุด คือ 35 คำทำนาย ตามมาด้วย คำทำนายประเภท การศึกและการค้าขายรวมทั้งการทำมาหากินที่ดีและไม่ดี พบว่าเนื้อหา การทำนายประเภทนี้ มีทั้งหมด 14 คำทำนาย และอันดับรองลงมาคือ ประเภท การทำนาย การกระทำที่ดี หรือ

โชคดีและไม่ดี พบว่ามีทั้งหมด 11 เนื้อหาคำทำนาย ตามมาด้วย คำทำนายเกี่ยวกับ คดีความ เกี่ยวกับของหาย พบว่ามี 6 คำทำนาย นอกจากนี้ ประเภทค้าขายและอาการเจ็บป่วย พบว่ามีเนื้อหาอยู่ 4 คำทำนาย และสุดท้าย ประเภท ใช้หรือการป่วยเนื่องจากการกระทำผิดและผิดผี พบว่ามีเนื้อหา 3 คำทำนาย

คำทำนายในตำรา พบว่า เนื้อหาคำทำนายส่วนใหญ่ จะอธิบายเกี่ยวกับการศึก และการทำมาหากินและอาการไข้ ซึ่งในกรณีคำทำนายเช่นนี้ สะท้อนถึงบริบทในช่วงเวลานั้นๆ ที่มีความเสี่ยงและไม่มั่นคงปลอดภัยจากกลุ่มคนภายนอกหรือจากข้าศึก และคำทำนายยังอธิบายถึงการทำมาหากินในช่วงเวลาที่ดีและไม่ดี

ในประเด็นผิดผี ซึ่งเป็นที่มาของอาการเจ็บป่วยหรือไข้ จะพบในคำทำนายประเภทการกระทำผิดผี และบางคำทำนายในประเภทการข้าศึก การทำมาหากินและอาการเจ็บไข้ ทั้งนี้ในเนื้อหายังพบว่า มีการระบุคำแนะนำ วิธีแก้ไขการทำผิดผีหรืออาการไข้ ดังเช่น ทำพิธีขอขมาหรือบวงสรวงต่อผีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาการเจ็บป่วยดังกล่าว ดังที่พบ “ผี” ที่ระบุตัวตนในตำรากระดูกไก่ บ้านแยก เมืองเชียงตุง มีทั้งหมด 8 คน ดังนี้

1. ผีอาร์ักษ์และผีอาร์ักษ์ตะวันออก
2. ผีเรือน
3. ผีฝ่ายบิดา
4. ผีบรรพบุรุษ
5. ผีมันหาร
6. ผีร้าย
7. ผีไม้ใหญ่
8. ผีแม่มาน

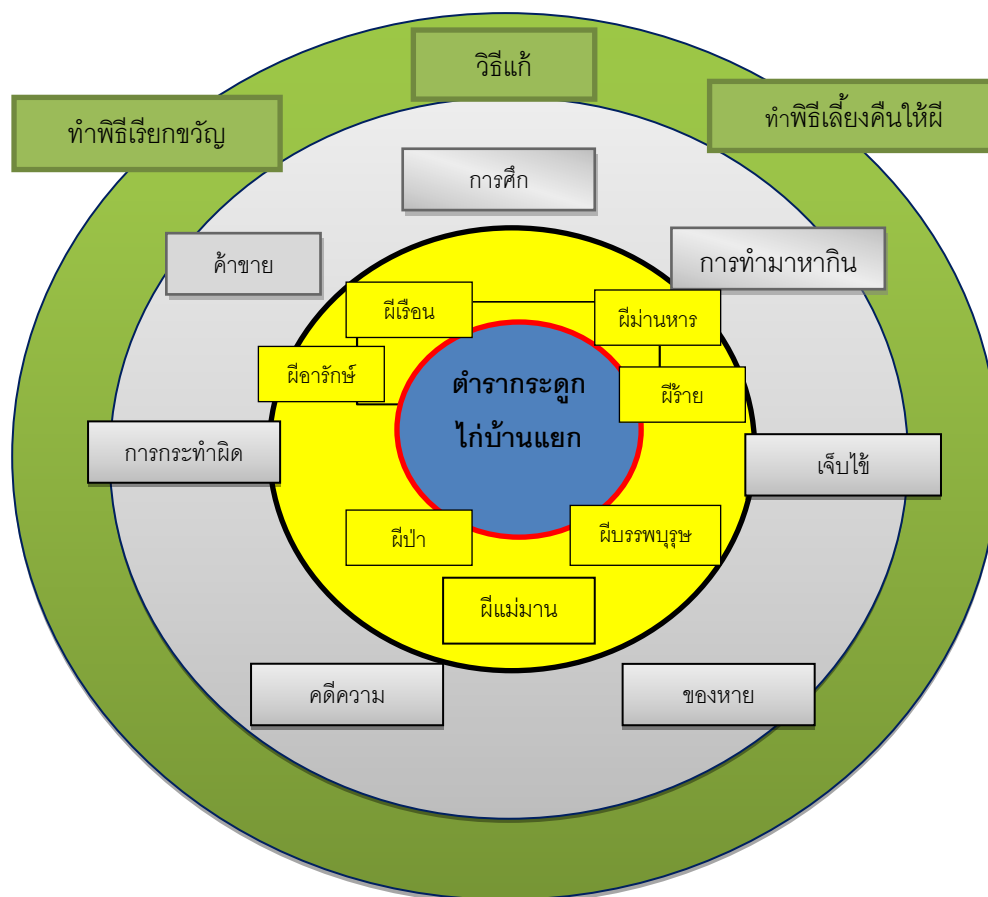
การทำนายกระดูกไก่ของบ้านแยก เมืองเชียงตุง จะพบว่า มีจำนวนผี 8 คนที่เป็นสาเหตุของการเจ็บป่วย นอกจากนี้ยังพบว่า อาการเจ็บป่วยที่รองลงมาจะเกี่ยวข้องกับสาเหตุขวัญหนี ขวัญถูกทำร้ายและขวัญไม่ดี

นอกจากนี้ ยังมีคำทำนายที่ร้ายแรงถึงขั้นคนไข้ถึงตาย ซึ่งมีเนื้อหาคำทำนาย 5 คำหลัก ๆ เช่น คนไข้ย้ายจะตาย ผู้ชราจะเสียชีวิต ไข้จักตายและคนไข้ตายหรือถึงตาย

ในด้านเนื้อหาการทำนายที่ดี ซึ่งพบมากในเนื้อหาการทำนาย เช่น เกี่ยวกับการศึก การค้าขาย การทำมาหากินหรือเจ็บป่วยแล้ว นอกจากนี้ ยังพบว่ามีคำทำนายที่น่าสนใจเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เช่น จีบสาวสาวหลง เป็นเศรษฐี คนในบ้านสุขสบาย เป็นต้น

ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบกับตำรากระดูกไkeb้านหนองหลวง เมืองมั่ว จะพบว่า บ้านหนองหลวงมีผีมากถึง 27 คนด้วยกัน ที่มีบทบาทในการควบคุมสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ระดับความเข้มข้นในการควบคุมสังคมผ่านผีของบ้านแยกมีน้อยกว่า แต่ในตำรากลับพบว่า มีการคำทำนายในลักษณะของการทำมาหากิน

ทำไร่นา การค้าขายและการศึกษาหรือการป้องกันภัย จะเห็นได้ว่าความหมายของคำทำนายในตำรากระดูกนั้น มีความสัมพันธ์กับบริบท และสิ่งแวดล้อมของชุมชนนั้น ๆ

ภาพ แสดงถึงความสัมพันธ์ในการทำนายกระดูกไก่ บ้านแยก

ลักษณะเด่นของเนื้อหาการทำนายกระดูกไก่บ้านแยก

ตำรากระดูกไก่บ้านแยก มีคำทำนายอยู่ 67 คำทำนายด้วยกัน และพบว่ามี “ผี” ที่ระบุในตำราทั้งหมด 8 คน โดยมีเนื้อหาที่มีลักษณะเด่นในคำทำนายที่เป็นประเด็นสำคัญที่พบมากคือ 1. การทำมาหากิน มีทั้งหมด 43 คำ และตามด้วยประเด็นที่สอง คือ เกี่ยวกับการศึกษา 41 คำ และการค้าขาย รวมทั้งอาการเจ็บป่วย

ลักษณะเด่นของตำราการทำนายกระดูกไก่ของบ้านแยกฉบับนี้ จะให้ความสำคัญหรืออาจถือได้ว่าเป็นตำราที่เกี่ยวกับการทำมาหากินและการศึกษาสงคราม ทั้งนี้ประเด็นสำคัญข้างต้นยังสามารถสะท้อนถึงความเชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่และสถานการณ์ในช่วงเวลานั้น ๆ ว่ามีความสำคัญและเกี่ยวข้องกันอย่างไร ดังเช่น

1. ด้านการทำมาหากิน ประเด็นนี้ถือว่า มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของกลุ่มคนในชุมชน โดยเฉพาะเรื่องปากท้อง จึงเป็นส่วนหนึ่งของการทำนายในตำรา การทำนายว่าด้วยเรื่องดังกล่าวนี้ มักเป็น

การส่งเสริมและชี้แนวทางในการแสวงหาปัจจัยยังชีพ ทรัพย์สินและพื้นที่ทำกินเป็นหลักการทำนายลักษณะนี้ จึงแสดงให้เห็นว่า ตัวตำราเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดชะตากรรมในด้านการดำรงชีวิตผู้คนอีกด้วย

2. การศึก สามารถบ่งบอกได้ว่า บ้านแยกในอดีตนั้นมีภัยจากการทำศึกสงครามกับเมืองต่าง ๆ หรือ อาจให้ความหมายได้ถึงภัยจากการรุกรานของกลุ่มคนภายนอก ซึ่งการรุกรานหรือการทำศึกนั้น เกี่ยวข้องกับ พื้นที่ตั้งของเมืองและความสำคัญในทางยุทธศาสตร์และความร่ำรวยในฐานะเมืองที่มีบทบาททางการค้า จึงทำให้บ้านแยกเป็นเมืองที่มีความสำคัญและดึงดูดต่อการเข้ามายึดครอง ด้วยเหตุนี้ทำให้ตำรากระดูกไก่บ้านแยก จึงมีกล่าวถึงการศึกษา ๆ กันในหลายคำทำนายด้วยกัน

3. ด้านการค้าขาย ถือว่าเป็นส่วนต่อเนื่องจากประเด็นทำมาหากิน เนื่องด้วยพื้นที่บ้านแยกตั้งอยู่บน เส้นทางการค้าขายในอดีต และการค้าขายถือเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มคนที่บ้านแยก การทำนายของตำราจึงมีความเกี่ยวข้องโดยตรงและมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการค้าขายของผู้คนในบ้านแยก เช่น พบว่าคำทำนายจะบ่งบอกช่วงเวลาที่ดีและไม่ดีในการทำการค้า หรือการเจรจาการค้าขายจะดีหรือไม่ดี

4. ด้านอาการเจ็บป่วย ในตำราได้ระบุถึงสาเหตุของอาการเจ็บป่วย ว่าเกิดขึ้นจากการกระทำผิดผี ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าบุคคลผู้นั้นได้ล่วงละเมิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือพื้นที่ของผีต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในตำรา เช่น ผีผีบรรพบุรุษ อย่างไรก็ตามในตำราได้ระบุถึงวิธีการแก้ไขและเยียวยาอาการเจ็บป่วย ด้วยการทำพิธีบวงสรวงเพื่อเรียกขวัญ หรือพิธีขอขมาต่อผีที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ

ตำราทำนายด้วยกระดูกไก่ ปลัง บ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

คำทำนายเกี่ยวกับกระดูกขาบนของไก่ทั้งหมดมีจำนวนลักษณะรูที่กระดูกของไก่ที่แสดงรูปแบบของไม้ขนาดเล็กที่เสียบลงไปในแต่ละรู จำนวน 160 รูปแบบ และคำทำนายลักษณะกระดูกไก่ จะแสดงเป็นรูปทรงกระบอก (สี่เหลี่ยมผืนผ้ายาว) คู่กันเปรียบเป็นขาซ้ายขาขวา รูปไม้ขนาดเล็กที่เสียบในรูที่กระดูกไก่เริ่มต้นจากรูที่กระดูกข้างละ 1 รู ไปจนจบคำทำนายกระดูกที่มีข้างละ 1 รูเช่นกัน ที่คำว่า “ไข้กี้ตาย” จาก 160 คำทำนายนี้นำมาจัดกลุ่มคำทำนายได้ 8 กลุ่ม ดังนี้

ประเภท	จำนวน
1. กลุ่มคำทำนายเรื่องเป็นไข้และคำทำนายเป็นไข้เนื่องจาก (ผิด) ผิดผี	70 คำทำนาย
2. กลุ่มคำทำนายเกี่ยวกับการเป็นไข้และคำทำนายเป็นไข้เนื่องจาก (ผิด) ผิดผีรวมกับเรื่องค้าขาย	43 คำทำนาย
3. กลุ่มคำทำนายที่เกี่ยวกับการ (ผิด) ผิดผีเพียงอย่างเดียว	20 คำทำนาย
4. กลุ่มคำทำนายเกี่ยวกับการค้าขายที่กล่าวถึงโชคดีและโชคร้าย	19 คำทำนาย
5. กลุ่มคำทำนายเรื่องการทำ (ผิด) ผิดผีและเรื่องค้าขาย	3 คำทำนาย
6. กลุ่มคำทำนายให้ทำอะไรบางอย่าง	2 คำทำนาย
7. คำทำนายที่บอกว่าไม่ดีไม่ร้ายและไม่มีคำทำนาย	2 คำทำนาย
8. คำทำนายเรื่องเข้าศึก	1 คำทำนาย

ในจำนวนกลุ่มเนื้อหาการทำนายพบว่ามี 8 กลุ่มเนื้อหา พบว่าการกล่าวถึงการทำผิดผีหรือเรื่องผีมีอยู่ใน 4 กลุ่มคำทำนาย และมีเรื่องค้าขายใน 3 กลุ่มคำทำนาย เป็นใช้ใน 2 กลุ่มคำทำนาย ทั้งนี้จำนวนคำทำนายเรื่องเป็นไข้เนื่องจากผีมากที่สุดคือคำทำนายในกลุ่มที่ 1 และ 2 โดยเป็น 113 คำทำนาย จะพบว่าการทำนายด้วยกระดูกไก่จากตำราเล่มนี้ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่อง ผี มากที่สุดโดย ผี ทำให้เจ็บป่วยและส่งผลถึงการค้าขาย

กลุ่มเนื้อหาคำทำนายสาเหตุการเป็นไข้รองลงมาเป็นเรื่อง ขวัญ ที่มีอยู่ 13 คำทำนาย ซึ่งคำทำนายส่วนใหญ่ คือ เป็นไข้สาเหตุจากขวัญหนี มากที่สุดนอกนั้นคือ เห็นสัตว์ทำให้เสียขวัญ และที่ร้ายแรงที่สุด คือ คนไข้ตาย ผีได้ขวัญไปแล้ว

ขั้นตอนและโอกาสในการทำนาย

การทำนายกระดูกไก่ของชาวปลังบ้านห้วยน้ำขุ่นนั้น จากการสัมภาษณ์นาย สิงคำ ตาสาย (2549) พบว่า ผู้ต้องการคำทำนายจะต้องนำไก่ของตนเองที่เลี้ยงไว้ในบริเวณบ้านมาฆ่า (ด้วยวิธีใด ๆ ก็ได้) ล้างขาไก่ให้สะอาด แล้วมัดขาไก่กับหัวให้ติดกับลำตัวจากนั้นนำไปต้ม เมื่อสุกดีแล้วจึงนำไปยังบ้านหมอไก่ (ผู้ทำนาย) ถ้าพบหมอไก่อก็สามารถดูได้ แต่ถ้าหากไม่พบหรือหมอไก่อติดธุระก็สามารถฝากไว้แล้วจะมารับคำทำนายภายหลังได้เช่นกัน

โอกาสที่จะทำนายด้วยกระดูกไอนั้นจะเป็นพิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีแต่งงาน ดวงชะตาไม่ดี หรือเดินทางไกล โดยเฉพาะเดินทางไปค้าขาย ช่วงเวลาที่เหมาะในการนำกระดูกไ้อมาทำนายคือเวลาในช่วงเดือนขึ้น คือระหว่างขึ้น 1 ค่ำ – 15 ค่ำ แต่ละเดือนจะมีคนมาให้หมอดูกระดูกไกราว 14 – 15 คน และโดยเฉลี่ยคนหนึ่งคนอาจจะดูโชคชะตาด้วยกระดูกไก่อปีหนึ่งราว 3 ครั้ง (สัมภาษณ์ สิงคำและสุแก้ว, 2549)

ผีกับสังคมปลังจากตำราการทำนายกระดูกไก่

ความเชื่อเรื่องลึกลับที่อธิบายไม่ได้นั้นได้ถูกสร้างให้เป็นรูปธรรมเชิงสัญลักษณ์ต่างๆ และ ผี ก็คือลักษณะหนึ่ง เป็นความเชื่อดั้งเดิมก่อนที่ศาสนาจะเข้ามามีบทบาทหลักแต่ก็ยังพบว่าการผสมผสานความเชื่อเรื่อง ผี ในกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆเสมอ ดังนั้นความเชื่อเรื่อง ผี ก็ปรากฏในตำราทำนายกระดูกไก่ของชาวปลังบ้านห้วยน้ำขุ่น ที่พบว่ามี ผี ต่างๆอยู่เป็นจำนวนมาก สามารถแยก ผี ออกเป็นกลุ่มๆได้ดังนี้

ผีบรรพบุรุษ	ผีป่า/สัตว์ป่า	ผีที่ทำกิน	ผีเรือน	ผีเมือง	ผีอื่นๆ
1.ผีลุงตา	1.ผีรู้ทั้งน้ำ	1.ผีร่อนน้ำ	1.ผีหัวบันได	1.ผีเสื้อเมือง	1.ผีปดที่หนึ่ง
2.ผีปู่ตายาย	2.ผีจอมปลวก	2.ผีที่ดอน	2.ผีไต้ถุนเรือน	2.ผีที่สูง	2.ผีปศาจ
3.ผีลุงปู่	3.ผีไม้	3.ผีเหมืองฝาย	3.ผีดินบันได	3.ผีหลักเมือง	3.ผีร้าย
4.ผีแม่กองกิน		4.ผีขวัญข้าว	4.ผีเตาไฟ	4.ผีป่าช้า	4.ผีที่เลี้ยง
5.ผีปู่ตายาย			5.ผีเสื้อเรือน	5.ผีเมือง	

ผีบรรพบุรุษ	ผีป่า/สัตว์ป่า	ผีที่ทำกิน	ผีเรือน	ผีเมือง	ผีอื่นๆ
6. ผีฝ่ายแม่			6. ผีเรือน	6. ผีหนเหนือ 7. ผีสะพาน 8. ผีทางหลวง หรือแม่น้ำ 9. ผีอารักษ์ 10. ผีท้าวพญา	
รวม 34 คน					

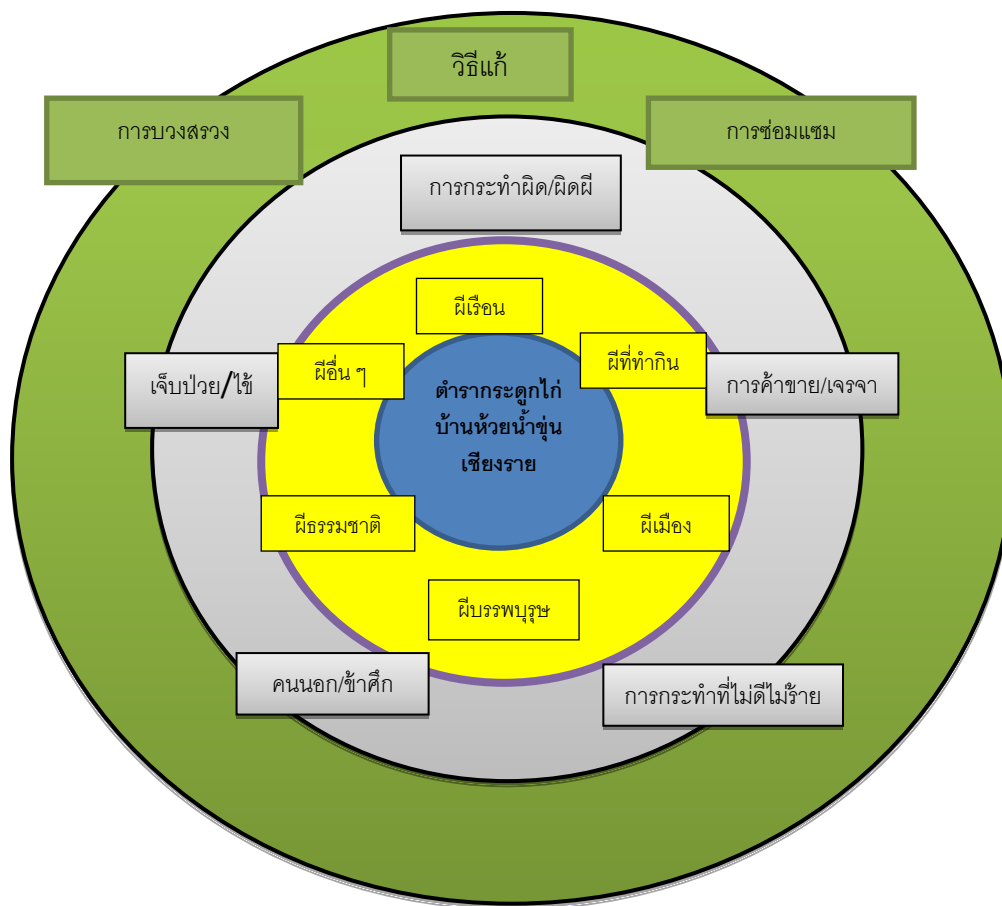
จากตารางทำนายกระดูกไก่สามารถแยกกลุ่มของ ผี ที่ระบุในตารางได้ 6 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 34 คน ซึ่ง ผี ส่วนใหญ่จะอยู่ในคำทำนายประเด็น ผิดผี และพบว่า ผีที่อยู่ในบ้านเช่น ผีเรือน และ ผีบรรพบุรุษ กับผีที่อยู่ นอกบ้านที่เกี่ยวกับ เมือง ผีทั้งสองกลุ่มจะมีจำนวนมากกว่า ผีที่ทำกินหรือผีที่อยู่นอกเมืองหรือ ผีสัตว์ป่า เช่น ผีรูง (เหยี่ยว) ท้ายน้ำ

ในคำทำนายยังมีเนื้อหาเกี่ยวกับสาเหตุการเป็นไข้เนื่องจาก ทำผิด ชนิดต่างๆอีกโดยระบุ ผิด ต่อสิ่ง ต่างๆ 20 ชนิดแบ่งได้เป็นการ ผิด ได้ 2 ประเภท คือ

1. ผิดภายในบ้านเรือน ได้แก่ ดินบันได ข้างเตาไฟ คุ่มเรือน ประตูป้าน บันได ที่นอน เสี้ยวเรือน หัวนอน เหนือประตู ผิดกลางเรือนกลางบ้าน จะสังเกตได้ว่า ผิด ที่เกิดขึ้นในบริเวณบ้านนั้นให้ความสำคัญกับ ประตู บันได ที่นอน ที่กลางเรือน เสี้ยวเรือน (ซึ่งหมายถึงสิ่งที่คุณแลรักษากบ้าน) และเตาไฟ แต่ไม่มีเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคนในบ้านหรือเรื่องความประพฤติของคน

2. ผิดที่เกิดขึ้นนอกบ้าน ได้แก่ บ่อน้ำ ฉางข้าว น้ำห้วย ไม้ไผ่ ทำน้ำ ดงป่าไม้ หลักไม้เก่า ที่สูง กองไม้ เป็นเรื่องผิดต่าง ๆ ที่มีแหล่งกำเนิดนอกบ้านแต่ต้องนำมาใช้ในบ้านเช่น น้ำ แหล่งน้ำ และไม้ที่นำมาใช้งานใน ชีวิตประจำวัน และไม่มีเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคนนอกบ้านหรือเรื่องความประพฤติของคนภายนอกบ้าน เช่นกันกับ ผิดภายในบ้านเรือน

ยังมีการผิดที่ชื่อว่า ผิดแกรน ซึ่งไม่ทราบว่าเป็นผิดอะไร (ผู้แปลยังหาคำแปลไม่ได้) และไม่รวมผิด ประตู ไว้เนื่องจากความหมายซ้ำกับ ผิดประตูป้าน

ภาพแสดง ความสัมพันธ์ในการทำนายกระดูกไก่ บ้านห้วยน้ำขุ่น

● **ลักษณะเด่นของเนื้อหาการทำนายกระดูกไก่อันบ้านห้วยน้ำขุ่น**

ในเรื่อง ผีผี และ ผิด (ที่ไม่เกิดขึ้นจากผี) นั้นเป็นความเชื่อที่เป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมที่พบโดยทั่วไปในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน เพื่อการควบคุมทางสังคมให้สงบสุขที่สะท้อนถึงการอยู่ร่วมกัน สิ่งแวดล้อม พฤติกรรม ลำดับชั้นในสังคม ศีลธรรมจรรยา ดังนั้นสามารถบ่งชี้เป็นสามประเด็นดังนี้

ประเด็นแรก การทำนายเป็นเรื่องเฉพาะที่เกิดขึ้นในบ้านและเมือง เห็นถึงการกระทำ ผิดผี และ ผิด ต่างๆในสังคมชาวปลั่ง เกี่ยวกับ บ้าน และเมือง จนต้องมี ผี จำนวนมากมายปกป้องรักษาไม่ให้คน ผิดผี และการอธิบายถึงการ ป่วยไข้ เนื่องจาก ผิด ในกรณีต่าง ๆ ต่อสิ่งแวดล้อมเช่น น้ำท่วมถึงแหล่งน้ำ และไม้ที่นำมาใช้งานในบ้าน

ประเด็นที่สอง เป็นคำทำนายที่มีบทบาทของ ผี และ ผิด ที่เกี่ยวกับ การเจ็บไข้ และการค้า ที่เกิดขึ้นในเมืองและในบางคำทำนายก็จะมีวิธีแก้ เช่น การบวงสรวง หรือ การซ่อมแซม

ประเด็นที่สาม เนื่องจากไก่อที่นำมาทำนายนั้นเป็นไก่ที่อาศัยอยู่ในบ้านที่เป็นส่วนหนึ่งของเมืองจึงอาจอธิบายได้ว่าการทำนายนด้วยกระดูกไก่ นั้น มีความสามารถเฉพาะการทำนายนในบริเวณที่ไก่อตัวนั้นดำรงชีพอยู่ และสามารถสะท้อนเพียงอำนาจของ ฝับ้าน และผีเมือง รวมถึง ผิดภายในบ้าน และผิดสิ่งของภายนอกที่นำเข้าบ้าน ต่างๆ เท่านั้น

ไก่อบ้านกับคำทำนาย

จากการเก็บข้อมูล เรื่องความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับไก่ในพิธีกรรมที่ใช้ไก่อเป็นส่วนประกอบในพิธีกรรมพบว่า พิธีกรรมทั้งหลายและคำทำนายด้วยไก่ในแบบต่างๆนั้นมนุษย์ได้ใช้ไก่อในบ้านทั้งสิ้น แม้ว่าพิธีกรรมนั้นๆ จะเกิดขึ้นในปากก็ตาม จากการเก็บข้อมูลยังไม่พบพิธีกรรมและคำทำนายจากการใช้ไก่อป่า

จากตำราการทำนายนด้วยกระดูกไก่ของชาวปาลัง ที่ชุมชนบ้านห้วยน้ำซุ่น สรุปในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างไก่อที่เลี้ยงในบ้านหรือที่เรียกว่า ไก่อบ้าน ที่มีความสัมพันธ์กับ พื้นที่ของบ้าน พื้นที่ของเมือง ในสังคมของมนุษย์ที่ก้าวเข้าสู่สังคมแบบเมืองที่มีความซับซ้อนของความสัมพันธ์ในด้านต่างที่ต้องมี ฝับ้าน ผีเมือง ผีบรรพบุรุษ มาคอยกำกับการกระทำและอธิบายเหตุแห่งการป่วยไข้ ความซับซ้อน

อีกประเด็นหนึ่งคือเรื่องการค้าขายซึ่งเกิดขึ้นในสังคมที่ซับซ้อนโดยไม่ได้มีปัจจัยการผลิตในด้านเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว แต่มีการแลกเปลี่ยนสินค้าและการค้าขาย โดยเฉพาะเมืองต่างๆที่อยู่ในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงตอนบนส่วนใหญ่เกิดขึ้นและขยายตัวเนื่องจากเป็น ตลาด และชุมทางการค้า บนเส้นทางการค้าภายในอนุภูมิภาค เพื่อออกทะเลทางทิศใต้ เช่นเมืองเชียงตุงในรัฐฉานประเทศเมียนมาเป็นต้น

ตำราการทำนายนด้วยกระดูกไก่อจากตำราที่พบในชุมชนบ้านห้วยน้ำซุ่น สรุปได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของไก่อ กับบ้านเรือน และเมือง

ไก่อบ้านจากตำราการทำนายนกระดูกไก่อ จะเป็นเครื่องมือที่สะท้อนสถานะความเป็นอยู่เรื่อง การเจ็บไข้ ใน อาณาบริเวณบ้าน ของเจ้าของไก่อผ่าน ผีเรือน ผีบรรพบุรุษ และ ผิดภายในบ้านกรณีต่างๆ ตลอดจนเป็น การสะท้อนจากการทำนายถึง พฤติกรรมของเจ้าของไก่อบ้าน ที่มีต่อ เมือง ผ่าน ผีระดับเมือง และ ผิดต่อสิ่งต่างๆที่นำจากสิ่งแวดล้อมเข้าในบ้าน ซึ่งหมายถึงสภาพสังคมโดยรวมในระดับเมือง

2. จุดเปลี่ยนผ่านของชีวิต

จากสาเหตุของความต้องการคำทำนายในเรื่อง การแต่งงาน สร้างเรือนใหม่ การเดินทางไกลหรือย้ายที่อยู่เป็นเวลานาน และการค้าขาย โดยกรณีต่าง ๆ นั้นเป็นเรื่องที่ชีวิตของผู้ที่ต้องการคำทำนายจะมีการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต หรือในกรณีค้าขายต้องการความมั่นใจว่าการค้าขายจะประสบความสำเร็จ เพราะผู้ที่ต้องการคำทำนายต้องพึ่งพาปัจจัยการค้าเป็นหลักเพราะถ้าการค้าขายไม่ดีจะส่งผลถึงความเปลี่ยนแปลงในชีวิตของตนและครอบครัวได้ ซึ่งสะท้อนวิถีชีวิตของคนในสังคมเมือง

เปรียบเทียบในกลุ่มพื้นที่ทางวัฒนธรรมกับความสัมพันธ์ในการทำนาย (จากแนวคิด Henri Lefedvre)

พื้นที่ทางกายภาพ

● พื้นที่ของบ้าน

จากการศึกษาคำสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บ้านที่มีระบุในตำรากระดูกไก่ทั้ง 3 พื้นที่/ฉบับ พบว่ามี การระบุพื้นที่บ้านมากที่สุดในตำรากระดูกไก่บ้านห้วยน้ำซุ่น และรองลงมาเป็นบ้านหนองหลวง สำหรับบ้าน แยก ไม่ปรากฏคำที่เกี่ยวกับพื้นที่บ้าน ทั้งนี้ข้อค้นพบดังกล่าว จะพบว่าเป็นคำที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน เช่น ประตูบ้าน บันได เหนือประตู ที่นั่ง เต้าไฟ กลางบ้าน มุมบ้าน ใต้ถุนบ้าน โดยคำเหล่านี้จะสัมพันธ์กับเรื่อง ของการกระทำผิดผี ซึ่งในทางปฏิบัติจะหมายความว่า เป็นกฎข้อห้ามกระทำต่อพื้นที่บ้าน ขณะเดียวกันก็เป็น การควบคุมพฤติกรรมและมารยาทในความสัมพันธ์ของผู้คนในครอบครัวหรือคนอยู่ที่ในบ้าน

คำสำคัญเหล่านี้จะพบซ้ำ ๆ ในคำทำนายของตัวทายกระดูกไก่ของ 3 พื้นที่ โดยสามารถแยกคำทำนาย และรูปตัวทาย ได้ดังนี้

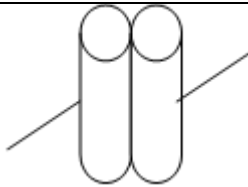
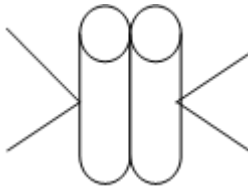
บ้านหนองหลวง จะพบคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บ้าน เช่น ประตูเรือน ในรูปตัวทายที่ 7, 8, 19, 29, 53, บันได จะพบในรูปตัวทายที่ 7, 19, 29, 48, มุมบ้าน จะพบในรูปตัวทายที่ 7 ห้องนอนที่นั่ง จะพบ ในรูปตัวทาย 48, ใต้ถุนบ้าน จะพบในรูปตัวทายที่ 57, 68, เสาน้ำบ้าน จะพบในรูปตัวทายที่ 54, หมอนน้ำดื่ม จะพบในรูปตัวทายที่ 11, ข้างเรือน จะพบในรูปตัวทายที่ 8, ปลายไม้เรือน จะพบในคำทำนายที่ 67, (ดู ภาคผนวก ตำรากระดูกไก่บ้านหนองหลวง)

บ้านแยก ไม่ปรากฏคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บริเวณบ้าน

บ้านห้วยน้ำซุ่น จะพบคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บ้าน เช่น ดินบันได จะพบในรูปตัวทายที่ 2, 44, 83, 144, บันได จะพบในรูปตัวทายที่ 21 หัวบันได จะพบในรูปตัวทายที่ 52 ประตูบ้าน จะพบในรูปตัวทาย ที่ 55, 97, เหนือประตู จะพบในรูปตัวทายที่ 9, 133, เต้าไฟ จะพบในรูปตัวทายที่ 4, 62, 76, หัวนอนที่ นอน จะพบในรูปตัวทายที่ 54, 83, 133, 136, กลางบ้าน จะพบในรูปตัวทายที่ 73, 159, ใต้ถุนบ้าน จะพบใน รูปตัวทายที่ 80, เสี้ยวเรือน จะพบในรูปตัวทายที่ 24, 58, 86, 117, 121, 129, 147, (ดูภาคผนวกตำรา กระดูกไก่บ้านน้ำห้วยซุ่น)

ตารางเปรียบเทียบพื้นที่บ้าน		
บ้านหนองหลวง	บ้านแยก	บ้านห้วยน้ำซุ่น
ประตูเรือน	ไม่พบการทำนาย	ดินบันได
บันได		บันได
มุมบ้าน		หัวบันได

ตารางเปรียบเทียบพื้นที่บ้าน		
บ้านหนองหลวง	บ้านแยก	บ้านห้วยน้ำซุ่น
ใต้ถุนบ้าน		ประตูบ้าน
ไม้จามประตู		เหนือประตู
ห้องนอนที่นอน		เตาไฟ
หมอนน้ำดื่ม		หัวนอนที่นอน
ปลายไม้เรือน		กลางบ้าน
		ใต้ถุนบ้าน
		เสี้ยวเรือน

ตัวอย่างเปรียบเทียบการทำนายกระตุกไก่อและความหมายในประเด็นเกี่ยวกับพื้นที่บ้าน		
บ้านหนองหลวง	บ้านแยก	บ้านห้วยน้ำซุ่น
 ตัวอย่างรูปที่ 1. คำทำนาย คือ ไก่มัง เล่า ผู้ป่วยไข้เพราะผิดมูมบ้านหรือไม่ ก็ผิดบันได ผิดประตูเรือน ตัวอย่างรูปที่ 2. คำทำนายคือ ไก่ กตเช็ก ป่วยไข้เพราะผิดประตูเรือน ประตูบ้าน ของหายตกที่ลัับตา	-ไม่พบคำทำนายที่เกี่ยวกับ พื้นที่บ้าน	 ตัวอย่างรูปที่ 1. คำทำนาย คือ ไข้ ผิดผีหัวบันได คำขายดี ตัวอย่างรูปที่ 2. คำทำนาย คือ ไข้ ผิดประตูบ้าน

● **พื้นที่ในเชิงทำมาหากิน การทำไร่นาและการค้า**

จากการศึกษาคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ พื้นที่ของการทำมาหากิน เช่น การทำไร่นาและการค้า หรือการผลิตอื่น ๆ จะพบว่า ทั้ง 3 ตำราของพื้นที่บ้านหนองหลวง บ้านแยก และบ้านห้วยน้ำขุ่น มีการความสำคัญต่อการทำมาหากินเป็นหลัก โดยคำสำคัญ เช่น การค้าขาย การทำไร่นา มีระบุซ้ำ ๆ กันตามตัวทนายกระดุกไก่ เช่น

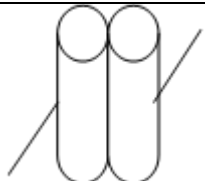
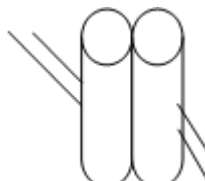
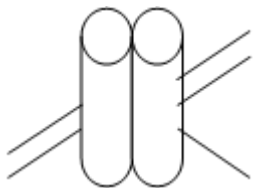
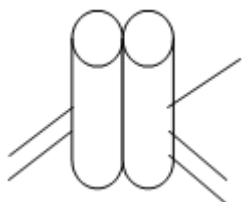
บ้านหนองหลวง จะพบคำทำนายที่เกี่ยวกับการค้าขาย ในตัวทนายที่ 5, 7, 8, 18, 19, 20, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 36, 37, 38, 42, 43, 46, 48, 49, 53, 54, 56, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 87, 88, 90, 91, 92 และที่เกี่ยวกับการทำไร่ทำนา จะพบในตัวทนายที่ 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 22, 23, 25, 26, 27, 53, 56, 67, 72, 73, 75, 76, 77, 79, 81, 82, 83, 85, 87, 88, 89, 90, 91, (ดูภาคผนวก ตำรากระดุกไก่อันหนองหลวง)

บ้านแยก จะพบคำทำนายที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน ในตัวทนายที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 36, 37, 42, 43, 46, 47, 48, 49, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 61, 64, 65, 66 และที่เกี่ยวกับการค้าขาย ในรูปตัวทนายที่ 18, 21, 24, 28, 30, 32

บ้านห้วยน้ำขุ่น จะพบคำทำนายที่เกี่ยวกับการค้าขาย ในตัวทนายที่ 2, 9, 10, 11, 13, 14, 18, 20, 21, 25, 29, 30, 34, 37, 39, 42, 46, 48, 50, 52, 56, 62, 63, 64, 66, 67, 70, 77, 87, 93, 95, 100, 109, 119, 121, 122, 123, 125, 128, 129, 131, 138, 141, 143, 146, 148, 149, 155, 158 และที่เกี่ยวกับการปลูกไม้ กล้วย อ้อย จะพบในรูปตัวที่ 41 (ดูภาคผนวกตำรากระดุกไก่อันน้ำห้วยขุ่น)

พื้นที่การทำมาหากิน /การทำไร่ทำนา /การค้า		
บ้านหนองหลวง	บ้านแยก	บ้านห้วยน้ำขุ่น
การค้าขาย	ทำมาหากิน	ค้าขาย
การทำไร่ทำนา	ค้าขาย	ปลูกไม้ กล้วย อ้อย

ตัวอย่างเปรียบเทียบการทำนายกระตุกไถ่และความหมายในประเด็น การทำไร่นาและการค้าขาย

บ้านหนองหลวง	บ้านแยก	บ้านห้วยน้ำซุ่น
 ไถ่มางมุน ให้คุณและโทษเสมอกัน ทำไร่นาดี	 ไถ่คามเคื่อ กระทำการดีทุกประการ ทำมาหากินได้ ข้าศึกมาเจรจาก็หาย	 ค้าขายดี
 ไถ่เล่าป่า ค้าขายดี ป่วยไข้เพราะผิดผีร้องน้ำ หรือไม่ ก็สะพาน เดินทางดี	 ไถ่ลา ข้าศึกไม่มา ทำมาหากินได้¹ คนในบ้านจะเป็นคดีความ	 ถ้ามีคนไข้สองคนจะตายหนึ่งคน ค้าขายดี
 ไถ่มางรางน้อย หากป่วยไข้ตายแน่ ค้าขายดี สร้างไร่นาก็ดี	 ไถ่มังมด ไปค้าขายดี แม้เจ็บป่วยอยู่ก็จะหายเร็ว	 ไข้ ผิดผีเรือน ค้าขายดีนัก
		 ปลูกไม้ กลัวย อ้อย

● พื้นที่สิ่งแวดลอม ป่า หนองน้ำและต้นไม้

จากการศึกษาคำสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สิ่งแวดลอม เช่น ป่า หนองน้ำและต้นไม้ ของตำราทั้ง 3 พื้นที่ ได้แก่ บ้านหนอง บ้านแยก บ้านห้วยน้ำซุ่น จะพบว่า มีคำที่คล้าย ๆ กันอยู่บ้าง เช่น ต้นไม้ น้ำ ลำห้วย

¹ การทำไร่ทำสวน

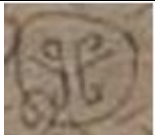
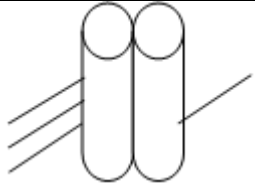
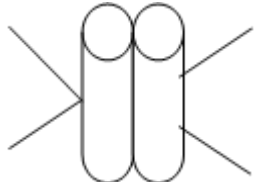
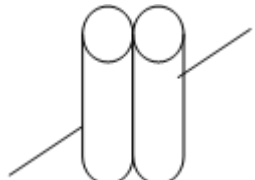
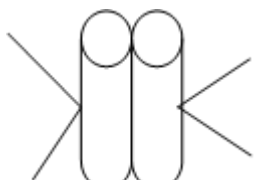
น้ำห้วย ทำน้ำ ทำน้ำห้วยคา จอมปลวก คำเหล่านี้จะพบมากในตำรากระดูกไก่บ้านห้วยน้ำซุ่น และรองลงมา เป็นบ้านหนองหลวง และบ้านแยก คำสำคัญ ๆ เหล่านี้ จะพบซ้ำ ๆ ในคำทำนายรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

บ้านหนองหลวง จะพบคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น ต้นโพธิ์ต้นไม้ จะพบในรูปตัวทายที่ 46, 78, 88, น้ำและบ่อน้ำ จะพบในรูปตัวทายที่ 37, 49, 56, 84, 90, ลำห้วย จะพบในรูปตัวทายที่ 18, 28, ร่องน้ำ จะพบในรูปตัวทายที่ 20, 30, 36, หญ้าคา จะพบในรูปตัวทายที่ 3, สวน จะพบในรูปตัวทายที่ 17 จอมปลวก จะพบในรูปตัวทายที่ 25, 35, 91, หัวฝายหนอง จะพบในรูปตัวทายที่ 50, ทำน้ำ จะพบในรูปตัวทายที่ 67, (ดูภาคผนวกตำรากระดูกไก่บ้านหนองหลวง)

บ้านแยก จะพบคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น ไม้ใหญ่ จะพบในรูปตัวทายที่ 59 (ดูภาคผนวกตำรากระดูกไก่บ้านแยก)

บ้านห้วยน้ำซุ่น จะพบคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น บ่อน้ำ จะพบในรูปตัวทายที่ 38, 44, 64, 83, 139, จอมปลวก จะพบในรูปตัวทายที่ 49, ร่องน้ำ แม่น้ำ จะพบในรูปตัวทายที่ 49, 106. ทำน้ำ จะพบในรูปตัวทายที่ 64, ทำน้ำ จะพบในรูปตัวทายที่ 22, ดงป่าไม้ จะพบในรูปตัวทายที่ 92, 156, เหมืองฝาย จะพบในรูปตัวทายที่ 104, (ดูภาคผนวกตำรากระดูกไก่บ้านน้ำห้วยซุ่น)

สิ่งแวดล้อม ป่า หนองน้ำ ต้นไม้		
บ้านหนองหลวง	บ้านแยก	บ้านห้วยน้ำซุ่น
ต้นโพธิ์ ต้นไม้	ไม้ใหญ่	บ่อน้ำ
น้ำ		จอมปลวก
ลำห้วย		ร่องน้ำ
หญ้าคา		ทำน้ำ
สวน		ทำน้ำ
จอมปลวก		ดงป่าไม้ ไม้
หัวฝายหนอง		เหมืองฝาย
ทำน้ำ		

ตารางเปรียบเทียบรูปตัวทายและความหมาย		
บ้านหนองหลวง	บ้านแยก	บ้านห้วยน้ำซุ่น
 ไก่อสองพรอง ผู้ป่วยเพราะกลัวหลงในนาที่หนึ่ง ผิดผิบบ่อน้ำ หรือไม่กี่กองฟืน ซื้อเหล้าน้อยมั่งปาก ป่วยไข้เพราะผิดผิบบรรพบุรุษ ผิดผิ ร่อนน้ำ บ่อน้ำ หรือไม่กี่เส้าสุ่ม ค้าขายดี สร้างบ้านเรือนไม่ดี ของหายหากเกินสามวันไม่ได้คืน ไก่อจอนหูกวางนางปูเสื่อ ผู้ป่วยไข้ได้ผิดเพราะถมที่หัวฝาย หนอง	 ไก่อมั่งกับ คนไข้ตายเพราะผีร้ายทำให้หรือผิด ผีไม้ใหญ่ อยู่บ้านไม่ดีควรหลีกเลี่ยงการอยู่ กับที่	 คนไข้ผิดบ่อน้ำ น้ำห้วย ไข้ ผิดผิบบ่อน้ำ หรือร่อนน้ำ ไข้ ผิดบ่อน้ำ หรือทำน้ำ ค้าขายดี ไข้ ผิดผิ เหมือนฝาย

พื้นที่ภายในจิตใจปัจเจก

- เปรียบเทียบในกลุ่มถูกกระทำจากผีและการแก้ / ผิด / ผีร้าย
- การป่วยไข้
- การแก้ไขให้ดีขึ้น

จากการศึกษาดำรงของทั้ง 3 ฉบับ จะพบว่ามีผีต่าง ๆ ที่อยู่ในระบบความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ปักษ์ใต้เหล่านี้ยังสัมพันธ์กับพื้นที่ต่าง ๆ และมีบทบาทในการกำหนดวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งในตำราของแต่ละฉบับจะมีผีต่าง ๆ ดังนี้

ตารางเปรียบเทียบผีต่าง ๆ ของตำรา 3 ฉบับ		
บ้านหนองหลวง	บ้านแยก	บ้านห้วยน้ำซุ่น
1.ผีลุงตา	1. ผีอารักษ์และผีอารักษ์ตะวันออก	1.ผีลุงตา
2.ผีปู่ตายาย	2. ผีเรือน	2.ผีปู่ตายาย
3.ผีเฒ่า	3. ผีฝ่ายบิดา	3.ผีลุงปู่
4.ผีลำห้วย	4. ผีบรรพบุรุษ	4.ผีแม่กองกิน
5.ผีร่อนน้ำ	5. ผีมานหาร	5.ผีปู่ตายาย
6.ผีบ่อน้ำ	6. ผีร้าย	6.ผีฝ่ายแม่
7.ผีน้ำ	7. ผีไม้ใหญ่	7.ผีรู้ทำนายน้ำ
8.ผีเรือนไฟ	8. ผีแม่มาน	8.ผีจอมปลวก
9.ผีเสื้อบ้าน		9.ผีไม้
10.ผีประตูเรือน		10.ผีร่อนน้ำ
11.ผีบันไดหลัง		11.ผีที่ดอน
12.ผีชาวเรือน		12.ผีเหมืองฝาย
13.ผีเทวดาในเรือน		13.ผีขวัญข้าว
14.ผีมด		14.ผีหัวบันได
15.ผีหม้อ		15.ผีใต้ถุนเรือน
16.ผีเตา		16. ผีตีนบันได
17.ผีปลายไม้เรือน		17.ผีเตาไฟ
18.ผีกระต๊อตำข้าว		18.ผีเสี่ยวเรือน
19.ผีใต้บ้าน		19.ผีเรือน
20.ผีป่าช้า		20.ผีเสี่ยวเมือง
21.ผีดิบ		21.ผีที่สูง
22.ผีอารักษ์		22.ผีหลักเมือง
23.ผีวัดร้าง		23.ผีป่าช้า
24.ผีสะพาน		24.ผีเมือง
25.ผีจอมปลวก		25.ผีหนเหนือ
26.ผีต้นไม้		26.ผีสะพาน

ตารางเปรียบเทียบผีต่าง ๆ ของตำรา 3 ฉบับ		
บ้านหนองหลวง	บ้านแยก	บ้านห้วยน้ำขุ่น
27.ผีถ้วยยามปูวันปู 28.ผีหูเหล้า 29.ผีร้าย30.ผีพราย 31.ผีบวก		27.ผีทางหลวงหรือแม่น้ำ 28.ผีอารักษ์ 29.ผีท้าวพญา30.ผีปดที่หนึ่ง 31.ผีปีศาจ 32.ผีร้าย 34.ผีที่เลี้ยง

จากการศึกษาตำรากระดูกไก่ทั้ง 3 พื้นที่หรือตำราดังกล่าว พบว่า มีผีต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในตำราทั้ง 3 โดยส่วนใหญ่จะมีชื่อเรียกที่เหมือนกัน ๆ กัน อาจจะแตกต่างกันเล็กน้อย แต่สำหรับในตำราบ้านแยก พบว่า ผีที่ปรากฏมีจำนวนน้อยสุด ดังที่ระบุในตารางข้างต้น

อย่างไรก็ตาม หลังจากทำการศึกษาและแยกตัวตนของผีแล้ว จะพบว่า ผีมีผลต่ออาการเจ็บไข้ได้ป่วย หรืออาจกล่าวได้เป็นไข้เพราะกระทำความผิดผี ซึ่งเมื่อมีการกระทำความผิดผีดังกล่าว ในตำราได้ระบุอาการของการกระทำความผิดผีในลักษณะ เช่น ไข้ไม่ถึงตาย ไข้ปานกลาง ไข้อาจถึงตาย ตาย ทั้งนี้ในตำรายังระบุวิธีการแก้ไข ดังเช่น การทำพิธีเรียกขวัญ ทำพิธีเลี้ยงคืน การสืบชะตา การทำบุญ การบวชลูกแก้ว พิธีขอขมา พิธีเลี้ยงส่งเคราะห์

ตารางเปรียบเทียบลักษณะอาการและการแก้ไขของตำรา 3 ฉบับ					
บ้านหนองหลวง		บ้านแยก		บ้านห้วยน้ำขุ่น	
ลักษณะอาการ	พิธีแก้	ลักษณะอาการ	พิธีแก้	ลักษณะอาการ	พิธีแก้
<u>-ไข้ไม่ถึงตาย</u> (รูปตัวทวายที่ 18,19,29,33,35,37,71,82) <u>-ไข้ปานกลาง</u> ไม่ถึงตาย (รูปตัวทวายที่	<u>-สืบชะตาโดย</u> <u>ทำที่ต้นโพธิ์</u> <u>หรือวิหาร</u> (รูปตัวทวายที่ 1,38) <u>-ให้กระทำ</u> <u>บุญ</u>	<u>-ไข้ไม่ถึงตาย</u> (รูปตัวทวายที่ 2,3,6,11,13,15,29,3140,42,48,50,58,61)	<u>-ทำพิธีเรียก</u> <u>ขวัญ</u> (รูปตัวทวายที่ 34) <u>-ทำพิธีเลี้ยง</u> <u>คืน</u> (รูปตัวทวายที่	<u>-ไข้ขวัญหนี</u> (รูปตัวทวายที่ 37,42,50,94,116,120,123) <u>-ไข้ดีขึ้นไม่ตาย</u> (รูปตัวทวาย	<u>-ทำพิธีบวงสรวง</u> (รูปตัวทวายที่ 51,65,68,132) <u>-ซื้อเครื่องมา</u> <u>สังเวย</u> (รูปตัวทวายที่ 61) <u>-ทำการซ่อมแซม</u>

ตารางเปรียบเทียบลักษณะอาการและการแก้ไขของตำรา 3 ฉบับ					
บ้านหนองหลวง		บ้านแยก		บ้านห้วยน้ำซุ่น	
ลักษณะอาการ	พิธีแก้	ลักษณะอาการ	พิธีแก้	ลักษณะอาการ	พิธีแก้
47,65,67,69) <u>-ใช้ถึงตาย</u> (รูปตัวทนายที่ 62,63,64,66,68, 74,81)	(รูปตัวทนายที่ 10,19,29) <u>-ให้บวช</u> <u>ลูกแก้วหรือ</u> <u>เป็นเจ้าภาพ</u> (รูปตัวทนายที่ 32) <u>-ทำพิธี</u> <u>สังเคราะห์จัด</u> <u>โตกอาหาร</u> <u>แกงส้มแกง</u> <u>หวาน</u> (รูปตัวทนายที่ 1,33,42) <u>-ให้บูชาหรือ</u> <u>ให้ข้าว</u> (รูปตัวทนายที่ 43) <u>-พิธีขอขมา</u> (ในรูปตัวทนายที่ 44) <u>-ให้ทำพิธีตาม</u> <u>จารีต</u> (รูปตัวทนายที่ 45) <u>-ให้ทำบุญรอม</u> <u>ว่าทำผิด</u> (รูป ตัวทนายที่46)	<u>-ใช้ขวัญหนี</u> (รูปตัวทนายที่ 33) <u>-ใช้ถึงตาย</u> (รูป ตัวทนายที่ 5,8,25,46,54) <u>-ใช้เด็กไม่ตาย</u> <u>ผู้สูงอายุจะ</u> <u>เสียชีวิต</u> (รูปตัวทนายที่ 57,61)	45)	ที่ 19,26,27,34, 44,53,72,75, 150) <u>-ใช้ถึงตาย</u> (รูปตัวทนาย ที่ 17,29,30,33,3 5, 39,112,124,12 7,160) <u>-ใช้เฒ่าตาย</u> <u>เด็กไม่ตาย</u> (รูปตัวทนายที่ 31,60,105) <u>-ใช้เด็กตาย</u> <u>เฒ่าไม่ตาย</u> (รูปตัวทนายที่ 91,116,131,)	(รูปตัวทนายที่ 43)

พื้นที่ทางสังคม

●เปรียบเทียบในกลุ่มชีวิตวัฒนธรรมของการทำนาย

บ้านหนองหลวง จะให้ความสำคัญกับ การค้าขายและการทำมาหากินเป็นหลัก และมีระบบการควบคุมทางสังคมภายใต้ผีต่าง ๆ ดังที่งานวิจัยชิ้นนี้พบว่า มีผีมากถึง 31 ตน โดยผีเหล่านี้มีบทบาทในการควบคุมการกระทำ มารยาทและความสัมพันธ์ในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ปลั่ง ผีเหล่านี้เปรียบเสมือนกฎเกณฑ์ที่จัดระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตประจำวัน กฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้ออกมาในรูปของข้อห้ามที่มีลักษณะการกระทำผิดหรือผิดผี ดังตัวอย่างคำทำนาย เช่น ไข้หรือป่วยมีสาเหตุจากการกระทำผิดผีเสื้อบ้าน นอกจากนี้ในตำรายังระบุถึงวิธีแก้ไขต่อการกระทำผิดต่อผีต่าง ๆ เช่น วิธีแก้ไขด้วยการสืบชะตา การทำพิธีขอขมา การทำบุญ หรือเป็นเจ้าภาพในการบวชลูกแก้ว

ตำรากระดูกไก่บ้านหนองหลวง สามารถสะท้อนลักษณะการทำนายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในทางวัฒนธรรมของกลุ่มปลั่งบ้านหนองหลวง คือ 1.วิธีการผลิต การค้าขายและการทำมาหากิน 2. ผี ในฐานะกฎเกณฑ์ในการควบคุมความสัมพันธ์ทางสังคม 3. พิธีกรรมทางความเชื่อที่เป็นสัญลักษณ์ในการควบคุมสังคม

บ้านแยก พบว่าให้ความสำคัญกับ การทำมาหากินและการศึก นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับคติความเชื่อและการเจรจาต่อรองอีกด้วย ส่วนในด้านความเชื่อและบทบาทในการควบคุมของผี มีระบุ 8 ตนเท่านั้น ที่มีบทบาทในการกำหนดความสัมพันธ์ทางสังคมของชาติพันธุ์ปลั่งบ้านแยก เช่น เป็นไข้เพราะ การกระทำผิด ผีอารักษ์ ไข้เพราะขวัญหนี อย่างไรก็ตาม พบว่าในตำราการระบุถึงวิธีการแก้ไขการกระทำผิดต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เป็นไข้ได้ป่วย โดยการทำพิธีกรรม เช่น พิธีเรียกขวัญ การทำพิธีเลี้ยงคิน

ตำรากระดูกไก่บ้านแยก ยังสะท้อนถึงลักษณะการทำนายว่าเป็นตำราที่ให้ความสำคัญ คือ 1. การทำมาหากินและการเมืองการศึกสงคราม ซึ่งสะท้อนให้ถึงบริบทของพื้นที่และช่วงเวลาของสถานการณ์ในอดีตต่อพื้นที่ 2. การควบคุมทางสังคมผ่านความเชื่อเรื่องกระกระทำผิดผี ซึ่งเป็นอุดมการณ์ในการกำหนดความสัมพันธ์ทางสังคม 3. พิธีกรรมเรียกขวัญ พิธีเลี้ยงคิน ถือว่าเป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจของกฎเกณฑ์ และเป็นตัวกลางในการโยงใยความสัมพันธ์ในสังคม

บ้านห้วยน้ำขุ่น พบว่าจะให้ความสำคัญกับเรื่องการค้าขายเป็นหลัก ตามมาด้วยบทบาทของผี ต่ออาการป่วยไข้ที่มีสาเหตุจากการกระทำผิดผีต่าง ๆ ที่ระบุไว้ตำรา ซึ่งพบว่ามี ผี ทั้งหมด 34 ตน ด้วยกัน จำนวนของผีเหล่านี้ สะท้อนถึงความเข้มงวดของกฎเกณฑ์ในการควบคุมความสัมพันธ์ทางสังคม หากเปรียบเทียบกับตำราของพื้นที่อื่นแล้วอาจถือได้ว่าชาติพันธุ์ปลั่งบ้านห้วยน้ำขุ่นจะมีความเคร่งครัดในกฎเกณฑ์ทางจารีตมากกว่า

กฎเกณฑ์เหล่านี้แสดงออกมาในคำทำนายที่บอกถึงลักษณะอาการและผลจากการกระทำผิดผี จะพบว่ามีลักษณะไข้ไม่ถึงตายหรืออาจถึงขั้นตาย อย่างไรก็ตาม ก็พบว่าในตำราได้ระบุถึงวิธีการแก้ไขอาการไข้หรือต่อการกระทำผิดผีเหล่านี้ ด้วยการทำพิธีกรรม เช่น การบวงสรวง การซื้อเครื่องมาสังเวย การซ่อมแซม เป็นต้น

ตำรากระดูกไก่บ้านห้วยน้ำซุ่น สามารถสะท้อนถึงลักษณะคำทำนายที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ 1. ด้านการค้า 2. การควบคุมทางสังคมผ่านความเชื่อต่อการกระทำผิดผี 3. พิธีกรรมที่มีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือการเยียวยาอาการและเป็นพื้นที่ที่ทำให้ผู้คนตระหนักถึงการกระทำในสังคมให้เกิดความเป็นระเบียบ ซึ่งประเด็นนี้บ้านห้วยน้ำซุ่นมีความเข้มงวดค่อนข้างมาก

จากการศึกษาตำรากระดูกไก่ทั้ง 3 ฉบับ ในประเด็นที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตทางวัฒนธรรม จะพบว่า ตำรากระดูกไก่เป็นเสมือนธรรมนูญของกลุ่มสังคมขนาดเล็ก ดังที่งานวิจัยชิ้นนี้พบว่าตำราดังกล่าวมีเนื้อหาคำทำนายที่เป็นลักษณะการชี้แนะหรือแนะนำที่สำคัญ เช่น คำทำนายว่าด้วยเรื่อง “ดีและไม่ดี” ซึ่งคำว่าดี ไม่ดี จะเข้าไปอธิบายมิติต่าง ๆ เช่น เกี่ยวกับการค้าขาย การทำไร่นา หรือการสร้างบ้าน คดีความ การเดินทาง การเจรจา คำเหล่านี้จะอยู่ภายใต้กรอบคิดของชุดความเชื่อเรื่องดีและไม่ดี ซึ่งตำรากระดูกไก่อมีบทบาทและอำนาจในการชี้นำในด้านต่าง ๆ เหล่านั้น

นอกจากนี้ ประเด็นการกระทำผิดผี พบว่าตำรากระดูกไก่อเป็นลักษณะของข้อห้ามเสมือนกฎเกณฑ์ที่ควบคุมพฤติกรรม การกระทำต่าง ๆ ต่อพื้นที่ที่มีการระบุว่ามีผี ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นอำนาจอย่างหนึ่งในการควบคุมและจัดระเบียบเชิงพื้นที่ แต่จะมีผลต่อการรับรู้พื้นที่เหล่านั้นมีความหมายอย่างไร ซึ่งเมื่อเป็นที่รับรู้ของผู้คนแล้ว ก็ทำให้เกิดเป็นระบบระเบียบในความสัมพันธ์ของผู้คนและพื้นที่ด้วย เช่น ชาวบ้านจะรับรู้พื้นที่ต้นน้ำห้ามใช้เพราะจะผิดผี แต่ในความเป็นจริงคือต้นไม้ในบริเวณดังกล่าวเป็นป่าที่ผลิตน้ำ ที่ให้มนุษย์บริโภค จึงห้ามไม่ให้เข้าไปตัดไม้ใช้ประโยชน์ หากเปรียบเทียบกับ การรับรู้เรื่องกฎจราจร เช่น เมื่อไฟแดงต้องหยุด ไฟเขียวสามารถขับไปได้ กฎจราจรเช่นนี้ก็เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในการจราจรบนถนนด้วยเหตุนี้ การกระทำผิดผีจึงเป็นลักษณะของการจัดระบบระเบียบในสังคม

สุดท้าย ประเด็นที่เป็นเชิงสัญลักษณ์ในการตอกย้ำอำนาจของตำรากระดูกไก่ คือ พิธีกรรม ต่าง ๆ ที่มีระบุในตำราทั้ง 3 ฉบับ พิธีกรรมดังกล่าวถือว่าเป็นกลไกและเครื่องมือในการตอกย้ำการมีอยู่ของผีต่าง ๆ ที่ควบคุมพฤติกรรมและความสัมพันธ์ของผู้คน ซึ่งพิธีกรรมในความหมายนี้ จึงเป็นพื้นที่ที่สร้างโยงใยของผู้คน ให้เกิดความสัมพันธ์และการเคารพต่อกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ ที่สำคัญคือเป็นการผลิตซ้ำเพื่อการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ปลั่งอีกด้วย ฉะนั้นพิธีกรรม จึงเป็นภาพแทนขนาดใหญ่ที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของวิถีทางวัฒนธรรมของผู้คนใน 3 พื้นที่ผ่านตำรากระดูกไก่

ด้วยเหตุนี้ ตำรากระดูกไก่อของกลุ่มชาติพันธุ์ปลั่ง จึงเป็นตำราที่เปรียบเสมือนคำสอนหรือธรรมนูญอย่างหนึ่งในการจัดระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์แล้ว ทั้งนี้คำทำนายกระดูกไก่อจะผูกโยงกับความเชื่อ ด้วยความเชื่อในกฎเกณฑ์ที่ควบคุมด้วยผีต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ตำรากระดูกไก่อจึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชาวปลั่งเป็นอย่างมาก เพราะความเชื่อจะส่งต่อการปฏิบัติตามที่เคร่งครัด และการปฏิบัติตามตำรา จึงส่งผลต่อการดำรงอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ปลั่งอย่างเข้มข้นอีกด้วย ฉะนั้นตำรากระดูกไก่อจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ปลั่ง

● การศึก (อันตราย)

การศึกษาประเด็นคำทำนายเรื่องศึกสงครามหรือ หมายถึงอันตราย ของตำรากระดูกไก่ ทั้ง 3 ฉบับ นั้นมีการระบุคำว่าศึกและคำที่เกี่ยวข้องนั้น พบว่าในแต่ละฉบับมีการระบุมากน้อยแตกต่างกัน ดังที่งานวิจัยชิ้น พบว่า ตำรากระดูกไ้บ้านหนองหลวง มีการระบุเพียง 3 ที่ในรูปตัวทหาย 3, 31, 39 และตำรากระดูกไ้บ้าน แยก เมืองมั่ว มีระบุถึง 39 ที่ในรูปตัวทหายที่ 4, 6, 8, 9,10, 11, 12, 14, 15, 17, 24, 25, 27, 31, 33, 36, 37, 41, 42, 45, 46, 47,48, 49, 50,52 ,53, 54, 55, 56, 57, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66 สำหรับตำราบ้านห้วย น้ำซุ่น ไม่ปรากฏคำทำนายเกี่ยวกับศึก

ประเด็นการทำนายเรื่องศึกสงครามของตำรากระดูกไก่ โดยเฉพาะที่มีระบุใน 2 ตำราหรือ 2 พื้นที่ ดังกล่าวนั้น สามารถสะท้อนถึงคือ 1. ช่วงเวลาของการสร้างหรือการได้มาของตำรากระดูกไก่ในช่วงของการมี ศึกสงครามหรืออาจจะเป็นการเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องศึกในภายหลัง 2. การทำนายเรื่องศึกสงคราม แสดงถึงความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างชุมชนหรือระหว่างเมือง 3. การทำนายเรื่องศึกสงครามของตำรา กระดูกไ้ยังสัมพันธ์กับอำนาจในการชี้แนะว่า เช่น ทำนายว่าการทำศึกจะชนะหรือแพ้ อย่างไรก็ตาม การ ทำนายเรื่องศึก ส่งผลให้ชาวบ้านตื่นตระหนกและมีความกลัว มีการเตรียมพร้อมอยู่ตลอดเวลา และจะมีผลให้ เกิดความสามัคคีและการรวมกลุ่มของผู้คนให้เหนียวแน่นมากขึ้นอีกด้วย

ตำราการทำนายคือกฎเกณฑ์ควบคุมทางสังคมขนาดเล็ก

การศึกษาในช่วง 6 เดือนแรกพบว่า ตำราการทำนายด้วยกระดูกนี้ มีคำทำนายที่เป็นกฎเกณฑ์ การ ควบคุมทางสังคม ดังนั้นจึงได้ นำมาเปรียบเทียบกับ “มังรายศาสตร์” ซึ่งเป็นกฎหมายแนวประเพณีใน อาณาจักรล้านนา และสันนิษฐานในเบื้องต้นว่าแนวการทำนายที่เป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมนี้เป็นพื้นฐานของกลุ่ม คนที่ยังไม่เป็นรัฐแบบจารีต แต่เป็นกฎเกณฑ์ของกลุ่มชนเผ่าที่ยังมีวิถีการผลิตที่อยู่ระหว่างการเก็บของป่าล่า สัตว์กับการผลิตการเกษตรแบบทำไร่หมุนเวียน

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไ้เมื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง 3 ฉบับแล้วพบว่ามีเนื้อหาการทำนายที่ เป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมในเรื่องการผลิต การค้า และเดินทาง สิ่งแวดล้อม โดยมีผีต่าง ๆ มาควบคุมอีกชั้นหนึ่ง และวิธีการทำนายกระดูกเป็นการอ้างถึงสิทธิอำนาจจากความเชื่อที่สืบทอดกันมาดังนั้นในกลุ่มคนที่ยังเป็น ชุมชนขนาดเล็กเป็นกลุ่มชนเผ่าได้ใช้วิธีการดังกล่าวเพื่อการตัดสินใจการอยู่ร่วมกันโดยกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ในการ ทำนายนั้นสามารถเทียบเคียงกับกฎหมายจารีตในอาณาจักรล้านนาที่เรียกว่ามังรายศาสตร์ได้หรือว่า การ ทำนายด้วยกระดูกไ้นี้เป็นพื้นฐานการสร้างกฎหมายจารีตในล้านนา

มังรายศาสตร์หรือกฎหมายพระเจ้ามังราย การปริวรรตโดย ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร เรียก เรียงเป็นภาษาปัจจุบัน จากต้นฉบับอำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี ปัจจุบันโดยมังรายศาสตร์ฉบับนี้เป็นฉบับที่ เก่าที่สุด คือ ฉบับลานนาสีโหกขุ จากวัดเส้าให้ จังหวัดสระบุรี และมีฉบับที่ 2 เป็นฉบับของขุนไกรศรี

นิมมานเหมินท์ ซึ่งคัดมาจกต้นฉบับของกงสุลฝรั่งเศส ประจำเชียงใหม่ ในส่วนฉบับที่ 3 นั้นได้มาจากวัดเชียงมั่น เชียงใหม่ และฉบับที่ 4 อยู่ที่มีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เปรียบเทียบคำทำนายจากตำรากระดูกไก่ 3 พื้นที่กับกฎหมายมั่งรายศาสตร์

คำสำคัญที่ระบุในการทำนายกระดูกไก่ใน 3 พื้นที่ ของ บ้านแยก บ้านหนองหลวงและบ้านห้วยน้ำซุ่น

บ้านแยก	บ้านหนองหลวง	บ้านห้วยน้ำซุ่น
1. การศึก	1. การป่วยไข้จากผิผิและการกระทำผิด	1. การกระทำผิดผิ
2. การค้าขาย	2. การค้าขาย และการสร้างบ้าน	2. การค้าขาย
3. การทำมาหากิน	3. การทำไร่นา	3. ของหาย
4. ของหายและคติความ	4. ของหาย	4. การศึก
5. เจ็บไข้จากการกระทำผิด	5.การศึกษาและภัยจากบุคคลภายนอก	5. การเจ็บป่วยเพราะผิผิ

ตำราและการทำนายกระดูกไก่ ซึ่งเป็นระบบความเชื่อหรือจักรวาลวิทยา พิธีกรรมและเป็นขนบธรรมเนียมจารีตปฏิบัติของกลุ่มสังคมขนาดเล็กโดยเฉพาะในกลุ่มสังคมชาติพันธุ์ โดยแต่ละพื้นที่จะมีการใช้ตำรา นิทานปรัมปราและการทำนายทายทักที่แตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ ทั้งนี้ในตำราปรัมปราเหล่านี้ มักจะมีคุณลักษณะเด่นหรือใจความสำคัญ โดยเฉพาะในแง่ของกฎเกณฑ์ทางสังคม คำสอน ความเชื่อ ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม ดังที่ในงานวิจัยชิ้นนี้ที่ศึกษาตำรากระดูกไก่จากพื้นที่ คือ บ้านแยก บ้านหนองหลวงและบ้านห้วยน้ำซุ่น เมื่อทำการเปรียบเทียบใจความสำคัญของการทำนายกระดูกไก่ ใน 3 ตำราดังกล่าว จะพบว่า มีประเด็นที่คล้ายคลึงกันที่สำคัญ ได้ดังนี้ คือ 1. การกระทำผิด 2. การศึก 3. การค้าขาย ทำมาหากิน 4. การทำไร่นา 5. ของหายและคติความ 6. การเจ็บป่วยเพราะผิผิ เป็นต้น

เนื้อหาสำคัญในตำรากระดูกไก่ข้างต้น ถือว่าเป็นลักษณะของกฎเกณฑ์ที่สำคัญในการควบคุมและการจัดการทางสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะการจัดการทางสังคมของมนุษย์ในระยะแรก ๆ ในสังคมขนาดเล็กหรือในสังคมชาติพันธุ์ ถึงแม้ว่ากฎเกณฑ์เหล่านี้จะถูกบรรจุในเนื้อหาของการทำนายที่กระทำผ่านระบบความเชื่อ ซึ่งไม่ได้มีสถานะเป็นข้อบังคับเหมือนกฎหมาย แต่กลับพบว่า พิธีกรรมการทำนายกระดูกไก่ มีบทบาทสำคัญโดยเฉพาะการกลายเป็นสิ่งที่สื่อสารให้เกิดการบังคับได้ การยอมรับและนำไปสู่การปฏิบัติ จนมีการสืบทอดอย่างต่อเนื่องของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินชีวิตในสังคมและตลอดจนเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการความสัมพันธ์และความขัดแย้งในระดับหนึ่ง ในประเด็นนี้ทำให้เข้าใจได้ว่า ตำราการทำนายกระดูกไก่ เป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคมนั่นเอง

สิ่งที่น่าสนใจ จากข้อค้นพบในตำรากระดูกไก่ โดยเฉพาะในแง่ของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในข้างต้น สามารถเชื่อมโยงให้เห็นมิติของความสัมพันธ์ของตำรากระดูกไอกับกฎหมายของอาณาจักรทางภาคเหนือ เช่น กฎหมายมังรายศาสตร์ หากมองย้อนในอดีตที่อาณาจักรบริเวณที่เป็นอาณาจักรล้านนา ซึ่งสถาปนาโดยพระเจ้ามังรายและมีการบัญญัติคำวินิจฉัยของพระเจ้ามังรายขึ้นมา เรียกว่า “กฎหมายมังรายศาสตร์” เพื่อใช้ในการปกครองอาณาจักร ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ที่ประกอบด้วยเมืองเชียงใหม่ เชียงตุง เชียงรุ่ง เชียงแสน จะเห็นได้ว่าการขยายอำนาจการปกครองที่นำกฎหมายมังรายเข้าไปในพื้นที่เมืองต่าง ๆ แล้วอาจส่งผลให้อิทธิพลของกฎหมายมังรายศาสตร์ซึมเข้าไปพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์อีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ จะเห็นว่า ในตำรากระดูกไอกของกลุ่มชาติพันธุ์ป้างทั้ง 3 พื้นที่ มีประเด็นที่คล้ายคลึงกันกับกฎหมายมังรายศาสตร์อยู่ 6 ประเด็น เมื่อทำการเปรียบเทียบระหว่างตำรากระดูกไอกับมังรายศาสตร์ จะพบประเด็นสำคัญที่คล้ายกัน ดังนี้

ตำรากระดูกไก่ จาก 3 พื้นที่	กฎหมายมังรายศาสตร์
1. การกระทำผิด	1. การศึก/หนีศึก
2. การศึก	2. ไพร่สร้างไร่นา
3. การค้าขาย ทำมาหากิน	3. ความผิดร้ายแรง
4. การทำไร่นา	4. พิจารณาความให้ดูเหตุ 4 ประการ
5. ของหายและคดีความ	5. ลักษณะการลักทรัพย์และลักพา
6. การเจ็บป่วยเพราะผิดผี	

กฎหมายมังรายศาสตร์ จะมีความแตกต่างไปจากตำรากระดูกไอกหรือขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ในการควบคุมและการจัดการความขัดแย้งในสังคม นั่นก็คือ กฎหมายจะมีอำนาจในการบังคับใช้และมีบทลงโทษที่ชัดเจนในการใช้บังคับร่วมกัน ดังเช่น ตัวอย่างที่นำมาเปรียบเทียบเนื้อหาที่มีส่วนคล้ายกับเนื้อหาในตำรากระดูกไก่ โดยกฎหมายมังรายศาสตร์จะมีการระบุเนื้อข้อบังคับและบทลงโทษที่ชัดเจน ดังนี้

ประเด็น การศึก

หนีศึก : ในการรบผู้ใดหลบหนีละทิ้งผู้บังคับบัญชา ให้ฆ่าเสีย ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น มีดังนี้ ไพร่ นายห้าสิบ นายร้อย เจ้าพัน เจ้าหมื่น เจ้าแสนและพระยา เมื่อฆ่าแล้วให้ยึดทรัพย์สินทั้งหมด เพื่อไม่ให้ผู้อื่นเป็นเยี่ยงอย่าง ให้สีกหมึกไว้ที่หน้าผาก ว่ามันผู้นี้เจ้านายไม่รับเลี้ยง เพื่อให้เป็นที่น่าละอายยิ่งนัก

ในทำนองเดียวกัน ให้ฆ่าผู้ละทิ้งลูกน้องในที่รบ

อนึ่ง พระยาเจ้าผู้มโหรรณกรณา ก็ควรพิจารณาถึงคุณความดีของผู้ชลาตน์ หากทำดีไว้แต่ก่อน ก็ควรกรุณาความตามควร เพราะทุกคนก็ย่อมกลัวตายด้วยกันทั้งสิ้น ควรลงโทษบ้างเพื่อไม่ให้ผู้อื่นดูเป็นเยี่ยงอย่าง แต่ไม่ควรประหารชีวิต เพราะการเกิดเป็นคนนี้ยากนัก (การลดหย่อนโทษนี้ เป็นการเติมมาในช่วงหลัง)

คนตายกลางสนามรบ : เจ้าขุนผู้ใดกล้าหาญมาก ไม่ถอยหนี ได้รับ ได้ชน ได้ฆ่าในที่รบ แต่ถูกข้าศึกฆ่าตาย ไม่ควรริบครอบครัวทรัพย์สินเข้าพระคลัง เพราะคนทั้งหลายมาอาสาต่อท้าวพระยา ก็เพื่อจะคุ้มครองลูกเมีย เมื่อตายเพราะรับอาสาเจ้านาย ก็ไม่ควรให้ลูกเมียได้รับทุกข์ ควรปล่อยให้อยู่ตามใจเขา ถ้ามีลูกหลานควรเลี้ยงไว้เพื่อสืบเชื้อสาย

รบศึกกรณีได้หัว และกรณีไม่ได้หัวข้าศึกมา : มาตรา 1 นายตืนผู้ใดรบศึกในสนามรบ ได้หัวนายช้างนายม้ามา ควรเลี้ยงดูให้เป็นใหญ่ อนึ่งถ้าข้าศึกมาล้อมบ้านเมือง ผู้ใดรบชนะได้หัวข้าศึกมาให้รางวัลหัวละ 300 เงิน ให้ไร่นาที่ดินและเลี้ยงดูให้เป็นใหญ่ หากนายตืนได้หัวนายม้า ควรเลื่อนขึ้นเป็นนายม้า คนตืนได้หัวนายช้างควรเลื่อนขึ้นเป็นนายช้าง ให้มีฉัตรกัน ให้ภริยา เครื่องทอง ทั้งทองปลายแขน เสื้อผ้าอย่างดี เพื่อเข้ารับอาสาด้วยเต็มใจ จึงควรรางวัลให้อย่างเต็มใจเช่นกัน เพื่อให้คนทั้งหลายอุตสาหะอาสาต่อเจ้านาย

ประเด็นไพร่สร้างไร่นา

มาตรา 1 ไพร่อุตสาหะสร้างป่าคา นาร้าง สวนร้างให้เป็นนา เป็นสวน เป็นบ้านเมืองให้กินข้าวก่อนสามปี ต่อจากนั้นให้เก็บค่านาค่าสวน เพื่อให้ไพร่อุตสาหะ สร้างบ้านเมือง ฯลฯ เป็นพลเมืองดี (ผู้บ้านผู้เมืองดี) ได้รับความสุขสบาย

หากมีผู้ใดถือดีว่ามียศศักดิ์มาเพิ่มค่าเช่านาให้แก่ขุนผู้กินนา เพื่อจกแย่งชิงเอานาไปจากผู้สร้าง คนเดิมนั้นอย่ายอมให้กระทำได้ มันเป็นคนเลว อย่างปล่อยให้มียศ มีอำนาจ ถ้าเป็นเกียจคร้าน ก็จะทำให้ไร่นาเสียหายบ้านเมืองก็จะพลอยเสื่อมถอยไปด้วย

ความผิดร้ายแรงซึ่งยอมให้ฆ่าผู้กระทำผิดได้

การฆ่าผู้กระทำผิดร้ายแรง โดยผู้ฆ่าไม่ต้องรับโทษ มีดังนี้ 1. ฆ่าชู้และเมียด้วยกันในที่รโหฐาน (ที่สงัด) 2. ฆ่าขโมยซึ่งไล่จับได้พร้อมของกลางในมือ 3. เจ้าบ้านฆ่าผู้ถือหอกดาบมาถึงที่อยู่ 4. เจ้าของบ้านฆ่าผู้ที่เข้าบ้านผิดวิกละ คือ กลางคืน 5. เจ้าของบ้านฆ่าผู้ร้ายในขณะที่มาขัดทุบเรือนต่อกลางคืน

หากผู้ฆาตผู้กระทำผิดได้แล้ว กลับฆ่าเสียในภายหลัง ผู้ฆ่าก็มีความผิด

มาตรา 1 ผู้ใดมีความผิดมากหรือน้อยก็ตาม เมื่อเจ้าขุนไปเอาตัว หากมันใช้หอกดาบต่อสู้หรือถือหอกดาบวิ่งหนีไปก็ดี ผู้ใดฆ่าตายไม่มีความผิด แต่ถ้าหากมันยอมหรือวิ่งหนีด้วยมือเปล่าห้ามมิให้ผู้จับฆ่ามัน ผู้ใดฆ่าก็มีความผิด อนึ่ง ถ้าจับผู้กระทำผิดได้แล้ว ฆ่าเสียไม่นำมาให้เจ้าขุนพิจารณาคู่ก่อน ผู้ฆ่าก็มีความผิดต้องเสียค่าสินไหม

โทษประหารชีวิต

ผู้กระทำความผิดร้ายแรงควรประหารชีวิต มีดังต่อไปนี้ 1. ข่าผู้ไม่มีความผิด 2. เกาะกุมลูกท่านหรือข้าท่าน ไปฆ่าเอาทรัพย์ 3. ทำลายกุฏิวิหารพระพุทธรูป 4. ชุมนกคยปล้นกลางทาง (ผูกทำฆ่าทาง) 5. ชิงทรัพย์ท่าน (ครุฑท่าน) 6. รับผู้คน (แก้วหายข้า) ของท้าวพระยามาพักในบ้าน 7. ลักของพระสงฆ์ 8. ลูกฆ่าพ่อ 9. ลูกฆ่าแม่ 10. น้องฆ่าพี่ 11. ฆ่าเจ้า 12. เมียฆ่าผัว

โทษหนักสามสถาน

โทษหนักสามสถาน คือ 1. ประหารชีวิต 2. ตัดตีนตัดมือ 3. เอาไปขายเสียต่างเมือง หรืออีกนัยหนึ่ง ขับออกจากเมือง

การพิจารณาความให้เหตุ 4 ประการ

การพิจารณาความทั้งปวง ให้เหตุ 4 ประการ คือ ให้ดูราคาของว่าถูกหรือแพง วัตถุถ้อย ความหนัก หรือเบา 1. ให้ดูเวลาที่เสียข้าของไป ถ้าเสียของไปเมื่อราคาถูก ให้ตัดสินอย่างราคาถูกเสียของไปเมื่อราคาแพง ให้ตัดสินอย่างของราคาแพง 2. ให้ดูความที่พิพาทกันนั้น เกิดขึ้นนานหรือเพิ่งเกิด เหตุเกิดกลางคืนหรือ กลางวัน เช้าหรือค่ำ 3. สอบสวนดูว่าราคาถูกหรือแพง 4. ให้ดูว่าของเก่าหรือของใหม่ ได้ใช้ไปแล้วเพียงใด ตาม คาทามีแต่โบราณว่า วัตถุ กาลัญจ เวสัญจ อหิ ปรีโกคัญจัน ทุลยิตวา ปัญจฐานนิ ธาเลยัตถิ วัจจกัณณา

ตัดสินความไม่ถูกต้องอันควรเพิกถอนเสีย 8 ประการ

มาตรา 1 ถ้อยคำทั้งหลายอันได้พร้อมเพรียงตัดสินตามธรรมเนียมโบราณแล้วไม่ควรให้ผู้ใดเพิกถอน

คดี (ความ) อันตัดสินไม่ถูกต้องสมควรเพิกถอนเสีย มี 8 ประการ คือ 1. ตัดสินโดยใช้อำนาจอาชญา ข่มเหง 2. ตัดสินเพื่อเบียดเบียนเอาตัวลูกเมียท่าน 3. ตัดสินโดยผู้หญิง 4. ตัดสินในเวลากลางคืน 5. ตัดสินที่บ้านของผู้ตัดสิน 6. ตัดสินในบ้านที่รโหฐาน (ที่สงัด) 7. ตัดสินโดยผู้ที่เป็นศัตรูกับคู่ความ (เจ้าความ) 8. ตัดสินโดยนายของคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ทั้ง 8 ประการนี้ ท้าวพระยาเจ้าคุณควรเพิกถอนเสีย แล้วให้ตัดสินใหม่ตาม โบราณธรรมนั้นเถิด

อายุความยี่สิบปี

มาตราที่ 1 คดีเรื่องฆ่าฟันกันปล้นชิงกัน ทุบตี ผูกมัดกัน เป็นขู่เมียกัน ชิงทรัพย์กัน ฝากของกัน กู้ หนี้สิน ชิงไร่นาที่ดิน หรือคดีอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้หากไม่ได้ว่ากล่าวกันภายใน 20 ปี ให้พ้นอายุความไป แต่ ถ้าหากได้ว่ากล่าวกันหลายครั้ง ก็ยังดำเนินคดีได้หรือถ้าหากคู่ความยอมรับว่ามีคดีกันจริง ก็อาจดำเนินคดีได้ แม้จะเกิน 20 ปีแล้ว

ลักษณะหลักทรัพย์และลักพา

ลักนก ราคาตัวละ 500 เปี้ย ไหม 5 เท่า ลักไก่ราคาตัว 1,000 เปี้ย ไหม 9 เท่า ผิลักเปิดตีราคาตัวละ 1,500 เปี้ยใช้ 9 เท่า ลักห่านตีราคาตัวละ 3,000 เปี้ย ผิลักหมาไล่สัตว์หมาตี ให้ใช้ค่าหมานั้น แล้วไหมอีก 8 ตัว ผิเป็นหมาพรานตีราคาตัวละ 20 เงิน ใช้ 9 เท่า ผิเป็นหมาตีแท้ไล่ต่อตัวได้ อันใดอันพระยาให้ดูแล ให้ตีราคาตัวละ 100 เงิน ใช้ 3 ตัว ถ้าราคาถึง 150 เงิน ให้ใช้ 3 ตัว ถ้าเชยใจ ให้ตัดสินเป็น 3 สถาน(ถาน)

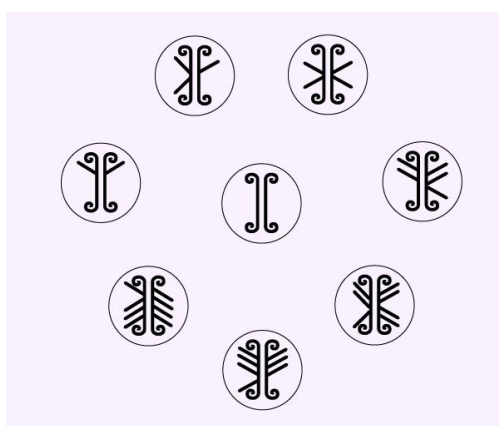
ลักหมูตีราคา ตัวละ 10,000 เปี้ย ใช้ 9 เท่า ราคาของ 10,000 เปี้ยลงมาให้ใช้ 9 เท่า ถ้าเกิน 10,000 เปี้ยขึ้นไป ให้ใช้ 4 เท่า หมูตัวผู้ก็ดี ตัวเมียก็ดี ตีราคาตัวละ 10,000 เปี้ยไหม 9 เท่า ถ้ามีลูกอยู่ในท้องคิดให้ตัวละ 11,000 เปี้ย (คงจะรวมราคาแม่และลูกเข้าด้วยกัน)

ลักวัว ตีราคาตัวละ 110 เงิน ใช้ 4 ตัว ถ้าลักวัวราคาแพง ให้ค่าตามราคาซื้อก่อนและไหมอีก 3 ตัว เป็นเงิน 330 เงิน ลักม้า ราคาตัวละ 330 เงิน ให้ไหม 4 ตัว เป็นเงิน 1,320 เงิน ลักควาย ลักช้าง ลักแพะ คนร้ายลักของในบ้าน ลักพาเมียท่านหนี ผิลักข้าของท่านไปนานปี ข้าผู้ชายลักพาข้าผู้หญิงของท่านไป ผิเจ้านายของข้าชายจะไล่ตัวข้าหญิงมาแต่งงาน แต่โกงราคาเสียแพง ลักเงินลักทอง ให้ใช้คืน หนึ่งเท่า ลักข้าว และอื่นๆ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบตัวทายและความหมาย ของตำราทั้งสามเล่ม

การศึกษาในเบื้องต้นระยะ 6 เดือนแรกเป็นการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและการสร้างรหัส สร้างรูปแบบที่เทียบเคียงกันให้เป็นระบบเดียวกัน เพื่อนำเข้าข้อมูล ในการศึกษาเปรียบเทียบ การศึกษาในขณะนี้ มีข้อค้นพบดังนี้

1. รูปแบบตัวทายโดยใช้จำนวนไม้เสียบกระดูกเป็นหลัก จะพบว่า จำนวนไม้เสียบจะมีมากที่สุด คือ 8 ชิ้นเท่านั้นทั้ง 3ฉบับ ไม่มีจำนวนไม้เสียบ 1 ชิ้นในตำราใดเลย และจำนวนต่ำที่สุดของไม้เสียบจะมี 2 ชิ้นและไม่มีรูปสำหรับเสียบไม้ก็มีในตำราด้วย

รูปที่สร้างขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการเปรียบเทียบจะพบว่า

จำนวนไม้เสียบมากที่สุด คือ 8 ไม้ และไม่มี รูปไม้เสียบ 1 ไม้เลยในทุกตำรา

2. ความซ้ำกันของรูปตัวทาย

จากการศึกษาเปรียบเทียบ 2 ตำรา (ในระยะ 6 เดือนแรก) คือตำรา บ้านห้วยน้ำซุ่น และตำราบ้านหนองหลวง พบว่า มีการซ้ำกันของรูปแบบ จำนวน 42 รูปแบบ ซึ่งจะเป็นสัดส่วน ดังนี้ จำนวนตัวทายตำราบ้านห้วยน้ำซุ่น 160 ตัวทาย ตัวทายที่ซ้ำกับ ฉบับหนองหลวง คิดเป็นร้อยละ 26.25 ในส่วนของฉบับหนองหลวง มีจำนวนตัวทาย 94 ตัวทาย ตัวทายที่ซ้ำกับฉบับ บ้านหนองหลวง คิดเป็นร้อยละ 44.68

ในประเด็นรูปแบบที่ซ้ำกันเมื่อใช้เกณฑ์แบบตัวทายดีและร้าย พบว่ามีเพียงรูปแบบตัวทายเดียวที่มีความต่างกันของตัวทายดีตัวทายร้าย คือ รูปตัวทายกระดูกที่ไม่มีรูเสียไม้เท่านั้นที่ ทายต่างกันแต่สำหรับ การปริวรรต ของตำราห้วยน้ำซุ่นมีตัวอักษรไม่ชัดเจน ซึ่งอาจแปลความหมายเป็น ดี ก็ได้ ดังนี้

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

ชื่อเรียก : (ไม่มีชื่อเรียก)
คำทำนาย : คนก็ตาย(หาย)(ตัวอักษรไม่ชัด)

*โดย พระมหาอนุบาล จ.น.ท.ป.ช. โสโธ
เจ้าอาวาสวัดห้วยน้ำซุ่น อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย พ.ศ.2549

ชื่อเรียก : ไก่ล้าน
คำทำนาย : ผู้ใดไล่ให้เก็บไว้เป็นขวัญเงิน

**ตำราบ้านหนองหลวง เมืองเก่า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน ประเทศสหภาพเมียนมา

ในส่วน 41 รูปตัวทายที่ซ้ำกันนั้น เป็นคำทำนาย เชิงร้าย ทั้งสองฉบับ

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

ชื่อเรียก : เราหล่า
คำทำนาย : ไขตายแน่นอน

*โดย พระมหาอนุบาล จ.น.ท.ป.ช. โสโธ
เจ้าอาวาสวัดห้วยน้ำซุ่น อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย พ.ศ.2549

ชื่อเรียก : ไก่สองพอง
คำทำนาย : ผู้ป่วยเพราะกลัวหลงในนาที่หนึ่ง ผิดผิวน้ำ หรือไม้ก็กอง
พื้น วิวค้ายหายเพราะผิบบังไว้
สร้างบ้านเรือนหรือค้าขายไม่ดี

**ตำราบ้านหนองหลวง เมืองเก่า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน ประเทศสหภาพเมียนมา

ทำให้เห็นว่าตำราการทำนายกระดูกไก่แต่ละฉบับนั้น ไม่ได้เป็นการคัดลอกมาจากที่เดียวกันเลย ถึงแม้ว่ารูปตัวทายจะซ้ำกันแต่คำทำนายนั้นไม่ได้เป็นไปทางเดียวกันเลย ทำให้เห็นว่าการพัฒนาการทางสังคมและพื้นที่ทางสังคมของแต่ละที่นั้นไม่ได้เชื่อมโยงกันเลย

นอกจากนี้การศึกษาจากการจัดลำดับรูปตัวทายและคำทำนายนั้นมีระบบที่ศึกษาได้ 13 ระบบ ดังนี้

3. ตารางการจำแนกและการเปรียบเทียบตำรากระดูกไก่ 3 ฉบับใน 13 ระบบ

ตารางต่อไปนี้ แสดงการจำแนกและเปรียบเทียบประเด็นต่าง ๆ ที่มีการระบุในตำรากระดูกไก่ โดยทำการเปรียบเทียบตำรากระดูกไก่ จาก 3 หมู่บ้าน ด้วยกัน คือ 1.ตำรากระดูกไก่อันแยก 2.ตำรากระดูกไก่อันหนองหลวง 3.ตำรากระดูกไก่อันห้วยน้ำขุ่น การจำแนกและเปรียบเทียบดังกล่าวนี้ เพื่อหาจำนวนคำทำนายที่ระบุ และประเด็นสำคัญที่มีการกล่าวถึง เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์หาหัวใจสำคัญหรือศูนย์กลางตำรากระดูกไก่ของแต่ละหมู่บ้าน

ระบบที่ 1 เรื่องผี/จำนวนผี

ตารางนี้เพื่อเปรียบเทียบหาจำนวนของผีต่าง ๆ ที่ระบุในตำรากระดูกไก่ของ 3 ฉบับ โดยแยกประเภทกลุ่มผีต่าง ๆ ดังนี้

หมู่บ้าน	ผีเรือน	ผีบรรพบุรุษ	ผีในชุมชน	ผีเมือง	ผีในพื้นที่การผลิต	ผีเทพเจ้า	ผีป่า	ผีอื่นๆ	รวม
บ้านแยก	1.ผีเรือน	1.ผีฝ่ายบิดา 2.ผีบรรพบุรุษ	1.ผีแม่มาฆ	1.ผีอารักษ์ 2.ผีอารักษ์ตะวันออก	-	-	1.ผีต้นไม้ใหญ่	1.ผีร้าย 2.ผีม่านหาร	8 คน
บ้านหนองหลวง	1.ผีเรือนไฟ 2.ผีประตูเรือน 3.ผีบันไดหลัง 4.ผีชาวเรือน 5.ผีเทวดาในเรือน 6.ผีมด 7.ผีหม้อน้ำ	1.ผีลุงตา 2.ผีปู่ย่าตายาย	2.ผีเสื้อบ้าน	1.ผีป่าช้าและผีหุง 2.ผีดิบ 3.ผีอารักษ์ 4.ผีวัดร้าง 5.ผีสะพาน	1.ผีไร่นา 2.ผีลำห้วย 3.ผีร่อนน้ำ 4.ผีบ่อน้ำ 5.ผีน้ำ	1.เทวดาในเรือน	1.ผีจอมปลวก 2.ผีต้นไม้	1.ผีกำยยามปู้วันปู้ 2.ผีหูเหล่า 3.ผีร้าย 4.ผีพราย 5.ผีบวก	33 คน

หมู่บ้าน	ผีเรือน	ผีบรรพบุรุษ	ผีในชุมชน	ผีเมือง	ผีในพื้นที่การผลิต	ผีเทพเจ้า	ผีป่า	ผีอื่นๆ	รวม
บ้านหนองหลวง	8.ผีเตา 9.ผีปลายไม้เรือน 10.ผีกระเดื่องตำข้าว 11.ผีใต้บ้าน 12.มูมบ้าน 13.ช้างเรือน 14.ไม้ง่ามประตูบ้าน 15.ช้างเรือน 16.ห้องนอนที่นอน 17.เสาหน้าบ้าน 18. ปลายเรือน								
บ้านห้วยน้ำขุ่น	1.ผีหัวบันได 2.ผีใต้ถุน			1.ผีเสี้ยวเมือง 2.ผีที่สูง	1.ผีร่อนน้ำ 2.ผีที่	เทวดา	1.ผีรู้่งท้ายน้ำ 2.ผี	1.ผีปัดที่หนึ่ง 2.ผีปีศาจ	34 ตน

หมู่บ้าน	ผีเรือน	ผีบรรพบุรุษ	ผีในชุมชน	ผีเมือง	ผีในพื้นที่การผลิต	ผีเทพเจ้า	ผีป่า	ผีอื่นๆ	รวม
บ้านห้วยน้ำขุ่น	เรือน 3.ผีตีนบันได 4.ผีเตาไฟ 5.ผีเสี้ยวเรือน 6.ผีเรือน	1.ผีลุงตา 2.ผีปู่ตายาย 3.ผีลุงปู่ 4.ผีแม่กองกีน 5.ผีปู่ย่าตายาย		3.ผีหลักเมือง 4.ผีป่าช้า 5.ผีเมือง 6.ผีหนเหนือ 7.ผีสะพาน 8.ผีทางหลวงหรือแม่น้ำ 9.ผีอารักษ์ 10.ผีท้าวพญา	ดอน 3.ผีเหมืองฝาย 4.ผีขวัญข้าว		จอมปลวก 3.ผีไม้	3.ผีร้าย 4.ผีที่เลี้ยง	

จากการจำแนกประเภทของกลุ่มผีต่าง ๆ ในตารางข้างต้น พบว่า 1.ตำรากระดูกไก่บ้านแยก มีการระบุชื่อผี จำนวน 8 ตน ด้วยกัน 2. ตำรากระดูกไก่บ้านหนองหลวง มีการระบุชื่อผี จำนวน 33 ตน และ 3. บ้านห้วยน้ำขุ่น มีการระบุชื่อผี จำนวน 34 ตน เป็นลำดับ จากข้อค้นพบ ดังกล่าว ตำรากระดูกไก่บ้านแยก ปรากฏจำนวนของผี น้อยที่สุด ซึ่งมีความแตกต่างไปจากตำรากระดูกไก่บ้านหนองหลวง พบว่า มีจำนวนผีที่ระบุ มากถึง 33 ตน และบ้านห้วยน้ำขุ่น ที่มีมากที่สุดถึง 34 ตน จากจำนวนผีที่ระบุในตำรา 3 ฉบับนี้ สามารถสรุปได้ว่า ได้ดังนี้

1.ผีที่ปรากฏในตำรามีจำนวนแตกต่างกัน แสดงให้เห็นถึงความเก่าแก่ของตำราและการเพิมบทบาทของผี คือบ้านแยก อาจถือว่าเป็นตำราที่เก่าแก่ที่สุด รองลงมา คือบ้านหนองหลวง และตำราที่ถือว่าเป็นตำราหลังสุด คือ บ้านห้วยน้ำขุ่น

2.บ้านแยก ถือได้ว่าเป็นชุมชนหรือหมู่บ้านแรก ๆ ที่นำตำรากระดูกไก่มาเป็นบรรทัดฐานในการควบคุมสังคม สืบเนื่องจากจำนวนของผีและลักษณะการผัดผีที่น้อยกว่าตำราของหมู่บ้านอื่น และจากลักษณะกฎเกณฑ์ผัดผีเหล่านี้ สามารถแสดงบ่งบอกถึงการเป็นชุมชนที่ไม่ได้เป็นหลักแหล่ง อาจจะมีการเคลื่อนย้ายไปมา อาจจะด้วยเหตุประการใดก็ตาม

3.ตำรากระดูกไก่บ้านหนองหลวงและตำราบ้านห้วยน้ำซุ่น เป็นตำราที่มีการเพิ่มเติมและยกระดับจำนวนผีต่าง ๆ เพื่อกำหนดบทบาทและพฤติกรรมของผู้คนในสังคม เช่น ลักษณะอาการผิผี โทษต่าง ๆ ซึ่งมีความชัดเจนมากที่สุด และจากจำนวนและชื่อผีที่ระบุดังกล่าวนี้ มีชื่อเรียกที่เหมือนกันและยังสะท้อนถึงการเป็นชุมชนที่มีลักษณะของการตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งและมีระบบกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน

4.กลุ่มผีที่มีการระบุ พบว่า บ้านแยก ผีที่มีความสำคัญและมากที่สุด คือ กลุ่มผีบรรพบุรุษ กลุ่มผีเมือง และกลุ่มผีที่ระบุน้อยที่สุด คือ กลุ่ม ผีเรือน ผีในชุมชน และกลุ่มผีป่า 2.บ้านหนองหลวง ผีที่มีความสำคัญ คือ กลุ่มผีเรือน มีการระบุมากที่สุด 18 ตน รองลงมา คือ กลุ่มผีเมือง และกลุ่มผีอื่น ๆ สำหรับกลุ่มผีที่พบน้อยที่สุด คือ กลุ่มผีในชุมชน กลุ่มผีเทวดา 3.บ้านห้วยน้ำซุ่น ผีที่มีความสำคัญ คือ กลุ่มผีเมือง มีการระบุมากที่สุด 10 ตน รองลงมา คือ กลุ่มผีเรือน และกลุ่มบรรพบุรุษ สำหรับกลุ่มผีที่พบน้อยที่สุด คือ กลุ่มผีเทวดา

ก. ผีเรือนและจำนวนที่ระบุ

ตารางนี้เพื่อหาจำนวนผีเรือนที่มีการระบุในตำรากระดูกไก่ 3 ฉบับ

หมู่บ้าน	จำนวน คำทำนาย	ลักษณะคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับ ผีเรือน	จำนวนครั้งที่พบ
บ้านแยก	1	1.ผีเรือน	1
บ้าน หนอง หลวง	39	1.ผีเรือนไฟ	3
		2.ผีประตูเรือน	5
		3.ผีบันไดหลัง	4
		4.ผีเรือน	2
		5.ผีเทวดาในเรือน	3
		6.ผีมด	1
		7.ผีหม้อ	3
		8.ผีเตาไฟ	2
		9.ผีปลายไม้เรือน	1
		10.ผีกระต๊อตำข้าว	1
		11.ผีใต้บ้าน	2
		12.มูมบ้าน	1
		13.ข้างเรือน	1
		14.ไม้ง่ามประตูบ้าน	1
		15.ข้างเรือน	1
		16.ห้องนอนที่นอน	1

หมู่บ้าน	จำนวน คำทำนาย	ลักษณะคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับ ผีเรือน	จำนวนครั้งที่พบ
บ้าน หนอง หลวง		17.เสาน้ำบ้าน	1
ห้วยน้ำ ขุ่น		1.ผีห้วยบันได	3
		2.ผีใต้ถุนเรือน	2
		3.ผีดินบันได	3
		4.ผีเตาไฟ	3
		5.ผีเสี่ยวเรือน	1
		6.ผีเรือน	5
		7.ประตูบ้าน	6
		8.พื้นนอน	6
		9.ห้วยบันได	1
		10. ผีกลางเรือน	1

จากตาราง ผีเรือนและจำนวนที่ระบุ ในกรณีผีเรือน ถือว่า เป็นผีที่มีความสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมในระดับครัวเรือนของผู้คนในพื้นที่ดังกล่าว โดยพบว่า ใน 3 หมู่บ้านข้างต้น คือ 1.ตำรากระดูกไก่บ้านแยก พบน้อยที่สุดมีเพียง 1 ตน

ตัวอย่างคำทำนาย เช่น รูปตัวทนายรูปที่ 30 คือชื่อว่าไก่อ้มมอไร้มากินบ่ได้คนไข้ขวัญบ่ดีผีเรือนยะหื้อไปค้ายอนแล (แปลไก่อ้มมอไร้มากินไม่ได้ คนไข้ขวัญไม่ดีผีเรือนทำร้าย ไปค้าขายได้กำไร)

2.บ้านหนองหลวง พบมากที่สุด มีทั้งหมด 17 ตน และผีที่ระบุมากที่สุด คือ ผีประตูบ้าน ระบุ 5 ครั้ง และรองลงมา คือ **ผีบันไดหลัง** ระบุ 4 ครั้ง ตัวอย่างคำทำนาย เช่น

รูปตัวทนายรูปที่ 7 คือ ชื่อว่าม้งเล่าตักกุ่มผู้ไข้ผัดแฉ่งเรือนบ่ก็คันไต่ผัดประตูผัดน้ำกว้านหลวงกุ่มเท็กบ้านเท็กเรือนบ่ดีเสียของเสียแทตักไกลและค้าขายดีเท้าไปไกลชาแล (แปลไก่อ้มม้งเล่าผู้ป่วยไข้เพราะผัดมุ่มบ้านหรือไม่ก็ผัดบันได ผัดประตูเรือน ผัดน้ำกว้านหลวง สร้างบ้านสร้างเรือนไม่ดี ของหายไม่ได้คืนตกที่ไกลไปค้าขายดีแต่ต้องเดินทางไกลพอควร)

3. บ้านห้วยน้ำขุ่น มีทั้งหมด 10 ตน พบว่าผีที่ระบุมากที่สุด คือ **ผีประตูบ้านและผีบันได** มีระบุ 6 ครั้งเท่ากัน รองลงมา คือ **ผัดผีเรือน** ระบุ 5 ครั้ง

ตัวอย่างคำทำนาย เช่น รูปตัวทนายรูปที่ 9 คือ ฟังปักหล่า (แปลว่าคนไข้ ค้าขายไม่ดี ผัดประตูบ้านเรือน) และ รูปตัวทนาย 18 คือ ฟังปัก (แปลว่าคนไข้ผัดผีเรือน ซื้อมี ขายไม่ดี)

ข. กลุ่มผีเมือง

ตารางนี้เพื่อหาจำนวนผีเมืองที่มีการระบุในตำรากระดูกไก่ 3 ฉบับ

หมู่บ้าน	จำนวน คำ ทำนาย	ลักษณะคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับ กลุ่มผีเมือง	จำนวนครั้ง ที่พบ
บ้านแยก	4	1.ผีอารักษ์	3
		2.ผีอารักษ์ตะวันออก	1
บ้านหนอง หลวง	8	1.ผีป่าช้าและผีหุง	1
		2.ผีดิบ	1
		3.ผีอารักษ์ตะวันออก	2
		4. ผีอารักษ์ใหญ่	1
		4.ผีวัดร้าง	1
		6.ผีสะพาน	2
บ้านห้วยน้ำ ขุ่น	10	1.ผีเสื้อเมือง	1
		2.ผีที่สูง	2
		3.ผีหลักเมือง	1
		4.ผีป่าช้า	1
		5.ผีเมือง	1
		6.ผีหนเหนือ	1
		7.ผีทางหลวงหรือแม่น้ำ	1
		8.ผีอารักษ์	1
		9.ผีท้าวพญา	1

ตาราง 1.2 ผีเมือง เป็นผีที่พบมากในการควบคุมพฤติกรรมในระดับสังคม โดยพบว่า

1.บ้านแยก มีการระบุจำนวน**ผีอารักษ์** 3 ครั้ง

ตัวอย่างคำทำนาย เช่น รูปตัวทนายรูปที่ 23 คือไก่ตัวนี้ชื่อว่ามั่งทองได้ค้นคนไข่ถูกของหากว่าเพิ่นบ่มีผีอารักษ์ยะหื้อแล (แปล ไก่มั่งทองได้ป่วยไข้เพราะถูกของผู้อื่นหรือไม่ก็ถูกผีอารักษ์ทำร้าย)

2.บ้านหนองหลวง พบว่า ผีเมืองที่พบมาก คือ **ผีอารักษ์ตะวันออก** ระบุ 2 ครั้ง และผีสะพาน ระบุ 2 ครั้ง กรณีนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผีอารักษ์ที่คุ้มครองบ้านเมือง และผีสะพาน เป็นตัวแทนของการคมนาคม ข้ามผ่านหรืออำนวยความสะดวกต่อการเดินทางข้ามฝั่ง

ตัวอย่างคำทำนาย เช่นรูปตัวหายรูปที่ 55 คือ ชื่อมั่งเสียวพาดกุ่มผู้ไข้ผิดผิอรักษวันออกหันผิดเสื่อ บ้านป่าช้าผิหุงผิดที่ตำหนึ่งมีชาแล (แปล ไก่มั่งเสียวพาด ผู้ป่วยไข้ผิดผิอรักษทิศตะวันออก ผิดผิเสื่อบ้าน หรือ ป่าช้าผิหุง)

3. บ้านห้วยน้ำซุ่น พบว่า จำนวนที่ระบุมากที่สุดคือ **ผีที่สูง** ระบุ 2 ครั้ง ตัวอย่างคำทำนาย เช่น รูปตัวหายรูปที่ 134 คือ เราเสียวพาด (แปลว่า ผิดที่สูง)

ระบบที่ 2 การลงโทษ

ตารางจำแนกเกี่ยวกับลักษณะการลงโทษ หรือการให้โทษจากการกระทำผิดต่าง ๆ โดยพบลักษณะการลงโทษที่ระบุในตำรากระดูกไก่ ทั้ง 3 ฉบับ ดังนี้

หมู่บ้าน						
บ้านแยก	1.ขวัญหนี	2.ขวัญถูกทำร้าย	3.ขวัญไม่ดี	4.คนไข้ย้ายจะตาย	5.ผู้ชราจะเสียชีวิต	6.ไข้จักตายและคนไข้ตายหรือถึงตาย
บ้านหนองหลวง	1.ป่วยไข้ปานกลาง	2.ป่วยไม่ถึงตาย	3.ป่วยไข้ถึงตาย	4.ทำไร่นาดี/ไม่ดี	5.ค้าขายดี/ไม่ดี	
บ้านห้วยน้ำซุ่น	1.ไข้ขวัญหนี	2.ผีได้ขวัญไป	3.คนไข้ตาย			

จากตารางข้างต้น สามารถสรุปลักษณะการลงโทษ ต่อผู้ที่กระทำผิด โดยมีใจความสำคัญหลัก ๆ คือ 1.เรื่องขวัญดีและไม่ดี 2.อาการป่วย ดี/ ปานกลาง/ ถึงตายหรือเสียชีวิต นอกจากนี้ 3.การทำไร่นาดี/ไม่ดี จะเห็นได้ว่าลักษณะการลงโทษ จะเกี่ยวข้องกับมิติของ จิตวิญญาณ ร่างกายและ พื้นที่ เช่น 1. ด้านจิตวิญญาณ จะเกี่ยวข้องกับเรื่องขวัญดี ไม่ดี 2. ด้านร่างกาย จะเป็นอาการเจ็บป่วยลักษณะต่าง ๆ หรือ 3. ด้านพื้นที่ ก็จะเกี่ยวกับพื้นที่ทำไร่นา ทานา ฉะนั้น บทลงโทษในลักษณะนี้จึงเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการควบคุมที่ครอบคลุมมิติต่างๆ ทั้งจิตวิญญาณ ร่างกาย และพื้นที่

กลุ่มขวัญและกลุ่มไข้

ตารางนี้ ต้องการจำแนกให้เห็นจำนวนอาการของขวัญและอาการไข้ ซึ่งเป็นผลจากการกระทำผิดใน ตำราการทำนายกระดูกไก่ โดยมีการค้นพบ จำนวนครั้งที่ระบุ ดังนี้

หมู่บ้าน	จำนวน คำทำนาย	ลักษณะคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับ ขวัญและกลุ่มไข้	จำนวนครั้งที่พบ
บ้านแยก	24	1.ขวัญหนี	1
		2.ขวัญไม่ดี	2
		3.คนไข้ไม่ถึงตาย	10
		4.ผู้ชราจะเสียชีวิต	3
		5.ไข้จักตายและคนไข้ตายหรือถึงตาย	5
		6.ผู้ป่วยจะหาย	3
บ้าน หนอง หลวง	41	1.ผีเอาขวัญ	5
		2.ขวัญหนี	2
		3.ป่วยไข้ปานกลาง	3
		4.ป่วยไม่ถึงตาย	8
		5.ป่วยไข้ถึงตาย	10
		6.ป่วยไข้อาจถึงตาย	3
ห้วยน้ำ ขุ่น	51	1.ไข้ขวัญหนี	13
		2.ผีได้ขวัญไป	1
		3.คนไข้ตาย	24
		4.ไข้ดีขึ้นไม่ตาย	12
		5. ไข้อาจถึงตาย	1

จากการจำแนกกลุ่มขวัญและกลุ่มไข้ ของตำรากระดูกไก่ 3 หมู่บ้าน พบว่า

1.บ้านแยก อาการไม่ถึงตาย มีการระบุในตำรามากที่สุดถึง 10 ครั้ง/คำทำนาย และพบน้อยที่สุด คือ อาการขวัญหนี ที่พบว่ามีเพียง 1 คำทำนาย

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมาก เช่น รูปตัวทแยงที่ 13 คือ ตัวนี้ไก่เฝ้าसानมันถ้าศึกบ่มาหากินบ่ได้ไข้บ่ตาย คนเรือนอยู่ดีสุขสบาย (แปลว่า ไก่เฝ้าसानศึกไม่มาทำมาหากินไม่ได้เป็นไข้ไม่ถึงตายคนในเรือนอยู่ดีสุขสบายดี)

2. บ้านหนองหลวง พบคำทำนาย มากที่สุด คือ อาการป่วยไข้ถึงตาย 10 คำนาย และน้อยสุด คือ ขวัญหนี 2 คำทำนาย

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปที่ตัวหายที่ 82 คือ ไก่ตัวนี้ชื่อว่ามางวีคำเป็นไข่ผิวดิบวกเท่าบ่ ตายสร้างบ่ดีคำบ่ดีไปแท้ชื่อว่ามางวังต่อคำเหลืองดีแล (แปลว่าไก่มางวีคำป่วยไข่เพราะผิวดิบวกแต่ไม่ถึงตาย สร้างไร่นาไม่ดี ไปค้าไม่ดี)

3. บ้านห้วยน้ำซุ่น พบคำทำนายมากที่สุด คือ **คนไข้ตาย** 24 คำทำนาย

ตัวอย่างคำทำนาย เช่น รูปคำทำนายที่ 14 คือ ฟังกั๊ด (แปลว่าคนไข้ก็ตาย)

จากทั้ง 3 ตำราดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า อาการไข้ถึงตายและไม่ตาย เป็นคำทำนายที่ระบุมากที่สุด และถือเป็นหัวใจสำคัญในการทำนายในกลุ่มขวัญและกลุ่มไข่

ระบบที่ 3 จำนวนกระดูก

ตารางที่ 4 เกี่ยวกับการหาจำนวนกระดูกไก่ เพื่อหาศูนย์กลางของจำนวนกระดูกไก่ของตำราทั้ง 3 ฉบับ

หมู่บ้าน	ไม่มีรู (จำนวน)	1 รู	2 รู	3 รู	4 รู	5 รู	6 รู	7 รู	8 รู	12 รู
บ้านแยก	1	-	9	20	21	5	8	-	2	1
บ้าน หนอง หลวง	1	-	13	24	27	16	7	3	2	-
บ้านห้วย น้ำซุ่น	1	-	47	48	31	15	9	6	3	-

จากตารางข้างต้น กรณีกระดูกไก่ที่ไม่มีรู ในการทำนาย พบว่า 1.บ้านแยก พบ 1 คำทำนาย คือ รูปที่ 35 ไก่สาวา เป็นพญาไก่ตีนกแล 2.บ้านหนองหลวง พบ 1 คำทำนาย คือ รูปที่ 93 ไก่ล้าน ผู้ใดได้ให้เก็บเป็นขวัญสูง 3.บ้านห้วยน้ำซุ่นพบ 1 คำทำนาย คือ รูปที่ 17 คนก็ตาย (หาย)

1.บ้านแยก พบว่า จำนวนการทำนายกระดูกไก่ที่มีมากที่สุดอยู่ในกลุ่ม **4 รู** โดยพบ 21 คำทำนาย รองลงมา คือ กลุ่ม 3 รู พบ 20 คำทำนาย และพบคำทำนาย 1 คำทำนาย ในกลุ่มรู คือ 1 กลุ่มไม่มีรู และกลุ่ม 12 รู (รูปที่ 22 คือ ไก่จ่มแล้ว หากออกเดินทางไปจะได้ลาภจากขุนผู้ใหญ่ เจริญต่อรองหรือเป็นคติความจะชนะท่าน

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวหายรูปที่ 1 คือ ไก่ตัวนี้ชื่อว่าไกล่าถ้าศึกบ่มารอดหากินได้ คนอยู่บ้านจักเป็นคำ (แปล ไกล่าข้าศึกไม่มา ทำมาหากินได้ คนในบ้านจะเป็นคติความ)

2.บ้านหนองหลวง พบว่า จำนวนการทำนายกระดูกไก่ที่มีมากที่สุดอยู่ในกลุ่ม **4 รู** โดยพบ 27 คำทำนาย รองลงมา คือ กลุ่ม 3 รู มี 24 คำทำนาย

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวทายรูปที่ 9 คือ ตัวนี้ซื้อข้างไข่เป็นไข่ผัดก่องหัวได้ทั้ง
แทนตั้งหมู่ได้หนองได้ท่าชาแล (แปล ไก่ข้างไข่ป่วยไข่เพราะได้ผัดก่องฟืนได้ตั้งแทนมักชอบได้หนองน้ำท่าน้ำ)

3.บ้านห้วยน้ำซุ่น พบว่า จำนวนการทำนายกระดูกไก่ที่มีมากที่สุดอยู่ในกลุ่ม 3 รู โดยพบ 48 คำ
ทำนาย รองลงมาคือ กลุ่ม 2 รู มี 47 คำทำนาย

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวทายรูปที่ 5 คือ ไก่เร้าหลัก (แปลได้ข้าว ได้ของ เป็นร้อย)

จากทั้ง 3 ตำราดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าศูนย์กลางของคำทำนายเกี่ยวกับจำนวนรูบนกระดูกไก่ โดย
พบว่า ในกลุ่ม 4 รู พบมากที่สุด และรองลงมาคือ กลุ่ม 3 รู

ระบบที่ 5 พื้นที่กายภาพ

ก. พื้นที่ที่เกี่ยวกับบ้านเรือน

ตารางนี้ เกี่ยวข้องกับการจำนวนคำทำนายของพื้นที่บ้าน ของตำรากระดูกไก่ ทั้ง 3 ฉบับ

หมู่บ้าน	จำนวน คำทำนาย	ลักษณะคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับ พื้นที่บ้าน	จำนวนคำที่พบ
บ้านแยก	-	-	
บ้าน หนอง หลวง	8	1.ประตูเรือน	5
		2.ไม้ง่ามประตู	1
		3.บันได	4
		4.มุมบ้าน	1
		5.ใต้ถุนบ้าน	2
		6.ห้องนอนที่นอน	1
		7.ปลายไม้เรือน	1
		8.เสาน้ำบ้าน	1
ห้วยน้ำ ซุ่น	7	1.ประตูบ้าน เหนือประตู	6
		2.บันได ตีนบันได หัวบันได	3
		3.กลางบ้าน	1
		4.ใต้ถุนบ้าน	2
		5.หัวนอนที่นอน	6
		6.เสี้ยวเรือน	1
		7.เตาไฟ	3

จากตารางข้างต้น พบว่า

- 1.บ้านแยก ไม่พบ พื้นที่ของบ้านเรือนระบุในตำรากระดูกไก่
2. บ้านหนองหวง พบว่า พื้นที่เกี่ยวกับบ้านเรือนมีระบุในคำทำนายของตำรากระดูกไก่ ทั้งหมด 8 พื้นที่ด้วยกัน โดยพบว่า พื้นที่ที่ระบุมากที่สุด คือ ประตุน้ำ มี 5 คำทำนาย รองลงมา คือ บันได มี 4 คำทำนาย

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวทนายรูปที่ 7 คือ ตัวนี้ชื่อว่ามั่งเจ้าตักกลุ่มผู้ใช้ผิดแจ้งเรือนบ่ก็ค้นไผ่ผิดประตุน้ำกว้านหลวงกลุ่มเทิกบ้านเทิกเรือนบ่ดีเสียของเสียแท็กไกลและค้าขายดีเท่าไปไกลชาแล (ไผ่มั่งเจ้าผู้ป่วยไข้เพราะผิดมุมบ้านหรือไม่ก็ผิดบันได ผิดประตุน้ำ ผิดน้ำกว้านหลวง สร้างบ้านสร้างเรือนไม่ดีของหายไม่ได้คืนตกที่ไกล ไปค้าขายดีแต่ต้องเดินทางไกลพอควร)

3. บ้านห้วยน้ำซุ่น พบว่า พื้นที่เกี่ยวกับบ้านเรือนมีระบุในคำทำนายของตำรากระดูกไก่ทั้งหมด 7 พื้นที่ด้วยกัน โดยพบว่า พื้นที่ที่ระบุมากที่สุด คือ พื้นที่ประตูบ้าน และ พื้นที่หัวนอนที่นอน มีคำทำนายระบุ 6 คำทำนาย รองลงมา คือ พื้นที่เตาไฟ ระบุ 3 คำทำนาย

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวทนายรูปที่ 54 คือ วาแพ (ใช้ผิดที่นอน) และรูปตัวทนายรูปที่ 55 คือ มั่งมูล (ใช้ ผิดประตูบ้าน)

จากทั้ง 3 ตำราดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าศูนย์กลางของคำทำนายเกี่ยวกับพื้นที่บ้าน โดยพบว่า ประตูบ้าน พบมากที่สุด และรองลงมาเป็นที่นอนและหัวที่นอน เป็นต้น

ข. พื้นที่สิ่งแวดล้อม ป่า หนองน้ำและต้นไม้

หมู่บ้าน	จำนวนคำทำนาย	ลักษณะคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สิ่งแวดล้อม	จำนวนครั้งที่พบ
บ้านแยก	1	1.ไม้ใหญ่	2
บ้านหนองหลวง	5	1.ต้นโพธิ์ ต้นไม้	3
		2.น้ำ น้ำและบ่อ	12
		3.จอมปลวก	3
		4.หญ้าคา	1
		5.สวน	1
บ้านห้วยน้ำซุ่น	4	1.ดงป่าไม้ ไม้	2
		2.บ่อน้ำร่องน้ำ แม่น้ำ	7
		3.ทำน้ำท้ายน้ำ เหมือนฝาย	3
		4.จอมปลวก	1

จากตารางข้างต้น พบว่า พื้นที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของตำรากระดูกไก่ทั้ง 3 ฉบับ สามารถแยกและจำแนกได้ดังนี้

1.บ้านแยก พบว่า พื้นที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม คำทำนายที่พบ คือ ต้นไม้ใหญ่ มีระบุ 2 ทำนาย

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวทนายรูปที่ 59 คือ ตัวนี้ชื่อว่าไก่อ้มกับถ้าคนก็ตายผีร้ายมันเข้าผิดไม้ใหญ่อยู่บ้านบดหักเสียแล (ไก่อ้มกับคนไขตายเพราะผีร้ายทำให้หรือผิดไม้ใหญ่อยู่บ้านไม่ดีควรหลีกเลี่ยงการอยู่กับที่)

2.หนองหลวง พบว่าพื้นที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีทั้งหมด 5 พื้นที่ด้วยกันโดยพบว่า พื้นที่ที่มีระบุมากที่สุด คือ พื้นที่น้ำและบ่อน้ำ มี 13 คำทำนาย รองลงมา คือ พื้นที่ต้นไม้และพื้นที่จอมปลวก มีระบุคำทำนาย 3 คำทำนาย สำหรับพื้นที่ที่ระบุน้อยที่สุด คือ พื้นที่สวน และพื้นที่หญ้าคา มีระบุพื้นที่ละ 1 คำทำนาย

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวทนายรูปที่ 56 คือ ตัวนี้ชื่อเล้าน้อยมั่งปากเป็นไขผิดผีลุงตาผิดน้ำผิดร่อนน้ำบ่อก็เส่าสุ่มคำขายดี กุ่มเทิกบ้านเรือนบดเสียของผิดล้า3วันวันตกทางหลวงเสียแท้แล (ชื่อเล้าน้อยมั่งปากป่วยไข้เพราะผิดผีบรรพบุรุษ ผิดผิดร่อนน้ำ บ่อน้ำ หรือไม้ก็เส่าสุ่ม คำขายดี สร้างบ้านเรือนไม่ดี ของหายหากเกินสามวันไม่ได้คืน)

3.บ้านห้วยน้ำขุ่น พบว่า พื้นที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีทั้งหมด 4 พื้นที่ด้วยกัน โดยพบว่า พื้นที่ที่มีระบุมากที่สุด คือ พื้นที่น้ำ บ่อน้ำ ร่องน้ำ มี 7 คำทำนาย รองลงมา คือ พื้นที่ทำน้ำและฝายน้ำ มีระบุ 3 คำทำนาย สำหรับพื้นที่ที่ระบุน้อยที่สุด คือ พื้นที่จอมปลวก ระบุ 1 คำทำนาย

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวทนายรูปที่ 38 คือ มักปิดหีบ (คนไข้ผิดบ่อน้ำ น้ำห้วย)

จากทั้ง 3 ตารางดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าศูนย์กลางของคำทำนายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หนองน้ำ ป่าไม้ โดยพบว่า น้ำและบ่อน้ำ พบมากที่สุด และรองลงมาคือ ป่าไม้ เป็นต้น

ระบบที่ 6 พื้นที่ทางจิตใจ

ตารางระบบที่ 6 เป็นตารางที่ต้องการอธิบายพื้นที่ทางจิตใจของกลุ่มชาติพันธุ์ปลั่ง ผ่านตำรากระดูกไก่ 3 ฉบับ ดังกล่าว การพยายามในตารางนี้ เพื่อทำความเข้าใจต่อพื้นที่ทางจิตใจ ที่เกี่ยวข้องกับ จินตนาการที่มีต่อพื้นที่ทางกายภาพและประสบการณ์ การรับรู้ ตลอดจนงานสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ปลั่ง การศึกษาครั้งนี้พบว่า พื้นที่ทางจิตใจของชาวปลั่งจะเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผี โดยสามารถแบ่งลักษณะผีออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ ผีที่ดี ผีที่คุ้มครองหรือผีร้าย ต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งกลุ่มผีเหล่านี้ปะปนอยู่ในชุดความเชื่อของชาติพันธุ์ปลั่งและบทบาทและมีผลต่อความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรม การแยกแยะความถูกความผิด รวมทั้งเป็นที่มาของภาคปฏิบัติที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน และนำไปสู่ระบบระเบียบต่างในสังคมของชาวปลั่ง)

หมู่บ้าน	บ้านแยก	บ้านหนองหลวง	บ้านห้วยน้ำขุน
รายชื่อผีต่าง ๆ แยกตามตำรา ของแต่ละ หมู่บ้าน	1. ผีอารักษ์และผี อารักษ์ตะวันออก 2. ผีเรือน 3. ผีฝ่ายบิดา 4. ผีบรรพบุรุษ 5. ผีมันหาร 6. ผีร้าย 7. ผีไม้ใหญ่ 8. ผีแม่มาน	1. ผีลุงตา 2. ผีปู่ตายาย 3. ผีไร่นา 4. ผีลำห้วย 5. ผีร่อนน้ำ 6. ผีบ่อน้ำ 7. ผีน้ำ 8. ผีเรือนไฟ 9. ผีเสื้อบ้าน 10. ผีประตูเรือน 11. ผีบันไดหลัง 12. ผีชาวเรือน 13. ผีเทวดาในเรือน 14. ผีมด 15. ผีหม้อ 16. ผีเตา 17. ผีปลายไม้เรือน 18. ผีกระต๋องตำข้าว 19. ผีไต้บ้าน 20. ผีป่าช้า 21. ผีดิบ 22. ผีอารักษ์ 23. ผีวัดร้าง 24. ผีสะพาน 25. ผีจอมปลวก 26. ผีต้นไม้ 27. ผีกล้วยามปูวันปู 28. ผีหูเหล้า 29. ผีร้าย 30. ผีพราย	1. ผีลุงตา 2. ผีปู่ตายาย 3. ผีลุงปู่ 4. ผีแม่กองกิน 5. ผีปู่ตายาย 6. ผีฝ่ายแม่ 7. ผีรังทำยนน้ำ 8. ผีจอมปลวก 9. ผีไม้ 10. ผีร่อนน้ำ 11. ผีที่ดอน 12. ผีเหมืองฝาย 13. ผีขวัญข้าว 14. ผีห้วยบันได 15. ผีไต้ถุนเรือน 16. ผีดินบันได 17. ผีเตาไฟ 18. ผีเสียวเรือน 19. ผีเรือน 20. ผีเสียวเมือง 21. ผีที่สูง 22. ผีหลักเมือง 23. ผีป่าช้า 24. ผีเมือง 25. ผีหนเหนือ 26. ผีสะพาน 27. ผีทางหลวงหรือ แม่น้ำ 28. ผีอารักษ์ 29. ผีท้าวพญา

หมู่บ้าน	บ้านแยก	บ้านหนองหลวง	บ้านห้วยน้ำซุ่น
รายชื่อผีต่าง ๆ แยกตามตำรา ของแต่ละ หมู่บ้าน		31.ผีบวก	30.ผีปดที่หนึ่ง 31.ผีปีศาจ 32.ผีร้าย 34.ผีที่เลี้ยง

พื้นที่ในจิตใจ (ผีผีที่สัมพันธ์กับพิธีแก้และพิธีกรรม)

ตารางที่ 6.1 อธิบายพื้นที่ทางจิตใจ ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ความเชื่อและความลึกซึ้งของความรู้สึก ความถูกผิดต่อผีต่าง ๆ ที่ทำให้ชาติพันธุ์ปลั่งต้องทำพิธีกรรมและพิธีแก้ปัญหให้กับปัจเจกและสังคม โดยพบผีที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

หมู่บ้าน	รายชื่อผีต่าง ๆ ที่สำคัญต่อจิตใจ					
บ้านแยก	1.ผีบรรพบุรุษ ผีฝ่ายบิดา	2.ผีร้าย				
บ้านหนองหลวง	1.ผีอารักษ์ใหญ่	2.เทวดาในเรือน	3.ผีเรือนผีประตูเรือน	4.ผีเสื้อบ้าน	5.ผีไม้	6.ผีจอมปลวก
บ้านห้วยน้ำซุ่น	1.ผีลุงตา	2.เทวดา	3.ผีประตูบ้าน	4.ผีที่ดอน	5.ผีไม้	

จากตารางข้างต้น พบว่า ผีที่มีความสำคัญต่อจิตใจ ความรู้สึกผิดถูก และมีผลต่อการกระทำพิธีกรรมของชาติพันธุ์ปลั่งมีดังนี้

1.บ้านแยก พบว่า ผีที่มีอิทธิพลและบทบาทสำคัญที่มีผลต่อจิตใจ ความรู้สึก คือ 1.ผีบรรพบุรุษผีฝ่ายบิดา และ 2.ผีร้าย

2.บ้านหนองหลวง พบว่า ผีที่มีอิทธิพลและบทบาทสำคัญที่มีผลต่อจิตใจ ความรู้สึก คือ 1.ผีอารักษ์ใหญ่ 2.เทวดาในเรือน 3.ผีเรือนผีประตูเรือน 4.ผีเสื้อบ้าน 5.ผีไม้ 6.ผีจอมปลวก

3.บ้านห้วยน้ำขุ่น พบว่า ผีที่มีอิทธิพลและบทบาทสำคัญที่มีผลต่อจิตใจ ความรู้สึก คือ 1.ผีลุงตา 2.เทวดา 3.ผีประตูบ้าน 4.ผีที่ดอน 5.ผีไม้

ระบบที่ 7 พื้นที่ทางสังคม (เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม)

ตารางที่ 7 อธิบายพื้นที่ทางสังคม ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม พิธีแก้ ที่ระบุในตำรากระดูกไก่ทั้ง 3 ฉบับ ดังนี้

หมู่บ้าน	จำนวน คำทำนาย	ลักษณะคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับ การศึก	จำนวนครั้งที่พบ
บ้านแยก	2	1.ทำพิธีเลี้ยงคินให้ผี	1
		2.ทำพิธีเรียกขวัญ	1
บ้าน หนอง หลวง	9	1.ทำพิธีสืบทอด	2
		2.การบวชลูกแก้ว	2
		3.ทำบุญ	3
		4.ทำพิธีขอขมา	1
		5.ทำพิธีเลี้ยงอาหารคาวและของแกงส้มหวาน	3
		6.ทำพิธีตามจารีต	2
		7.ทำพิธีแก้เสีย	2
		8.ทำพิธีเรียกขวัญมา	1
		9.ทำพิธีเลี้ยงผีมดผีหม้อ	1
		10.การบวชลูกแก้ว	1
		11.การออกบวช	1
บ้านห้วย น้ำขุ่น	3	1.การบวงสรวง	6
		2.การซ่อมแซม	1
		3.ซื้อเครื่องมาสังเวย	1

จากตารางข้างต้น พบว่า พื้นที่ทางสังคมที่เกี่ยวกับการทำพิธีกรรม พิธีแก้ ที่มีระบุในคำทำนายของ ตำรากระดูกไก่ทั้ง 3 ฉบับ คือ

1.บ้านแยก พบว่า คำทำนายเกี่ยวกับพิธีกรรม มีระบุ 2 คำทำนาย คือ 1.ทำพิธีเลี้ยงคินให้ผี มีระบุ 1 ครั้ง และ 2.ทำพิธีเรียกขวัญ มีระบุ 1 ครั้ง

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวทนายรูปที่ 34 คือไถ่ไถ่ไถ่บอดถ้าอยู่ที่บ้านดินักถ้าไปอื่น บ่ติคนไข้ผัดผูลงบ่ติร้องเสียแล (ไถ่บอดอยู่ที่บ้านดินักเดินทางไม่ดีเป็นไข้ผัดผูลงบ่ติร้องเสีย)

2.บ้านหนองหลวง พบว่า คำทำนายเกี่ยวกับพิธีกรรม มีระบุทั้งหมด 9 คำทำนายด้วยกัน คำทำนายที่ระบุมากที่สุด 3 ครั้ง คือ 1.ทำบุญ และ 2.ทำพิธีเลี้ยงอาหารควาและของแกงส้มหวาน

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวทนายรูปที่ 33 คือ ตัวนี้มัดดำเป็นไข้ผัดผูลงบ่ติร้องเสียแล (มัดดำเป็นไข้ผัดผูลงบ่ติร้องเสีย) ตายแลหาบหันแลแกงส้มแกงหวานรูปมันกุ่มเรือนไปบ่ดีแล (ซื่อมัดดำป่วยไข้เพราะผัดผูลงบ่ติร้องเสีย ให้แกงส้มหวานทำพิธีสังเคราะห์ คำขายไม่ดี ของหายไม่ได้คืน ป่วยไข้ไม่ตายแต่หาไม่เจอให้แกงส้มแกงหวานปั้นรูปคน สร้างบ้านเรือนไม่ดี)

3.บ้านห้วยน้ำซุ่น พบว่า คำทำนายเกี่ยวกับพิธีกรรม มีระบุทั้งหมด 3 คำทำนายด้วยกัน คำทำนายที่ระบุมากที่สุด 6 ครั้ง คือ การบวงสรวง

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวทนายรูปที่ 51 คือ เราจีบวัง (แปลว่าใช้ให้เอาปลา เนื้อไปบวงสรวง)

จากทั้ง 3 ตำราดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าศูนย์กลางของคำทำนายเกี่ยวกับ พิธีกรรมและพิธีแก้ โดยพบว่า พิธีกรรมของแต่ละหมู่บ้านหรือตำรา ปรากฏว่ามีความสำคัญในระดับเท่า ๆ กัน แต่ในตำราบ้านห้วยน้ำซุ่น ปรากฏพิธีกรรมที่พบมากที่สุด คือ พิธีบวงสรวง เป็นต้น

ระบบที่ 8 การศึก (อันตราย)

ตารางที่ 8 อธิบายจำนวนคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับการศึก (อันตราย) ของตำรากระดูกไก่ 3 ฉบับ ดังนี้

หมู่บ้าน	จำนวนคำทำนาย	ลักษณะคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับการศึก	จำนวนครั้งที่พบ
บ้านแยก	6	1.เข้าศึกมา	13
		2.เข้าศึกไม่มา	20
		3.เข้าศึกอาจมา	2
		4.เข้าศึกมาเจรจาหาย	2
		5.ทำศึกชนะ	1
		6.ทำศึกพ่ายแพ้	1
บ้านหนองหลวง	2	1.ระวังเข้าศึก	1
		2.ทำศึกดี	1
บ้านห้วยน้ำซุ่น	2	1.เข้าศึกไม่มี	1
		2.เข้าศึกมาประชิดใกล้	1

จากตารางข้างต้น พบว่า คำทำนายที่เกี่ยวกับการศึกและข้าศึก(อันตราย)ที่ระบุในตำรากระดูกไก่ทั้ง 3 ฉบับ ดังนี้ คือ

1.บ้านแยก พบว่า คำทำนายที่เกี่ยวกับการศึก(อันตราย) มีคำทำนายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 6 คำทำนายด้วยกัน และคำทำนายที่ระบุมากที่สุด จำนวน 20 ครั้ง คือ ข้าศึกไม่มา และรองลงมา จำนวน 13 ครั้ง คือ ข้าศึกมา

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวทายรูปที่ 33 คือ ตัวชื่อว่าไก่มังมัดเกี่ยวถ้าศึกบ่มาหากินบ่ได้คนไข้ว่าขวัญหนี (ไก่มังมัดเกี่ยวศึกไม่มาหากินไม่ได้คนไข้ขวัญหนี)

2.บ้านหนองหลวง พบว่า คำทำนายที่เกี่ยวกับการศึก (อันตราย) มีคำทำนายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 2 คำทำนายด้วยกัน และคำทำนายที่ระบุมากที่สุด 1 ครั้ง คือ 1.ระวังข้าศึก 2.ทำศึกดี

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวทายรูปที่ 31 คือ ตัวนี้ชื่อไก่ศึกหือแห่นไปค้าหือแห่นของเป็นไข้ผิดมองดำข้าวเขาบ่ก็พวยในน้ำแล (แปลไก่ศึก ให้ระวังข้าศึก ไปค้าขายให้ระวังของ)

3.บ้านห้วยน้ำซุ่น พบว่า คำทำนายที่เกี่ยวกับการศึก (อันตราย) มีคำทำนายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 2 คำทำนายด้วยกัน และคำทำนายที่ระบุมากที่สุด 1 ครั้ง คือ 1.ข้าศึกไม่มี 2.ข้าศึกมาประชิดใกล้

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวทายรูปที่ 34 คือ มังมูลโหลก (ไข้ไม่ตาย ข้าศึกไม่มีค้าขายดี)

จากทั้ง 3 ตำราดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าศูนย์กลางของคำทำนายเกี่ยวกับการศึก โดยพบว่า ในตำราบ้านแยก พบคำทำนายเกี่ยวกับการศึกมากที่สุด และลักษณะคำทำนายที่พบมาก คือ ศึกไม่มา ส่วนตำราบ้านหนองหลวงและห้วยน้ำซุ่น พบคำทำนายไม่มากนัก ดังที่ระบุในตารางข้างต้น

ระบบที่ 9 การค้า

ตารางนี้ เพื่อจำแนกจำนวนคำทำนายและหาจำนวนครั้งของคำทำนายเกี่ยวกับการค้า

หมู่บ้าน	จำนวนคำทำนาย	ลักษณะคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับการค้า	จำนวนครั้งที่พบ
บ้านแยก	2	1.ไปค้าขายดี	3
		2.ค้าขายจะได้กำไร	3
บ้านหนองหลวง	4	1.ค้าขายได้	1
		2.ค้าขายดี	22
		3.ค้าขายไม่ดี	16
		4.ค้าขายปานกลาง	3
บ้านห้วยน้ำซุ่น	6	1.ค้าขายจะดี	20
		2.ค้าขายไม่ดี	27

หมู่บ้าน	จำนวน คำทำนาย	ลักษณะคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับ การค้า	จำนวนครั้ง ที่พบ
บ้านห้วย น้ำขุ่น	6	3.ขายดีซื้อไม่ดี	3
		4.ค้าขายพอดี	2
		5.ซื้อดี	1
		6.ซื้อได้ขายไม่ดี	1

จากตารางข้างต้น พบว่า คำทำนายเกี่ยวกับการค้าขาย ที่ระบุในตำรากระดูกไก่ทั้ง 3 ฉบับ มีดังนี้คือ
1.บ้านแยก พบว่า คำทำนายที่เกี่ยวกับการค้ามีทั้งหมด 2 คำทำนายด้วยกัน และคำทำนายที่ระบุมากที่สุด 3 ครั้ง คือ **1.ไปค้าขายดี 2.ค้าขายจะได้กำไร**

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวหารูปที่ 18 คือ ตัวนี้ไถ่มงมดไปค้าไปขายดีแท้เป็นไขก็
รับหายแล (ไถ่มงมดไปค้าขายดี แม้เจ็บป่วยอยู่ก็จะหายเร็ว)

2.บ้านหนองหลวง พบว่า คำทำนายที่เกี่ยวกับการค้ามีทั้งหมด 4 คำทำนายด้วยกัน และคำทำนายที่
ระบุมากที่สุด 22 ครั้ง คือ **ค้าขายดี** รองลงมา 16 ครั้ง คือ **ค้าขายไม่ดี**

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวหารูปที่ 20 คือ ตัวนี้เล่าป่าค้าขายดีเป็นไขผัดผ็ร่อนน้ำบ่
ก็ชั่วจักไปดีเสียของเพิ่นจักมากล่าวบ่เสียกุ่มเท็กบ้านเรือนบ่ดีแล (ไถ่เล่าป่า
ค้าขายดี ป่วยไข้เพราะผัดผ็ร่อนน้ำ หรือไม่ก็สะพานา เดินทางดี ของหายจะมีคนมาบอกไม่หาย สร้างบ้านเรือน
ไม่ดี)

3.บ้านห้วยน้ำขุ่น พบว่า คำทำนายที่เกี่ยวกับการค้ามีทั้งหมด 6 คำทำนายด้วยกัน และคำทำนายที่
ระบุมากที่สุด 27 ครั้ง คือ **ค้าขายไม่ดี** รองลงมา 20 ครั้ง คือ **ค้าขายจะดี**

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวหารูปที่ 30 คือ มั่งล่ามดล่า (คนใช้ตายแน่นอน
ซื้อขาย ไม่ดี)

จากทั้ง 3 ตำราดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าศูนย์กลางของคำทำนายเกี่ยวกับการค้าขาย โดยพบว่า
ตำราบ้านแยก พบว่า การทำนายเกี่ยวกับการค้าขายดีและค้าขายได้กำไร มีระบุจำนวน 3 ครั้ง เท่า ๆ กัน
ส่วนตำราบ้านหนองหลวง พบมากที่สุด คือ **ค้าขายดี** และรองลงมา คือ **ค้าขายไม่ดี** และสุดท้ายตำราบ้านห้วย
น้ำขุ่น พบมากที่สุด คือ **ค้าขายไม่ดี** และรองลงมาคือ **ค้าขายดี**

ระบบที่ 10 การทำไร่นา

ตารางนี้ เพื่อจำแนกจำนวนคำทำนายและหาจำนวนครั้งของคำทำนายเกี่ยวกับการทำไร่นา

หมู่บ้าน	จำนวนคำทำนาย	ลักษณะคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับการทำไร่นา	จำนวนครั้งที่พบ
บ้านแยก	3	1.ทำมาหากินได้	16
		2.ทำมาหากินไม่ได้	20
		3.ทำมาหากินได้พอประมาณ	4
บ้านหนองหลวง	3	1.ทำไร่นาไม่ค่อยดี	1
		2.ทำไร่นาดี	22
		3.ทำไร่นาปานกลาง	16
บ้านห้วยน้ำขุ่น	-	-	-

จากตารางข้างต้น พบว่า คำทำนายเกี่ยวกับการทำไร่นา ที่ระบุในตำรากระดูกไก่ทั้ง 3 ฉบับ มีดังนี้คือ

1.บ้านแยก พบว่า คำทำนายที่เกี่ยวข้องกับการทำไร่นา มีทั้งหมด 3 คำทำนายด้วยกัน และคำทำนายที่ระบุมากที่สุด 20 ครั้ง คือ **ทำมาหากินไม่ได้** รองลงมา 16 ครั้ง คือ **ทำมาหากินได้** และน้อยที่สุดคือ 4 ครั้ง คือ **ทำมาหากินได้พอประมาณ**

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวทหารูปที่ 33 คือ ตัวชื่อว่าไถ่มังมัดเกี่ยวถ้าศึกบ่มาหากิน บ่ได้คนไข้วาขวัญหนี (ไถ่มังมัดเกี่ยวศึกไม่มาหากินไม่ได้คนไข้วาขวัญหนี)

2.บ้านหนองหลวง พบว่า คำทำนายที่เกี่ยวข้องกับการทำไร่นา มีทั้งหมด 3 คำทำนายด้วยกัน และคำทำนายที่ระบุมากที่สุด 22 ครั้ง คือ **ทำไร่นาดี** รองลงมา 16 ครั้ง คือ **ทำไร่นาปานกลาง** และน้อยที่สุด 1 ครั้ง คือ **ทำไร่นาไม่ค่อยดี**

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวทหารูปที่ 24 คือ ไก่ตัวนี้ชื่อว่ามางมุนกุนและโทษเสมอ เป็นไร่นาดี (ไถ่มางมุน ให้คุณและโทษเสมอกัน ทำไร่นาดี)

3.บ้านห้วยน้ำขุ่น ไม่พบคำทำนายเกี่ยวกับไร่นา

จากทั้ง 3 ตำราดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าศูนย์กลางของคำทำนายเกี่ยวกับการทำไร่นา โดยพบว่า ตำราบ้านแยก พบมากที่สุด คือ **ทำมาหากินไม่ได้** และรองลงมา คือ **ทำมาหากินได้** สำหรับตำราบ้านหนองหลวง พบมากที่สุด คือ **ทำไร่นาดี** และรองลงมา คือ **ทำไร่นาปานกลาง** และสุดท้ายตำราบ้านห้วยน้ำขุ่น ไม่พบเกี่ยวกับการทำไร่นา

ระบบที่ 11 การเดินทาง

ตารางนี้ เพื่อจำแนกจำนวนคำทำนายและหาจำนวนครั้งของคำทำนายเกี่ยวกับการเดินทาง

หมู่บ้าน	จำนวนคำทำนาย	ลักษณะคำทำนายเกี่ยวกับการเดินทาง	จำนวนครั้งที่พบ
บ้านแยก	2	1.เดินทางไม่ดี	2
		2.เดินทางจะได้ลาภ	1
บ้านหนองหลวง	3	1.เดินทางดี	3
		2.เดินทางไกล	2
		3.เดินทางไม่ค่อยดี	1
บ้านห้วยน้ำขุ่น	-		

จากตารางข้างต้น พบว่า คำทำนายเกี่ยวกับการเดินทาง ที่ระบุในตำรากระดูกไก่ทั้ง 3 ฉบับ มีดังนี้คือ
 1.บ้านแยก พบว่า คำทำนายที่เกี่ยวกับการเดินทาง มีทั้งหมด 2 คำทำนายด้วยกัน และมีคำทำนายที่ระบุมากที่สุด 2 ครั้ง คือ **เดินทางไม่ดี** รองลงมา 1 ครั้ง คือ **เดินทางจะได้ลาภ**

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวหารรูปที่ 34 คือ ไก่นี้ไก่มังบอดถ้าอยู่ที่บ้านดินักถ้าไปอื่นปติคนไข้ผัดผูลุงปติร้องเสียแล (ไก่มังบอดอยู่ที่บ้านดี เดินทางไม่ดีเป็นไข้ผัดผิบรพบุรุษให้ทำพิธีเรียกขวัญเสีย)

2.บ้านหนองหลวง พบว่า คำทำนายที่เกี่ยวกับการเดินทาง มีทั้งหมด 3 คำทำนายด้วยกัน และคำทำนายที่ระบุมากที่สุด 3 ครั้ง คือ **เดินทางดี** รองลงมา 2 ครั้ง คือ **เดินทางไกล** และน้อยที่สุด 1 ครั้งคือ **เดินทางไม่ค่อยดี**

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวหารรูปที่ 20 คือตัวนี้เล่าป่าค้าขายดีเป็นไข้ผัดผี่ร้องน้ำบักซ์จักไปดีเสียของเพิ่นจักมากล่าวบ่เสียกุ่มเทิกบ้านเรือนบ่ดีแล (แปล ไก่เล่าป่า ค้าขายดี ป่วยไข้เพราะผัดผี่ร้องน้ำ หรือไม่ก็สะพานา เดินทางดี ของหายจะมีคนมาบอกไม่หาย สร้างบ้านเรือนไม่ดี)

3.บ้านห้วยน้ำขุ่น ไม่พบคำทำนายเกี่ยวกับการเดินทาง

จากทั้ง 3 ตำราดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าศูนย์กลางของคำทำนายเกี่ยวกับการเดินทาง โดยพบว่าตำราบ้านแยก พบมากที่สุดคือ เดินทางไม่ดี รองลงมา คือ เดินทางจะได้ลาภ และสำหรับตำราบ้านหนองหลวงพบมากที่สุด คือ เดินทางดี และรองลงมา คือ จะเดินทางไกล สุดท้ายตำราบ้านห้วยน้ำขุ่น คือ ไม่พบคำทำนายเกี่ยวกับการเดินทาง

ระบบที่ 13 คดีความ

ตารางนี้ เพื่อจำแนกจำนวนคำทำนายและหาจำนวนครั้งของคำทำนายเกี่ยวกับคดีความ

หมู่บ้าน	จำนวนคำทำนาย	ลักษณะคำทำนาย	จำนวนครั้งที่พบ
บ้านแยก	3	1.จะเป็นคดี	1
		2.คดีความชนะ	4
		3.คดีแพ้	1
บ้านหนองหลวง	1	1.จะเป็นคดีความ	1
บ้านห้วยน้ำขุ่น	-		

จากตารางข้างต้น พบว่า คำทำนายเกี่ยวกับคดีความ ที่ระบุในตำรากระดูกไก่ทั้ง 3 ฉบับ มีดังนี้คือ

1.บ้านแยก พบว่า คำทำนายที่เกี่ยวกับคดีความ มีทั้งหมด 3 คำทำนายด้วยกัน และมีคำทำนายที่ระบุมากที่สุด 4 ครั้ง คือ **คดีความชนะ** รองลงมา 1 ครั้ง คือ **1.จะเป็นคดี 2.คดีแพ้**

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวหารรูปที่ 2 คือ ไก่ตัวนี้ชื่อว่าไก่มัดขัดเล่าหากินได้ คนไข่นายเราแพ้(ชนะ)เพี้ยนแล (ไก่มัดขัดเล่าหากินได้ คนไข่นายเรา ชนะ) เป็นคดีความชนะ)

2.บ้านหนองหลวง พบว่า คำทำนายที่เกี่ยวกับคดีความ มีทั้งหมด 1 คำทำนายด้วยกัน และคำทำนายที่ระบุมี 1 ครั้ง คือ **จะเป็นคดีความ**

ตัวอย่างคำทำนายที่พบมากที่สุด เช่น รูปตัวหารรูปที่ 43 คือ ตัวนี้ชื่อปลาพองกลุ่มผู้ไข้อย่างกระทำบุญอันก็ในเรือนผิดเทวดาเรือนหื้อบูชาบักก็ทำให้ข้าวไปด้วยกัน 2 คมเมื่อเหนือเสียงของเสียงแท้คำชายจักเป็นถ้อยคำคู่บ้านเรือนบดแล (แปลไก่ปลาพองป่วยไข้เพราะว่าทำบุญแต่ไม่ได้บอกกล่าวเทวดาในเรือน ให้บูชาหรือไม่ก็ให้ข้าวด้วยกันสองคนเดินทางไปทางทิศเหนือ ของหายไม่ได้คืน คำชายไม่ดีจะเป็นคดีความ)

3.บ้านห้วยน้ำขุ่น ไม่พบคำทำนายที่เกี่ยวกับคดีความ

จากทั้ง 3 ตำราดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าศูนย์กลางของคำทำนายเกี่ยวกับคดีความ โดยพบว่า ตำราบ้านแยก พบมากที่สุด คือ คดีความจะชนะ และสำหรับบ้านหนองหลวง พบคำทำนายเกี่ยวกับคดี คือ จะเป็นคดีความ เป็นต้น

ชื่อไ้ในตำราการทำนายกระดูกไ้

มีประเด็นการศึกษาเรื่องตำราการทำนายกระดูกไ้ที่ผ่านมามีใครอธิบายชื่อไ้ที่กำกับตัวทายที่ปรากฏในตำรากระดูกไ้ได้ ว่าหมายถึงอะไร เป็นชื่อที่มีที่มาอย่างไร มีระบบอย่างไรในการเรียกชื่อตัวทายแต่ละตัว โดยแต่ละตัวทายจะขึ้นต้นด้วยว่า “ไ้ตัวนี้ชื่อ” และตามด้วยชื่อไ้ เช่น “ไ้ตัวนี้ชื่อ ไ้ตอมหอม” หรือ “ไ้ตัวนี้ชื่อ ไ้มังหล้า” ทำให้เป็นคำถามในการศึกษาอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นงานวิจัยนี้ได้นำประเด็นนี้มาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้วย

การศึกษาเริ่มต้นจากการเข้าไปศึกษาในกลุ่มคนที่เคยมีการทำนายกระดูกไ้ พร้อมกับคนที่ศึกษาและมีความสามารถในกลุ่มภาษาล้านนา ภาษาไตจีน ภาษาไตลื้อ และภาษาไตใหญ่ เพื่อที่จะหาว่าชื่อไ้แต่ละตัวเป็นเช่นไร การศึกษาครั้งแรกนั้นได้พบผู้อ่านตำราที่เป็นคนปลั่งจากหนองหลวงที่มาอาศัยอยู่ที่วัดห้วยก้างปลา ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน การถามคำถามนั้นเป็นการถามคำที่สงสัย เช่น คำว่า “มัง” หรือ “มัง” หมายถึงอะไร ซึ่งเป็นชื่อที่ปรากฏในตำราการทำนายจำนวนมาก ก็ได้ข้อมูลว่า คำทั้งสองนั้น มีความหมาย สองอย่างคือคือคำว่า “ผู้เป็นใหญ่” และ “สิ่งของที่อยู่ท่ามกลาง” ซึ่งก็ได้ข้อมูลและความหมายหลายคำ แต่เมื่อนำมาผสมกันแล้วก็ไม่สามารถถามหาความหมายของคำที่เป็นชื่อไ้ได้ แต่ก็เริ่มจุดเริ่มต้น คำที่มีปัญหามากที่สุดคือ ตัวทายที่อ่านออกเสียงว่า “ไ้ก่อนเส้นพญามังราย” คือมีการตีความจากผู้ให้ข้อมูลคือ “พญามังรายแห่งล้านนา” ดังนั้นชื่อยังคงเป็นสิ่งที่ต้องศึกษาหาความจริงในการศึกษานี้

การเดินทางไปเชียงใหม่เพื่อศึกษาเรื่องการดำรงอยู่ของการทำนายกระดูกไ้ได้พบกับ “หมอดู (กระดูกไ้)” ในเขตตัวเมืองเชียงใหม่ชื่อ หนานกลอง อายุ 64 ปีเป็นคนบ้านผาก้า ที่อพยพมาจากบ้านว่า เมืองสิบสองปันนา ได้ให้ความหมายแต่ละชื่อที่มีอยู่ในตำราทั้งสอง อย่างละเอียด โดยสามารถจัดระบบได้เป็น 5 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นชื่อที่มีความหมายที่อธิบายลักษณะของตัวไ้ ชื่อไ้จากคำทำนายในกลุ่มนี้มีจำนวนมากที่สุด โดยมีตัวอย่างดังนี้

รูปตัวทาย	ชื่อ	ความหมาย
	ไ้ตอมหอม	ไ้ที่มีลักษณะขนย้อนกลับ
	ไ้ซือมังหล้า	มัง=ตำแหน่งผู้นำ หล้า=สุดท้าย มังหล้า จึงหมายถึงไ้ตัวสุดท้ายหรือไ้ตัวเล็กที่สุด
	ไ้คอนเช่าพญามังราย	คอนเช่าหมายถึงเหนียงไ้ แม้รูปคำจะอ่านว่า “พญามังราย” แต่การไปภาคสนาพบกับหมอดูกระดูกไ้ได้ให้ความหมายว่า “พญามังราย” หมายถึงร้ายที่สุดโดยแยกคำว่า พญา ซึ่งแปลว่าหัวหน้า หรือยิ่งใหญ่ ส่วนคำว่า มัง เป็นคำนำหน้านาม เช่น มังเขามังเรา ฉะนั้น คำว่า มังร้าย จึงหมายถึงสุดยอดของสิ่งชั่วร้าย

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มของลักษณะกระดุกไก่อและไม้เสียงทลายที่เปรียบเทียบกับวัตถุสิ่งของ

รูปตัวทลาย	ชื่อ	ความหมาย
	ชื่อชั่วคราว	ลักษณะเหมือนสะพานที่ทำด้วยทองคำ
	ไก่อื่อสำเภา น้อย	ลักษณะของไม้ที่ปักกระดุกมีรูปร่างเหมือนเรือสำเภาลำน้อย
	ไก่อื่อตัด แท่นคำ	ไม้ที่ปักกระดุกไก่อที่ไขว้ทับกันเป็นรูปกากบาทเหมือนรูปของ แท่นทองคำ

กลุ่มที่3 เป็นกลุ่มที่อธิบายถึงลักษณะตำแหน่งไม้เสียงทลาย

รูปตัวทลาย	ชื่อ	ความหมาย
	ไก่อม้งตอง	คำว่า “ม้ง” เป็นคำนำหน้าของผู้มีตำแหน่ง หรือเป็นคำ เรียกเฉพาะ คำว่า ม้งตอง หมายถึงรูปกระดุกไก่อที่ยื่น ออกมาเสมอกันหรือลักษณะกระดุกที่อยู่ในระนาบเดียวกัน
	ไก่อม้งตองลง	ลักษณะของไม้ที่ปักกระดุกไก่อทั้งสองข้างเสมอกัน
	ไก่อม้งตองลง ยา	หมายถึงไม้ที่ปักกระดุกไก่อมีลักษณะตรงกันหรือขนานกันทั้ง สองฝ่าย

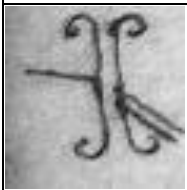
กลุ่มที่ 4 แบ่งตามฝ่ายของการทำนายซึ่งจะแยกออกเป็นสองฝ่ายคือไม้ที่ปักกระดูกไก่ทางฝั่งขวาจะหมายถึงเจ้าของชะตาหรือผู้ที่นำกระดูกไก่มาให้ทำนาย และฝั่งซ้ายจะหมายถึงศัตรูหรือเพื่อนหรือสิ่งที่มีอำนาจที่จะส่งผลกระทบทั้งด้านดีและร้ายต่อเจ้าของชะตาที่นำกระดูกไก่ไปให้ทำนาย

รูปตัวทาย	ชื่อ	ความหมาย
	ไก่สองเราพาด	หมายถึง รูปกระดูกไก่ที่มีไม้เสียบมีลักษณะเหมือนกัน ซึ่งหมายถึงทั้งฝ่ายเขาและฝ่ายเรามีพลังเหมือนกันไม่ดีไม่ร้าย

รูปตัวทาย	ชื่อ	ความหมาย
	ไก่มั่งพาด	มั่งพาด หมายถึงฝ่ายเราหรือตัวเรา ถูกข่มด้วยฝ่ายตรงข้ามที่มีพลังมากกว่า ดูจากลักษณะของไม้ที่ปักกระดูกไก่ทางด้านซ้าย (หมายถึงอีกฝ่าย ซึ่งอาจหมายถึงผี เทวดา หรือแม้แต่คนก็ได้) มีจำนวนมากกว่าและอยู่ในระดับที่สูงกว่า
รูปตัวทาย	ชื่อ	ความหมาย
	ไก่มางเสี้ยว	เสี้ยว หมายถึงเพื่อนหรือสหายกัน และอธิบายได้ว่า ลักษณะของกระดูกไก่นี้มีลักษณะเหมือนกันหรือเป็นเสี้ยวกัน
รูปตัวทาย	ชื่อ	ความหมาย
	มั่งลา	ลักษณะกระดูกไก่ฝั่งตรงข้ามเหมือนอยู่ต่ำกว่าทำให้เรามีเคราะห์มากกว่าหรือไม่ค่อยดี

รูปตัวท่าย	ชื่อ	ความหมาย
	ไก่อสองส่วย	หมายถึงลักษณะกระดูกไก่อ้งซ้ายมีไม้ปักเป็นแฉก 2 แฉกในแนวลง
รูปตัวท่าย	ชื่อ	ความหมาย
	ม้งรอยสามส่วย	ลักษณะรูปกระดูกไก่อ้งซ้ายมีไม้ปักสามรอยแนวเฉียงลงมาแสดงว่าพลังหรืออำนาจของอีกฝ่ายมีกำลังเหนือกว่าเจ้าของไก่อ้งที่ให้นาย
รูปตัวท่ายรูปที่ 49	ชื่อ	ความหมาย
	ไก่อสองพรอง	ลักษณะไม้ที่ปักกระดูกไก่อ้งมีลักษณะที่แสดงให้เห็นว่ากำลังของเจ้าของดวงกับกำลังของตรงกันข้ามมีกำลังหรือพลังเสมอกัน
รูปตัวท่ายรูปที่ 57	ชื่อ	ความหมาย
	ไก่อมางตองลง	ลักษณะของไม้ที่ปักกระดูกไก่อ้งทั้งสองข้างเสมอกัน

กลุ่มที่ 5 แบ่งตามชื่อเฉพาะหรือศัพท์ของการทำนาย ซึ่งผู้เป็นหมอกระดูกไก่เท่านั้นจะรู้และเข้าใจ

รูปตัวทาย	ชื่อ	ความหมาย
	กาน้อย	หมายถึงไขหรือเลือดในกระดูกไก่ ซึ่งเป็นคำอธิบายเฉพาะของคำทำนายไม่ได้อธิบายในลักษณะของชื่อที่ปรากฏโดยตรงหรืออาจไม่ตรงกับความหมายของชื่อที่เขียนไว้
รูปตัวทาย	ชื่อ	ความหมาย
	ไก่มังกอนปลีเล่าปอง	คนตายโหงตรงกับปีที่เรากเกิด ถือว่าเป็นลางไม่ดีตั้งแต่ต้น

การดำรงอยู่ของการทำนายกระดูกไก่

ในการศึกษานี้ได้มีการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของการทำนายกระดูกไก่ และคุณค่าความหมายเชิงสังคมของการทำนายด้วยกระดูกไก่ การศึกษาใช้งานภาคสนามในพื้นที่ของกลุ่มคนชาติพันธุ์ปลั้งใน เชียงรายประเทศไทย สองหมู่บ้าน คือ บ้านห้วยน้ำซุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และบ้านห้วยก้างปลา ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย อีกส่วนหนึ่งได้เดินทางไปศึกษาที่เมืองเชียงตุง พื้นที่ที่ได้เก็บตำราในบ้านแยก และบ้านหนองหลวง แต่เนื่องจากการเดินทางเข้าไปในพื้นที่ไม่สามารถทำได้ในช่วงเวลาทำวิจัยเนื่องจากด่านปิด แต่อย่างไรก็ตามได้เก็บข้อมูลมาแล้วก่อนหน้านี้ที่จะเสนอโครงการวิจัยจึงไม่ต้องไปเก็บซ้ำอีก ส่วนหนองหลวงนั้นได้เก็บข้อมูลในกลุ่มคนปลั้งที่อพยพมาจากบ้านหนองหลวง ที่บ้านห้วยก้างปลาแทน แต่การเดินทางภาคสนามนั้นก็เพื่อค้นหาการทำนายกระดูกไก่ในกลุ่มคนปลั้งที่หมู่บ้านอื่นๆ ให้มีจำนวนมากพอที่จะวิเคราะห์ได้ดังนั้น การเดินทางไปยังเชียงตุงจึงได้ไปเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านคนปลั้งจำนวน 4 หมู่บ้าน โดยในเมืองเชียงตุง 2 หมู่บ้าน และนอกเชียงตุงอีก 2 หมู่บ้าน และได้ผลการศึกษาดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างเรือนยาวและการทำนายกระดูกไก่

การศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนปลั้งที่อยู่ในวัฒนธรรมเรือนยาว² นั้นมีความสัมพันธ์กับการทำนายกระดูกไก่ คือ บ้านแยก บ้านหนองหลวง และบ้านห้วยน้ำซุ่น ในส่วนบ้านสองหมู่บ้านแรกคือ บ้านแยกและบ้านหนองหลวงนั้น ยังคงมีวิถีชีวิตแบบการอยู่อาศัยเรือนยาวอยู่ แต่เมื่อ ปี 2010 ได้เดินทางไปเก็บ

² เรือนยาวหมายถึง การที่บ้านหลังหนึ่งอาศัยอยู่หลายครอบครัว โดยทั่วไปเรือนยาวจะเป็นสังคมที่เป็นชุมชนดั้งเดิมที่เป็นสังคมนวมหมู่ที่ร่วมกันผลิตและล่าสัตว์ ก่อนที่แยกบ้านออกมาเป็นครอบครัวแยก

ข้อมูลนั้น ที่บ้านหนองหลวงกำลังปรับตัวเพื่อสร้างบ้านใหม่แยกครอบครัวออกเป็นครอบครัวละหนึ่งหลัง เนื่องจาก กองกำลังที่เมืองลาได้ออกกฎเกณฑ์ใหม่ให้แยกหนึ่งบ้านเป็นหนึ่งครอบครัว ไม่ให้อยู่เรือนยาวแล้ว ด้วยเหตุผลที่เป็นเรื่องสุขภาพ แต่เรือนยาวที่บ้านแยก ยังคงมีอยู่ แต่อย่างไรก็ตามเชื่อว่าทุกหมู่บ้านที่มีเรือนยาว จะมีตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ บ้านแสนที่มีเรือนยาวเช่นกันในการสำรวจก็ไม่พบตำราการทำนายกระดูกไก่ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ ในส่วนอีกหมู่บ้านหนึ่งในเขตประเทศไทยคือบ้านห้วยน้ำขุ่นนั้นเป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจากเมืองกอนตอยในเขตสิบสองปันนาประเทศจีน ได้เล่าว่าที่หมู่บ้านเดิมนั้นก็เป็นเรือนยาวเช่นกัน

เรือนยาวนั้นเป็นประติมากรรมทางสังคมที่ใช้พื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยและการทำพิธีกรรมรวมกันเป็นที่ระดมกำลังทั้งเพื่อทำมาหากินและป้องกันตนในยุคที่ยังมีการรุกรานจากคนและอันตรายภายนอก เป็นวิวัฒนาการของกลุ่มชนเผ่าในระยะเริ่มต้นการเป็นชุมชนหลังจากเป็นชนเผ่าเร่ร่อน สังคมอุษาคเนย์แต่เดิมถือมารดาเป็นแม่ของเผ่าพันธุ์และระบบเรือนยาวเป็นวิธีจัดวางสังคมโบราณดั้งเดิมที่ต้องรวมแรงพึ่งพากัน เรือนยาวอุษาคเนย์ มักเกิดในสังคมที่ผู้หญิงเป็นใหญ่ (ระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี ,2555, หน้า 92 และ105)³ ดังนั้นกลุ่มคนที่แม้ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันแต่มีวิวัฒนาการทางสังคมที่แตกต่างกันอาจเป็นด้วยการอพยพออกจากถิ่นฐานเดิมและรับวัฒนธรรมอื่นซึ่งกลุ่มปลั่งเองนั้นได้ปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่มีอำนาจและปรับตัวได้ดี เช่นกรณีของชื่อ เดิมเป็นกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า คนปลั่ง และถูกเรียกในหมู่บ้านพูดภาษาตระกูลไทว่า “ข้าสี่แสนหมอนม้า” ซึ่งหมายถึงคนที่อยู่ชั้นต่ำเป็น คนป่าเป็นข้า แต่เมื่ออยู่กับคนพูดภาษาตระกูลไท เช่น ไทจีน ไทลื้อ ไทใหญ่ และตนเองมีภูมิทัศน์การตั้งถิ่นฐานบนที่สูง บนดอย จึงถูกเรียกว่าคนดอยและกลายเป็นไตดอย(ไตหลอย) ในที่สุดและกลุ่มปลั่งเองนั้นก็รับเอาอัตลักษณ์นี้เข้ามาเป็นของตนเอง การเป็นไต นั้นก็ด้วยการนับถือศาสนาพุทธและรับตัวอักษรไทมาใช้เป็นเครื่องมือของตนเองในการก้าวไปพร้อมกับความสัมพันธ์ในความเป็นไท

การที่ปลั่งยังคงมีตำรากระดูกไก่นั้น แม้ในบางหมู่บ้านถึงมีตำรากระดูกไก่แต่ก็ไม่มีใครทำนายแล้วกลายเป็นของดั้งเดิม จากการศึกษาในงานวิจัยนี้พบว่า วิธีการทำนายด้วยกระดูกไก่ของกลุ่มคนปลั่งนั้นไม่ได้ถูกคิดขึ้นมาด้วยกลุ่มคนปลั่งเอง เพราะว่าจากการศึกษาถึงวิถีชีวิตของกลุ่มคนปลั่งแล้วไม่มีความสัมพันธ์กับไก่บ้านเลย เช่นไม่มีนิทานเรื่องเล่าเกี่ยวกับไก่ ไม่มีอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ตนเองที่ใช้ไก่ในการประกอบอาหาร ถึงแม้ปัจจุบันนี้ก็ตามเมื่อเดินทางไปยังหมู่บ้านคนปลั่ง ก็จะไม่พบการเลี้ยงไก่ในบ้านคนปลั่ง (ถึงจะมีก็มีจำนวนน้อย) และยังเป็นไก่ชนที่ยังไม่พบในกลุ่มคนปลั่งเช่นกัน โดยมีการให้เหตุผลจากคนที่หมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นว่าไม่เคยเลี้ยงมาแต่เดิม และไก่ชนเป็นของคนไทใหญ่

³ ระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี ,2555, หน้า 92: ว่าด้วยสถาปัตยกรรม การออกแบบ และสภาพแวดล้อม วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับที่ 27 ประจำปีการศึกษา 2555 หน้า 92

การทำนายกับความหมายที่เปลี่ยนแปลง

นักวิจัยได้เก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัยในเขตประเทศไทยจากสองพื้นที่คือ บ้านห้วยก้างปลา และบ้านห้วยน้ำขุน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นกลุ่มปลัง แต่แตกต่างกันในสองเรื่องคือถิ่นฐานเดิมแตกต่างกัน และการตั้งถิ่นฐานแตกต่างกันเมื่ออยู่ในประเทศไทย คือ ปลังห้วยน้ำขุนนั้นอาศัยอยู่รวมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นจำนวนมาก แต่กลุ่มปลังที่บ้านห้วยก้างปลานั้นอาศัยในหมู่บ้านนี้มีแต่กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันเท่านั้น

ในพื้นที่ห้วยก้างปลา นักวิจัยได้สอบถามเรื่องการทำนายกระดูกไก่ว่ายังมีการทำนายหรือไม่กับคนที่มีความรู้เรื่องการทำพิธีกรรมการทำนายในหมู่บ้าน ชื่อพ่อหนานสาม (เป็นผู้มีถิ่นฐานเดิมที่บ้านหนองหลวง) ได้คำตอบว่า “เรานับถือพุทธแล้วเราไม่ทำเช่นนั้นอีก” ทำให้เห็นว่า พ่อหนานสามนั้นเคยรับรู้ว่าการปลังเคยมีการทำนายด้วยกระดูกไก่แต่เมื่อมาอยู่ในเขตประเทศไทยแล้วไม่ทำแล้วต่อมานักวิจัยได้เข้าสังเกตแบบมีส่วนร่วมในพิธีตั้งธรรมเวสสันดร⁴ ในหมู่บ้านจึงได้สนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายคนซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในภาคเหนือเรียกคนที่มีความรู้ทางศาสนาและคอยจัดเรื่องพิธีกรรมต่างๆในวัดว่า “อาจารย์วัด” โดยกลุ่มคนเหล่านี้ได้ให้ความเห็นโดยสรุปว่า

“แต่ก่อนนี่ก่อนที่จะมาอยู่ไทย เรามีการทำนายกระดูกไก่ แต่มายูที่นี่แล้วไม่ทำแล้ว เพราะมีหลายอย่างที่ใช้ได้เช่นกัน ต้องตัดให้เหลือน้อยอย่างเพื่อให้ใจมันนิ่ง และตอนนี้เรามีกฎหมายแล้วไม่ต้องพึ่งการทำนายแบบนั้นแต่ที่พึ่งโน้นยังทำอยู่เพราะกฎหมายยังไม่ดีเลยต้องใช้กระดูกไก่ในการทำนาย ซึ่งการทำนายกระดูกไก่เป็นของวิเศษเช่นกันแต่เราต้องเลือกและใช้มัน เราไม่ใช้เพราะวิชาการทำนายกระดูกไก่เราใช้มัน “ไม่คม” คือไม่แม่นยำเพราะเป็นเรื่องยาก เมื่อเราอยู่ที่นี่มีกฎหมายเราจึงไม่ต้องใช้มัน”

จากบทสัมภาษณ์นี้ นักวิจัยได้เห็นถึงคติเรื่องการทำนายด้วยกระดูกไก่ของกลุ่มคนปลังที่มีความหมายสองอย่างคือ “อำนาจความชอบธรรม” และ “กฎหมายเชิงจารีต” ที่การใช้การทำนายด้วยกระดูกไก่อมีผลต่อกลุ่มคนปลัง ซึ่งสะท้อนไปยังอดีตที่ยังไม่มีกำหนดเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันได้ใช้อำนาจความชอบธรรมในการตัดสินใจในกลุ่มด้วยการทำนายด้วยกระดูกไก่และการทำนายนั้นเป็นเรื่องยากมากที่จะมีความสามารถในการใช้ และถ้าไม่มีการใช้อย่างสม่ำเสมอก็จะมีอำนาจในการทาย ซึ่งกลุ่มคนปลังที่อพยพเข้ามาในเขตประเทศไทยนั้นได้ใช้กฎหมายไทยที่มีอำนาจในการตัดสินความขัดแย้งและระเบียบการอยู่ร่วมกันโดยเฉพาะเรื่องศาสนาที่ไม่นิยมการฆ่าสัตว์ ซึ่งเราจะพบเรื่องการเงินในวันพระของกลุ่ม คนปลังทั้งที่บ้านห้วยก้างปลาและบ้านห้วยน้ำขุนซึ่งได้เริ่มกระทำมาราว 5 ปีแล้ว ทำให้เห็นถึงการปรับตัวทางกฎหมายและศาสนาของกลุ่มคนปลังในการใช้ชีวิตที่มีกฎเกณฑ์ใหม่ในพื้นที่ใหม่ ไก่เป็นของศักดิ์สิทธิ์ในอดีตที่ใช้เป็นตัวแทนอำนาจความชอบธรรม แต่ไก่อกับคนปลังมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

⁴ การเทศน์เวสสันดร ชาตก

จากผลการสัมภาษณ์ทำให้ผู้วิจัยสำรวจหมู่บ้านทั้งสองและทบทวนไปยังหมู่บ้านที่ได้สำรวจมาก่อนหน้านี้แล้วในพื้นที่เมืองเชียงตุง “นักวิจัยพบว่าไม่มีไก่ให้เห็นเลยในหมู่บ้านคนปลัง” และยังพบว่า อาหารที่เลี้ยงในงานตั้งธรรมก็มีไม้ที่ทำจากไก่ ซึ่งทำให้นักวิจัยนี้เห็นถึงพัฒนาการทางสังคมและเทคโนโลยีของกลุ่มคนปลังที่ก้าวกระโดดจากกลุ่มที่เก็บของป่าล่าสัตว์มาเป็นกลุ่มที่ไม่ได้ผ่านการผลิตแบบการทำไร้หมุนเวียนและก้าวมานับถือศาสนาเลย การที่กลุ่มปลังไม่ได้ผ่านกระบวนการการทำไร้หมุนเวียนที่ทำให้กลุ่มคนปลังไม่ได้พบกับไก่ป่าและไม่ได้ผ่านกระบวนการทำให้ไก่ป่ากลายเป็นไก่บ้าน ปลังไม่ได้มีพื้นที่ที่ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่กับการผลิตพืชไร่ที่ทับซ้อนกับพื้นที่หากินของไก่ป่าเช่นกลุ่มคนไท ที่พัฒนาการผลิตจากการทำไร้หมุนเวียนจนพัฒนาเป็นการทำไร้ทำนาแบบพื้นราบที่ใช้เทคโนโลยีแบบการทอดน้ำ

จากการสำรวจเก็บข้อมูลพบว่าคนปลังในหลายๆพื้นที่เป็นกลุ่มคนที่ทำไร้ชาเป็นหลักและพื้นที่การผลิตข้าวมีน้อยมากและเป็นนาที่ทำบนพื้นที่สูงทั้งสิ้น ไม่มีการทำนาแบบทอดน้ำ แม้ว่าจะมีการอพยพมายังพื้นราบเช่นในประเทศไทยก็ตามก็ไม่มีทักษะในการทำนา และอาชีพที่คนปลังนิยมทำมากที่สุดคือเดินทางไปทำสวนกล้วยไม้ที่จังหวัด นครปฐมและสมุทรสาคร ด้วยเพราะว่ามีทักษะที่สืบทอดมาในการดูแลพืชที่เป็นของป่ามาก่อน

ผลจากการเก็บข้อมูลนี้ทำให้สรุปจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ว่า “ไก่” ของกลุ่มปลัง ในอดีต “เป็นสิ่งฟุ่มเฟือย” ก่อนที่จะกลายมาเป็นไก่บ้านโดยสมบูรณ์ ทำให้คนไทหลายตัวไปไม่สามารถมีไก่บ้านหรือได้หรือบริโภคไก่ได้ในอดีต ในเหตุผลของการใช้กระดูกไก่ในการทำนาย ขณะนี้สันนิษฐานได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างไก่ป่ากับกลุ่มคนปลังนั้น มีสองเหตุผลคือ

1. ไก่ป่ายังเดินทาง “ไปๆมาๆ” ระหว่างป่ากับหมู่บ้านคนปลังโดยยังไม่เป็นไก่บ้านอย่างเต็มรูปแบบ
2. เครื่องมือในการจับไก่ป่าของกลุ่มคนปลังนั้นยังไม่ได้รับการพัฒนาดีพอและถ้ามีเครื่องมือที่เครื่องมืออยู่กับผู้นำ

การใช้ไก่ในการทำนายจึงเป็นสิ่งที่ผู้นำชุมชน หรือผู้มีอำนาจ นำมาอธิบายความชอบธรรมของกฎเกณฑ์จารีตโบราณ และควบคุมศีลธรรม จากการที่เดินทางไปตามหมู่บ้านไทหลาย ในเชียงตุง เมืองสามดาว ก็สังเกตว่า กลุ่มคนปลังไม่มีวัฒนธรรมธรรมและวิถีชีวิตการเลี้ยงไก่ในพื้นที่ของหมู่บ้าน เช่นกัน ในการสัมภาษณ์ เจ้าอาวาสวัดห้วยน้ำซุ่นได้ให้ความเห็นจากการสังเกตดังนี้

“อาตมาไม่เห็นว่าคุณจะถวายเป็นอาหารที่ทำจากไก่เลย แต่คนไทใหญ่จะมีอาหารที่ทำจากไก่มาถวาย เช่นไก่ฮักข้าวเหลือง”

จากการสัมภาษณ์ นายประทีป เป็นผู้สืบทอดพิธีกรรมในบ้านห้วยน้ำซุ่น เล่าว่า

“คนจะไม่เลี้ยงไก่เนื่องจากมีสถานที่ไม่พอเพียงมันจะไปรบกวนเพื่อนบ้าน แต่จะเลี้ยงไก่ดำไว้จำหน่ายด้วย ในราว ร้อยละ 5 ของคนจะทั้งหมด ที่เลี้ยงไก่ที่เหลือไม่เลี้ยงไก่ถ้าอยากกินไก่ซื้อเอา การเลี้ยงไก่นั้น ส่วนใหญ่เป็นคนไทใหญ่เลี้ยงคือไก่ชนเพราะเขาชอบชนไก่”

ในประเด็นนี้ เราอาจคิดต่อไปได้ว่า คนลัวะเองนั้นไม่มีวัฒนธรรมโก่ ในชีวิตประจำวันตั้งแต่อดีตเพราะเป็นกลุ่มคนที่มีเทคโนโลยีในการจับสัตว์ที่เพิ่งพัฒนาขึ้นมา ดังนั้น โก่จึงเป็นของที่ผู้ครอบครองปัจจัยการผลิตหรือผู้ที่เปลี่ยนแปลงตัวเองไปทำการผลิตแบบกลุ่มคนพื้นราบหรือกลุ่มคนไทที่นับถือศาสนาแล้วและทำนาพื้นราบ เป็นการกลายจากปลั่ง คนดอย เป็น ไต(ดอย) คือชื่อที่มีความหมายที่อยู่ระหว่าง ไต กับ ดอย แต่ไตดอยก็ยังไปๆมาๆระหว่างสองวัฒนธรรมทำให้ความเชื่อเรื่องอำนาจของโก่จากคนไท เข้ามาและใช้กระดุกโก่ในเชิงอำนาจที่เหนือกว่ามาจัดการผู้คนในวัฒนธรรมของตน

โก่นั้นเป็นสิ่งที่คนปลั่งไม่มีเลย ต้องนำมาจากป่าเพื่อใช้ในพิธีกรรมดังนั้นโก่จึงถูกนำมายังบ้านหมู่บ้าน ของคนไตดอย ก่อนพิธีกรรม โก่ ป่า จึงกลายมาเป็นโก่บ้าน ถึงแม้จะเพียงหนึ่งคืนก็ตาม แต่อย่างไรก็เชื่อว่าต้องมีมากกว่าหนึ่งคืนที่นำมาขังไว้ในบ้านก่อนพิธีกรรมจากนั้นคงพัฒนามาเป็นโก่บ้านในพื้นที่คนทำการเกษตรแบบใช้ที่ดินเข้มข้น

แต่สำหรับคนปลั่งที่อยู่บ้านห้วยน้ำขุ่นนั้นที่ยังใช้กระดุกโก่ทำการทำนายอยู่เพราะคนไทไม่ได้ทำพิธีกรรมนี้แล้วดังนั้นการรื้อฟื้นการทำนายเพื่อยังคงสภาพเดิมของระบบที่คนกลุ่มไท ที่เคยมี จึงกลายเป็นหน้าที่ของคนปลั่ง ผู้อยู่ท่ามกลางสองวัฒนธรรมแทน การดำรงอยู่จึงมีและเป็นความจำเป็นที่ต้องมีในพิธีกรรมระดับเมือง และถ้าคนที่เคยทำตายไปก็ต้องหาคนทำแทนให้ได้ โดยแต่เดิมนั้นมีตำราการทำนายกระดุกโก่ที่มีตัวทายมากที่สุดเท่าที่มีการศึกษามา แต่เนื่องจากเจ้าของตำราได้เสียชีวิตไปแล้วเมื่อ ปี พ.ศ. 2549 ตำราการทำนายนี้ไม่ทราบว่าจะอยู่ที่ใครต่อไป การสัมภาษณ์ ประทีป กล่าวว่

“มีการทำพิธีเลี้ยงเจ้าเมืองและพิธีเลี้ยงผีตาแหก (แต่เขากล่าวว่าเป็นพิธีคล้ายแรกนาของคนไทย) นั่นก็ต้องการทำนายกระดุกโก่ด้วย การทำนายกระดุกโก่นั่นตอนนี้อยู่ไม่มีคนทำนายแล้ว(บ้านห้วยน้ำขุ่น)เพราะว่าเสียชีวิตไปเมื่อปีที่ผ่านมานี้ และต้องหาคนแทน แต่อย่างไรก็ตามการทำนายกระดุกโก่เท่าที่เห็นนั้นทำเฉพาะการเลี้ยงผีเจ้าเมืองเท่านั้นไม่ค่อยมีคนดูกระดุกโก่อีกแล้ว”

ดังนั้นการที่ปลั่งอาศัยอยู่ร่วมกับไทใหญ่โดยเฉพาะห้วยน้ำขุ่นที่มีการแยกแยะชาติพันธุ์อย่างชัดเจนทำให้ โครงสร้างสังคมหวนกลับไปสู่แบบดั้งเดิมที่ไทใหญ่มารับปลั่งและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับปลั่งครั้งแรก ที่คนปลั่งยังไม่นับถือศาสนา เป็นการผลักรากกิจที่ยังคงต้องทำแต่ศาสนาไม่ส่งเสริมการฆ่าสัตว์เพื่อการทำนายภารกิจนี้ยังคงส่งต่อให้กลุ่มคนปลั่งแทน แต่เมื่อคนปลั่งบางกลุ่มที่อาศัยอยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่ปะปนกับกลุ่มคนไท จึงสามารถเลิกพิธีกรรมนี้ได้ แต่เมื่ออยู่กับคนไท ยังต้องมีพิธีกรรมการทำนายอยู่เช่นเดียวกับที่เชียงตุง

เพราะคนไทใหญ่ เชื่อว่าโก่คืออำนาจ และคนปลั่ง(ไตหลอย-ลัวะ) ก็รับอำนาจนั้นมาปฏิบัติการแทนกลุ่มคนไท อีกที เพราะคนไทนั้นไม่ทำเนื่องจากนับถือศาสนาเป็นสิ่งที่ห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิตแต่ยังต้องการทำนายให้คงเดิมไว้ด้วย ไม่เพียงเท่านั้นคนปลั่งที่ไม่มีอักษรเป็นของตนเองได้ใช้ตัวอักษรของกลุ่มไตเงิน-ลื้อ ในการสื่อสารและเรียนรู้ในพื้นที่ทางศาสนา ได้ใช้ตัวอักษรมาสร้างเป็นตำราการทำนายกระดุกโก่ซึ่งกลายเป็น

หลักของกฎเกณฑ์ทางสังคมของกลุ่มปลังที่ไทใหญ่ส่งมอบต่อให้ กระดุกโก่ เมื่อผ่านตำราที่เป็นตัวอักษรก็มีความศักดิ์สิทธิ์ขึ้นเพราะตัวอักษรนี้ใช้ในกลุ่มคนที่มีศาสนาเท่านั้น

แต่สำหรับบ้านห้วยก้างปลา วัดจันทาราม นั้นเป็นกลุ่มลัวะเหมือนกันแต่อยู่ในกลุ่มเดียวกันทั้งพื้นที่ไม่มีปนกับใครดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องใช้กระดุกโก่ทำนายด้วยการสร้างอำนาจต่อไปกลับไปใช้ศาสนาและกฎหมายในการจัดการควบคุมศีลธรรมแทน

เมื่ออยู่กับกลุ่มไทใหญ่นั้น คนปลังไม่สามารถกลายเป็นไทได้อย่างสมบูรณ์แบบ เฉากเช่นคนปลังที่เชียงตุงซึ่งยังต้องมีหน้าที่ในรัฐจาริตแบบเดิมอยู่เช่นพิธีเลี้ยงคนไตดอย(ปลัง)ในพิธีที่เจ้าฟ้าขึ้นปกครอง เป็นคนงานในหอคำและคนที่เฝ้าทรัพย์สินของเจ้าฟ้ายังต้องเป็นคนปลัง รวมถึงพิธีกรรมสาธารณะระดับเมืองเช่น การติกลองทั้งวันทั้งคืนในวันสงกรานต์ ที่เชียงตุง ก็ยังเป็นหน้าที่ของไตดอยเช่นกัน ถึงแม้คนปลังจะเลื่อนสถานะตนเองจากความเป็นชาติพันธุ์ล้าหลัง ด้วยการปรับตัวมานับถือศาสนา เปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตแล้วแต่เมื่อมีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนไท คนปลังยังต้องแสดงสิ่งที่คนไทไม่ทำหลังนับถือศาสนาแล้ว แต่เมื่อคนปลังอยู่โดดเดี่ยวไม่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนไท เลย คนปลังก็จะกลายเป็นไทสมบูรณ์แบบได้แต่เป็นไทแบบปลังที่มีกฎหมายบ้านเมืองและพุทธศาสนาแบบปลังกำกับกับศีลธรรมจริยธรรม ในชีวิตประจำวัน

การสัมภาษณ์วันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ที่ชุมชนห้วยน้ำขุ่นอีกครั้งเพื่อยืนยันข้อมูล โดยมีประทีป และคนอื่นอีกสามคนเป็นผู้ให้ข้อมูล

“ตอนนี้อยู่ไม่มีคนนิยมดูกระดุกโก่เพราะว่าหายาก จะมีการดู พิธีเลี้ยงเจ้าเมือง พิธีแรกนา โดยทำพร้อมกัน ทั้งหมดบ้าน เป็นการทำนายโดยภาพรวมของชุมชน สำหรับบุคคลนั้นจะเป็นการเรียกขวัญ ผ่าขวัญ เช่นว่าขวัญไปตกอยู่แห่งใดทำผิดอะไร มีผีเอาขวัญไป จะออกเดินทาง แต่ต้องใช้ความจำเป็นอย่างมากในการดูกระดุกโก่ ต้องเอาโก่ที่สมบูรณ์เท่านั้น ในการดูกระดุกโก่

การแต่งงานถ้าใช้โก่คู่ันว่าฐานะดี โดยจะเป็นสินสอดที่มีโก่คู่ (ตัวผู้ตัวเมีย) และพิธีขึ้นบ้านใหม่ที่ต้องใช้โก่คู่ เช่นกัน อาหารที่กลุ่มนี้ใช้กินชีวิตประจำวันนั้นจะไม่มีโก่เลยแต่จะมีอาหารที่พิเศษที่ใช้โก่ในการทำอาหารคือ ข้าวโก่ใส่ผักดอง เท่านั้นที่เขาคิดออกมาว่า อาหารของกลุ่มคนไตดอยหรือปลังที่เป็นของตัวเองนั้นมีอะไรบ้าง แต่จะบอกว่าอาหารที่เด่นมากคือ ยำขามหมูใส่หน่อไม้หนึบ ข้าวเกรียบน้ำผัก มีการใช้โก่ในพิธีหนึ่งคือเมื่อไฟไหม้จะใช้โก่แดงในการทำพิธีหลังไฟไหม้”

กลุ่มไตคอย (ลัวะ) นี้ไม่ค่อยเลี้ยงไก่ที่ห้วยน้ำซุ่นแตกต่างจากไทใหญ่ที่เลี้ยงไก่ชน โดยให้เหตุผลที่ไม่เลี้ยงไก่อ่า ไม่มีที่ดินและไก่อาจไปรบกวนเพื่อนบ้านหรือหมาอาจกัดไก่อได้ ซึ่งสะท้อนความไม่มีวัฒนธรรมทำให้ไก่เป็นสัตว์เลี้ยงหรือวัฒนธรรมไก่บ้านเป็นอย่างดี (แต่ก็มีคนให้ข้อมูลว่าตอนอยู่ที่เมืองก่อนตอยนั้นก็เลี้ยงไก่เช่นกันโดยเลี้ยงไว้ไต่ถุนบ้าน) แต่คนปลังได้มีการเลี้ยงไก่เป็นการค้า โดยมีบางคนเลี้ยงไก่อ่าเพื่อการค้าโดยมีไก่ออยู่ 4 สายพันธุ์ ดायูนนาน มงโกล ภูพาน ไทชิน โดยข้ามขั้นตอนการเลี้ยงไก่บ้านไปและการเลี้ยงไก่เหล่านี้ก็ไม่ได้เลี้ยงที่บ้านแต่นำไปเลี้ยงที่สวนแทน นั้นน่าจะหมายความว่าไก่อ่าต้องไม่อยู่บ้านไก่อ่าต้องนำเข้ามาเพื่อทำพิธีเท่านั้นและไก่อ่าต้องอยู่ข้างนอกบ้านหมายถึงไก่อ่า

การศึกษาภาคสนามเรื่องนี้ที่เมืองเชียงตุง พบว่าสอดคล้องกันเช่นเดียวกับที่ บ้านห้วยน้ำซุ่น และวัดจันทาราม จังหวัดเชียงรายประเทศไทย การสำรวจพื้นที่ 5 หมู่บ้านทั้งในเขตเชียงตุง และรอบนอกเชียงตุง พบว่าถ้าเป็นหมู่บ้านเดียวๆของคนปลังนั้นจะไม่มีการทำนายกระดูกไก่อ่าแล้ว และการเดินทางหาผู้ที่ยังคงมีความรู้เรื่องการทำนายกระดูกไก่อ่าพบว่าเป็นคนปลังที่อพยพมาจาก สิบสองปันนา มาอาศัยที่เมืองเชียงตุง

ได้มีการประสานงานโดยผู้นำทางพบว่าที่หมู่บ้านของเขาเองนั้นมีลุงของภรรยาเป็นหมอดูกระดูกไก่อ่าเช่นกัน จึงได้เดินทางไปเพื่อสืบค้นข้อมูล พบว่าการแปลความหมายชื่อไก่อ่าของเราที่ผ่านมานั้นผิดพลาดเนื่องจากการตีความหมายเข้าใจตัวเอง หรือเป็นไปอย่างที่เราต้องการมากเกินไป แต่ความจริงนั้นเป็นการแปลตรงตัว ในเรื่องชื่อไก่อ่า จะเป็นการอธิบายกริยาอาการของไก่อ่าและลักษณะของไก่อ่าทั้งสิ้น คำบางคำเป็นคำกริยาเท่านั้นไม่ได้เป็นคำนามเลย การแปลความหมายที่ผิดไปอย่างมากซึ่งเป็นข้อสังเกตมาตั้งแต่เริ่มแปลคือคำว่าศึกเราได้แปลว่า เป็นการรบทัพจับศึก แต่ความจริงแล้วเป็นการบอกถึง ภัยและอันตรายเท่านั้น แต่เป็นการดีที่สามารถเห็นว่า “ไก่อ่าในตำรานั้นมีลักษณะเช่นไรบ้างที่เป็นตัวทาย”

ในพื้นที่นี้เป็นบ้านที่รวมชาติพันธุ์ไว้ด้วยกัน ชื่อบ้านผาก้า ในตัวเวียงเชียงตุงลงชื่อ ลุงหนานกลอง อายุ 64 ปี เดิมเป็นคน “ว่านว่า” “ในเขตสามตัว การจะทายกระดูกไก่อ่าได้ต้องเรียนและจำเอา (เราจะพบแบบนี้ในกลุ่มชาวเขาที่ใช้จำเอา)” ทำไมคนถึงดูกระดูกไก่อ่าได้น้อยมาก เพราะค่าครูแพงมาก คือ ต้องมีเงิน 200 รูปี และฝิ่น 2 จ้อย เป็นค่าครู และอีกอย่างหนึ่งคือ ครูของหมอดูกระดูกไก่อ่าแรงมาก แต่ก็ไม่มีคนดูมากนัก ในขณะนี้

ข้อสังเกตนักวิจัย พบว่า การดูกระดูกไก่อ่าที่ยังคงมีคนสืบทอดอยู่นั้นจะเป็นการที่คน ปลังอยู่ร่วมกับชาติพันธุ์ไทใหญ่ไทเขิน เป็นหลัก เพราะการที่ไทใหญ่ไทเขิน ไทลื้อ เคยใช้วิธีการทำนายกระดูกขาไก่อ่า มาก่อนนั้นได้ส่งต่อไปยังกลุ่มคน ปลังนี้เพราะว่าตนเองนั้นมานับถือศาสนา รวมถึงมีการสร้างกฎหมายจารีตขึ้นที่พัฒนามาจากกระดูกไก่อ่าที่มีการตัดสินคดีความต่างๆอย่างมีหลักเกณฑ์โดยไม่ต้องพึ่งอำนาจจากสิ่งลี้ลับ แต่อำนาจนั้นมาอยู่ในผู้นำที่มีคุณธรรมแทน แต่การดำรงอยู่ของผู้คนที่เมืองใหญ่นั้นต้องยังพึ่งสิ่งที่เป็รากฐานของอดีตอยู่ เช่นบรรพบุรุษ ผีเมือง จึงต้องมีการเชื่อมต่อกับรากจารีตเดิมทำให้ต้องมีการทำนายกระดูกไก่อ่าในพื้นที่ที่มีความผสมผสานและจัดลำดับชั้นทางชาติพันธุ์ โดยจากงานสนามมีสองแห่ง คือ บ้านห้วยน้ำซุ่น เชียงราย ประเทศไทย และบ้านผาก้า เองเชียงตุงประเทศเมียนมา แต่ตำรากระดูกไก่อ่าไม่ได้ใช้อีกต่อไปจึงเป็นแค่ ถูกบันทึกในพิภพเท่านั้นเมื่อไม่มีคนใช้หรืออ่านก็ไม่ถูกบันทึกใหม่ในการคัดลอกสำหรับคนรุ่นต่อมา

เราจะพบว่าตำราการทำนายกระดูกไก่คือกฎของสังคมที่ใช้ควบคุมจริยธรรมคุณธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกันในกลุ่มคนที่มีการผลิตแบบยังชีพที่อยู่ระหว่างสังคมแบบเก็บของป่าล่าสัตว์มาเป็นสังคมเกษตรกรรมแบบยังชีพ ละยังไม่นับถือศาสนา โดยคำทำนายเหล่านี้ในเริ่มแรกนั้นมีแค่ระวางภัยอันตรายและการเดินทางติดต่อกับสังคมอื่น พื้นที่ส่วนตัวจะไม่มีมากนัก เช่น ตำราของบ้านแยก ต่อมาเมื่อสังคมได้รับศาสนาเข้ามาแล้วการทำนายก็มีความซับซ้อนขึ้นที่บอกถึงแนวทางแก้ไขความผิดเหล่านี้แต่การแก้ไขก็เป็นเพียงระดับตัวตนและครอบครัวเท่านั้น การทำผิดต้องจะขยายความไปให้เห็นถึงขอบเขตของพื้นที่ทางกายภาพที่ชัดเจนและพื้นที่ของบ้านที่เป็นพื้นที่ส่วนบุคคลซึ่งจะพบในตำราของหนองหลวง ในส่วนตำราของห้วยน้ำขุ่นนั้นเป็นตำราที่มีการพัฒนาการทางสังคมเมืองขนาดใหญ่ขึ้นมีระบบเจ้าเมือง และการแก้ไขการทำผิดที่ต้องใช้พิธีกรรมขนาดใหญ่ที่คนทั้งชุมชนเมืองขนาดเล็กต้องร่วมมือกันเช่นพิธีบวงสรวง

แต่ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่าสังคมแต่ละที่มีพัฒนาการที่ต่างกันในปัจจุบันแต่เป็นการตีความจากข้อความการทำนายเท่านั้น เพราะปัจจุบันนี้ท่านที่พบมีเพียงสองหมู่บ้านที่ยังใช้คน ปลั่งในการทำนายกระดูกไก่อยู่คือ บ้านห้วยน้ำขุ่นจังหวัดเชียงราย และบ้านผาก้า เมืองเชียงตุง เท่านั้นซึ่งหมู่บ้านทั้งสองเป็นหมู่บ้านที่มีการจัดลำดับชั้นทางชาติพันธุ์โดยกลุ่มไตหลอย(ปลั่ง)ยังคงทำหน้าที่ในสังคมแบบดั้งเดิมที่คนไทใหญ่ ไทจีนไม่ทำแล้วคือพิธีเกี่ยวกับผีและการทำนายกระดูกไก่

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การทำนายด้วยกระดูกไก่เป็นวิธีการที่กลุ่มคนในลุ่มน้ำโขงตอนบน ได้ใช้ทำนายในวิถีชีวิตประจำวันมาอย่างยาวนาน และบางกลุ่มชาติพันธุ์ยังสืบทอดวิธีการมาจนถึงทุกวันนี้ จากคติความเชื่อของกลุ่มคนไท ที่ให้ความหมายของไก่ว่า “ไก่หมายถึงอำนาจ” ที่ขึ้นส่วนไก่มีความหมายถึงอำนาจที่แตกต่างกัน การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคนกับไก่มีมาอย่างต่อเนื่องและชัดเจนขึ้นเมื่อราวปี พ.ศ. 2457 ในโครงการ พหุสัมพันธ์ที่หลากหลายระหว่างมนุษย์กับไก่ (HCMR) และทำการศึกษาต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2560) ได้มีข้อสังเกตจากงานวิจัยว่า ไก่สัมพันธ์กับคนโดยที่คนเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต และการใช้ที่ดิน แต่การใช้ไก่เพื่อการบริโภคนั้น คนต้องมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีทางวัฒนธรรมเช่นเครื่องมือจับสัตว์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้จับไก่ป่าที่มีความปราดเปรียว มนุษย์จึงมีความสามารถจับไก่ป่ามาบริโภคได้ ดังนั้นกลุ่มคนที่มีพัฒนาการในระยะเก็บของป่าล่าสัตว์นั้นไม่สามารถบริโภคไก่ป่าได้เลย คนสามารถบริโภคไก่และไก่กลายมาเป็นสัตว์เลี้ยงเมื่อการผลิตของคนเมื่อเพาะปลูกแบบไร่นาเวียน ซึ่งจะไปทับซ้อนกับพื้นที่การหากินของไก่ป่าทำให้คนใกล้ชิดกับไก่ป่ามากขึ้นไก่ป่าจึงมีความสัมพันธ์บนพื้นที่ทับซ้อนของพื้นที่การผลิตเกษตรกรรมของมนุษย์ที่รุกคืบเข้าไปในพื้นที่ของไก่ป่า

ในคติความเชื่อเรื่องไก่กับอำนาจนั้น เป็นสิ่งที่สืบทอดมาในกลุ่มคนต่างๆและการทำนายด้วยไก่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ยังคงเป็นวิธีที่ได้รับการสืบทอด ถึงแม้ว่าการใช้ไก่ในการทำนายนั้นจะมีความหลากหลายไม่ว่ากระดูกส่วนต่างๆ รวมถึงอวัยวะ แต่สำหรับการทำนายด้วยกระดูกขาไก่นั้นเป็นการทำนายแบบเดียว (ขณะที่ศึกษานี้) ที่มีการจารึกเป็นตำราสำหรับการทำนาย การศึกษาตำราการทำนายด้วยกระดูกขาไก่เริ่มต้นโดย เรณู วิชาศิลป์ ในการศึกษารวบรวมตำราในกลุ่มภาษาตระกูลไท เช่น ไทลื้อ ไทใหญ่ ไทอาหม นับเป็นก้าวแรกในการศึกษาตำราที่อยู่กลุ่มภาษาวรรณกรรม ต่อมาการศึกษาตำราการทำนายด้วยกระดูกขาไก่ในกลุ่มคนที่พูดภาษามอญ-เขมร ที่เป็นชาติพันธุ์ปลั่ง (ไตดอยหรือ ลัวะ) ในทางกลุ่มวิชาการสังคมศาสตร์จากการพบว่ากลุ่มคนพูดภาษาปลั่งได้มีตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ที่เขียนโดยใช้ภาษา ไทเขิน และภาษาไทลื้อ แทนเสียงภาษาของตนเอง ที่บ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย การศึกษาพบว่าการทำนายด้วยกระดูกไก่นั้นต้องเป็นไก่ของเจ้าที่ต้องการทำนายและการทำนายต่าง ๆ มีระบบของผีประจำพื้นที่ทางกายภาพในชุมชนคนที่ต้องการคำทำนายคือคนที่อยู่ระหว่างจุดเปลี่ยนผ่านชีวิต ในกรณีต่างๆเช่น สร้างบ้านใหม่ แต่งงาน เดินทางไกล หรือได้งานใหม่ เลื่อนตำแหน่งใหม่ เป็นต้น ต่อมาการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อจัดลำดับชั้นการทำนายด้วยกระดูกไก่พบว่ามีการทำนายด้วยกระดูกไก่แต่ละกลุ่มคนมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและการผลิตในชุมชนที่มีพัฒนาแตกต่างกันรวมถึงระบบความเชื่อและศาสนา

การวิจัยนี้ได้รับการศึกษาเพื่อขยายผลของการศึกษาที่ผ่านมาในกลุ่มคนพูดภาษาปลั่ง โดยสันนิษฐานว่าเป็นกลุ่มที่สามารถหาร่องรอยการเชื่อมต่อระหว่างกลุ่มที่มีพัฒนาเก็บของป่าล่าสัตว์มาเป็นกลุ่มที่ทำการเกษตรกรรมแบบไร่นาเวียน รวมถึงการพัฒนาการของสังคมระบบนับถือผีมาเป็นการนับถือศาสนาพุทธ ใน

สามชุมชน ที่แตกต่างกันในเรื่องพัฒนาการทางสังคมและประวัติศาสตร์ผ่านตำราการทำนายด้วยกระดูกขาไก่ ที่นักวิจัยได้เก็บข้อมูลมาจากสองหมู่บ้านในรัฐฉาน ประเทศสหภาพเมียนมา ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบตำราการทำนายด้วยกระดูกขาไก่ สามฉบับ จากสามพื้นที่ คือ ฉบับที่ 1 บ้านห้วยน้ำซุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ฉบับที่ 2 บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน ประเทศสหภาพเมียนมา ฉบับที่ 3 บ้านหนองหลวง เมืองมั่ว เขตปกครองตนเองชนชาติไต รัฐฉาน ประเทศสหภาพเมียนมา

การศึกษาเรื่องนี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยเริ่มจากการศึกษาตำราที่บ้านห้วยน้ำซุ่น และได้เดินทางไปยังเส้นทางการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มปลั่งในเขตเมืองเชียงตุงและเมืองลา ได้เก็บตำราเพิ่มเติมขึ้นอีก 2 พื้นที่ จึงนำมาปริวรรตจากตัวอักษรภาษาไทลื้อ ไทจีน เป็นภาษาไทยในการปริวรรตนั้นมีบางคำที่ไม่สามารถแปลได้เพราะออกเสียงในภาษาปลั่ง จึงได้เดินทางไปยังหมู่บ้านปลั่งที่เชียงราย เป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจากบ้านหนองหลวง และบ้านน้ำย้อ เมืองมั่ว ให้ช่วยอธิบายความให้ และการเดินทางไปเชียงตุงเพื่อสำรวจการดำรงอยู่และความหมายเชิงพื้นที่ของตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ในกลุ่มคนปลั่ง 5 หมู่บ้าน จากนั้นนำตำราที่ปริวรรตแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จึงนำมาจัดระบบความเหมือนความต่างด้วยการทำ taxonomy และการวิเคราะห์ในกรอบแนวคิด พื้นที่ทางวัฒนธรรม ของ Henri Lefedvre

สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการศึกษาเปรียบเทียบระบบการทำนายในตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่สามฉบับ

เปรียบเทียบในกลุ่มพื้นที่ทางวัฒนธรรมกับความสัมพันธ์ในการทำนาย (จากแนวคิด Henri Lefedvre)

พื้นที่ทางกายภาพ

● พื้นที่ของบ้าน

จากการศึกษาคำสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บ้านที่มีระบุในตำรากระดูกไก่ทั้ง 3 พื้นที่/ฉบับ พบว่ามี การระบุพื้นที่ในตัวบ้านมากที่สุด ในตำรากระดูกไก่อันที่บ้านห้วยน้ำซุ่น และรองลงมาเป็นบ้านหนองหลวง สำหรับบ้านแยก ไม่ปรากฏคำที่เกี่ยวกับพื้นที่ของตัวบ้าน ทั้งนี้ข้อค้นพบดังกล่าว จะพบว่าเป็นคำที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน เช่น ประตูบ้าน บันได เหนือประตู ที่นอน เตาไฟ กลางบ้าน มุมบ้าน ใต้ถุนบ้าน โดยคำเหล่านี้จะสัมพันธ์กับเรื่องของการกระทำผิดผี ซึ่งในทางปฏิบัติจะหมายความว่า เป็นกฎข้อห้ามกระทำต่อพื้นที่บ้าน ขณะเดียวกัน ก็เป็นการควบคุมพฤติกรรมและมารยาทในความสัมพันธ์ของผู้คนในครอบครัวหรือคนอยู่ที่ในบ้าน

คำสำคัญเหล่านี้จะพบซ้ำ ๆ ในคำทำนายของตัวทายกระดูกไก่ของ 3 พื้นที่ โดยสามารถแยกคำทำนาย และรูปตัวทาย ได้ดังนี้

บ้านหนองหลวง จะพบคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บ้าน เช่น ประตูเรือน ใน 5 รูปตัวทาย บันได จะพบ 4 รูปตัวทาย มุมบ้าน จะพบ 1 รูปตัวทาย ห้องนอนที่นอน จะพบ 1 รูปตัวทาย ใต้ถุนบ้าน จะพบ 2 รูปตัวทาย เสาหน้าบ้าน จะพบ 1 รูปตัวทาย หมอนน้ำดื่ม จะพบ 1 รูปตัวทาย ข้างเรือน จะพบ 1 รูปตัวทาย ปลายไม้เรือน จะพบ 1 ตัวทำนาย

บ้านแยก ไม่ปรากฏคำทำนายที่เกี่ยวกับพื้นที่บริเวณบ้าน

บ้านห้วยน้ำซุ่น จะพบคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บ้าน เช่น ดินบันได จะพบ 4 รูปตัวทอย บันได จะพบ 1 รูปตัวทอย หัวบันได จะพบ 1 รูปตัวทอย ประตูบ้าน จะพบ 2 รูปตัวทอย เหนือประตู จะพบ 2 รูปตัวทอย เตาไฟ จะพบ 3 รูปตัวทอย หัวนอนที่นอน จะพบ 4 รูปตัวทอยที่ กลางบ้าน จะพบ 2 รูปตัวทอยที่ ใต้ถุนบ้าน จะพบ 1 รูปตัวทอยที่ เสี้ยวเรือน จะพบ 7 รูปตัวทอย

- พื้นที่ในเชิงทำมาหากิน การทำไร่นาและการค้า

จากการศึกษาคำสำคัญที่เกี่ยวกับ พื้นที่ของการทำมาหากิน เช่น การทำไร่นาและการค้า หรือการผลิตอื่น ๆ จะพบว่า ทั้ง 3 ตำราของพื้นที่บ้านหนองหลวง บ้านแยก และบ้านห้วยน้ำซุ่น มีการความสำคัญต่อการทำมาหากินเป็นหลัก โดยคำสำคัญ เช่น การค้าขาย การทำไร่นา มีระบุซ้ำ ๆ กันตามตัวทอยกระดูกไก่ ดังนี้

บ้านหนองหลวง จะพบคำทำนายที่เกี่ยวกับการค้าขาย 51 รูปตัวทอย และที่เกี่ยวกับการทำไร่ทำนา จะพบ 30 รูปตัวทอย

บ้านแยก จะพบคำทำนายที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน 42 รูปตัวทอย และที่เกี่ยวกับการค้าขาย 6 รูปตัวทอย

บ้านห้วยน้ำซุ่น จะพบคำทำนายที่เกี่ยวกับการค้าขาย 49 ตัวทอย และที่เกี่ยวกับการปลูกไม้ กล้วยอ้อย จะพบ 1 รูปตัวทอย

- พื้นที่สิ่งแวดล้อม ป่า หนองน้ำและต้นไม้

จากการศึกษาคำสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สิ่งแวดล้อม เช่น ป่า หนองน้ำและต้นไม้ ของตำราทั้ง 3 พื้นที่ ได้แก่ บ้านหนอง บ้านแยก บ้านห้วยน้ำซุ่น จะพบว่า มีคำที่คล้าย ๆ กันอยู่บ้าง เช่น ต้นไม้ น้ำ ลำห้วย น้ำห้วย ทำน้ำ ทำนน้ำหาญาคา จอมปลวก คำเหล่านี้จะพบมากในตำรากระดูกไก่บ้านห้วยน้ำซุ่น และรองลงมาเป็นบ้านหนองหลวง และบ้านแยก คำสำคัญ ๆ เหล่านี้ จะพบซ้ำ ๆ ในคำทำนายรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

บ้านหนองหลวง จะพบคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมได้แก่ ต้นไม้ต้นน้ำ จะพบ 3 รูปตัวทอย น้ำและบ่อน้ำ จะพบ 5 รูปตัวทอย ลำห้วย จะพบ 2 รูปตัวทอย ร่องน้ำ จะพบ 3 รูปตัวทอย หาญาคา จะพบ 1 รูปตัวทอย สวน จะพบ 1 รูปตัวทอย จอมปลวก จะพบ 3 รูปตัวทอย หัวฝายหนอง จะพบ 1 รูปตัวทอย ทำน้ำ จะพบ 1 รูปตัวทอย

บ้านแยก จะพบคำทำนายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ไม้ใหญ่ จะพบ 1 รูปตัวทอย

บ้านห้วยน้ำซุ่น จะพบคำทำนายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้แก่ บ่อน้ำ จะพบ 5 รูปตัวทอย จอมปลวก จะพบ 1 รูปตัวทอย ร่องน้ำ แม่น้ำ จะพบ 2 รูปตัวทอย ทำน้ำ จะพบ 1 รูปตัวทอยที่ ทำนน้ำ จะพบ 1 รูปตัวทอยที่ ดงป่าไม้ จะพบ 2 รูปตัวทอยที่ เหมืองฝาย จะพบ 1 รูปตัวทอย

พื้นที่ภายในจิตใจปัจเจก

- เปรียบเทียบในกลุ่มถูกกระทำจากผีและการแก้ / ผีตี/ ผีร้าย
- การป่วยไข้
- การแก้ไขให้ดีขึ้น

จากการศึกษาตำราของทั้ง 3 ฉบับ จะพบว่าผีต่าง ๆ ที่อยู่ในระบบความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ปาลัง โดยระบบผี ที่มีชื่อเชื่อมโยงสัมพันธ์กับบรรพบุรุษ และพื้นที่ทางกายภาพ และมีบทบาทในการกำหนดวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งในตำราของแต่ละฉบับจะมีผีต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบรายชื่อผี ของตำรา 3 ฉบับ

ตารางเปรียบเทียบผีต่าง ๆ ของตำรา 3 ฉบับ		
บ้านหนองหลวง	บ้านแยก	บ้านห้วยน้ำขุ่น
1.ผีลุงตา 2.ผีปู่ตายาย 3.ผีไร่นา 4.ผีลำห้วย 5.ผีร่อนน้ำ 6.ผีบ่อน้ำ 7.ผีน้ำ 8.ผีเรือนไฟ 9.ผีเสื้อบ้าน 10.ผีประตูเรือน 11.ผีบันไดหลัง 12.ผีชาวเรือน 13.ผีเทวดาในเรือน 14.ผีมด 15.ผีหม้อ 16.ผีเตา 17.ผีปลายไม้เรือน 18.ผีกระตือรือร้น 19.ผีใต้บ้าน 20.ผีป่าช้า 21.ผีดิบ 22.ผีอารักษ์ 23.ผีวัดร้าง 24.ผีสะพาน 25.ผีจอมปลวก 26.ผีต้นไม้ 27.ผีก่วยยามปูวันปู 28.ผีหูเหล้า 29.ผีร้าย 30.ผีพราย 31.ผีบวก	1. ผีอารักษ์และผีอารักษ์ตะวันตก 2. ผีเรือน 3. ผีฝายบิดา 4. ผีบรรพบุรุษ 5. ผีมานหาร 6. ผีร้าย 7. ผีไม้ใหญ่ 8. ผีแม่มาน	1.ผีลุงตา 2.ผีปู่ตายาย 3.ผีลุงปู่ 4.ผีแม่กองกิน 5.ผีปู่ตายาย 6.ผีฝายแม่ 7.ผีร่อนน้ำ 8.ผีจอมปลวก 9.ผีไม้ 10.ผีร่อนน้ำ 11.ผีที่ดอน 12.ผีเหมืองฝาย 13. ผีขวัญข้าว 14.ผีห้วยบันได 15.ผีใต้ถุนเรือน 16.ผีดินบันได 17.ผีเตาไฟ 18.ผีเสี่ยวเรือน 19.ผีเรือน 20.ผีเสี่ยวเมือง 21.ผีที่สูง 22.ผีหลักเมือง 23.ผีป่าช้า 24.ผีเมือง 25.ผีหนเหนือ 26.ผีสะพาน 27.ผีทางหลวงหรือแม่น้ำ 28.ผีอารักษ์ 29.ผีท้าวพญา 30.ผีปัดที่หนึ่ง 31.ผีปีศาจ 32.ผีร้าย 34.ผีที่เลี้ยง

จากการศึกษาตำรากระดูกไก่ทั้ง 3 พื้นที่หรือตำราดังกล่าว พบว่า ผีต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในตำราทั้ง 3 โดยส่วนใหญ่จะมีชื่อเรียกที่เหมือนกัน ๆ กัน อาจจะแตกต่างกันเล็กน้อย แต่สำหรับในตำราบ้านแยก พบว่า ผีที่ปรากฏมีจำนวนน้อยสุด ดังที่ระบุในตารางข้างต้น ซึ่งจำนวนผีที่แตกต่างนั้นแสดงถึงความซับซ้อนของระบบสังคมที่ต้องมีผีที่แตกต่างมากำกับคุณธรรมจริยธรรม

อย่างไรก็ตาม หลังจากทำการศึกษาและแยกตัวตนของผีแล้ว จะพบว่า ผีมีผลต่ออาการเจ็บไข้ได้ป่วย หรืออาจกล่าวได้เป็นไข้เพราะกระทำผิดผี ซึ่งเมื่อมีการกระทำผิดผีดังกล่าว ในตำราได้ระบุอาการของการกระทำผิดผีในลักษณะ เช่น ไข้ไม่ถึงตาย ไข้ปานกลาง ไข้อาจถึงตาย ตาย ทั้งนี้ในตำรายังระบุวิธีการแก้ไข ดังเช่น การทำพิธีเรียกขวัญ ทำพิธีเลี้ยงคิน การสืบชะตา การทำบุญ การบวชลูกแก้ว พิธีขอขมา พิธีเลี้ยงส่งเคราะห์ ซึ่งจะพบว่าความหลากหลายของการแก้ไขความผิดที่กระทำต่อผีและพื้นที่ทางสังคมทางกายภาพนั้น บ้านหนองหลวงจะมีความหลากหลายมากที่สุดและบ้านห้วยน้ำซุ่นจะเป็นเรื่องพิธีขนาดใหญ่และการซ่อมแซม ส่วนบ้านแยกกั้น มีการทำพิธีเรียกขวัญเท่าและการเลี้ยง (กลับ) คิน เท่านั้น

พื้นที่ทางสังคม

- เปรียบเทียบในกลุ่มชีวิตวัฒนธรรมของการทำนาย

บ้านหนองหลวง จะให้ความสำคัญกับ การค้าขายและการทำมาหากินเป็นหลัก และมีระบบการควบคุมทางสังคมภายใต้ผีต่าง ๆ ดังที่งานวิจัยชิ้นนี้พบว่า มีผีมากถึง 31 ตน โดยผีเหล่านี้มีบทบาทในการควบคุมการกระทำ มารยาทและความสัมพันธ์ในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ปลั่ง ผีเหล่านี้เปรียบเสมือนกฎเกณฑ์ที่จัดระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตประจำวัน กฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้ออกมาในรูปของข้อห้ามที่มีลักษณะการกระทำผิดหรือผิดผี ดังตัวอย่างคำทำนาย เช่น ไข้หรือป่วยมีสาเหตุจากการกระทำผิดผีเสือบ้าน นอกจากนี้ในตำรายังระบุถึงวิธีแก้ไขต่อการกระทำผิดต่อผีต่าง ๆ เช่น วิธีแก้ไขด้วยการสืบชะตา การทำพิธีขอขมา การทำบุญหรือเป็นเจ้าภาพในการบวชลูกแก้ว

ตำรากระดูกไก่บ้านหนองหลวง สามารถสะท้อนลักษณะการทำนายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในทางวัฒนธรรมของกลุ่มปลั่งบ้านหนองหลวง คือ 1. วิธีการผลิต การค้าขายและการทำมาหากิน 2. ผี ในฐานะกฎเกณฑ์ในการควบคุมความสัมพันธ์ทางสังคม 3. พิธีกรรมทางความเชื่อที่เป็นสัญลักษณ์ในการควบคุมสังคม

บ้านแยก พบว่าให้ความสำคัญกับ การทำมาหากินและการศึก ซึ่งมีจำนวนการทายเรื่องการศึกนี้เป็นจำนวนมากที่สุดอย่างเห็นได้ชัดคือ **ตำรากระดูกไก่บ้านหนองหลวง** มีการระบุเพียง 3 ที่ในรูปตัวทาย ส่วนบ้านแยก นั้นมีจำนวน 39 ตัวทาย และห้วยน้ำซุ่น 1 ตัวทาย นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับคติความและการเจรจาต่อรองอีกด้วย ส่วนในด้านความเชื่อและบทบาทในการควบคุมของผี มีระบุ 8 ตนเท่านั้น ที่มีบทบาทในการกำหนดความสัมพันธ์ทางสังคมของชาติพันธุ์ปลั่งบ้านแยก เช่น เป็นไข้เพราะการกระทำผิดผีอารักษ์ ไข้เพราะขวัญหนี อย่างไรก็ตาม พบว่าในตำราการระบุถึงวิธีการแก้ไขกระทำผิดต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เป็นไข้ได้ป่วย โดยการทำพิธีกรรม เช่น พิธีเรียกขวัญ การทำพิธีเลี้ยง (กลับ)คิน

ตำรากระดูกไก่บ้านแยก ยังสะท้อนถึงลักษณะการทำนายว่าเป็นตำราที่ให้ความสำคัญ คือ 1. การทำมาหากินและการเมืองการศึกสงคราม ซึ่งสะท้อนให้ถึงบริบทของพื้นที่และช่วงเวลาของสถานการณ์ในอดีตต่อพื้นที่ 2. การควบคุมทางสังคมผ่านความเชื่อเรื่องกระทำผิดผี ซึ่งเป็นอุดมการณ์ในการกำหนดความสัมพันธ์ทางสังคม 3. พิธีกรรมเรียกขวัญ พิธีเลี้ยงคิน ถือว่าเป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจของกฎเกณฑ์และเป็นตัวกลางในการโยงใยความสัมพันธ์ในสังคม

บ้านห้วยน้ำขุ่น พบว่าจะให้ความสำคัญกับเรื่องการค้าขายเป็นหลัก ตามมาด้วยบทบาทของผี ต่ออาการป่วยไข้ที่มีสาเหตุจากการกระทำผิดผีต่าง ๆ ที่ระบุไว้ตำรา ซึ่งพบว่ามี ผี ทั้งหมด 34 คน ด้วยกัน จำนวนของผีเหล่านี้ สะท้อนถึงความเข้มงวดของกฎเกณฑ์ในการควบคุมความสัมพันธ์ทางสังคม หากเปรียบเทียบกับตำราของพื้นที่อื่นแล้วอาจถือได้ว่าชาติพันธุ์ปลั่งบ้านห้วยน้ำขุ่นจะมีความเคร่งครัดในกฎเกณฑ์ทางจารีตมากกว่า

กฎเกณฑ์เหล่านี้แสดงออกมาในคำทำนายที่บอกถึงลักษณะอาการและผลจากการกระทำผิดผี จะพบว่ามีลักษณะไข้ไม่ถึงตายหรืออาจถึงขั้นตาย อย่างไรก็ตาม ก็พบว่าในตำราได้ระบุถึงวิธีการแก้ไขอาการไข้หรือต่อการกระทำผีเหล่านี้ ด้วยการทำพิธีกรรม เช่น การบวงสรวง การซื้อเครื่องมาสังเวย การซ่อมแซม เป็นต้น

ตำรากระดูกไก่บ้านห้วยน้ำขุ่น สามารถสะท้อนถึงลักษณะคำทำนายที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ 1. ด้านการค้า 2. การควบคุมทางสังคมผ่านความเชื่อต่อการกระทำผิดผี 3. พิธีกรรม ที่มีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือการเยียวยาอาการและเป็นพื้นที่ที่ทำให้ผู้คนตระหนักถึงการกระทำในสังคมให้เกิดความเป็นระเบียบ ซึ่งประเด็นนี้บ้านห้วยน้ำขุ่นมีความเข้มงวดค่อนข้างมาก

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับระบบการทำนายด้วยกระดูกไก่ทั้งสามฉบับที่สอดคล้องระหว่างพื้นที่ทางวัฒนธรรมศีลธรรมและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาตำรากระดูกไก่ทั้ง 3 ฉบับ ในประเด็นที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตทางวัฒนธรรม จะพบว่า ตำรากระดูกไก่เป็นเสมือนธรรมนูญของกลุ่มสังคมขนาดเล็ก ดังที่งานวิจัยชิ้นนี้พบว่าตำราดังกล่าว มีเนื้อหาคำทำนายที่เป็นลักษณะการชี้แนะหรือนำที่สำคัญ เช่น คำทำนายว่าด้วยเรื่อง “ดีและไม่ดี” ซึ่งคำว่าดี ไม่ดี จะเข้าไปอธิบายมิติต่าง ๆ เช่น เกี่ยวกับการค้าขาย การทำไร่นา หรือการสร้างบ้าน คดีความ การเดินทาง การเจรจา คำเหล่านี้จะอยู่ภายใต้กรอบคิดของชุดความเชื่อเรื่องดีและไม่ดี ซึ่งตำรากระดูกไ่มีบทบาทและอำนาจในการชี้นำในด้านต่าง ๆ เหล่านั้น

นอกจากนี้ ประเด็นการกระทำผิดผี พบว่าตำรากระดูกไก่เป็นลักษณะของข้อห้ามเสมือนกฎเกณฑ์ที่ควบคุมพฤติกรรม การกระทำต่าง ๆ ต่อพื้นที่ที่มีการระบุว่ามีผี ซึ่งจะเห็นได้ว่า เป็นอำนาจอย่างหนึ่งในการควบคุมและจัดระเบียบเชิงพื้นที่ แต่จะมีผลต่อการรับรู้พื้นที่เหล่านั้นมีความหมายอย่างไร ซึ่งเมื่อเป็นที่รับรู้ของผู้คนแล้ว ก็ทำให้เกิดเป็นระบบระเบียบในความสัมพันธ์ของผู้คนและพื้นที่ด้วย เช่น ชาวบ้านจะรับรู้พื้นที่ต้นน้ำห้ามใช้เพราะจะผิดผี แต่ในความเป็นจริงคือต้นน้ำในบริเวณดังกล่าวเป็นป่าที่ผลิตน้ำ ที่ให้มนุษย์บริโภค จึงห้ามไม่ให้เข้าไปตัดไม้ใช้ประโยชน์ หากเปรียบเทียบกับ การรับรู้เรื่องกฎจราจร เช่น เมื่อไฟแดงต้องหยุด ไฟเขียวสามารถขับไปได้ กฎจราจรเช่นนี้ก็เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในการจราจรบนถนนด้วยเหตุนี้ การกระทำผิดผีจึงเป็นลักษณะของการจัดระเบียบในสังคม

ประเด็นที่เป็นเชิงสัญลักษณ์ในการต่อยอดอำนาจของตำรากระดูกไก่ คือ พิธีกรรม ต่าง ๆ ที่มีระบุในตำราทั้ง 3 ฉบับ พิธีกรรมดังกล่าวถือว่าเป็นกลไกและเครื่องมือในการต่อยอดการมีอยู่ของผีต่าง ๆ ที่ควบคุมพฤติกรรมและความสัมพันธ์ของผู้คน ซึ่งพิธีกรรมในความหมายนี้ จึงเป็นพื้นที่ที่สร้างโยงใยของผู้คน ให้เกิดความสัมพันธ์และการเคารพต่อกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ ที่สำคัญคือเป็นการผลิตซ้ำเพื่อการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของ

ชาติพันธุ์ปลั่งอีกด้วย ฉะนั้นพิธีกรรม จึงเป็นภาพแทนขนาดใหญ่ที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของวิถีทางวัฒนธรรมของผู้คนใน 3 พื้นที่ผ่านตำรากระดูกไก่

ด้วยเหตุนี้ ตำรากระดูกไก่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปลั่ง จึงเป็นตำราที่เปรียบเสมือนคำสอนหรือธรรมเนียมอย่างหนึ่งในการจัดระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์แล้ว ทั้งนี้คำทำนายกระดูกไ้จะผูกโยงกับความเชื่อ ด้วยความเชื่อในกฎเกณฑ์ที่ควบคุมด้วยผีต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ตำรากระดูกไ้จึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชาวปลั่งเป็นอย่างมาก เพราะความเชื่อจะส่งต่อการปฏิบัติตามที่เคร่งครัด และการปฏิบัติตามตำรา จึงส่งผลต่อการดำรงอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ปลั่งอย่างเข้มข้นอีกด้วย ฉะนั้นตำรากระดูกไ้จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ปลั่ง

ประเด็นการทำนายเรื่องศึกสงคราม (อันตราย) ของตำรากระดูกไ้ โดยเฉพาะที่มีระบุใน ตำราบ้านแยกเป็นจำนวนมาก สามารถสะท้อนถึงคือ 1. ช่วงเวลาของการสร้างหรือการได้มาของตำรากระดูกไ้ในช่วงของการมีศึกสงคราม หรือมีอันตรายมาก 2. การทำนายเรื่องศึกสงคราม แสดงถึงความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างชุมชนหรือระหว่างเมือง 3. การทำนายเรื่องศึกสงครามของตำรากระดูกไ้ยังสัมพันธ์กับอำนาจในการชี้แนะว่า เช่น ทำนายว่าการทำศึกจะชนะหรือแพ้ อย่างไรก็ตาม การทำนายเรื่องศึก ส่งผลให้ชาวบ้านตื่นตระหนกและมีความกลัว มีการเตรียมพร้อมอยู่ตลอดเวลา และจะมีผลให้เกิดความสามัคคีและการรวมกลุ่มของผู้คนให้เหนียวแน่นมากขึ้นอีกด้วยรวมถึงการใช้อำนาจของผู้นำชุมชน ในการเกณฑ์ไพร่พลในการทำศึกสงคราม

การศึกษาพบว่าในพื้นที่ของตำราที่แตกต่างกันในสามพื้นที่นั้นเมื่อนำมาศึกษาในกรอบแนวคิด Henri Lefedvre เรื่องพื้นที่ทางสังคมนั้นสามารถแยกแยะความแตกต่างของตำราการทำนายได้เป็นสามระดับในเรื่องประเด็นพัฒนาการทางสังคมที่แตกต่างกัน ในเรื่อง พื้นที่ทั้ง 3 รูปแบบ

ในพื้นที่ทางกายภาพนั้น ที่ บ้านแยกนั้นไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน และมีเรื่องการศึกษาที่ต้องเคลื่อนย้ายหรือใช้อำนาจผู้นำเป็นอำนาจสูงสุด มีแต่การค้าและไม่มีเรื่องการผลิตทางเกษตรกรรม ส่วนหนองหลวงนั้นมีของเขตแบบชุมชนยังชีพมีการผลิตทางการเกษตรและการค้า ส่วนบ้านห้วยน้ำซุ่นนี้มีของเขตในระดับเมืองที่ซับซ้อนมีการปลูกพืช ผลไม้ ที่ใช้ในครอบครัว

ในพื้นที่ด้านจิตใจปัจเจก จะพบว่า ในประเด็นผีและพื้นที่ของผีที่ใช้ในการควบคุมสังคมชุมชน ซึ่งจะพบว่ามีความแตกต่างของจำนวนผีในแต่ละตำราที่แสดงถึงความซับซ้อนของการกำกับคุณธรรมจริยธรรมในชุมชนที่แตกต่างกัน

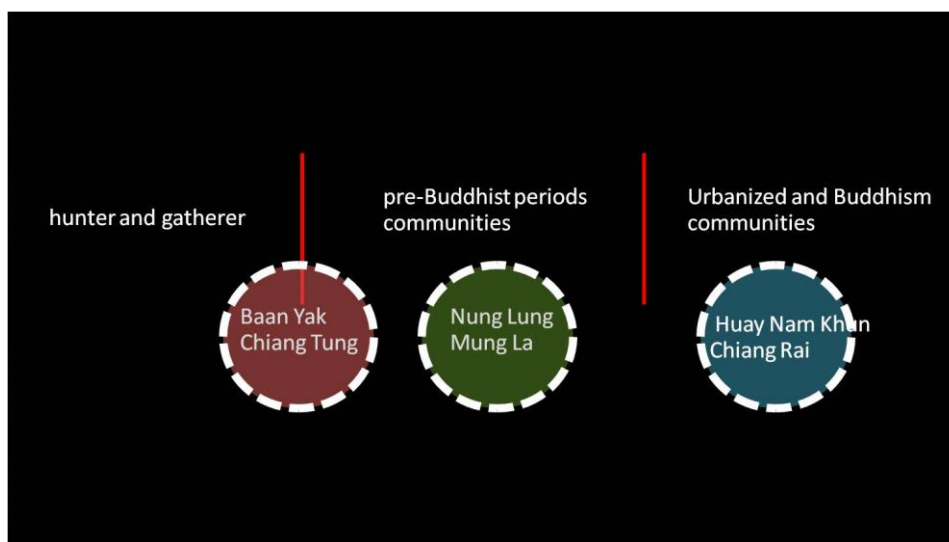
ในพื้นที่ทางสังคมจะพบว่าความซับซ้อนในการแก้ปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นจากระบบผีต่างๆแตกต่างกัน ในบ้านแยกจะไม่มีกรณีการทำผิด บ้านหนองหลวง จะแก้การกระทำผิดด้วยพิธีกรรมขนาดเล็กระดับครอบครัว แต่สำหรับบ้านห้วยน้ำซุ่นการแก้การกระทำผิดนั้นต้องเป็นพิธีกรรมระดับเมืองที่ต้องมีหลายครอบครัวมาร่วมมือกันทำ

ทั้งสามพื้นที่นี้แสดงถึงพัฒนาการทางสังคมจากตำราการทำนายกระดูกไ้ที่แตกต่างกันโดยบ้านแยกนั้นเป็นชุมชนขนาดเล็กที่ต้องเคลื่อนที่ย้ายถิ่นมีการผลิตแบบยังชีพ บ้านหนองหลวงนั้นเป็นชุมชนที่เพิ่งเริ่มตั้ง

ถิ่นฐานและทำการเกษตรแบบไร่หมุนเวียนทำให้ไม่มีขอบเขตพื้นที่ชัดเจน ส่วนบ้านห้วยน้ำซุ่นนั้นเป็นสังคมเมืองที่มีความซับซ้อนของพื้นที่และการผลิตทางการเกษตรที่ใช้ที่ดินแบบเข้มข้น

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้สามารถสรุปได้ถึงความแตกต่างระหว่างตำราทั้งสามฉบับทั้งที่เป็นตำราที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน แต่ต่างกันในส่วนพื้นที่ ถึงแม้ว่ารูปตัวทลายจะมีความเหมือนกัน จำนวน 42 ตัวทลาย จาก 3 ฉบับ แต่คำทลายไม่ได้เป็นเรื่องเดียวกัน ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า รูปแบบของกระดูกไก่อ้นั้นสามารถซ้ำกันได้ แต่ความหมายนั้นเป็นไปตามบริบทของพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้สามารถใช้แนวคิดเรื่องพื้นที่ทางวัฒนธรรมของ Henri Lefedvre มาเป็นกรอบการศึกษาทำให้เห็นระบบความสัมพันธ์ในโครงสร้างการทำนายในตำราทั้ง 3 ฉบับ เมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับการพัฒนาการทางสังคมของแต่ละชุมชนพบว่าพื้นที่ทางวัฒนธรรมแต่ละหมู่บ้านจะมีลำดับการพัฒนาการที่แตกต่างกัน¹ ดังนั้น ในส่วนของบ้านแยกนั้นเป็นตำราที่เหมาะสมกับชุมชนที่กำลังเปลี่ยนจากกลุ่มคนที่เก็บของป่าล่าสัตว์มาเป็นการเริ่มการเพาะปลูกที่ใช้ระบบไร่หมุนเวียนในการผลิตมีเทคโนโลยีในการจับไก่อ้นสามารถนำไปมาเป็นไก่อ้นได้เพราะการทำนายต้องใช้ไก่อ้นมาทำนายเท่านั้น ซึ่งจะพบว่าบ้านแยกนั้นมีการทำนายเรื่องการศึกษาจำนวนมากเพราะต้องใช้อำนาจผู้นำการจัดการผู้คนให้เกิดระเบียบแบบแผนมากกว่าการสัมพันธ์ด้วยเศรษฐกิจ ในส่วนของหนองหลวงนั้นเป็นตำราที่เหมาะสมกับชุมชนที่สัมพันธ์กับการค้าและการเพาะปลูกแบบไร่หมุนเวียน ในส่วนของห้วยน้ำซุ่นจะเป็นตำราที่เหมาะสมกับชุมชนขนาดใหญ่แต่ยังไม่เป็นเมืองมีขอบเขตและทรัพยากรส่วนบุคคลเป็นชุมชนที่เปลี่ยนจากการทำไร่หมุนเวียนมาเป็นการผลิตที่ใช้ที่ดินแบบเข้มข้น

¹ ตำราทั้งสามไม่ได้บอกถึงอายุของตำราและไม่สามารถบอกถึงวิถีชีวิตของชุมชนได้แต่เป็นการที่วิเคราะห์ถึงตำราที่เหมาะสมกับชุมชนแบบใดเท่านั้น

ในความเชื่อมโยงที่เหมือนกันของสังคมที่วิเคราะห์ได้จากตำรา ก็พบว่าตำราทั้งสามเป็นตำราที่ใช้ในกลุ่มคนที่ยังไม่ได้นับถือศาสนาพุทธและยังไม่ได้พัฒนาชุมชนที่เป็นส่วนหนึ่งของเมืองขนาดใหญ่เพราะคำทำนายเหล่านี้เป็นคำทำนายที่อาจกล่าวได้ว่าเปรียบเทียบ กฎเกณฑ์ของชุมชนขนาดเล็กที่ใช้ยึดโยงการอยู่ร่วมกัน

ดังนั้นตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ของกลุ่ม ปลังที่ได้เปรียบเทียบระหว่างสามพื้นที่นั้นคือสิ่งที่แสดงพัฒนาการทางสังคมผ่านกฎเกณฑ์พื้นฐานที่ได้กำหนดขึ้นจากการใช้ระบบผีเพื่อการลงโทษและสิทธิแห่งอำนาจนั้นมาจากการใช้ไก่เป็นตัวเชื่อมโยงกับสิทธิอำนาจนั้น

บรรณานุกรม

- เกรียงไกร เกิดศิริ. 2551. พுகาม: การก่อรูปของสถาปัตยกรรมจากก้อนอิฐแห่งความศรัทธา. กรุงเทพฯ : อูษาคเนย์
- ขวัญชีวัน บัวแดง. 2541. การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนกะเหรี่ยง: กรณีศึกษาหมู่บ้านใน
อำเภอ แม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. 2555. ปรีศนาวงศาคุณาญาติ “ลัวะ”. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
(องค์การมหาชน)
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. 2527. ผีเจ้านาย. เชียงใหม่: ศูนย์หนังสือเชียงใหม่
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2542. วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะและความเป็น
อื่น. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก.
- ณัฐวี ทศรัฐ. 2540. ละว้า: พิธีกรรมและประเพณี. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนา
ชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐพงศ์ จิตนิรัตน์. 2548. รหัสชุมชน: พื้นที่ อัตลักษณ์ ภาพแทนความจริงและหลังสมัยใหม่. สงขลา :
มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ทวี สว่างปัญญากร. 2533. พงศาวดารเชียงตุง :มปท.
- พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง. 2549. “ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ บ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย” ใน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกจากพิธีกรรมและคติความเชื่อในกลุ่ม
ชาติพันธุ์ จังหวัดเชียงราย. เชียงราย : โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์อารยธรรมลุ่มแม่น้ำโขง สำนักวิชา
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
-
- 2550. บทบาทและพิธีกรรมของการทำนาย ที่มีต่อการดำรงชีวิต
ของกลุ่มชาติพันธุ์ ลัวะ ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ได้รับ
ทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. 2550.
- ไพโรจน์ ไชยเมืองชื่น. 2543. “ความหมายของพื้นที่ในลัทธิพิธีทรงเจ้าเข้าผีเมืองลำปางความหมายของพื้นที่
ในลัทธิพิธีทรงเจ้าเข้าผีเมืองลำปาง”, ใน ลำปางในมิติทางวัฒนธรรม. ไพโรจน์ ไชยเมืองชื่น (บก.).
ลำปาง: สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏลำปาง.
- อะกิโมโนะโนะมิยะ ฟูมิโอะ. 2550. “ไก่อ กระบวนการพัฒนาจากไก่อป่าเป็นไก่อบ้าน”, ใน ไก่กับคน: จาก
มุมมองชีวชาติพันธุ์วิทยา. อะกิโมโนะโนะมิยะ ฟูมิโอะ (บก.) กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ยศ สันตสมบัติ. 2551. อำนาจ พื้นที่และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์การเมืองวัฒนธรรมของรัฐบาลชาติใน
สังคมไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

ระวีวรรณ โอฬารรัตน์ ภูมิ, 2555, หน้า ๑๖: ว่าด้วยสถาปัตยกรรม การออกแบบ และสภาพแวดล้อม

วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับที่ 27 ประจำปี
การศึกษา 2555 หน้า 92

ลมูล จันทร์หอม. 2550. **ตำนานม้งราย และตำนานเชียงใหม่-เชียงตุง**. เชียงใหม่: สุทินการพิมพ์.

วิจิตร ว่องวาริทธิย์. 2549-2550. การจารึกความทรงจำของท้องถิ่น: สิ่งที่ปรากฏใน “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์”,
ไทยคดีศึกษา 4(1): 84-131.

ศิริพร ณ ถลาง. 2548. **ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ:
โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สนั่น ธรรมธิ. 2553. **สัตว์เมืองเหนือ ความเชื่อโบราณ**. เชียงใหม่: นันทกานต์กราฟิเคิลการพิมพ์

สันต์ สุวรรณภินันท์. 2552. “ปัญหาและความรู้ของที่ว่าง: ศึกษาจากทฤษฎีที่ว่างด้วยที่ว่างของฮอริ เลอ-
แพร่และมิเชล เดอ แซร์โต”, **รัฐศาสตร์สาร รัฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ 60 ปี/รัฐศาสตร์สาร 30 ปี**. (2)

_____. 2557. “พื้นที่ทางสังคม”: การผสมผสานของพื้นที่กายภาพและนามธรรม”, ใน
ว่าด้วยทฤษฎีทางสถาปัตยกรรม: พื้นที่สาธารณะและพื้นที่ทางสังคม สันต์ สุวรรณภินันท์ (บก.).
เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สุกัญญา สุฉายา. 2549. **ไถ่เสียงหายตัวแรกจากตำนานชนชาติไทย: การตีความตำนานในความสัมพันธ์
ระหว่างมนุษย์กับไถ่จากพิธีกรรมและคติความเชื่อในกลุ่มชาติพันธุ์จังหวัดเชียงราย** : โครงการ
จัดตั้งพิพิธภัณฑ์อารยธรรมลุ่มน้ำโขง.

_____. 2556. **ไถ่แสง** : ไถ่เสียงหายตัวแรกในตำนานปรัมปราของชนชาติไท ใน

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

สุพิน ฤทธิ์เพ็ญ. 2541. **เขมรรัฐนครเชียงตุง**. เชียงใหม่: วัดท่ากระดาศ.

สุริยา รัตนกุล. 2539. **พิธีกรรมในศาสนา**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุวรรณา เกรียงไกรเพชร. 2544. **13 เผ่าลาวตอนใต้: วิถีชีวิตและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัย
ภาษา และวัฒนธรรมในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.

สุวิไล และคณะ. 2547. **แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

อะกิมิชิ โทะโมะยะ. 2550. “การใช้ไถ่เสียงหายตัวกับโลกพิธีกรรม”, ใน **ไถ่กับคนจากมุมมองชีวิตชาติพันธุ์**

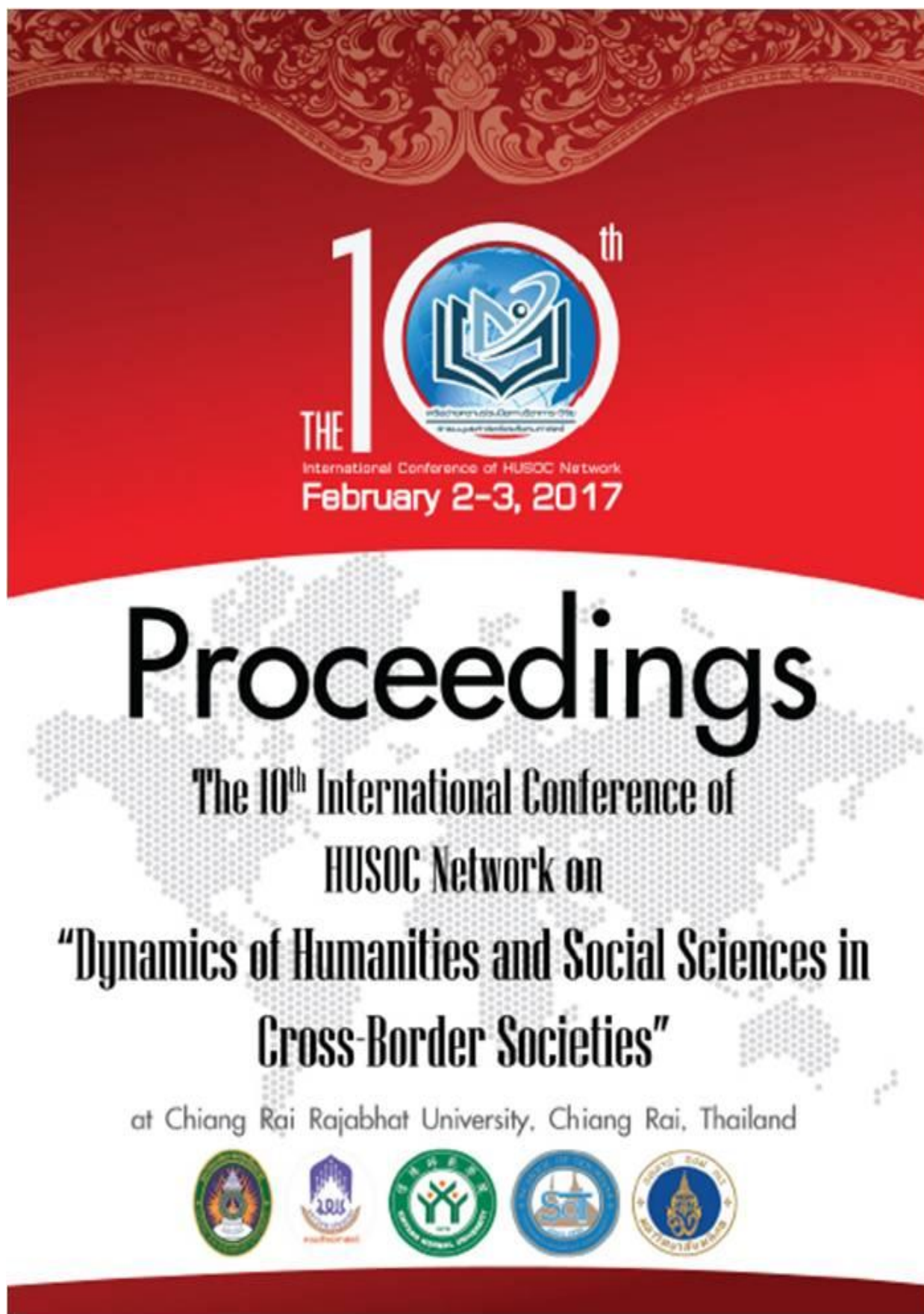
อะกิมิโนะโนะมิยะ ฟูมิโตะ (บก.) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อมรินทร์

อภิญา เพื่องฟูสกุล. 2543. “พื้นที่ในทฤษฎีสังคมศาสตร์”, **สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 12(2):
65-101.

อนุกุล ศิริพันธุ์. 2552. **พุทธศาสนาในเชียงตุง ใน รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบศิลปกรรม
ทางพุทธศาสนาของชุมชนไทเมืองเชียงตุงรัฐฉานสหภาพมาและชุมชนแม่ทะจังหวัดลำปาง**

- อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. 2531. **หนังสือปริวรรตจากคัมภีร์ใบลาน ชุดตำนานเมืองและกฎหมาย: เอกสารลำดับ 8-15** เชียงใหม่: วิทยาลัยครูและคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. 2535. **ล้านนาในมิติทางวัฒนธรรม**. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรัญญา ศิริผล. 2548. **“คนพลัดถิ่นกับการกลาเป็นสินค้า”: ประสบการณ์ชีวิตของชุมชนไทใหญ่กับการค้า แรงงานในมิติทางสังคมบริเวณชายแดนไทย-พม่า: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- อุตร วงษ์ทับทิม, 2554 **พลวัตชุมชนละว้าน้ำโขงและสาละวิน** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาและพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- Appadurai, Arjun. 1990. **“Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy”**. In Mike Featherstone (Ed.). *Theory, Culture and Society*, Vol.7.
- Elden, Stuart. 2004. **Understanding Henri Lefebvre: theory and the possible**. London: Continuum.
- Hayami, Yoko. 1998. **“Internal and External Discourse of Communalism, Tradition and Environmental: Minority Claims on Forest in the Northern Hills of Thailand”**. Southeast Asian Studies 35(3): 558-576.
- Lefebvre, Henri. 1991. **Production of Space**. Oxford: Blackwell.
- Lefebvre, Henri. (2005). **The Production of Space**. Translated by Donald Nicholson – Smith. UK : Blackwell Publishing

ภาคผนวก 1
บทความเผยแพร่

CUTURAL SPACES BASED ON THE COMPARISON OF CHICKEN BONE DIVINATION SCRIPTS FROM THREE VILLAGES¹

Cherdchat Hiranro², Assaree Mahama³ and Pollavat Prapatpong^{4*}

Abstract

The objective of this research was to study the chicken bone divination scripts in ethnic groups of people, Plang (Tai lauy, Lua). These scripts are existing in different three areas that are in Bann Huay Num Khun, Mae Fah Luang district, Chiang Rai province, and another two villages in Myanmar which are Bann Yak, Keng Tung city, Shan State and Bann Nong Luang, Mah city, the 4th Autonomous Region, Mong La city, Shan State. The methodology used in the study was documentary research by rotating those three scripts among them and used application software in organizing data of pictographic and words of prophecies for comparison purpose. The concept framework of cultural spaces of Henri Lefebvre was applied for data analysis.

The result of study was found that chicken bone divination practices have been widespread among ethnic groups in Mekong basin but chicken leg bone divination which was recorded as a scripts were found among ethnic groups of Tai people. The scripts in the study belong to ethnic groups of people who speak Mon and Khmer languages. They are originally people who lived in upper Mekong basin before ethnic groups who speak Tai language became into power in this area. From the study, it can be linked to the idea of the earlier studies that chicken was referred to power and from the chicken bone divination scripts revealed the prophetic authority which could be considered as social rules especially in a small community. In term of cultural spaces, it could be considered into

¹ This article is partial of result study of the research project entitled “ PLANG Ethnic Group Cultural Space Comparison of the Chicken Bone Manuscript from Three Villages in Chiang Rai and Shan State Myanmar “ which was funded by National Research Council of Thailand (NRCT) and The Thailand Research Fund (TRF) and it was a sub-project under the project of Human-Chicken Multi-Relationships Research Project-H.I.H Prince Akishino’s Research under the Royal Patronage of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn (HCMR II)

² Lecturer, School of Liberal Arts, Mae Fah Laung University

³ Researcher, in charge of assistance research of the research project

⁴ * Corresponding Author, Lecturer, School of Liberal Arts, Mae Fah Laung University, Head of the research project, email : pollavat.pra@mfu.ac.th

three kinds, physical space, minded - space within each individual and social space which governed by ghost (Phi) or sacred spirit systems. Sacred spirits were similar to social ethics and moral authorization. From the chicken bone divination scripts comparison perspective, it found that the scripts from Bann Yak indicated the inhabitants were the groups of people who had escaped battles and war. It indicated the situation of insecure community which was corresponded to community history mentioning that It was an original and old community which people escaped from Praya Mangrai who came to rule Keng Tung. The scripts of Bann Nong Luang had the content related to the way of community economic life and homestead building. For Bann Huay Nam Khun, the script had a complicated prophecy. Its prophecy showing of the community as being a huge one whose territory was perceivable with its principles and rules mostly governed by variety of sacred spirit systems. All of the three chicken bone divination scripts, It reflected the differences in size, type and development of community which could be classified into 3 levels. That were Bann Yak was considered as a community being beyond hunting and seeking things from forests, Bann Nong Luang was considered as a subsistence agricultural community and Bann Huay Nam Khun was considered as a large community.

Keyword : Chicken bone divination scripts, cultural spaces, Plang ethnic group

1. Introduction

Chicken bone divination has been long performed in daily life among groups of people in the area of Mekong Basin (Terwiel, 1980; Kriangkraipetch, 2001). Owing to the belief of ethnic group of Tai people, chicken is a symbolic of (Sudchaya, 2001, 2013, certain parts of chicken could be referred to certain kinds of power. The study of relationship of human and chicken has been continue conducted since the past to the present (2017) and it became significant in 1914 from the research project of Human-Chicken Multi-Relationship (HCMR). It was remarkable that their relations were changed in aspects of production and land usage. In term of having chicken for food consumption, human had to have cultural technology development in animal catching tools especially in wild agile chicken catching for food. So in the earlier period as a society of wild products from forests collecting and hunting, people could not consume wild chicken at all. They could do that and have

chicken raised when society was became a crops-rotation society which making cultivated area overlap with the area used to be the area for wild chickens. This situation was increasingly encouraging of human to be close to wild chickens due to human cultivation advanced toward the area of wild chickens (Prapatpong, 2010, pp. 191-207).

Figure 1 Chicken bone divination

The belief in chicken and power as well as chicken divination have continued in various ethnic groups. Even there have various predictions based on different parts of bones and organs. Chicken leg bones divination can be so far considered as a recorded script. The study of chicken leg bone divination was first conducted by Renu Wichasilp (Vichasilp (n.d.) which was the collection study of the scripts in the group of Tai family languages such as Tai Lue, Tai Yai, Tai Ahom. It was considered as a first step of script study in the branch of language and literature. It was later there was a study of chicken leg bones script of divination in the language group of Mon- Khmer. It was used among ethnic group of Plang people (Tai Doi or Lua). In an aspect of Social Sciences academic, ethnic group of Plang spoken people, it was found there was a chicken bone divination script in Tai Khen and Tai Lue instead of their own sound of language. The study at Bann Huay Nam Khun, Mae Fah Luang district, Chiang Rai it was discovered that, chicken bones divination, the augury chicken used had to be the one specific for the sacred spirit at that particular area according

to the belief of the certain physical area of territory belong to the certain sacred spirit in the community. Moreover, the person who performed the prediction had to be the person in some transition process of life or event, for example, in the process of building the new house, getting marriage, taking a distance trip or a journey, getting a new job, getting a promotion etc. Then there were some comparison study to arrange the level of chicken bone prediction. It was found that the prediction of each ethnic group had relation with mode of life and community with differences in development of each community including with the belief and religion systems (Prapatpong, 2010, pp. 191-207).

Figure 2 Chicken bone divination manuscript

This research was to extend the previous result of the study of Plang spoken group of people. It was based on the assumption that it was the ethnic group which could be traced of linking to the group of people whose mode of living development from gathering things from forest and hunting to crop rotation as well as the development of the society from believing in ghost (Phi) or sacred spirit to Buddhism. Those three communities which were the target areas of the study having the differences in terms of society development and history via the chicken leg bone divination scripts. The collecting data were conducted from two villages in Shan State, Myanmar to which comparing of the three copies of chicken leg bone scripts. Those scripts were from three different areas. The first one was from Bann Huay Nam Khun, Mae Fah Luang district, Chiang Rai, the second one was

from Bann Yak, Keng Tung city, Shan State, Myanmar and the third one from Bann Nong Luang, Mah city, the Tai Autonomous Region, Shan State, Myanmar.

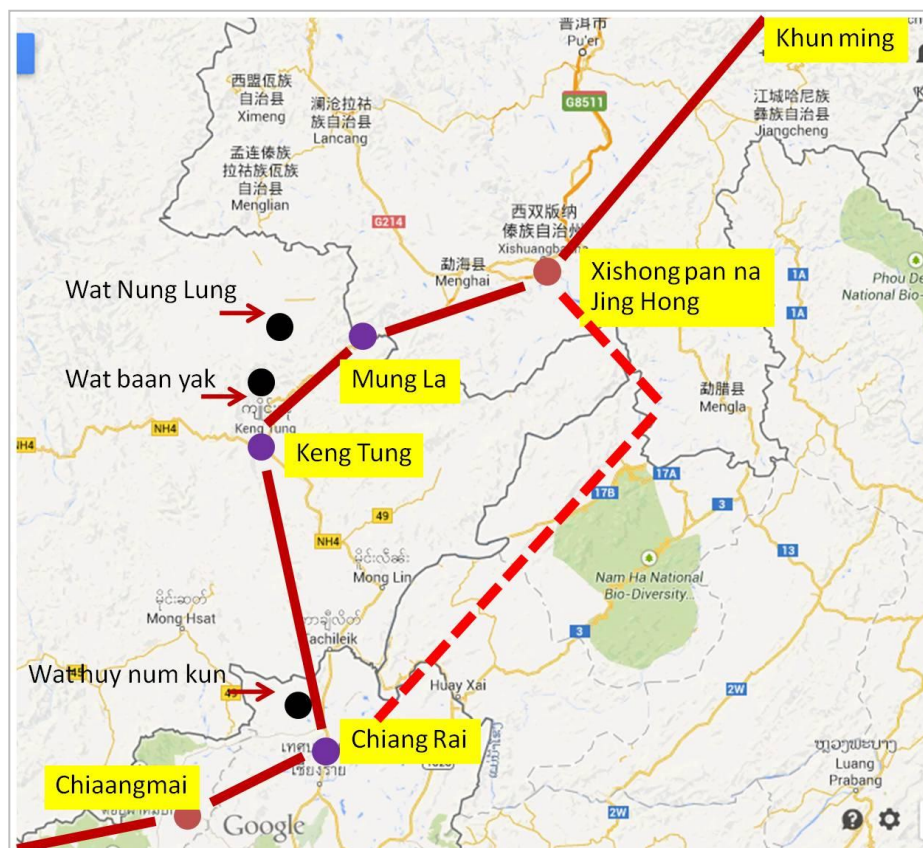

Figure 3 The scripts were from three different areas Bann Huay Num Khun , Mae Fah Luang district, Chiang Rai province, and another two villages in Myanmar which are Bann Yak , Keng Tung city, Shan State and Bann Nong Luang, Mah city, the 4th Autonomous Region, Mong La city, Shan State.

2. Objectives

1. To compare study the three copies of the chicken bone divination scripts of the three ethnic groups.
2. To investigate the relationship between human and the three copies of the chicken bone divination systems in terms of cultural spaces and their environment.

3. Research Methodology

Data collecting of these chicken bone divination scripts have been conducted since 2004 by starting studying the script of Bann Huay Nam Khun and having a field work to collect data at Keng Tung and Mong La city. From those scripts had to be interpreted from Tai lue characters into Thai, but there were some cases they could not be done because they were in Plang language. That why researchers had to go to the village where Plang people were living for having that script interpreted. This village was in Chiang Rai where these group of Plang people migrated from Bann Nong Luang and Bann Numyua, Mah town, Myanmar. The reason to choose the scripts from those three villages was that there was not known of any chicken bone divination script comparative study among Mon and Khmer spoken people. It was only found in Tai spoken people. From this research survey of the villages in the area of Shan State, the scripts were found in only those two villages. After that it had to have an expert interpret, recheck and compare them in terms of similarity or differences among the scripts by using of the taxonomy and the concept framework of cultural spaces of Henri Lefebvre (Lefebvre, 1991, 2005).

4. The Study Result

4.1 Plang ethnic group

Plang ethnic group in Thailand called themselves “Lua” or Tai Doi. They are scattering living along Thailand and Myanmar’s border around the area of Bann Huay Hin Phon, Mae Chan district, Bann Huay Nam Rin Mae Sai district and Huay Nam Khun Village, Mae Fah Luang district. In term of population number, they are the second large ethnic group from Tai Yai group at Huay Nam Khun with their own spoken language. There was an evidence of document showing of the village settlement and mentioning that there was a group of Tai Doi who called themselves “Plang”

At Huay Nam Khun village, There are other ethnic group called themselves “Lue” whose their language can considered as one the language in the group of Mon and Khmer which is called Austroasiatic languages and it is also Plang language belongs to. Most of these people who speak this language living in the Yunnan area in China. Some of them migrated to Keng Tung, Shan state in Myanmar then moved to Chiang Rai, Thailand. In 1967 there was not many people who could speak this language in Thailand. Plang language can

be classified into another 7 dialects as Toj, Jong Moi, Sateng, Bam Yong, Konma, Pang Loshi and Kon Klang.

Plang people who lived in Huay Nam Khun told the story of the journey to Thailand that they were the group of people who came from Meng Kon Toj in Xishuangbanna, China and in 1961 Some of them migrated to Ken Tung, Shan State, Myanmar. They lived there for 3 years and later moved into Thailand at Bann Pha Taek, Mae Sai district, staying there for 2 years. In 1966, There was the first group of Plang who moved and settled down in Bann Huay Nam Khun and integrated with the group of Tai Yai (Suwannawat, 2003, p. 7)

From the study survey, along the ancient trading route starting from Chihong or Xishuangbanna, China to Sam Tao, Mong Lah, Mong Mah, Keng Tung, Shan State, Myanmar, there were some of Plang villages. Each of them had Buddhist places which could be said that Plang people had some faith in Buddhism. For the case of Bann Yak village, there was a history of Plang settlement in the village that they were chased away from Ken Tung to this highland by Paya Mangrai. This group of people used to be in charge of tax collecting for King of Keng Tung and some of them even used to work for the King's treasury in Keng Tung. They were recognized as faithful and honest people. Now a day, some Plang families are still taking care the house of Keng Tung Royal inheritance. Plang people could be considered as a partial of Royal economy society as well as a partial in the ceremonial practices when Keng Tung Prince ascended to the throne, by keep them in the Treasury Hall, then later chasing them away. It was similar to the practice of Lua people in the Kingdom of Lanna. When during the Keng Tung's Songkran festival, these people were in charge of drum beating for ceremony all day and night. It showed that even Plang people spoke different language from Keng Tung Royal group and Tai Khen which was the majority group of people there, they could be considered as a necessary part of the the Keng Tung Royal empowering structure in terms of economic and ritual practices (Prapatpong, 2010).

For the ethnic group of Plang people and Lua in the Kingdom of Lanna, there was no ethnic relation even their languages used could be classified as the same root. Lua people in Thailand had a respect for Khun Lung Wilang Ka who was the king in the legend, whereas Plang group had no connection with that legend. Plang were called themselves as "Plang" since when they lived in Xishuangbanna, Yunnan, China then they scattering lived

along the ancient trade route from Kunming in Yunnan, Xishuangbanna, Sam Tao, Mong Lah, Mong Mah, Keng Tung, Chiang Rai, Chiang Mai, Tak, and to Mottama. Tai Yai called Plang people as Tai Lauy or Tai Doi (Prachuabmaoh et al., 2012, pp. 67-73).

4.2 The Comparison study Result of The Prophecies of the Three Chicken Bones Scripts

In aspects of cultural spaces and the prophecy (Henri Lefebvre)

4.2.1. Physical spaces

- House Spaces

From the important key words of prophecies related to physical spaces, It was covered that the script that related to internal of the house most out of the three scripts was from Huay Nam Khun, the second one was from Bann Nong Luang. There was nothing related to internal spaces of the house from the script of Bann Huay Yak. Most of the words found were similarity, for example, the door, the later, over the door, bed, stove, middle of the house, corner of the house and under the house. Those words were mentioned when related to the wrongdoings manners which were considered violating the sacred spirits. It was practically implied that doing against norm of practices of the house space as well as norm of appropriate practices and manners towards members of the family or residents of the house.

According to the repeatedly words and pictographic of predictions in three copies of the scripts, they could be classified as following numbers of them.

From Bann Nong Luang. For the spaces of the house, there were 5 of them of the house doors, 4 of the ladders, 1 of the house corner, 1 of the bed room, 2 of the spaces under the house and 1 prediction word or pictographic of these following, house post, drinking water pot, beside of the house, and the edge of wooden boards.

From Bann Yak. There was no prophecy word related to house space.

From Bann Huay Nam Khun, It was found that there were 4 of them were ladder bases, 1 of ladder, 1 of the top of a ladder, 2 of the main door, 2 of the top of the doors, 3 of stoves, 4 of the top of the mattress, 2 of the middle of house spaces, 1 of the spaces under the house, 1 of the spirit of the house.

- Spaces for daily living and earning ,farming and trading

From the important key words of prophecies of pictographic, It was found that all three scripts emphasized on the spaces of the way of earning and living such as farming spaces, trading and producing. They were showing in pictographic of chicken bones prophecies as following.

From Bann Nong Luang. There were 51 of pictographic prophecies related to trading and 30 of them for farming.

From Bann Yak , It was found that there were 42 of them related to the ways of earning and living, and 6 of them for trading.

From Bann Huay Nam Khun . There were 49 of them related to trading and 1 of them for banana, sugar cane and other trees growing.

- Spaces of environment, forest, pond and three.

From the three scripts, the spaces of Bann Nong, Bann Tak and Bann Huay Nam Khun , It was found that there were some similarity and repeatedly of pictographic of predictions such as three, water and stream creek, small stream, waterside, downstream with cogon grass and termite hill. These words and pictographic predictions were mostly found from the script of Bann Huay Nam Khun Bann Nong Luang and Bann Yak respectively. They could be divided as following.

From Bann Nong Luang, for the predictions related to environment consisted of 3 of them for threes and Bo threes ,5 of them for water and ponds , 2 of them for streams, 3 of them for channel of water, 1 of cogon grass, 1 of farming, 3 of them for termite hill, 1 of top of pool dike and 1 of waterside.

From Bann Yak. The prediction related to environment, one pictographic prophecy was found. It was referred to a big three.

From Bann Huay Nam Khun . The prophecy related to environment , they were pictographic of predictions as follows; 5 of them for wells, 1 of termite mill, 2 of them for water channels or rivers, 2 of them for watersides, 1 of downstream, 2 for them for thick forests, 1 of irrigation ditch.

4.2.2 Internal minded Space of individual

- Comparison among victims by sacred spirits (phi, ghost) and their remedy of correctness (good spirit/bad spirit)
- Sickness or illness
- Correctness or remedy

From studying of the three copies of the scripts, it was found that phi or secrete spirits in ethnic group of Plang 's beliefs. The sacred spirit or phi was a system which was related to and had relation with their ancestors and physical spaces, in addition, had an influence on governing over their daily ways of lives. The 3 scripts showing variety of phi or sacred spirits as following.

Figure 4 The comparison of sacred spirits (Phi) names according to the three copies of the scripts

Various sacred spirits (Phi) of the 3 copies of the scripts		
Bann Nong Luang	Bann Yak	Bann Huay Nam Khun
1. Phi Lung Ta	1.Phi Arak and Phi Arak	1.Phi Lung Ta
2.Phi Pu Ya Ta Yai	Tawan Ook	2.Phi Pu Ta Ya Yai
3..Phi Rai Na	2. Phi Ruean	3. Phi Lung Pu
4.Phi Lam Huay	3. Phi Phai Bida	4.Phi Mae Kong Kin
5. Phi Rong Nam	4. Phi Banpaburut	5. Phi Poo Ya Ta Yai
6. Phi Bor Nam	5.Phi Man Han.	6. Phi Phai Mae
7. Phi Nam	6. Phi Raiy	7. Phi Roong Taiy Nam.
8.Phi Ruen Phai	7. Phi Mai Yai	8. Phi Chom Bluank
9. Phi Sue Bann	8. Phi Mae Man	9. Phi Mai
10.Phi Pratoe Ruean		10. Phi Rong Nam
11.Phi Bandai Lang		11. Phi Tee Don
12 Phi Chao Ruean .		12. Phi Muang Fai
13.Phi Tewada Nai Ruaen		13. Phi Khan Kao
14. Phi Mod		14.Phi Hua Bandai
15. Phi Mor		15.Phi Tai Toon Ruean
16 Phi Tao		16. Phi Teen Bandai

17. Phi Prai Mai Ruean 18. Phi Kradueng Tam Khao 19. Phi Tai Bann 20. Phi Pa Cha 21. Phi Dip 22. Phi Arak 23. Phi Wat Rang 24. Phi Sapan 25. Phi Chom Bluank 26. Phi Ton Mai 27. Phi Kaui Yam Poo Wan Poo 28. Phi Hoo Lah 29. Phi Rai		17. Phi Tao Fai 18. Phi Sieaw Ruean 19. Phi Ruean 20. Phi Sieaw Muang 21. Phi Tee Soong 22. Phi Lak 23. Phi Pa Cha 24. Phi Muang 25. Phi Hon Nuea 26. Phi Sapan 27. Phi Tang Luang or Phi Mae Nam 28. Phi Arak 29. Phi Tao Paya
Various sacred spirits (Phi) of the 3 copies of the scripts		
Bann Nong Luang	Bann Yak	Bann Huay Nam Khun
30. Phi Prai 31. Phi Bauk		30. Phi Pad Tee Nueng 31. Phi Peesat 32. Phi Rai 33. Phi Tee Liang

According to the study of the three copies of chicken bone divination scripts, most of the names of phi or sacred spirits mentioned in them had the similar names. Only a few of them were different and the number of sacred spirits of the script of Bann Yak was not many. The difference in the number of them was reflected the complexity of society in aspects of morale and ethics in social directing and controlling.

However, from the study, If there was sickness occurring because of some violation against Phi, it was mentioned that the degree of illness would be at 4 levels that were minor illness, medium, almost die and the level of passing away. In the script mentioning about the way to remedy by performing of ritual practice, such as ceremony of well-being by calling back spirit that lives within each person, worship ceremony for spirits, perform a

long life ceremony, ceremony of making merit, ceremony of ordination as a novice in Buddhism, ask for forgiveness perform and perform of dispel bad luck.

Among the variety ways of correctness performing for wrongdoings against sacred spirits, It was found that at Bann Nong Luang had at most variety of them, at Huay Nam Khun had a hugh ceremony, and at Bann Yak had only a ceremony of well-being by calling back spirit that lives within each person and ceremony for sacred spirit worship.

4.2.3 Social spaces

- Comparison of Cultural life of prophecy

At Bann Nong Luang. Trading and economic way of living were main emphasized as well as there were social norm and practice was governed by variety of sacred spirits or phi systems. This research study was found that, there were 31 sacred spirits (phi). They had influences on manners, performances and relationship among Plang people. All phi systems could be compared as social rules and regulations of people in daily lives. They were existing as forbidden rules and against wrongdoings, for example, the prediction of sickness because of wrongdoings against Phi Suea Bann. Furthermore, in the script also pointed to the way to correct those wrongdoings such as performing a long life ceremony, ask for forgiveness ceremony, making a merit practice, or being a chair of the ceremony in a Buddhism novice ordination.

The script of chicken bone divination of Bann Nong Luang could be reflected the prediction on cultural lives of Plang people in Bann Nong Luang classified into 1. Mode of production, trading and way of earning 2. Phi as a social rule governing social relations among society members. 3. Practices or ceremonies of beliefs as social symbolic of controlling.

Bann Yak, It was found that, the script of prediction was emphasized on the way of earning and living and battle. The prophecy related to battle or war, it was the most found in the chicken bone script of Bann Yak. There were altogether 30 prophecies while in Bann Nong Luang was only 3 prophecies and at Huay Nam Khun was only one. Moreover, it was focused on lawsuit and negotiation. For the beliefs and the roles or the influences of sacred spirits, there were only 8 of them that governed the social relations of ethnic group of Plang such as when being sickness because of wrongdoings against Phi Arak, sacred

spirit within personal was away. However, the remedy of illness practices mentioned in the script were the ceremony of calling back spirit that lives within each person and the ceremony of worship sacred spirits.

The script of Chicken bone divination from Bann Yak was also emphasized and reflected of the important aspect of its prediction as follows. 1). The way of earning and living and war which were derived from context of area spaces and situation at that period of time. 2) Social governing via the beliefs of violation against phi or sacred spirit which were social ideology related to social relations. 3) The ceremony of calling back spirit that lives within each person, the ceremony of retuning party for sacred spirits which were considered as the medium of social connection.

Bann Huay Nam Khun. It was found that the script was mainly emphasized on trading, following with the influence of sacred spirit or phi especially towards sickness. The sickness were caused from wrongdoings which were against 34 sacred spirits. The number of phi or sacred spirits showed the tightening of the social rules over social relations in society. In term of comparing of the Huay Nam Khun's script to the other two, It could be said that, at Huay Nam Khun, Plang people were very strict with their traditional rules and norms than the others.

The rules and norm of practices illustrated in the predictions that if wrongdoings happening it would cause some illness starting from being almost die to die and the script pointed out of the way to correct them by practicing or having a ceremony of worship, sacred items for worship providing etc.

The chicken bone divination script from Bann Huay Nam Khun illustrated the significant cultural ways of lives as follows. 1) Trading 2) Social control of behaviors through the beliefs of all wrongdoing against ghosts or sacred spirits. 3) Ritual practices or ceremonies were important as mechanism of remedy or society proper ways of behaviors consciousness. At Bann Huay Nam Khun those earlier mentioning was at most seriously concerned.

5. Discussion

From the study of the 3 copies of the chicken bone divination scripts, In terms of the cultural way of life , it could be said that the chicken bon divination could be like a constitution of a small society which was confirmed from the study that the predictions were in the form of suggestion or telling that which behavior was “good” or “not good” . The suggestion and telling came out into the aspects of for example, trading, farming, law suit conducting, journey taking, negotiating. All these words were under the concept of belief in “good behavior or misconduct of behavior”. The scripts had an influence and power on those behaviors related to all those mentioned aspects.

In addition, toward the wrongdoings against ghosts or sacred spirits , it was found that it was appeared in the chicken bone divination scripts as the forbidden behaviors which were well aware by everyone in the society. it indicated that the chicken bone divination script was like rules that governing over social behaviors , activities in particular space. It could be confirm that it was like having certain autonomous over certain area and space and it was perceivable by member of society of the meaning of that area or space. By perceiving that It would finally bring all social ordering and positive relationship among the people and spaces in society. For example, general people in society will perceive that the area where it was the beginning area of the water was forbidden to use because of being against sacred spirit, in fact the forest around that area was the water source, the trees around them were to be water shed for public usage and consumption. Another example was to compare is that the case of traffic regulations , at the traffic light, when red sign is starting, driver supposing to stop , move again when the green light is on. This traffic rule is used for making an order of the traffic on the street. It was like when wrongdoing happening it had to be some kind of correction which was considered as rule or regulation to make society is in order.

In term of being a symbol to confirm the power of chicken bone divination scripts. All those ceremonies or practices indicating in the copies of the scripts, they were confirm the existing of phi or sacred spirits to control social behaviors and relationship among members of society in the ways of respecting exiting rule and norms. It was even important as of a reproduction for maintaining ethnicity of Plang identity. It could be said that the

ritual ceremony or practice could be represented and explained of the cultural way of life relationship of the people in those three areas through chicken bone divination scripts.

The chicken bone divination scripts of Plang people not only be considered as a constitution for social relationship among people in society, but it was also to link the belief system to social rules and regulations governed by phi or sacred spirit systems. It made the scripts of chicken bone divination to have impacts on Plang ways of lives very much which consequentially to their behaviors in society in the manner of strictly to norms and to what the scripts said. This would lead to the strong existing identity of Plang of ethnicity .

On the issue of war or battle prediction especially from the script of Ban Yak, It was found out that there were mentioned in many places, it was illustrated 1) Time period of organizing or obtaining the script of chicken bone prediction during the war or it could be possible that it later will add up the issue of war . 2) The prediction related to battle or war , it indicated of the political conflict between community or between city. 3) The prediction related to war or battle could be related to an authorization of whether it could win or lose in the battle , however the prediction related to war ,could cause chaos and frightening among people. It would make them to be ready and unity all the time. It finally make the people unity and allow the community leader to have an opportunity in recruiting the troops for the battle.

The study found that in the areas in which the three copies of the chicken bone divination scripts were existed, in terms of social spaces according to Henri Lefevre, the script differences were identified in term of the levels of society development issues into 3 aspects.

Physical space in Bann Yak , there was no obvious territory defined and there was a war going on which caused some migration and the power of leader was supreme authority. There was only trading and there was no agricultural producing. In Nong Luang case, Its territory was defined as a rural community which having its way of life based on agriculture and trade. Whereas, at Bann Huay Num Khun, its territory was defined as an urban community which was complex. There were plants and fruits growing for household consumption.

In an aspect of individual's mind space, it was found that in term of Phi and its space being using as mechanism to direct and control society, there was a difference in the number of Phi in each script which it was implied in complexity of moral and ethics directing and controlling of each community.

In term of social space, it was found that the complexity in problem solving related to sacred spirit or Phi system was different. In Ban Yak, there was no correctness performing of Phi ceremony while in Ban Nong Luang it was found that there were minor ceremonies within a family. Ban Huay Num Khun, the correctness performing of Phi ceremony had to be at the town level which was participated by many families.

All these scripts of chicken bone divination from those three areas, their prophycies showed the differnt in society development. That were at Ban Yak, It was a small size of community with being subsistence of agricultural producing. At Ban Nong Luang, it was a newly establishment community which having a crop rotation. There was no obvious territory boundary. Finally, at Huay Num Khun, it was the urban society where there were some complexity in spaces and agricultural producing with high degree of land intensively used.

6. Conclusion

This article can be concluded that there were differences of the three copies of the scripts of the chicken bone divination. Even they came from the same ethnic group, but from the different areas. Even the 42 pictography of predictions were similarity but the words of prophecy were not the same. It can be explained that the pictographic of chicken bones could be duplicated but the interpretations were varied depend on the context areas, however, the concept framework of cultural space study by Henri Lefebvre ,social structural relation analysis integrated with the social development of each village were used as data analysis of this research project. The three villages had the differences characteristics in development⁵. For Bann Yak, the script was served for the society which was the community that changing from hunting and collecting wildness things to rotation cultivation society together with the production technology of the tool for catching wild

⁵ There was no indicator related to how old of the 3 copies of the scripts and it could not be able to tell exactly what communities looked like. It was assuming and analyzing that the scripts were for certain type of community.

chickens to raise them as domestic ones. The chicken bone prediction has to be done only by using domestic chicken. It was further found that the prediction in Bann Yak mostly related to war or battle, it rather depended on community leadership authorization in motivating and organizing people in society than in economic relation perspective.

For the case of Nong Luang, the scrip was suitable for the community where it depended on trade and crop rotation society. With the contrast of Bann Huay Nam Khun, where it was a large community but there was visible town territory and no private property existed. It was a agricultural community changing from crop rotation into land intensively production. In term of the linkage of the three copies of the chicken bone divination scripts, it was confirmed that those scripts were used among the group of people who were not yet Buddhist and not yet in the stage of community development into a part of the large one. The divination of the scripts were liking rules or principles for the small community in order to live together.

It was concluded that the comparison of the prophecy of the chicken bone scripts of ethnic group of Plang people in the three areas could be an indicator that the society development through basic rules or principles establishment with sacred spirit to punish and to promote of right and power via chicken.

7. Reference

- Lefebvre, H. (1991). *Production of space*. Oxford: Blackwell.
- Lefebvre, H. (2005). *The production of space* (Translated by Donald Nicholson – Smith). Oxford: Blackwell Publishing
- Suwannawat, M. (2003). *Language use and language attitude of plang ethnic group in Ban Huy Nam Khun, Chiang Rai province*. Master's Thesis of Arts, Mahidol University, Thailand.
- Prapattong, P. (2010). *The persistence of chicken bone divination in various ethnic groups in Chiang Rai province in chickens and humans in Thailand: Their multiple relationship and domestication* honorary editors H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn, H.I.H Prince Akishinonomiya Fumihito. Bangkok: the Siam Society Under Royal Patronage.
- Terwiel, B. J. (1980). *The Tai of Assam and ancient Tai Ritual* (Vol. 2). Gaya Bihar: Centre for South East Asian Studies.

Reference in Thai

- Prachuabmaoh, C. et al. (2012). *Kinships puzzles "Lue"*. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre Thailand. .
- Prapattong, P. (2010). *Tracing of Buddhist places of ethnic group Lao (Plang People): Report from Ken Tung, Mong Lah to Sam Dao*. Paper presentation at Seminar on Cultural Buddhism in Shan State and the Kingdom of Lanna: Story Telling and Ritual Practices. Organized by the Project on Establishment of Mekong Basin Civilization Museum, Mae Fah Luang University and the Project of Empowering Network for International Thai Studies, Institute of Thai Studies, Chulalongkorn University, 10 September 2010, Mae Fah Luang University, Chiang Rai.
- Vichasilp, R. (n.d.). *Chicken bone divination of certain group of Tai people*. n.p.: N.P.
- Kiangkraipetch, S. (2001). *13 ethnic groups in southern of Lao PDR: "Way of life and culture"*. Bangkok: Thailand Research Fund.
- Sudchaya, S. (2001). The first augury chicken from ethnic Tai myth: The myth interpretation based on the relationships between humans and chicken of ethnic practices in Chiang Rai province. Chiang Rai: The Project on Establishment of Mekong Basin Civilization Museum, Mae Fah Luang University.
- Sudchaya, S. (2013). Kai Saeng: The first augury chicken in the ethnic Tai people. *Journal of Humanitie and Liberal Arts*, vol.7 (issue 1), 277-296.

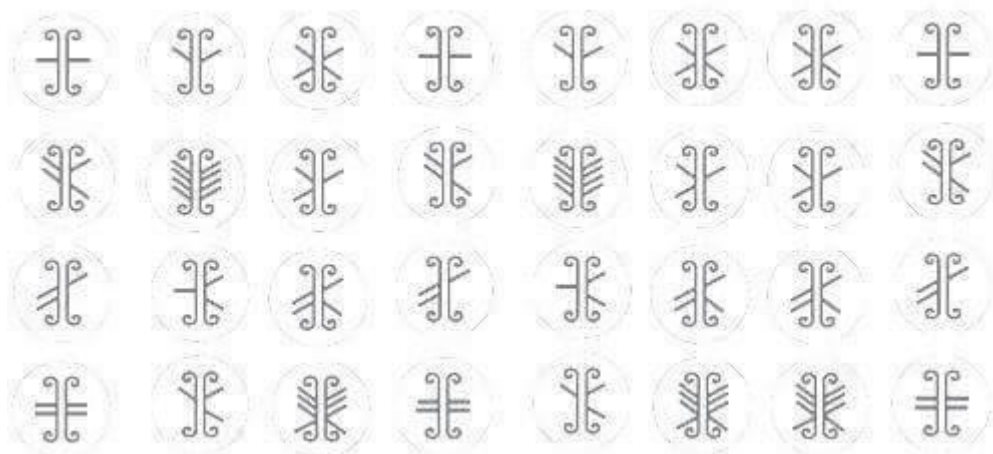
Draft and Interpreted Papers

- The Chicken Bone Divination Script of Bann Huay Nam Khun (2016)
- The Chicken Bone Divination Script of Bann Nong Luang (2016)
- The Chicken Bone Divination Script of Bann Yak (2016)

ภาคผนวก 2
นวัตกรรมที่เป็นผลจากการศึกษา

นวัตกรรมที่เป็นผลจากการศึกษา

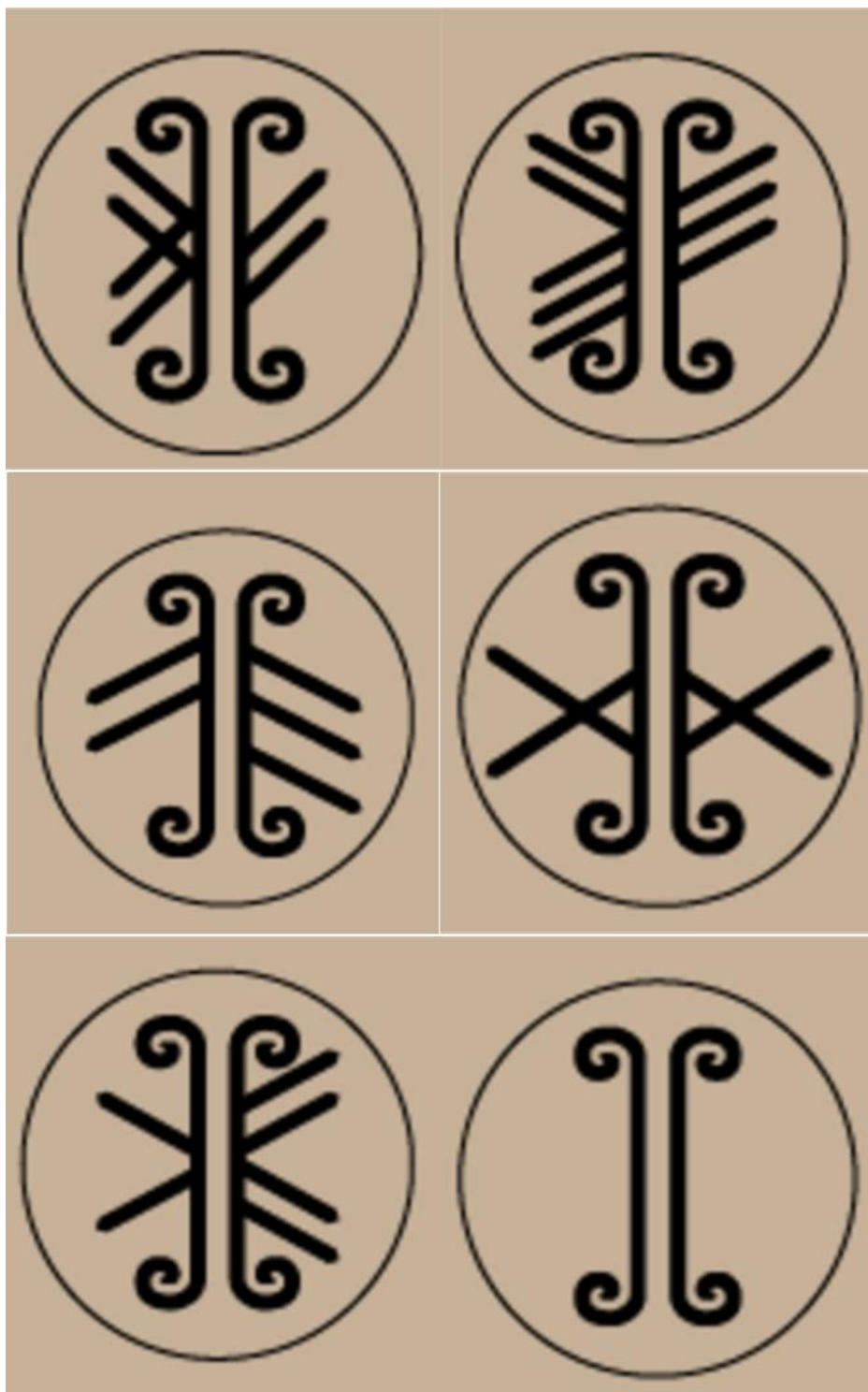
การศึกษานี้ได้ผลิตชิ้นงานที่สืบเนื่องจากการศึกษาวิจัยโดยได้ทำการออกแบบ เครื่องประดับที่มาจากตำทำนายนกระดุกไก่ที่มีความหมายดี และเป็นความหมายที่โชคดี สืบเนื่องจากการศึกษาพบว่าเมื่อสังคมมีการนับถือศาสนาพุทธแล้วคนที่เคยทำนายนด้วยกระดุกไก่อันนั้นได้เสี่ยงทายจากกระดุกไก่แห่งที่ใช้แล้วแทนการฆ่าไก่ ดังนั้นนักวิจัยจึงได้นำแนวคิดนี้มาประกอบกับการออกแบบเครื่องประดับที่เป็นสร้อยและเข็มกลัด ดังนี้

เริ่มต้นจากการศึกษาคำและความหมายจากตำราการทำนายนกระดุกไก่

	ชื่อเรียก : มังมูล ไชยโลก คำทำนาย : โชไม่ไลย ข้าศึกไม่มี คำขายดี *โดย พจนานุกรมฯ จ.น.พระ ไชยโลก เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ พ.ศ.๒๕๕๑		ชื่อเรียก : ไก่มังหมื่นหลวง คำทำนาย : ป่วยไข้อาการไม่สิ้นร้าย เพราะผัดดันไม่ปักขาวที่อยู่ทางทิศตะวันออก ไปค้าขายเสมอทุน ***เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ พ.ศ.๒๕๕๑
	ชื่อเรียก : เจ้าสามสม คำทำนาย : ได้แล *โดย พจนานุกรมฯ จ.น.พระ ไชยโลก เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ พ.ศ.๒๕๕๑	กลับไปหน้าหลัก	ชื่อเรียก : ไก่มังหมื่น คำทำนาย : ทำกิจการไม่ผิดทั้งดินแดน ชื่อเรียก : ไก่แก้ว คำทำนาย : ทำการใดก็ดี โชไม่ไลย ***เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ พ.ศ.๒๕๕๑
	ชื่อเรียก : พังลิ้มลา คำทำนาย : คนไข้ ผิดศีล ร้ายนา *โดย พจนานุกรมฯ จ.น.พระ ไชยโลก เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ พ.ศ.๒๕๕๑		ชื่อเรียก : ไก่ดองตัดแทนคำ คำทำนาย : จะได้เป็นใหญ่เป็นพญาเจ้าเมือง ป่วยไข้เพราะผัดผัดสร้างเรือนสร้างบ้านใหม่ ***เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ พ.ศ.๒๕๕๑
	ชื่อเรียก : ไก่ดินเย็น คำทำนาย : จะได้เป็นเศรษฐีชั่วข้ามคืน คนโชไม่ไลย ***เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ พ.ศ.๒๕๕๑		ชื่อเรียก : (ไม่มีชื่อเรียก) คำทำนาย : คนก็ตาย(หาย)(ตัวอักษรไม่ชัด) *โดย พจนานุกรมฯ จ.น.พระ ไชยโลก เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ พ.ศ.๒๕๕๑
	ชื่อเรียก : ไก่ชื่อรู้อำปิกแล้วออกวังท่าเรือน คำทำนาย : กระทำการใดดีทุกประการ ***เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ พ.ศ.๒๕๕๑	กลับไปหน้าหลัก	ชื่อเรียก : ไก่ล้าน คำทำนาย : ผู้ใดได้ให้เก็บไว้เป็นขวัญถุงเงิน ***เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ พ.ศ.๒๕๕๑
			ชื่อเรียก : ไก่สลา คำทำนาย : เป็นพญาไก่ดีนักแล ชื่อเรียก : ไก่แวมังมอ คำทำนาย : มีศิกมา คนโชไม่ไลย ***เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ จ.นนทบุรี ๑.๒๕๕๑ พ.ศ.๒๕๕๑

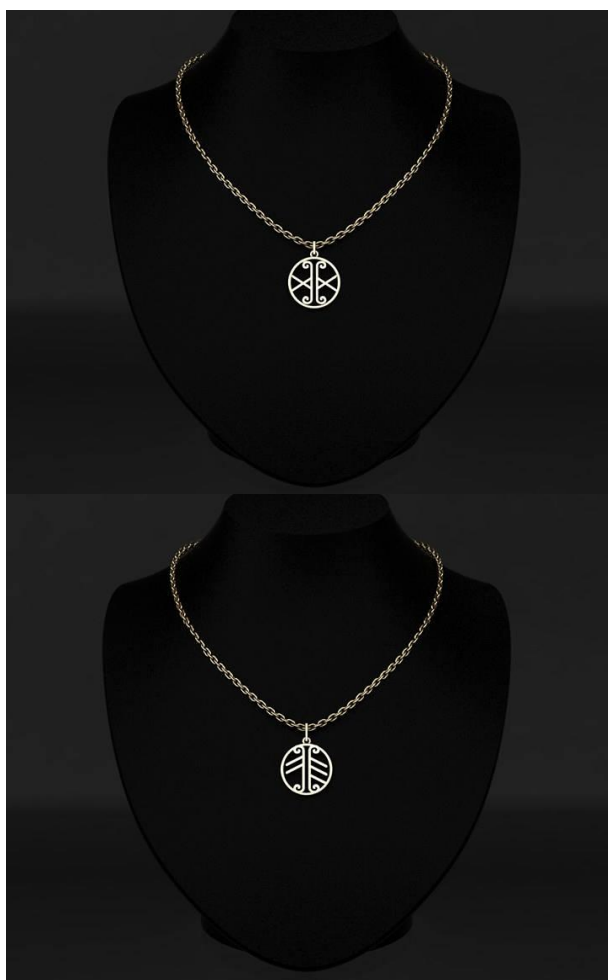
ค้นพบว่ามีตัวทหายที่ดีจำนวน7 ตัวทหาย

คัดเลือกรูปแบบที่เหมาะสมจำนวน 6 ตัวทาย

นำมาออกแบบเข็มกลัด

ออกแบบสร้อย

ภาคผนวก 3
การปริวรรต ตำรากระดูกไก่

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่
บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
หน้าที่ 1/6

อักษรที่จารึก	: อักษรไทลื้อ
ศักราช	: ไม่ปรากฏ
ภาษา	: ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
วัตถุที่จารึก	: พับสา
ลักษณะวัตถุ	: ค่อนข้างสมบูรณ์
ด้าน/บรรทัด	: จำนวน 7 หน้า
ขนาดวัตถุ	: กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
บัญชี/ทะเบียน	:
สถานที่เก็บ	: บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
ผู้อ่าน	: ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
ผู้แปล	: ชูชาติ ใจแก้ว ¹
ผู้ตรวจ	: สนั่น ธรรมธิ ²

¹ เจ้าหน้าที่บริหาร โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์อารยธรรมลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

² นักวิชาการศึกษา ข้าราชการพิเศษ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โอมบุษมะตยาสาหาโอมสะอุงโลพปาสาหา คาถาเป่าใช้ไก่อีกคนเป็นสัน³ เป็นเยื่อม⁴ วัณนั้นเป็นผิดินมดผิดิน
พรายสันตาได้ซ่อนวัณนั้นแลสายเลือดวัณนั้นผิตระกูลแลเทวดาใหญ่ที่ 1 ...หากมีมา ชะแล จักกล่าวดูโกไปก่อน
แล⁵

รูปตัวหารูปที่ 1	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่าไก่อลาถ้าศึกบมารอดหากิน บได้ คนอยู่บ้านจักเป็นคำ	ไก่อลา ⁶ ศึก ⁷ ไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ ⁸ คนในบ้านจะเป็นคติความ

รูปตัวหารูปที่ 2	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่าไก่อัดขัดเราหากินบได้ คนไข้บตายเราแพ้(ชนะ)เพินแล	ไก่อัดขัดเรา ⁹ ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ไม่ตาย เป็นคติความชนะ

รูปตัวหารูปที่ 3	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่าไก่อ้มสองเสี้ยวถ้าศึกมาก็ มาถ้าหากินบได้หื้อจนเสี่ยงจักบาดดิน มือคนหายบตายถ้าของหายอยู่หนวัน ออกยากลักหน้อยแล	ไก่อ้มสองเสี้ยว ¹⁰ เคราะห์ศึกอาจมาหรือไม่มาก็ได้ ทำมาหากินไม่ได้ ระวังของมีคมบาดมือเท้า คนหายยังไม่ตาย ของหายอยู่ทางทิศตะวันตกออกหายากลักนิต

³ เป็นไขสันหนาว

⁴ ไขไม่รู้หาย

⁵ คาถาปิดเคราะห์ของหมอกระดุกไก่อเพื่อทำพิธีขับไล่สิ่งชั่วร้ายให้กับผู้มาดูกระดุกไก่อ

⁶ ไก่อ่อน หรือไก่อไม่มีกำลัง

⁷ ศึก ไม่ใช่หมายถึงการทำศึกสงคราม หรือข้าศึก แต่ความหมายในการทำนายหมายถึง เคราะห์ภัยต่างๆ หรือหมายถึงสิ่งไม่ดีไม่งามรวมถึงญาติที่มีอยู่ทุกหนแห่ง

⁸ การทำไร่ทำสวนไม่ได้ผลผลิต

⁹ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดุกไก่อมีลักษณะเหมือนการผูกมัดซึ่งจะขัดดวงชะตาของเจ้าของกระดุกไก่อ

¹⁰ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดุกไก่อมีลักษณะเหมือนไม้ซำหรือไม้ตรงข้ามเรียกว่าเสี้ยว (เพื่อน) นั้นมีไม้ปัก 2 อันซึ่งมีจำนวนมากกว่าเจ้าของชะตา

รูปตัวหารรูปที่ 4	คำอ่าน	คำแปล
	โกตัวนี้ชื่อว่าโกคามเคื้อดินเท่ากุ่มดี จู้้นหากินก็ได้ศึกมาจาคำหายแล	โกคามเคื้อ ¹¹ ดินเท่า ¹² กระทำการดีทุกประการ ทำมาหากินได้ เคราะห์ศึกมาเจรจาก็หาย

รูปตัวหารรูปที่ 5	คำอ่าน	คำแปล
	โกตัวนี้ชื่อว่าโกปุมตันถ้ามาหากินบ่ได้ ถ้าคนไข้จักตายถ้าของหายตัวที่มี วิญญูณอยู่หนเหนือสิมวันออกแล	โกปุมตัน ¹³ ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้จักตาย ของหายหากเป็นสิ่งมีชีวิตอยู่ทางทิศเหนือเฉียง ออก

รูปตัวหารรูปที่ 6	คำอ่าน	คำแปล
	โกตัวนี้ชื่อว่าโกซอนดอกอยู่ศึกลิมท่าน ระวังมานานหากินบ่ได้คนไข้บ่ตายแล	โกซอนดอก ¹⁴ ให้ระวังข้าศึก ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ไม่ถึงตาย

รูปตัวหารรูปที่ 7	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้โกม้งมดวางถ้าศึกบ่มา หากินบ่ได้คนไข้จักตายของหายบ่ดีแล	โกม้งมดวาง ¹⁵ เคราะห์ศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ถึงตาย ของหายไม่ได้คืน

¹¹ โกคามเคื้อ หมายถึง ดันตระกูลของโก

¹² ดินเท่า หมายถึงลักษณะของไม้ที่ปักกระดุกโกมีลักษณะเสมอกันหรือเหมือนกันทั้งสองฝ่าย

¹³ ปุม(ทอง) ปุมตัน = ทองตัน

¹⁴ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดุกโกเหมือนกับขนหัวโกที่มีหลากสีซ้อนทับกัน

¹⁵ โกของเจ้าชะตาเหมือนโกที่ถูกมดวางไว้ ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่ค่อยดี

รูปตัวทนายรูปที่ 8	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไ่่มังมัตวางถ้าศึกบ่มา หากินบ่ได้คนไข้จักตายของหายบ่ดีแล	ไ่่มังมัตวาง ศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ถึงตาย ของหายไม่ได้คืน

รูปตัวทนายรูปที่ 9	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไ่่มังมอรถ้าศึกเราแพ้(ชนะ)เพิ่น หากินก็ได้จาสาวสู้ดีแล	ไ่่มังมอร ¹⁶ หากมีเคราะห์ภัยหรือศึกเราชนะ ทำมาหากินได้ หากไปจีบสาวสาวจะมีใจให้

¹⁶ มังมอร หมายถึงบรรพบุรุษหรือต้นตระกูลของไ่

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่
บ้านแยก เมื่อเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
หน้าที่ 2/6

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 7 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดุกไก่อ) บ้านผาล้า เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

รูปตัวทนายรูปที่ 10	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไ้คำถ้าศึกมารีบแท้แลหากินได้ตัว 1 รีบหาเถอะแล	ชื่อไ้คำ ¹⁷ จะมีเคราะห์ภัยหรือศึกมาในไม่ช้า ทำมาหากินได้พอประมาณควรรีบดำเนินการ

รูปตัวทนายรูปที่ 11	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไ้ไ้ร่ายนถ้าศึกมาหากินบ่ได้ถ้า คนไข้บ่ตาย 7 วันหายแล	ไ้ไ้ร่ายน ¹⁸ จะมีเคราะห์ภัยหรือศึกจะมา ทำมาหากินไม่ได้ผลผลิต หากป่วยไข้ไม่ตายอีก 7 วันหาย

รูปตัวทนายรูปที่ 12	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไ้มั่งเสี้ยวถ้าศึกก็มาหากินได้ตัว คุ่นรูปเสือแพ่ท่านถ้าเป็นไข้ผิดผิอาร์กซ์ แล	ไ้มั่งเสี้ยว ¹⁹ จะมีเคราะห์ภัยหรือศึกมา ทำมาหากินได้ ตัว(ไ้)คุ่น(เชื่อง) รูปเสือชนะท่าน หากเจ็บป่วยเป็นเพราะผิดผิอาร์กซ์

รูปตัวทนายรูปที่ 13	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไ้ไ้เราसानมันถ้าศึกบ่มาหากินบ่ได้ ไข้บ่ตายคนเรือนอยู่ดีสุขสบาย	ไ้ไ้เราसान ²⁰ เคราะห์ภัยหรือศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ผลผลิต เป็นไข้ไม่ถึงตาย คนในเรือนอยู่ดีสุขสบายดี

¹⁷ ไ้ทองคำ หรือไ้ที่มีสีเหลืองประดุจทองคำ

¹⁸ ไ้เรากลัว หมายถึงไ้ของดวงชะตาที่มีความหาวดกลัว ถือว่าไม่ดี

¹⁹ หมายถึงเพื่อน หรือมีความเสมอกัน

²⁰ ไ้เราसानหรือไ้เราเลี้ยง ย่อมส่งผลดีต่อเจ้าของชะตา

รูปตัวทายรูปที่ 14	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไ้รู้ผู้หมอบคู่เสียวถ้าศึกก็มาหากิน ได้สักหนอยรบศึกแพ้(ชนะ)ก่อนก้าน (แพ้)ลุนเพิ่นก้านแล	ไ้รู้ผู้หมอบคู่เสียว ²¹ เคราะห์ภัยหรือศึกไม่มา ทำมาหากินได้พอประมาณ รบศึกจะพ่ายแพ้ก่อนแต่จะชนะภายหลัง

รูปตัวทายรูปที่ 15	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไ้มั่งปากเราตองถ้าศึกบ่มาหากิน บ่ได้ไซ้บ่ตายจากำแป้ท่านแล	ไ้มั่งปากเรา ²² เคราะห์ภัยศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ค่อยได้ ไซ้ไม่ถึงตาย เจรจาหรือเป็นคดีจะชนะ

รูปตัวทายรูปที่ 16	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไ้มันดิบหาสังกิดีเสี้ยงจอน	ไ้มันดิบ ²³ กระทำการใดดีทุกประการ

รูปตัวทายรูปที่ 17	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไ้มั่งมอยเมียนร้องอันว่าถ้าศึกบ่ แพ้ดีหลายล้าอยู่ทุกวันถ้าศึกบ่งาน อืบ ²⁴ แล	ไ้มั่งมอยเมียนร้อง ²⁵ ทำศึกหรือมีเภทภัยมาย่อมชนะ ชนะทุกครั้งไม่มีทางตันแน่นอน

²¹ ลักษณะของกระดูกเสมอกันทั้งฝ่าย

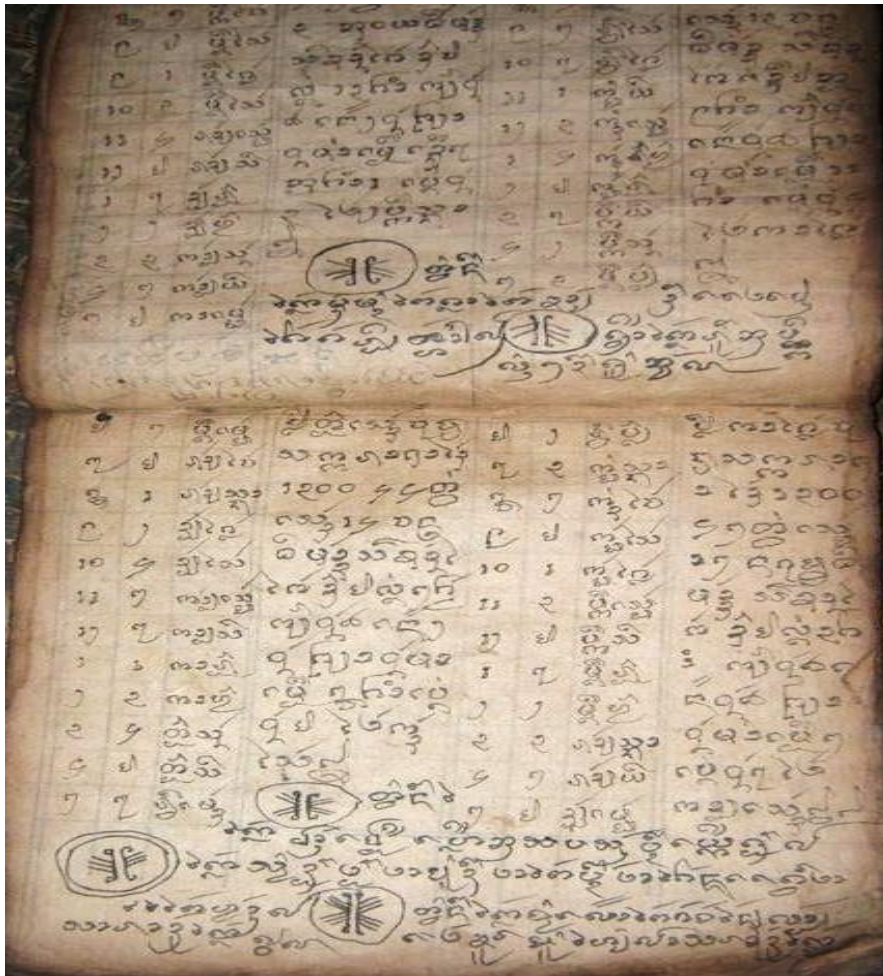
²² ไ้ของเจ้าชะตามีมีอำนาจหรือกำลังมากกว่าฝ่ายตรงข้าม

²³ ไ้ดิบหมายถึงไ้ที่มีชีวิตย่อมเสริมชะตาของเจ้าของไ้ได้ดี

²⁴ อืบ (ตัน, ตีบตัน)

²⁵ หมายถึงไ้ของเจ้าชะตาที่มีอำนาจหรือมีพลังทางเสียง

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่
บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
หน้าที่ 3/6

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลั่ง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 7 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สล่ากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

รูปตัวหายรูปที่ 18	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อ้มหมดไปค้าไปขายดีแท้เป็น ใช้ก็รับหายแล	ไก่อ้มหมด ²⁶ ไปค้าขายดี แม้เจ็บป่วยอยู่ก็จะหายเร็ว

รูปตัวหายรูปที่ 19	คำอ่าน	คำแปล
	ชื่อว่าไกรู้ห้าปีกล่น 5 ดีชุนแล	ไกรู้ห้าปีแล้วออกวิ่งหำรอบกระทำการใดดี ทุกประการ

รูปตัวหายรูปที่ 20	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อ้วนเพื่อเหลือสัพพะสันบดีเยือก กองแล	ไก่อ้วนเพื่อ ²⁷ ไม่ดีทุกประการไม่ควรกระทำการใด

รูปตัวหายรูปที่ 21	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่ออดอกตองถ้ำอยู่ดีถ้ำไปบตีถ้ำคนไข นานแควนถ้ำ ไปหมานแล	ไก่ออดอก ²⁸ หากอยู่บ้านดี หากเดินทางไม่ดี หากเจ็บป่วยอีกนานกว่าจะทุเลา หากไปค้าจะได้กำไร

รูปตัวหายรูปที่ 22	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อ้มเล่าไปก็จักได้ลาภแท้ขุน ผู้ใหญ่จาคำแพ ²⁹ เพ็นแล	ไก่อ้มเล่า ³⁰ หากออกเดินทางไปจะได้ลาภจากขุนผู้ใหญ่ เจรจาท่องหรือเป็นคดีความจะชนะท่าน

²⁶ หมดจากภยันตรายต่างๆ

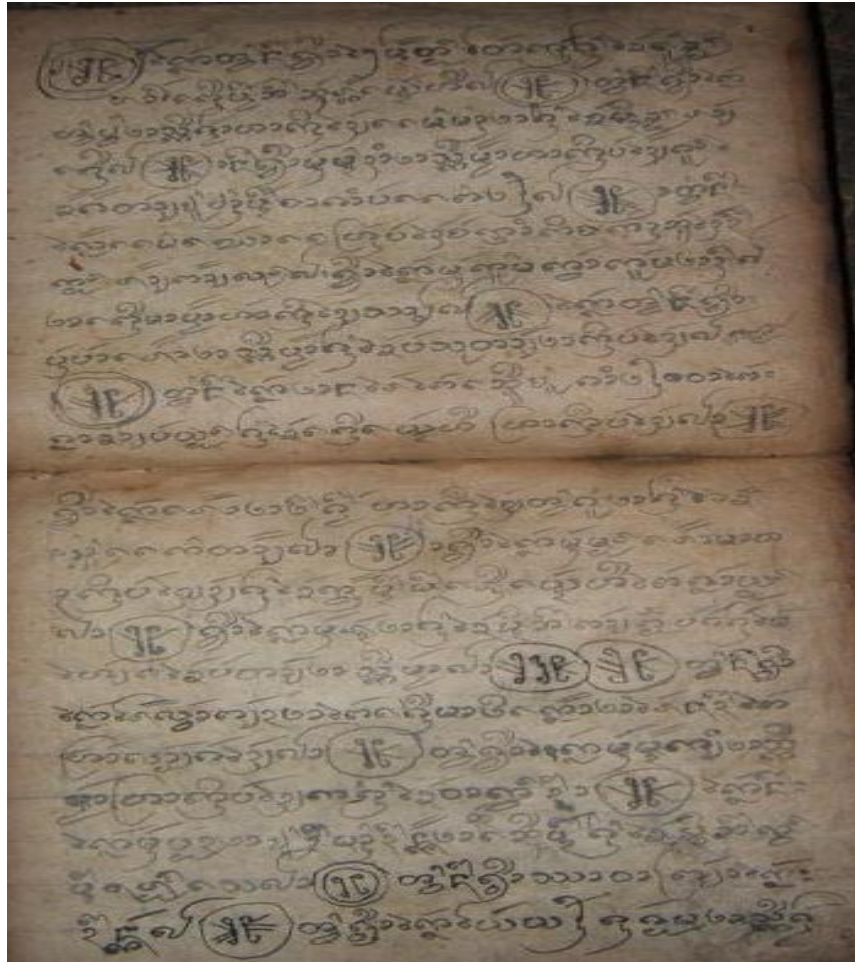
²⁷ ไก่อ้วนหรือไก่อ้วน

²⁸ ไม้ที่ปักกระดูกทั้งฝั่งเจ้าชะตาและฝั่งของตรงข้ามมีจำนวนเท่ากัน คือ มี 3 ดอกเท่ากัน ส่งผลไม่ดีไม่ร้ายเกินไป

²⁹ แพ้ หมายถึงชนะ

³⁰ ไก่อ้วนขึ้นตรงเวลา

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่
บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
หน้าที่ 4/6

อักษรที่จารึก	: อักษรไทลื้อ
ศักราช	: ไม่ปรากฏ
ภาษา	: ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
วัตถุที่จารึก	: พับสา
ลักษณะวัตถุ	: ค่อนข้างสมบูรณ์
ด้าน/บรรทัด	: จำนวน 7 หน้า
ขนาดวัตถุ	: กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
บัญชี/ทะเบียน	:
สถานที่เก็บ	: บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
ผู้อ่าน	: ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
ผู้แปล	: ชูชาติ ใจแก้ว
ผู้ตรวจ	: สนั่น ธรรมธิ

รูปตัวทนายรูปที่ 23	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนี้ชื่อว่ามั่งตงใต้คันคนไข้ถูกของ หากว่าเพิ่นบ่มีฝื่อารักษะหื้อแล	ไก่อมั่งตงใต้ ³¹ ป่วยไข้เพราะถูกของผู้อื่น หรือไม่ก็ถูกฝื่อารักษะทำร้าย

รูปตัวทนายรูปที่ 24	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าไก่อหัวปีถ้าศึกก็มาหากินได้ แม่มานถ้าคนไข้ผิดของร้ายเพิ่นแล	ไก่อหัวปี ³² ศึกหรือเคราะห์ภัยไม่มา ทำมาหากินได้ คนไข้หากเป็นคนท้องเพราะถูกท่านใส่ของ ³³

รูปตัวทนายรูปที่ 25	คำอ่าน	คำแปล
	นี้ชื่อว่ามั่งมดดำถ้าศึกบ่มาหากินบ่ได้ คนไข้ก็ตายอยู่บ้านบ่ดีจาคำบ่แพ้(ชนะ) ท่านแล	ไก่อมั่งมดดำ ³⁴ ศึกหรือเคราะห์ภัยไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ตาย อยู่บ้านไม่ดี เจรจาต่อรองหรือเป็นคนดีแพ้ผู้อื่น

รูปตัวทนายรูปที่ 26	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อแม่เฒ่าแห่นบ่ได้จักกระทำ กิจการอันใดดีก่อนร้ายภายหลังแล ชื่อ ว่าไก่อมั่งกุ่มกว่ากุ่มถ้าดีแลถ้าเพิ่นมาบ่ มาหากินได้สะน้อยแล	ไก่อแม่เฒ่า ³⁵ กระทำการใดดีก่อนร้ายภายหลัง ศึกเคราะห์ภัยไม่มา ทำมาหากินพอประมาณ

³¹ หมายถึงไก่อของเจ้าชะตาตกอยู่ภายใต้อำนาจของอีกฝ่าย

³² ไก่อเจ้าเล้าหรือพ่อพันธุ์ไก่อ

³³ ถูกกระทำความผิดใส่

³⁴ มั่งมด ไม่ใช่หมายถึงมด แต่หมายถึงการหมดเคราะห์ร้าย

³⁵ ไก่อแม่เฒ่า

รูปตัวหายรูปที่ 27	คำอ่าน	คำแปล
	โกตัวนี้ชื่อว่าม้งปากเราถ้าศึกก็มาคนไข้ บ่สู้ตายหากินบ่ได้แล	โกม้งปากเรา ³⁶ ศึกหรือเคราะห์ภัยจะมา ไข้ไม่ถึงตาย ทำมาหากินไม่ได้

รูปตัวหายรูปที่ 28	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไ่ทำนาไร่ไ่ ³⁷ เอ็นฟูำทำนาไร่ไ่ ค้าขายบ่ยอนคนไข้เพิ่นยะหื้อ หากินบ่ ได้แล	ไ่ทำนาไร่ ³⁸ ค้าขายได้กำไร เป็นไข้เพราะถูกไล่ของ ทำมาหากินไม่ได้

รูปตัวหายรูปที่ 29	คำอ่าน	คำแปล
	ชื่อว่าไ่เราถ้าที่ก็มีหากินได้ตัวคู่ถ้า คนไข้ผู้แก่ตายแล	ไ่เรา ³⁹ ทำมาหากินได้ หากผู้ป่วยเป็นคนแก่จะถึงตาย

รูปตัวหายรูปที่ 30	คำอ่าน	คำแปล
	ชื่อว่าโกม้งมอเราหากินบ่ได้คนไข้ ขวัญบ่ดีผีเรือนยะหื้อไปค้ายอนแล	โกม้งมอเรา ⁴⁰ ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ขวัญไม่ดีผีเรือนทำร้าย ไปค้าขายได้กำไร

³⁶ จะมีเคราะห์ภัยเพราะปาก

³⁷ ไ่ (รอ) ภาษาไทยใหญ่

³⁸ ไ่เฝานาไร่

³⁹ ไ่ที่ปักกระดูกของเรา (เจ้าชะตา)มีอำนาจมากกว่าฝ่ายตรงข้าม

⁴⁰ ไ่ที่ปักกระดูกไ่ทั้งสองฝั่งเสมอเราหรือเสมอกัน

รูปตัวหายรูปที่ 31	คำอ่าน	คำแปล
	ไ่่มังรัตถ์ถ้านไ้ใช้ผัดผัฝ่ายพ้อบก็พ้นไม้ ใหญ่ที่หนึ่งไ้บ่ตายถ้าศึกบ่มาแล	ไ่่มังรัต ⁴¹ ป่วยไ้เพราะผัดผัฝ่ายบิดาหรือไ่ม่ก็ได้พ้นไม้ ใหญ่ แห่งหนึ่ง ไ้ไ่มาถึงตาย ศึกเคราะห์ภัยไ่มา

รูปตัวหายรูปที่ 32	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าไ่เราเล่าเพียดถ้าไ้คั่นมาที่ เก่าถ้าไ้ร่นาดีไปหาลามค้าก็ไ้แล	ไ่เราเล่าเพียด ⁴² ทำไ้ร่นาดี ไปค้าขายก็ดี

รูปตัวหายรูปที่ 33	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวชื่อว่าไ่มังมัดเกี่ยวถ้าศึกบ่มาหากิน บ่ไ้คนไ้ว่าขวัญหนี	ไ่มังมัดเกี่ยว ⁴³ ศึกหรือเคราะห์ภัยไ่มา หากินไ่ได้ คนไ้ขวัญหนี

รูปตัวหายรูปที่ 34	คำอ่าน	คำแปล
	ไ่นี้ไ่มังปอดถ้าอยู่ที่บ้านดินักถ้าไป อื่นบ่คนไ้ผัดผัผัลงบ่ดีร้องเสียแล	ไ่มังปอด ⁴⁴ อยู่ที่บ้านดี เดินทางไ่ดี เป็นไ้ผัดผับรรพบุรุษไ้ทำพิธีเรียกขวัญเสีย

⁴¹ ไ่ที่ถูกมัดจึงหมายถึงลักษณะที่ไ่ไม่ค่อยดี

⁴² ไ่ที่นอนไ่เป็นที่หรือไ่ยอมนอนตามเล่าของตัวเอง

⁴³ ไ่ของเจ้าของชะตาถูกมัดและเกี่ยวเอาไว้

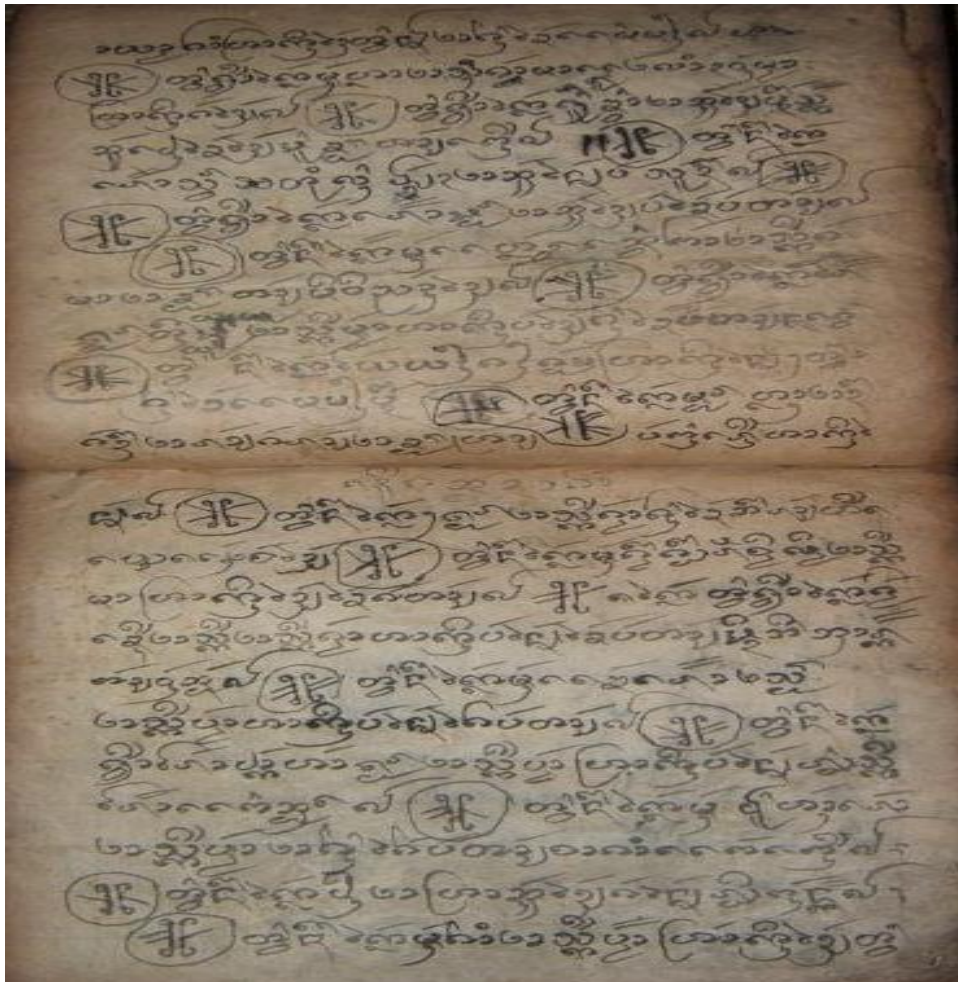
⁴⁴ ไ่ทางสัน หรือไ่ของเจ้าชะตามีกำลังอ่อน

รูปตัวหายรูปที่ 35	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าสสาวาพญาไ่ตินิกแล	ไ่สสาวา เป็นพญาไ่ตินิกแล

รูปตัวหายรูปที่ 36	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวชื่อว่าไ่โยยานคันค้อมถ้าศึกก็มา ยามคำหาเกินได้ตัวน้อยถ้าคนไข้แม่มาน แล	ไ่โยยานคันค้อม ⁴⁵ ศึกหรือเคราะห์ภัยจะมายามคำ ทำมาหาเกินพอประมาณ คนไข้ผิดผีแม่มานหรือผีตายทั้งกลม

⁴⁵ ไ่ที่มีความแข็งแรง

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่
บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
หน้าที่ 5/6

อักษรที่จารึก	: อักษรไทลื้อ
ศักราช	: ไม่ปรากฏ
ภาษา	: ไทลื้อ ไตหลอย (ปลั่ง)
วัตถุที่จารึก	: พับสา
ลักษณะวัตถุ	: ค่อนข้างสมบูรณ์
ด้าน/บรรทัด	: จำนวน 7 หน้า
ขนาดวัตถุ	: กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
บัญชี/ทะเบียน	:
สถานที่เก็บ	: บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
ผู้อ่าน	: ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาล้า เชียงตุง สหภาพเมียนมา
ผู้แปล	: ชูชาติ ใจแก้ว
ผู้ตรวจ	: สนั่น ธรรมธิ

รูปตัวหายรูปที่ 37	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวชื่อว่าโกมั่งหาถ้าศึกก็มาแท้ถ้า 3 วัน บ่มาหากินก็ได้แล	โกมั่งหา ⁴⁶ ศึกหรือเคราะห์ภัยจะมาหากพันสามวันก็ไม่มา ทำมาหากินก็ได้ผล

รูปตัวหายรูปที่ 38	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวชื่อว่าโก่ดุกขาวถ้าอันใดบ่ดีสัก อันเป็นไข้ได้อยู่ของหายเพิ่นแล	โก่ดุกขาว ⁴⁷ กระทำการใดไม่ดีสักประการ เป็นไข้หาย ของหายเขาเอาไป

รูปตัวหายรูปที่ 39	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้โก่เราสองสตุ้งล้นปล่อย 3 ถ้าอันนี้ บ่สู้ดีแล	โก่เราสอง ⁴⁸ ปล่อยวิ่งสามครั้ง ไม่ดี

รูปตัวหายรูปที่ 40	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวชื่อว่าโก่เราผ่อนทอนอันใดบ่ไข้บ่ตาย แล	โก่เราผ่อน ⁴⁹ ทำการใดก็ดี ไข้ไม่ตาย

รูปตัวหายรูปที่ 41	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้โก่มั่งเล่นแอ่วฟ้าถ้าศึกก็มาถ้าของ หายมีวิญญูณได้แล	โก่มั่งเล่นแอ่วฟ้า ⁵⁰ ศึกหรือเคราะห์ภัยจะมา ของที่มีชีวิตหายจะได้คืน

⁴⁶ โกที่รู้จักหากินเอง

⁴⁷ โกที่มีกระดูกสีขาวหรือโก่กระดูกอ่อนส่งผลด้านอ่อนต่อเจ้าของชะตา

⁴⁸ หมายถึงไม้ที่ปักกระดูกโก่ฝ่ายเราหรือฝ่ายเจ้าชะตากระดูกโก่มีจำนวน 2 อัน

⁴⁹ โก่เจ้าชะตามีกำลังและปลอดภัยจากศัตรู

⁵⁰ โก่ที่ไปไม่รู้จักรับรางวัลของตน

รูปตัวหายรูปที่ 42	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวชื่อว่าไก่อเราสองตีนอยู่ถ้าศึกบ่มาหา กินบ่ได้คนไข้บ่ตาย	ไก่อเราสองตีน ⁵¹ ศึกหรือเคราะห์ภัยไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ไม่ตาย

รูปตัวหายรูปที่ 43	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อโยยานคานค้อมหากินได้หมา นคนไข้แม่มานบ่ดี	ไก่อโยยานคานค้อม ⁵² ทำมาหากินได้คล่องและได้ผลดี คนท้องหากไม่สบายไม่ดี

รูปตัวหายรูปที่ 44	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อมอนหลานถ้าดีถ้าร้ายก็ร้ายถ้า ของหายบ่พ้นเรือนหากินได้แล	ไก่อมอนหลาน ⁵³ จะดีก็ดีจะร้ายก็ร้าย ของหายได้คืนอยู่ภายในเรือน ทำมาหากินได้ผล

รูปตัวหายรูปที่ 45	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อ 2 ท่อน ถ้าศึกก็มาคนไข้ผีร้าย หือยะ แทนจักได้	ไก่อ 2 ท่อน ⁵⁴ ศึกจะมา คนไข้ผีดผีร้ายทำร้ายให้ทำพิธีเลี้ยงคืนเสีย

รูปตัวหายรูปที่ 46	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อมังคิมคิบอันว่าจิมลิมถ้าศึก มาหากินได้ใช้ก็ตายแล	ไก่อมังคิมคิบ ⁵⁵ ศึกหรือเคราะห์ภัยจะมา ทำมาหากินได้ เป็นไข้ถึงตาย

⁵¹ ไก่อที่ปักกระดูกไก่ของเจ้าชะตามีจำนวน 2 อัน มีมากกว่าฝ่ายตรงข้ามและปักในตำแหน่งที่สูงกว่าแต่ก็ยังไม่อาจสู้อานาจฝ่ายตรงข้ามได้

⁵² ไก่อที่แข็งแรงหรือมีกำลังจะส่งเสริมเจ้าของชะตาในทางที่ดี

⁵³ ไก่อที่ยังไม่มีกำลังหรือไก่ออ่อน

⁵⁴ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดูกไก่ของทั้งสองฝั่งมี 2 อันเท่ากัน

⁵⁵ ลักษณะไม้ที่ปักกระดูกไก่อฝั่งซ้ายเหมือนคิมคิบหรือคิมหนิบ

รูปตัวหายรูปที่ 47	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วชื่อว่าไก่อคามเคือถ้าศึกถ้าศึกก็มา หากินบได้ไข้อ่ตายผิตผิอรักรัษ พายวันออกแล	ไก่อคามเคือ ⁵⁶ ศึกหรือเคราะห์ภัยจะมา ทำมาหากินไม่ได้ ไข้อ่ไม่ตายเป็นเพราะผิตผิอรักรัษทางทิศ ตะวันออก

รูปตัวหายรูปที่ 48	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อมั้งแซเราสอง ถ้าศึกบมาหากินบได้ไข้อ่ตายแล	ไก่อมั้งแซ ⁵⁷ เราสอง ⁵⁸ ศึกหรือเคราะห์ภัยไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ ไข้อ่ไม่ตาย

รูปตัวหายรูปที่ 49	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อชื่อว่าเราปากหากถอนถ้าศึกบ มาหากินบได้รบศึกเราแพ้(ชนะ)ก่อน แล	ไก่อชื่อว่าเราปากหากถอน ⁵⁹ ศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ รบศึกเราชนะก่อน

รูปตัวหายรูปที่ 50	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อมั้งอยู่หน้าเราถ้าศึกบมาถ้า คนไข้อ่ตายจากคำแพ้(ชนะ)เพิ่นแล	ไก่อมั้งอยู่หน้าเรา ⁶⁰ ศึกไม่มา คนไข้อ่ไม่ตาย เจรจาหรือเป็นคดีความจะชนะ

⁵⁶ ทายาทไก่อหรือสายพันธุ์ไก่อรุ่นหลัง

⁵⁷ แซ แปลว่าการแข่งขัน ภาษาไทยใหญ่

⁵⁸ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดุกไก่อทั้งสองฝั่งมีจำนวน 2 อัน เท่ากันและแข่งขันกัน

⁵⁹ หมายถึงเคราะห์ภัยอยู่ที่คำพูดของเจ้าชะตาหากพูดดีจะได้ดีหากพูดร้ายจะได้ร้าย

⁶⁰ หมายถึงพลังหรือสิ่งดึงดูดอยู่หน้าเราส่งผลต่อเจ้าของชะตาด้วย

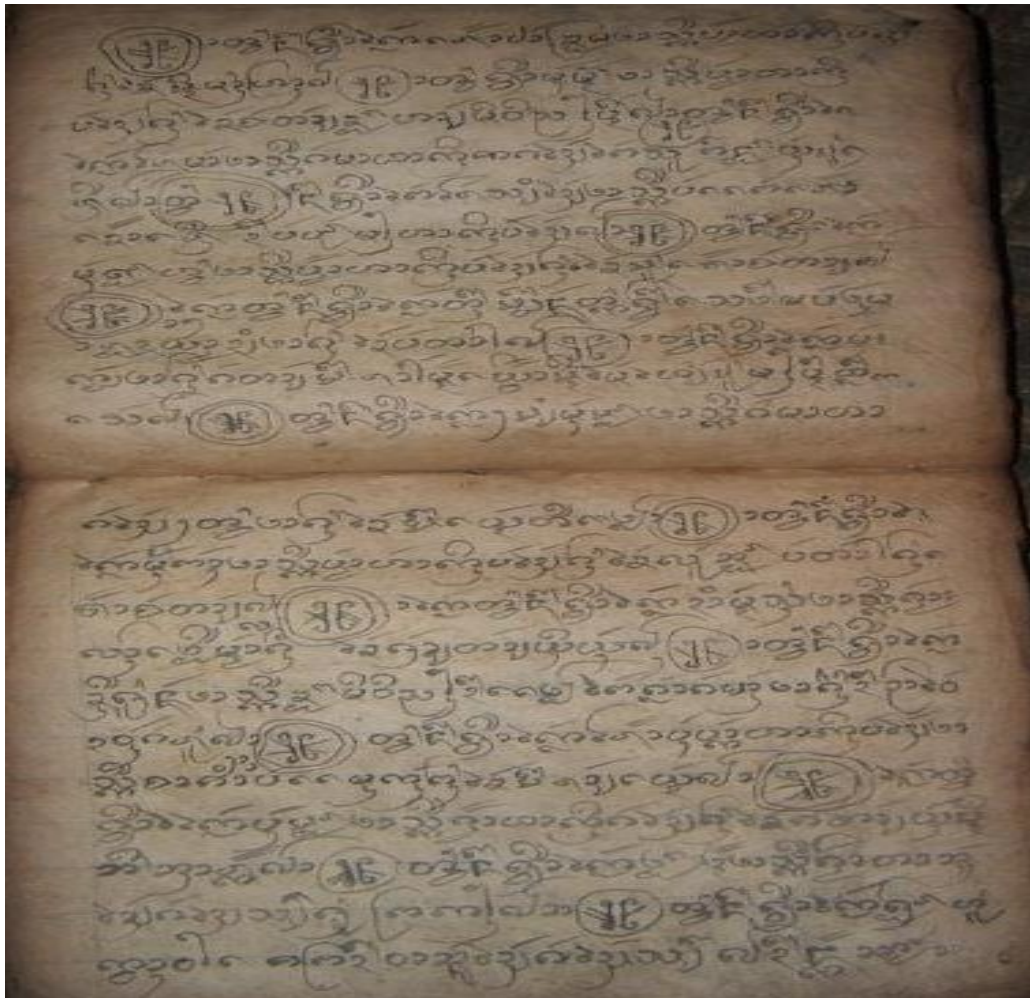
รูปตัวหายรูปที่ 51	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อโกบินถ้าหาอันใดก็ได้รับพลัน นักแล	โกบิน ⁶¹ กระทำการใดดีทุกประการให้รับดำเนินการ

รูปตัวหายรูปที่ 52	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้โก้มั่งคำถ้าศีกบ่มาหากินได้	โก้มั่งคำ ⁶² ศีกไม่มา ทำมาหากินได้

⁶¹ ลักษณะกระตุกโกเหมือนกำลังบิน

⁶² โกสีเหลืองหรือมีสีเหมือนทองคำ

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่
บ้านแยก เมืองมั่งเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
หน้าที่ 6/6

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลั่ง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 7 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

รูปตัวหายรูปที่ 53	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าไก่อเราป่าขอมถ้าศึกบมาหา กินบได้คนไข้ผิตบ้านห่างแล	ไก่อเราป่าขอม ⁶³ ศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ผิตผีบ้านร้าง

รูปตัวหายรูปที่ 54	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่ามั่งมัดถ้าศึกบมาหากินบได้ คนไข้จักตายของหายมีวิญญานบดีแล	ไก่อมั่งมัด ⁶⁴ ศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ถึงตาย สิ่งมีชีวิตหายไม่ได้คืน

รูปตัวหายรูปที่ 55	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าไก่อเรามาถ้าศึกก็มาหากินก็ได้ ไปสู่พี่น้องยังอยู่เรือนแล	ไก่อเรามา ⁶⁵ ศึกจะมา ทำมาหากินได้ ไปเยี่ยมญาติพี่น้องยังอยู่ที่เรือน (ไม่ไปไหน)

รูปตัวหายรูปที่ 56	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อเราเสียได้ 2 ถ้าศึกบแพ้(ชนะ) เราเข้าเมืองตีบุนมานหากินบได้แล	ไก่อเราเสียได้ 2 ⁶⁶ รบศึกเราชนะ เข้าเมืองตี ทำมาหากินไม่ได้

⁶³ ไก่อเถื่อนหรือไก่อป่า

⁶⁴ หมายถึงไก่อของเจ้าชะตาโดนมัดส่งผลด้านไม่ดีต่อเจ้าชะตาเช่นกัน

⁶⁵ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดุกไก่อมีจำนวนเท่ากัน (ของเขากี่มา 1 อัน ของเรากี่มา 1 อัน)

⁶⁶ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดุกฝั่งขวามีจำนวน 2 อันมากกว่าเสีย (เพื่อน) ที่อยู่ฝั่งตรงข้าม

รูปตัวหายรูปที่ 57	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าไถ่มงถอนหัวถ้าศึกบ่มาหา กินบ่ได้คนไข้ผู้เฒ่าจักตายแล	ไถ่มงถอนหัว ⁶⁷ ศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ ผู้ป่วยคนชราจะเสียชีวิต

รูปตัวหายรูปที่ 58	คำอ่าน	คำแปล
	ไถ่ตัวนี้ชื่อว่าไถ่ดินถีบนานตกคั้นเศรษฐี บ่ตันมารอดยามเดียวถ้าคนไข้บ่ตายแล	ไถ่ดินถีบ จะได้เป็นเศรษฐีชั่วข้ามคืน คนไข้ไม่ตาย

รูปตัวหายรูปที่ 59	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าไถ่มงกับถ้าคนก็ตายผีร้ายมัน เข้าผัดไม้ใหญ่อยู่บ้านบ่ดีหลีกเสียแล	ไถ่มงกับ ⁶⁸ คนไข้ตายเพราะผีร้ายทำให้หรือผัดไม้ใหญ่ อยู่บ้านไม่ดีควรหลีกเลียงการอยู่กับที่

รูปตัวหายรูปที่ 60	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อไถ่2เผี้ยวม้งถอนถ้าศึกก็มาหา ก็ได้2ตัวถ้าคนไข้ผียะหื้อแท้แล	ไถ่2เผี้ยวม้งถอน ⁶⁹ มีศึกมา คนไข้ผีทำร้าย

รูปตัวหายรูปที่ 61	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าไถ่มงก้านถ้าศึกบ่มาหา กินบ่ได้คนไข้ลูกอ่อน(เด็ก)บ่ตายคนเฒ่าจัก ตายแล	ไถ่มงก้าน ⁷⁰ ศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้เป็นเด็กไม่ตาย แต่ถ้าเป็นผู้สูงอายุจะ เสียชีวิต

⁶⁷ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดูกไก่ทั้งสองฝั่งมีจำนวน 2 อัน เท่ากันหรือเสมอกันและหมายถึงหัวกระดูกไก่ด้วย

⁶⁸ ม้งกับหรือม้งกาบ หมายถึงลักษณะไม้ปักกระดูกไก่เหมือนกาบไม้

⁶⁹ ไม้ที่ปักกระดูกไก่ทั้งสองข้างมีจำนวนเท่ากัน คือมี 1 อันและขนานในแนวเดียวกัน

⁷⁰ ก้าน (ค่าน) หมายถึงฟ้ายแพ้ว ม้งก้าน หรือม้งค่านจึงหมายถึงไก่ของเจ้าของสุนัขอายุของฝ่ายตรงข้ามไม่ได้

รูปตัวหายรูปที่ 62	คำอ่าน	คำแปล
	โกตัวนี้ชื่อว่าโกดำมดสนถ้าศึกก็มาล้น เทื่อปมาล้นคน ไซ้ค้ายตายยืนยันยัน แล	โกดำมดสน ⁷¹ ศึกจะมาแน่นอน คนไซ้หากเคลื่อนไหวย้ายจะตาย

รูปตัวหายรูปที่ 63	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าโกขึ้นกุ่มนถ้าศึกของมี วิญญานดีแท้แลไปค้าก็หมานถ้าคนดี เอาไว้ 1 วันก็รู้แล	โกขึ้นกุ่มน ⁷² ศึกไม่มา เอาของมีวิญญานมาเลี้ยงดี ไปค้าขายคนเดียวดี คนป่วยเอาไว้ 1 วันรู้ผล

รูปตัวหายรูปที่ 64	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าโกรามังปากหากินบได้ถ้า ศึกจาคับแค้นกันคนไซ้ผีร้ายยะแล	โกรามังปาก ⁷³ ทำมาหากินไม่ได้ ศึกมาเจรจาไม่เป็นผล คนไซ้ถูกผีทำร้าย

รูปตัวหายรูปที่ 65	คำอ่าน	คำแปล
	โกตัวชื่อว่าโกมั่งถอนถ้าศึกก็มาหากินก็ ได้คนไซ้ก็ตายยันผิดผิอาร์ักษ์แล	โกมั่งถอน ⁷⁴ ศึกจะมา ทำมาหากินได้ คนไซ้ตายเพราะผิดผิอาร์ักษ์

⁷¹ ลักษณะเหมือนโกดำที่ถูกลมพัดรวบเท้า คำทำนายจึงออกมาในลักษณะไม่ดี

⁷² โกที่ขึ้นเป็นและส่งผลดังเป็นเวลา

⁷³ เจ้าชะตาจะมีเคราะห์ภัยเพราะคำพูดหรือปาก

⁷⁴ หมายถึงเจ้าของชะตาระดุกโกมีกำลังอ่อน

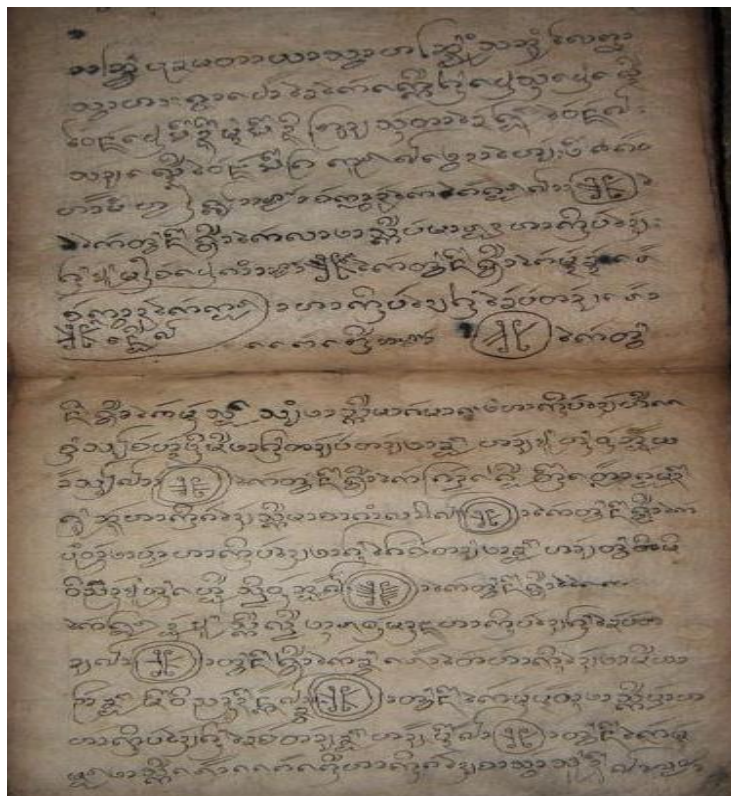
รูปตัวหายรูปที่ 66	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าโกต้องตัดถ้าศึกก็มาหาอัน ใดก็ได้เสี่ยงจุประการแล	โกต้องตัด ⁷⁵ ศึกจะมา ทำมาหากินได้ทุกประการ

รูปตัวหายรูปที่ 67	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าโกคอนหูกวางว่าเพพระดีว่า อันใดก็ได้เสี่ยงแลด้นัก	โกคอนหูกวาง ⁷⁶ ปรารถนาสิ่งใดได้ตามนั้น

⁷⁵ โกสีเหลืองแดง

⁷⁶ โกไร่คู่เปรียบ

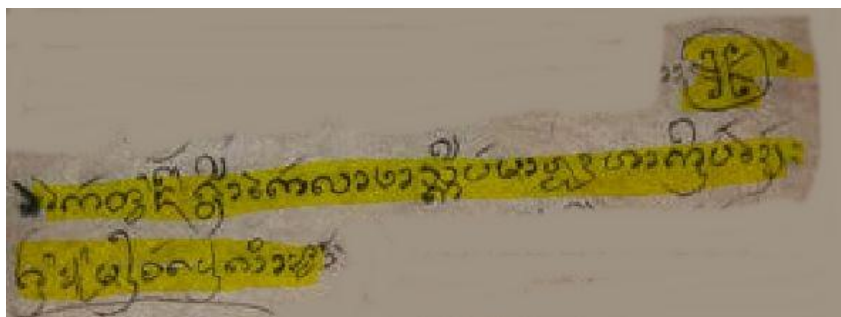
ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่
บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
(แบบที่2)
หน้าที 1/6

อักษรที่จารึก	: อักษรไทลื้อ
ศักราช	: ไม่ปรากฏ
ภาษา	: ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
วัตถุที่จารึก	: พับสา
ลักษณะวัตถุ	: ค่อนข้างสมบูรณ์
ด้าน/บรรทัด	: จำนวน 7 หน้า
ขนาดวัตถุ	: กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
บัญชี/ทะเบียน	:
สถานที่เก็บ	: บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
ผู้อ่าน	: ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
ผู้แปล	: ชูชาติ ใจแก้ว
ผู้ตรวจ	: สนั่น ธรรมธิ

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่
บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
หน้าที่ 1/6 ตัวท่ายที่ 1

1

คำอ่าน	คำแปล
ไก่ตัวนี้ชื่อว่าไก่ลาถ้าศึกษาบารอดหากินบได้ คนอยู่บ้านจักเป็นคำ	ไก่ลา ² ศึก ³ ไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ ⁴ คนในบ้านจะเป็นคดีความ

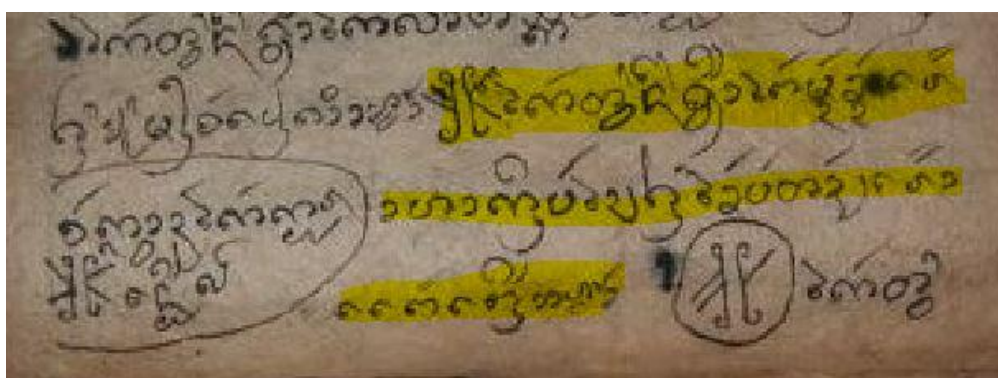
¹ รูปนี้ผู้ทำนายกระดูกไก่บอกว่าหมายถึงไม้ที่ปักกระดูกไก่มีอำนาจเสมอกัน หลักในการทำนายกระดูกไก่นั้นจะดูจากลักษณะของกระดูก เป็นเบื้องต้นและเมื่อนำไม้ปักลงบนกระดูกไก่แล้ว หมอผู้ทำนายจะดูจากลักษณะของไม้ที่ปักโดยแบ่งออกเป็นสองฝ่าย โดยฝ่ายทางฝั่งขวาจะ หมายถึงเจ้าชะตาหรือผู้ที่นำกระดูกไก่มาให้ดู และไม้ที่ปักทางฝั่งซ้ายจะหมายถึงสิ่งที่ส่งผลต่อเจ้าชะตาเป็นหลักการเบื้องต้นในการทำนาย โดยจะดูจากจำนวนไม้ที่ปักกระดูกไก่ว่าฝั่งไหนมีมากกว่ากัน ฝั่งไหนอยู่ตำแหน่งที่สูงกว่ากัน

² ไก่อ่อน หรือไก่ไม่มีกำลัง

³ ศึก ไม่ใช่หมายถึงการทำศึกสงคราม หรือข้าศึก แต่ความหมายในการทำนายหมายถึง เคราะห์ภัยต่างๆ หรือหมายถึงสิ่งไม่ดีไม่งามรวมถึง ญาติพี่น้องอยู่ทุกหนแห่ง

⁴ การทำไร่ว่างไม่ได้ผลผลิต

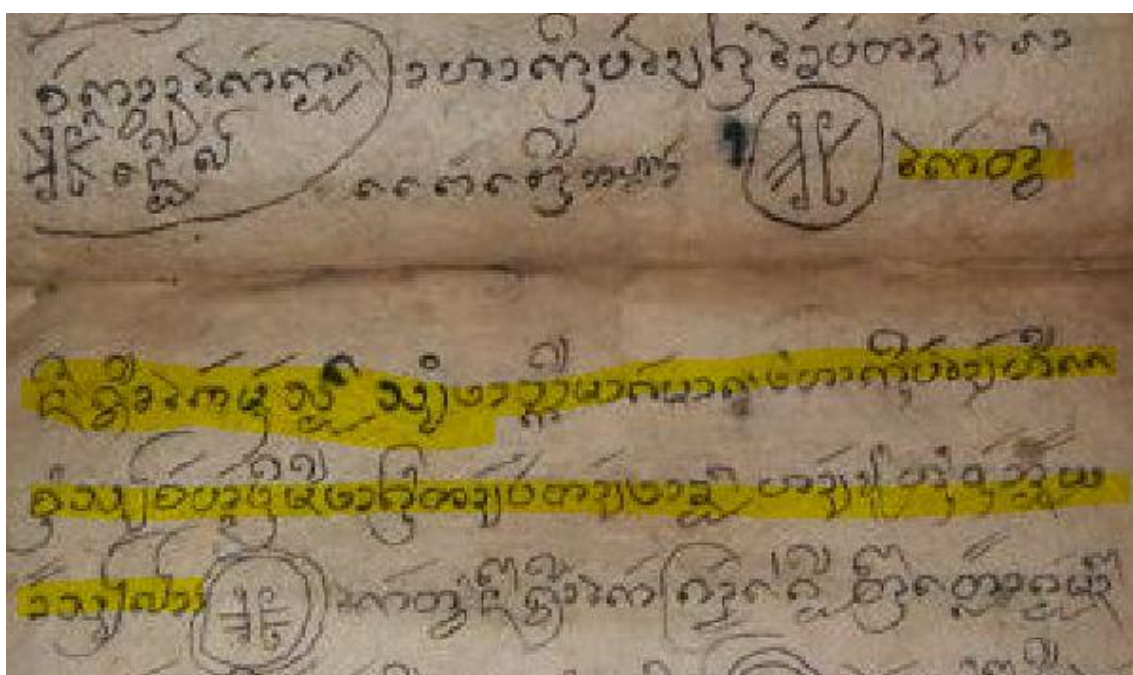
หน้าที่ 1/6 ตัวท้ายที่ 2

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อัดวันชื่อว่าไก่อัดขัดเราหากินบได้ คนไข้บตายเราแพ้(ชนะ)เพิ่นแล	ไก่อัดขัดเรา ⁵ ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ไม่ตาย เป็นคติความชนะ

⁵ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดูกไก่อมีลักษณะเหมือนการผูกมัดซึ่งจะขัดดวงชะตาของเจ้าของกระดูกไก่

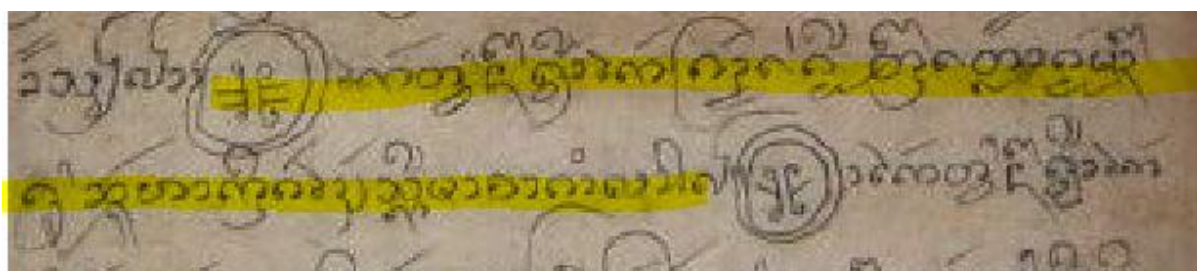
หน้าที่ 1/6 ตัวท้ายที่ 3

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้นี้ชื่อว่าไก่อ้มสองเสี้ยวถ้าศึกมาก็ มาถ้าหากินบ่ได้หื้อจนเสี้ยงจักบาดดิน มีคอนหายบ่ตายถ้าของหายอยู่หนวัน ออกยากสักหน่อยแล	ไก่อ้มสองเสี้ยว ⁶ เคราะห์ศึกอาจมาหรือไม่ก็ได้ ทำมาหากินไม่ได้ ระวังของมีคมบาดมือเท้า คนหายยังไม่ตาย ของหายอยู่ทางทิศตะวันออกหายากสักนิด

⁶ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดุกไก่อ้มซ้ายหรือฝั่งตรงข้ามเรียกว่าเสี้ยว (เพื่อน) นั้นมีไม้ปัก 2 อันซึ่งมีจำนวนมากกว่าเจ้าของชะตา

หน้าที่ 1/6 ตัวท้ายที่ 4

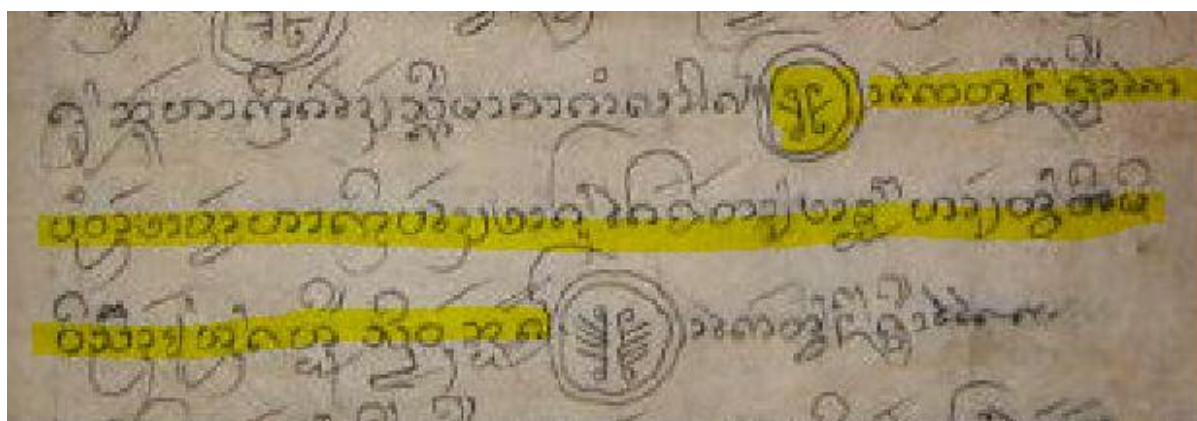

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่าไก่อคามเคือตั้นเท่ากุ่มดี จؤونหาเกินก็ได้ศีกมาจาก้าหายแล	ไก่อคามเคือ ⁷ ตั้นเท่า ⁸ กระทำการดีทุกประการ ทำมาหาเกินได้ เคราะห์ศีกมาเจรจากี้หาย

⁷ ไก่อคามเคือ หมายถึง ต้นตระกูลของไก่

⁸ ตั้นเท่า หมายถึงลักษณะของไม้ที่ปักกระดุกไก่อมีลักษณะเสมอกันหรือเหมือนกันทั้งสองฝ่าย

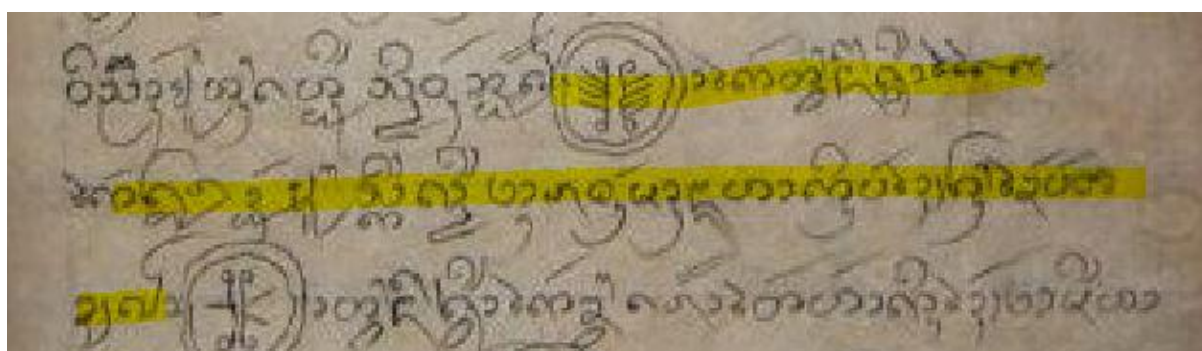
หน้าที่ 1/6 ตัวหายที่ 5

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้นี้ชื่อว่าไก่อ้มตันถ้ามาหากินบได้ ถ้าคนไข้จักตายถ้าของหายตัวที่มี วิญญานอยู่หนเหนือสิมวันออกแล	ไก่อ้มตัน ⁹ ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้จักตาย ของหายหากเป็นสิ่งมีชีวิตอยู่ทางทิศเหนือเฉียง ออก

⁹ ปุ่ม(ท้อง) ปุ่มตัน = ท้องตัน

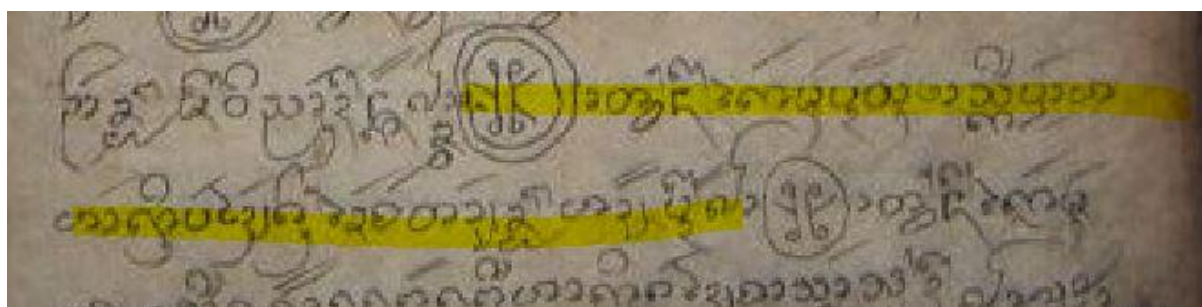
หน้าที่ 1/6 ตัวทายที่ 6

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อัดนี้ชื่อว่าไก่ออนดอกอยู่คึกลิมทาน ระวังมานานหากินบได้คนไข้บตายแล	ไก่ออนดอก ¹⁰ ให้ระวังข้าศึก ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ไม่ถึงตาย

¹⁰ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดูกไก่อเหมือนกับขนหัวไก่ที่มีหลาสีซ้อนทับกัน

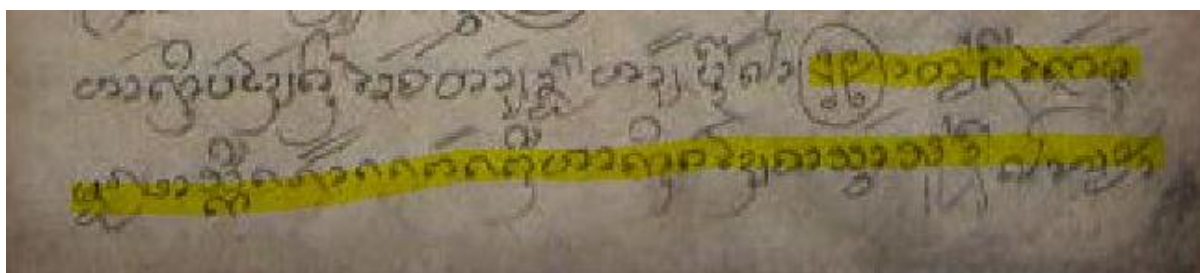
หน้าที่ 1/6 ตัวหายที่ 8

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไ่ก้มังมัดวางถ้าศึกบ่มา หากินบ่ได้คนไข้จักตายของหายบ่ดีแล	ไ่ก้มังมัดวาง ¹² เคราะห์ศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ถึงตาย ของหายไม่ได้คืน

¹² ไ่ของเจ้าชะตาเหมือนไ่ที่ถูกมัดวางไว้ ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่ค่อยดี

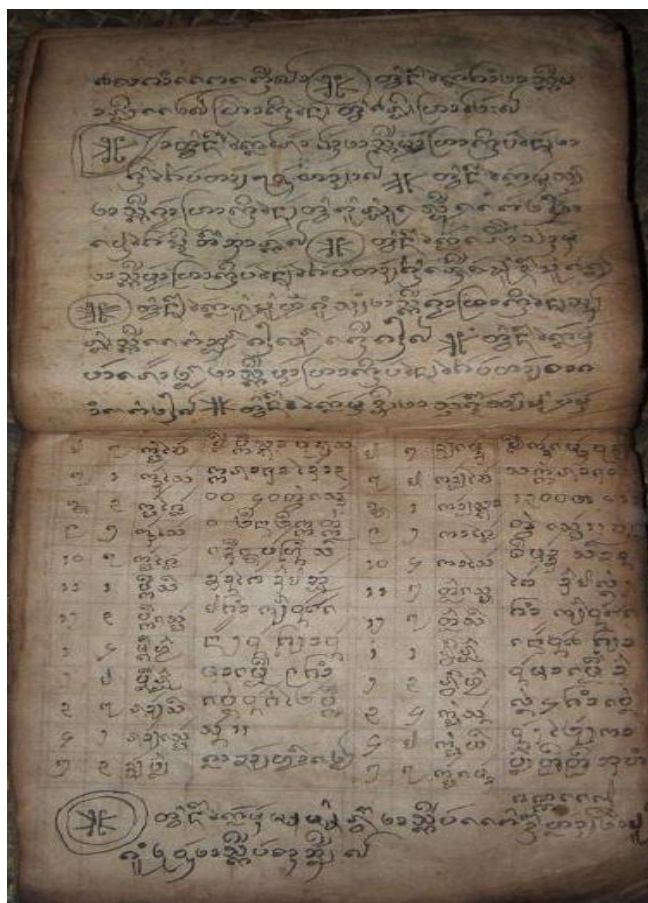
หน้าที่ 1/6 ตัวทายที่ 9

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไ่่ม้งมอรถ้าศึกเราแพ้(ชนะ)เพิ่น หากินก็ได้จาสาวสู้ดีแล	ไ่่ม้งมอร ¹³ หากมีเคราะห์ภัยหรือศึกเราชนะ ทำมาหากินได้ หากไปจีบสาวสาวจะมีใจให้

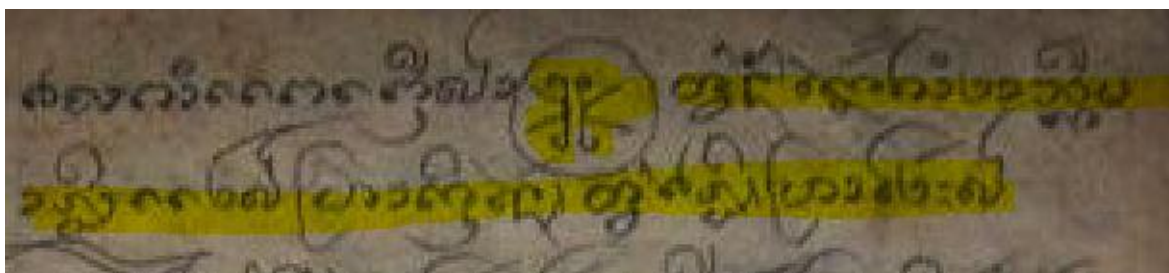
¹³ ม้งมอร หมายถึงบรรพบุรุษหรือต้นตระกูลของไ่

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่
บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
หน้าที่ 2/6

อักษรที่จารึก	: อักษรไทลื้อ
ศักราช	: ไม่ปรากฏ
ภาษา	: ไทลื้อ ไทหลอย (ปลั่ง)
วัตถุที่จารึก	: พับสา
ลักษณะวัตถุ	: ค่อนข้างสมบูรณ์
ด้าน/บรรทัด	: จำนวน 7 หน้า
ขนาดวัตถุ	: กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
บัญชี/ทะเบียน	:
สถานที่เก็บ	: บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
ผู้อ่าน	: ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อหนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
ผู้แปล	: ชูชาติ ใจแก้ว
ผู้ตรวจ	: สนั่น ธรรมธิ

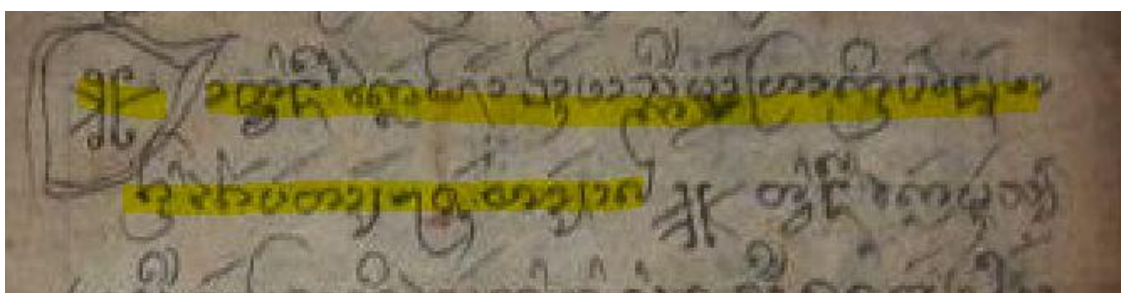
หน้าที่ 2/6 ตัวท้ายที่ 10

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไ่คำถ้าศึกมารีบแท้แลหากินได้ตัว 1 รืหาเถอะแล	ชื่อไ่คำ ¹⁴ จะมีเคราะห์ภัยหรือศึกมาในไม่ช้า ทำมาหากินได้พอประมาณควรรีบดำเนินการ

¹⁴ ไ่ทองคำ หรือไ่ที่มีสี่เหลี่ยมประจุทองคำ

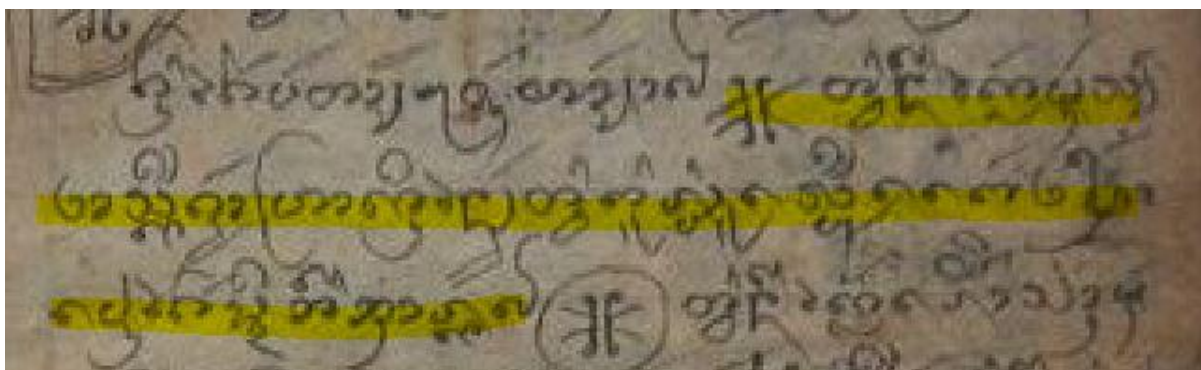
หน้าที่ 2/6 ตัวท่ายที่ 11

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไก่อเราย่านถ้าศึกมาหากินบได้ถ้า คนไข้บ่ตาย 7 วันหายแล	ไก่อเราย่าน ¹⁵ จะมีเคราะห์ภัยหรือศึกจะมา ทำมาหากินไม่ได้ผลผลิต หากป่วยไข้ไม่ตายอีก 7 วันหาย

¹⁵ ไก่อเรากลับ หมายถึงไก่อของดวงชะตาที่มีความหวาดกลัว ถือว่าไม่ดี

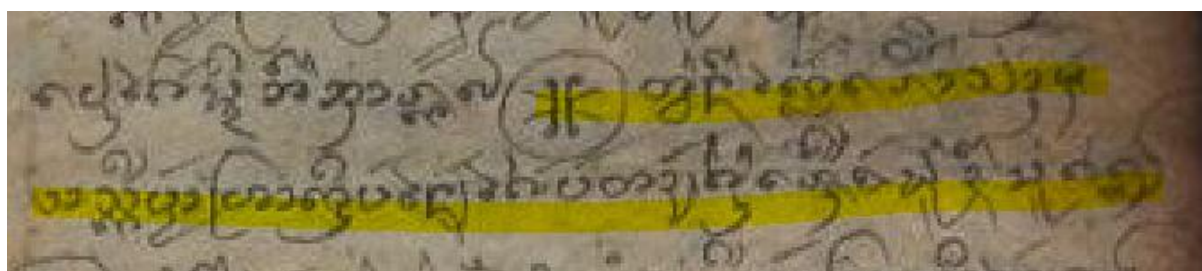
หน้าที่ 2/6 ตัวท่ายที่ 12

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไ่่มงเสี่ยวถ้าศึกก็มาหากินได้ตัว คุ่นรูปเสือแพ่ท่านถ้าเป็นไข่ผัดผ้อารักษ์ แล	ไ่่มงเสี่ยว ¹⁶ จะมีเคราะห์ภัยหรือศึกมา ทำมาหากินได้ ตัว(ไ่)คุ่น(เชื่อง) รูปเสือชนะท่าน หากเจ็บป่วยเป็นเพราะผัดผ้อารักษ์

¹⁶ หมายถึงเพื่อน หรือมีความเสมอกัน

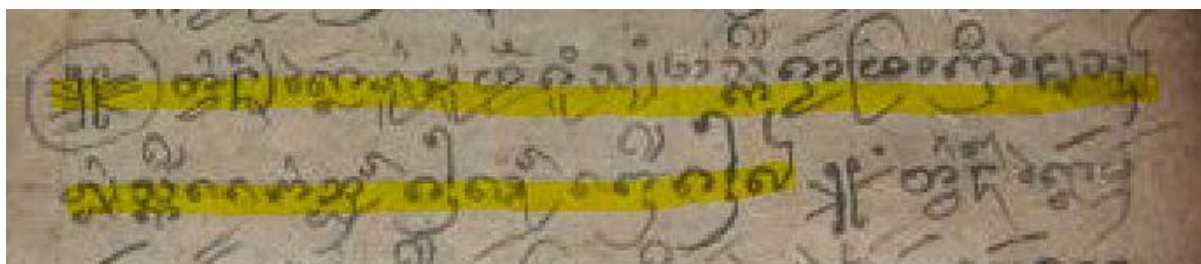
หน้าที่ 2/6 ตัวท่ายที่ 13

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไก่อเราสานมันถ้าศึกบ่มาหากินบ่ได้ ไขบ่ตายคนเรือนอยู่ดีสุขสบาย	ไก่อเราสาน ¹⁷ เคราะห์ภัยหรือศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ผลผลิต เป็นไขไม่ถึงตาย คนในเรือนอยู่สุขสบายดี

¹⁷ ไก่อเราสานหรือไก่อเราเลี้ยง ย่อมส่งผลดีต่อเจ้าของชะตา

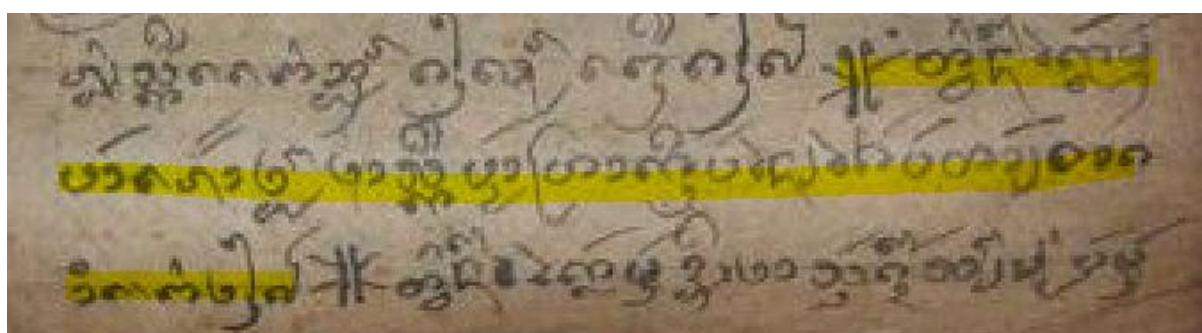
หน้าที่ 2/6 ตัวท่ายที่ 14

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไกรู้ผู้หมอคู่เสี่ยวถ้าศึกก็มาหากิน ได้สักหน่อยรบศึกแพ้(ชนะ)ก่อนก้าน (แพ้) ลุนเพิ่นก้านแล	ไกรู้ผู้หมอคู่เสี่ยว ¹⁸ เคราะห์ภัยหรือศึกไม่มา ทำมาหากินได้พอประมาณ รบศึกจะพ่ายแพ้ก่อนแต่จะชนะภายหลัง

¹⁸ ลักษณะของกระดุกเสมอกันทั้งฝ่าย

หน้าที่ 2/6 ตัวท้ายที่ 15

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไก่อ้มปากเราต้องถ้ำศึกปมาหากิน บได้ไข่บตายจากำแป้นแล	ไก่อ้มปากเรา ¹⁹ เคราะห์ภัยศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ค่อยได้ ไข่ไม่ถึงตาย เจรจาหรือเป็นคดีจะชนะ

¹⁹ ไก่อ้มของเจ้าชะตามีมีอำนาจหรือกำลังมากกว่าฝ่ายตรงข้าม

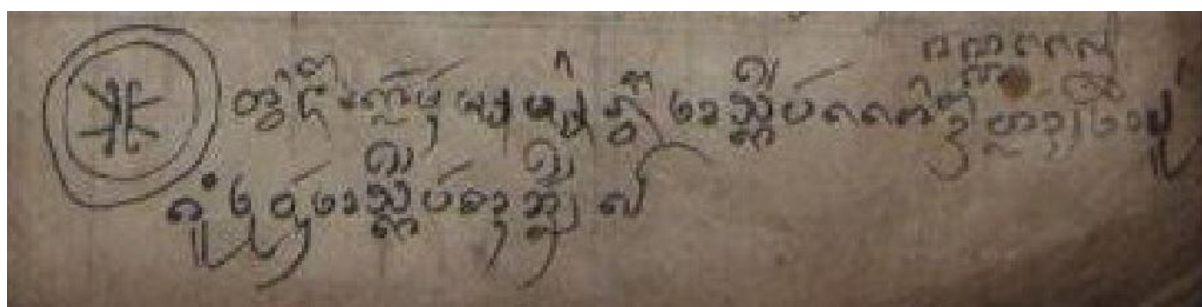
หน้าที่ 2/6 ตัวท่ายที่ 16

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไถ่มนดับหาสิ่งที่ดีเสียงจัน	ไถ่มนดับ ²⁰ กระทำการใดดีทุกประการ

²⁰ ไถ่มนดับหมายถึงไถ่ที่มีชีวิตย่อมเสริมชะตาของเจ้าของไถ่ได้ดี

หน้าที่ 2/6 ตัวทายที่ 17

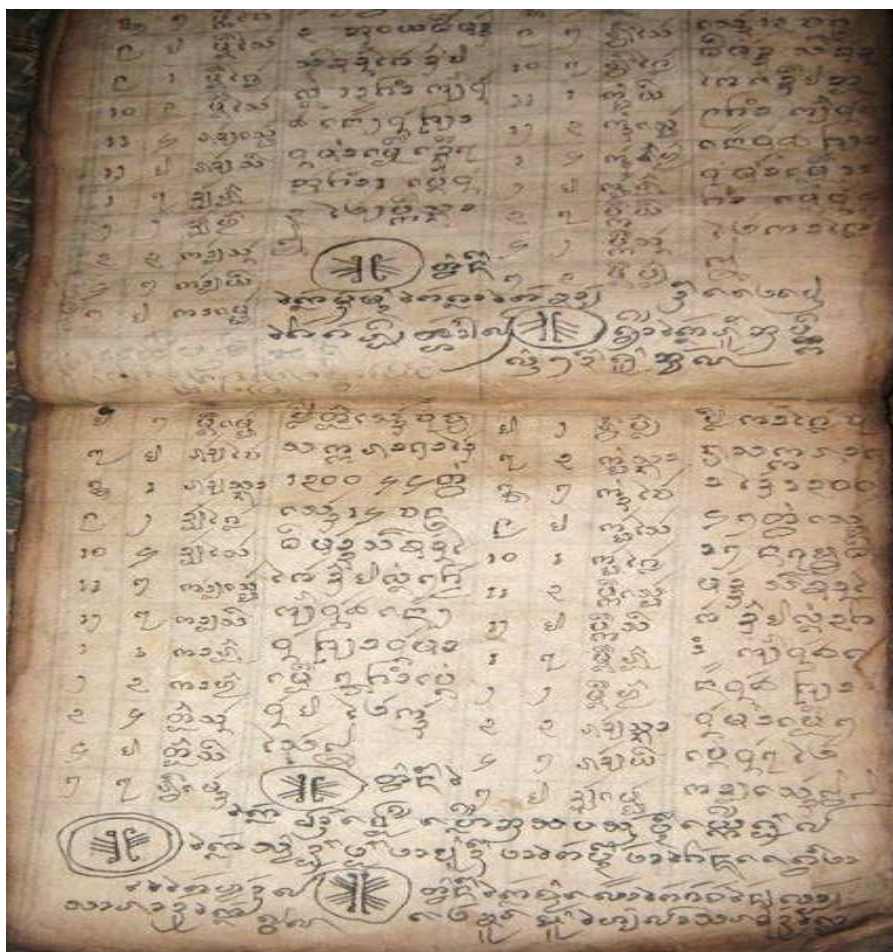

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไก่อ้มมอยเมียนร้องอันว่าถ้าศึกบ่ แพ้ดีหลายถ้าอยู่กู่ทุกวันถ้าศึกบ่จาน อือบ ²¹ แล	ไก่อ้มมอยเมียนร้อง ²² ทำศึกหรือมีเภทภัยมาย่อมชนะ ชนะทุกครั้งไม่มีทางตันแน่นอน

²¹ อือบ (ตัน,ตีบตัน)

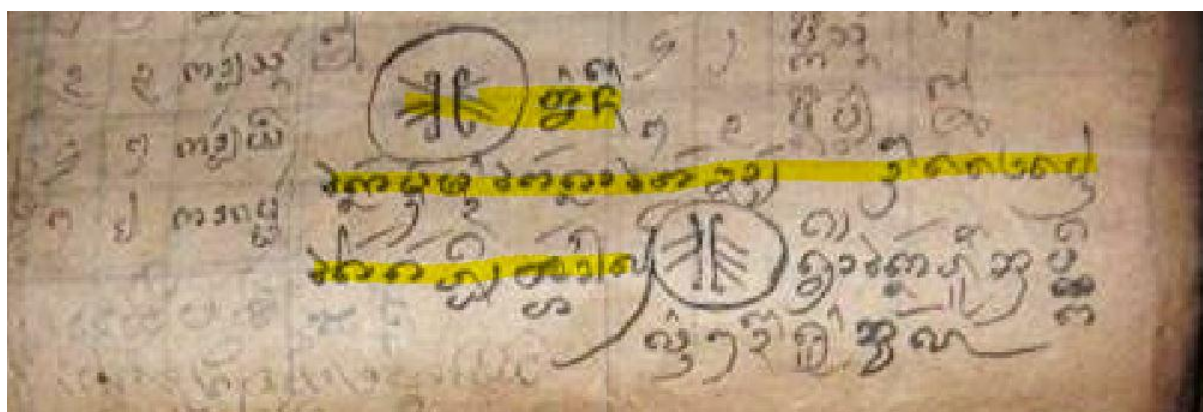
²² หมายถึงไก่ของเจ้าชะตาที่มีอำนาจหรือมีพลังทางเสียง

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่
บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
หน้าที่ 3/6

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไทหลอย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 7 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อหนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

หน้าที่ 3/6 ตัวหายที่ 18

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไก่อ้มงหมดไปค้าไปขายดีแท้เป็น ไซ้ก็รีบหายแล	ไก่อ้มงหมด ²³ ไปค้าขายดี แม้เจ็บป่วยอยู่ก็จะหายเร็ว

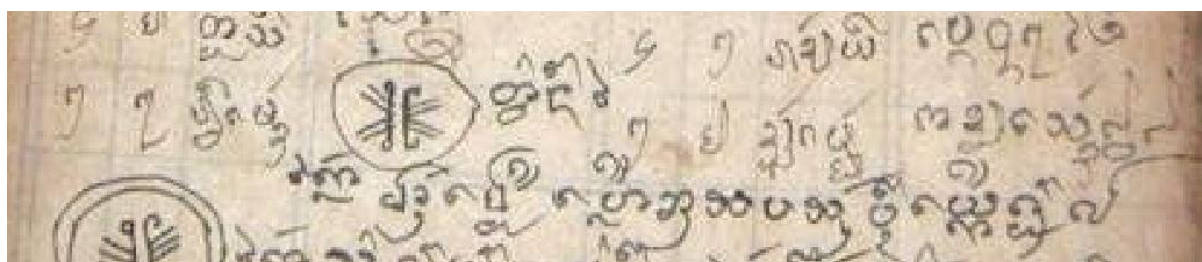
²³ หมดจากภยันตรายต่างๆ

หน้าที่ 3/6 ตัวท้ายที่ 19

คำอ่าน	คำแปล
ชื่อว่าไกรู้ห้าปีกล่น 5 ดีชุนแล	ไกรู้ห้าปีแล้วออกวังหำรอบกระทำการใดดี ทุกประการ

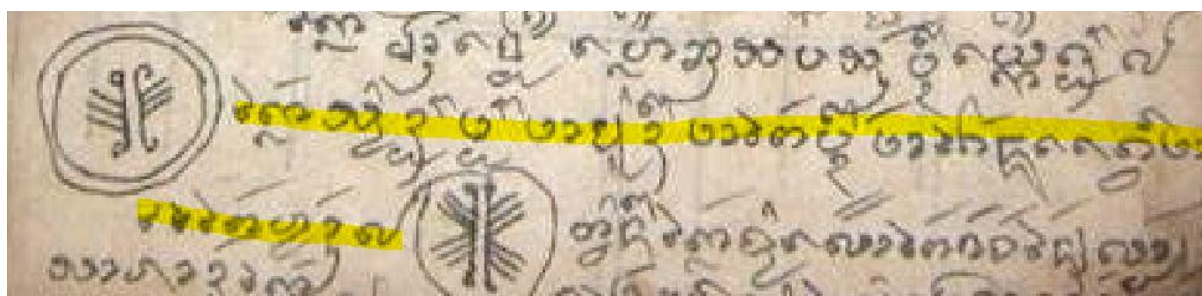
หน้าที่ 3/6 ตัวท้ายที่ 20

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไก่อ่านเพื่อเหลือสัพพะสันปติเยือก กองแล	ไก่อ่านเพื่อ ²⁴ ไม่ดีทุกประการไม่ควรกระทำการใด

²⁴ ไก่อ่หรือไก่อั้ง

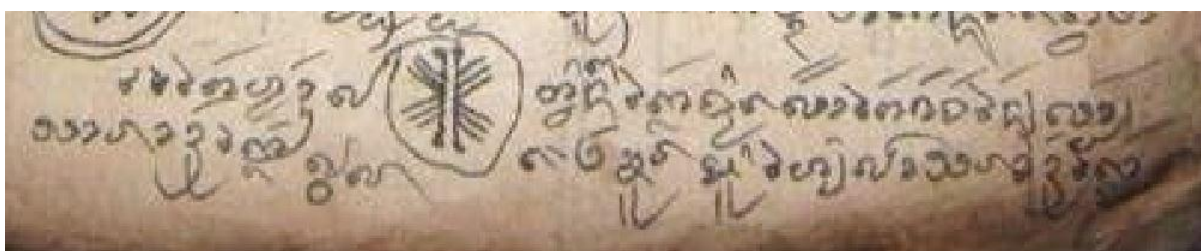
หน้าที่ 3/6 ตัวทายที่ 21

คำอ่าน	คำแปล
โก่สามดอกตองถ้ายูติถ้ำไปบตีถ้ำคนไข นนานแควนถ้ำ ไปหมานแล	โก่สามดอก ²⁵ หากอยู่บ้านดี หากเดินทางไม่ดี หากเจ็บป่วยอีกนานกว่าจะทุเลา หากไปค้าจะได้กำไร

²⁵ ไม้ที่ปักกระดุกทั้งฝั่งเจ้าชะตาและฝั่งของตรงข้ามมีจำนวนเท่ากัน คือ มี 3 ดอกเท่ากัน ส่งผลไม่ดีไม่ร้ายเกินไป

หน้าที่ 3/6 ตัวท่ายที่ 22

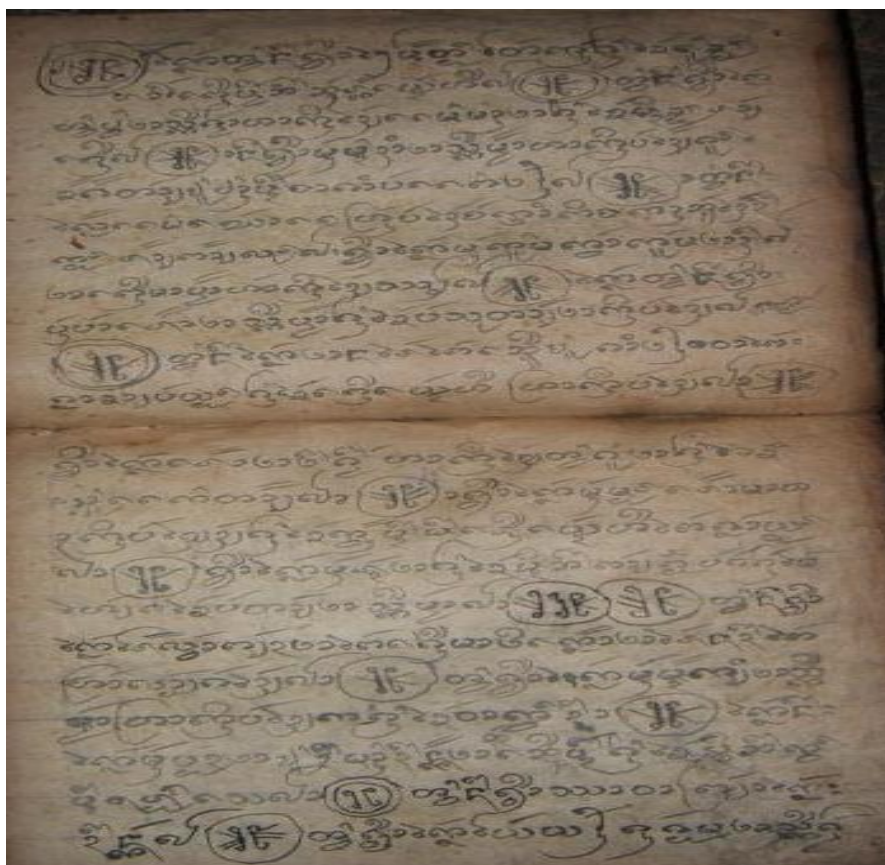

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไก่อ้มเล่าไปก็จักได้ลาภแท้น ผู้ใหญ่จากำแพ ²⁶ เพ็นแล	ไก่อ้มเล่า ²⁷ หากออกเดินทางไปจะได้ลาภจากขุนผู้ใหญ่ เจรจาต่อรองหรือเป็นคดีความจะชนะท่าน

²⁶ แพ้ หมายถึงชนะ

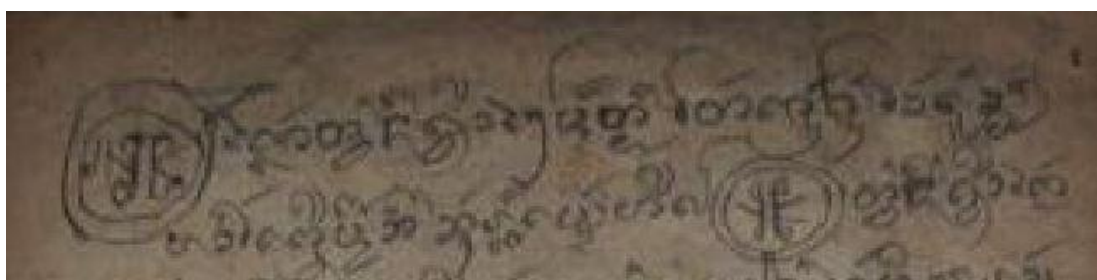
²⁷ ไก่อ่ขึ้นตรงเวลา

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่
บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
หน้าที่ 4/6

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลั่ง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 7 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

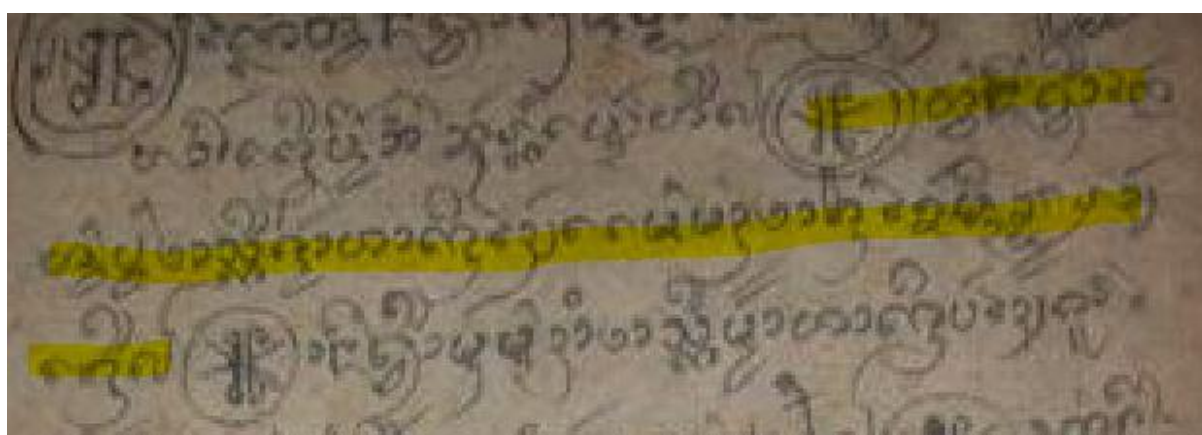
หน้าที่ 4/6 ตัวทลายที่ 23

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อัดนี้ชื่อว่ามั่งตองใต้คันคนไข้ถูกของ หากว่าเพิ่นบ่มีฝื่อารักษะหื้อแล	ไก่อัดตองใต้ ²⁸ ป่วยไข้เพราะถูกของผู้อื่น หรือไม่ก็ถูกฝื่อารักษะทำร้าย

²⁸ หมายถึงไก่อัดของเจ้าชะตาตกอยู่ภายใต้อำนาจของอีกฝ่าย

หน้าที่ 4/6 ตัวทายที่ 24

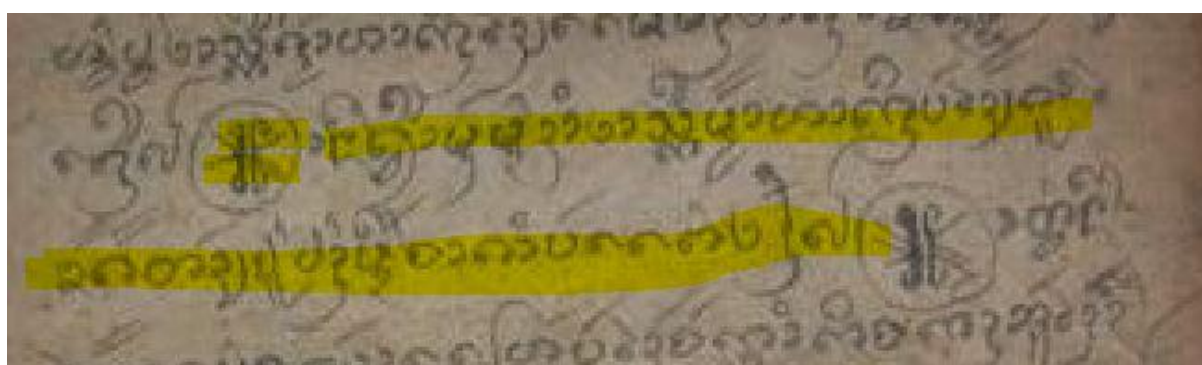

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่าไก่หัวปีถ้าศึกก็มาหากินได้ แม่มานถ้าคนไข้ผิดของร้ายเพิ่นแล	ไก่หัวปี ²⁹ ศึกหรือเคราะห์ภัยไม่มา ทำมาหากินได้ คนไข้หากเป็นคนท้องเพราะถูกท่านใส่ของ ³⁰

²⁹ ไก่เจ้าเล้าหรือพ่อพันธุ์ไก่

³⁰ ถูกกระทำคุณไสยใส่

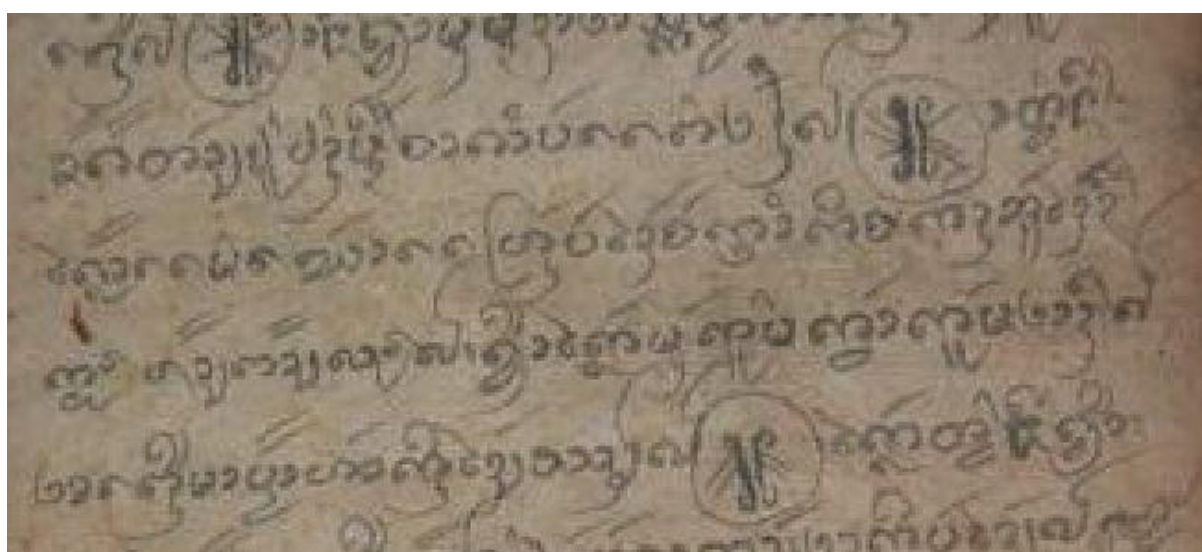
หน้าที่ 4/6 ตัวท่ายที่ 25

คำอ่าน	คำแปล
นี้ชื่อว่ามั่งมดคำถ้าศึกบ่มาหากินบ่ได้ คนไข้ตายอยู่บ้านบ่ดีจาคำบ่แพ้(ชนะ) ท่านแล	ไก่อมั่งมดคำ ³¹ ศึกหรือเคราะห์ภัยไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ตาย อยู่บ้านไม่ดี เจอจาด່อรองหรือเป็นคดีแพ้ผู้อื่น

³¹ มั่งมด ไม่ใช่หมายถึงมด แต่หมายถึงการหมดเคราะห์ร้าย

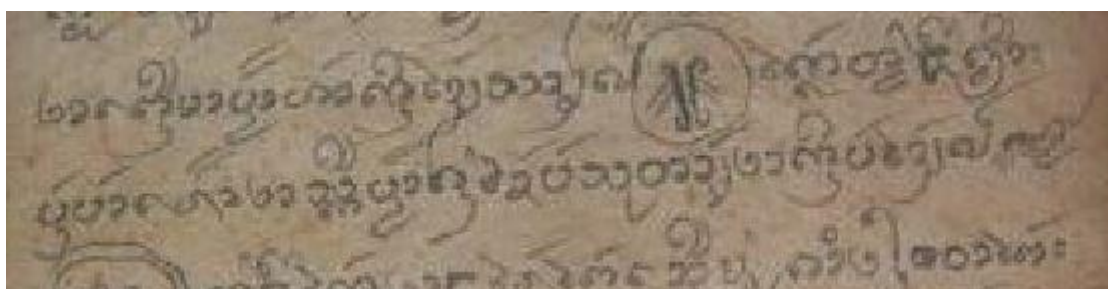
หน้าที่ 4/6 ตัวท้ายที่ 26

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไก่แม่เฒ่าแหนบได้จักกระทำ กิจการอันใดดีก่อนร้ายภายหลัง แล ชื่อ ว่าไก่มั่งกุ่มกว่ากุ่มถั่วดีแลถั่วเพิ่นมาบ มาหากินได้สะน้อยแล	ไก่แม่เฒ่า ³² กระทำการใดดีก่อนร้ายภายหลัง ศึกเคราะห์ภัยไม่มา ทำมาหากินพอประมาณ

³² ไก่แม่ไข่

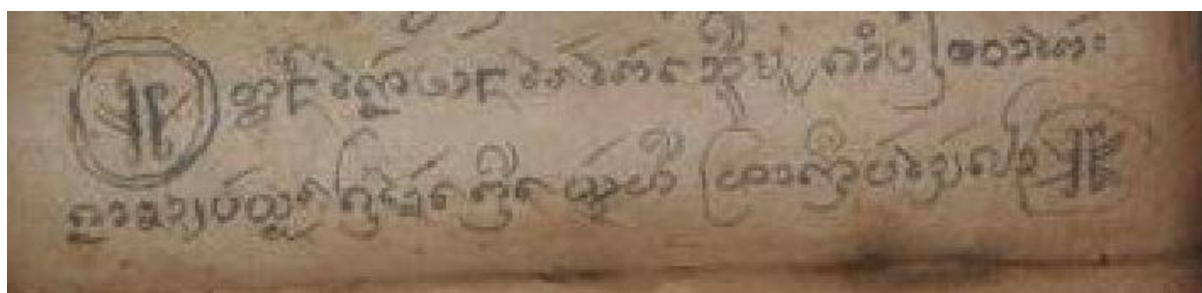
หน้าที่ 4/6 ตัวทายที่ 27

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อตัวนี้ชื่อว่ามั่งปากเราถ้าศึกก็มาคนไข้ บ่สู้ตายหากินบ่ได้แล	ไก่อมั่งปากเรา ³³ ศึกหรือเคราะห์ภัยจะมา ไข้ไม่ถึงตาย ทำมาหากินไม่ได้

³³ จะมีเคราะห์ภัยเพราะปาก

หน้าที่ 4/6 ตัวท่ายที่ 28

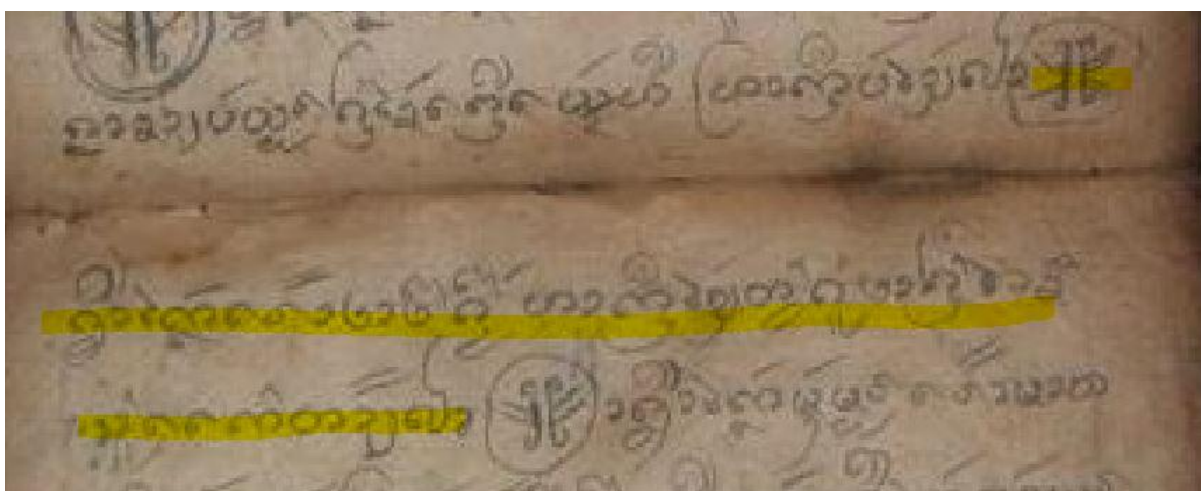

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไ่ทำนาไรไป ³⁴ เอ็นฟูกำท่านว่าไป ค้าขายบ่ยอนคนไข้เพิ่นยะหื้อ หากินบ่ ได้แล	ไ่ทำนาไร ³⁵ ค้าขายได้กำไร เป็นไข้เพราะถูกใส่ของ ทำมาหากินไม่ได้

³⁴ ไ่ (รอ) ภาษาไทยใหญ่

³⁵ ไ่เฝานาไร

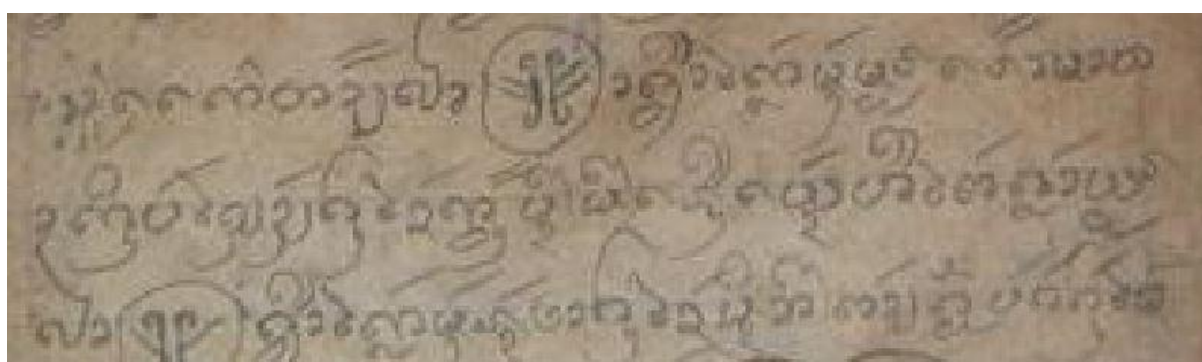
หน้าที่ 4/6 ตัวทายที่ 29

คำอ่าน	คำแปล
ชื่อว่าโเกรถ้ำที่ก็มีหากินได้ตัวคู่ถ้ำ คนไข้ผู้แก่ตายแล	โเกร ³⁶ ทำมาหากินได้ หากผู้ป่วยเป็นคนแก่จะถึงตาย

³⁶ไม้ที่ปักกระดูกของเรา (เจ้าชะตา)มีอำนาจมากกว่าฝ่ายตรงข้าม

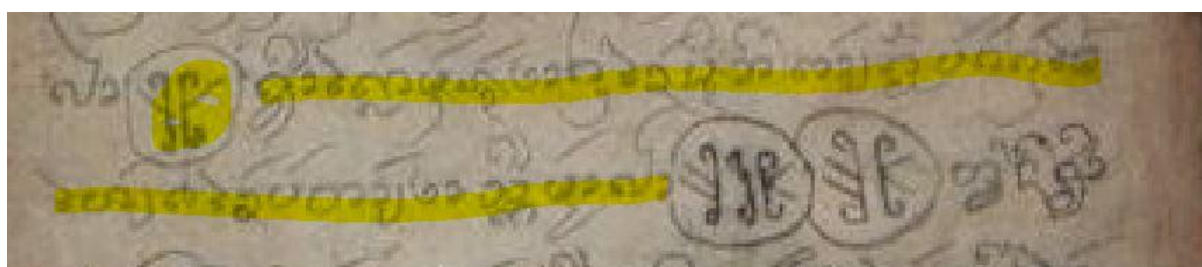
หน้าที่ 4/6 ตัวท่ายที่ 30

คำอ่าน	คำแปล
ชื่อว่าไถ่มังมอราหมาหากินปได้คนไข้ ขวัญปติผีเรือนยะหื้อไปค้ายอนแล	ไถ่มังมอรา ³⁷ ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ขวัญไม่ติผีเรือนทำร้าย ไปค้าขายได้กำไร

³⁷ ไถ่ที่ปักกระดุกไถ่ทั้งสองฝั่งเสมอเราหรือเสมอกัน

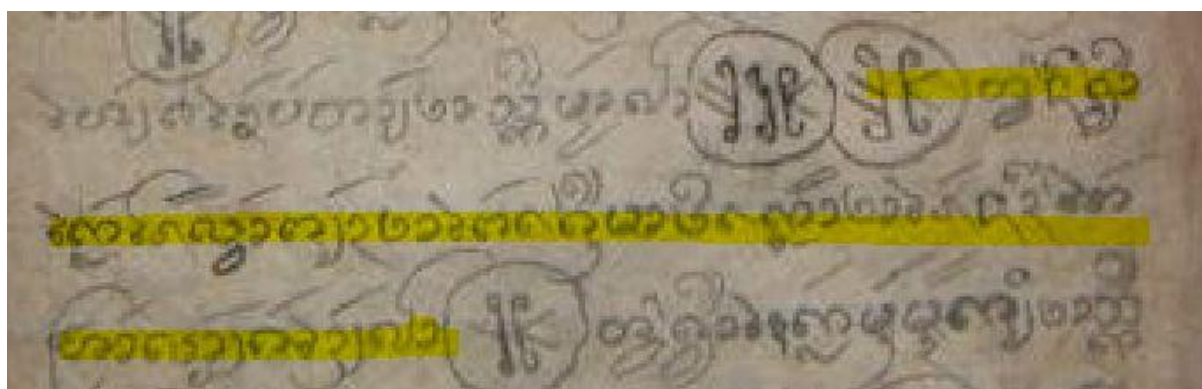
หน้าที่ 4/6 ตัวทายที่ 31

คำอ่าน	คำแปล
ไถ่มังรัดถ้าคนไข้ผิดผีฝ่ายพอบักฟันไม้ ใหญ่ที่หนึ่งไขบ่ตายถ้าศึกบ่มาแล	ไถ่มังรัด ³⁸ ป่วยไข้เพราะผิดผีฝ่ายบิดาหรือไม้ก็ได้ฟันไม้ ใหญ่ แห่งหนึ่ง ไข้ไม่ถึงตาย ศึกเคราะห์ภัยไม่มา

³⁸ ไถ่ที่ถูกมัดจึงหมายถึงลักษณะที่ไม่ค่อยดี

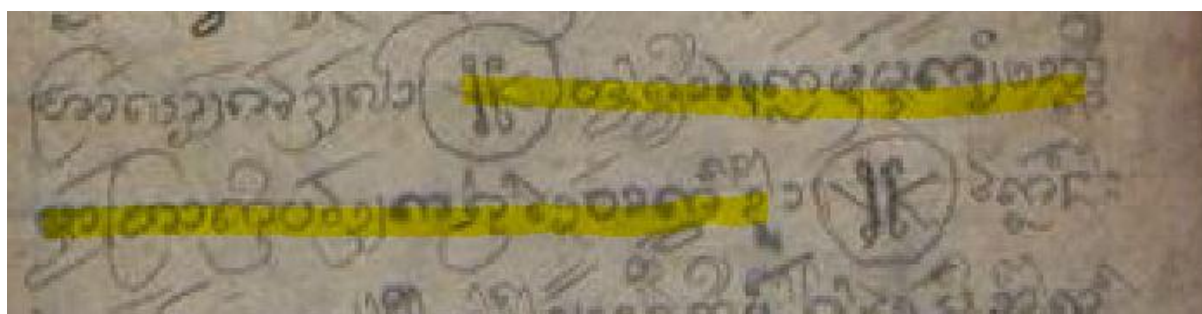
หน้าที่ 4/6 ตัวท่ายที่ 32

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่าไก่เราเล่าเพียดถ้าไปคืนมาที่ เก่าถ้าไรนาดีไปหาแลกค้าก็ได้แล	ไก่เราเล่าเพียด ³⁹ ทำไรนาดี ไปค้าขายก็ดี

³⁹ ไก่ที่นอนไม่เป็นที่หรือไม่ยอมนอนตามเจ้าของ

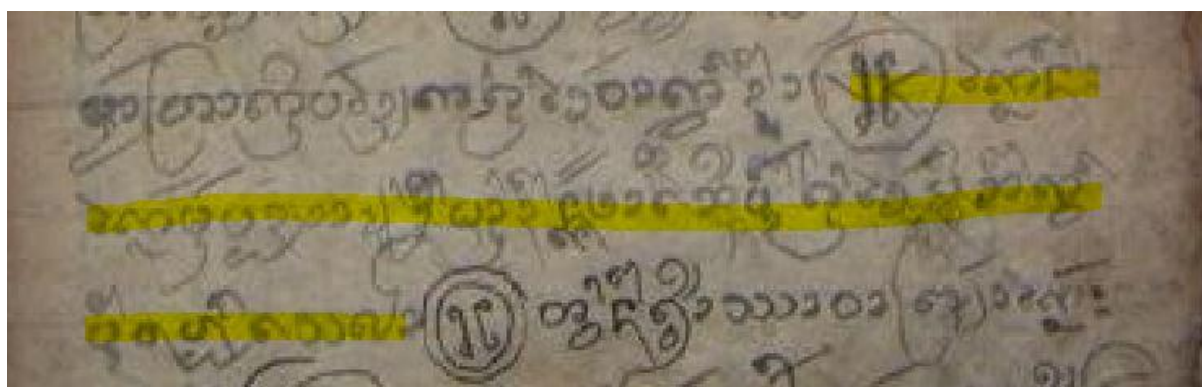
หน้าที่ 4/6 ตัวท่ายที่ 33

คำอ่าน	คำแปล
ตัวชื่อว่าไถ่มังมัดเกี่ยวถ้าศึกบ่มาหากิน บ่ได้คนไข้วัวขวัญหนี	ไถ่มังมัดเกี่ยว ⁴⁰ ศึกหรือเคราะห์ภัยไม่มา หากินไม่ได้ คนไข้วัวขวัญหนี

⁴⁰ ไถ่ของเจ้าของชะตาถูกมัดและเกี่ยวเอาไว้

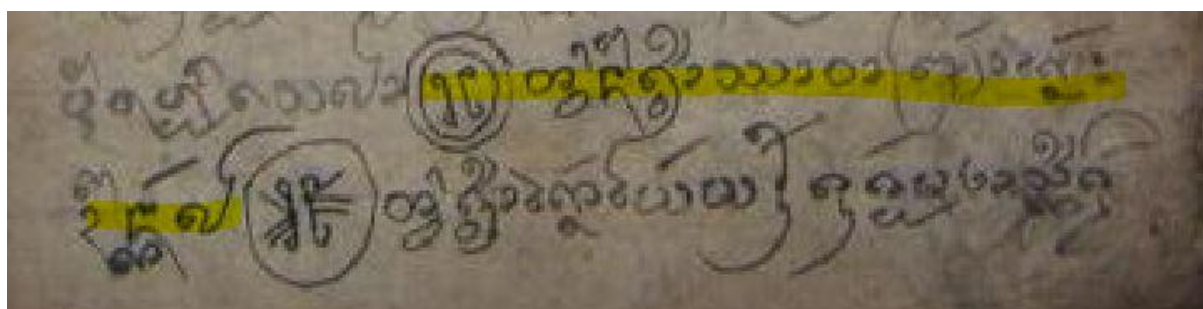
หน้าที่ 4/6 ตัวทายที่ 34

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อี้ไก่อ้มงปอดถ้ำอยู่ที่บ้านดินนกกถ้าไป อื่นบ่ดีคนไข้ผิดผิลงบ่ดีร้องเสียแล	ไก่อ้มงปอด ⁴¹ อยู่ที่บ้านดี เดินทางไม่ดี เป็นไข้ผิดผิบรรพบุรุษให้ทำพิธีเรียกขวัญเสีย

⁴¹ ไก่อ้างสั้น หรือไก่อ่งเจ้าชะตามีกำลังอ่อน

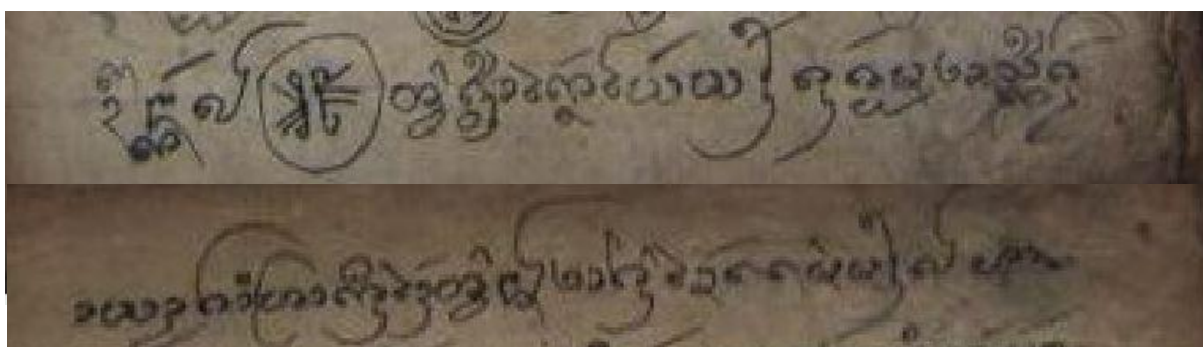
หน้าที่ 4/6 ตัวท่ายที่ 35

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่าสสาวาพญาโกตินิกแล	โกสสาวา ⁴² เป็นพญาโกตินิกแล

⁴² ชื่อของพญาไก่

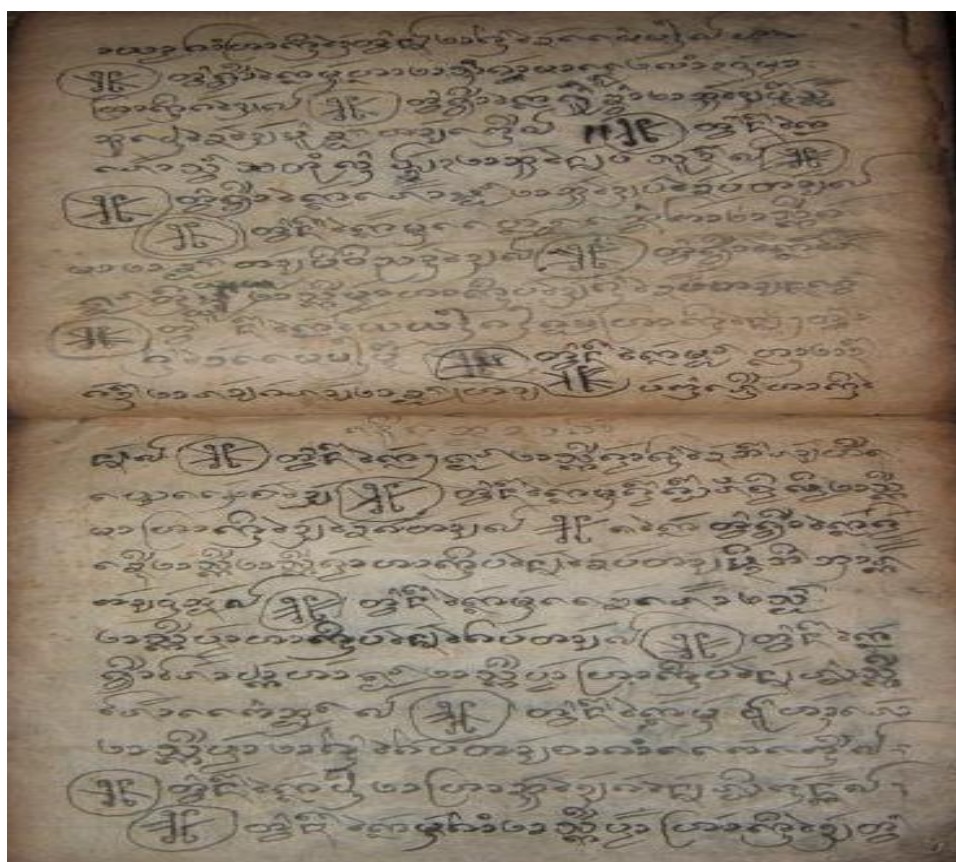
หน้าที่ 4/6 ตัวทายที่ 36

คำอ่าน	คำแปล
ตัวชื่อว่าโกโยยานคันค้อมถ้าศึกก็มา ยามคำหากินได้ตัวน้อยถ้าคนไขแม่มาน แล	โกโยยานคันค้อม ⁴³ ศึกหรือเคราะห์ภัยจะมายามคำ ทำมาหากินพอประมาณ คนไขผิผิแม่มานหรือผิตายทั้งกลม

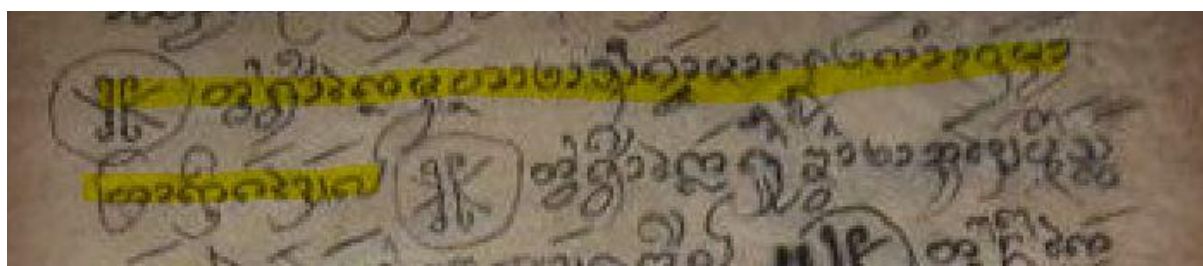
⁴³โกที่มีความแข็งแรง

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่
บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
หน้าที่ 5/6

อักษรที่จารึก	: อักษรไทลื้อ
ศักราช	: ไม่ปรากฏ
ภาษา	: ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
วัตถุที่จารึก	: พับสา
ลักษณะวัตถุ	: ค่อนข้างสมบูรณ์
ด้าน/บรรทัด	: จำนวน 7 หน้า
ขนาดวัตถุ	: กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
บัญชี/ทะเบียน	:
สถานที่เก็บ	: บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
ผู้อ่าน	: ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
ผู้แปล	: ชูชาติ ใจแก้ว
ผู้ตรวจ	: สนั่น ธรรมธิ

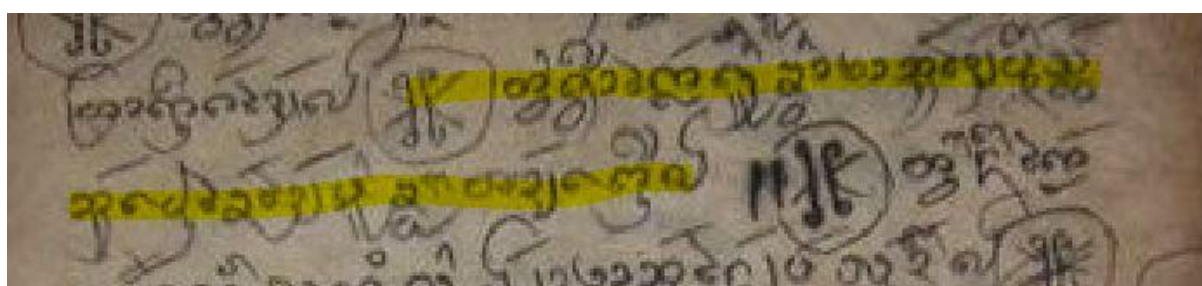
หน้าที่ 5/6 ตัวท่ายที่ 37

คำอ่าน	คำแปล
ตัวชื่อว่าไถ่มงหาถ้าศึกก็มาแต่ล้ำ 3 วัน บ่มาหาเกินก็ได้แล	ไถ่มงหา ⁴⁴ ศึกหรือเคราะห์ภัยจะมาหากพันสามวันก็ไม่มา ทำมาหาเกินก็ได้ผล

⁴⁴ ไถ่ที่รู้จักหาตนเอง

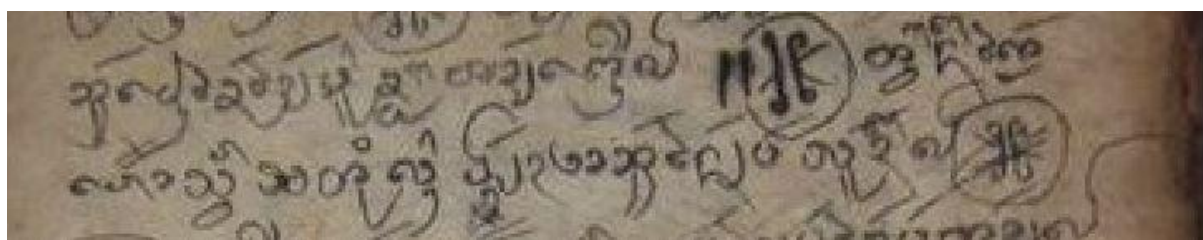
หน้าที่ 5/6 ตัวหายที่ 38

คำอ่าน	คำแปล
ตัวชื่อว่าไก่อูกขาวถ้ำอันใดบ่ดีสัก อันเป็นไขได้อยู่ของหายเพิ่นแล	ไก่อูกขาว ⁴⁵ กระทำการใดไม่ดีสักประการ เป็นไขหาย ของหายเขาเอาไป

⁴⁵ ไก่อ่ที่มีกระดูกสีขาวหรือไก่อ่กระดูกอ่อนส่งผลด้านอ่อนแอต่อเจ้าของชะตา

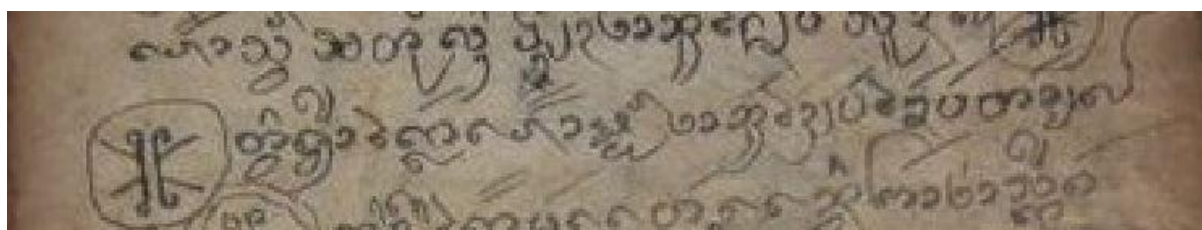
หน้าที่ 5/6 ตัวท้ายที่ 39

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไก่อเราสองสตุ่งล้นปล่อย 3 ถ้าอันนี้ บ่สู้ดีแล	ไก่อเราสอง ⁴⁶ ปล่อยว้างสามครั้ง ไม่ดี

⁴⁶ หมายถึงไม้ที่ปักกระตุกไก่อฝ่ายเราหรือฝ่ายเจ้าชะตากระตุกไก่อมีจำนวน 2 อัน

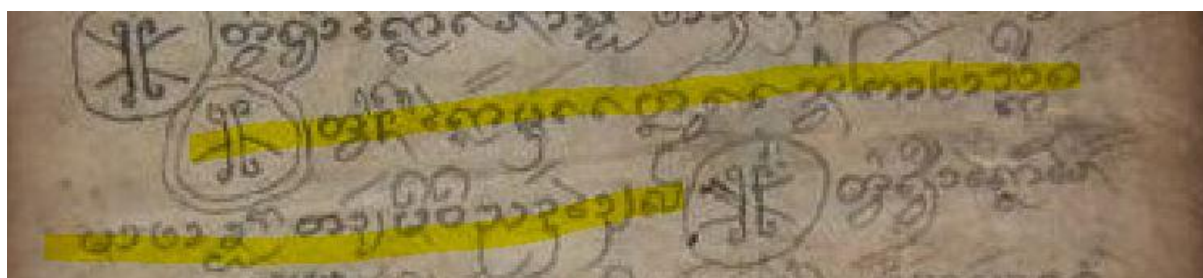
หน้าที่ 5/6 ตัวท่ายที่ 40

คำอ่าน	คำแปล
ตัวชื่อว่าไก่อร่าพอนทาอันใดบ่ไขบ่ตาย แล	ไก่อร่าพอน ⁴⁷ ทำการใดก็ดี ไขไม่ตาย

⁴⁷ ไก่อร่าพอนตามีกำลึงและปลอดจากศัตรู

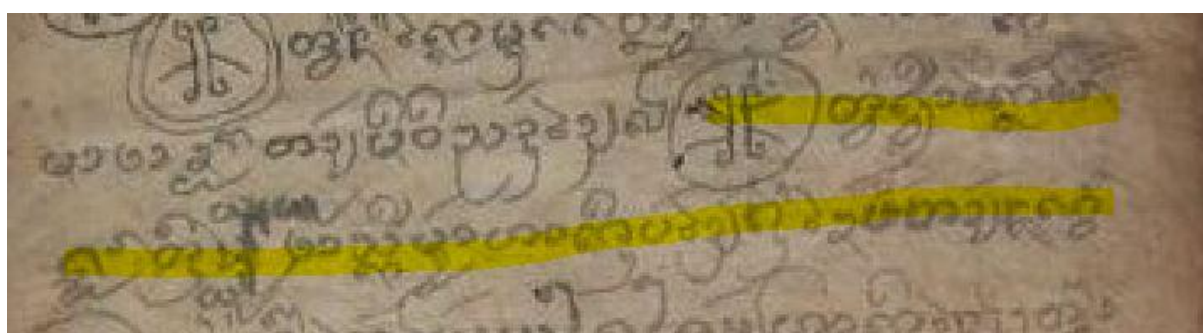
หน้าที่ 5/6 ตัวท่ายที่ 41

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไก่อ้มแล่นแอ่วฟ้าถ้าศึกก็มาถ้าของ หายมีวิญญูณได้แล	ไก่อ้มแล่นแอ่วฟ้า ⁴⁸ ศึกหรือเคราะห์ภัยจะมา ของที่มีชีวิตหายจะได้คืน

⁴⁸ ไก่อ่ไปไม่รู้จักกลับรังของตน

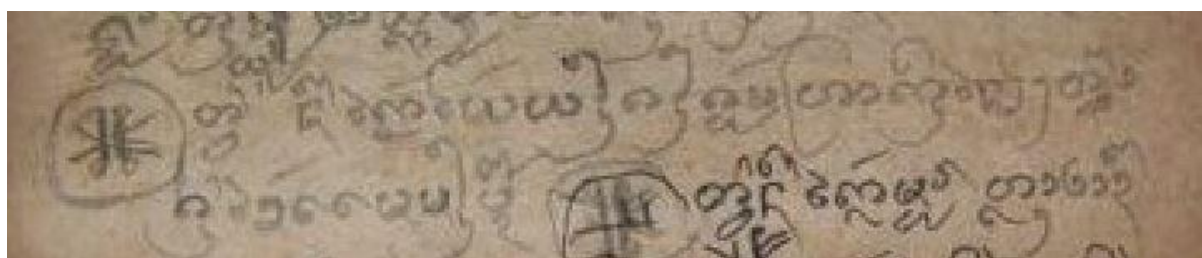
หน้าที่ 5/6 ตัวท่ายที่ 42

คำอ่าน	คำแปล
ตัวชื่อว่าไก่อเราสองตีนอยู่ถ้าศึกบ่มาหา กินบ่ได้คนไข้บ่ตาย	ไก่อเราสองตีน ⁴⁹ ศึกหรือเคราะห์ภัยไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ไม่ตาย

⁴⁹ ไม้ที่ปักกระดูกไก่ของเจ้าชะตามีจำนวน 2 อัน มีมากกว่าฝ่ายตรงข้ามและปักในตำแหน่งที่สูงกว่าแต่ก็ยังไม่อาจสู้อ่านางฝ่ายตรงข้ามได้

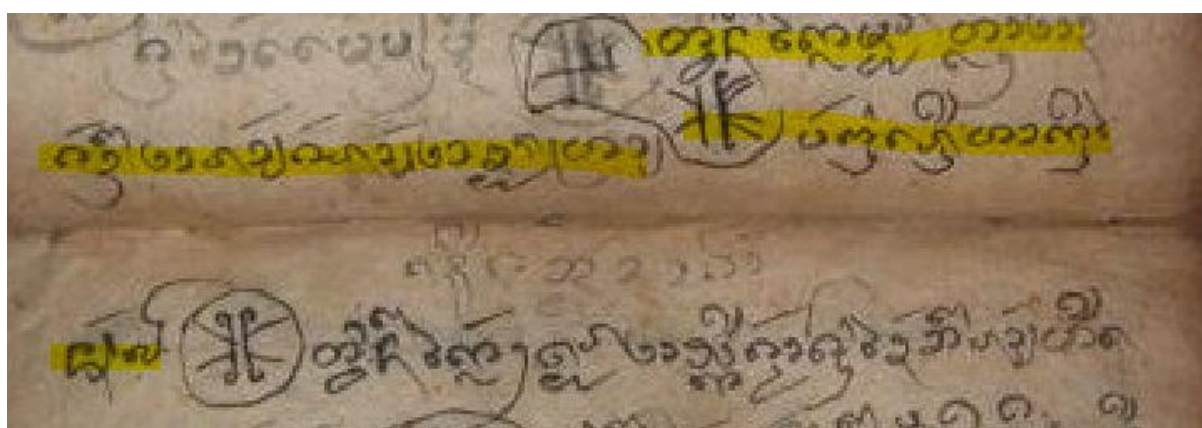
หน้าที่ 5/6 ตัวท้ายที่ 43

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไถโยยานคานค้อมหาหินได้หมา นคนไข้แม่มานบดี	ไถโยยานคานค้อม ⁵⁰ ทำมาหาหินได้คล่องและได้ผลดี คนท้องหากไม่สบายไม่ดี

⁵⁰ ไถที่แข็งแรงหรือมีกำลังจะส่งเสริมเจ้าของชะตาในทางที่ดี

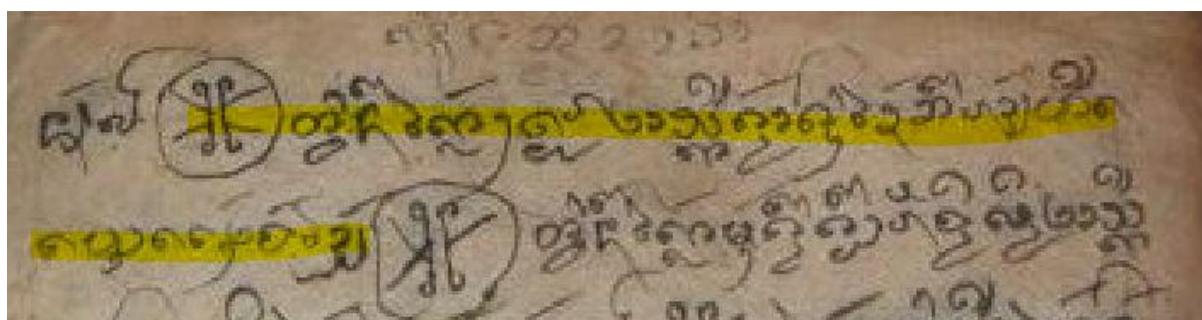
หน้าที่ 5/6 ตัวหายที่ 44

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไ่มอนหลานถ้าดีถ้าร้ายก็ร้ายถ้า ของหายบ่พ้นเรือนหากินได้แล	ไ่มอนหลาน ⁵¹ จะดีก็ดีจะร้ายก็ร้าย ของหายได้คืนอยู่ภายในเรือน ทำมาหากินได้ผล

⁵¹ ไ่ไ่ที่ยังไม่มีกำลังหรือไ่อ่อน

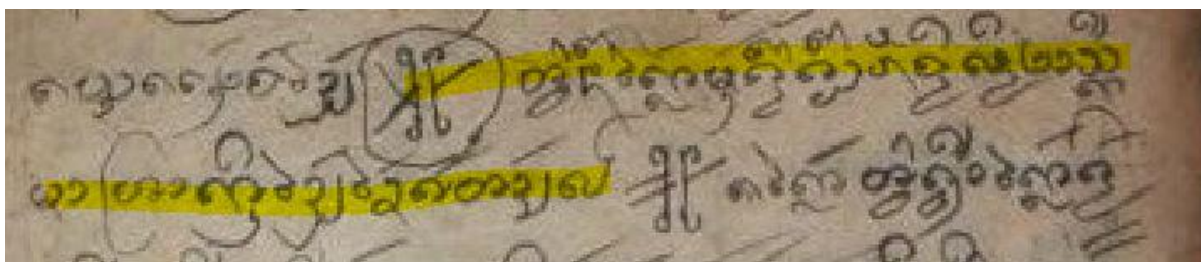
หน้าที่ 5/6 ตัวทายที่ 45

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไก่ 2 ท่อน ถ้าศึกก็มาคนไข้ผีร้าย ห้อยะ แทนจักได้	ไก่ 2 ท่อน ⁵² ศึกจะมา คนไข้ผีร้ายทำร้ายให้ทำพิธีเลี้ยงคินเสีย

⁵² หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดุกไก่ของทั้งสองฝั่งมี 2 อันเท่ากัน

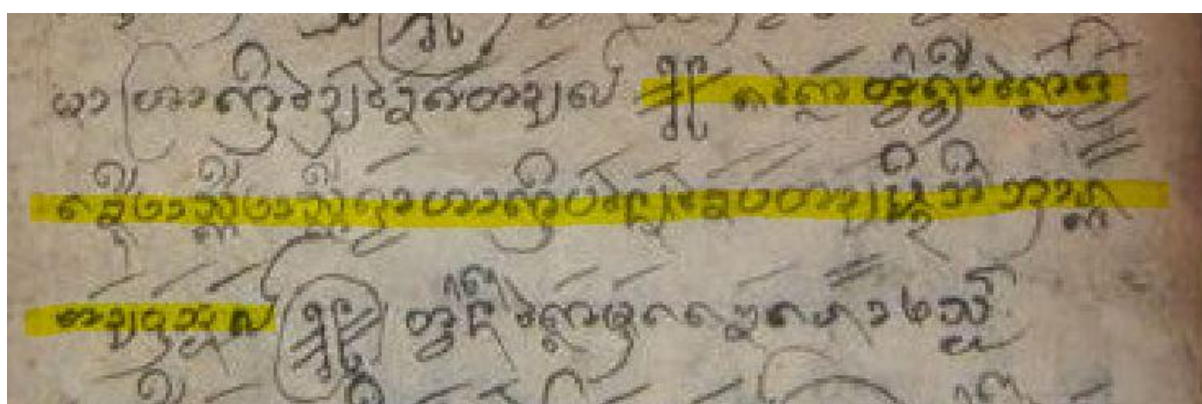
หน้าที่ 5/6 ตัวท่ายที่ 46

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไก่อ้มคิมคิบอันว่าจิมลิมถ้าศึก มาหากินได้ใช้ก็ตายแล	ไก่อ้มคิมคิบ ⁵³ ศึกหรือเคราะห์ภัยจะมา ทำมาหากินได้ เป็นใช้ถึงตาย

⁵³ ลักษณะไม้ที่ปักกระดุกไก่อ้มคล้ายเหมือนคิมคิบหรือคิมหนิบ

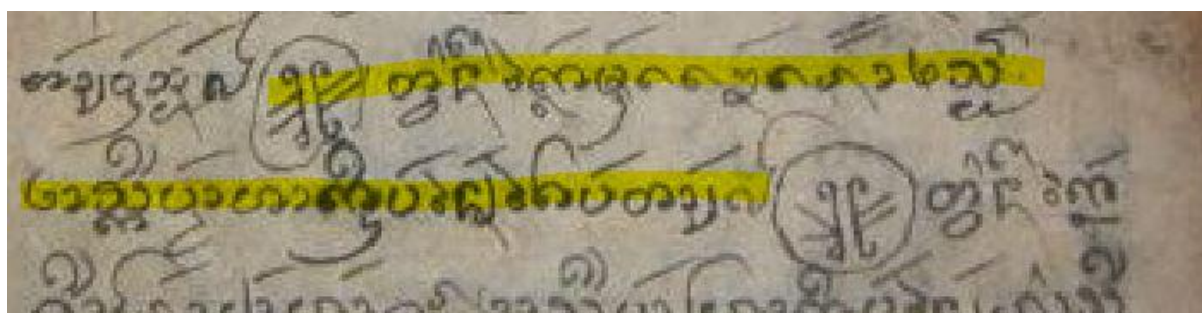
หน้าที่ 5/6 ตัวท่ายที่ 47

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วชื่อว่าไก่อคามเคือถ้าศึกถ้าศึกก็มา หากินบได้ไขบต่ายผิตผิอาร์ักษ์ ปายวันออกแล	ไก่อคามเคือ ⁵⁴ ศึกหรือเคราะห์ภัยจะมา ทำมาหากินไม่ได้ ไขไม่ตายเป็นเพราะผิตผิอาร์ักษ์ทางทิศ ตะวันออก

⁵⁴ ทายาทไก่อหรือสายพันธุ์ไก่อุ่นหลัง

หน้าที่ 5/6 ตัวท่ายที่ 48

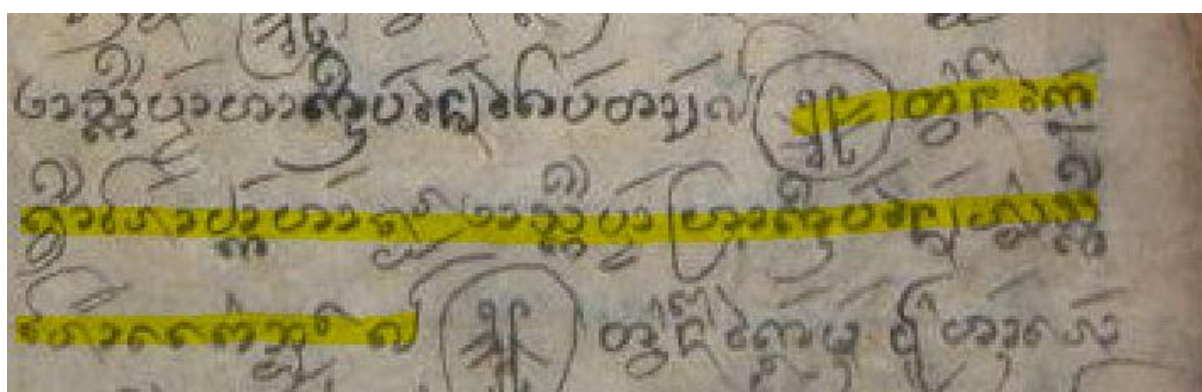

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไ่ก้มงั้เราสอง ถ้าศึกบ่มาหากินบ่ได้ไ่บ่ตายแล	ไ่ก้มงั้ ⁵⁵ เราสอง ⁵⁶ ศึกหรือเคราะห์ภัยไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ ไ่บ่ไม่ตาย

⁵⁵ ไ่ แปลว่าการแข่งขัน ภาษาไทยใหญ่

⁵⁶ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดุกไ่ทั้งสองฝั่งมีจำนวน 2 อัน เท่ากันและแข่งขันกัน

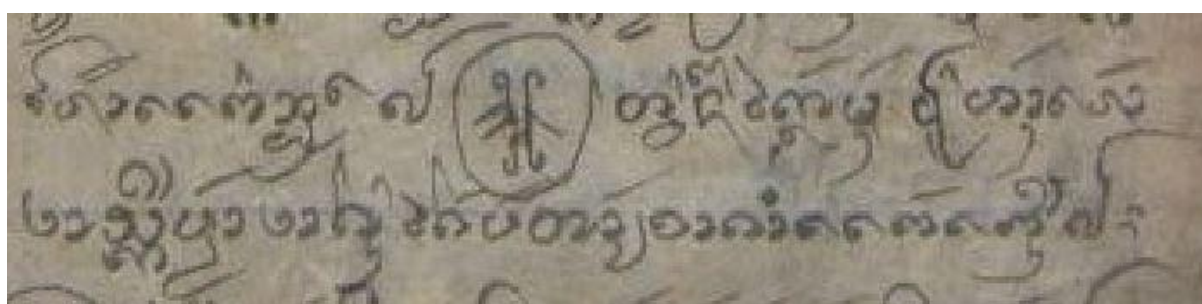
หน้าที่ 5/6 ตัวท่ายที่ 49

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ไก่อื่อว่าเราปากหากถอนถ้าศึกบ มาหากินบได้รบศึกเราแพ้(ชนะ)ก่อน แล	ไก่อื่อว่าเราปากหากถอน ⁵⁷ ศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ รบศึกเราชนะก่อน

⁵⁷ หมายถึงเคราะห์ภัยอยู่ที่คำพูดของเจ้าชะตาหากพูดดีจะได้ดีหากพูดร้ายจะได้ร้าย

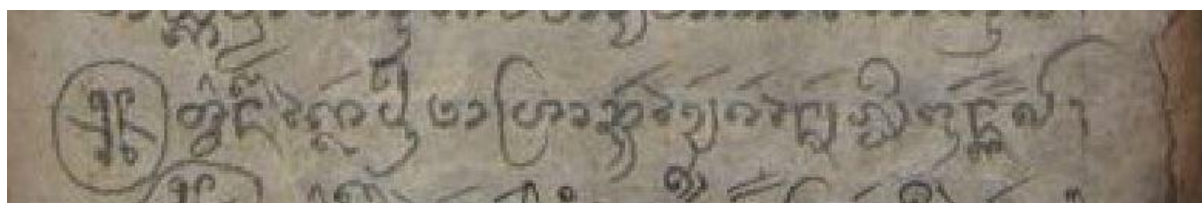
หน้าที่ 5/6 ตัวท่ายที่ 50

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้โ้แก้มงอยู่หน้าเราถ้าศีกบ่มาถ้า คนไ้บ่ต่ายจาคำแพ้(ชนะ)เพิ่นแล	โ้แก้มงอยู่หน้าเรา ⁵⁸ ศีกไม่มา คนไ้ไม่ต่าย เจรจาหรือเป็นคติความจะชนะ

⁵⁸ หมายถึงพลังหรือสิ่งดีงามอยู่หน้าเราส่งผลดีต่อเจ้าของชะตาด้วย

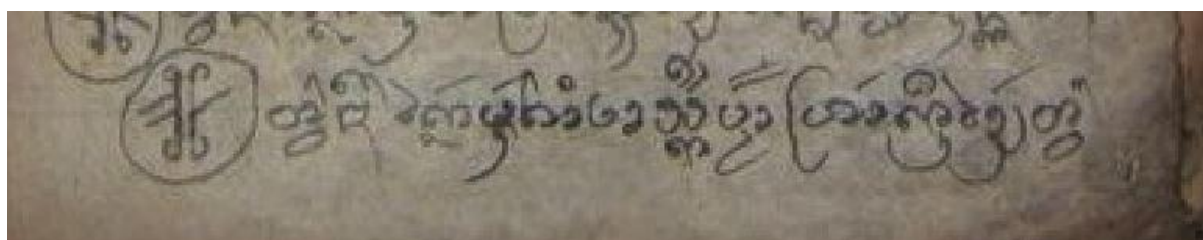
หน้าที่ 5/6 ตัวท้ายที่ 51

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อไก่อบินถ้าหาอันใดก็ได้รับพลัน นักแล	ไก่อบิน ⁵⁹ กระทำการใดดีทุกประการให้รับดำเนินการ

⁵⁹ ลักษณะกระดุกไก่อเหมือนกำลังบิน

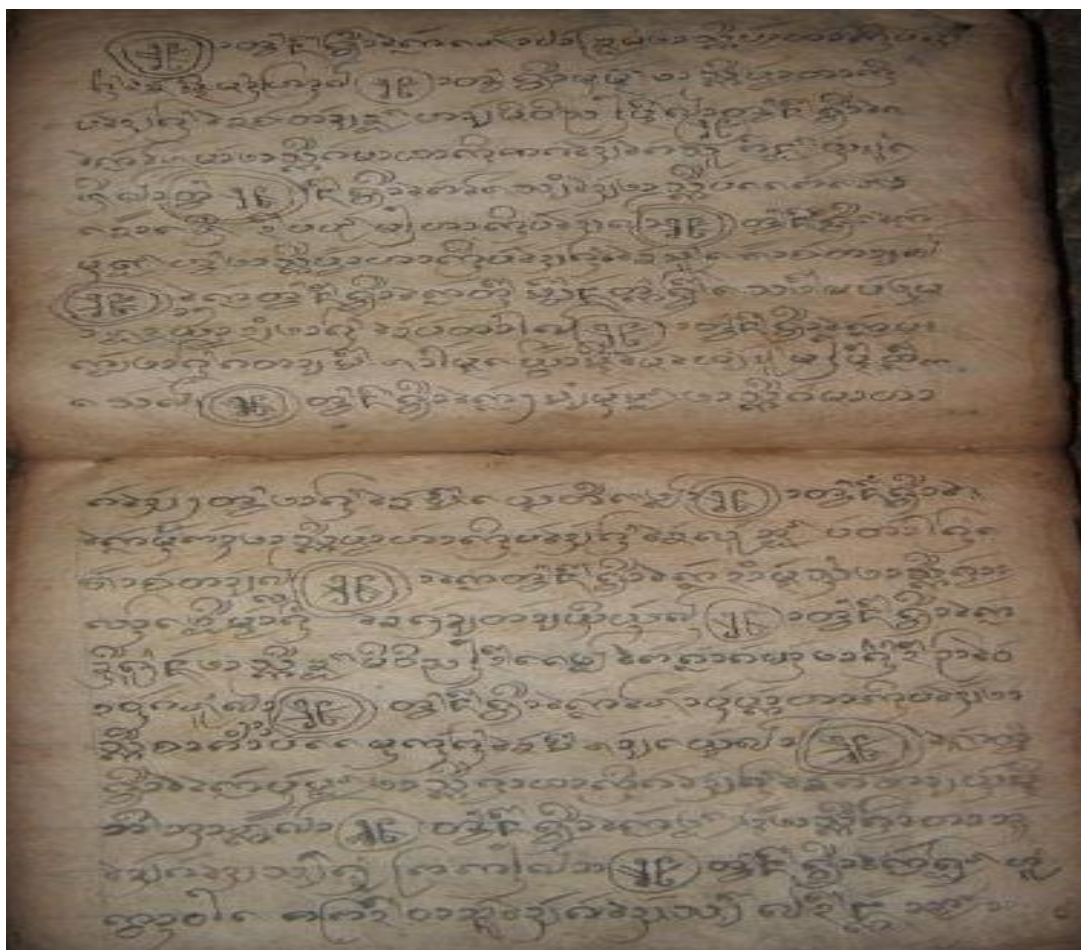
หน้าที่ 5/6 ตัวท่ายที่ 52

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้โถมั่งคำถ้าศึกบ่มาหากินได้	โถมั่งคำ ⁶⁰ ศึกไม่มา ทำมาหากินได้

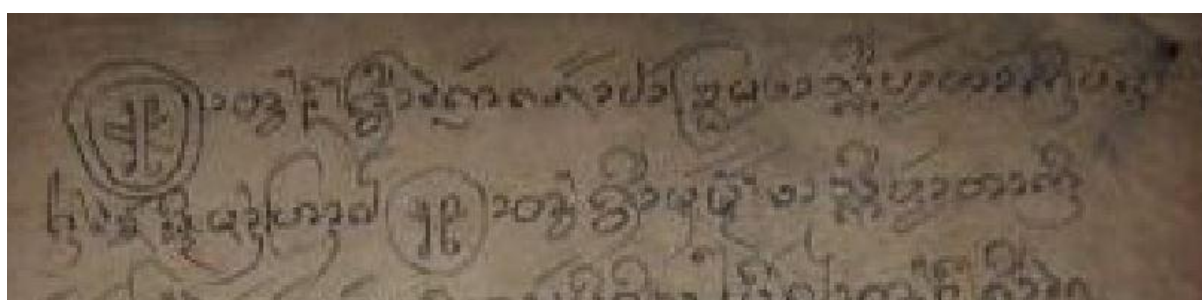
⁶⁰ โกลีเหลื่องหรือมีสีเหมือนทองคำ

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่
บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
หน้าที่ 6/6

อักษรที่จารึก	: อักษรไทลื้อ
ศักราช	: ไม่ปรากฏ
ภาษา	: ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
วัตถุที่จารึก	: พับสา
ลักษณะวัตถุ	: ค่อนข้างสมบูรณ์
ด้าน/บรรทัด	: จำนวน 7 หน้า
ขนาดวัตถุ	: กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
บัญชี/ทะเบียน	:
สถานที่เก็บ	: บ้านแยก เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
ผู้อ่าน	: ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อหนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
ผู้แปล	: ชูชาติ ใจแก้ว
ผู้ตรวจ	: สนั่น ธรรมธิ

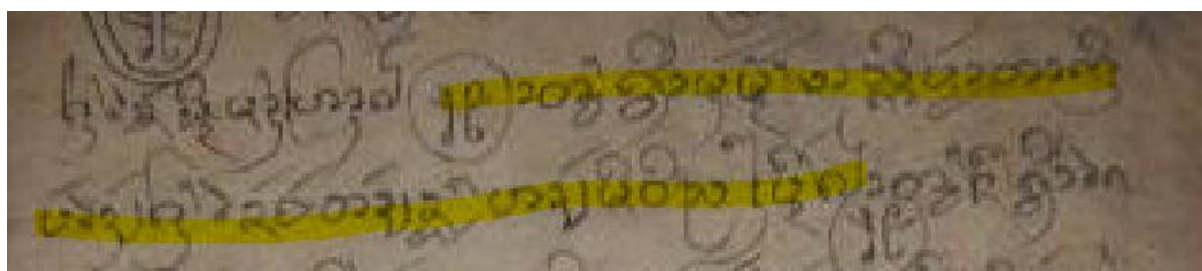
หน้าที่ 6/6 ตัวหายที่ 53

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่าไก่อราป่าขอมถ้าศึกบ่มาหา กินบ่ได้คนไข้ผิตบ้านห่างแล	ไก่อราป่าขอม ⁶¹ ศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ผิตผีบ้านร้าง

⁶¹ ไก่อเถื่อนหรือไก่อ่า

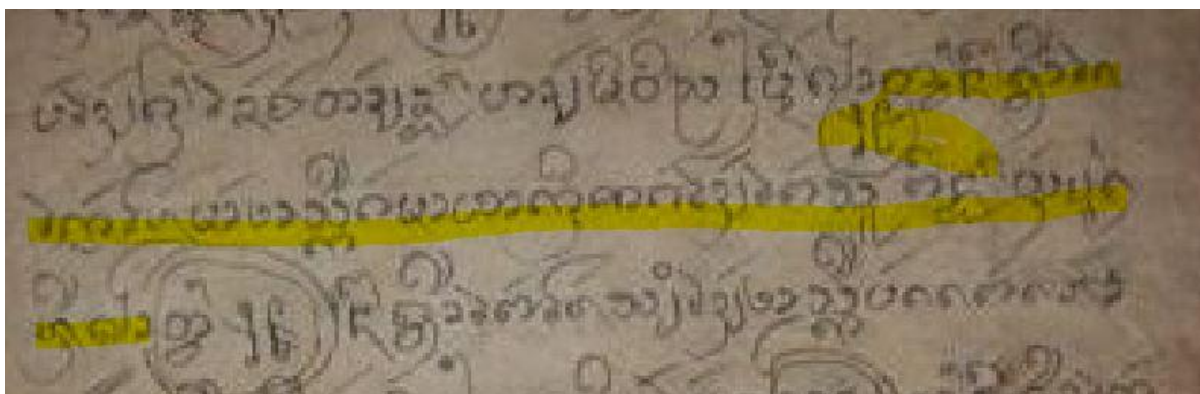
หน้าที่ 6/6 ตัวท่ายที่ 54

คำอ่าน	คำแปล
ตัวชื่อว่ามั่งมัดถ้าศึกบ่มาหากินบ่ได้ คนไข้จักตายของหายมีวิญญานบ่ดีแล	ไก่อมั่งมัด ⁶² ศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ถึงตาย สิ่งมีชีวิตหายไม่ได้คืน

⁶² หมายถึงไก่ของเจ้าชะตาโดนมัดส่งผลด้านไม่ดีต่อเจ้าชะตาเช่นกัน

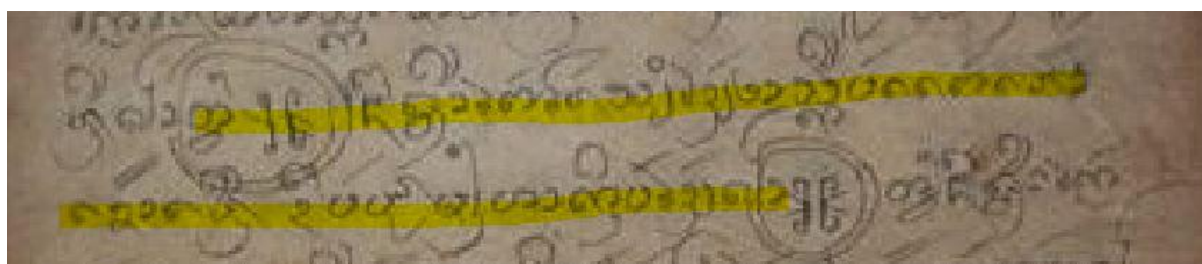
หน้าที่ 6/6 ตัวท่ายที่ 55

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่าไก่อเรามาถ้าศึกก็มาหาหินก็ได้ ไปสู่พี่น้องยังอยู่เรือนแล	ไก่อเรามา ⁶³ ศึกจะมา ทำมาหาหินได้ ไปเยี่ยมญาติพี่น้องยังอยู่ที่เรือน (ไม่ไปไหน)

⁶³ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดุกไก่อมีจำนวนเท่ากัน (ของเขากี่มา 1 อัน ของเรากี่มา 1 อัน)

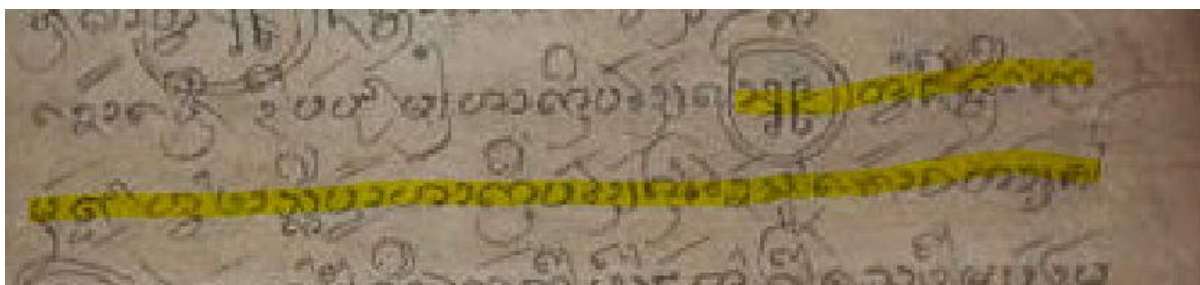
หน้าที่ 6/6 ตัวท่ายที่ 56

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้โกเราเสี้ยวได้ 2 ถ้าศึกบแพ้(ชนะ) เราเข้าเมืองตีบุนมานหากินบได้แล	โกเราเสี้ยวได้ 2 ⁶⁴ รบศึกเราชนะ เข้าเมืองดี ทำมาหากินไม่ได้

⁶⁴ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดุกฝิ่งขวามีจำนวน 2 อันมากกว่าเสี้ยว (เพื่อน) ที่อยู่ฝั่งตรงข้าม

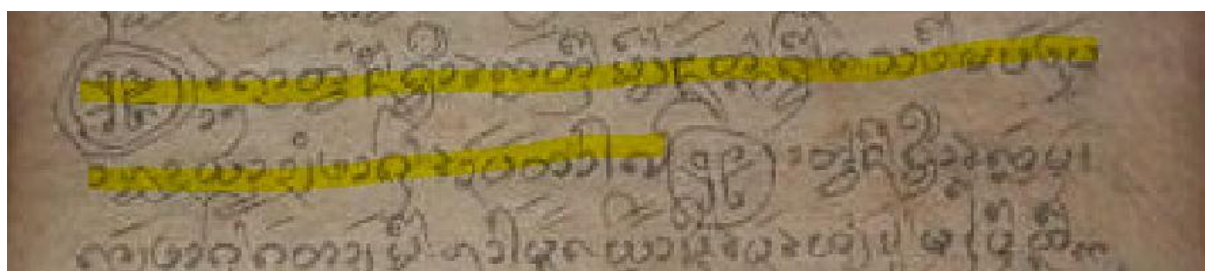
หน้าที่ 6/6 ตัวทายที่ 57

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่าไถ่มงถอนหัวถ้าศึกบ่มาหา กินบ่ได้คนไข้ผู้เฒ่าจักตายแล	ไถ่มงถอนหัว ⁶⁵ ศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ ผู้ป่วยคนชราจะเสียชีวิต

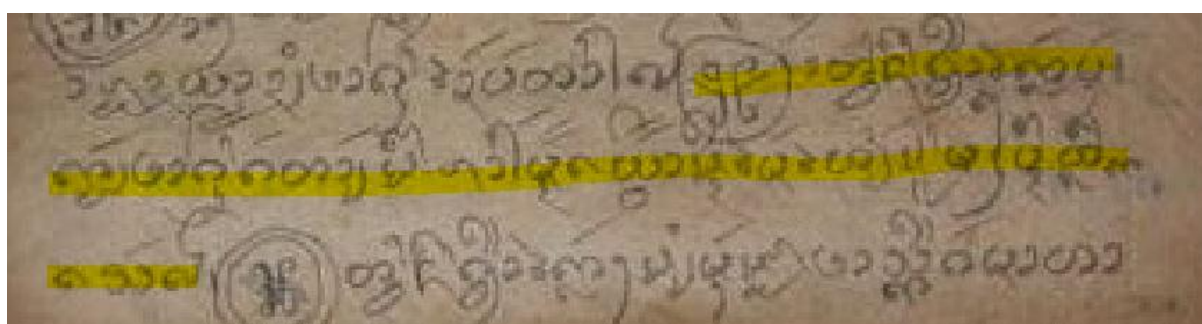
⁶⁵ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดุกไถ่ทั้งสองฝั่งมีจำนวน 2 อัน เท่ากันหรือเสมอกันและหมายถึงหัวกระดุกไถ่ด้วย

หน้าที่ 6/6 ตัวหายที่ 58

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่าไก่อตีนถีบนานตกคีนเศรษฐี บตันมารอดยามเดียวถ้าคนไข้บตายแล	ไก่อตีนถีบ จะได้เป็นเศรษฐีชั่วข้ามคีน คนไข้ไม่ตาย

หน้าที่ 6/6 ตัวทายที่ 59

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่าไก่อ้มกับถ้ำคนก็ตายผีร้ายมัน เข้าผิดผีไม่ใหญ่อยู่บ้านบ่ดีหลีกเสียแล	ไก่อ้มกับ ⁶⁶ คนใช้ตายเพราะผีร้ายทำให้หรือผิดผีไม่ใหญ่ อยู่บ้านไม่ดีควรหลีกเลียงการอยู่กับที่

⁶⁶ มั่งกับหรือมั่งกาบ หมายถึงลักษณะไม้ปักกระดุกไก่อ่เหมือนกาบไม้

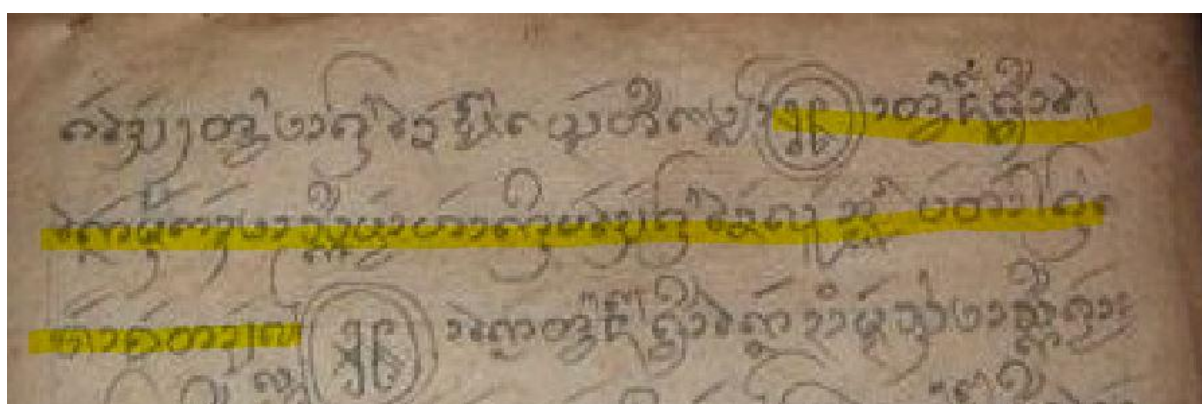
หน้าที่ 6/6 ตัวท้ายที่ 60

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อไก่2เผี้ยวม้งตอนถ้าศึกก็มาหา ก็ได้2ตัวถ้าคนไข้ผิเยะหื้อแท้แล	ไก่2เผี้ยวม้งตอน ⁶⁷ มีศึกมา คนไข้ผิทำร้าย

⁶⁷ ไม่ที่ปฏิกิริยาถูกไถ่ทั้งสองข้างมีจำนวนเท่ากัน คือมี 1 อันและขนานในแนวเดียวกัน

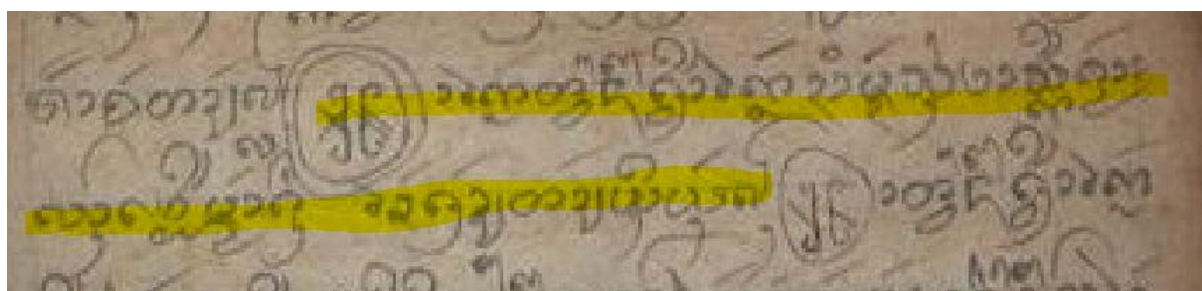
หน้าที่ 6/6 ตัวหายที่ 61

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่าไถ่มังก้านถ้าศึกบ่มาหากิน บ่ได้คนไข้ลูกอ่อน(เด็ก)บ่ตายคนเฒ่าจัก ตายแล	ไถ่มังก้าน ⁶⁸ ศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้เป็นเด็กไม่ตาย แต่ถ้าเป็นผู้สูงอายุจะ เสียชีวิต

⁶⁸ ก้าน (ค่าน) หมายถึงพายแพ่ มังก้าน หรือมังค่านจึงหมายถึงไถ่ของเจ้าขณะสู่อำนาจของฝ่ายตรงข้ามไม่ได้

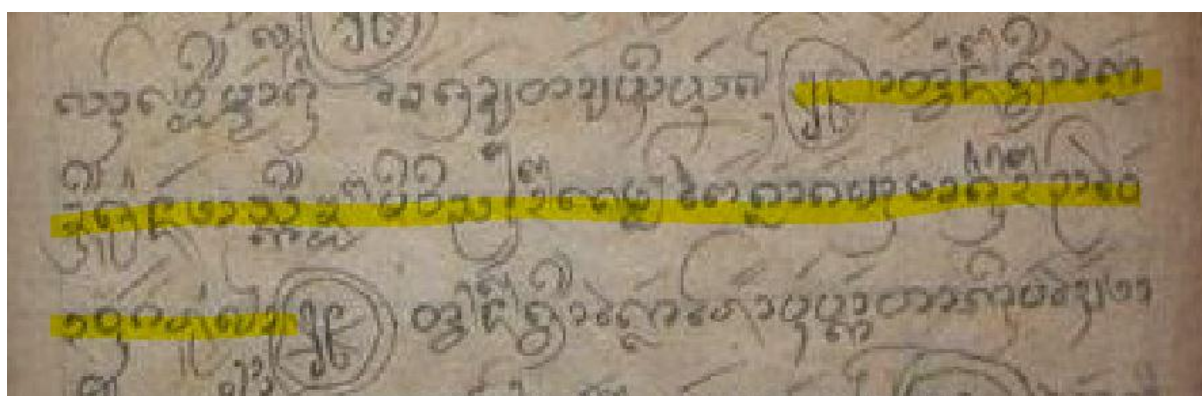
หน้าที่ 6/6 ตัวทายที่ 62

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อตัวนี้ชื่อว่าไก่อดำมัดสนถ้าศึกก็มาล้น เพื่อปมัลลันคน ไข่ค้ายตายยืนย่นยัน แล	ไก่อดำมัดสน ⁶⁹ ศึกจะมาแน่นอน คนไข่หากเคลื่อนย้ายจะตาย

⁶⁹ ลักษณะเหมือนไก่อดำที่ถูกมัดรวบเท้า คำทำนายจึงออกมาในลักษณะไม่ดี

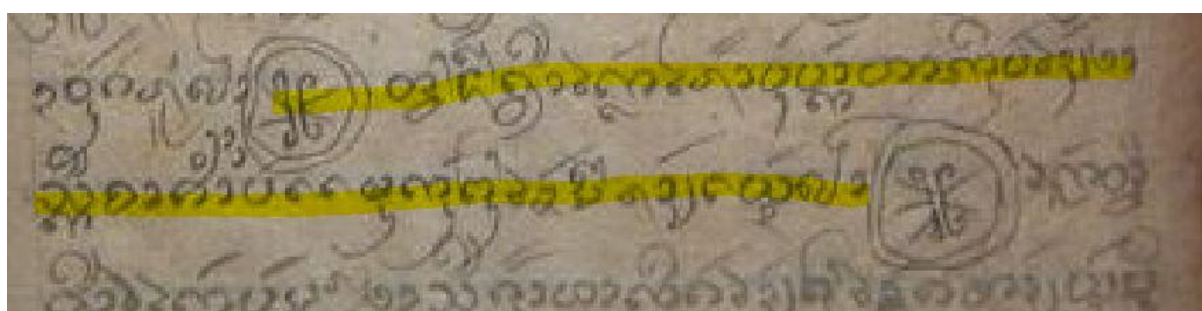
หน้าที่ 6/6 ตัวทายที่ 63

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่าไกขึ้นกุ่มนถ้าศึกของมี วิญญานดีแท้แลไปค้าก็หมานถ้าคนดี เอาไว้ 1 วันก็รู้แล	ไกขึ้นกุ่มน ⁷⁰ ศึกไม่มา เอาของมีวิญญานมาเลี้ยงดี ไปค้าขายคนเดียวดี คนป่วยเอาไว้ 1 วันรู้ผล

⁷⁰ ไก่ที่ขึ้นเป็นและส่งเสียงดังเป็นเวลา

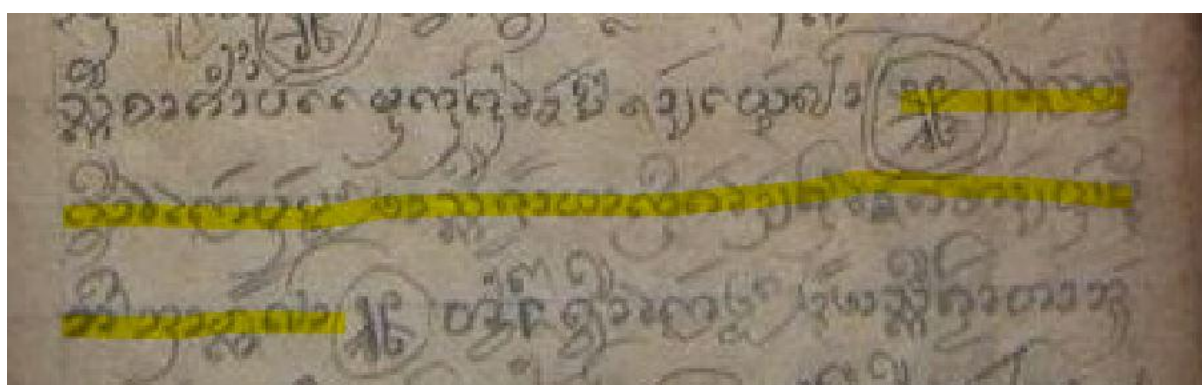
หน้าที่ 6/6 ตัวทายที่ 64

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่าไก่อเรม้งปากหากินบได้ถ้า ศึกจากำบ่แม่นกันคนไข้ผีร้ายยะแล	ไก่อเรม้งปาก ⁷¹ ทำมาหากินไม่ได้ ศึกมาเจรจาไม่เป็นผล คนไข้ถูกผีทำร้าย

⁷¹ เจ้าชะตาดจะมีเคราะห์ภัยเพราะคำพูดหรือปาก

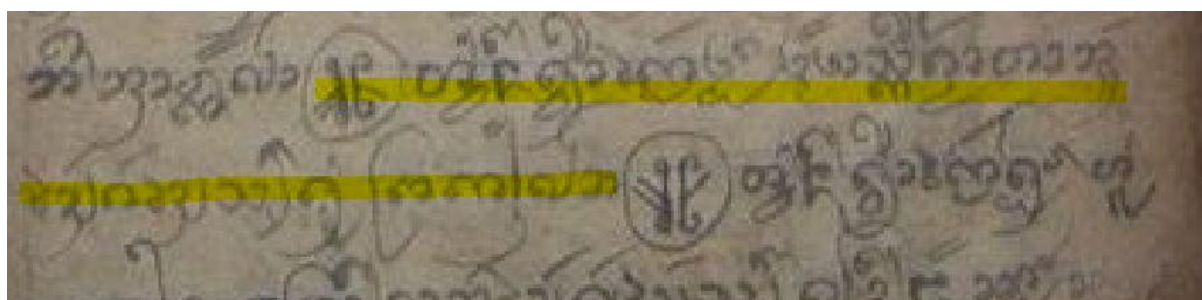
หน้าที่ 6/6 ตัวท่ายที่ 65

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วชื่อว่าไก่อ้มถอนถ้าศึกก็มาหากินก็ ได้คนไขก็ตายยันผิดผิอรักรัษแล	ไก่อ้มถอน ⁷² ศึกจะมา ทำมาหากินได้ คนไขตายเพราะผิดผิอรักรัษ

⁷² หมายถึงเจ้าของชะตากระดุกไก่อ้มกำลังอ่อน

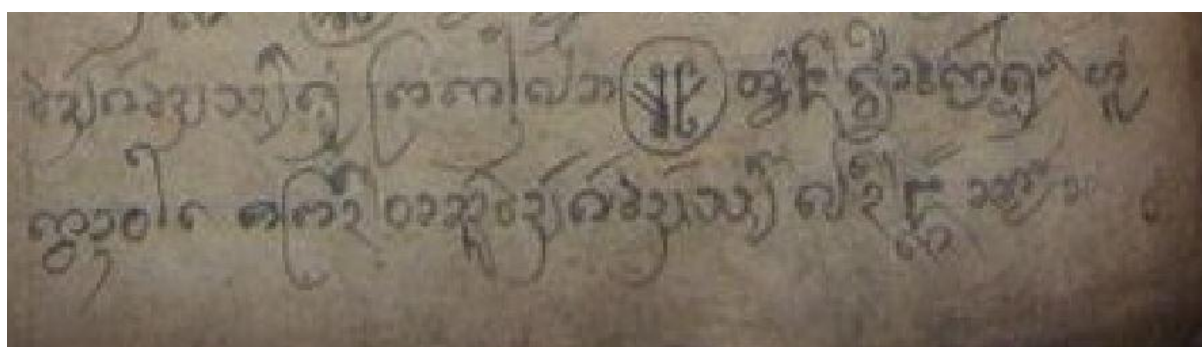
หน้าที่ 6/6 ตัวหายที่ 66

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่าไก่อตงทัดถ้าศึกก็มาหาอัน ใดก็ได้เลี้ยงจุประการแล	ไก่อตงทัด ⁷³ ศึกจะมา ทำมาหากินได้ทุกประการ

⁷³ ไก่สีเหลืองแดง

หน้าที่ 6/6 ตัวหายที่ 67

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่าไก่คอนหูกวางว่าเพพระดีว่า อันใดก็ได้เลี้ยงแลตั้นัก	ไก่คอนหูกวาง ⁷⁴ ปรารถนาสิ่งใดได้ตามนั้น

⁷⁴ ไก่ไร้คู่เปรียบ

หมายเหตุ

ข้อสังเกตจากผู้อ่านและผู้แปลตำรา

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ฉบับบ้านแยกนี้บันทึกด้วยอักษรไทลื้อแบบสมัยก่อนเช่นเดียวกับอักษรธรรมล้านนาในยุคเก่าที่ไม่เคร่งครัดเรื่องวรรณยุกต์ ดังนั้น การอ่านและการแปลต้องใช้วิธีอ่านข้อความทั้งหมดจึงจะสามารถตีความได้ แต่กระนั้นก็ยังคงพบกับความยากลำบากในการตีความในคำบางคำ เนื่องจากผู้บันทึกนั้นได้เขียนตามสำเนียงพูดของชาวไตหลอย หรือปลั่งซึ่งยากต่อความเข้าใจ อีกทั้งคำบางคำก็เป็นคำเฉพาะหรือศัพท์เฉพาะของตำรา ซึ่งแม้แต่ชาวไตหลอยทั่วไปก็ไม่อาจเข้าใจหรืออธิบายได้

ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตามหาผู้เชี่ยวชาญด้านการทำนายกระดูกไก่ที่ยังคงใช้ตำรานี้อยู่ จากการลงพื้นที่สอบถามชาวไตหลอยทั้งที่มาอาศัยอยู่ในประเทศไทยและหลายๆ ที่ในสหภาพเมียนมาก็ยังไม่ได้รับการอธิบายที่ชัดเจน จนกระทั่งได้พบกับผู้เชี่ยวชาญด้านการทำนายกระดูกไก่หรือหมอดูกระดูกไก่ซึ่งคาดว่าน่าจะคงเหลือไม่มากและอาจเหลือเพียงหนึ่งเดียวในกลุ่มชาวไตหลอยที่เชียงตุง ได้ให้ความกระจ่างในเรื่องการแปลและการตีความได้มาก แต่กระนั้นคำบางคำหรือศัพท์บางศัพท์ก็ไม่สามารถอธิบายได้อย่างครอบคลุมเนื่องจากเป็นศัพท์เฉพาะของตำราโดยตัวหมอดูทำนายเองก็ไม่อาจอธิบายได้ว่าทำไมจึงเรียกชื่อเช่นนั้น

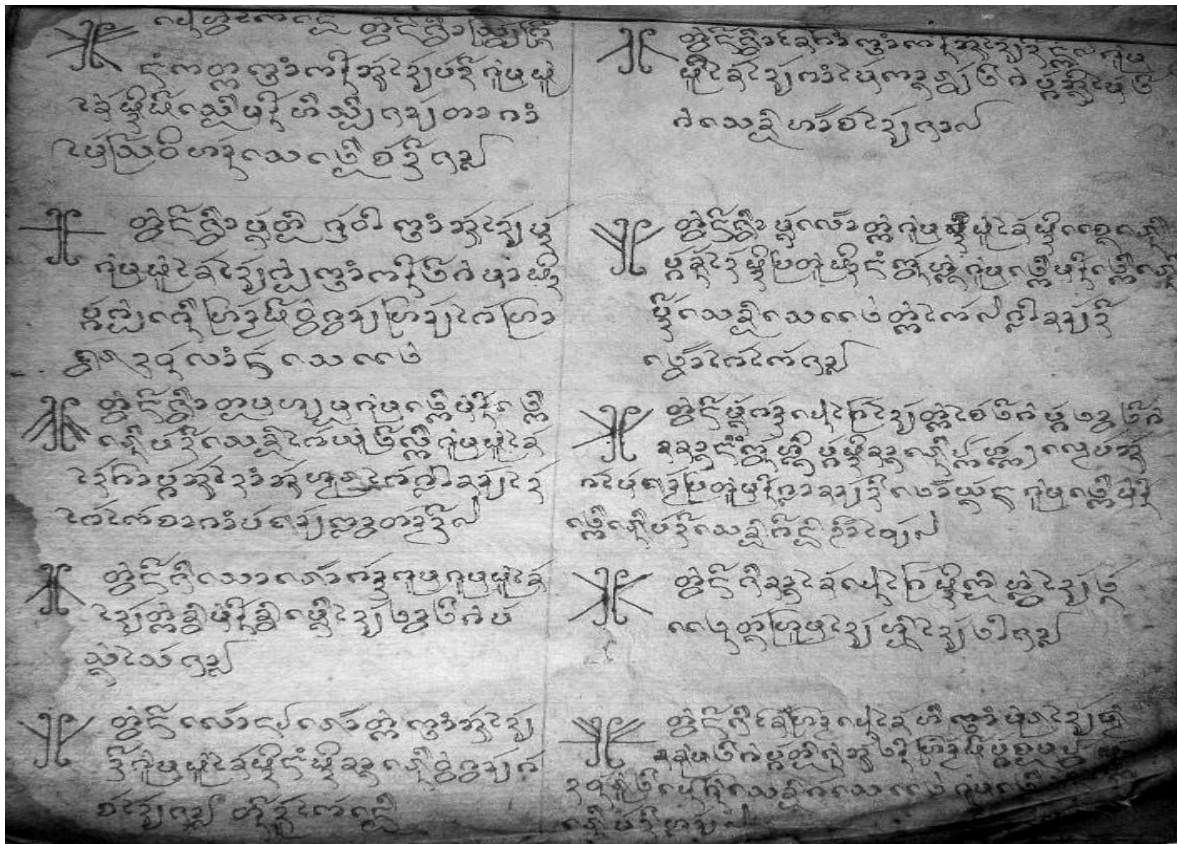
จึงเป็นความติดตันอยู่บ้างในบางคำ แต่ก็พอมองเห็นลักษณะร่วมของความเชื่อโดยภาพรวมว่า การดำเนินชีวิตของผู้คนในสมัยก่อนนั้น จะอาศัยคำทำนายหรือการคาดเดาจากจากไม้ที่ปักกระดูกไก่ว่าจะให้ผลดีผลร้ายอย่างไรบ้าง และมีวิธีแก้ไขอย่างไร ซึ่งเป็นระบบความเชื่อเกี่ยวกับผีมากกว่าพุทธ

ดังนั้น จึงไม่แปลกหากตำราหรือความเชื่อชุดนี้จะสูญหายหรือไม่ได้รับการถ่ายทอด เพราะผู้ที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะบอกเล่าว่าพิธีนี้จะต้องฆ่าไก่ซึ่งเป็นบาปและผิดศีล ดังนั้น หากใครนับถือพระพุทธแล้วย่อมไม่มีใครอยากทำและไม่กล้าทำ อีกประการหนึ่ง เคยได้สัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดบ้านแยก ท่านได้บอกตำรานี้ที่ไม่มีคนสืบทอดเพราะคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยมีใครเชื่อแล้ว วิวัฒนาการด้านการแพทย์ที่สามารถรักษาได้จริงและแน่นอนกว่าการรักษาแบบพื้นบ้านหรือตามความเชื่อระบบดั้งเดิมจึงไม่มีความหมายอีกต่อไป

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

บ้านหนองหลวง เมืองมัว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 1/11

อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ

ศักราช : ไม่ปรากฏ

ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)

วัตถุที่จารึก : พับสา

ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์

ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า

ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร

บัญชี/ทะเบียน :

สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองมัว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาล้า เชียงตุง สหภาพเมียนมา

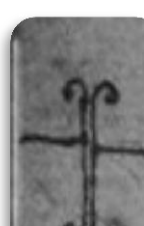
ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว¹

ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ²

¹ เจ้าหน้าที่บริหาร โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์อารยธรรมลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

² นักวิชาการศึกษา ข้าราชการพิเศษ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รูปตัวหายรูปที่ 1	คำอ่าน	คำแปล
	เป็นหัวไก่เนอ ตัวนี้ชื่อว่าสร้อยพริงนำ กะตะกะกระทำอันใดบ่ดีกุ่มผู้ไข้ผิต ผีเสื้อบ้านหื้อสืบจาตาค้าไม้สรวีหารเสีย เตอะจักดีชาแล	เป็นหัวไก่ ชื่อสร้อยพริง ³ กะทำการใดไม่ดี ⁴ ผู้ป่วยไข้สาเหตุมาจากผิตผีเสื้อบ้าน ⁵ ให้กระทำพิธีสืบชาติา ⁶ โดยทำไม้ตันโพธิ์ ⁷ หรือที่ วิหารจะติมา

รูปตัวหายรูปที่ 2	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าม้งตองคั่นว่ากระทำอันใดบ่ดี กุ่มผู้ไข้ได้พบกระทำบ้านที่หนึ่งก็มาผิต บ่ก็พบเป็นหามผีว้าวควายหายไปหา ถ้วน 3 วันล้านั้นเสียแท้	ไก่อม้งตอง ⁸ กะทำการอันใดไม่ดี ผู้ป่วยไปกะทำการเบิกฝายน้ำหรือไม้ก็ไปพบ เขาหามผี(ศพ) หากว้าวควายหายให้รับหาภายในสามวันหาก เลยนั้นไม่ได้คืน

รูปตัวหายรูปที่ 3	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าต้อมหอมกุ่มเทิกบ้านเทิก เรือนบ่ดีเสียของอยู่ที่ลิกกุ่มผู้ไข้ ได้คาบก็อันใดอันหนึ่งอันหมุนไป ค้าขายได้ ไปไกลจากค้าบ่ยากกล่าวตามดีแล	ไก่อต้อมหอม ⁹ การสร้างบ้านสร้างเรือนไม่ดี ของหายอยู่ที่ลิก ผู้ป่วยไข้ได้คา(หญ้าคา)หรือไม้ก็ได้เอาสิ่งที่มีดำ หรือสีหม่น(เทา) ไปค้าขายได้กำไร ไปเจรจาดอรองไม่ง่ายให้กล่าวคำดีๆเข้าไว้

³ สร้อยเพลง หมายถึงไก่ที่ขันแล้วมีเสียงไพเราะ

⁴ กระทำสิ่งใดที่ไม่สมประสงค์

⁵ เทวดาประจำหมู่บ้าน ซึ่งมักจะสร้างไว้กลางหมู่บ้านหรือเหนือหมู่บ้าน ตามคติความเชื่อของกลุ่มชาวไทลื้อ

⁶ การต่ออายุหรือเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลในชีวิต โดยพิธีสืบชาติานี้ไม่จำเป็นต้องมีพระสงฆ์มาสวดเจริญพระพุทธมนต์เหมือนภาคเหนือของไทย เพียงแต่จัดเครื่องสืบชาติา(ไม้สามง่าม)ไปค้าต้นไม้ตันโพธิ์หรือวิหาร โดยให้ปุ่จารหรือมนาคเป็นผู้ประกอบพิธีแทนพระสงฆ์

⁷ ต้นโพธิ์ถือเป็นสัญลักษณ์หรือสิ่งแทนพระพุทธเจ้าหรือพระพุทธศาสนา ดังนั้น การทำไม้ค้ำโพธิ์จึงถือเป็นการค้าพระพุทธศาสนาซึ่งเชื่อว่าได้บุญมาก แต่หากวัดใดไม่มีต้นโพธิ์ก็อนุโลมให้นำไม้ค้ำไปไว้ที่วิหารก็ได้

⁸ คำว่า “ม้ง” เป็นคำนำหน้าของผู้มีตำแหน่ง หรือเป็นคำเรียกเฉพาะ คำว่า ม้งตอง หมายถึงรูปกระดูกไก่ที่ยื่นออกมาเสมอกันหรือลักษณะกระดูกที่อยู่ในระนาบเดียวกัน

⁹ หมายถึงลักษณะไก่ที่มีขนย้อนกลับ

รูปตัวหายรูปที่ 4	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อสองเราพาดพุมกุ่มผู้ไข ได้ตกขวบ้านขวเมืองได้ทาวที่หนึ่งกับ สงสัยชาแล	ไก่อสองเราพาด ¹⁰ ผู้ป่วยไขได้ตกสะพานของหมู่บ้านหรือเมือง หรือไม่ก็ได้หกล้มที่ใดที่หนึ่ง

รูปตัวหายรูปที่ 5	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้เล่าน้อยเรตกกระทำอันใด ติกุ่มผู้ไขผิตน้ำผิตข้างเรือนวัวควายก็ จักได้ชาแล	ไก่อเล่าน้อย ¹¹ กระทำการโดย้อมติ ผู้ป่วยไขผิตน้ำ ¹² วัวควายหายก็จะได้อิน

รูปตัวหายรูปที่ 6	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าขวคำกระทำการอันใดได้ดี นักแลกลุ่มผู้ไขได้ป่าไม้กลางห้วยที่หนึ่งบ่ ก็อิงไม้ที่ ก็เสียของหากจักได้ชาแล	ชื่อขวคำ ¹³ กระทำการอันใดได้ดีนักแล ผู้ป่วยไขได้ล้มไม้กลางลำห้วยที่หนึ่ง หรือไม่ก็ ได้ฟิงไม้ที่หนึ่ง ของหายจะได้คืน

รูปตัวหายรูปที่ 7	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าม้งเล่าตกกุ่มผู้ไขผิตแจ้งเรือน บ่ก็คันไผผิตประตุมิตน้ำกว้านหลวงกุ่ม เทิกบ้านเทิกเรือนบ่ดีเสียของเสียแท้ ตกไกลและค้าขายดีเท่าไปไกลชาแล	ไก่อม้งเล่า ¹⁴ ผู้ป่วยไขเพราะผิตมมบ้านหรือไม่ก็ผิตบันได ผิตประตูเรือน ผิตน้ำกว้านหลวง สร้างบ้านสร้างเรือนไม่ดี ของหายไม่ได้คืนตกที่ไกล ไปค้าขายดีแต่ต้องเดินทางไกลพอควร

¹⁰ คำว่า สอง แม้อักษรจะปรากฏรูปให้อ่านว่า โส แต่ผู้รู้ที่เป็นผู้ทำนายกระดูกไก่ อ่านว่าสอง หมายถึง รูปกระดูกไก่ที่มีไม้เสียบมีลักษณะเสมอ
กัน ซึ่งหมายถึงทั้งฝ่ายเขาและฝ่ายเรามีพลังเสมอกันไม่ดีไม่ร้าย

¹¹ ไก่อที่อยู่ในเล้าเล็ก

¹² อาจเป็นบ่อน้ำ หนองน้ำ ลำน้ำ ที่อยู่บริเวณใกล้บ้านเรือน

¹³ สะพานทอง ขัว (สะพาน) คำ (ทองคำ) และรูปร่างลักษณะของกระดูกไก่อมีลักษณะเหมือนสะพาน

¹⁴ ไก่อเจ้าเล้าหรือไก่อพ่อพันธุ์

รูปตัวหายรูปที่ 8	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้มั่งพาดเป็นไขได้ตกใจที่ก็บักท้าวที หนึ่งก็ชะงักน้ำกว้านหลวงบักผิดข้าง เรือนปักหลัก 2 เล่มบ่อนก็ไม้งามประตุ บ้านค้าขายดีเท่ายังนานกุ่มเทิกบ้านเทิก เรือนบดเสียของพี่น้องเอาไว้แล	ไก่อมั่งพาด ¹⁵ ป่วยไข้เพราะตกใจหรือไม่ก็หกล้มที่หนึ่ง หรือไม่ ก็เพราะได้เบิกประตุน้ำกว้านหลวง หรือไม่ก็ผิด ข้างเรือนได้ปักหลัก 2 หลัก หรือไม่ก็ไม้งาม ประตูป้าน ค้าขายดีไปอีกนาน สร้างบ้านสร้างเรือนไม่ดี ของหายญาติพี่น้องเป็นผู้เอาไว้

รูปตัวหายรูปที่ 9	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อไขเป็นไขผิดกองหัวได้ทั้ง แทนดังหมได้หนองได้ท่าชาแล	ไก่อไข ¹⁶ ป่วยไข้เพราะได้ผิดกองพื้นได้ตั้งแทน มักชอบได้หนองน้ำทำน้ำ

รูปตัวหายรูปที่ 10	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อหว่ามเป็นไขหื้อกระทำบุญได้ ถมขุมที่ก็บักต้องชนอันท่านหามผิปก จอมปลวกผด 3 วันรู้ที่เป็นคนเสียของ ก็เสียแท้กุ่มเทิกบ้านเรือนบดหลายแล	ชื่อหว่าม ¹⁷ เป็นไขให้กระทำบุญได้ถมหลุมที่หนึ่งหรือไม่ก็ พบเหตุอันท่านได้หามผิ (ศพ) หรือไม่ก็จอม ปลวก ล่วงพัน 3 วันรู้หาย ของหายไม่ได้คืน สร้างบ้านเรือนไม่ดี

¹⁵ มั่งพาด หมายถึงฝ่ายเราหรือตัวเรา ถูกข่มด้วยฝ่ายตรงข้ามที่มีพลังมากกว่า ดูจากลักษณะของไม้ที่ปักกระดูกไก่ทางด้านซ้าย (หมายถึงอีกฝ่าย ซึ่งอาจหมายถึงผี เทวดา หรือแม้แต่คนก็ได้) มีจำนวนมากกว่าและอยู่ในระดับที่สูงกว่า

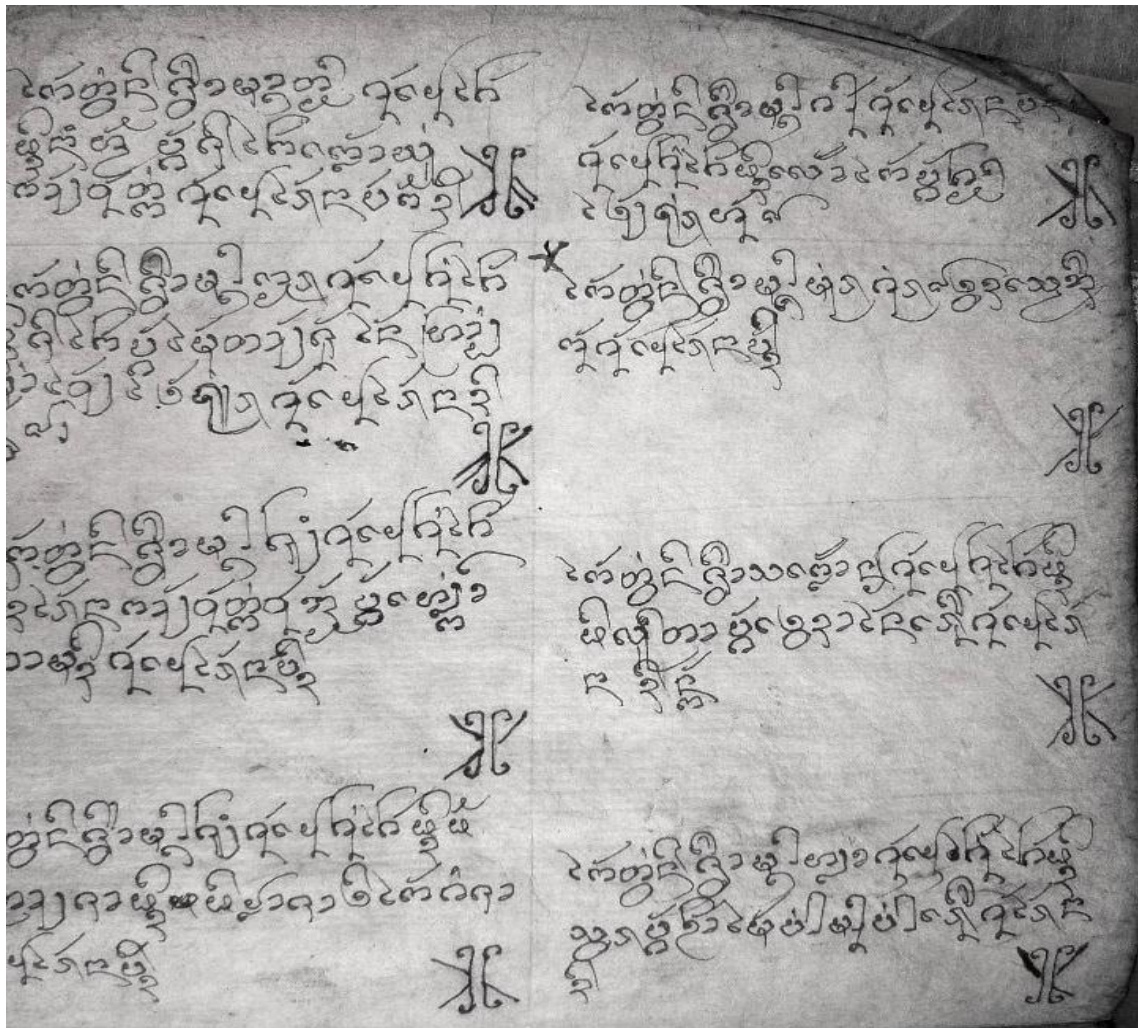
¹⁶ ไข แปลว่า หวง ไข หมายถึง ลักษณะของการทำนายที่จะบอกว่าการเจ็บป่วยนั้นเกิดจากโรคประจำตัว เป็นหลัก

¹⁷ ลักษณะกระดูกไก่เหมือนสะพานหาม

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 2/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลั่ง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

รูปตัวหายรูปที่ 11	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางตอง คันเป็นไข ผิดน้ำหม้อ บกจีไฟเก่าอยู่ ปายวันตกกันเป็นไร่นาบ่อดิ	ไก่อมางตอง ¹⁸ หากป่วยไข้เพราะผิดหม้อน้ำดื่ม หรือไม่กี่เรือน ไฟเก่าที่อยู่ทางทิศตะวันตก หากทำไร่นาไม่ค่อยดี

รูปตัวหายรูปที่ 12	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางกร คันเป็นคนไข ผิดจีไฟบ่กั้ไม้ตายชุกในหาบ ไวได้ถุ่นคันเป็นไร่นาดี	ไก่อมางกร ¹⁹ หากป่วยไข้เพราะผิดผีเรือนไฟหรือไม่กี่ไม้ตาย (พราย)ที่ชุกไวในหาบได้ถุ่น หากทำไร่นาดี

รูปตัวหายรูปที่ 13	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางเลี้ยวคันเป็นคนไข ได้ไร่นาปายวันตกวันออกบ่กั้หลาว เหล็กมาดคันเป็นไร่นาบ่ดี	ไก่อมางเลี้ยว ²⁰ หากป่วยไข้ได้ผิดผีไร่นาทางทิศตะวันตกหรือ ตะวันออกหรือไม่กี่หลาวเหล็กบาด หากเป็นไร่นาไม่ค่อยดี

รูปตัวหายรูปที่ 14	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางก้านคันเป็นไร่นาบ่ดี คันเป็นคนไขผิดเล้าไก่อบ่กั้คงได้ถุ่นหัน แล	ไก่อมางก้าน ²¹ ทำไร่นาไม่ค่อยดี หากป่วยไข้เป็นเพราะผิดเล้าไก่อหรือไม่กี่ของที่อยู่ ได้ถุ่น

¹⁸ มาง, มัง คือคำนำหน้าผู้มีตำแหน่งทางปกครองของบ้านเมือง

¹⁹ มางกร หมายถึงลักษณะการตายโหงของคน หรือลักษณะการตายพรายของต้นไม้

²⁰ เลี้ยว หมายถึงเพื่อนหรือสหายกัน และอธิบายได้ว่า ลักษณะของกระดูกไก่อมีลักษณะเสมอกันหรือเป็นเดียวกัน

²¹ ก้าน ออกเสียง ก้าน หมายถึงแพ ซึ่งจะข้ามกับคำไทยกลาง แต่ถ้าพูดว่า แพ ออกเสียงว่าแป้ หมายถึงชนะ เช่นคำว่า มาแพกัน หมายถึงมารบชนะ หรือมีชัยเหนือศัตรู

รูปตัวหายรูปที่ 15	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามูรูกนแลโทษเสมอ กันคั่นเป็นไร่นาปดี	ชื่อว่าไก่อมามู่น ²² ให้คุณและโทษเสมอกัน หากทำไร่นาไม่ดี

รูปตัวหายรูปที่ 16	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่าสะเปาน้อยคั่นเป็นคนไข้ ผิดผีลึงตาบก็เทวดาในเรือนคั่นเป็นไร นาตินัก	ไก่อ้อสาเภาน้อย หากป่วยไข้เป็นเพราะผิดผีลึงตา ²³ หรือไม่ก็ เทวดาในเรือน หากทำไร่นาดีนัก

รูปตัวหายรูปที่ 17	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามวงหล้าคั่นเป็นคนไข้ผิด สวณบักเอาจัมนำบ้านมาเรือน	ไก่อ้อมวงหล้า ²⁴ หากป่วยไข้เป็นเพราะผิดสวณหรือไม่ก็เอาจัมนำ ป่ามาสู่บ้านเรือน หากทำไร่นาดี

²² มู่น หมายถึง ผุ่นผว หรือแบ่งทาทหน้า ไก่อมามู่น ไก่อที่มีลายเหมือนไปคลุกฝุ่นมา

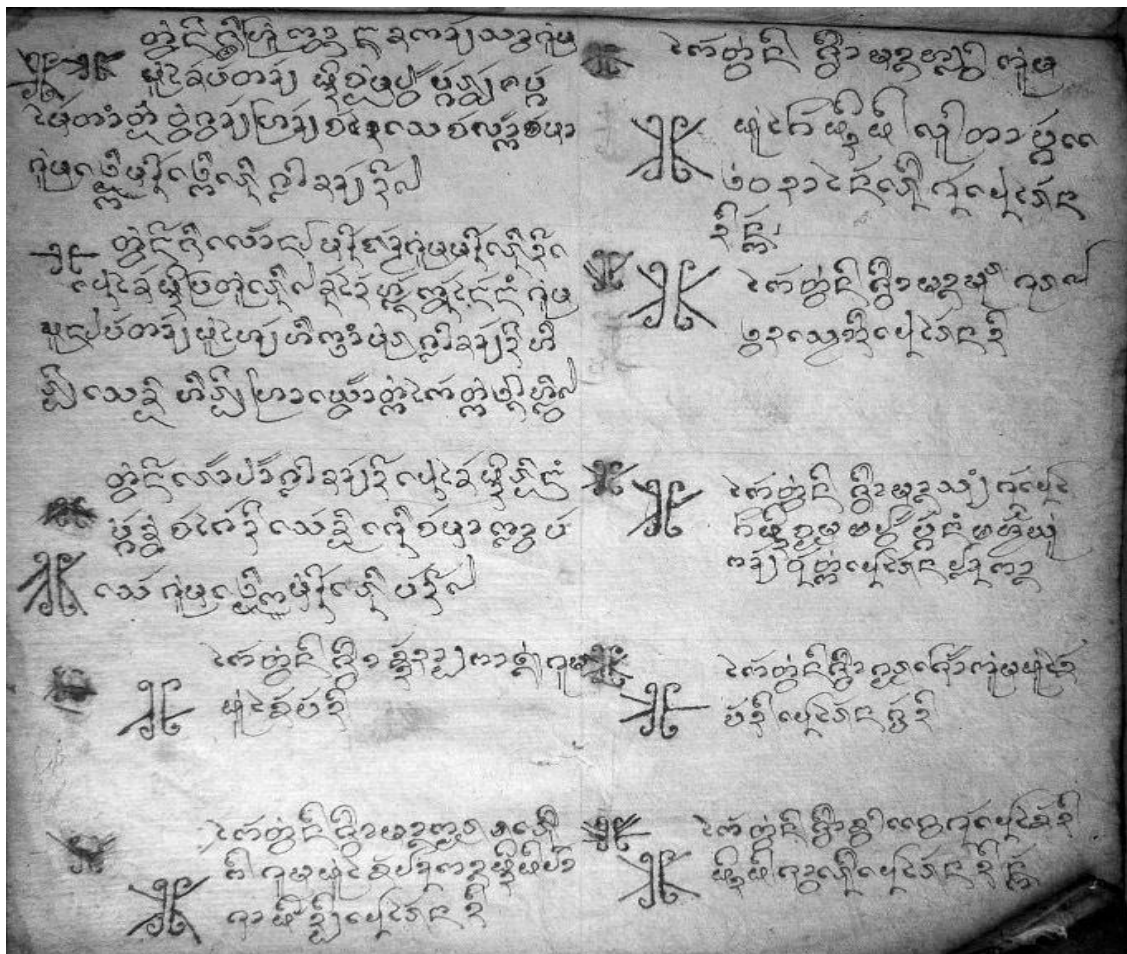
²³ ผีบรรพบุรุษ

²⁴ มวง=ตำแหน่งผู้นำ หล้า=สุดท้าย มวงหล้า จึงหมายถึงไก่อ้วสุดท้ายหรือไก่อ้วเล็กที่สุด

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 3/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ไจแก้ว และพ่อนานกอง (สล่ากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ไจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

รูปตัวหายรูปที่ 18	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าหูกวางนางจะกลายสาวกุ่ม ผู้ไขบ่ตายผิดจอมปลวกบ่ก็ห้วยบ่ก็ไม้ ตำต่อวัวควายหายจักได้เสียจักลากจัก มากุ่มเทิกบ้านเทิกเรือนค้าขายดีแล	ชื่อหูกวางนางจะกลายสาว ²⁵ ผู้ป่วยไขไม่ถึงตาย เหตุเพราะผิด(ผิ)จอมปลวก หรือไม่ก็ผิลาห้วย หรือไม่ตำต่อ ²⁶ วัวหายจะได้คืน สร้างบ้านเรือน หรือค้าขายดี

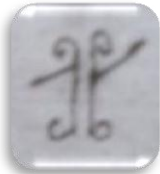
รูปตัวหายรูปที่ 19	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อเล้าน้อยบ้านงามกุ่มบ้านเรือนดี แลเป็นไขผิดประตูเรือนและบันไดหลัง กว้านในน้ำกุ่ม ผู้น้อยบ่ตายผู้ใหญ่หื้อ กระทำบุญค้าขายดีหื้อ ธิบเสียของหื้อ ธิบไปหาเย้าตกใกล้ตกทางหลวงแล	ตัวนี้ชื่อเล้าน้อยบ้านงาม ²⁷ สร้างบ้านเรือนดี ป่วยไขเพราะผิดผิประตูเรือนและบันไดหลัง กว้านในน้ำ หากเป็นผู้ป่วยไม่ตาย หาก เป็นผู้ใหญ่ให้กระทำบุญ ค้าขายดีควรธิบ ของหายก็จะได้คืนให้ธิบหาของตกใกล้ทาง หลวง

รูปตัวหายรูปที่ 20	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้เล่าป่าค้าขายดีเป็นไขผิดผิร่อนน้ำ บ่ก็ชั่วจักไปดีเสียของเพิ่นจักมากล่าวบ่ เสียกุ่มเทิกบ้านเรือนบ่ดีแล	ไก่เล่าป่า ค้าขายดี ป่วยไขเพราะผิดผิร่อนน้ำ หรือไม่ก็สะพาน เดินทางดี ของหายจะมีคนมาบอกไม่หาย สร้างบ้านเรือนไม่ดี

²⁵ ไก่ค้อยาว มีรูปร่างที่สวยงาม

²⁶ ไม้ที่ถูกตัดแล้วแต่ยังไม่ล้มและยังไม่ได้แยกออกจากกัน

²⁷ ลักษณะเหมือนเล้าไก่ที่งามเหมือนบ้าน

รูปตัวหายรูปที่ 21	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่าขัดดาบปาถงกุ่มผู้ไข่บตี	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่าขัดดาบและสะพายถูง ²⁸ ไม่ดีสำหรับผู้ป่วยไข้

รูปตัวหายรูปที่ 22	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางคอนเรือน ปาถงกุ่มผู้ไข่ปานกลางผิตผีป่า ข้าผิตบเป็นไร่นาดี	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางคอนเรือน ²⁹ สำหรับผู้ป่วยไข้อาการปานกลาง เหตุเพราะ ผิตผีป่าข้าผิตบ ³⁰ ทำไร่นาดี

รูปตัวหายรูปที่ 23	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางหลวงกุ่มผู้ไข่ผิตผีสูง ตาบก็เทวดาในเรือนคั่นเป็นไร่นาดีนัก	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางหลวง ³¹ ผู้ป่วยไข้ผิตผีบรรพบุรุษหรือไม่ก็เทวดาในเรือน ทำไร่นาดีนัก

รูปตัวหายรูปที่ 24	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางมุ่นกุนและโทษเสมอ เป็นไร่นาดี	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางมุ่น ³² ให้คุณและโทษเสมอกัน ทำไร่นาดี

รูปตัวหายรูปที่ 25	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางเสี้ยวคั่นเป็นไข้ผิตจอม ปลวกบกก็น้ำหม้ออยู่ปายวันตกเป็นไร นาปานกลาง	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางเสี้ยว ³³ ป่วยไข้เพราะผิตผีจอมปลวกหรือไม่ก็หม้อน้ำ ต้มที่อยู่ทางทิศตะวันตก ทำไร่นาปานกลาง

²⁸ ลักษณะกระดูกไก่เหมือนการสะพายดาบและสะพายถูงยาม

²⁹ กระดูกไก่มีลักษณะเหมือนกำลังหอบคอนเรือน

³⁰ ป่าช้าที่มีการฝังศพ

³¹ หลวง หมายถึงยิ่งใหญ่ หรือตำแหน่งที่ใหญ่ซึ่งอาจหมายถึงตำแหน่งของคน ผี เทวดา ก็ได้

³² มุ่น หมายถึงแบ่งหรือฝู่น

³³ เสี้ยว, เสี้ยวก่อ หมายถึงเพื่อน

รูปตัวหายรูปที่ 26	คำอ่าน	คำแปล
	โก่ตัวนี้ชื่อว่าคอนเข้ากุมผู้ไขบ่ดีเป็นไร นาก็บ่ดี	โก่คอนเข้า ³⁴ ป่วยไข้มดี ทำไรนาก็ไม่ดี

รูปตัวหายรูปที่ 27	คำอ่าน	คำแปล
	โก่ตัวนี้ชื่อว่าขวงแควคันเป็นไขดี ผัดผิขาวเรือนเป็นไรนาตีนัก	โก่โขงแคว ป่วยไข้เพราะผัดผิขาวเรือน ³⁵ ทำไรนาตีนัก

³⁴ เหนียงโก่

³⁵ ผีที่ตายในบ้านอาจเป็นญาติพี่น้อง

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 4/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไทหลอย (ปลั่ง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานากอง (สล่ากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

รูปตัวหายรูปที่ 28	คำอ่าน	คำแปล
	หัวตุ๊กโก่ตัวนี้ชื่อหูกวางนางชะกราย สาวกุ่มผู้ไข่มตายผิดจอมปลวกบกี้ห้วย บกี้ไม้ตำตอวัวควายหายบ่เสียหากจัก มากุ่มผู้เทิกบ้าน เทิกเรือนค้าขายดีแล	ชื่อหูกวางนางชะกรายสาว ³⁶ ผู้ป่วยไข่มตาย ผิดจอมปลวก หรือไม้ก็ลำห้วย หรือไม้ก็ไม้ตำตอ วัวควายหายได้คืน สร้างบ้านเรือนหรือค้าขายดี

รูปตัวหายรูปที่ 29	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อเล้าน้อยบ้านงามกุ่มบ้านเรือน ดีเป็นไข่มตประตุเรือนแลบันไดหลัง ขวันในน้ำกุ่มผู้น้อยบ่ตายผู้ใหญ่หื้อ กระทำบุญค้าขายดีหื้อรับเสียของหื้อ รับหาเย้าตกลี้ดตกลางหลวงแล	ตัวนี้ชื่อเล้าน้อยบ้านงาม ³⁷ สร้างบ้านเรือนดี ป่วยไข้เพราะผิดผีประตุเรือนและบันไดหลัง กว้านในน้ำ หากเป็นผู้ผู้น้อยป่วยไม่ตาย หากเป็นผู้ใหญ่ให้กระทำบุญ ค้าขายดีควรรับ ของหายก็จะได้คืนให้รับหาของตกลี้ดทาง หลวง

รูปตัวหายรูปที่ 30	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้เล่าป่าค้าขายดีเป็นไข่มตร่อง น้ำบกี้ขัวจักไปดีเสียของเพิ่นจักมา กล่าวบ่เสียกุ่มเทิกบ้านเรือนบ่ดีแล	โก่เล่าป่า ³⁸ ค้าขายดี ป่วยไข้เพราะผิดผีร่องน้ำ หรือไม้ก็สะพาน เดินทางดี ของหายจะมีคนมาบอกไม่หาย สร้างบ้านเรือนไม่ดี

³⁶ โก่คอยาวและมีรูปร่างสวยงาม

³⁷ ชื่อและคำทำนายเหมือนตัวหายที่ 19 แต่รูปตัวหายไม่เหมือนกัน

³⁸ ชื่อและคำทำนายเหมือนตัวหายที่ 20 แต่รูปตัวหายไม่เหมือนกัน

รูปตัวหายรูปที่ 31	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อไกลีกหื้อแห่นไปค้าหื้อ แห่นของเป็นไข้ผิดมองตำข้าวเขา บักพายในน้ำแล	ไกลีก ³⁹ ให้ระวังภัยต่างๆให้ดี ไปค้าขายให้ระวังของ ป่วยไข้เพราะผิดกระตื่องตำข้าว หรือไม่ก็พาย ในน้ำ

รูปตัวหายรูปที่ 32	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อฝางลมทางมังกอนบ่ตรอยว่ามี เหตุอันก็มาบ้านเรือนเคราะห์หมีหื้อบวช และยอลูกแก้วลูกตนดินจักดีชาแล	ฝางลมทางมังกอน ⁴⁰ หากมีเหตุมาสู่บ้านเรือนจะมีเคราะห์ให้บวช หรือรับเป็นเจ้าภาพบวชลูกแก้วจะดีมาคั้น

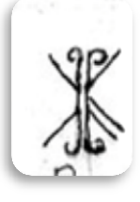
รูปตัวหายรูปที่ 33	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อดำเป็นไข้ผิดเรือนมีแกงส้ม หื้อส่งเสียค้าขายบ่ดีเสียของบ่ได้คั้นไข้ บ่ ตายแลหาบหันแลแกงส้มแกงหวาน รูปมันกุ่มเรือนไปบ่ดีแล	ชื่อมดดำ ป่วยไข้เพราะผิดผีเรือน ให้มีแกงส้มหวานทำ พิธีส่งเคราะห์ ค้าขายไม่ดี ของหายไม่ได้คั้น ป่วยไข้ไม่ตายแต่หาไม่เจอให้มีแกงส้มแกง หวานปั้นรูปคน สร้างบ้านเรือนไม่ดี

³⁹ ไกลีก ลักษณะกระดูกไก่เหมือนฉีกขาดออกจากกัน

⁴⁰ หมายถึงลักษณะกระดูกไก่ที่อีกฝ่ายหรืออีกข้าง(ฝั่งซ้าย)มีอำนาจหรือมีพลังเหนือกว่าฝั่งเรา ทำให้ไม่สามารถเอาชนะสิ่งที่ไม่ตั้งงามได้ง่าย

รูปตัวหายรูปที่ 34	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อตองสุ่มแม่มั่นค้าขายกุ่มเทิก บ้านเรือนดีเป็นไขผัดไม้ซึ่งสวนวัวควาย หายบ่เสียผัดผีเรือนเสื่อเถื่อนมีแกงส้ม แกงหวานส่งใส่ทางเดินจักมาชาแล	ไก่ตองสุ่มแม่มั่น ⁴¹ ค้าขายดี สร้างบ้านเรือนดี ป่วยไข้เพราะผัดไม้ปักสวนครัว วัวควายหายได้คืบแต่เป็นเพราะผัดผีเรือนเสื่อ เถื่อน ให้จัดเตรียมแกงส้มแกงหวานส่งที่ ทางเดินจะได้คืบมา

รูปตัวหายรูปที่ 35	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อคำหลวงเป็นไขบ่ตายผัดน้ำผัด จอมปลวกไปได้บ่อดเท่าบ่ได้ลากวัว ควายอยู่ที่รอยลิกดงหนากี้หากจักได้ กุ่มเทิกบ้านเรือนดีนักแล	ไก่คำหลวง ป่วยไข้ไม่ตาย ผัดน้ำผัดจอมปลวก ไปได้ไม่มีอันตรายแต่ไม่มีลาก วัวควายหายอยู่ที่รอยลิกดงหนากี้จะได้คืบ สร้าง บ้านเรือนดี

รูปตัวหายรูปที่ 36	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้เล่าซึกเล่าผีเป็นไขผัดร่อนน้ำ เหมืองผัดเตาไฟห่างผัดเทวดาเรือน ค้าขายบ่ดีวัวควายหายบ่รีบได้จักไป ได้ไปที่อื่นบ่ดีหายแล	เล่าซึกเล่าผี ⁴² ป่วยไข้เพราะผัดร่อนน้ำเหมือง ผัดเตาไฟห่าง ผัดเทวดาเรือน ค้าขายไม่ดี วัวควายหายจะไปได้ที่อื่น

รูปตัวหายรูปที่ 37	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อกาน้อยเป็นไขบ่ตายผัดผี น้ำกุ่มเทิกบ้านเทิกเรือนค้าขายดีนัก เสียของหากจักได้ไปหันชาแลดินดุกไก่ ชาแล	กาน้อย ⁴³ ป่วยไข้ไม่ตาย ผัดผีน้ำ สร้างบ้านสร้างเรือน หรือค้าขายดีนัก ของหายได้คืบ

⁴¹ ลักษณะเหมือนแม่ไก่อำปึกสุ่มลูก หรือหมายถึงกระดูกงามหรือขนไก่งาม

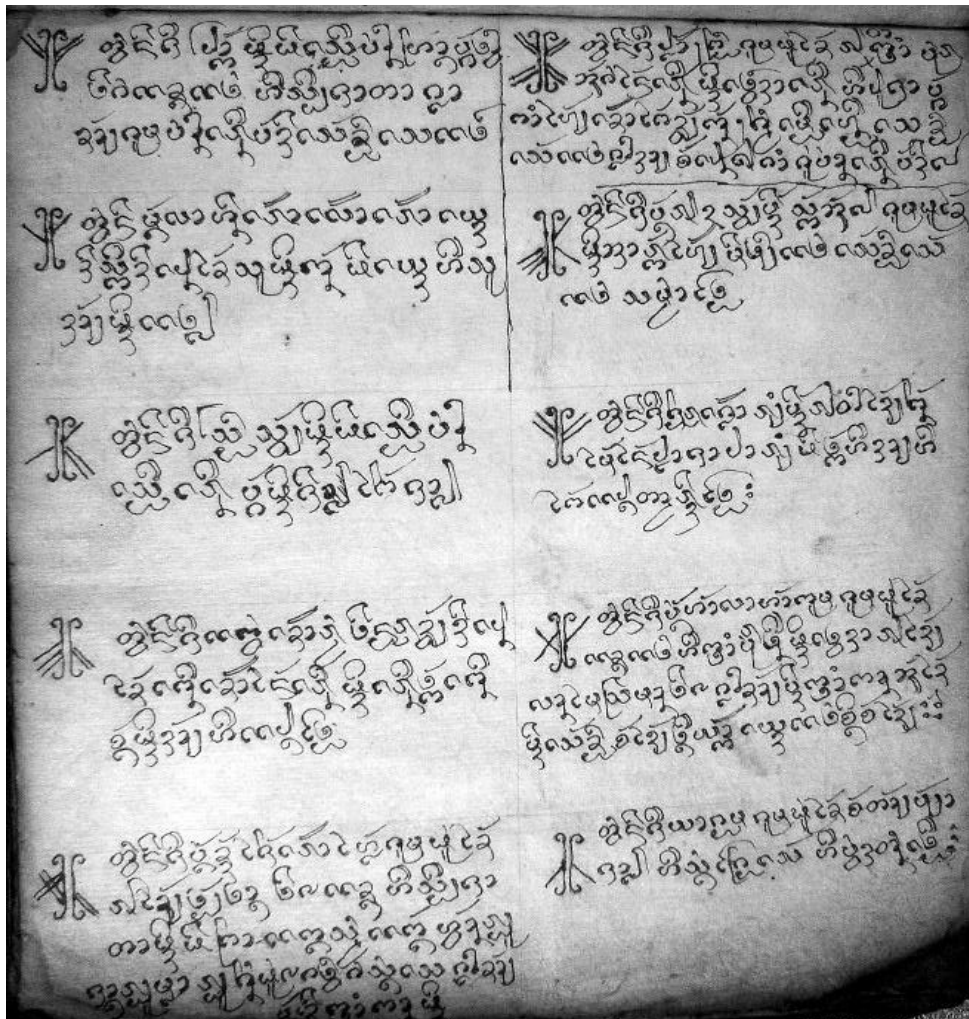
⁴² หมายถึงลักษณะกระดูกไก่ฝ่ายเราที่มีพลังไม่พอหรือไม่สามารถเอาชนะฝ่ายตรงข้ามได้

⁴³ หมายถึงไขหรือเลือดในกระดูกไก่ ซึ่งเป็นคำอธิบายเฉพาะของคำทำนายไม่ได้อธิบายในลักษณะของชื่อที่ปรากฏโดยตรงหรืออาจไม่ตรงกับ
ความหมายของชื่อที่เขียนไว้

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 5/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลั่ง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาล้า เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

รูปตัวหายรูปที่ 38	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อสองปากผิดผีเสื้อบ้านห่างบัก ทางที่หนึ่งก็แข็งแท้ หื้อสืบชาตาค้า ขายกุ่มบ้านเรือนบดเสียของเสียแท้	ไก่อสองปาก ⁴⁴ ป่วยไข้เพราะผิดผีเสื้อบ้านห่าง หรือไม่กี่ที่กลั่น ให้สืบชาตา ค้าขายหรือสร้างบ้านเรือนไม่ดี

รูปตัวหายรูปที่ 39	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้มั่งลาหนีเราเล่ารายะ ตีสึก ⁴⁵ ตีเป็นไขสุผิดกันผียะหื้อสู่ ด้ายผิดแท้แล	มั่งลาหนีเราเล่ารายะ ⁴⁶ ทำดีเคราะห์ดี ป่วยไข้เป็นเพราะทะเลาะวิวาทกันในเรื่องผีใน เรือนจึงทำร้าย

รูปตัวหายรูปที่ 40	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อสองส่วยผิดผีเสื้อบ้าน เสื้อเรือนบักผิดจีไฟชาแล	ไก่อสองส่วย ⁴⁷ ป่วยไข้เพราะผิดผีเสื้อบ้านเสื้อเรือน หรือไม่กี่ ผิดผีเรือนไฟ

รูปตัวหายรูปที่ 41	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อแก้วเข้าร่มที่นอนด้วยตีเป็น ไขเพิ่นเข้าในเรือนผิดเรือนทักเพิ่น จ้งผิดด้ายหื้อแปงเทอะ	ไก่อแก้วเข้าร่มที่นอน ป่วยไข้เป็นเพราะมีคนเข้ามาในบ้านเรือนแล้ว ถูกทัก ⁴⁸ ให้ทำพิธีแก้เสีย

⁴⁴ ลักษณะกระดูกไก่เหมือนมีสองปาก

⁴⁵ ตึกในที่นี้เป็นคำกลางๆ คล้ายคำว่าเคราะห์ ซึ่งไม่ได้หมายถึงการทำศึกสงครามในความหมายทั่วไป

⁴⁶ ไก่ตัวเล็กที่หนีออกจากเล้าที่เจ้าของทำให้อยู่

⁴⁷ หมายถึงลักษณะกระดูกไก่ฝั่งขวามีไม้ปักเป็นแฉก 2 แฉกในแนวนอน

⁴⁸ ทุกผู้มีวิชาอาคมทัก

รูปตัวหายรูปที่ 42	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อมั่งขัดไซ้เราให้กลุ่มผู้ไ้ รอยได้ทับทางที่หนึ่งแข็งหือสืบชา ตาผิดผีพาแกงส้มแกงหวานรูป ช้างรูปม้ารูปคนผู้ละ 1 ตัวก็ส่งเสีย ค้าขายบ่ดีกระทำการผิด	มั่งขัด ⁴⁹ ป่วยไข้เพราะไปถมทางที่หนึ่งที่แรง ให้สืบ ชาตา ผิดผีให้จัดพา ⁵⁰ มีแกงส้มแกงหวานรูป ช้างรูปม้ารูปคนอย่างละ 1 ทำพิธีส่งเคราะห์เสีย ค้าขายไม่ดี กระทำการใดไม่สู้ดี

รูปตัวหายรูปที่ 43	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อเฝ้า 2 พองกลุ่มผู้ไ้ร่อยว่ากระทำ บุญอันก็ในเรือนผิดเหวดตาเรือนหือบูชา บ่ก็ กำให้ข้าวไปด้วยกัน2คนเมื่อเหนือเสีย ของเลี้ยงแท้ค้าขายจักเป็นถ้อยคำคู่ บ้านเรือนบ่ดีแล	เฝ้าเฝ้า 2 พอง ⁵¹ ป่วยไข้เพราะว่าทำบุญแต่ไม่ได้บอกกล่าว เหวดตาในเรือน ให้บูชาหรือไม่ก็ให้ข้าวด้วยกัน สองคนเดินทางไปทางทิศเหนือ ของหายไม่ได้คืน ค้าขายไม่ดีจะเป็นคดีความ

รูปตัวหายรูปที่ 44	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อมั่งร่อย3ส่วยบ่ดีสักอันแลกลุ่มผู้ ไ้ผิดอาลักษใหญ่มีเที่ยงแท้เสียของเสีย แท้สุมา(ขอขมา)เถอะ	มั่งร่อยสามส่วย ⁵² ไม่ดีสักประการ ผู้ป่วยไข้เพราะผิดผีอาลักษใหญ่ ให้ทำพิธีขอขมา ของหายไม่ได้คืน

⁴⁹ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดูกไก่เป็นรูปไขว้กันหรือขัดกัน

⁵⁰ โศกอาหาร หรือภาชนะสำหรับจัดวางอาหาร อาจหมายถึงขันโตกหรือถาดก็ได้

⁵¹ ลักษณะกระดูกไก่เหมือนไก่ป่าและมีกระดูกเสมอกันทั้งสองข้าง

⁵² ลักษณะรูปกระดูกไก่ฝั่งซ้ายมีไม้ปักสามรอยแนวเฉียงลงมาแสดงว่าพลังหรืออำนาจของอีกฝ่ายมีกำลังเหนือกว่าเจ้าของไก่ที่ให้ทำนาย

รูปตัวหายรูปที่ 45	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อซอเถล้าเรียวยบตีรอยว่าได้ฟัน ไม้ในป่าช้าป่าเหวผีทักหือตายหือ ไปแบ่งตามรืตเถอะ	ซอนเถล้า ⁵³ ไม่ดีหากว่าได้ฟันไม้ในป่าช้าผีทักให้จัดทำพิธี ตามจารีต

รูปตัวหายรูปที่ 46	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อม้งหาลาห่าพุมกุ่มผู้ไข แข็งแท้หือกระทำบุญตื้นผิตเทวดารอย ได้รานไม้ศรีบ้านที่ 1 คำขายบตีกระทำ การอันใดบตีเสียของจักได้ทั้งยากยะ แท้จึงจักได้	ม้งหาลาห่าพุม ⁵⁴ ผู้ป่วยไขหนักพอควรให้ทำบุญรอยว่าได้ผิต เทวดา หรือไม่ก็ได้ตัดกิ่งต้นโพธิ์บ้านที่หนึ่ง คำขายไม่ดี กระทำการใดก็ไม่ดี ของหายยากจะได้คืนต้องใช้ความพยายามใน การค้นหาพอสมควร

รูปตัวหายรูปที่ 47	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อยากอมกุ่มผู้ไขจักตายบหาย ชาแล หือส่งเคราะห์เสีย หือหมดตน เถอะ	ไถ่ยากอม ⁵⁵ ผู้ป่วยไขอาจถึงตาย ให้ทำพิธีส่งเคราะห์เพื่อให้ เคราะห์ร้ายหายไปจากตน

⁵³ ลักษณะไม้ที่ปักกระตูกไถ่เหมือนไม้ที่ปักแซมโคนต้นไม้

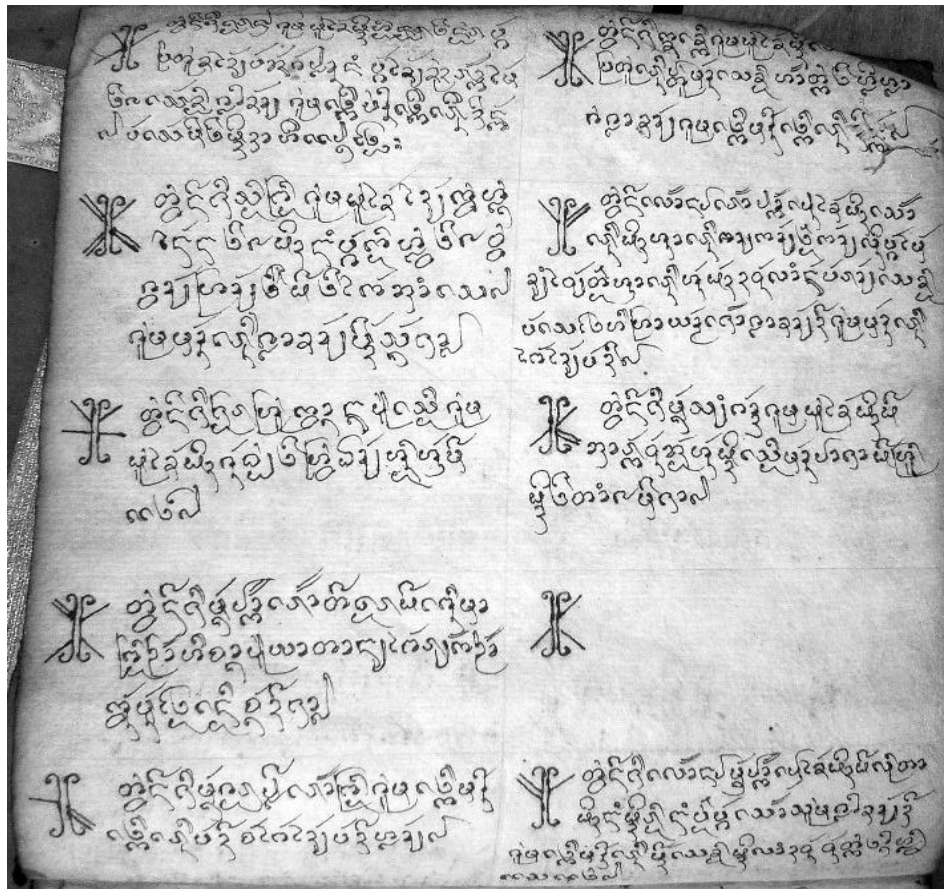
⁵⁴ หมายถึงลักษณะของไม้ที่ปักกระตูกไถ่เหมือนใบไม้ที่บังไว้

⁵⁵ พบโลงศพ

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 6/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาล้า เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

รูปตัวหายรูปที่ 48	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อหงอนน้อยกลุ่มผู้ใช้ผิดห้องนอนที่นอนบ่ก็ประตูปันไดบ่อันก็ป่านน้ำบ่ก็ได้ชู้ตราบไม้ที่หนึ่ง เสียของค้าขาย กลุ่มเทิกบ้านเทิกเรือนดินักแลบเสียมีที่ผิดดาหื้อแบ่งเตอะ	โก่หงอนน้อย ⁵⁶ ผู้ป่วยไข้เพราะผิดห้องนอนที่นอน หรือไม่ก็ประตูปันได หรือไม่ก็ได้ถ่านน้ำ หรือไม่ก็ได้ชู้ตราบไม้ที่หนึ่ง ค้าขายจะเสียของ สร้างบ้านสร้างเรือนดินัก หากมีที่ผิดให้แต่งดาของแก้เสีย

รูปตัวหายรูปที่ 49	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อสองพรองกลุ่มผู้ใช้ได้กลัวหลงในนาที่หนึ่งผิดน้ำบ่ก็กองหลัวที่หนึ่งว้าวควายหายที่ผีที่ไปอำเสียแลกลุ่มบ้านเรือนค้าขายบ่ดีสังขาล	โก่สองพรอง ⁵⁷ ผู้ป่วยเพราะกลัวหลงในนาที่หนึ่ง ผิดผิบบ่อน้ำ หรือไม่ก็กองพิน ว้าวควายหายเพราะผีบังไว้ สร้างบ้านเรือนหรือค้าขายไม่ดี

รูปตัวหายรูปที่ 50	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อจอนหูกวางนางปู่เสือกุ่มผู้ใช้ผิดกันถมที่หัวฝายหนองหันมีแท้แล	โก่จอนหูกวางนางปู่เสือก ⁵⁸ ผู้ป่วยไข้ได้ผิดเพราะถมที่หัวฝายหนอง

รูปตัวหายรูปที่ 51	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อม้งปากเล่าที่ถอนผีเพิ่นมาปองเอาหื้อจ้างปู่ย่าตานายไปเรียกเอาขวันมันเตอะจั่งดีชาแล	ชื่อม้งปากเล่า ⁵⁹ ผู้ป่วยเพราะผีมาจ้องทำร้ายให้จ้างปู่ย่าตายาย หรือผู้เฒ่าผู้แก่ไปเรียกขวัญมา

⁵⁶ โก่หงอนเล็ก

⁵⁷ ลักษณะไม้ที่ปักกระตูกไถมีลักษณะที่แสดงให้เห็นว่ากำลังของเจ้าของดวงกับกำลังของตรงกันข้ามมีกำลังหรือพลังเสมอกัน

⁵⁸ โก่คอยาว

⁵⁹ ปากเราเป็นภัย หรือจะเคราะห์เพราะคำพูดให้รู้จักระมัดระวังคำพูดของตนให้ดี

รูปตัวหายรูปที่ 52	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อมังกอนป्लीเล่าปองกุ่มเทิกบ้าน เทิกเรือนบตีจักไปได้บตีหลายแล	โถมังกอนป्लीเล่าปอง ⁶⁰ สร้างบ้านเรือนไม่ดี ออกเดินทางไม่ค่อยดี

รูปตัวหายรูปที่ 53	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อกตเชิกกุ่มผู้ใช้ผิด(....ข้อความ ขาดหาย.....)ประตุเรือนประตุบ้านเสีย ของหากตกที่หนึ่งหื้อหา ก็ค้าขายกุ่มเทิกบ้านเทิกเรือนดินักแล	โวกัดเชิก ⁶¹ ป่วยไข้เพราะผิดประตุเรือนประตุบ้าน ของหากตกที่ลับตาควรรับหา ค้าขายหรือสร้างบ้านสร้างเรือนดินัก

รูปตัวหายรูปที่ 54	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้เล่าน้อยเราปากเป็นไข้ผิดเสา เรือนผิดหน้าเรือนก่ายท่อก่ายรินบักไม้ เขี้ยวไว้ต่อหน้าเรือนหันผิดวันล้าันบ ร้ายเสียของ บ่เสียละหื้อหายามเข้าค้าขายดีกุ่ม บ้านเรือนไปได้บตีแล	เล่าน้อย ⁶² ป่วยไข้เพราะผิดเสาหน้าเรือน พาดไม้ท่หรือ รางริน หรือไม้ก็ไม้เขี้ยว ⁶³ ไว้ต่อหน้าเรือน หาก พันเลยสามวันไปไม่ร้าย ของหายไม่หายให้หายามเข้า ไปค้าขายหรือสร้างบ้านเรือนไม่ดี

รูปตัวหายรูปที่ 55	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อมั่งเสี้ยวพาดกุ่มผู้ใช้ผิดผี อารักษ์วันออกหันผิดเสื่อบ้านป่าช้าผี หุงผิดที่ดำหนึ่งมีชาแล	โถมั่งเสี้ยว ⁶⁴ ผู้ป่วยไข้ผิดผีอารักษ์ทิศตะวันออก ผิดผีเสื่อ บ้าน หรือป่าช้าผีหุง ⁶⁵

⁶⁰ คนตายโหงตรงกับปีที่เรากเกิด ถือว่าเป็นกลางไม่ดีตั้งแต่ต้น

⁶¹ ลักษณะของกระดูกโกลที่หมายถึงโกลที่กตหรือขมสายพันธุตนเอง หรือหมายถึงความพยายาพาอาฆาต

⁶² โกล่เล็กลักษณะที่บ่งบอกว่าเราจะมียัยเพราะปาก

⁶³ ไม้ที่เพิ่งตัดมาใหม่

⁶⁴ เพื่อนกันหรือสหายกัน ในด้านการทำนายหมายถึงการเสมอตัวไม่ดีไม่ร้าย

⁶⁵ ป่าช้าที่มีเฉพาะการเผาศพ

รูปตัวหายรูปที่ 56	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อเล้าน้อยมั่งปากเป็นไขผัดผูลุง ตาผัดน้ำผัดร่อนน้ำบ่อก็เส่าสูมค้าขายดี กุ่มเทิกบ้านเรือนบ่ดีเสียของผัดล้า3วัน วันตกทางหลวงเสียแท้แล	ชื่อเล้าน้อยมั่งปาก⁶⁶ ป่วยไข้เพราะผัดผีบรพบุรุษ ผัดผีร่อนน้ำ บ่อ น้ำ หรือไม่ก็เส่าสูม⁶⁷ ค้าขายดี สร้างบ้านเรือนไม่ดี ของหายหากเกินสามวันไม่ได้คืน

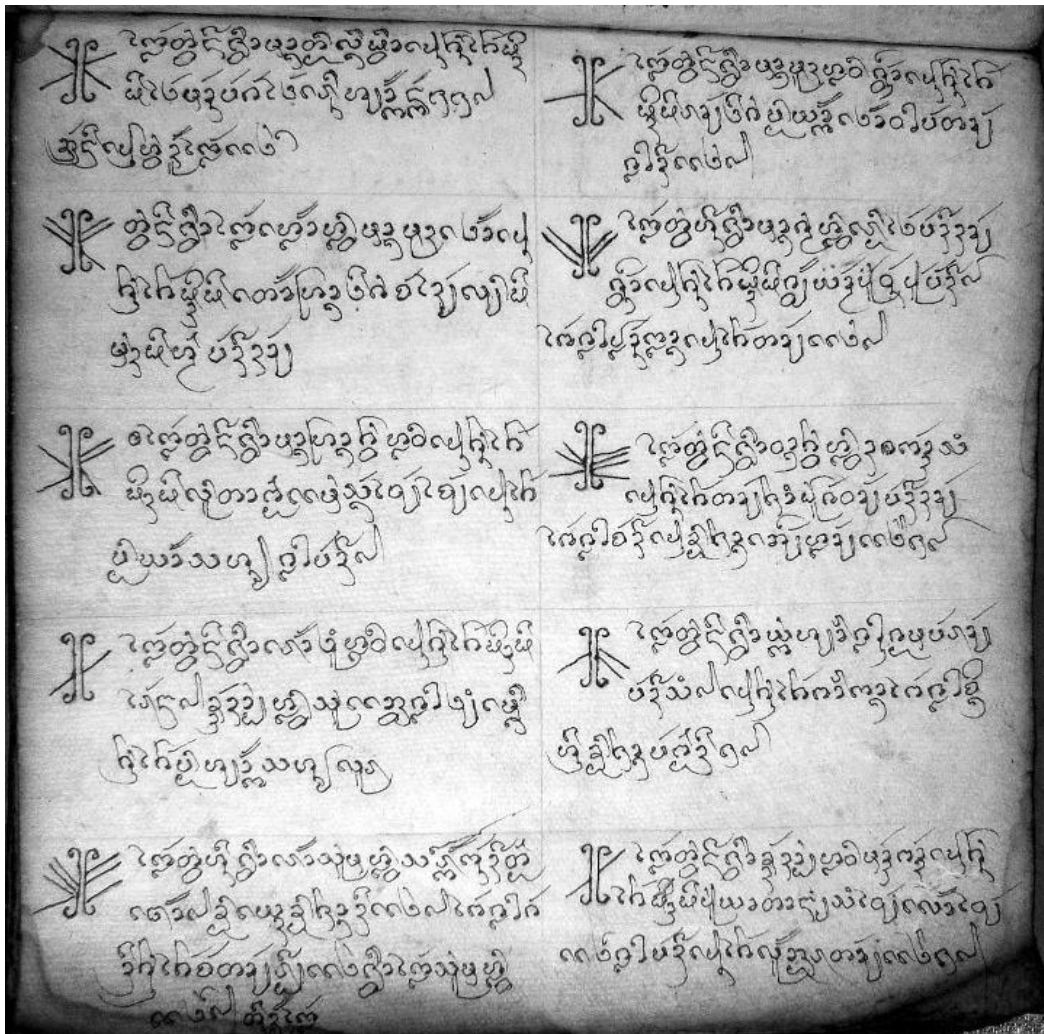
⁶⁶ ไก่เล้าน้อยจะมีเคราะห์เพราะคำพูด

⁶⁷ เตาสูมไฟ

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 7/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาล้า เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

รูปตัวหายรูปที่ 57	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางตองลงผิว่าเป็นคนไข้ ผิดผีได้บ้านกับไต้เรือนยากนักชะแล อันนี้เป็นหัวตุกไก่อแท้ๆ	ไก่อมางตองลง ⁶⁸ ป่วยไข้เพราะผิดผีได้บ้านหรือไม่ก็ได้เรือน หาย ยากนัก อันนี้เป็นหัวกระดูกไก่อแท้ๆ

รูปตัวหายรูปที่ 58	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อไก่อเล้าหลวงมางมุดเท่าเป็น คนไข้ผิดผีเตาห่างที่หนึ่งก็จักได้เลี้ยงผี มดผีหม้อบ่ดีตาย	ไก่อเล้าหลวงมางมุดเท่า ⁶⁹ ผู้ป่วยเพราะผิดผีเตาห่างที่หนึ่งให้ทำพิธีเลี้ยงผี มดผีหม้ออย่าดูตาย

รูปตัวหายรูปที่ 59	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางทางคร้วหลวงเป็น คนไข้ผิดผีลูกตาพ่อแม่สั่งไว้ใช้เป็นไข้ บ่องยากสักหน้อยค้าขายดีแล	ไก่อมางทางคร้วหลวง ⁷⁰ ผู้ป่วยไข้เพราะผิดผีบรรพบุรุษพ่อแม่บอกไว้ ไม่ สบายรักษายากพอควร ค้าขายดี

รูปตัวหายรูปที่ 60	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่าเล้าตุงหลวงเป็นคนไข้ผิดผี ไร่นาและขัดดาบหลวงสู่แอ้วค้าเตว เมืองคนไข้บ่องยากสักหน้อยลุน	เล้าตุงหลวง ⁷¹ ผู้ป่วยไข้ผิดผีไร่นาและขัดดาบหลวงท่องเที่ยว ไปค้าขาย ไม่สบายรักษายากพอควร

⁶⁸ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดูกไก่อทั้งสองข้างเสมอกัน

⁶⁹ ไก่อที่มีขนสีคล้ายขี้เท่า

⁷⁰ ไก่อที่มีหางยาวสวยงาม

⁷¹ ไก่อที่มีโครงร่างสูงใหญ่

รูปตัวหายรูปที่ 61	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่าเล้าสุมหลวงสลักกันดีต่อ เผ่าและของยะของสร้างดีแท้แลไปค้า ก็ดีคนไข้จักตายรีบแท้ชื่อว่าไก่อสู่มหลวง แท้แลดินดุกไก่อ	ไก่อเล้าสุมหลวง ⁷² ได้รูปนี้ดีจนถึงแก่เผ่า กระทำการใดสร้างสิ่งใดดีทุกประการ ไปค้าขายก็ดี แต่คนป่วยจะตายเร็ว

รูปตัวหายรูปที่ 62	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อมางมุดหลวงคั่นว่าเป็นคนไข้ ผิดผีร้ายทีหนึ่งก็บ่องยากเท่าว่าบ่ตาย ค้าดีแท้แล	ไก่อมางมุดหลวง ⁷³ ป่วยไข้ผิดผีร้ายทีหนึ่ง รักษายากแต่ว่าไม่ถึง ตาย ค้าขายดี

รูปตัวหายรูปที่ 63	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางกมหลวงเรือใต้บ่ดีตาย คั่นว่าเป็นคนไข้ผิดผีก้วยยามปูวันปูบ่ดี แล ไปค้าปานกลางเป็นไข้ตายแท้แล	ไก่อมางกมหลวงเรือใต้ ⁷⁴ ได้รูปนี้อย่านิ่งดูตาย หากเป็นไข้เพราะผิด ผีก้วยยามปูวันปู ⁷⁵ ไม่ดี ไปค้าขายปานกลาง เป็นไข้ตายแน่

รูปตัวหายรูปที่ 64	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางคร้วหลวง 3 กระทำสังเป็นคนไข้ตายช้าอยู่ก้วยบ่ดี ตายไปค้าจักดีเป็นของสร้างเภาหลาย แท้ชะแล	ไก่อมางคร้วหลวง 3 ⁷⁶ เป็นไข้ถึงตายไปค้าขายดี เป็นของที่สร้างที่ทำแพร่หลายดินน้

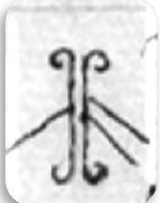
⁷² ไก่อ้วนี้มีเชื้อสายพันธุ์ดี

⁷³ ไก่อ้วนี้เจ้าของชะตามีอำนาจเหนือกว่าฝ่ายตรงข้าม

⁷⁴ หมายถึงผู้ประกอบพิธีกรรม(หมอคุณหรือผู้ทำนาย)ที่มีกำลังความรู้ความสามารถเสมอกัน

⁷⁵ ยามปูวันปู เป็นการนับฤกษ์ยามดีแบบใดหลอย

⁷⁶ มีสามคร้วอยู่บนเรือนหลังเดียวกันถือว่าไม่ดี

รูปตัวหายรูปที่ 65	คำอ่าน	คำแปล
	ไกตัวนี้ชื่อว่ายกเหยียดคานกัมบ์ร้ายบ่ ดีสังแลเป็นคนไข้ปานกลางไปค้าจิงดี ของสร้างบ่พอดีชะแล	ไก่อยกเหยียดคานกัม ⁷⁷ ไม่ร้ายไม่ดี ป่วยไข้อาการปานกลาง ไปค้าดี ของสร้างไม่ค่อยดี

รูปตัวหายรูปที่ 66	คำอ่าน	คำแปล
	ไกตัวนี้ชื่อว่าขัดดาบหลวงมาดพาดเป็น คนไข้ผิผิปูย่าตานายสังไว้เล่าไว้ แท้ค้าบดีเป็นไข้ลูกอ่อนตายแท้ชะแล	ไกขัดดาบหลวง ⁷⁸ ป่วยไข้เพราะผิผิปูย่าตายายได้สังไว้ ค้าขายไม่ดี หากเด็กเป็นไข้จะตาย

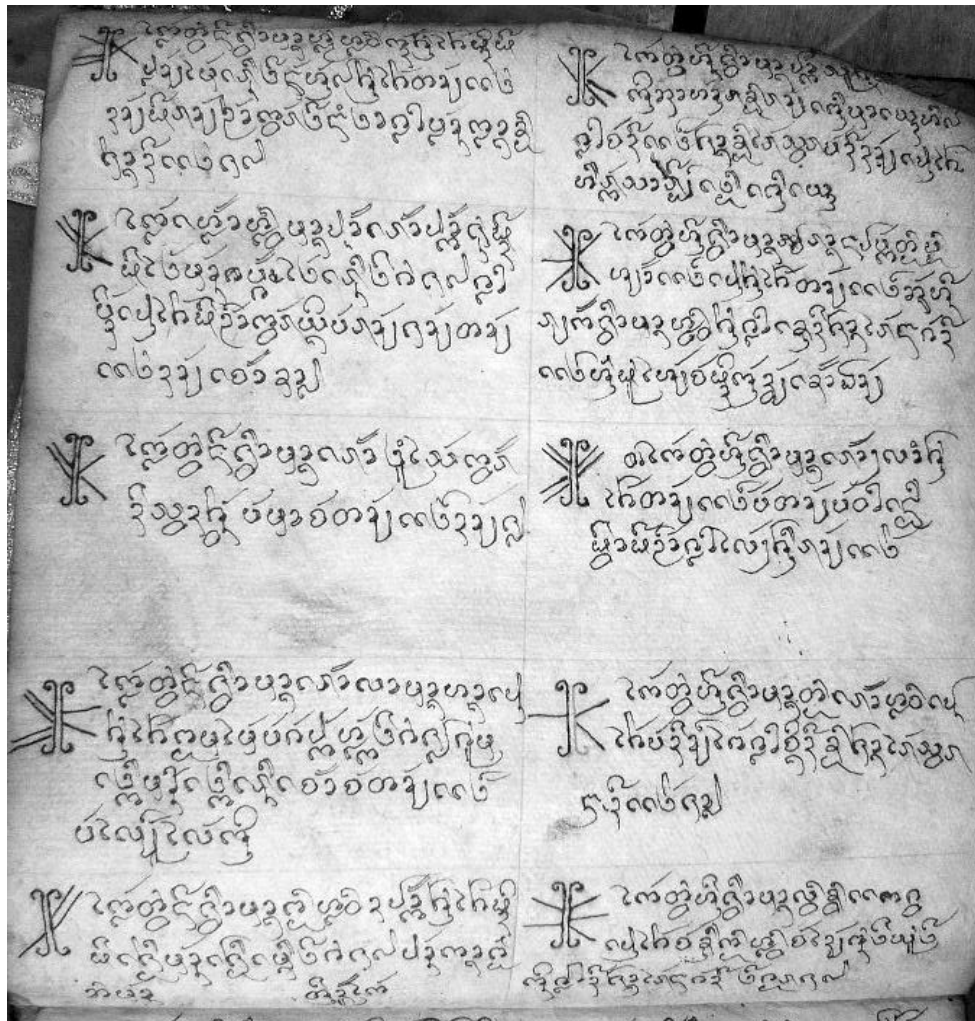
⁷⁷ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดูกไก่เหมือนการกัมคานเข้าไปเพื่อยกของถวายพระ

⁷⁸ ลักษณะไม้ปักกระดูกไก่เหมือนการสะพายดาบ

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 8/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไทหลอย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

รูปตัวหายรูปที่ 67	คำอ่าน	คำแปล
	โไก่ตัวนี้ชื่อว่ามางหลมหลวงคันคนไข้ผิด ผีปลายไม้เรือนที่นั่นหั้นและคนไข้ตาย แท้ตายผีร้ายเอาขวัญที่น้ำท่าคำปาน กลางของสร้างดีแท้ชะแล	โไก่มางหลมหลวง ⁷⁹ ป่วยไข้เพราะผิดผีปลายไม้เรือน ถึงตายผีเอา ขวัญที่ท่าน้ำ ไปค้าขายปานกลาง หากเป็นของที่จะสร้างจะทำดีแท้

รูปตัวหายรูปที่ 68	คำอ่าน	คำแปล
	โไก่เหล่าหลวงมางป่าเล่าปากชนผิด ผีใต้บ้านบักได้เรือนที่กัชะแลคำ บดเป็นไข้ผีเอาขวัญบร่ายขายตาย แท้ตายเจ้าข้าแล	โไก่เหล่าหลวงมางป่าเล่าปากชน ⁸⁰ ป่วยไข้เพราะผิดผีใต้บ้านได้เรือน ค้าขายไม่ดี เป็นไข้ผีเอาขวัญ หากผู้ป่วยเป็นผู้หญิงไม่ เป็นไร หากเป็นผู้ชายถึงตาย

รูปตัวหายรูปที่ 69	คำอ่าน	คำแปล
	โไก่ตัวนี้ชื่อว่ามางเราทูลใส่ขวัญ ดีสวดคั่นว่าบมาจักตายแท้ตายชะแล	มางเราทูล ⁸¹ ผู้ป่วยไข้ถูกใส่ของ ให้สู่ขวัญหากขวัญไม่มาอาจ ถึงตาย

รูปตัวหายรูปที่ 70	คำอ่าน	คำแปล
	โไก่ตัวนี้ชื่อว่ามางเรลามางทางเป็น คนไข้ป้อมไม้บักปักหลักที่กัชะแลกลุ่ม เล็กบ้านเล็กเรือนเจ้าจักตายแท้ บ่ไล่ลูบไล่กิน	โไก่มางเรลามางทาง ⁸² ป่วยไข้เพราะตัดต้นไม้ หรือไม้ก็ได้ปักไม้หลัก ในที่หนึ่ง ไม่ควรสร้างบ้านสร้างเรือนเจ้าของจะตายไม่ได้ อยู่ได้กิน

⁷⁹ หลมหมายถึงหลวม เป็นการอธิบายถึงชื่อของรูปกระดูกโไก่ว่าไม่ค่อยดีเพราะไม่มีความมั่นคง

⁸⁰ โไก่เถื่อนหรือโไก่จากป่าใหญ่

⁸¹ โไก่ของเจ้าชะตามีกำลังอ่อนซึ่งจะส่งผลด้านลบมากกว่าด้านดี

⁸² โไก่เจ้าของชะตาปรากฏเพียงทางในขณะอีกกำลังของอีกฝ่ายมีครบทั้งตัว จึงส่งผลให้เจ้าของโไก่ชะตามีกำลังน้อยกว่า

รูปตัวหายรูปที่ 71	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางพองหลวง 3 ปากคน เป็นไข้ผัดผีเสื้อบ้านเลื้อเมืองที่หนึ่งก็ชะ แลปานกลางพออกบ้านดินดุกไก่อ	มางพองหลวง 3 ปาก ⁸³ ป่วยไข้ผัดผีเสื้อบ้านเลื้อเมืองอากาศปานกลาง พออกบ้านเดินทางได้

รูปตัวหายรูปที่ 72	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางปากสุ.... กินอาหารของร้ายเพิ่นมายะหื้อแล คำจกดีแท้สร้างของไร่สวนบ่ดีตายเป็น ไข้หื้อรักษารับๆเถอะเพิ่นยะ	ไก่อ้วนปาก ⁸⁴ ป่วยไข้เพราะกินอาหารของร้าย ⁸⁵ เขามาทำร้าย ให้ คำขายดี สร้างไร่สวนไม่ดี เป็นไข้ให้รักษาเพราะถูกของ

รูปตัวหายรูปที่ 73	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางรวงน้อยบักตอบ่ง ยากแท้เป็นคนไข้ตายแท้อันนี้ เรียกชื่อว่ามางหลวงคนค้าเขนดีสร้างไร่ นาก็ดีแท้หนอผู้ใหญ่จักผัดกันด้วยเข้า ฝ้าย	ไก่อ้วนรวงน้อย ⁸⁶ หากป่วยไข้ตายแน่ คำขายดี สร้างไร่นาก็ดี ผู้ใหญ่ (ฝ้ายปกครอง) จะ ทะเลาะกันเพราะแบ่งเป็นฝักฝ้าย

รูปตัวหายรูปที่ 74	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางเรา 2 ลำ คน ไข้ตายแท้บ่ตายบ่ว่าเนอ ผิว่าผีเอาคำได้คั้นร้ายแท้	ไก่อ้วนเรา 2 ลำ ⁸⁷ ป่วยไข้ถึงตายเพราะผีเอาไป แต่คำขายดี

⁸³ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดุกไก่อมีลักษณะเหมือนไก่อมีสามปาก

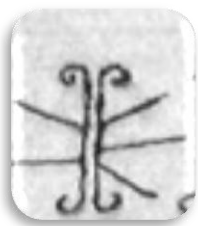
⁸⁴ ปากเป็นใหญ่หรือสาเหตุเพราะปาก

⁸⁵ ของร้ายคือคุณไสย

⁸⁶ หมายถึงไม้ที่ปักกระดุกไก่อด้านเจ้าของชะตามีจำนวนน้อยกว่าอีกฝ้าย

⁸⁷ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดุกไก่อของฝ้ายเจ้าของชะตามีจำนวน 2 เล่ม ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าฝ้ายตรงข้าม

รูปตัวหายรูปที่ 75	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ซื้อมางตองเราหลวงเป็น ไขบ่ดีตายไปค้าจิงดีของสร้างไร่สวน นาดีแท้ชาแล	ไก่อมางตองเราหลวง ⁸⁸ เป็นไข้อย่างนี้ดูตายให้รับรักษา ไปค้าขายก็ดี สร้างไร่นาก็ดี

รูปตัวหายรูปที่ 76	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ซื้อมางลองชั่วแก้ว เป็นไขจกขึ้นกอหลวง ⁸⁹ จักได้พันที่อยู่ กินค้าขายดีสร้างไร่นาก็ดีที่ก่อนชะแล	ไก่อมางลองชั่วแก้ว ⁹⁰ ป่วยไข้เพราะไปผิดผีป่า จะได้เดินทางไกลพราจากที่อยู่ ที่กิน ค้าขายดี สร้างไร่นาก็ดีตอนต้น

⁸⁸ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระตูกไก่อฝ่ายเจ้าของชะตามีจำนวนมากกว่า

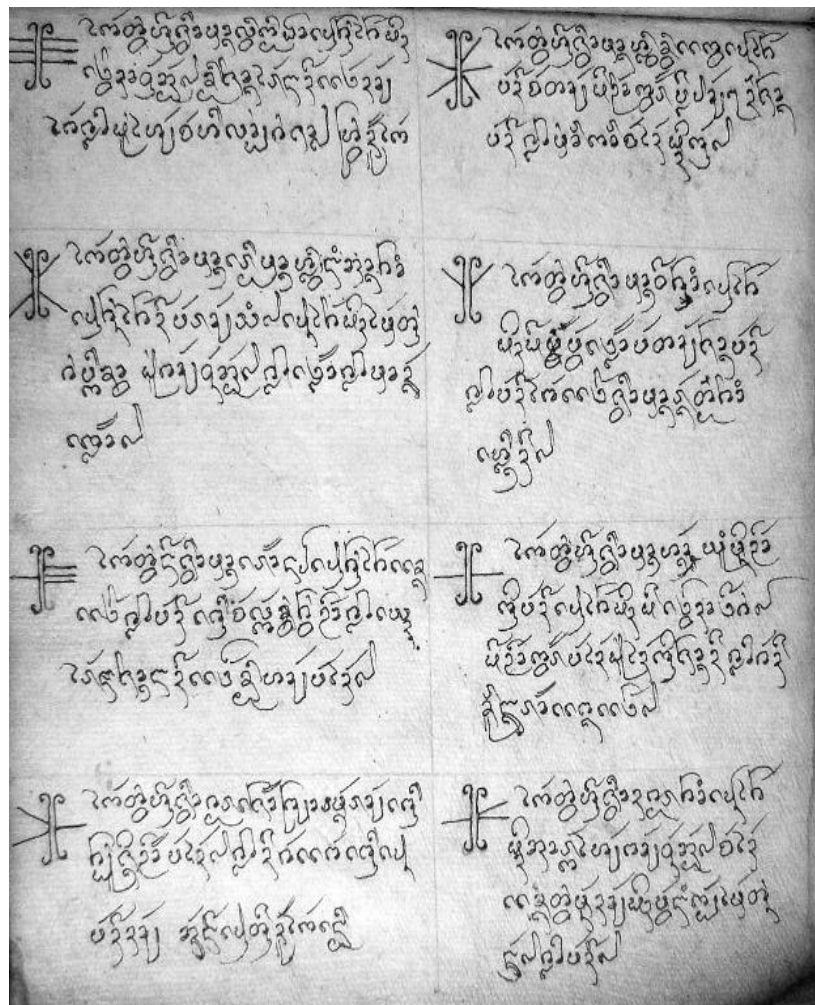
⁸⁹ ผีป่า

⁹⁰ ลักษณะไม้ที่ปักกระตูกไก่อของฝ่ายเจ้าของชะตามีลักษณะเหมือนสะพานแก้ว

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 9/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาล้า เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

รูปตัวหายรูปที่ 77	คำอ่าน	คำแปล
	โก่ตัวนี้ชื่อว่ามางลวงกองยาเป็นคนไข้ ผิดเทวดาวันออกและของสร้างไร่นาดี แท้ตายไปค้าผู้ใหญ่จักหื้อลามกัชาแล หัวตุกโก่	โก่มางลวงกองยา ⁹¹ ผู้ป่วยผิดเทวดาที่อยู่ทางทิศตะวันออก สร้างไร่นาดี ไปค้าขายผู้ใหญ่มะให้ลามก

รูปตัวหายรูปที่ 78	คำอ่าน	คำแปล
	โก่ตัวนี้ชื่อว่ามางเรือมางหลวงน้ำอ่าง คำเป็นคนไข้ดีบร่ายสังและเป็นไข้ผิดไม้ ต้นก็ปักขาว อยู่ภายในวันออกและค้าเท่า ค้ามาดังเก่าแล	โก่มางเรือมางหลวงน้ำอ่างคำ ⁹² ป่วยไข้อาการไม่ดีไม่ร้าย เพราะผิดต้นไม้ปัก ขาวที่อยู่ทางทิศตะวันออก ไปค้าขายเสมอทุน

รูปตัวหายรูปที่ 79	คำอ่าน	คำแปล
	โก่ตัวนี้ชื่อว่ามางเราน้อยเป็นคนไข้แข็ง แท้ค้าบดีเพิ่นจักลักของครัวเอาค้าอะไร นาสร้างนาดีแท้ของหายไปได้แล	โก่มางเราน้อย ⁹³ ป่วยไข้จะป่วยนาน ไปค้าไม้ดีจะถูกขโมยของขาย สร้างไร่นาดี ของหายไม่ได้คืน

รูปตัวหายรูปที่ 80	คำอ่าน	คำแปล
	โก่ตัวนี้ชื่อว่าคอนเช่าพญามังร้ายเพิ่น รบชิงเอาบได้แลค้าดีก็แพ(ชนะ)เพิ่น เป็นบิตตาย อันนี้เป็นตีนตุกโก่เนอ	โก่คอนเช่า ⁹⁴ พญามังร้าย ⁹⁵ เขามารบชิงเอาไม่ได้ ไปค้าขายก็ดี

⁹¹ หมายถึงไม้ที่ปักกระดูกโก่มีลักษณะตรงกันหรือขนานกันทั้งสองฝ่าย

⁹² หมายถึงรูปของกระดูกโก่เหมือนเรือลำใหญ่พายในอ่างน้ำทองคำ

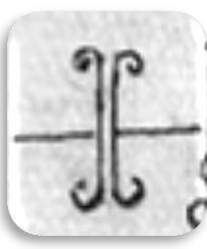
⁹³ เราน้อยไม่ได้หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดูกโก่แต่หมายถึงดวงชะตาข่มเจ้าของชะตาเอง หรือหมายถึงผิดเทวดาประจำตัวของตน

⁹⁴ คอนเช่า หมายถึงเหนียงโก่

⁹⁵ แม้รูปคำอาจอ่านได้ว่า พญามังร้าย ซึ่งคล้ายกับพระนามของพญามังรายปฐมกษัตริย์แห่งอาณาจักรล้านนา แต่หมอผู้ชำนาญการทำนายกระดูกโก่บอกว่ามิใช่ชื่อของพญามังราย ให้อ่านว่า พญามังร้าย โดยแยกคำว่า พญา ซึ่งแปลว่าหัวหน้า หรือยิ่งใหญ่ ส่วนคำว่า มัง เป็นคำนำหน้านาม เช่น มังเขามังเรา ฉะนั้น คำว่า มังร้าย จึงหมายถึงสุดยอดของสิ่งชั่วร้าย

รูปตัวหายรูปที่ 81	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อตัวนี้ชื่อว่ามางหลวงโขงแก้วเป็นไข บดจกตายผีเอาขวัญหนีปาย 7 เดือน สร้างบตีคำหมานการจกได้ผิดกันแล	ไก่อมางหลวงโขงแก้ว ⁹⁶ ป่วยไข้ไม่ดีจะตายผีเอาขวัญหนีไปเจ็ดเดือน สร้างไรนาไม่ดี ไปค้ามักมีเหตุให้ทะเลาะวิวาทกัน

รูปตัวหายรูปที่ 82	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อตัวนี้ชื่อว่ามางวีคำเป็นไข ผิดผีบวกเท่าบตายสร้างบตี ค้าบตีไปแท้ชื่อว่ามางรังต่อคำ เหลือองดีแล	ไก่อมางวีคำ ⁹⁷ ป่วยไข้เพราะผิดผีบวกแต่ไม่ถึงตาย สร้างไรนาไม่ดี ไปค้าไม่ดี

รูปตัวหายรูปที่ 83	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อตัวนี้ชื่อว่ามางหางยุงบินเอา กินบตีเป็นไขผิดผีเทวดาที่หนึ่งก็แล ผีเอาขวัญบได้อู่ได้กินสร้างดีคำก็ดี ขุนนางรักแพงแท้แล	ไก่อมางหางยุงบิน ⁹⁸ ป่วยไข้ผิดผีเทวดา หรือไม่ก็ผีเอาขวัญไปไม่ได้ อยู่ได้กิน สร้างไรนาดี ค้าขายก็ดีขุนนางรักแพง(เจ้านายรักชอบ)

รูปตัวหายรูปที่ 84	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อตัวนี้ชื่อว่า 3 คอนคำเป็นไข ผิดอารักษ์ใหญ่ภายในออกแลจกได้ แข็งตัวมันได้ผิดบวกรน้ำกับไม้ต้น นั้นแลค้าบตีแล	ไก่อ 3 คอนคำ ⁹⁹ ป่วยไข้เพราะผิดผีอารักษ์ที่อยู่ทางทิศ ตะวันออก จะได้เกรงตัวไว้เพราะผิดบวกรน้ำกับ ต้นไม้ ไปค้าไม่ดี

⁹⁶ รูปไม้ที่ปักกระดูกไก่มีลักษณะเหมือนขุมหรือสุมที่ทำด้วยแก้ว

⁹⁷ หมายถึงหงอนไก่ที่มีลักษณะเหมือนวี (พัด) ทองคำ

⁹⁸ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดูกไก่เหมือนหางนกยูงที่กำลังบิน

⁹⁹ ไก่สามสี เหลือง แดง ขาว

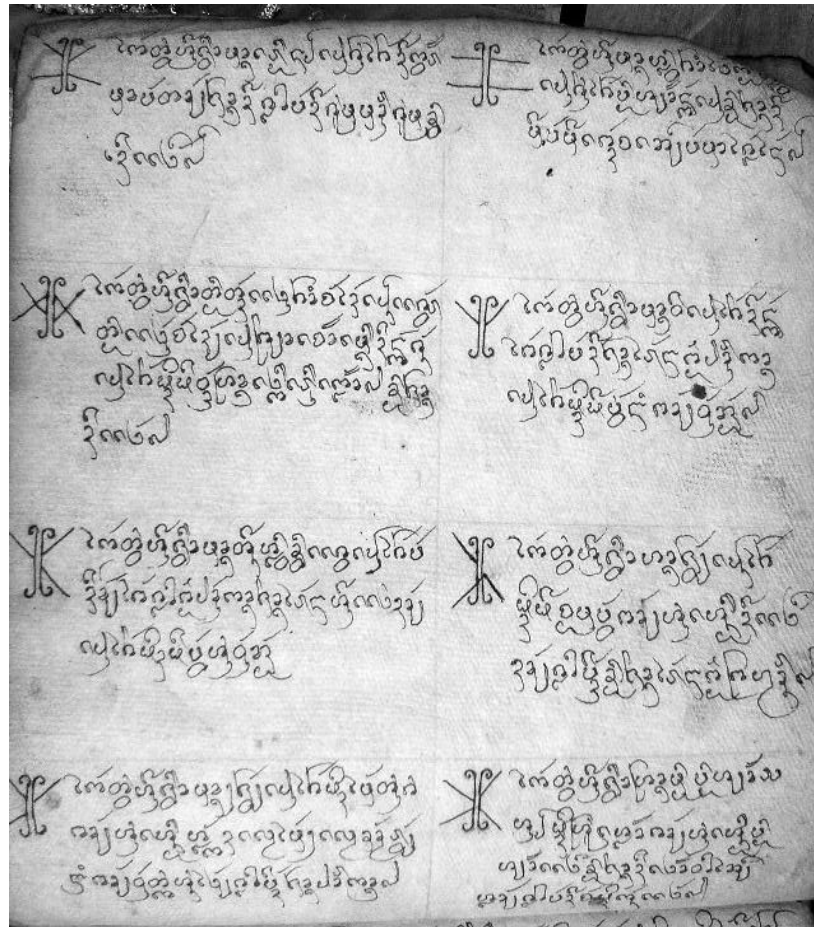
รูปตัวหายรูปที่ 85	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางเรื่อน้อยเป็นคนไข้ดีข วันมาบ่ตาย สร้างดี ค้าบ่ดี กุ่มบ้านกุ่ม ของดีแท้แล	ไก่อมางเรื่อน้อย¹⁰⁰ ป่วยไข้หากขวัญกลับมาไม่ตาย สร้างไร่นาดี ค้าขายไม่ดี สร้างบ้านสร้างของดี

¹⁰⁰ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดูกไก่เหมือนรูปเรือลำเล็ก

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 10/11

อักษรที่จารึก	: อักษรไทลื้อ
ศักราช	: ไม่ปรากฏ
ภาษา	: ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
วัตถุที่จารึก	: พับสา
ลักษณะวัตถุ	: ค่อนข้างสมบูรณ์
ด้าน/บรรทัด	: จำนวน 11 หน้า
ขนาดวัตถุ	: กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
บัญชี/ทะเบียน	:
สถานที่เก็บ	: บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
ผู้อ่าน	: ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
ผู้แปล	: ชูชาติ ใจแก้ว
ผู้ตรวจ	: สนั่น ธรรมธิ

รูปตัวทายรูปที่ 86	คำอ่าน	คำแปล
	โก่ตัวนี้ชื่อว่าต้องตัดแทนคำจกได้เป็น แคว้นต้องแทนจกได้เป็นพญาเจ้าเมือง ดินกั คั่นเป็นไขผัดผั้วต้าง เท็กเรือน เก่าและของสร้างดีแท้แล	โก่ต้องตัดแทนคำ ¹⁰¹ จะได้เป็นใหญ่เป็นพญาเจ้าเมือง ป่วยไข้เพราะผัดผั้วต้าง สร้างเรือนสร้างบ้านใหม่ดี

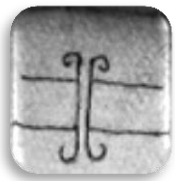
รูปตัวทายรูปที่ 87	คำอ่าน	คำแปล
	โก่ตัวนี้ชื่อว่ามางดินหลวงโขงแก้วเป็น ไขบ่ดีตายไปค้าพอปานกลางสร้างไร่นา นี้แท้ได้ เป็นไขผัดผั้วบกวันออก	โก่มางดินหลวงโขงแก้ว ¹⁰² ป่วยไข้อย่าดูตาย ไปค้าขายพอปานกลาง สร้างไร่นาดี ป่วยไข้เพราะผัดผั้วบกทางทิศตะวันออก

รูปตัวทายรูปที่ 88	คำอ่าน	คำแปล
	โก่ตัวนี้ชื่อว่ามาง 2 ส่วยเป็นไขผัดไม้ ตัน 1 ภายหนเหนือหลัก 3 เล่ม ไม้ 2 เล่มข้ามห้วยน้ำภายวันตกหนใต้ ค้าบ่ดี สร้างปานกลางแล	โก่มาง 2 ส่วย ¹⁰³ ป่วยไข้เพราะผัดผั้วตันไม้ตันหนึ่งที่อยู่ทางทิศ เหนือ หรือไม้ก็พบไม้หลักสามลำ ไม้สองลำ ข้ามลำห้วยทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ค้าขายไม่ดี สร้างไร่นาปานกลาง

¹⁰¹ ไม้ที่ปักกระดุกโก่ที่ไขว้ทับกันเป็นรูปกากบาทเหมือนรูปของแทนทองคำ

¹⁰² โก่ของเจ้าชะตามีลักษณะเหมือนโก่เท้าใหญ่และอยู่ในโขงหรือสุมแก้ว

¹⁰³ หมายถึง 2 ฝ่าย (เจ้าของชะตากับอีกฝ่ายซึ่งอาจหมายถึงคนหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ)

รูปตัวหายรูปที่ 89	คำอ่าน	คำแปล
	โไกตัวนี้มาลงคำ(ข้อความหายไปไม่ชัด) เป็นคนใช้บ่งยากนักเป็นของสร้างดี มีบดพิชโยบมาใกล้ได้แล	โไกมาลงคำ ¹⁰⁴ ป่วยใช้รักษายาก เป็นของสร้างดีไม่มีภัยมาใกล้

รูปตัวหายรูปที่ 90	คำอ่าน	คำแปล
	โไกตัวนี้ชื่อว่ามางวิเป็นใช้ตึ้นัก ไปค้าบดสร้างไรนาพอปานกลาง เป็นใช้ผัดผิบบ่อน้ำภายนอกแล	โไกมางวิ ¹⁰⁵ ป่วยใช้หาย ไปค้าขายไม่ดี สร้างไรนาพอปานกลาง เป็นใช้เพราะผัดผิบบ่อน้ำทางทิศตะวันออก

รูปตัวหายรูปที่ 91	คำอ่าน	คำแปล
	โไกตัวนี้ชื่อว่าทางสร้อยเป็นใช้ ผัดผิบบดปลวกภายนอกหนือดีแท้ ได้ค้าบดของสร้างไรนาพอประมาณแล	โไกทางสร้อย ¹⁰⁶ ป่วยใช้เพราะผัดผิบบดปลวกทางทิศเหนือ ไปค้าขายไม่ดี สร้างไรนาพอประมาณ

รูปตัวหายรูปที่ 92	คำอ่าน	คำแปล
	โไกตัวนี้ชื่อว่าทางมองบ่งยากลัก หน้อยผิดหูเหล่าภายนอกหนือบ่ง ยากแท้ของสร้างดีเท่าว่าโย ร้ายค้าบดจักผิดกันแท้แล	โไกทางมอง ¹⁰⁷ ป่วยใช้รักษายากเพราะผัดผิบบดหูเหล่า ¹⁰⁸ ทางทิศ เหนือรักษายากนัก ของสร้างดีแต่อาจมีภัยร้าย ไปค้าขายไม่ดีจะผิดใจกัน

¹⁰⁴ โไกที่มีสี่เหลี่ยมคล้ายทองคำ

¹⁰⁵ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดูกโกลีมีรูปเหมือนวี (พัด)

¹⁰⁶ โไกทางยาวและสวยงาม

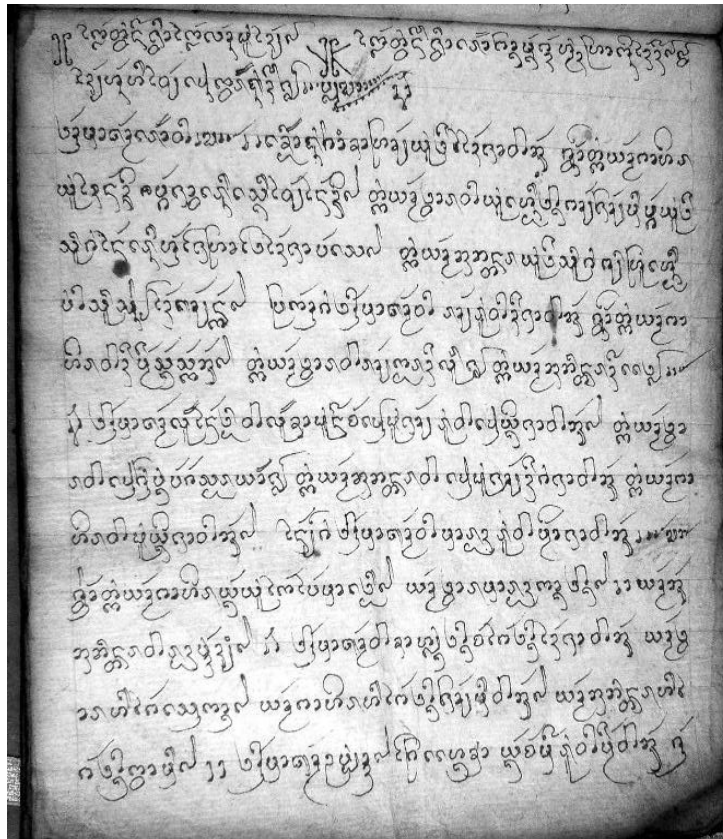
¹⁰⁷ โไกทางแฉก

¹⁰⁸ ชื่อผีเฉพาะในชุมชน

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 11/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ไจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ไจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

รูปตัวทนายรูปที่ 93	คำอ่าน	คำแปล
	โก่ตัวนี้ชื่อว่าโก่ล้านผู้ใดแลได้หันหื้อไว้ เป็นขวัญเงินดีชาแล	โก่ล้าน ¹⁰⁹ ผู้ใดได้ให้เก็บไว้เป็นขวัญเงิน

รูปตัวทนายรูปที่ 94	คำอ่าน	คำแปล
	โก่ตัวนี้ชื่อว่าเราฟางมั่งพัดหมดหากิน ได้ดีแลแล้ว	โก่เราฟางมั่งพัด ¹¹⁰ ได้รูปนี้ทำมาหากินได้ดี

หมายเหตุ

ข้อสังเกตจากผู้อ่านและผู้แปลตำรา

การอ่านและการแปลตำราการทำนายจากกระดูกไก่ฉบับบ้านหนองหลวงฉบับนี้ พบความยากลำบากพอควรเนื่องจากภาษาที่ใช้เขียนนั้นเป็นอักษรไทลื้อเก่าที่ไม่เคร่งครัดเรื่องวรรณยุกต์ เช่นเดียวกับอักษรล้านนายุคเก่า ซึ่งการอ่านต้องอ่านทั้งหมดและดูบริบทรอบข้างว่าคำๆนั้น หมายถึงอะไรซึ่งต้องใช้เวลาในการอ่านพอสมควร

ประการต่อมาคือผู้เขียนบันทึกนั้นจะเขียนตามเสียงพูดของไตหลอยหรือปลั่งเข้าไปด้วย บางคำจึงต้องมีการตีความโดยเทียบทั้งภาษาไทลื้อ ไทวน และไทใหญ่ เพราะพบว่าบางคำเป็นคำร่วมในกลุ่มภาษาไทด้วยกัน แต่บางคำที่เป็นภาษาไตหลอยนั้นจะต้องมีการตีความจากเจ้าของภาษาโดยตรง

อีกประการหนึ่งซึ่งถือเป็นความยากที่สุดในการตีความคือความเป็นภาษาเฉพาะของตำราหรือเป็นคำเรียกเฉพาะในการทำนาย แม้ว่าจะบันทึกด้วยอักษรไทลื้อและบางคำที่เป็นคำพูดของไตหลอยก็ตามเมื่อไปสอบถามเจ้าของภาษาโดยตรงเจ้าของภาษายังไม่อาจตีความหรือเข้าใจภาษาที่ใช้ว่าหมายถึงอะไร

ด้วยเหตุนี้เราจึงตามหาผู้รู้ศาสตร์ด้านนี้โดยตรงตามพื้นที่ต่างๆที่มีไตหลอยอาศัยอยู่ทั้งในประเทศไทยและในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา จากการสอบถามหลายคนต่างคนก็ต่างให้ความหมายที่ต่างกันบางคนก็ยอมรับว่าไม่รู้เหตุเพราะศาสตร์นี้ไม่มีใครใช้แล้วและเจ้าของตำราหรือผู้บันทึกตำราต่างเสียชีวิตไปหมดสิ้นแล้ว

¹⁰⁹ กระดูกไก่ที่ไม่มีรู

¹¹⁰ เราฟาง แปลว่าเราชนะ เราฟางมั่งพัด หมายถึง เคราะห์ดีหรือสิ่งดีจะมีแก่เจ้าชะตาที่นำกระดูกไก่มาให้นาย

แต่ยังถือว่าโชคดีที่ได้พบหมอกระดูกโก่ที่ยังใช้วิชานี้อยู่จริง ที่เซียงตุงทำให้ไขข้อข้องใจและความ
มีนงสงสัยได้พอควร แต่กระนั้นการอธิบายของพ่อหมอเองก็ขึ้นกับการใช้ศัพท์เฉพาะของวิชาที่ไม่อาจอธิบายชื่อ
โก่ได้ทั้งหมดเพราะท่านเองก็บอกว่าเขาใช้ชื่ออย่างนี้และครูของท่านก็สอนมาเช่นนี้เหมือนกันและในส่วนลึก
ของรายละเอียดของวิชาท่านก็ไม่อาจบอกหรือถ่ายทอดได้เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องมีการยกชันครูและมีพิธีกรรม
หลายอย่าง จึงเป็นอีกหนึ่งข้อจำกัดที่มี

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการอ่านและการแปลจะติดขัดด้วยเรื่องของชื่อและความหมายและการตีความใน
การทำนายแต่เมื่อได้รับการชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญหรือพ่อหมอกระดูกโก่โดยตรงก็ทำให้การอ่านและการแปล
บรรลุผลที่น่าพอใจระดับหนึ่งเท่านั้นซึ่งต้องมีการสอบทานกันต่อไปเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในที่สุดต่อไป

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

บ้านหนองหลวง เมืองมัว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน ประเทศสหภาพเมียนมา

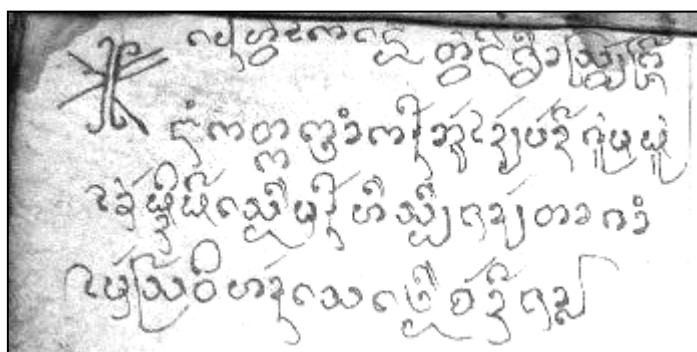
หน้าที่ 1/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไทหลอย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ก่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองมัว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานากอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว¹
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ²

¹ เจ้าหน้าที่บริหาร โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์อารยธรรมลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่
บ้านหนองหลวง เมืองม้าว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน ประเทศสหภาพเมียนมา
หน้าที่ 1/11 ตัวท้ายที่ 1

คำอ่าน	คำแปล
เป็นหัวไก่เนอ ตัวนี้ชื่อว่าสร้อยพริงนำกะตะกะกระทำ การอันใดบ่ดีกุ่มผู้ไขผัดผีเสื้อบ้านหื้อสืบจาดาค้าไม้สร วิหารเสียเตอะจักดีชาแล	เป็นหัวไก่ ชื่อสร้อยพริง ³ กระทำการใดไม่ดี ⁴ ผู้ป่วยไข้สาเหตุมาจากผัดผีเสื้อบ้าน ⁵ ให้กระทำพิธีสืบชาตา โดยทำไม้ตันโพธิ์ ⁷ หรือที่วิหาร จะดีมา

² นักวิชาการศึกษา ชำนาญการพิเศษ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

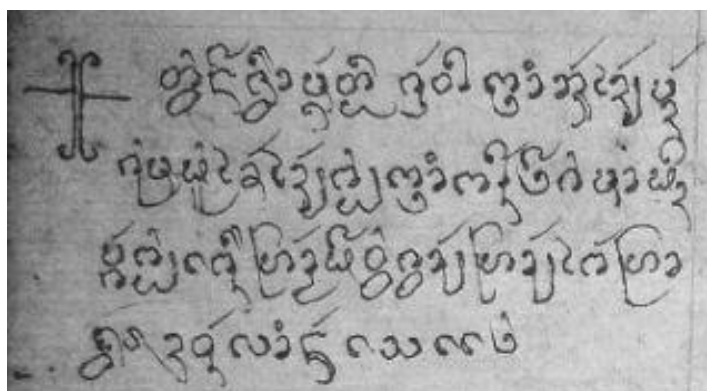
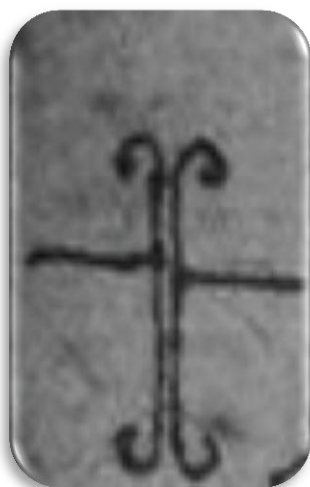
³ สร้อยเพลง หมายถึงไก่ที่ขึ้นแล้วมีเสียงไพเราะ

⁴ กระทำสิ่งใดที่ไม่สมประสงค์

⁵ เทวดาประจำหมู่บ้าน ซึ่งมักจะสร้างไว้กลางหมู่บ้านหรือเหนือหมู่บ้าน ตามคติความเชื่อของกลุ่มชาวไทลื้อ

⁶ การต่ออายุหรือเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลในชีวิต โดยพิธีสืบชาตานี้ไม่จำเป็นต้องมีพระสงฆ์มาสวดเจริญพระพุทธมนต์เหมือนภาคเหนือของไทย เพียงแต่จัดเครื่องสืบชาตา(ไม้สามง่าม)ไปค้ำตันโพธิ์หรือวิหาร โดยให้ปุ๋จาร์หรือมัคนายกเป็นผู้ประกอบพิธีแทนพระสงฆ์

หน้าที่ 1/11 ตัวทายที่ 2

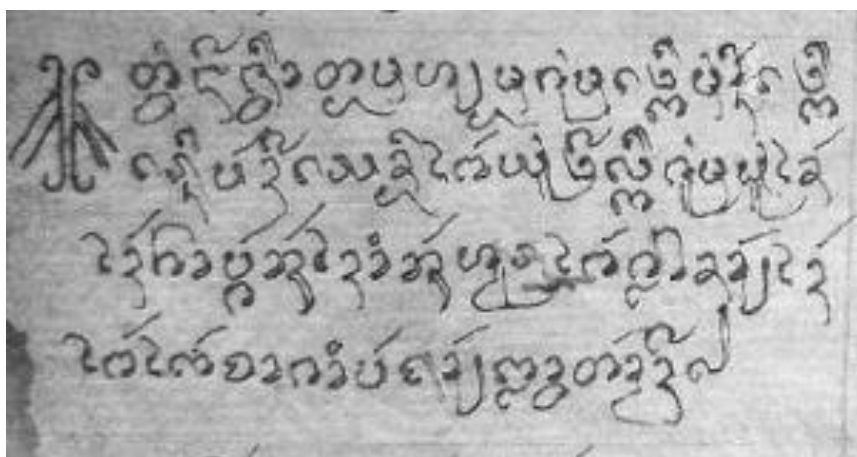

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่ามั่งตองคั่นว่ากระทำอันใดบ่ดีกุ่มผู้ใช้ได้พบ กระทำป่านที่หนึ่งก็มาติดบ่ก็พบเป็นหามผีว้าวควาย หายไปหา ถ้วน 3 วันลำนันเสียแท้	ไก่อมั่งตอง ⁷ กระทำการอันใดไม่ดี ผู้ป่วยไปกระทำการเบิกฝายน้ำหรือไม่ก็ไปพบเขา หามผี(ศพ) หากว้าวควายหายให้รับหาภายในสามวันหากเลยนั้น ไม่ได้คืน

⁷ ต้นโพธิ์ถือเป็นสัญลักษณ์หรือสิ่งแทนพระพุทธเจ้าหรือพระพุทธศาสนา ดังนั้น การทำไม้ค้ำโพธิ์จึงถือเป็นการค้าชูพระพุทธศาสนาซึ่งเชื่อว่า
ได้บุญมาก แต่หากวัดใดไม่มีต้นโพธิ์ก็อนุโลมให้นำไม้ค้ำไปไว้ที่วิหารก็ได้

⁸ คำว่า “มั่ง” เป็นคำนำหน้าของผู้มีตำแหน่ง หรือเป็นคำเรียกเฉพาะ คำว่า มั่งตอง หมายถึงรูปกระดูกไก่ที่ยื่นออกมาเสมอกันหรือลักษณะ
กระดูกที่อยู่ในระนาบเดียวกัน

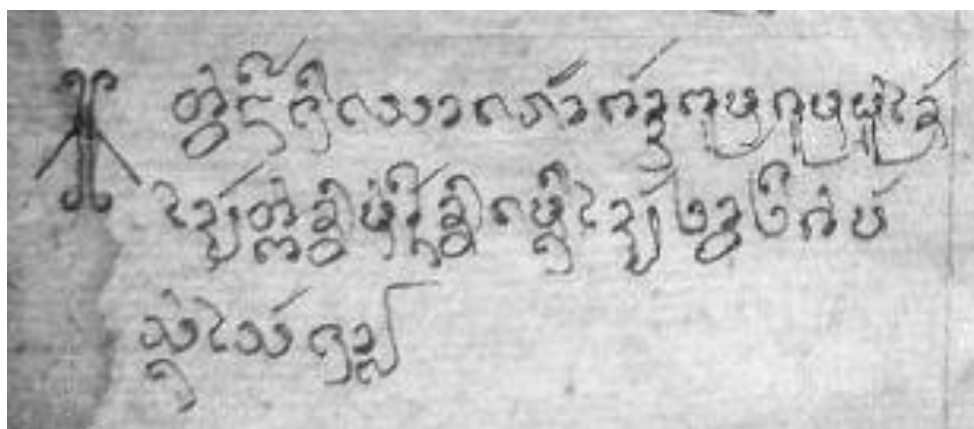
หน้าที่ 1/11 ตัวทายที่ 3

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่าต๋อมหยอมกุ่มเทิกบ้านเทิก เรือนบ่ดีเสียของอยู่ทีลิกกุ่มผู้ไข ได้ค้ำบ่กัอันใดอันหนึ่งอันหม่นไปค้ำขายได้ ไปไกลจาคำบ่่ายกล่าวตามดีแล	ไก่อตอมหยอม ⁹ การสร้างบ้านสร้างเรือนไม่ดี ของหายอยู่ทีลิก ผู้ป่วยไข้ได้คา(หญ้าคา)หรือไม่ได้เอาสิ่งที่มีดำหรือ สีหม่น(เทา) ไปค้ำขายได้กำไร ไปเจรจาต่อรองไม่ย่ายให้กล่าวคำดีๆเข้าไว้

⁹ หมายถึงลักษณะไก่ที่มีขนย้อนกลับ

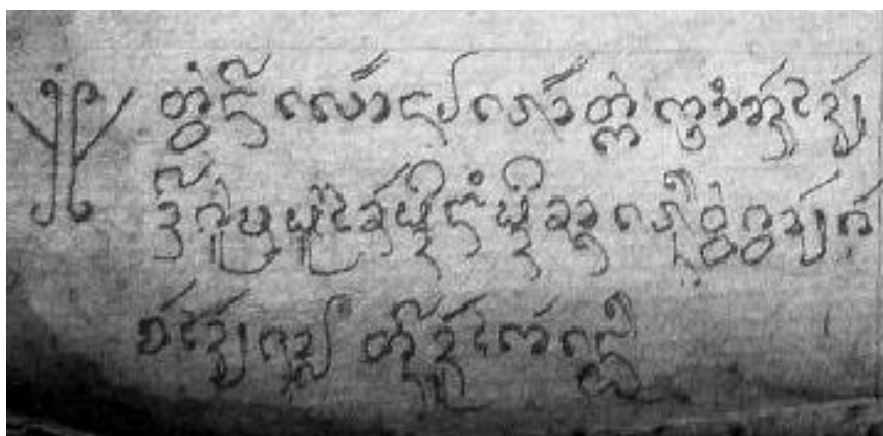
หน้าที่ 1/11 ตัวทายที่ 4

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อสองเราพาดพุ่มผู้ไข ได้ตกขั้วบ้านขั้วเมืองได้ท้าวที่หนึ่งกับ สงสัยชาแล	ไก่อสองเราพาด ¹⁰ ผู้ป่วยไขได้ตกสะพานของหมู่บ้านหรือเมือง หรือไม่ก็ได้กลับที่ใดที่หนึ่ง

¹⁰ คำว่า สอง แม้อักษรจะปรากฏรูปให้อ่านว่า โส แต่ผู้รู้ที่เป็นผู้ทำนายกระดูกไก่ อ่านว่าสอง หมายถึง รูปกระดูกไก่ที่มีไม้เสียบมีลักษณะเสมอกัน ซึ่งหมายถึงทั้งฝ่ายเขาและฝ่ายเรามีพลังเสมอกันไม่ดีไม่ร้าย

หน้าที่ 1/11 ตัวทายที่ 5

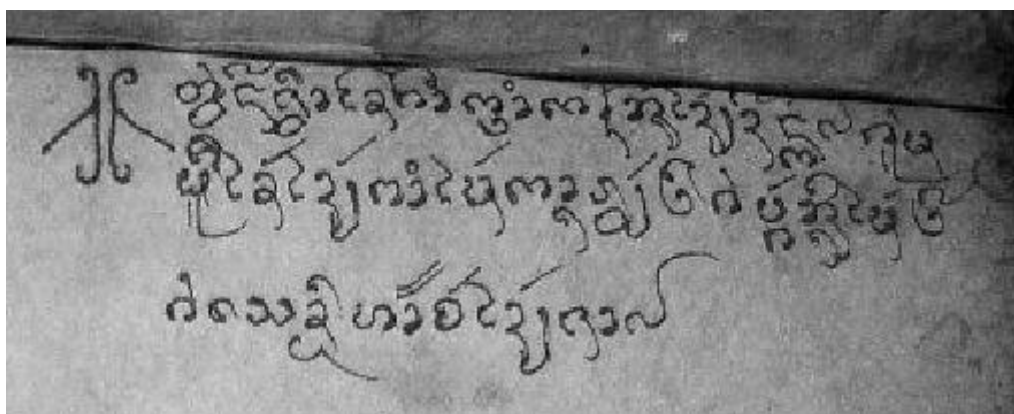
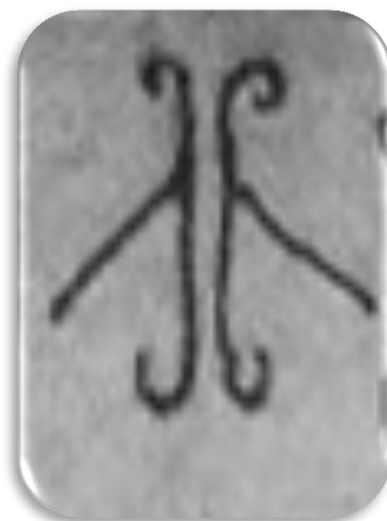

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้เล่าน้อยเรตกกระทำอันใด ดีกุ่มผู้ใช้ผัดน้ำผัดข้างเรือนว้าวายก็ จักได้ชาแล	ไก่เล่าน้อย ¹¹ กระทำการใดย่อมดี ผู้ป่วยไข้ผัดน้ำ ¹² ว้าวายหายก็จะได่คืน

¹¹ ไก่ที่อยู่ในเล้าเล็ก

¹² อาจเป็นบ่อน้ำ หนองน้ำ ลำน้ำ ที่อยู่บริเวณใกล้บ้านเรือน

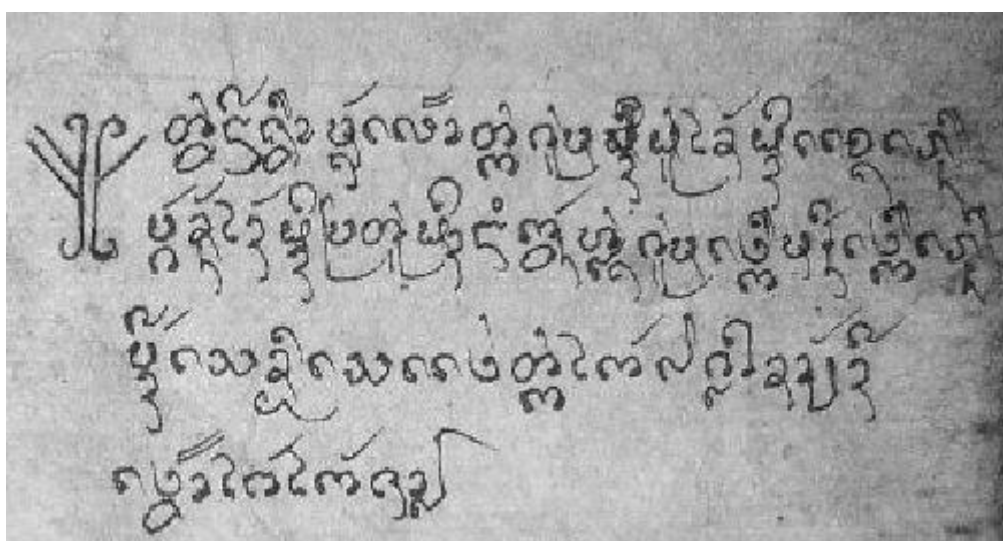
หน้าที่ 1/11 ตัวท่ายที่6

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่าข้าวคำกระทำการอันใดได้ดี นักแลกลุ่มผู้ใช้ได้ป่าไม้กลางห้วยที่หนึ่งบ่ ก็อิงไม้ที่ ก็เสียของหากจักได้ชาแล	ชื่อข้าวคำ ¹³ กระทำการอันใดได้ดีนักแล ผู้ป่วยไข้ได้ล้มไม้กลางลำห้วยที่หนึ่ง หรือไม่ก็ ได้พึงไม้ที่หนึ่ง ของหายจะได้คืน

¹³ สะพานทอง ข้าว (สะพาน) คำ (ทองคำ) และรูปร่างลักษณะของกระดุกโก๋มีลักษณะเหมือนสะพาน

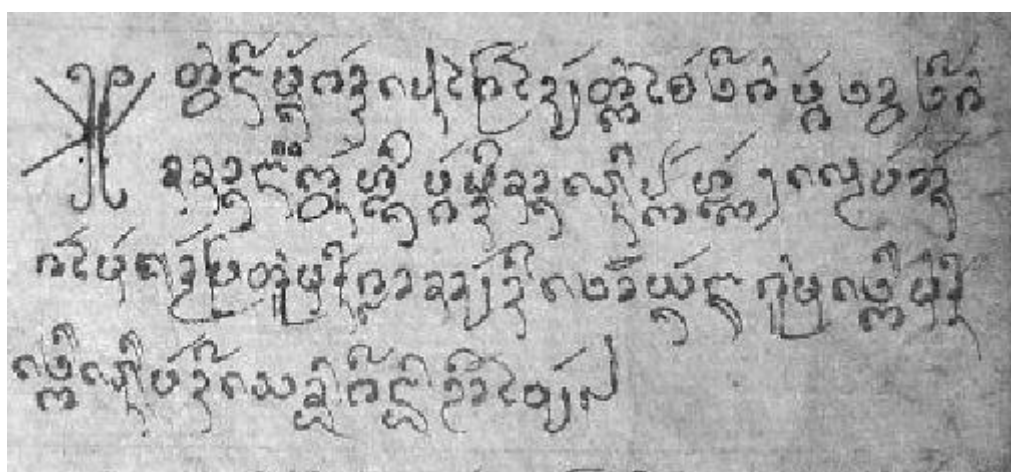
หน้าที่ 1/11 ตัวทายที่ 7

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่ามั่งเล่าตักกุ่มผู้ใช้ผัดแจ่งเรือน บักคันไผ่ผัดประตูปิดน้ำกว้านหลวงกุ่ม เทิกบ้านเทิกเรือนบ่ดีเสียของเสียแท้ ตกไกลและค้าขายดีเท่าไปไกลชาแล	ไก่อ้มเล่า ¹⁴ ผู้ป่วยไข้เพราะผัดมมบ้านหรือไม้ก็ผัดบันได ผัดประตู่เรือน ผิดน้ำกว้านหลวง สร้างบ้านสร้างเรือนไม่ดี ของหายไม่ได้คืนตกที่ไกล ไปค้าขายดีแต่ต้องเดินทางไกลพอควร

¹⁴ ไก่อ้มหรือไก่อ้วน

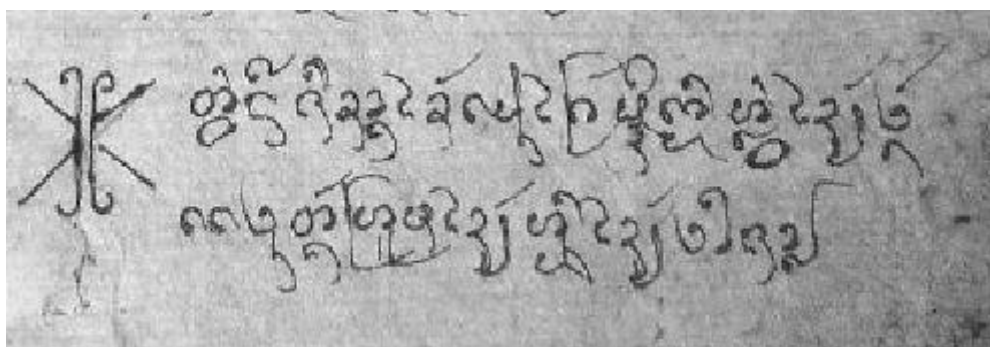
หน้าที่ 1/11 ตัวหายที่ 8

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้มั่งพาดเป็นไข่ได้ตกใจที่ก็ปักที่ท่าวที่ หนึ่งก็ชะง่อนน้ำกว้านหลวงบ่ก็ผิดข้าง เรือนปักหลัก 2 เล่มบ่อนก็ไม้งามประตุ บ้านค้าขายดีเท่ายังนานกุ่มเทิกบ้านเทิก เรือนบ่ดีเสียของพี่น้องเอาไว้แล	ไก่อ้มพาด ¹⁵ ป่วยไข้เพราะตกใจหรือไม่ก็หกล้มที่หนึ่ง หรือไม่ก็เพราะได้ เบิกประตูน้ำกว้านหลวง หรือไม่ก็ผิดข้างเรือนได้ปักหลัก 2 หลัก หรือไม่ก็ไม้งามประตูป้าน ค้าขายดีไปอีกนาน สร้างบ้านสร้างเรือนไม่ดี ของหายญาติพี่น้องเป็นผู้เอาไว้

¹⁵ มั่งพาด หมายถึงฝ่ายเราหรือตัวเรา ถูกข่มด้วยฝ่ายตรงข้ามที่มีพลังมากกว่า ดูจากลักษณะของไม้ที่ปักกระดุกไก่อทางด้านซ้าย (หมายถึงอีกฝ่าย ซึ่งอาจหมายถึงผี เทวดา หรือแม้แต่คนก็ได้) มีจำนวนมากกว่าและอยู่ในระดับที่สูงกว่า

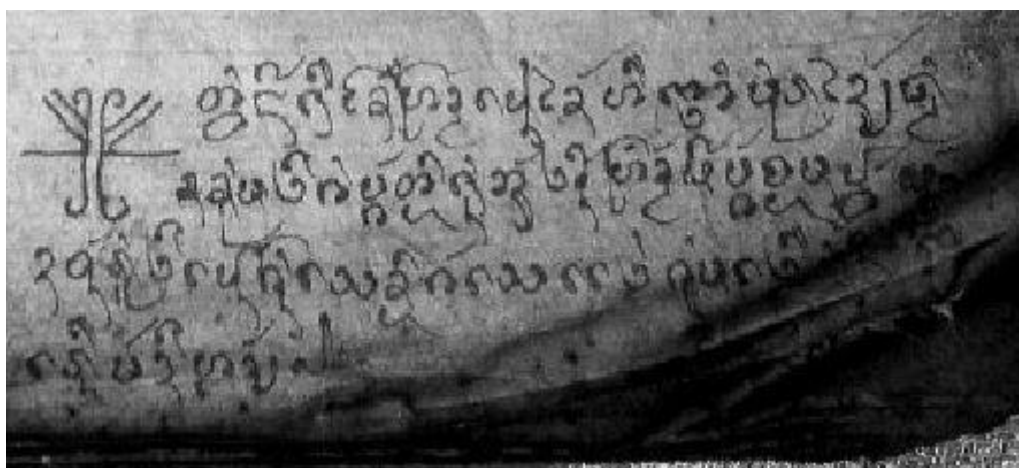
หน้าที่ 1/11 ตัวทายที่ 9

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อข้างไข่เป็นไข่ผัดทองหัวได้ทั้ง แทนตั้งหุ้มได้หนองได้ทำชาแล	ไก่ข้างไข่ ¹⁶ ป่วยไข้เพราะได้ผัดทองฟืนได้ตั้งแทน มักชอบได้หนองน้ำทำน้ำ

¹⁶ ขาง แปลว่า หวง ขางไข่ หมายถึง ลักษณะของการทำนายที่จะบอกว่าการเจ็บป่วยนั้นเกิดจากโรคประจำตัว เป็นหลัก

หน้าที่ 1/11 ตัวหายที่ 10

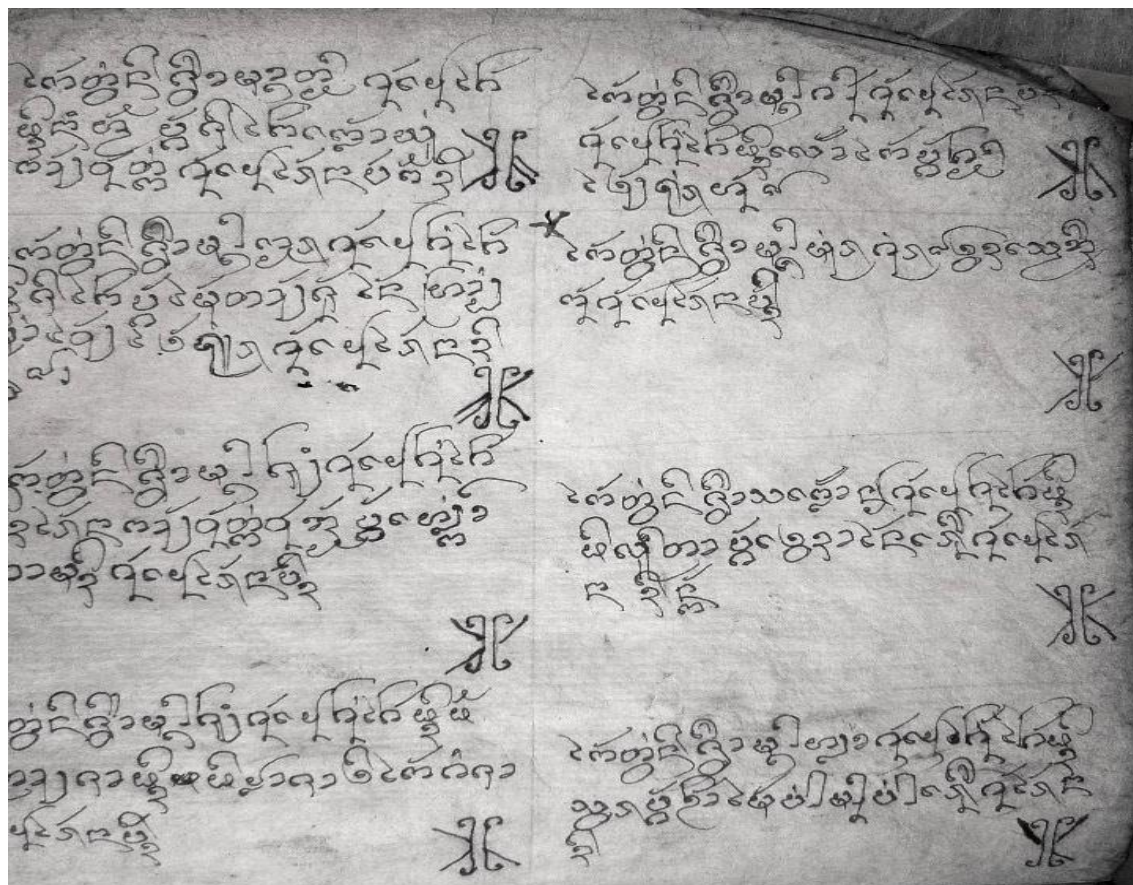
คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อข้าวหามเป็นไขให้กระทำบุญได้ ถมขุมที่ก็บักต้องชนอันท่านหามผีบัก จอมปลวกผด 3 วันรู้ที่เป็นคนเสียของ ก็เสียแท้มูกุมเทิกบ้านเรือนปดีหลายแล	ชื่อข้าวหาม ¹⁷ เป็นไขให้กระทำบุญได้ถมหลุมที่หนึ่งหรือไม่กี่ พบเหตุอันท่านได้หามผี (ศพ) หรือไม่ก็จอม ปลวก ล่วงพ้น 3 วันรู้หาย ของหายไม่ได้คืน สร้างบ้านเรือนไม่ดี

¹⁷ ลักษณะกระดูกไก่เหมือนสะพานหาม

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

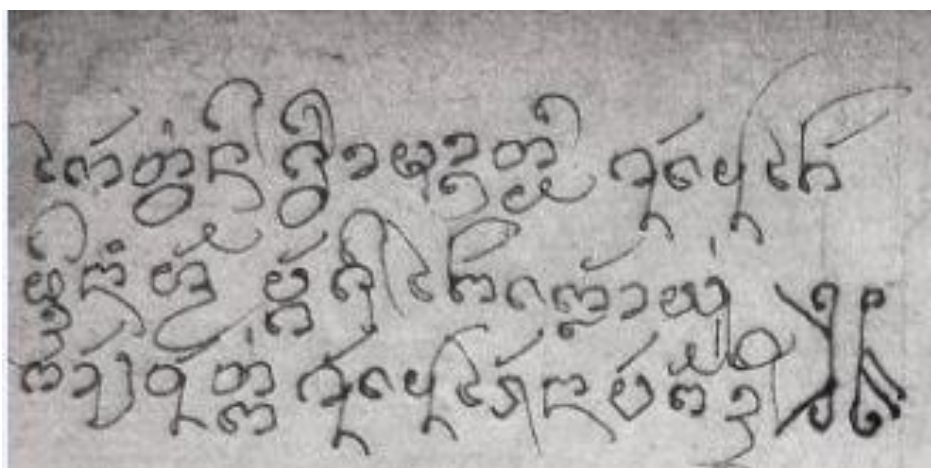
บ้านหนองหลวง เมืองม้าว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 2/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองม้าว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อหนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

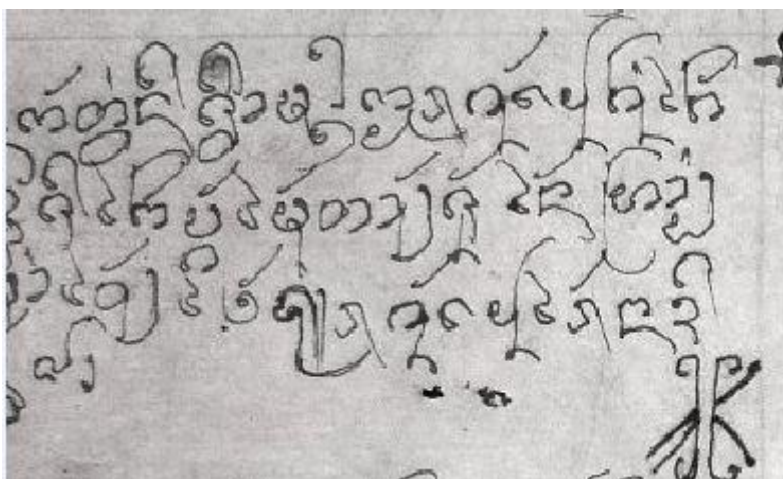
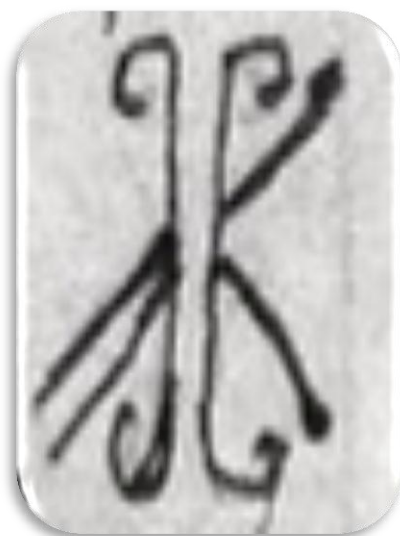
หน้าที่ 2/11 ตัวหายที่ 11

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางตอง คั่นเป็นไข ผิดน้ำหม้อ บักจีไฟเก่าอยู่ ปายวันตกกันเป็นไร่นาบพอดี	ไก่อมางตอง ¹⁸ หากป่วยไข้เพราะผิดหม้อน้ำต้ม หรือไม่กี่เรือน ไฟเก่าที่อยู่ทางทิศตะวันตก หากทำไร่นาไม่ค่อยดี

¹⁸ มาง,มั่ง คือคำนำหน้าผู้มีตำแหน่งทางปกครองของบ้านเมือง

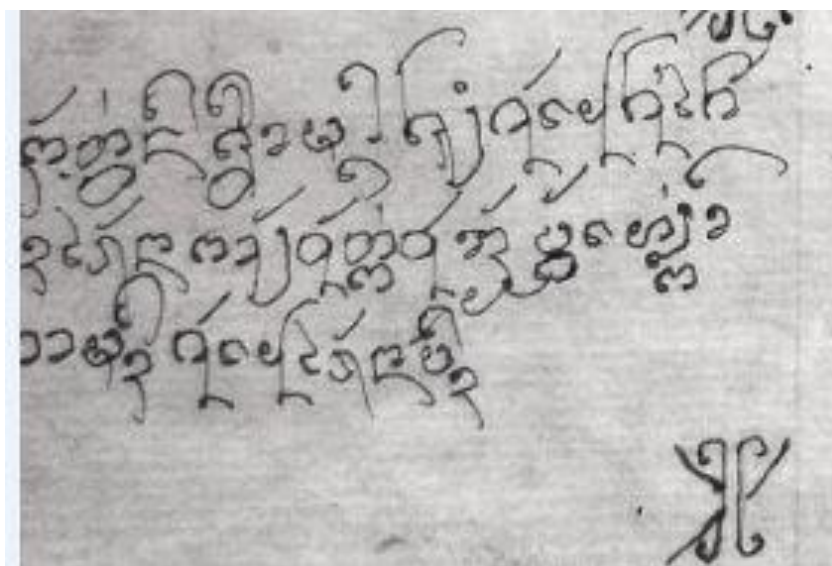
หน้าที่ 2/11 ตัวหายที่ 12

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนี้ชื่อว่ามังกกร คั่นเป็นคนไข้ ผิดจีไฟบักไม้ตายชุกในหาบ ไว้ใต้ถุนคั่นเป็นไร่นาดี	ไก่อ้วมังกกร ¹⁹ หากป่วยไข้เพราะผิดผีเรือนไฟหรือไม้ตาย (พราย)ที่ชุกไว้ในหาบใต้ถุน หากทำไร่นาดี

¹⁹ มังกกร หมายถึงลักษณะการตายโหงของคน หรือลักษณะการตายพรายของต้นไม้

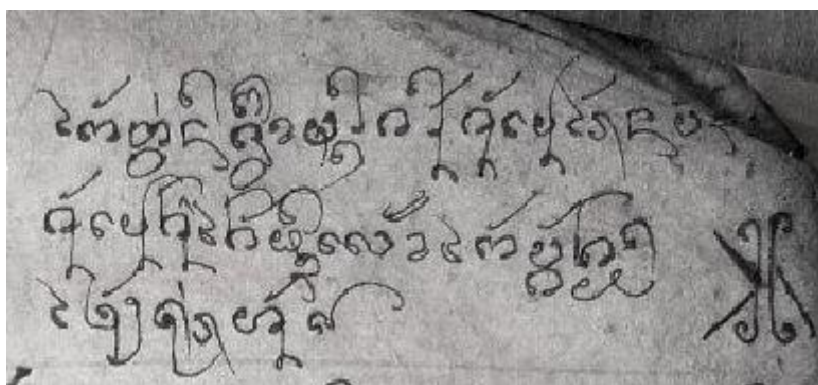
หน้าที่ 2/11 ตัวหายที่ 13

คำอ่าน	คำแปล
ไก้ตัวนี้ชื่อว่ามางเสี่ยวคันเป็นคนไข้ ได้โร้นาพายวันตวันออกบักีหลาว เหล็กมาดคันเป็นโร้นาบดี	ไก้มางเสี่ยว ²⁰ หากป่วยไข้ได้ผิตผีโร้นาทางทิศตะวันตกหรือ ตะวันออกหรือไม่ก็หลาวเหล็กบาด หากเป็นโร้นาไม่ค่อยดี

²⁰ เสี่ยว หมายถึงเพื่อนหรือสหายกัน และอธิบายได้ว่า ลักษณะของกระดูกไก้มีลักษณะเหมือนกันหรือเป็นเสี่ยวกัน

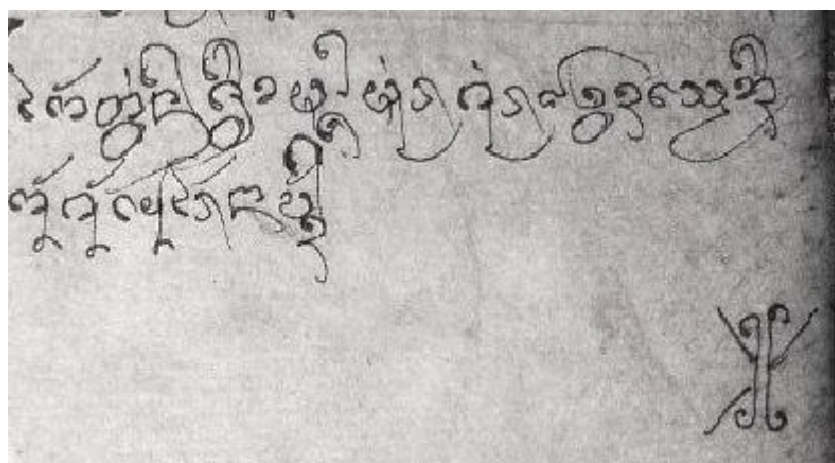
หน้าที่ 2/11 ตัวหายที่ 14

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนี้ชื่อว่ามังก้านคั่นเป็นไร่นาบดี คั่นเป็นคนไข้ผิดเล่าไก่อื่อกองได้ถุ่นหัน แล	ไก่อ้วค่าน ²¹ ทำไร่นาไม่ค่อยดี หากป่วยไข้เป็นเพราะผิดเล่าไก่อื่อกองได้ถุ่น อยู่ได้ถุ่น

²¹ ค่าน ออกเสียง ก้าน หมายถึงแพ ซึ่งจะข้ามกับคำไทยกลาง แต่ถ้าพูดว่า แพ ออกเสียงว่าแป หมายถึงชนะ เช่นคำว่า มาแพกิน หมายถึงมา
รบชนะ หรือมีชัยเหนือศัตรู

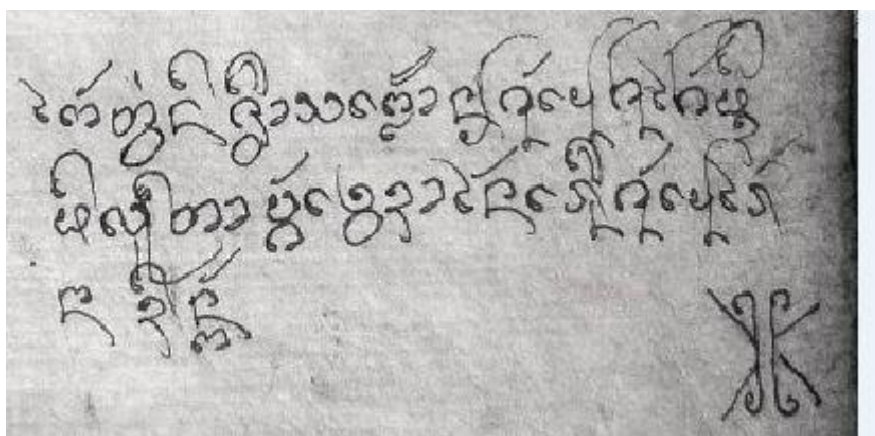
หน้าที่ 2/11 ตัวทายที่ 15

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางมูรกุลแลโทษเสมอ กันคั่นเป็นไรนาบดี	ชื่อว่าไก่อมางมูน ²² ให้คุณและโทษเสมอกัน หากทำไรนาไม่ดี

²² มูน หมายถึง ผืนผง หรือแป้งทาหน้า ไก่อมางมูน ไก่อที่มีลายเหมือนไปคลุกฝุ่นมา

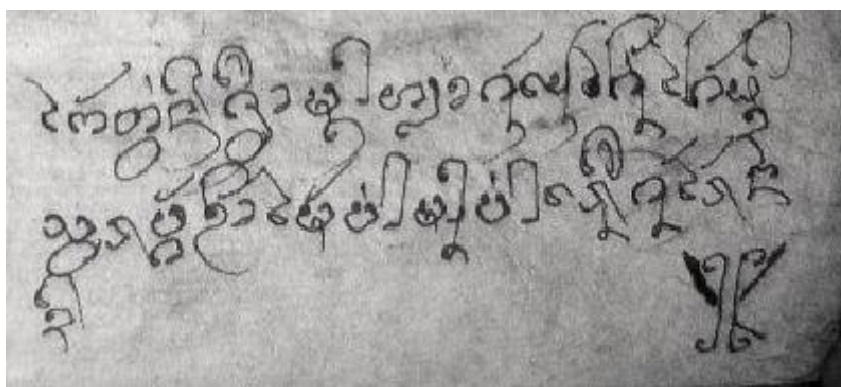
หน้าที่ 2/11 ตัวทายที่ 16

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่าสะเปาน้อยคันเป็นคนไข้ ผิดผีลึงตาก็เทวดาในเรือนคันเป็นไร นาตินัก	ไก่อ้วนสำเภาน้อย หากป่วยไข้เป็นเพราะผิดผีลึงตาด ²³ หรือไม่ก็ เทวดาในเรือน หากทำไร่นาตินัก

²³ ผีบรรพบุรุษ

หน้าที่ 2/11 ตัวท่ายที่ 17

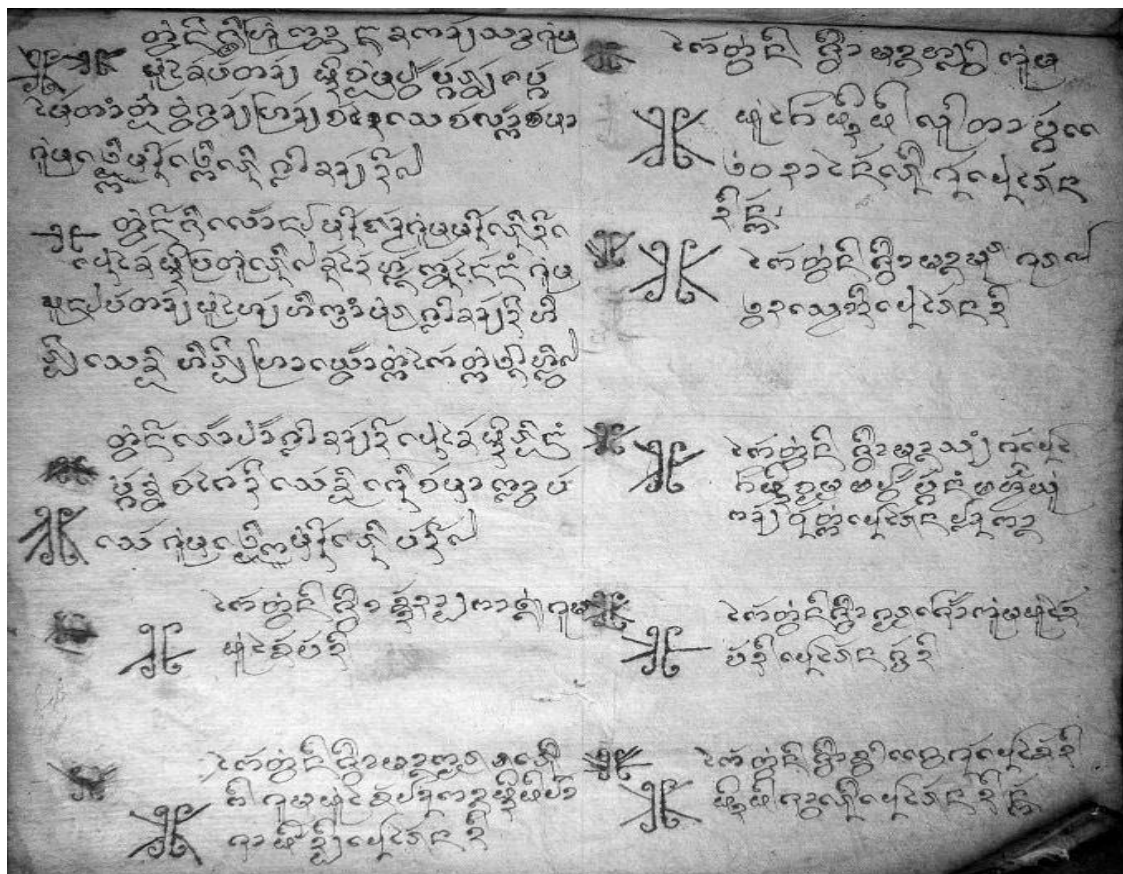
คำอ่าน	คำแปล
ไก่อตัวนี้ชื่อว่ามวงหล้าคันเป็นคนไข้ผิด สวนบกี้เอาไม้มาบ้านมาเรือน	ไก่อชื่อมวงหล้า ²⁴ หากป่วยไข้เป็นเพราะผิดสวนหรือไม่ก็เอาไม้ ป่ามาสู่บ้านเรือน หากทำไร่นาดี

²⁴ มวง=ตำแหน่งผู้นำ หล้า=สุดท้าย มวงหล้า จึงหมายถึงไก่อตัวสุดท้ายหรือไก่อตัวเล็กที่สุด

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

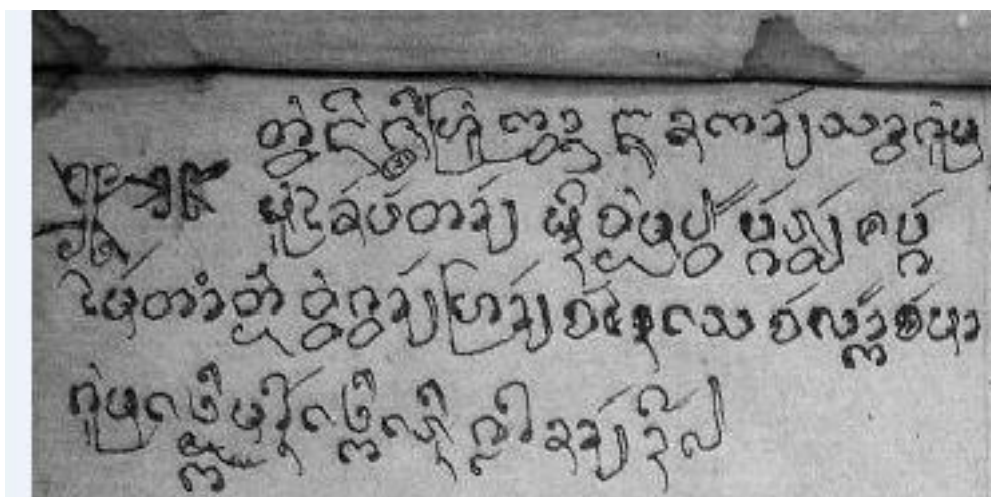
บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 3/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ไจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ไจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

หน้าที่ 3/11 ตัวหายที่ 18

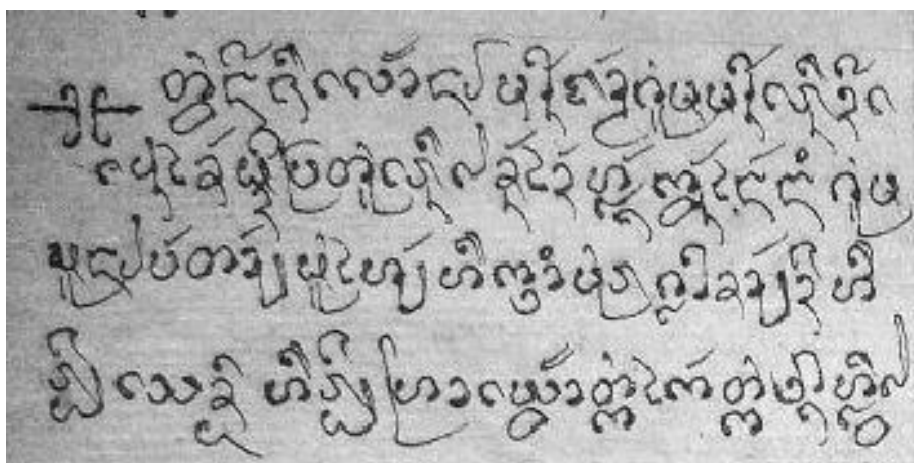

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อว่าหูกวางนางชะกลายสาวกุ่ม ผู้ไข้บ่ตายผิดจอมปลวกบ่ก็ห้วยบ่ก็ไม้ ตำต่อวัวควายหายจักได้เสียจักลากจัก มากุ่มเทิกบ้านเทิกเรือนค้าขายดีแล	ชื่อหูกวางนางชะกลายสาว ²⁵ ผู้ป่วยไข้ไม่ถึงตาย เหตุเพราะผิด(ผี)จอมปลวก หรือไม้ก็ผีล้าห้วย หรือไม้ตำต่อ ²⁶ วัวหายจะได้คืน สร้างบ้านเรือน หรือค้าขายดี

²⁵ ไก่คอยาว มีรูปร่างที่สวยงาม

²⁶ ไม้ที่ถูกตัดแล้วแต่ยังไม่ล้มและยังไม่ได้แยกออกจากกัน

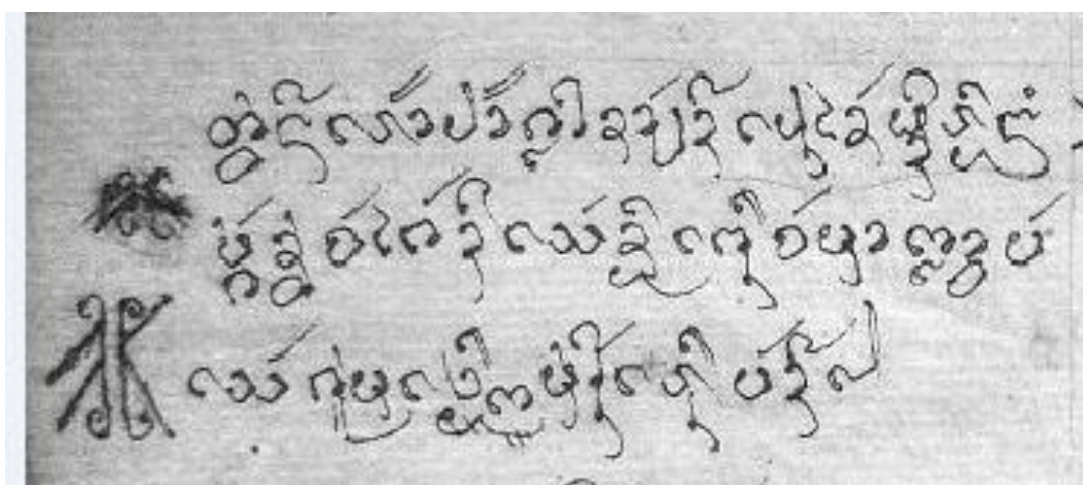
หน้าที่ 3/11 ตัวหายที่ 19

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อเล้าน้อยบ้านงามกุ่มบ้านเรือนดีแล เป็นไข้ผัดประตู่เรือนและบันไดหลังกว้าน ในน้ำกุ่ม ผู้น้อยบ่ตายผู้ใหญ่หื้อกระทำบุญ ค้าขายดีหื้อ ริมเสียของหื้อริบไปหาเข้าตก ใกล้ตกทางหลวงแล	ตัวนี้ชื่อเล้าน้อยบ้านงาม ²⁷ สร้างบ้านเรือนดี ป่วยไข้เพราะผัดผี่ประตู่เรือนและบันไดหลัง กว้านใน น้ำ หากเป็นผู้ป่วยไม่ตาย หากเป็นผู้ใหญ่ให้ กระทำบุญ ค้าขายดีควรริบ ของหายก็จะได้คืนให้ริบหาของตกใกล้ทางหลวง

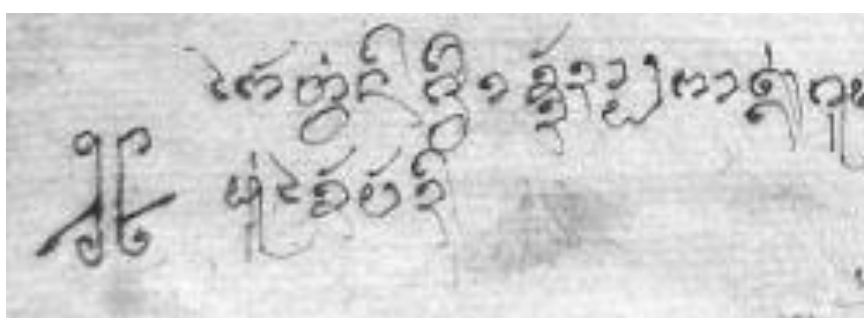
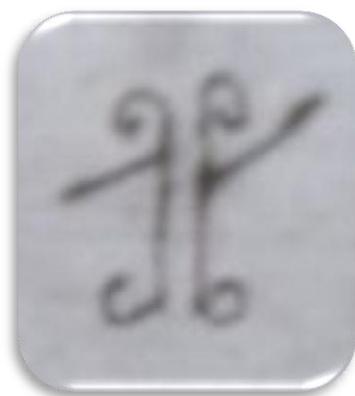
²⁷ ลักษณะเหมือนเล้าไก่ที่งามเหมือนบ้าน

หน้าที่ 3/11 ตัวหายที่ 20

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้เล่าป่าค้าขายดีเป็นไข้ผัดผ่องน้ำ บักขั้วจักไปดีเสียของเพิ่นจักมากล่าวบ่ เสียกุ่มเทิกบ้านเรือนบ่ดีแล	ไก่เล่าป่า ค้าขายดี ป่วยไข้เพราะผัดผ่องน้ำ หรือไม้ก็สะพาน เดินทางดี ของหายจะมีคนมาบอกไม่หาย สร้างบ้านเรือนไม่ดี

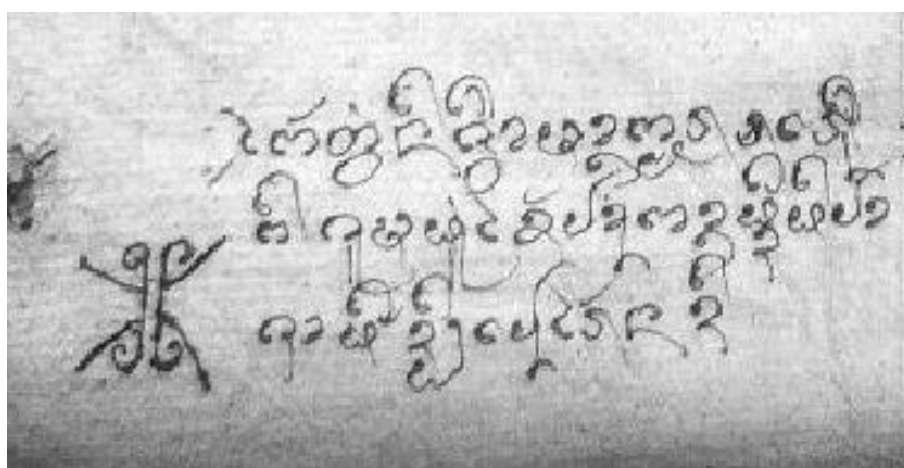
หน้าที่ 3/11 ตัวหายที่ 21

คำอ่าน	คำแปล
โไกตัวนี้ชื่อว่าขัดดาบปาถงกุมผู้ไขบดี	โไกชื่อขัดดาบและสะพายถุง ²⁸ ไม่ดีสำหรับผู้ป่วยไข้

²⁸ ลักษณะกระดุกโไกเหมือนการสะพายดาบและสะพายถุงย่าม

หน้าที่ 3/11 ตัวท่ายที่ 22

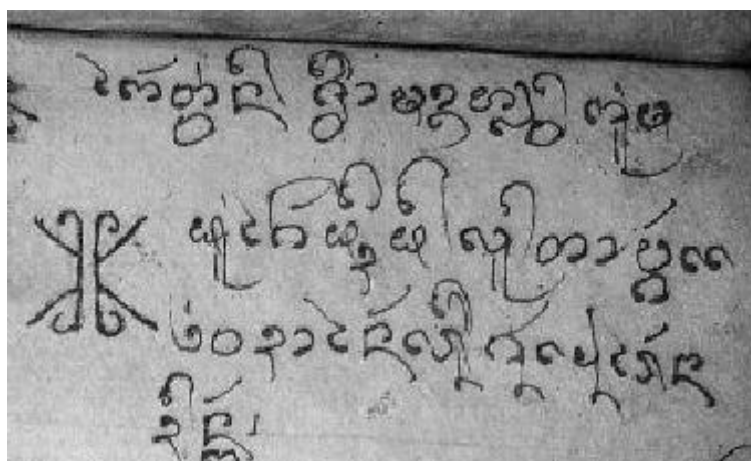

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อัดนี้ชื่อว่ามังกอนเรือน ปากุ่มผู้ไขปานกลางผิตผีป่า ข้าผิตบเป็นไร่นาดี	ไก่อัดมังกอนเรือน ²⁹ สำหรับผู้ป่วยไขอาการปานกลาง เหตุเพราะ ผิตผีป่าข้าผิตบ ³⁰ ทำไร่นาดี

²⁹ กระตุกไก่อัดลักษณะเหมือนกำลังหอบคองเรือน

³⁰ ป่าช้าที่มีการฝังศพ

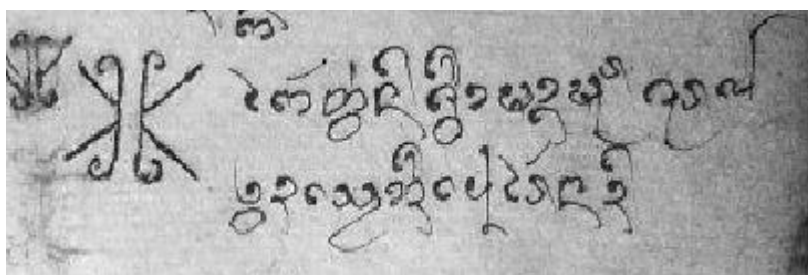
หน้าที่ 3/11 ตัวหายที่ 23

คำอ่าน	คำแปล
ไก่ตัวนี้ชื่อว่ามางหลวงกุ่มผู้ใช้ผิดผีสูง ต่าบักเทวดาในเรือนคั่นเป็นไร่นาตีนัก	ไก่มางหลวง ³¹ ผู้ป่วยไข้ผิดผีบรรพบุรุษหรือไม่ก็เทวดาในเรือน ทำไร่นาตีนัก

³¹ หลวง หมายถึงยิ่งใหญ่ หรือตำแหน่งที่ใหญ่ซึ่งอาจหมายถึงตำแหน่งของคน ผี เทวดา ก็ได้

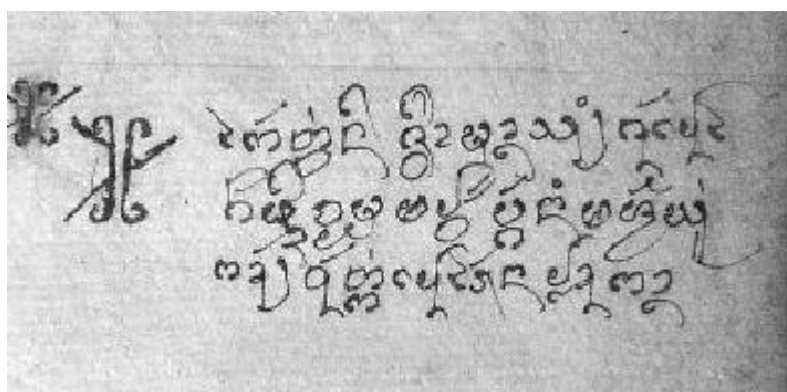
หน้าที่ 3/11 ตัวท่ายที่ 24

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามวงมุ่นกุนและโทษเสมอ เป็นไร่นาดี	ไก่อวมางมุ่น ³² ให้คูนและโทษเสมอกัน ทำไร่นาดี

³² มุ่น หมายถึงแป้งหรือฝุ่น

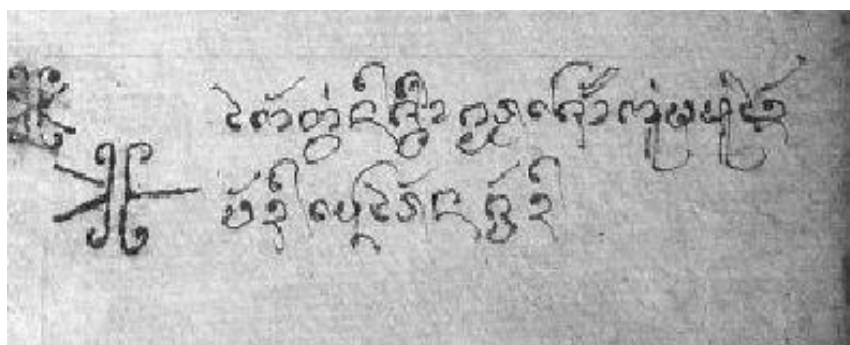
หน้าที่ 3/11 ตัวหายที่ 25

คำอ่าน	คำแปล
ไกตัวนี้ชื่อว่ามางเสียวคันเป็นไขผิดจอม ปลวกบก้น้ำหม้ออยู่ปายวันตกเป็นไร นาปานกลาง	ไก่มางเสียว ³³ ป่วยไข้เพราะผิดผิดจอมปลวกหรือไม้ก้น้ำ ดื่มที่อยู่ทางทิศตะวันตก ทำไร่นาปานกลาง

³³ เสียว, เสียวก้อ หมายถึงเพื่อน

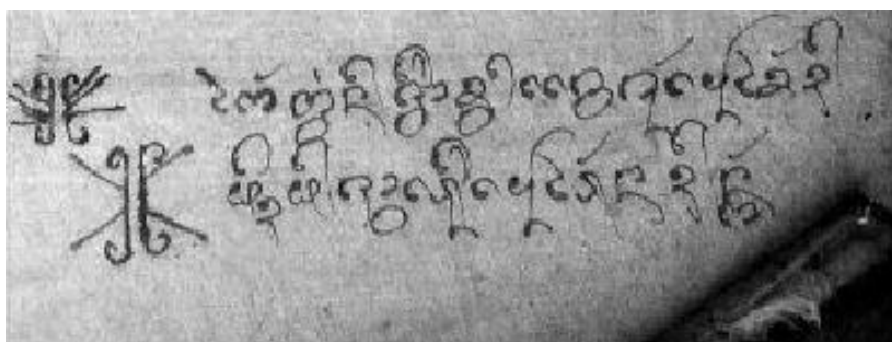
หน้าที่ 3/11 ตัวหายที่ 26

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อันนี้ชื่อว่าคอนเข้ากุมผู้ไขบดีเป็นไร นาก็บดี	ไก่ออนเข้า ³⁴ ป่วยไข้มดี ทำไรนาก็ไม่ดี

³⁴
เหนียงไก่

หน้าที่ 3/11 ตัวท่ายที่ 27

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่าวงแควคันเป็นไช้ดี ผิดผีชาวเรือนเป็นไร่นาตีนัก	ไกโง้งแก้ว ป่วยไช้เพราะผิดผีชาวเรือน ³⁵ ทำไร่นาตีนัก

³⁵ ผีที่ตายในบ้านอาจเป็นญาติพี่น้อง

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

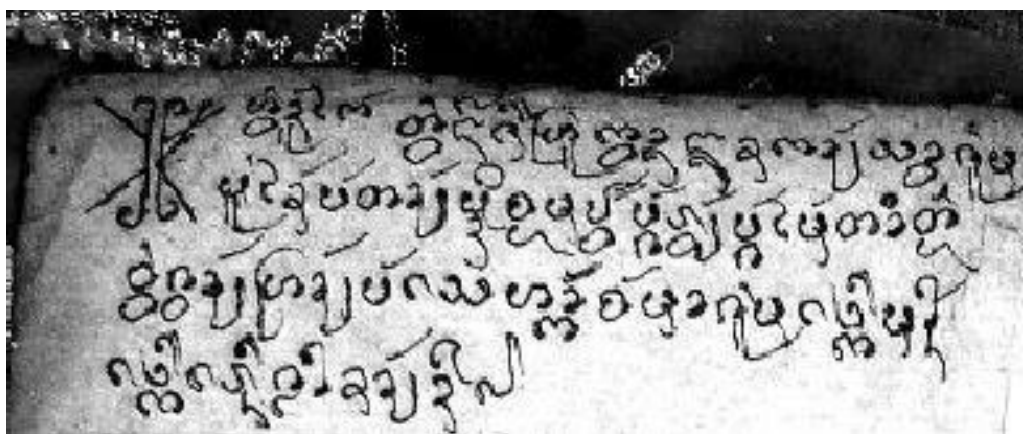
บ้านหนองหลวง เมืองมัว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 4/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไทหลอย (ปลั่ง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองมัว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

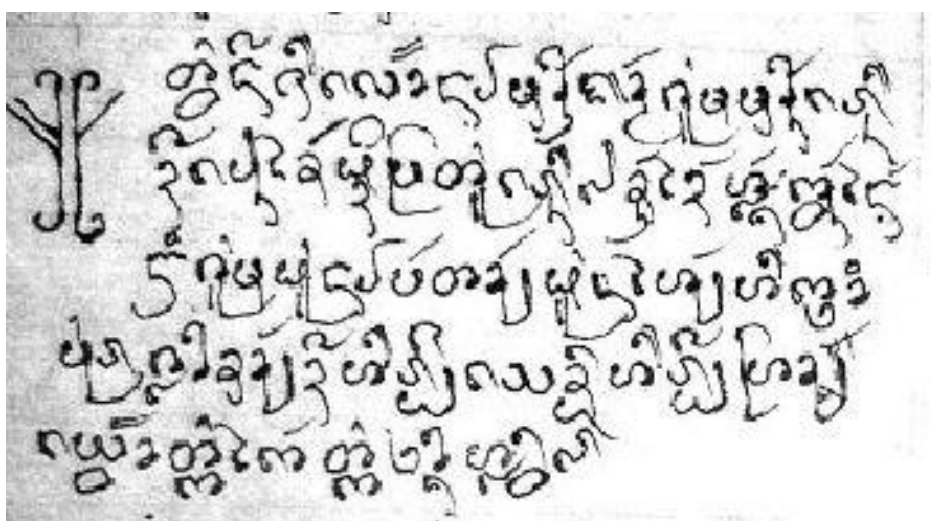
หน้าที่ 4/11 ตัวหายที่ 28

คำอ่าน	คำแปล
หัวตุกไก่ตัวนี้ชื่อหูกวางนางชะกราย สาวกุ่มผู้ไข่บ่ตายผิดจอมปลวกบ่ก็ห้วย บ่ก็ไม้ตำตอวัวควายหายบ่เสียหากจัก มากุ่มผู้เทิกบ้าน เทิกเรือนค้าขายดีแล	ชื่อหูกวางนางชะกรายสาว ³⁶ ผู้ป่วยไข้ไม่ตาย ผิดจอมปลวก หรือไม้กล้ำห้วย หรือไม้ก็ไม่ตำตอ วัวควายหายได้คืน สร้างบ้านเรือนหรือค้าขายดี

³⁶ ไก่คอยาวและมีรูปร่างสวยงาม

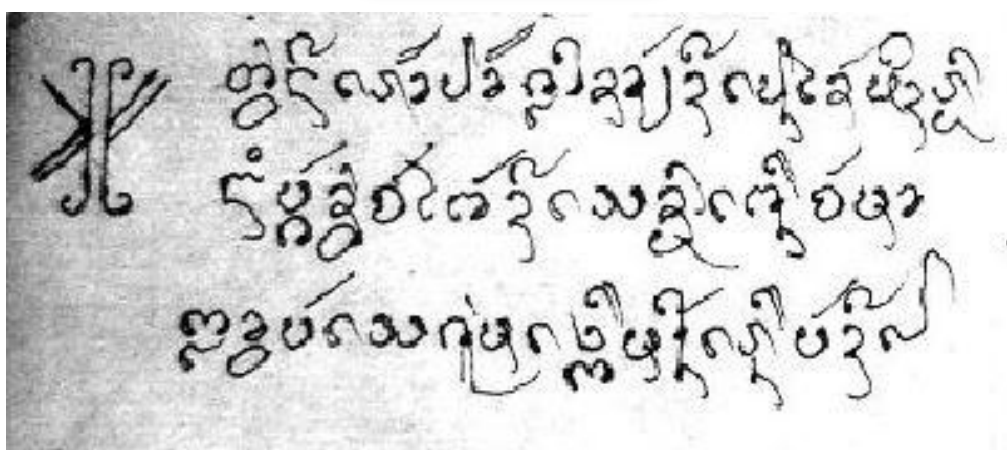
หน้าที่ 4/11 ตัวทายที่ 29

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อเล้าน้อยบ้านงามกุ่มบ้านเรือน ดีเป็นไขผัดประตู่เรือนแลบันไดหลัง ขวันในน้ำกุ่มผู้น้อยบ่ตายผู้ใหญ่หื้อ กระทำบุญค้าขายดีหื้อรับเสียของหื้อ รับหาเย้าตกไถ่ลักตกทางหลวงแล	ตัวนี้ชื่อเล้าน้อยบ้านงาม ³⁷ สร้างบ้านเรือนดี ป่วยไข้เพราะผัดผัประตู่เรือนและบันไดหลัง กว้านในน้ำ หาก เป็นผู้้น้อยป่วยไม่ตาย หากเป็นผู้ใหญ่ให้กระทำบุญ ค้าขายดีควรรับ ของหายก็จะได้อคืนให้รับหาของตกไถ่ลักทางหลวง

³⁷ ชื่อและคำทำนายเหมือนตัวทายที่ 19 แต่รูปตัวทายไม่เหมือนกัน

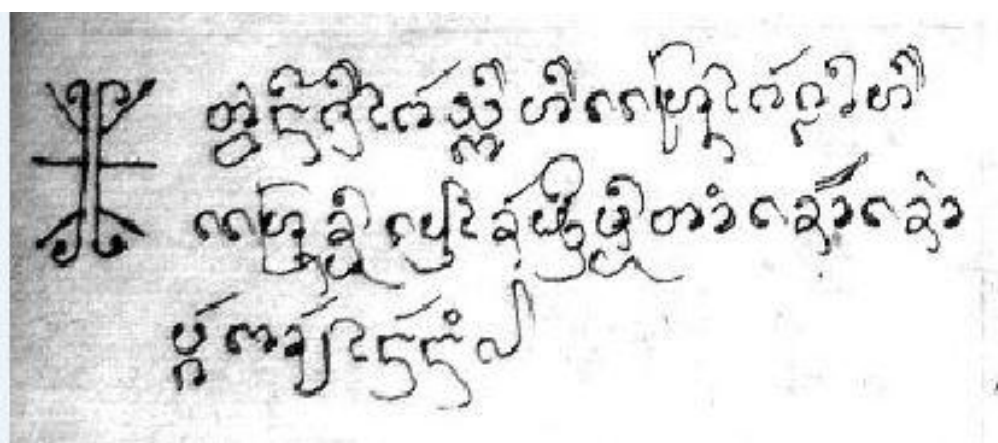
หน้าที่ 4/11 ตัวหายที่ 30

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้เล่าป้าค้าขายดีเป็นไข้ผิครอง น้ำบักขัวจักไปดีเสียของเพิ่นจักมา กล่าวบ่เสียกุ่มเทิกบ้านเรือนบ่ดีแล	ไก่เล่าป้า ³⁸ ค้าขายดี ป่วยไข้เพราะผิครองน้ำ หรือไม่ก็สะพาน เดินทางดี ของหายจะมีคนมาบอกไม่หาย สร้างบ้านเรือนไม่ดี

³⁸ ชื่อและคำทำนายเหมือนตัวหายที่ 20 แต่รูปตัวหายไม่เหมือนกัน

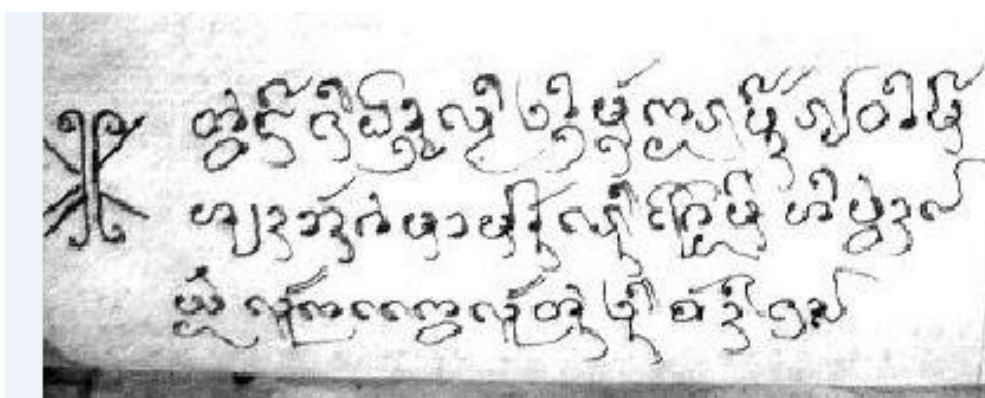
หน้าที่ 4/11 ตัวท่ายที่ 31

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อไก่อีสักหื้อแหนไปค้ำหื้อ แหนของเป็นไข่ผิดมองตำข้าวเขา บักพายในน้ำแล	ไก่อีสัก ³⁹ ให้ระวังภัยต่างๆให้ดี ไปค้ำขายให้ระวังของ ป่วยไข้เพราะผิดกระเดื่องตำข้าว หรือไม่ก็พาย ในน้ำ

³⁹ ไก่อีสัก ลักษณะกระดุกไก่เหมือนฉีกขาตออกจากกัน

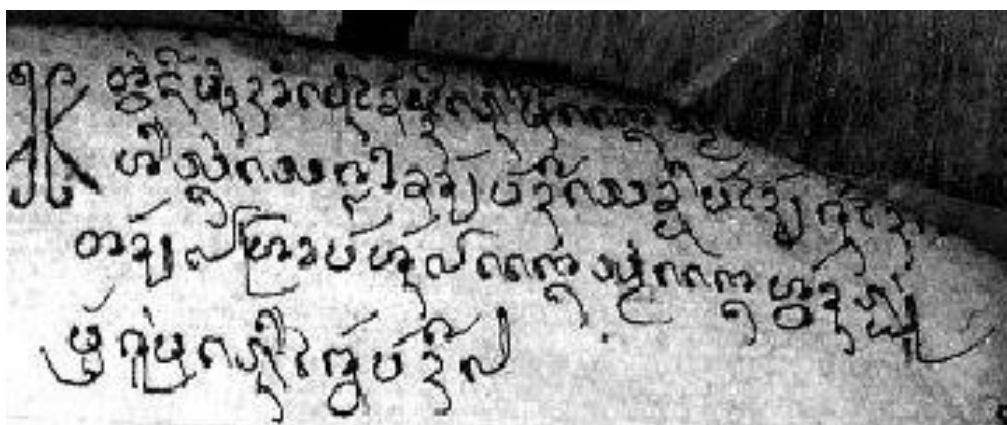
หน้าที่ 4/11 ตัวทายที่ 32

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อฝางลมทางมังกอนป่ตียอว่ามี เหตุอันก็มาบ้านเรือนเคราะห์มีหื้อบวช และยอลูกแก้วลูกตนตื่นจักดีชาแล	ฝางลมทางมังกอน ⁴⁰ หากมีเหตุมาสู่บ้านเรือนจะมีเคราะห์หื้อบวช หรือรับเป็นเจ้าภาพบวชลูกแก้วจะดีมาคั้น

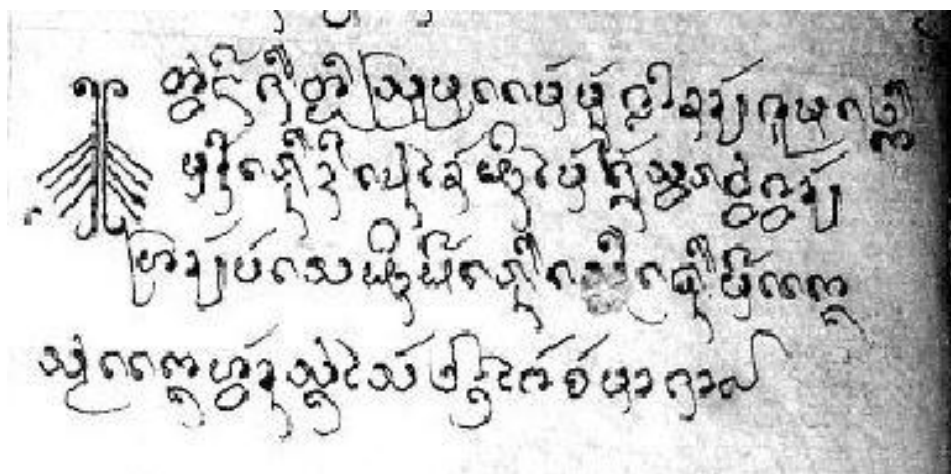
⁴⁰ หมายถึงลักษณะกระดูกไก่ที่อีกฝ่ายหรืออีกข้าง(ฝั่งซ้าย)มีอำนาจหรือมีพลังเหนือกว่าฝั่งเรา ทำให้ไม่สามารถเอาชนะสิ่งที่ไม่ตั้งใจได้ง่าย

หน้าที่ 4/11 ตัวหายที่ 33

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้มีดคำเป็นไขผิดเรือนมีแกงส้ม หื้อส่งเสียค้าขายบ่ดีเสียของบ่ได้คั้นไข บ่ ตายแลหาบ่หันแลแกงส้มแกงหวาน รูปมันกุ่มเรือนไปบ่ดีแล	ชื่อมดคำ ป่วยไข้เพราะผิดผเรือน ให้มีแกงส้มหวานทำพิธีส่งเคราะห์ ค้าขายไม่ดี ของหายไม่ได้คั้น ป่วยไข้ไม่ตายแต่หาไม่เจอให้มีแกงส้มแกงหวานปั้นรูปคน สร้างบ้านเรือนไม่ดี

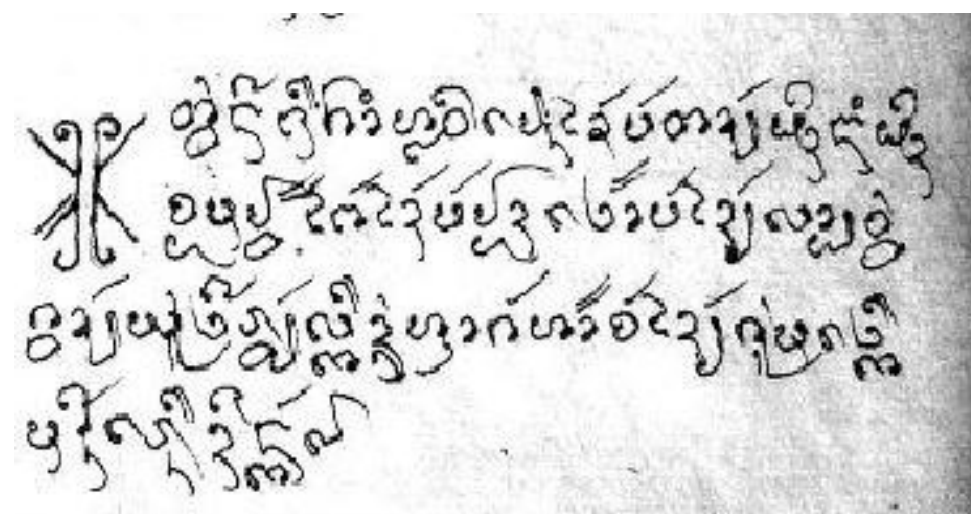
หน้าที่ 4/11 ตัวหายที่ 34

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อตองสมแม่มน้ำคำขายกุ่มเทิก บ้านเรือนดีเป็นไข้ผัดไม้ซั้งสวนวัวควายหาย บ่เสียผัดผีเรือนเสื่อเถื่อนมีแกงส้มแกงหวาน ส่งใส่ทางเดินจักมาชาแล	ไก่อตองสมแม่มน้ำ ⁴¹ คำขายดี สร้างบ้านเรือนดี ป่วยไข้เพราะผัดไม้ปักสวนครัว วัวควายหายได้คืนแต่เป็นเพราะผัดผีเรือนเสื่อเถื่อน ให้ จัดเตรียมแกงส้มแกงหวานส่งที่ทางเดินจะได้คืนมา

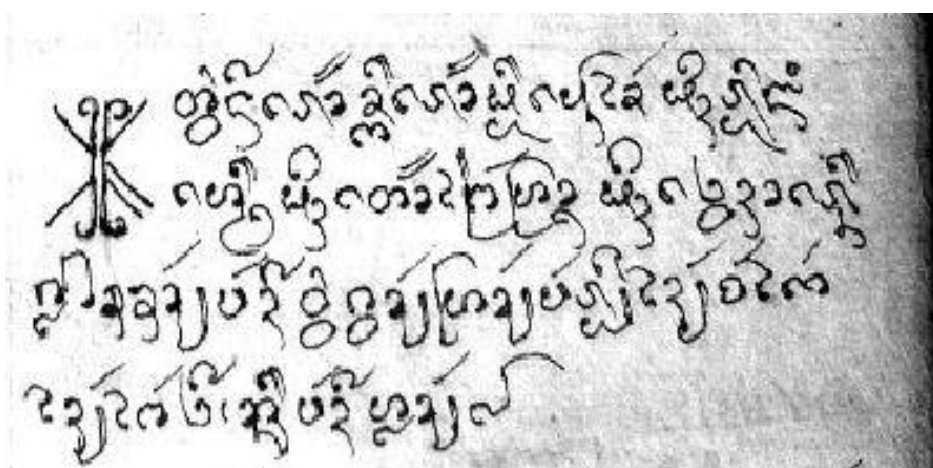
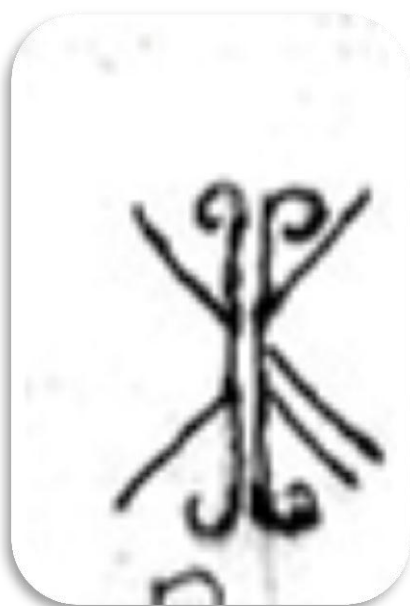
⁴¹ ลักษณะเหมือนแม่ไก่อำปึกสุ่มลูก หรือหมายถึงกระดูกงามหรือขนไก่งาม

หน้าที่ 4/11 ตัวหายที่ 35

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อคำหลวงเป็นไขบ่ตายผิดน้ำผิด จอมปลวกไปได้บ่อดเท่าบ่ได้ลาภว้าว ควายอยู่ที่รอยลึงคางหนาก้หากจักได้กุ่ม เท็กบ้านเรือนดินักแล	ไก่คำหลวง ป่วยไข้ไม่ตาย ผิดน้ำผิดจอมปลวก ไปได้ไม่มีอันตรายแต่ไม่มีลาภ ว้าวควายหายอยู่ที่รอยลึงคางหนาคะได้คั้น สร้าง บ้านเรือนดี

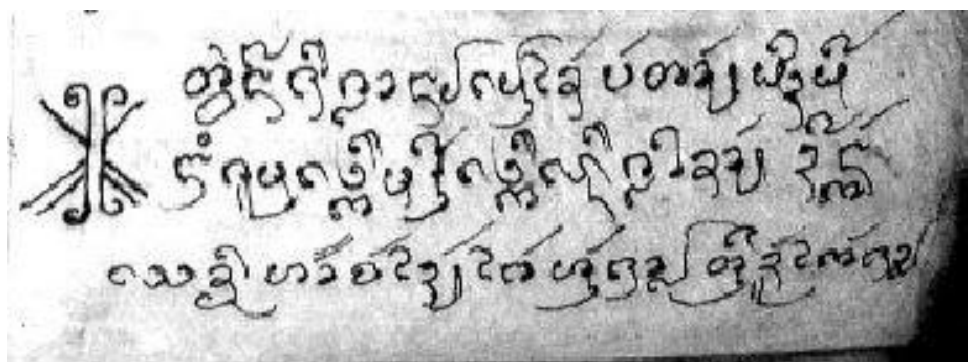
หน้าที่ 4/11 ตัวหายที่ 36

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้เล่าซึกเล่าผีเป็นไขผิตรงน้ำ เหมือนผิตเตาไฟหางผิตเตวดาเรือน ค้าขายบ่ดีวัวควายหายบ่จับได้จักไป ได้ไปที่อื่นบ่ดีหายแล	เล่าซึกเล่าผี ⁴² ป่วยไข้เพราะผิตรงน้ำเหมือน ผิตเตาไฟหาง ผิตเตวดาเรือน ค้าขายไม่ดี วัวควายหายจะไปได้ที่อื่น

⁴² หมายถึงลักษณะกระดูกไก่ฝ่ายเราที่มีพลังไม่พอหรือไม่สามารถเอาชนะฝ่ายตรงข้ามได้

หน้าที่ 4/11 ตัวหายที่ 37

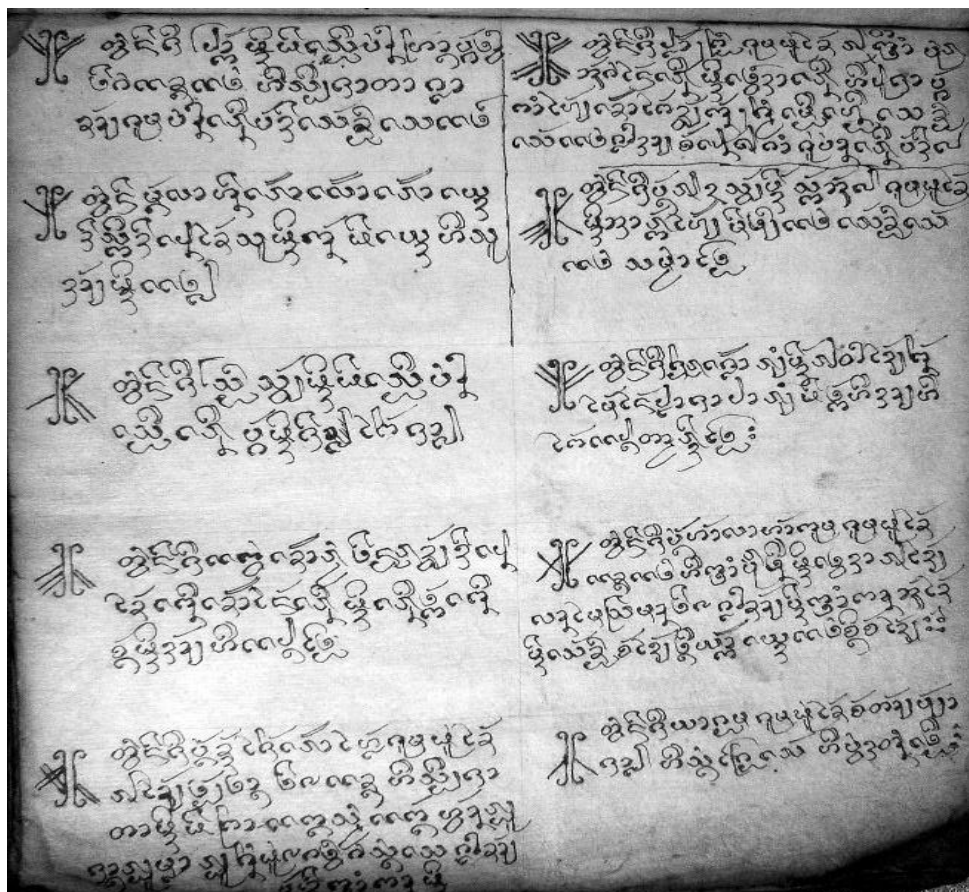
คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อกาน้อยเป็นไผ่ตายผิดผิ น้ำกุ่มเทิกบ้านเทิกเรือนค้ำขายตีนก เสียของหากจักได้ไปหันชาแลตีนตุกไก่ ชาแล	กาน้อย ⁴³ ป่วยไผ่ไม่ตาย ผิดผิน้ำ สร้างบ้านสร้างเรือน หรือค้ำขายตีนก ของหายได้คืน

⁴³ หมายถึงไขหรือเลือดในกระดูกไก่ ซึ่งเป็นคำอธิบายเฉพาะของคำทำนายไม่ได้อธิบายในลักษณะของชื่อที่ปรากฏโดยตรงหรืออาจไม่ตรงกับ
ความหมายของชื่อที่เขียนไว้

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

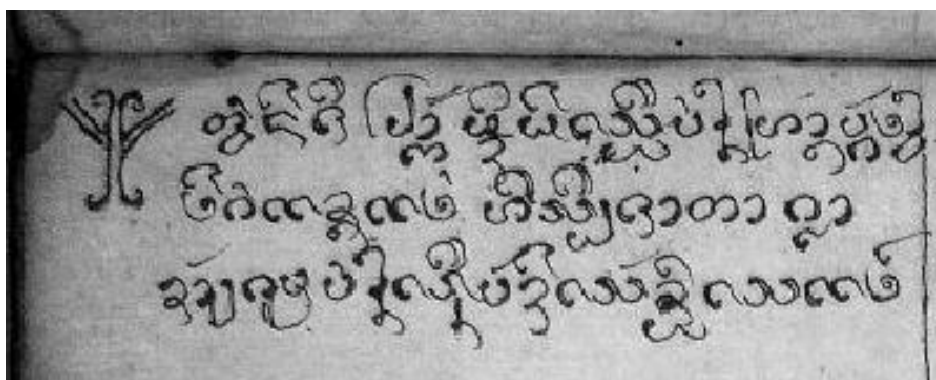
บ้านหนองหลวง เมืองมัว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 5/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองมัว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อหนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาล้า เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

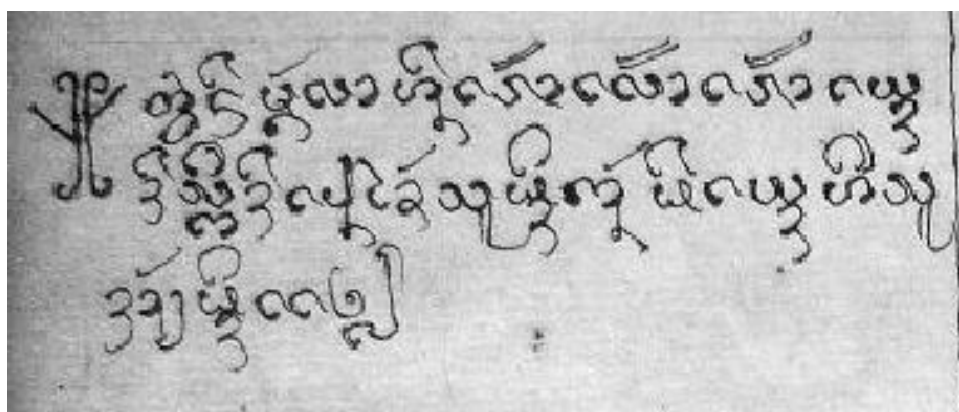
หน้าที่ 5/11 ตัวทายที่38

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อสองปากผิดผีเสื้อบ้านห่างปัก ทางที่หนึ่งก็แข็งแท้ หื้อสืบชาตาค้า ขายกุมบ้านเรือนปดี่เสียของเสียแท้	ไก่อสองปาก ⁴⁴ ป่วยไข้เพราะผิดผีเสื้อบ้านห่าง หรือไม้ที่กลั่น ให้สืบชาตา ค้าขายหรือสร้างบ้านเรือนไม่ดี

⁴⁴ ลักษณะกระดุกไก่อเหมือนมีสองปาก

หน้าที่ 5/11 ตัวทายที่ 39

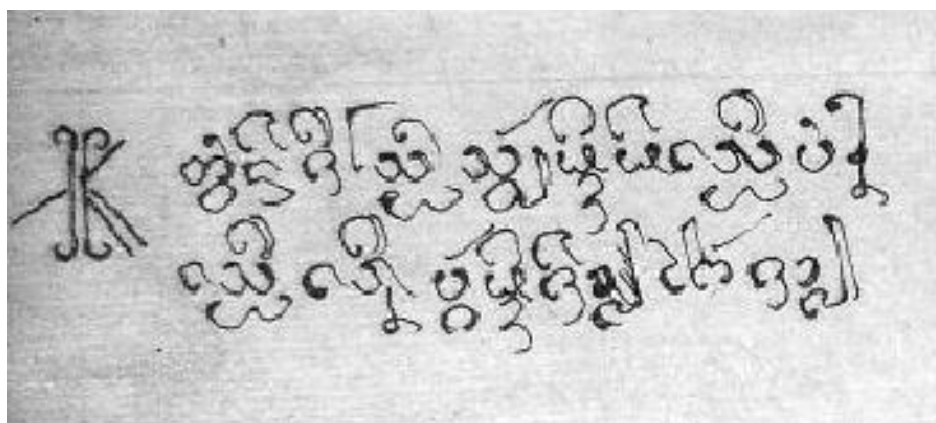
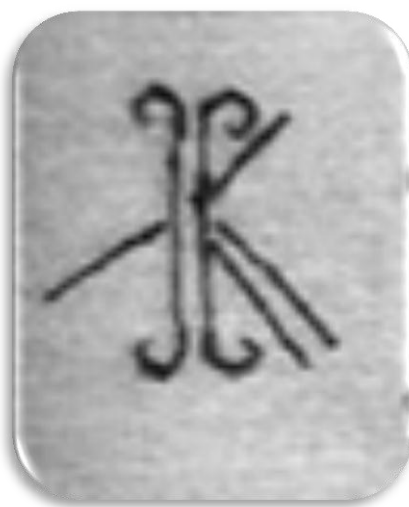

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้มังลาหนิเราเล่าเรายะ ตีสึก ⁴⁵ ตีเป็นไขสูผิดกันผียะหื้อสู ด้ายผิดแท้แล	มังลาหนิเราเล่าเรายะ ⁴⁶ ทำดีเคราะห์ดี ป่วยไข้เป็นเพราะทะเลาะวิวาทกันในเรื่องผีในเรื่องจึงทำร้าย

⁴⁵ สึกในที่นี้เป็นคำกลางๆ คล้ายคำว่าเคราะห์ ซึ่งไม่ได้หมายถึงการทำศึกสงครามในความหมายทั่วไป

⁴⁶ ไก่ตัวเล็กที่หนีออกจากเล้าที่เจ้าของทำให้อยู่

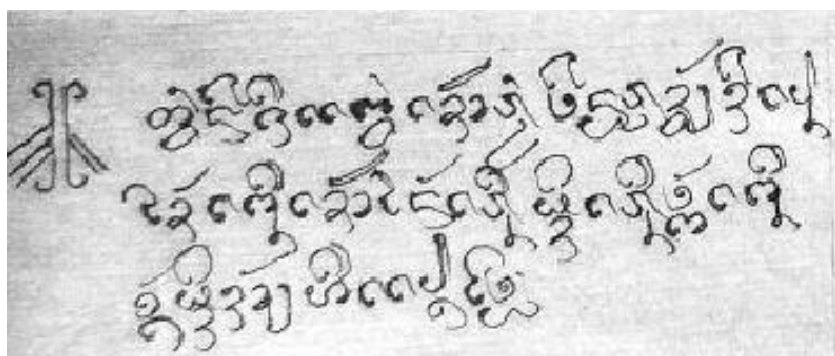
หน้าที่ 5/11 ตัวหายที่ 40

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อสองส่วยผัดผีเสื้อบ้าน เสื้อเรือนบักผัดจีไฟฟ้าแล	ไก่สองส่วย ⁴⁷ ป่วยไข้เพราะผัดผีเสื้อบ้านเสื้อเรือน หรือไม่ก็ ผัดผีเรือนไฟ

⁴⁷ หมายถึงลักษณะกระดูกไก่ฝั่งขวามีไม้ปักเป็นแฉก 2 แฉก

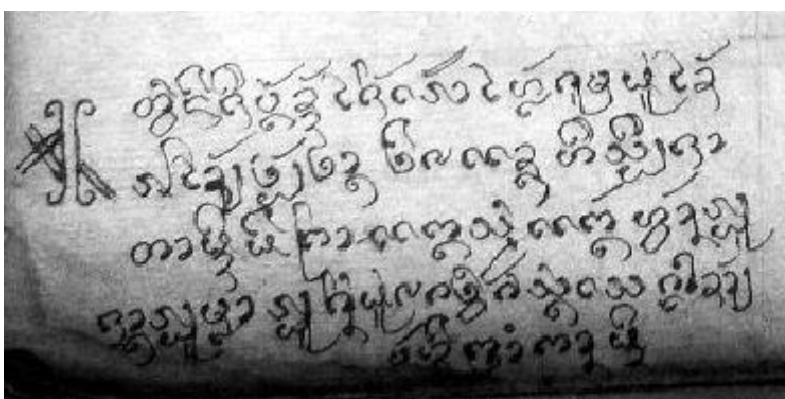
หน้าที่ 5/11 ตัวทายที่ 41

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อแก้วเขาร่มที่นอนด้วยดีเป็น ไข่มุกเข้าในเรือนผิตรีณทักเพิน จ้งผิตรีณทักเพิน	แก้วเขาร่มที่นอน ป่วยไข่มุกเพราะมีคนเข้ามาในบ้านเรือนแล้ว ถูกทัก ⁴⁸ ให้ทำพิธีแก้เสีย

⁴⁸ ทุกผู้มีวิชาอาคมทัก

หน้าที่ 5/11 ตัวหายที่ 42

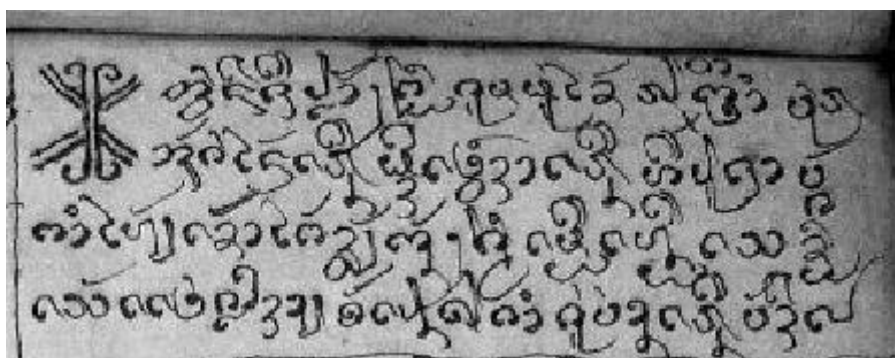

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อมังซัดไซเราให้กุมผู้ไซ รอยได้ทับทางที่หนึ่งแข็งหือสืบชา ตาผิตผิพาแกงส้มแกงหวานรูป ข้างรูปม้ารูปคนผู้ละ 1 ตัวก็ส่งเสีย ค้าขายปติกระทำการผิต	มังซัด ⁴⁹ ป่วยไข้เพราะไปถมทางที่หนึ่งที่แรง ให้สืบชาตา ผิตผิให้จัดพา ⁵⁰ มีแกงส้มแกงหวานรูปข้างรูปม้ารูป คนอย่างละ 1 ทำพิธีส่งเคราะห์เสีย ค้าขายไม่ดี กระทำการใดไม่สู้ดี

⁴⁹ ลักษณะกระดุกไก่เป็นรูปไขว้กันหรือซัดกัน

⁵⁰ โตกอาหาร หรือภาชนะสำหรับจัดวางอาหาร อาจหมายถึงขันโตกหรือถาดก็ได้

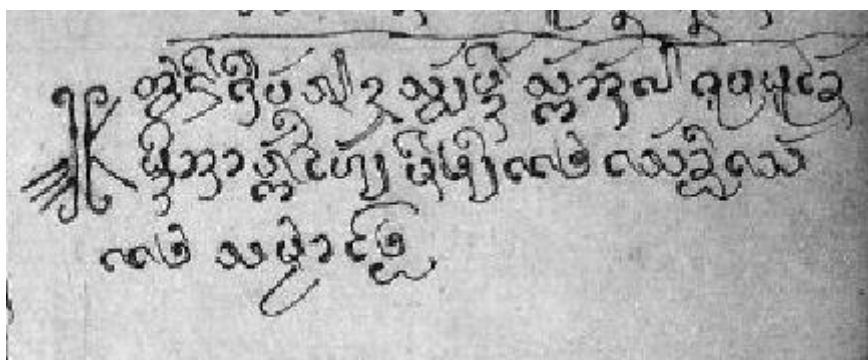
หน้าที่ 5/11 ตัวทายที่ 43

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อป่า 2 พองกุ่มผู้ไชรอยว่กระทำบุญ อันก็ในเรือนผิตเทวดาเรือนหื้อบูชาบัก กำไห้ข้าวไปด้วยกัน2คนเมื่อเหนือเสียของเสีย แท้ค้าขายจักเป็นถ้อยคำคู่บ้านเรือนบ่ดีแล	ไก่อป่า 2 พอง ⁵¹ ป่วยไข้เพราะว่าทำบุญแต่ไม่ได้บอกกล่าว เทวดาในเรือน ให้บูชาหรือไม่ก็ให้ข้าวด้วยกัน สองคนเดินทางไปทางทิศเหนือ ของหายไม่ได้คืน ค้าขายไม่ดีจะเป็นคดีความ

⁵¹ ลักษณะกระดุกไก่อเหมือนไก่อป่าและมีกระดุกเหมือนกันทั้งสองข้าง

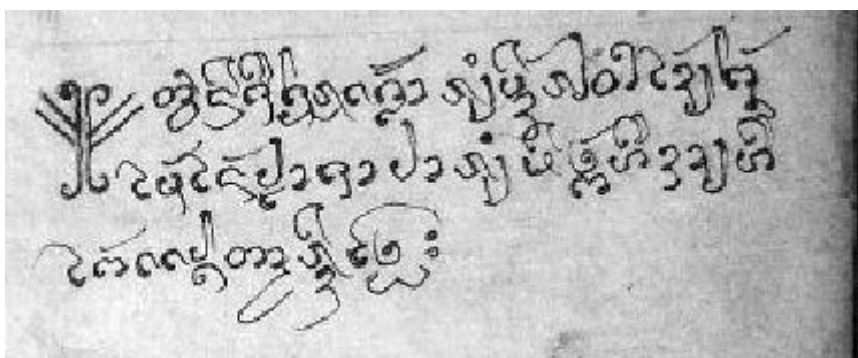
หน้าที่ 5/11 ตัวทายที่ 44

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อม้งรอย3ส้วยบ่ดีสักอันแลกลุ่มผู้ไข้ผิด อารักขีใหญ่มีเที่ยงแท้เสียของเสีย แท้สุมา(ขอขมา)เถอะ	ม้งรอยสามส้วย ⁵² ไม่ดีสักประการ ผู้ป่วยไข้เพราะผิดผิอารักขีใหญ่ ให้ทำพิธีขอขมา ของหายไม่ได้คืน

⁵² ลักษณะรูปกระดูกไก่ฝั่งซ้ายมีไม้ปักสามรอยแนวเฉียงลงมาแสดงว่าพลังหรืออำนาจของอีกฝ่ายมีกำลังเหนือกว่าเจ้าของไก่ที่ให้ทำนายน

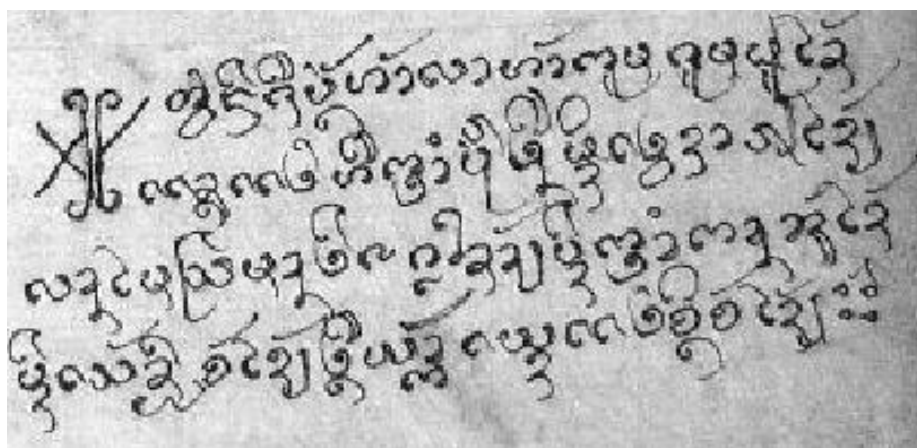
หน้าที่ 5/11 ตัวหายที่ 45

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อชอกรเกล้าเรียนบ่ตรอยว่าได้ฟัน ไม้ในป่าช้าป่าเหวผีตกหื้อตายหื้อ ไปแบ่งตามรืตเถอะ	ชอนเกล้า ⁵³ ไม่ดีหากว่าได้ฟันไม้ในป่าช้าผีตกให้จัดทำพิธี ตามจารีต

⁵³ ลักษณะไม้ที่ปักกระดุกไก่เหมือนไม้ที่ปักแถมโคนต้นไม้

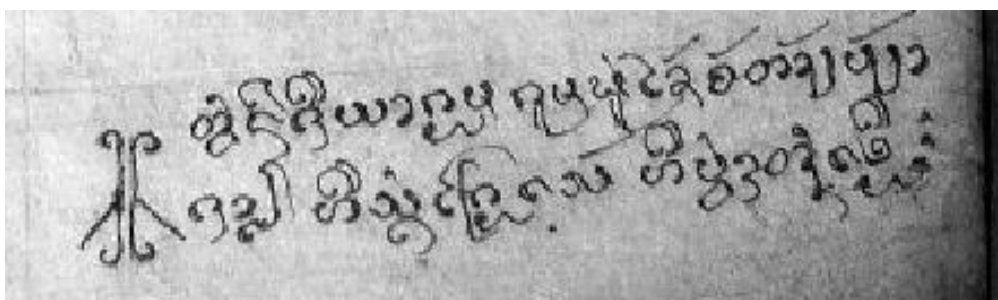
หน้าที่ 5/11 ตัวหายที่ 46

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อมังหาลาห่าพุมกุ่มผู้ไช้ แข็งแท้หือกระทำบุญตื้นผิตเทวดารอยได้ รานไม้ศรีบ้านที่1 ค้าขายบ่ดีกระทำการอันใด บ่ดีเสียของจักได้ทั้งยากยะแท้จ้งจักได้	มังหาลาห่าพุม ⁵⁴ ผู้ป่วยไข้หนักพอควรให้ทำบุญร่อยว่าได้ผิต เทวดา หรือไม่ก็ได้ตัดกิ่งต้นโพธิ์บ้านที่หนึ่ง ค้าขายไม่ดี กระทำการใดก็ไม่ดี ของหายยากจะได้คืนต้องใช้ความพยายามใน การค้นหาคพอสมควร

⁵⁴ หมายถึงลักษณะของไม้ที่ปักกระตูกไก่อเหมือนใบไม้ที่บังไว้

หน้าที่ 5/11 ตัวท่ายที่ 47

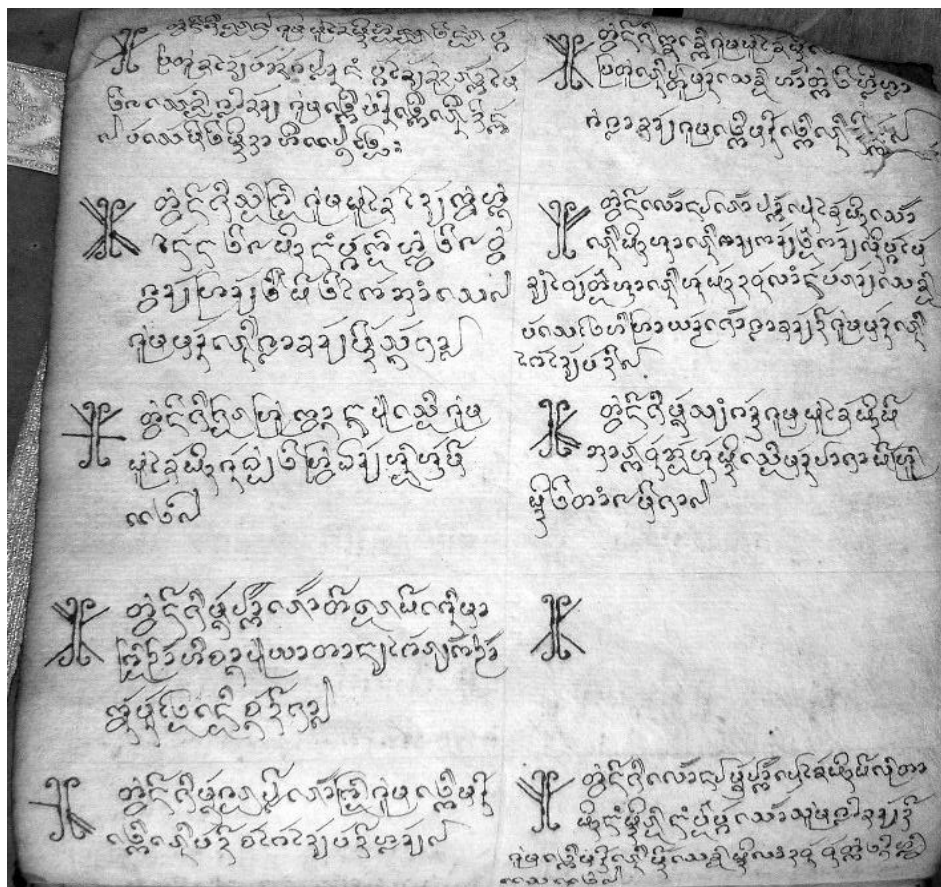
คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อยากอมกุ่มผู้ใช้จักตายบ่หาย ชาแล หื้อส่งเคราะห์เสีย หื้อหมดตนเถอะ	ไถ่ยากอม ⁵⁵ ผู้ป่วยไข้อาจถึงตาย ให้ทำพิธีส่งเคราะห์เพื่อให้ เคราะห์ร้ายหายไปจากตน

⁵⁵
พบโลงศพ

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

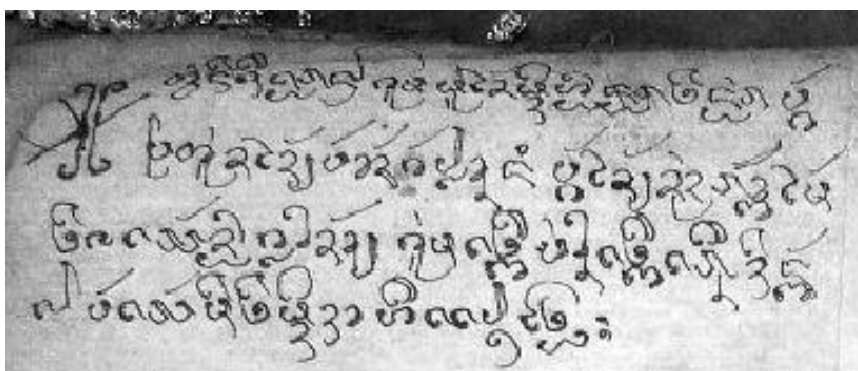
บ้านหนองหลวง เมืองมัว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 6/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองมัว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

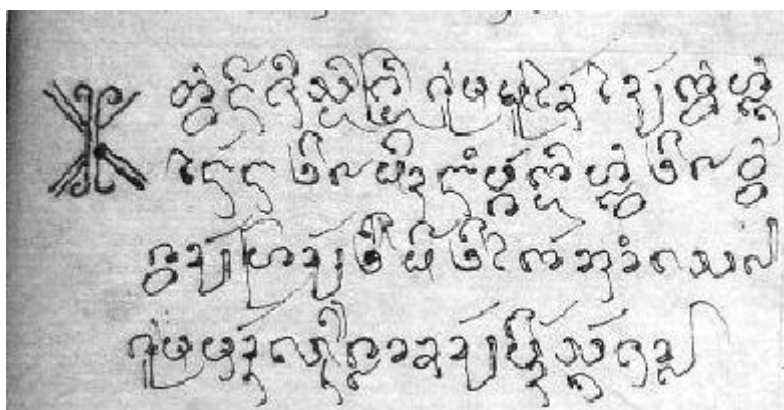
หน้าที่ 6/11 ตัวทายที่48

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อหงอนน้อยกลุ่มผู้ใช้ผิดห้องนอนที่นอนบัก ประตูปันไดบ่อน้ำก็ปานน้ำก็ได้ชุดรากไม้ ที่หนึ่ง เสียของค้ำขาย กลุ่มเทิกบ้านเทิกเรือนดินนิก แลบเสียมีที่ผิดดาหื้อแบ่งเตอะ	โก่หงอนน้อย ⁵⁶ ผู้ป่วยไข้เพราะผิดห้องนอนที่นอน หรือไม่ก็ ประตูปันได หรือไม่ก็ได้ถ่างน้ำ หรือไม่ก็ได้ชุด รากไม้ที่หนึ่ง ค้ำขายจะเสียของ สร้างบ้านสร้างเรือนดินนิก หากมีที่ผิดให้แต่งดา ของแก้เสีย

⁵⁶ โก่หงอนเล็ก

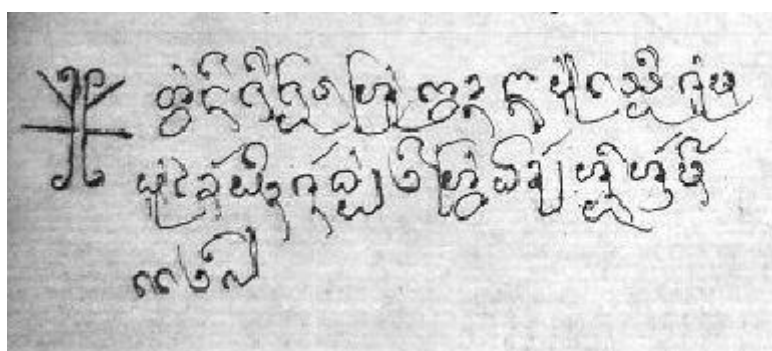
หน้าที่ 6/11 ตัวหายที่ 49

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อสองพรองกุ่มผู้ใช้ได้กลัวหลง ในนาที่หนึ่งผิคน้ำบักกองหลัวที่หนึ่งวัว ควายหายที่ผีที่ไปอำเสียแล กุ่มบ้านเรือนค้าขายปดี่สังชาแล	ไก่อสองพรอง ⁵⁷ ผู้ป่วยเพราะกลัวหลงในนาที่หนึ่ง ผิดผิบ่อน้ำ หรือไม่ก็กองฟืน วัวควายหายเพราะผีบังไว้ สร้างบ้านเรือนหรือค้าขายไม่ดี

⁵⁷ ลักษณะไม้ที่ปักกระดุกไก่อมีลักษณะที่แสดงให้เห็นว่ากำลังของเจ้าของดวงกับกำลังของตรงกันข้ามมีกำลังหรือพลังเสมอกัน

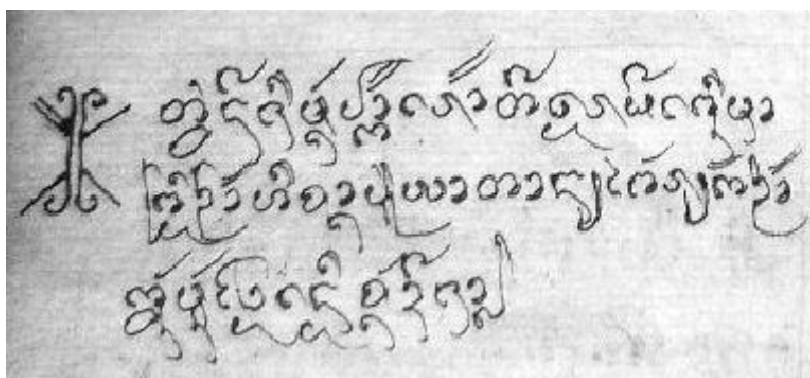
หน้าที่ 6/11 ตัวทายที่ 50

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อจอนทูกวางนางปูเสื่อกุ่ม ผู้ไขผิดกันถมที่หัวฝายหนองหันมี แท้แล	ไก่จอนทูกวางนางปูเสื่อ ⁵⁸ ผู้ป่วยไข้ได้ผิดเพราะถมที่หัวฝายหนอง

⁵⁸ ไก่คอยาว

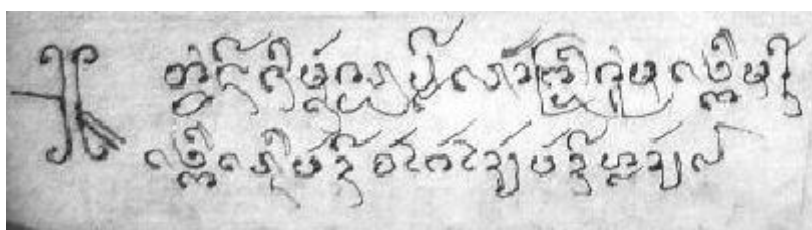
หน้าที่ 6/11 ตัวทายที่ 51

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อมั่งปากเล่าที่ถอนผีเพ็นมา ปองเอาหื้อจ้างปู่ย่าตานายไปเรียกเอา ขวันมันเตอะจั่งดีชาแล	ชื่อมั่งปากเล่า ⁵⁹ ผู้ป่วยเพราะผีมาจ้องทำร้ายให้จ้างปู่ย่าตายาย หรือผู้เฒ่าผู้แก่ไปเรียกขวัญมา

⁵⁹ ปากเราเป็นภัย หรือจะเคราะห์เพราะคำพูดให้รู้จักระมัดระวังคำพูดของตนให้ดี

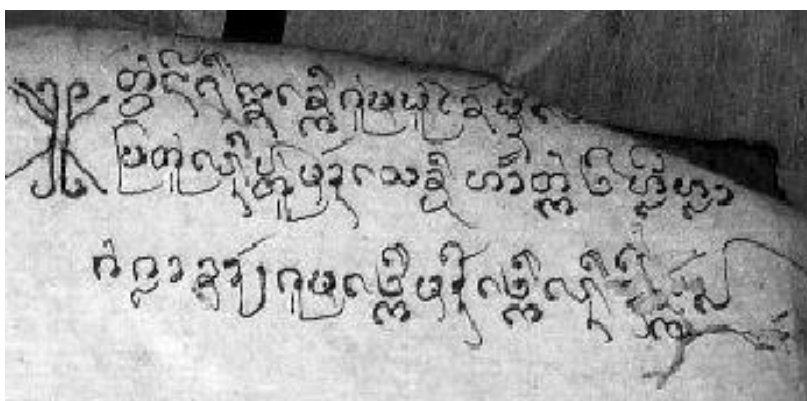
หน้าที่ 6/11 ตัวหายที่ 52

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อมังกอนปลีเล่าปองกุมเทิกบ้าน เทิกเรือนปติจักไปได้ดีหลายแล	ไก่มังกอนปลีเล่าปอง ⁶⁰ สร้างบ้านเรือนไม่ดี ออกเดินทางไม่ค่อยดี

⁶⁰ คนตายโหงตรงกับปีที่เราเกิด ถือว่าเป็นลางไม่ดีตั้งแต่ต้น

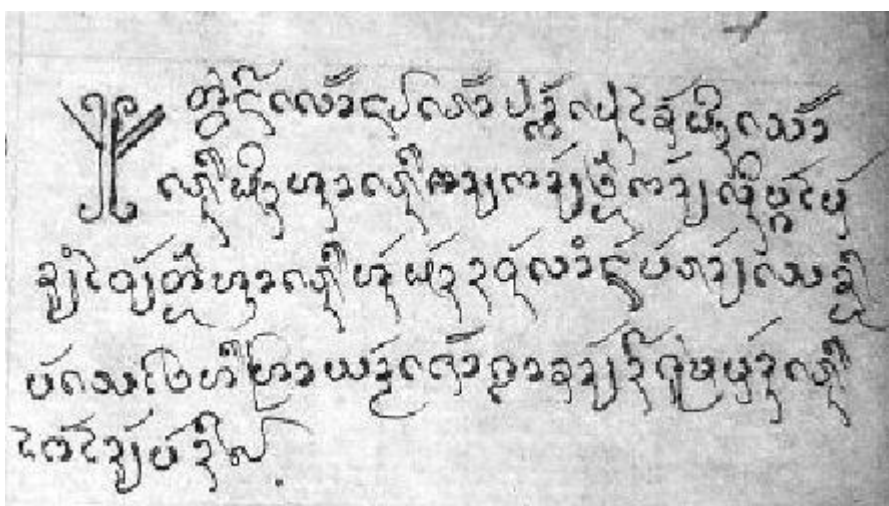
หน้าที่ 6/11 ตัวหายที่ 53

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อเกดเข็กกุ่มผู้ใช้ผิด(.....ข้อความขาดหาย.....)ประตุ เรือนประตุบ้านเสียของหากตกที่หนึ่งหื้อหา ก็ค้าขายกุ่มเท็กบ้านเท็กเรือนดินักแล	เกกเกดเข็ก ⁶¹ ป่วยไข้เพราะผิดประตุเรือนประตุบ้าน ของหายตกที่ลั้บตาควรรีบหา ค้าขายหรือสร้างบ้านสร้างเรือนดินัก

⁶¹ ลักษณะของกระดุกไก่ที่หมายถึงไก่ที่กุดหรือข่มสายพันธุ์ตนเอง หรือหมายถึงความพยายาหาอาฆาต

หน้าที่ 6/11 ตัวทายที่54

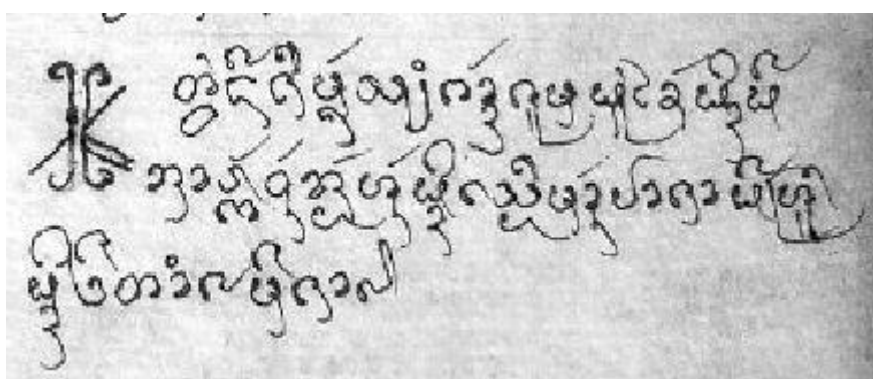

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้เล็กน้อยเราปากเป็นไข้ผัดเสา เรือนผัดหน้าเรือนก่ายท่อก่ายรินบ่ก็ไม้ เขียวไว้ต่อหน้าเรือนหันผัด3วันลำนันบ่ร้ายเสียของ บ่เสียเถอะหื้อหายามเข้าค้าขายตีกลุ่มบ้านเรือน ไปได้บ่ดีแล	เล็กน้อย ⁶² ป่วยไข้เพราะผัดเสาหน้าเรือน พาดไม้ท่หรือ รางริน หรือไม้ก็ไม้เขียว ⁶³ ไว้ต่อหน้าเรือน หาก พ้นเลยสามวันไปไม่ร้าย ของหายไม่หายให้หายามเข้า ไปค้าขายหรือสร้างบ้านเรือนไม่ดี

⁶² ไก่เล็กลักษณะที่บ่งบอกว่าเราจะมีภัยเพราะปาก

⁶³ ไม้ที่เพิ่งตัดมาใหม่

หน้าที่ 6/11 ตัวหายที่ 55

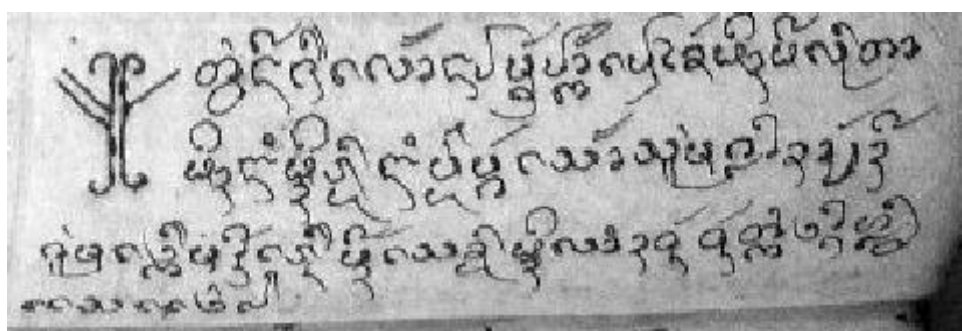
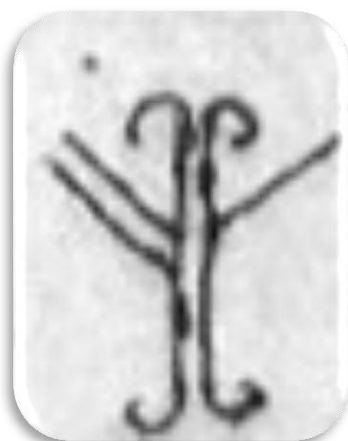

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อมังเสียวพาดกุ่มผู้ใช้ผิดผี อารักษ์วันออกหันผิดเสือบ้านป่าช้าผีหุง ผิดที่ดำหนึ่งมีชาแล	โก้มังเสียว ⁶⁴ ผู้ป่วยไข้ผิดผีอารักษ์ทิศตะวันออก ผิดผีเสือบ้าน หรือป่าช้าผีหุง ⁶⁵

⁶⁴ เพื่อนกันหรือสหายกัน ในด้านการทำนายหมายถึงการเสมอตัวไม่ดีไม่ร้าย

⁶⁵ ป่าช้าที่มีเฉพาะการเผาศพ

หน้าที่ 6/11 ตัวหายที่ 56

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อเล้าน้อยมั่งปากเป็นไขผิดผิลุงตา ผิดน้ำผิดร่อนน้ำบ่อก็เส่าสูมค้ำขายดี กุ่มเทิกบ้านเรือนบ่ดีเสียของผิดล้ำ3วันวันตกทางหลวงเสีย แท้แล	ชื่อเล้าน้อยมั่งปาก ⁶⁶ ป่วยไข้เพราะผิดผิบรรพบุรุษ ผิดผิร่อนน้ำ บ่อ น้ำ หรือไม่ก็เส่าสูม ⁶⁷ ค้ำขายดี สร้างบ้านเรือนไม่ดี ของหายหากเกินสามวันไม่ได้คืน

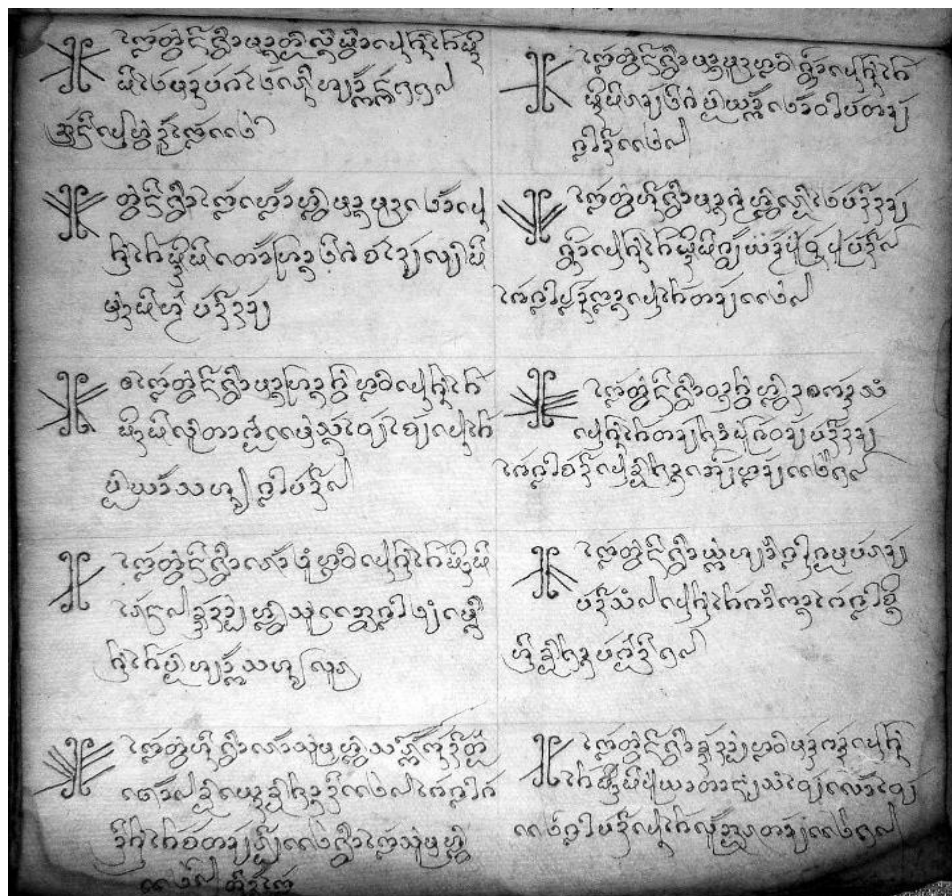
⁶⁶ ไก่เล้าน้อยจะมีเคราะห์เพราะคำพูด

⁶⁷ เตาสุมไฟ

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 7/11

อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ

ศักราช : ไม่ปรากฏ

ภาษา : ไทลื้อ ไทหลอย (ปลั่ง)

วัตถุที่จารึก : พับสา

ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์

ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า

ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร

บัญชี/ทะเบียน :

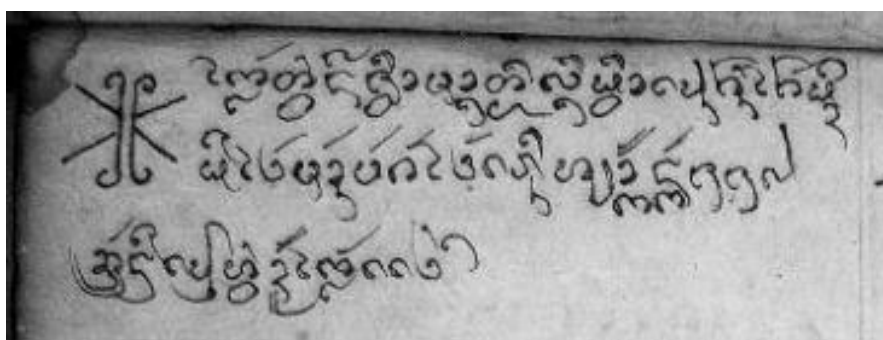
สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา

ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว

ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

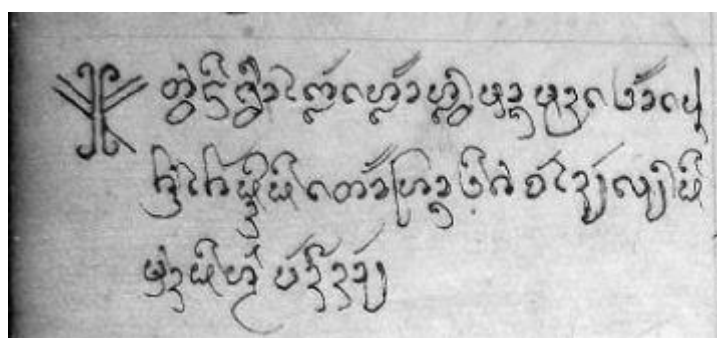
หน้าที่ 7/11 ตัวหายที่ 57

คำอ่าน	คำแปล
โไกตัวนี้ชื่อว่ามาตองลงพิวเป็นคนไข้ผิต ผิตได้บ้านกับไต้เรือนยากนักชะแล อันนี้เป็นหัวตุกโไกแท้ๆ	โไกมาตองลง ⁶⁸ ป่วยไข้เพราะผิตผิตได้บ้านหรือไต่เรือน หาย ยากนัก อันนี้เป็นหัวกระดูกโไกแท้ๆ

⁶⁸ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดูกโไกทั้งสองข้างเสมอกัน

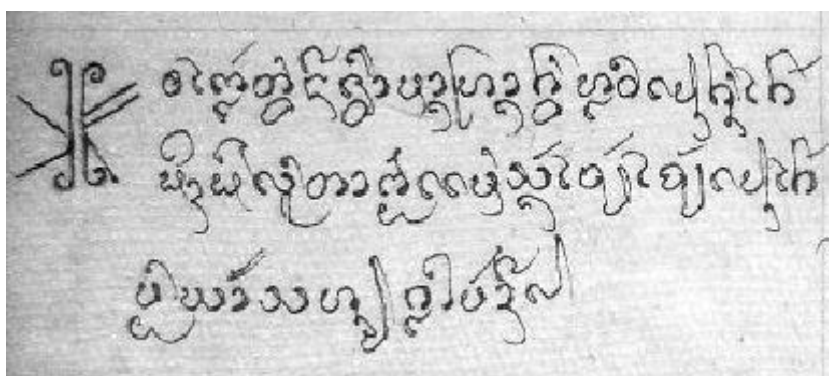
หน้าที่ 7/11 ตัวทายที่ 58

คำอ่าน	คำแปล
ตัวนี้ชื่อไก่เล้าหลวงนางมุดเท่าเป็น คนไข้ผดผื่นเตาห่างที่หนึ่งก็จักได้เลี้ยงผิ มดผื่นหม้อบ่ดีตาย	ไก่เล้าหลวงนางมุดเท่า ⁶⁹ ผู้ป่วยเพราะผดผื่นเตาห่างที่หนึ่งให้ทำพิธีเลี้ยงผิ มดผื่นหม้ออย่าดูตาย

⁶⁹ ไก่ที่มีขนสีคล้ายไข่เท่า

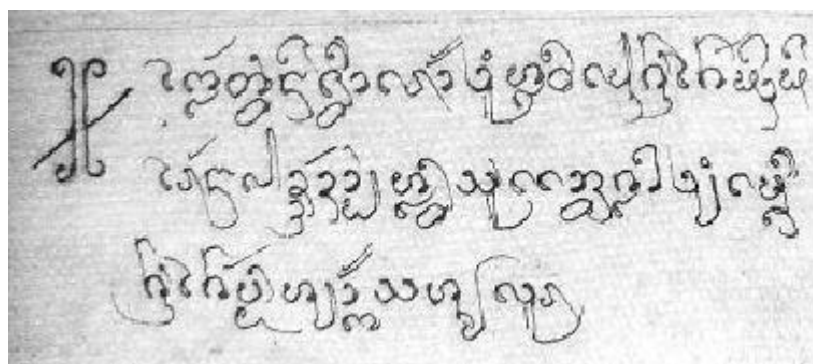
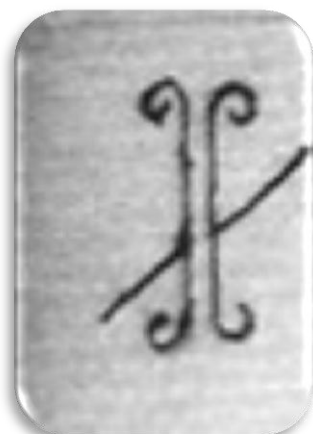
หน้าที่ 7/11 ตัวหายที่ 59

คำอ่าน	คำแปล
ไ้ตัวนี้ชื่อว่ามางทางครีวหลวงเป็นคนไข้ ผิดผีลงตาพ่อแม่สั่งไว้ใช้เป็นไ้ บ่อยากสักหน้อยค้าขายดีแล	ไ้มางทางครีวหลวง ⁷⁰ ผู้ป่วยไ้เพราะผิดผีบรรพบุรุษพ่อแม่บอกไว้ ไม่ สบายรักษายากพอควร ค้าขายดี

⁷⁰ ไ้ที่มีหางยาวสวยงาม

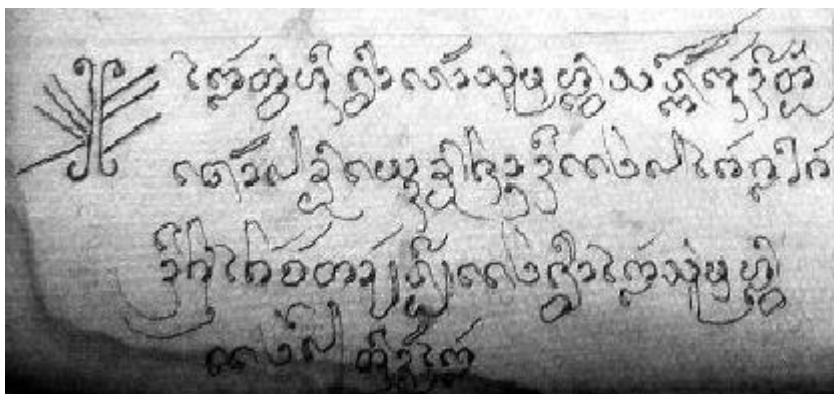
หน้าที่ 7/11 ตัวท่ายที่ 60

คำอ่าน	คำแปล
ไกตัวนี้ชื่อว่าเล้าตงหลวงเป็นคนไข้ผัดผีไร นาและขัดดาบหลวงสู่แอ้วค้ำเตวเมือง คนไข้บ่งยากสักหน้อยลุน	เล้าตงหลวง ⁷¹ ผู้ป่วยไข้ผัดผีไรนาและถือดาบหลวงท่องเที่ยว ไปค้าขาย ไม่สบายรักษายากพอควร

⁷¹ ไก่ที่มีโครงร่างสูงใหญ่

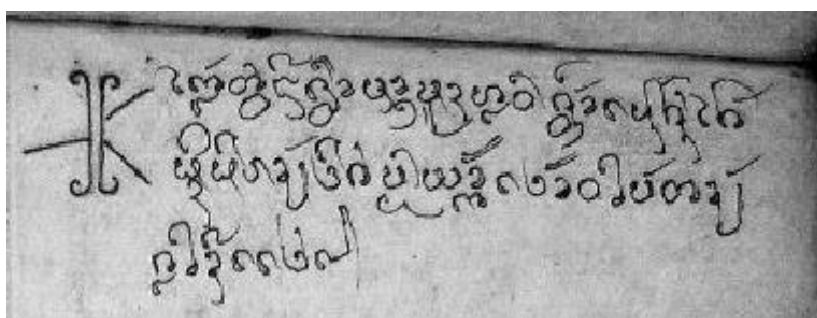
หน้าที่ 7/11 ตัวทายที่ 61

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อันนี้ชื่อว่าไก่อู่หมลวงสลักกันดีต่อ เฒ่าและของยะของสร้างดีแท้แลไปค้าก็ ดีคนไขจกตายรีบแท้ชื่อว่าไก่อู่หมลวง แท้แลตื่นดูไก	ไก่อู่หมลวง⁷² ได้รูปนี้จินถึงแก่เฒ่า กระทำการใดสร้างสิ่งใดดีทุกประการ ไปค้าขายก็ดี แต่คนป่วยจะตายเร็ว

⁷² ไก่อู่หมลวง

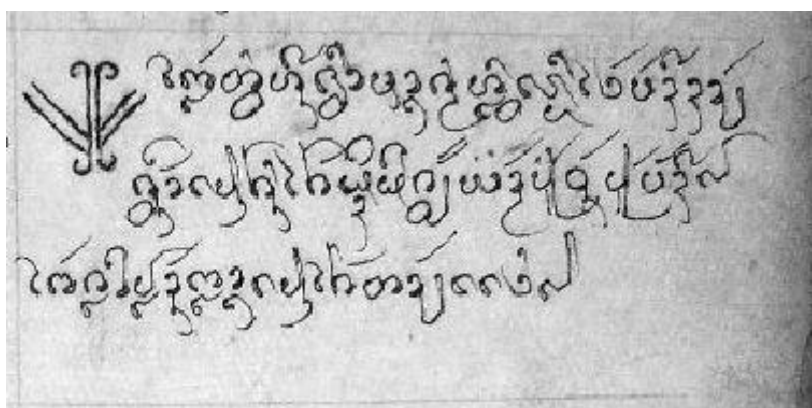
หน้าที่ 7/11 ตัวทายที่ 62

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนี้ชื่อมามุดหลวงคั่นว่าเป็นคนไข้ผิด ผีร้ายทีหนึ่งก็บ่งยากเท่าว่าบ่ตาย คำดีแท้แล	ไก่อ้วมุดหลวง ⁷³ ป่วยไข้ผิดผีร้ายทีหนึ่ง รักษายากแต่ว่าไม่ถึงตาย คำขายดี

⁷³ ไก่อ้วเจ้าของชะตามีอำนาจเหนือกว่าฝ่ายตรงข้าม

หน้าที่ 7/11 ตัวหายที่ 63

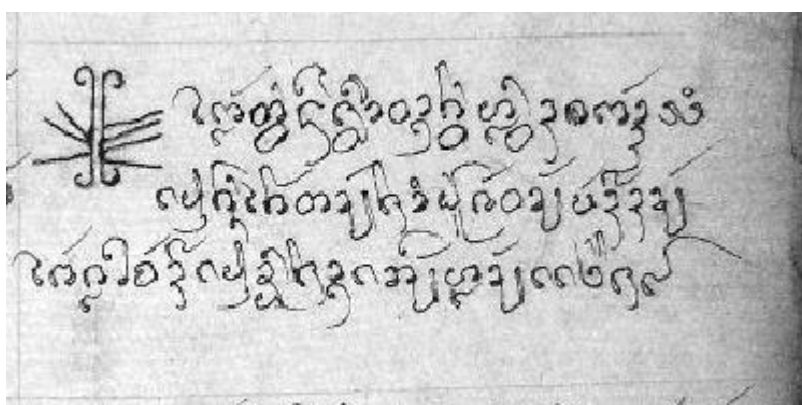

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อัดนี้ชื่อว่ามางกมลวงเรือใต้บตีตาย คันว่าเป็นคนไข้ผัดผัดก้วยยามปูวันปูบตีแล ไปค้าปานกลางเป็นไข้ตายแท้แล	ไก่อมางกมลวงเรือใต้ ⁷⁴ ได้รูปนี้อย่างนี้ดูตาย หากเป็นไข้เพราะผัด ผัดก้วยยามปูวันปู ⁷⁵ ไม่ดี ไปค้าขายปานกลาง เป็นไข้ตายแน่

⁷⁴ หมายถึงผู้ประกอบพิธีกรรม(หมอดูหรือผู้ทำนาย)ที่มีกำลังความรู้ความสามารถเสมอกัน

⁷⁵ ยามปูวันปู เป็นการนับฤกษ์ยามดีแบบไทหลอย

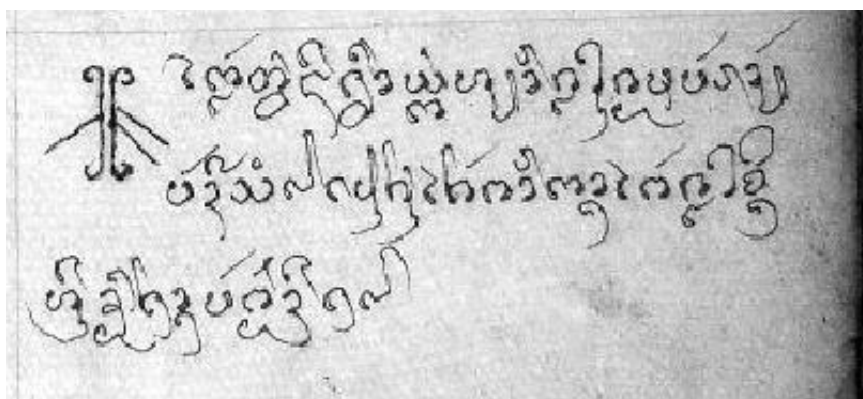
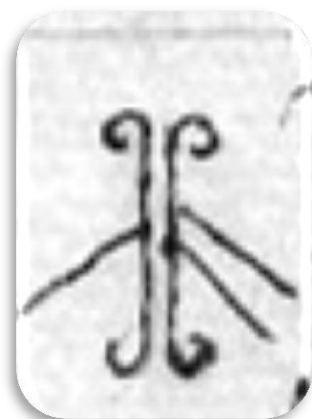
หน้าที่ 7/11 ตัวทายที่ 64

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางครวหลวง 3 กระทำสัง เป็นคนไข้ตายช้าอยู่ก็วายบ่ดีตาย ไปค้าจกดีเป็นของสร้างเมภาหลายแท้ชะแล	ไก่อมางครวหลวง 3 ⁷⁶ เป็นไข้ถึงตายไปค้าขายดี เป็นของที่สร้างที่ทำแพรหลายดินัก

⁷⁶ มีสามครวอยู่บนเรือนหลังเดียวกันถือว่าไม่ดี

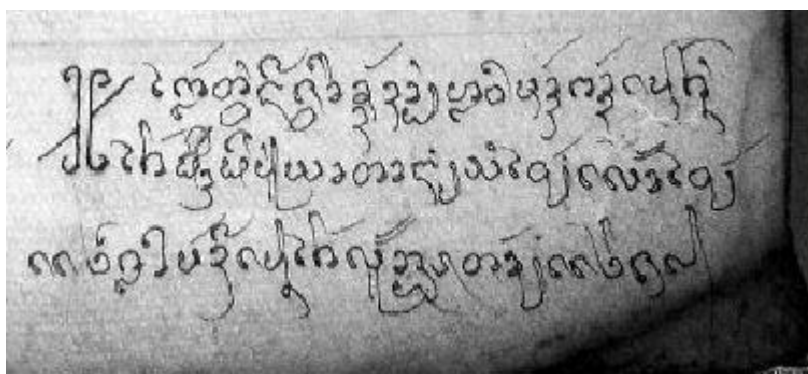
หน้าที่ 7/11 ตัวทายที่ 65

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ายกเหยียดคณานกัมปราย บตีสังแลเป็นคนไขปานกลางไปค้าจิ่ง ดีของสร้างบ่พอดิชะแล	ไก่อยกเหยียดคณานกัม ⁷⁷ ไม่ร้ายไม่ดี ป่วยไขอาการปานกลาง ไปค้าดี ของสร้างไม่ค่อยดี

⁷⁷ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดุกไก่อเหมือนการกัมคณานเข้าไปเพื่อยกของถวายพระ

หน้าที่ 7/11 ตัวทายที่ 66

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อัดนี้ชื่อว่าขัดดาบหลวงมาดพาดเป็นคน ใช้ผิดผีป๋าย่าตานายสั่งไว้เล่าไว้ แท้ค้ำบตีเป็นไขลูกอ่อนตายแท้ชะแล	ไก่อัดดาบหลวง ⁷⁸ ป่วยไข้เพราะผิดผีป๋าย่าตายได้สั่งไว้ ค้ำขายไม่ดี หากเด็กเป็นไขจะตาย

⁷⁸ ลักษณะไม้ปักกระดูกไก่อัดเหมือนการสะพายดาบ

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

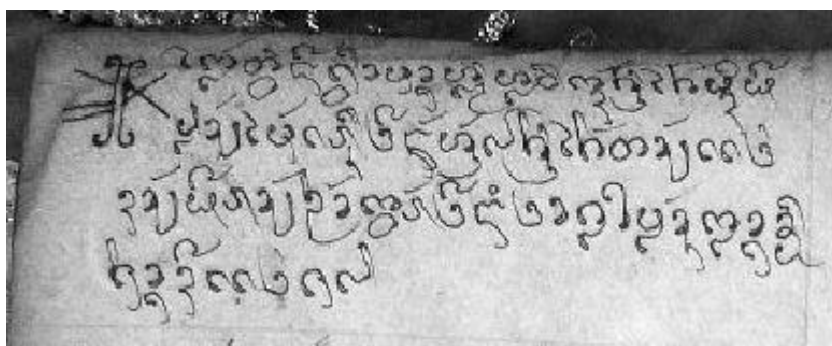
บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 8/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานากอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

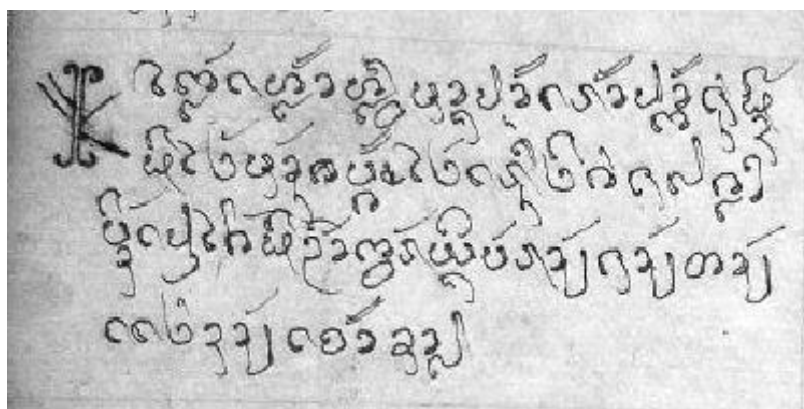
หน้าที่ 8/11 ตัวหายที่ 67

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนี้ชื่อว่ามวงหลมหลวงคันคนไขผิตผิปลาย ไม้เรื่อนที่นั่นหันและคนไขตายแท้ ตายผิร้ายเอาขวัญที่น้ำท่าคำปานกลางของ สร้างดีแท้ชะแล	ไก่อมวงหลมหลวง ⁷⁹ ป่วยไข้เพราะผิตผิปลายไม้เรื่อน ถึงตายผิเอา ขวัญที่ทำน้ำ ไปค้าขายปานกลาง หากเป็นของที่จะสร้างจะทำดีแท้

⁷⁹ หลมหมายถึงหลวม เป็นการอธิบายถึงชื่อของรูปกระดูกไก่อว่าไม่ค่อยดีเพราะไม่มีความมั่นคง

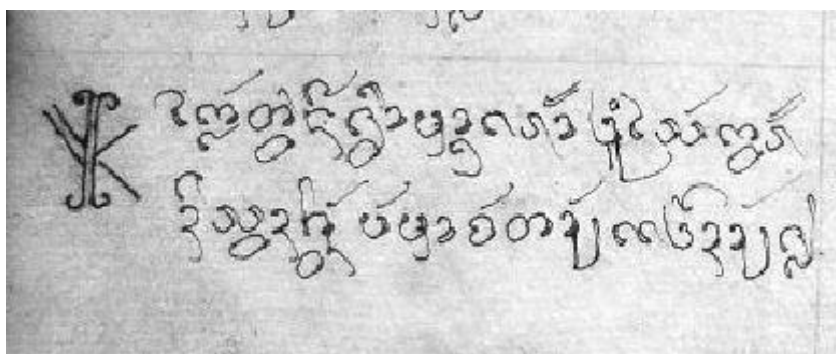
หน้าที่ 8/11 ตัวทายที่ 68

คำอ่าน	คำแปล
ไก่เหล้าหลวงมางป่าเล่าปากชนผิด ผิดบ้านบ่ก็ได้เรือนที่ก็ชะแลคำ บ่ดีเป็นไข้ผิเอาขวันญิงบ่ร้ายชายตาย แท้ตายเจ้าข้าแล	ไก่เหล้าหลวงมางป่าเล่าปากชน⁸⁰ ป่วยไข้เพราะผิดผิได้บ้านได้เรือน คำขายไม่ดี เป็นไข้ผิเอาขวัญ หากผู้ป่วยเป็นผู้หญิงไม่ เป็นไร หากเป็นผู้ชายถึงตาย

⁸⁰ ไก่เถื่อนหรือไก่จากป่าใหญ่

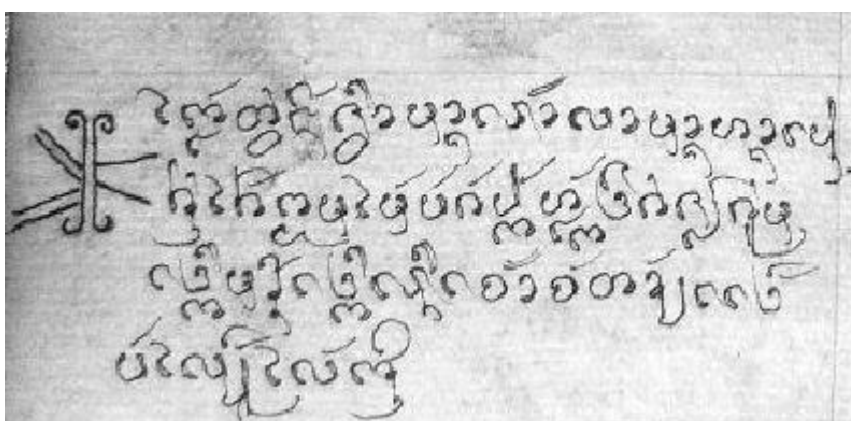
หน้าที่ 8/11 ตัวทายที่ 69

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อัดนี้ชื่อว่ามางเราทูลใส่ขวัญ ดีสวดค้นว่าบ่มาจักตายแท้ตายชะแล	มางเราทูล ⁸¹ ผู้ป่วยใส่ถูกใส่ของ ให้สู้ขวัญหากขวัญไม่มาอาจ ถึงตาย

⁸¹ ไก่อัดของเจ้าชะตามีกำลึงอ่อนซึ่งจะส่งผลด้านลบมากกว่าด้านดี

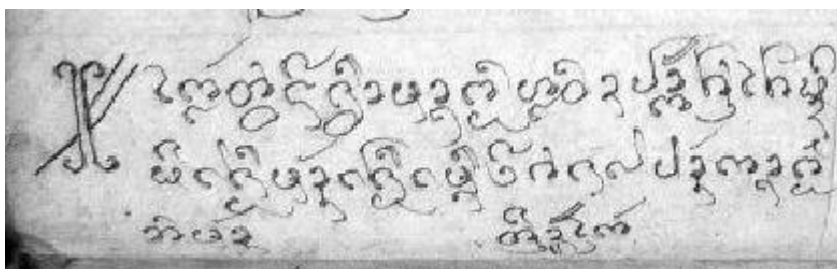
หน้าที่ 8/11 ตัวทายที่ 70

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนี้ชื่อว่ามางเรลามางหางเป็น คนไขป้อมไม้ปักปักหลักที่กัซเซแลกลุ่ม เถิกบ้านเถิกเรือนเจ้าจกตายแท้ บไล้ลูบไล้กิน	ไก่อ้วมางเรลามางหาง ⁸² ป่วยไข้เพราะตัดต้นไม้ หรือไม้ปักปักไม้หลัก ในที่หนึ่ง ไม่ควรสร้างบ้านสร้างเรือนเจ้าของจะตายไม่ได้ อยู่ได้กิน

⁸² ไก่อ้วของชะตาปรากฏเพียงหางในขณะที่กำลังของอีกฝ่ายมีครบทั้งตัว จึงส่งผลให้เจ้าของไก่อ้วตามีกำลังน้อยกว่า

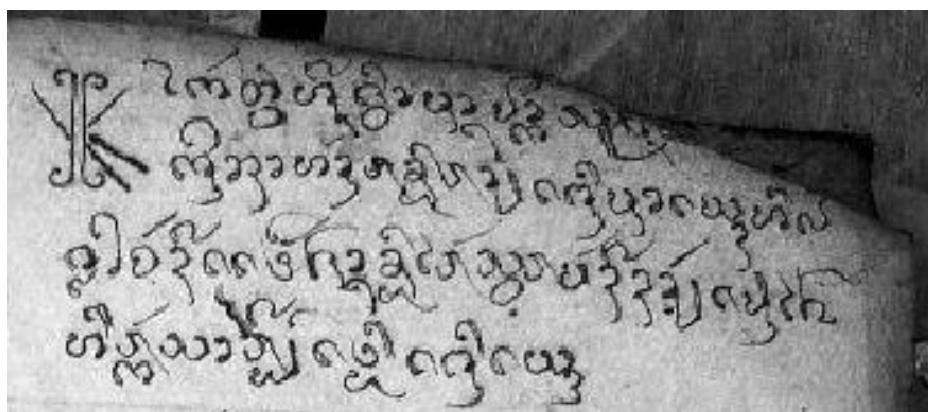
หน้าที่ 8/11 ตัวหายที่ 71

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อัดนี้ชื่อว่ามางพองหลวง 3 ปากคนเป็นไข้ผัด ผีเสื้อบ้านเสื้อเมืองที่หนึ่งก็ชะแลปานกลางพออก บ้านดินดุกไก่อ	มางพองหลวง 3 ปาก ⁸³ ป่วยไข้ผัดผีเสื้อบ้านเสื้อเมืองอาการปานกลาง พออกบ้านเดินทางได้

⁸³ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดุกไก่อมีลักษณะเหมือนไก่อมีสามปาก

หน้าที่ 8/11 ตัวหายที่ 72

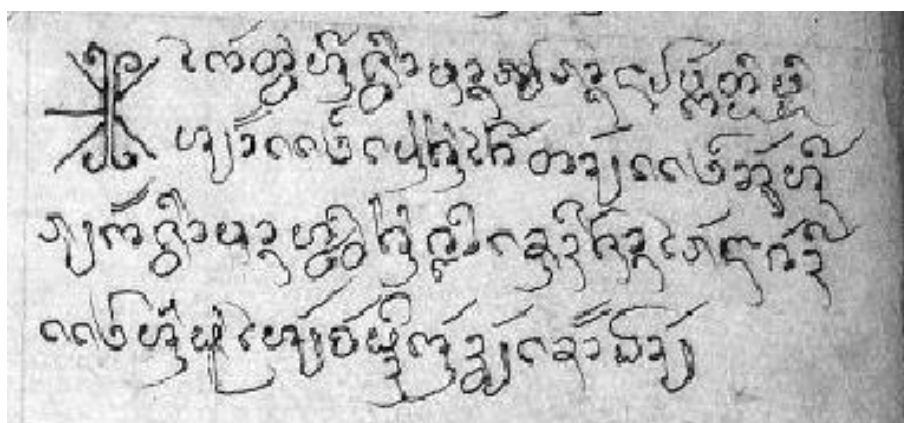

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางปากสุ..... กินอาหารของร้ายเพิ่นมายะหื้อแล คำจกดีแท้สร้างของไร่สวนบ่ดีตายเป็นไข้หื้อ รักษาริบๆเถอะเพิ่นยะ	ไก่อ้างปาก ⁸⁴ ป่วยไข้เพราะกินอาหารของร้าย ⁸⁵ เขามาทำร้ายให้ คำขายดี สร้างไร่สวนไม่ดี เป็นไข้ให้รักษาเพราะถูกของ

⁸⁴ ปากเป็นใหญ่หรือสาเหตุเพราะปาก

⁸⁵ ของร้ายคือคุณไสย

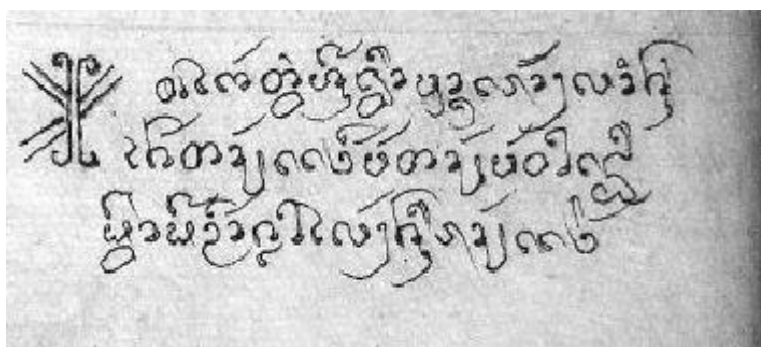
หน้าที่ 8/11 ตัวหายที่ 73

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางรางน้อยบักตบ้อง ยากแท้เป็นคนไข้ตายแท้อันนี้ เรียกชื่อว่ามางหลวงคนค้าเขนดีสร้างไร่นาก็ดี แท้นหอผู้ใหญ่จักผัดกันด้วยเข้าฝ้าย	ไก่อมางรางน้อย ⁸⁶ หากป่วยไข้ตายแน่ ค้าขายดี สร้างไร่นาก็ดี ผู้ใหญ่ (ฝ้ายปกรอง) จะ ทะเลาะกันเพราะแบ่งเป็นฝักฝ้าย

⁸⁶ หมายถึงไม้ที่ปักกระดุกไก่อด้านเจ้าของชะตามีจำนวนน้อยกว่าอีกฝาย

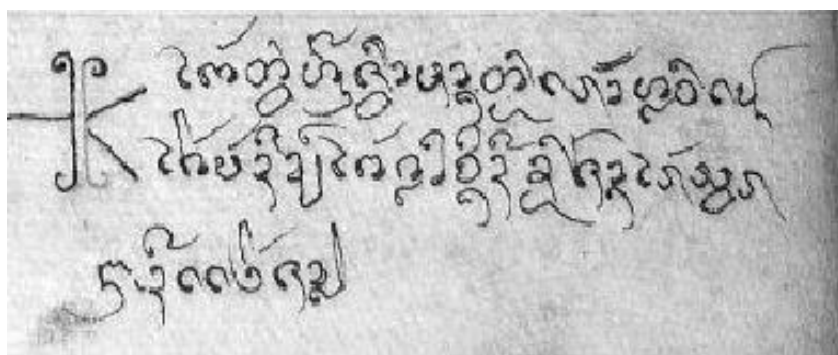
หน้าที่ 8/11 ตัวทายที่ 74

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อัดนี้ชื่อว่ามางเรา 2 ลำ คน ไข้ตายแท้บ่ตายบ่ว่าเนอ ผิดว่าผีเอาค้าได้คินร้ายแท้	ไก่อมางเรา 2 ลำ⁸⁷ ป่วยไข้ถึงตายเพราะผีเอาไป แต่ค้าขายดี

⁸⁷ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดุกไก่อของฝ่ายเจ้าชะตามีจำนวน 2 เล่ม ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าฝ่ายตรงข้าม

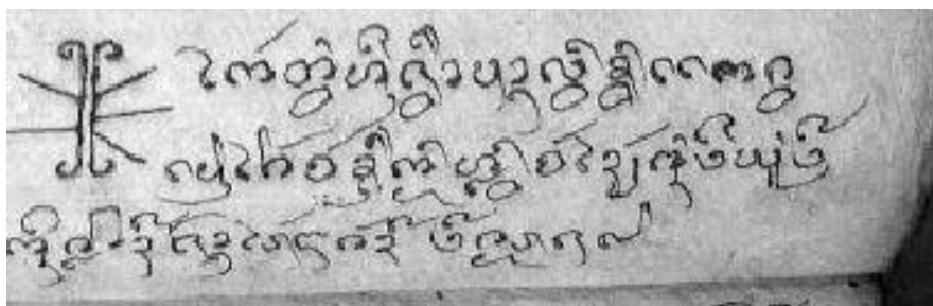
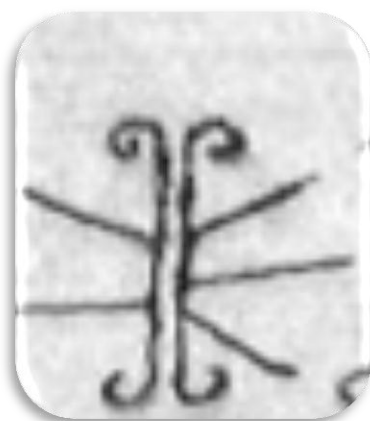
หน้าที่ 8/11 ตัวท่ายที่ 75

คำอ่าน	คำแปล
ไก่ตัวนี้ชื่อมางตองเราหลวงเป็น ไข่บดตายไปค้าจิ้งดีของสร้างไร่สวน นาดีแท้ชาแล	ไก่มางตองเราหลวง ⁸⁸ เป็นไข้อย่างนี้ดูตายให้รักษา ไปค้าขายก็ดี สร้างไร่นาก็ดี

⁸⁸ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดุกไก่อฝ่ายเจ้าของชะตามีจำนวนมากกว่า

หน้าที่ 8/11 ตัวหายที่ 76

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อมาลงขัวแก้ว เป็นไขจกขึ้นกอหลวง⁸⁹ จักได้พันที่อยู่ กินค้าขายดีสร้างไร่นาก็ดีที่ก่อนชะแล	ไก่อมาลงขัวแก้ว⁹⁰ ป่วยไข้เพราะไปผิดผีป่า จะได้เดินทางไกลพราจากที่อยู่กิน ค้าขายดี สร้างไร่นาก็ดีตอนต้น

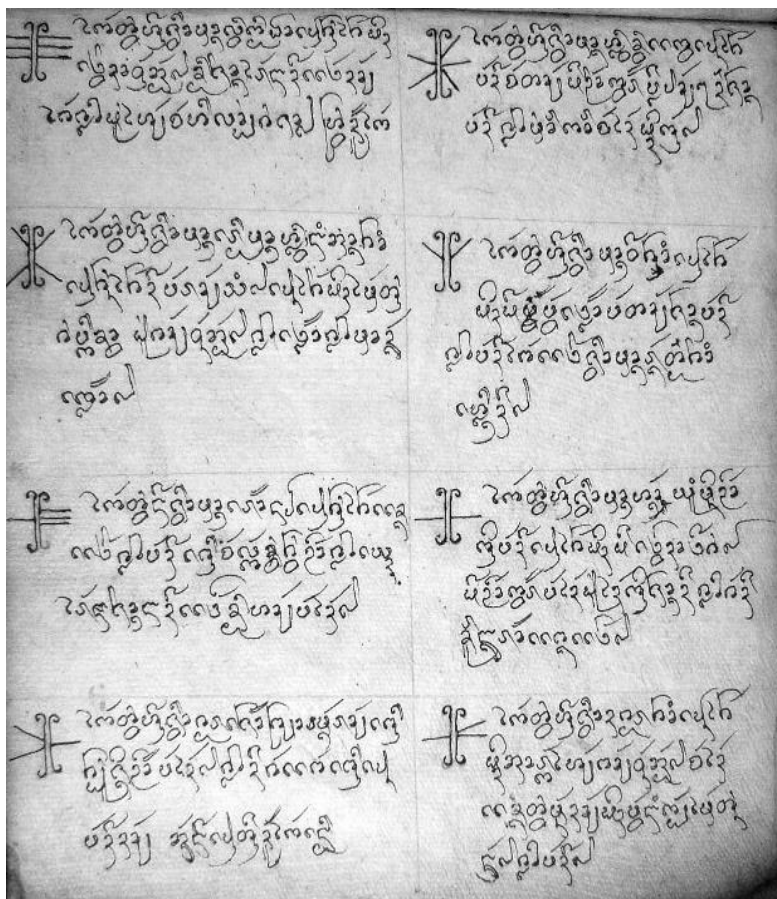
⁸⁹ ผีป่า

⁹⁰ ลักษณะไม้ที่ปักกระดุกไก่อของฝ่ายเจ้าชะตามีลักษณะเหมือนสะพานแก้ว

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

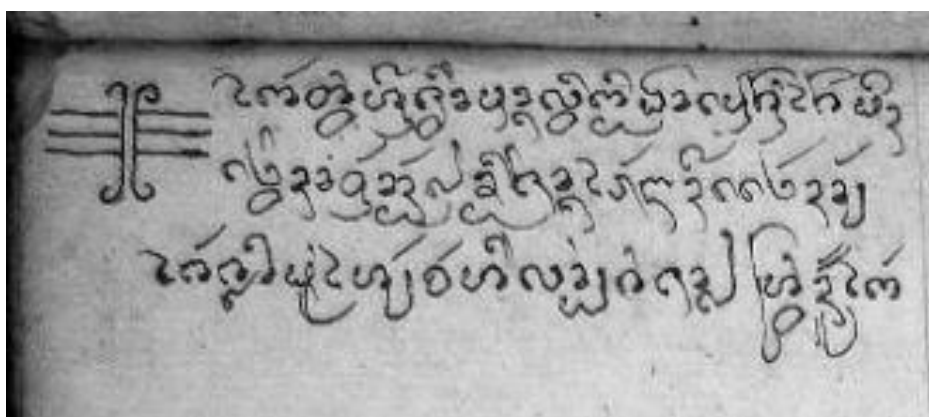
บ้านหนองหลวง เมืองมัว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 9/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไทหลอย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองมัว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

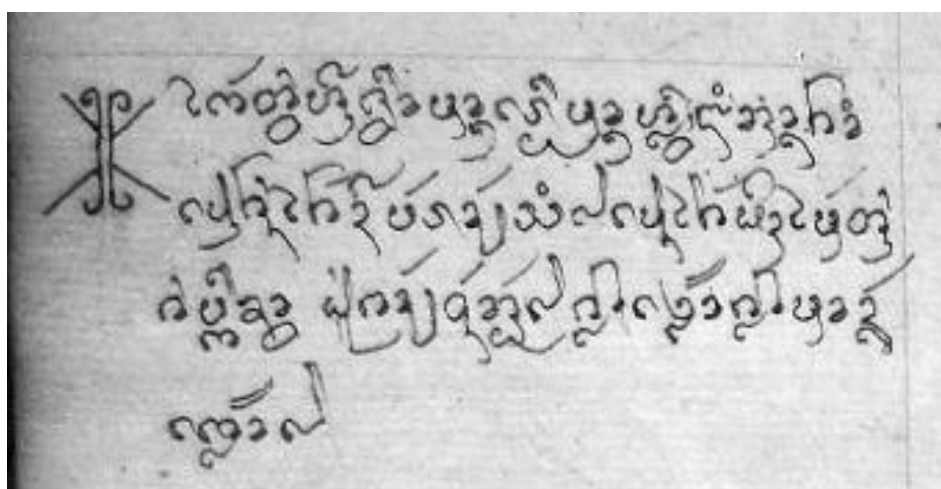
หน้าที่ 8/11 ตัวหายที่ 77

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อันนี้ชื่อว่ามาลงกองยาเป็นคนไข้ผิด เทวดาวันออกและของสร้างไร่นาดีแท้ตาย ไปค้าผู้ใหญ่จักหื้อลากก็ชาแลหัวตุกไก่อ	ไก่อมาลงกองยา ⁹¹ ผู้ป่วยผิดเทวดาที่อยู่ทางทิศตะวันออก สร้างไร่นาดี ไปค้าขายผู้ใหญ่จะให้ลาก

⁹¹ หมายถึงไม้ที่ปักกระดุกไก่อมีลักษณะตรงกันหรือขนานกันทั้งสองฝ่าย

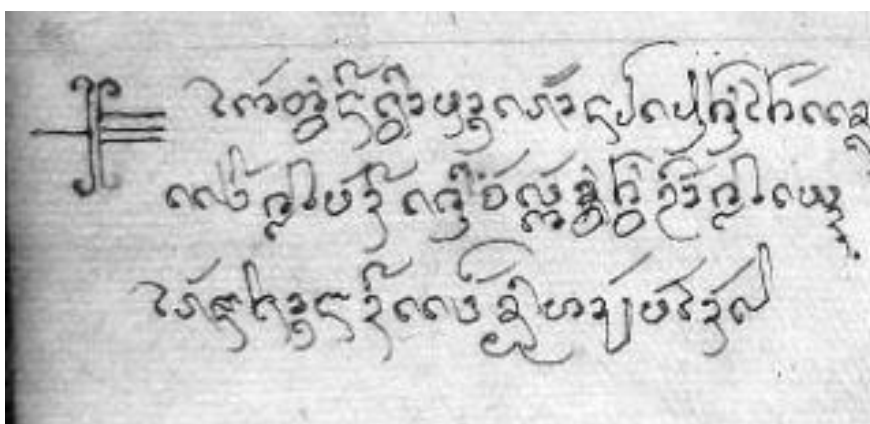
หน้าที่ 8/11 ตัวหายที่ 78

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางเรือมางหลวงน้ำอ่างคำ เป็นคนไข้ดีบร้ายสังและเป็นไข้ผิดไม้ตัน ก็ปีกขาว อยู่ภายนอกและค้าเท่าค้ามาดัง เก่าแล	ไก่อมางเรือมางหลวงน้ำอ่างคำ ⁹² ป่วยไข้อาการไม่ดีไม่ร้าย เพราะผิดต้นไม้ปีก ขาวที่อยู่ทางทิศตะวันออก ไปค้าขายเสมอทุน

⁹² หมายถึงรูปของกระดูกไก่เหมือนเรือลำใหญ่พายไปบนอ่างน้ำทองคำ

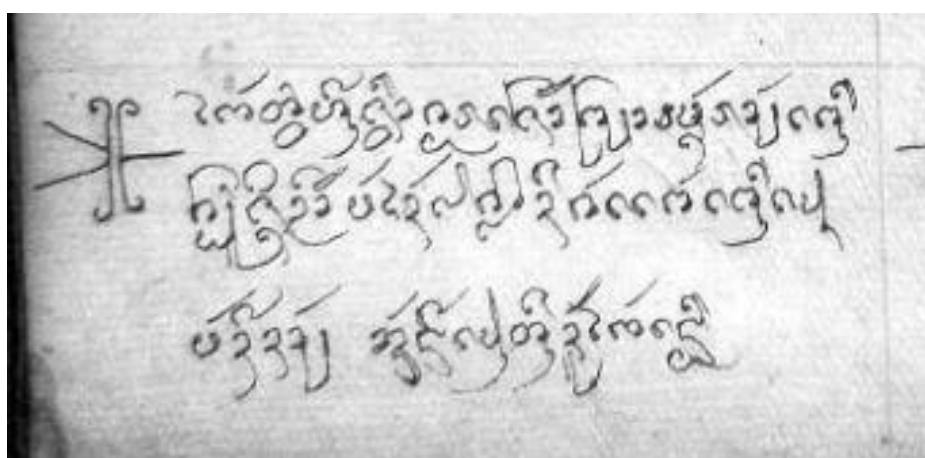
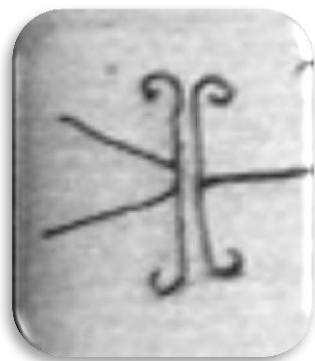
หน้าที่ 8/11 ตัวหายที่ 79

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางเราน้อยเป็นคนไข้แข็ง แท้คับดีเฟินจักลักของครัวเอาค้ายะ ไร่นาสร้างนาดีแท้ของหายปได้แล	ไก่อ้วนเราน้อย ⁹³ ป่วยไข้จะป่วยนาน ไปค้าไม่ดีจะถูกขโมยของขาย สร้างไร่นาดี ของหายไม่ได้คืน

⁹³ เราน้อยไม่ได้หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดุกไก่อ แต่หมายถึงดวงชะตาข่มเจ้าของชะตาเอง หรือหมายถึงผิดเทวดาประจำตัวของตน

หน้าที่ 8/11 ตัวหายที่ 80

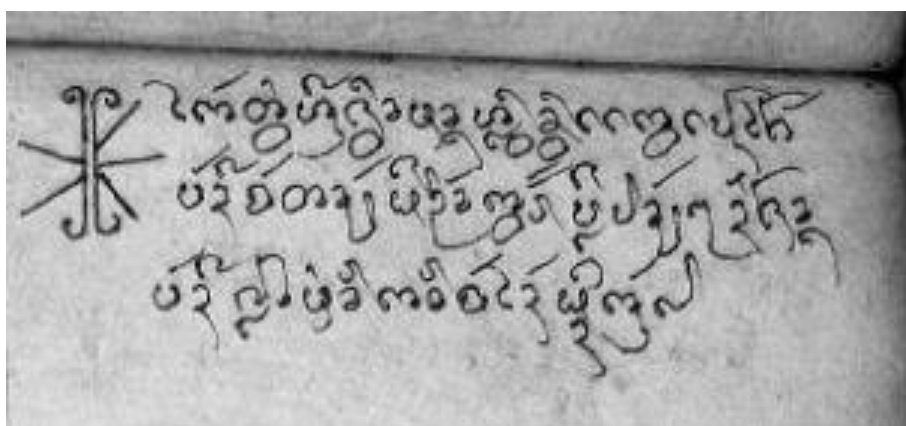

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่าคอนเช่าพญามังรายเพ็น รบชิงเอาบได้แลคำดีก็แพ้(ชนะ)เพ็นเป็น บตีตาย อันนี้เป็นตีนดุกไก่อเนอ	ไก่อ้วนเช่า ⁹⁴ พญามังราย ⁹⁵ เขามารบชิงเอาไม่ได้ ไปค้าขายก็ดี

⁹⁴ คอนเช่า หมายถึงเหนียงไก่อ

⁹⁵ แม้รูปคำอาจอ่านได้ว่า พญามังราย ซึ่งคล้ายกับพระนามของพญามังรายปฐมกษัตริย์แห่งอาณาจักรล้านนา แต่หมอผู้ชำนาญการทำนาย
กระดูกไก่อบอกว่ามิใช่ชื่อของพญามังราย ให้อ่านว่า พญามังราย โดยแยกคำว่า พญา ซึ่งแปลว่าหัวหน้า หรือยิ่งใหญ่ ส่วนคำว่า มัง เป็นคำ
นำหน้านาม เช่น มังเขามังเรา ฉะนั้น คำว่า มังราย จึงหมายถึงสุดยอดของสิ่งชั่วร้าย

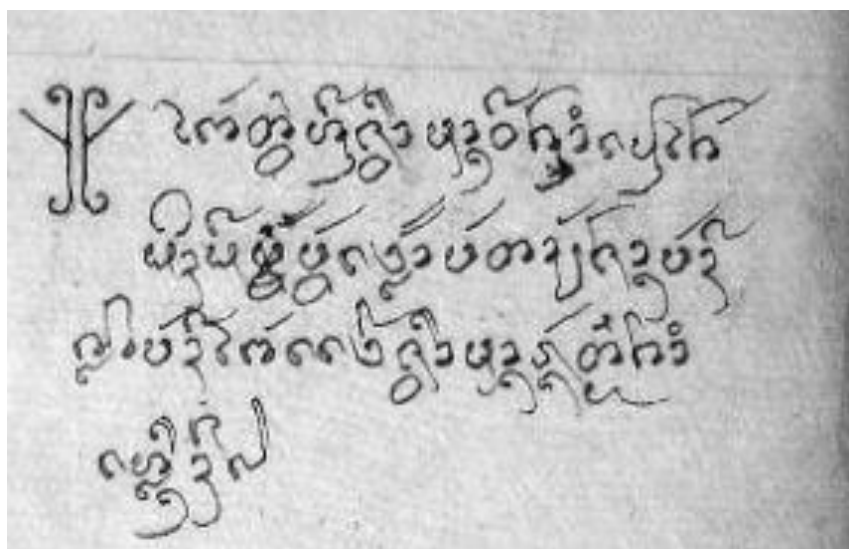
หน้าที่ 8/11 ตัวหายที่ 81

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางหลวงโขงแก้วเป็นไข บตีจักตายผีเอาขวัญหนีปาย 7 เดือน สร้าง บตีคำหมานการจักได้ผิดกันแล	ไก่อ้วนหลวงโขงแก้ว ⁹⁶ ป่วยไข้อย่างนี้จะตายผีเอาขวัญหนีไปเจ็ดเดือน สร้างไร่นาไม่ดี ไปค้ามักมีเหตุให้ทะเลาะวิวาทกัน

⁹⁶ รูปไม้ที่ปักกระดุกไก่อมีลักษณะเหมือนขี้มหรือส้อมที่ทำด้วยแก้ว

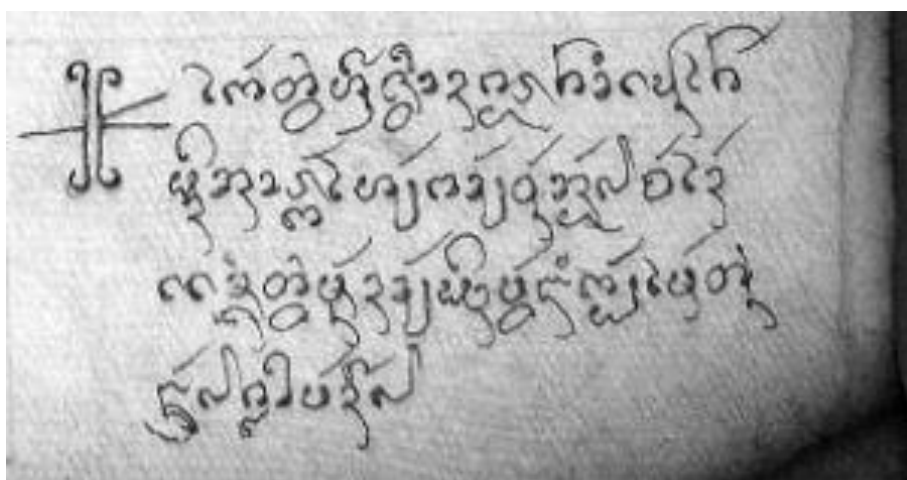
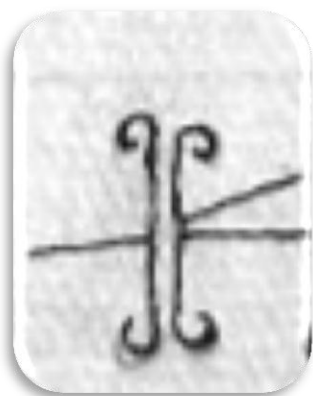
หน้าที่ 8/11 ตัวหายที่ 82

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนี้ชื่อว่ามางวีคำเป็นไข ผิตผิบวกเท่าบต่ายสร้างบตี ค้ำบตีไปแท้ชื่อว่ามางรังต่อคำ เหลือองดีแล	ไก่อมางวีคำ ⁹⁷ ป่วยไข้เพราะผิตผิบวกแต่ไม่ถึงตาย สร้างไรนาไม่ดี ไปค้ำไม่ดี

⁹⁷ หมายถึงหงอนไก่ที่มีลักษณะเหมือนวี (พัด) ทองคำ

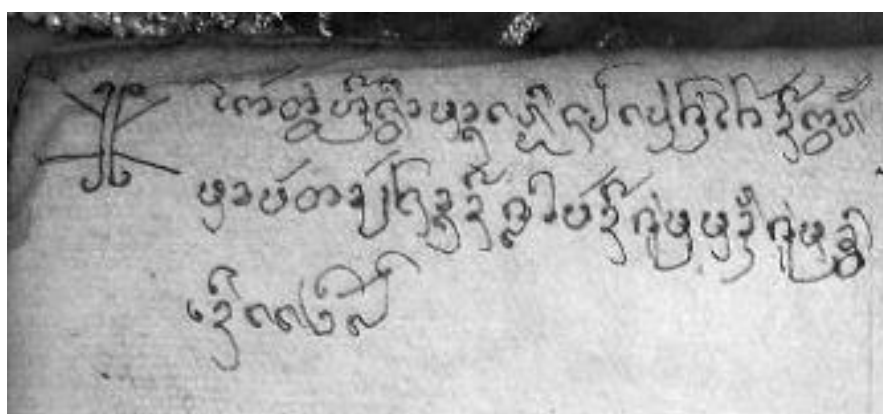
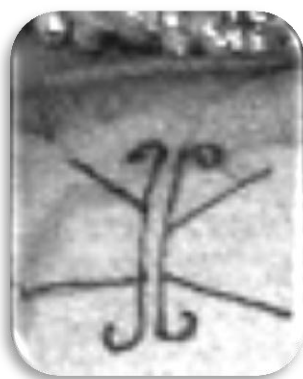
หน้าที่ 8/11 ตัวหายที่ 84

คำอ่าน	คำแปล
ไ้ตัวนี้ชื่อว่า 3 คอนคำเป็นไ้ ผิดอารักขใหญ่ภายนอกแลจักได้ แข็งตัวมันได้ผิดบวกรน้ำกับไม้ต้น นั้นแลค้ำบตีแล	ไ้ 3 คอนคำ ⁹⁹ ป่วยไ้เพราะผิดผิอารักขที่อยู่ทางทิศ ตะวันออก จะได้เกรงตัวไ้เพราะผิดบวกรน้ำกับ ต้นไม้ ไปค้ำไม่ดี

⁹⁹ ไ้สามสี เหลือง แดง ขาว

หน้าที่ 8/11 ตัวหายที่ 85

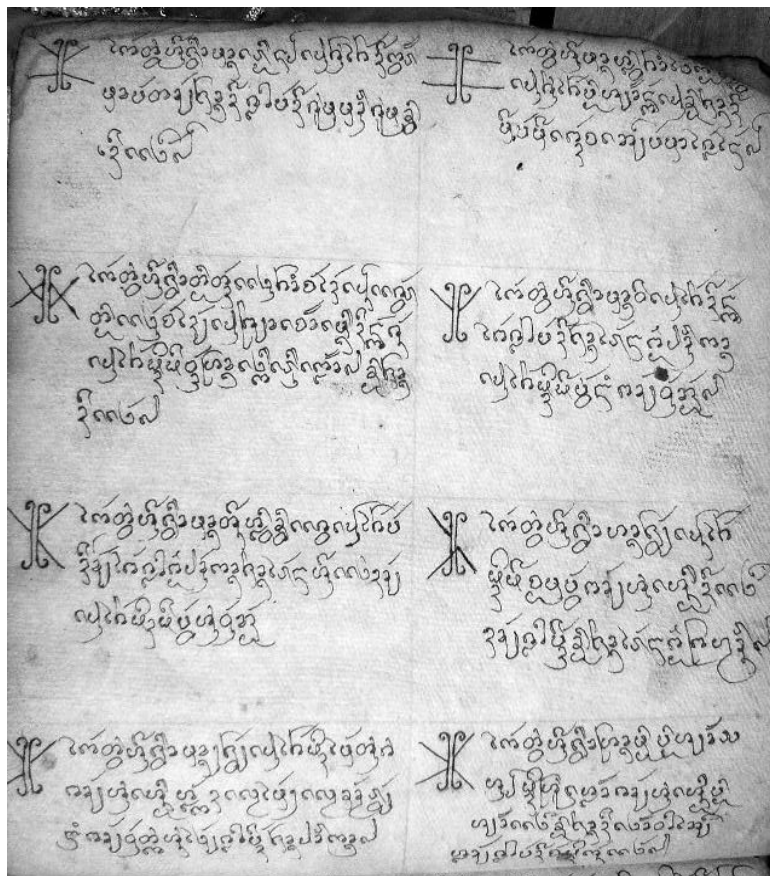
คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามางเรื่อน้อยเป็นคนไข้ดีชวัน มาบ่ตาย สร้างดี ค้าบตี กุ่มบ้านกุ่มของ ดีแท้แล	ไก่อ้วนเรื่อน้อย ¹⁰⁰ ป่วยไข้หากขวัญกลับมาไม่ตาย สร้างไร่นาดี ค้าขายไม่ดี สร้างบ้านสร้างของดี

¹⁰⁰ ลักษณะของไม้ที่ปักกระดูกไก่เหมือนรูปเรือลำเล็ก

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

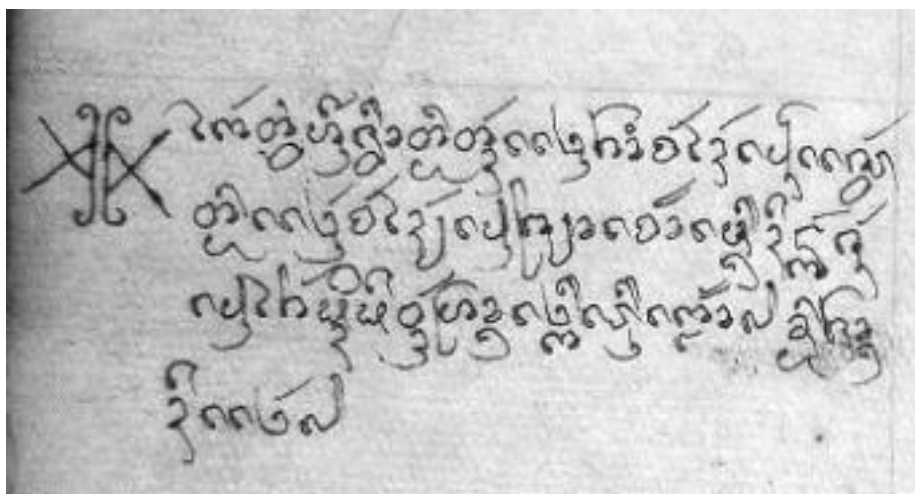
บ้านหนองหลวง เมืองมัว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า10/11

- อักษรที่จารึก : อักษรไทลื้อ
- ศักราช : ไม่ปรากฏ
- ภาษา : ไทลื้อ ไทลวย (ปลัง)
- วัตถุที่จารึก : พับสา
- ลักษณะวัตถุ : ค่อนข้างสมบูรณ์
- ด้าน/บรรทัด : จำนวน 11 หน้า
- ขนาดวัตถุ : กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
- บัญชี/ทะเบียน :
- สถานที่เก็บ : บ้านหนองหลวง เมืองมัว เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
- ผู้อ่าน : ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
- ผู้แปล : ชูชาติ ใจแก้ว
- ผู้ตรวจ : สนั่น ธรรมธิ

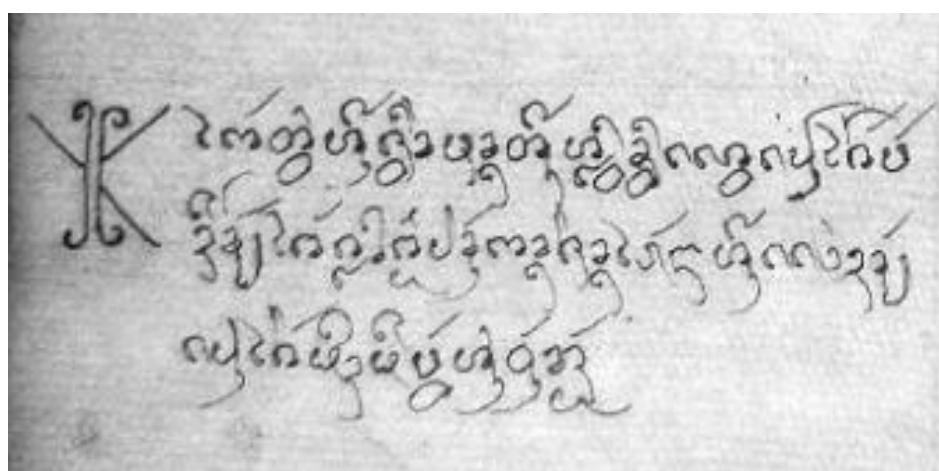
หน้าที่ 10/11 ตัวทายที่ 86

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อตัวนี้ชื่อว่าตองตัดแทนคำจักได้เป็นแคว่น ตองแทนจักได้เป็นพญาเจ้าเมืองด้นก คัน เป็นไข้ผัดผิวด่าง เทิกเรือนเก่าและของสร้าง ดีแท้แล	ไก่อตองตัดแทนคำ ¹⁰¹ จะได้เป็นใหญ่เป็นพญาเจ้าเมือง ป่วยไข้เพราะผัดผิวด่าง สร้างเรือนสร้างบ้านใหม่ดี

¹⁰¹ ไม่ที่ปักกระดุกไก่อที่ไขว้ทับกันเป็นรูปกากบาทเหมือนรูปของแทนทองคำ

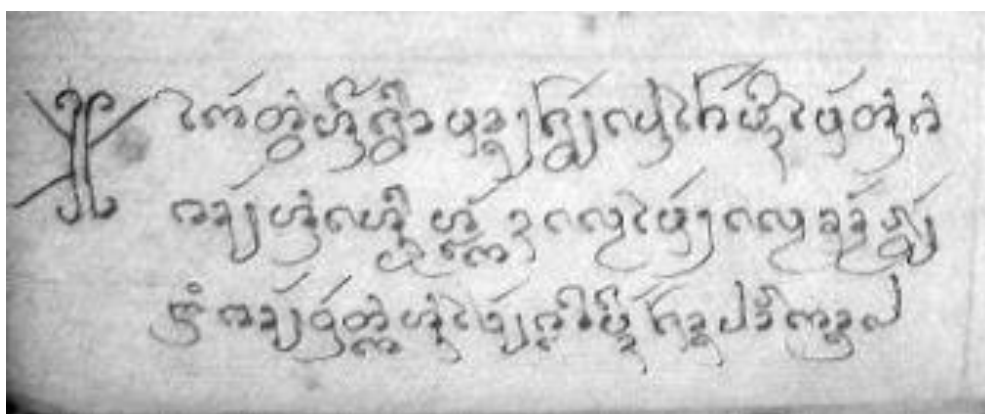
หน้าที่ 10/11 ตัวทายที่ 87

คำอ่าน	คำแปล
ไก่ตัวนี้ชื่อว่ามางตีนหลวงโขงแก้วเป็นไขบตีตาย ไปค้าพopanกลางสร้างไร่นานี้แท้ได้ เป็นไขผิผิบบกหนวันออก	ไก่มางตีนหลวงโขงแก้ว ¹⁰² ป่วยไข้อย่าตูดาย ไปค้าขายพopanกลาง สร้างไร่นาดี ป่วยไข้เพราะผิผิบบกทางทิศตะวันออก

¹⁰² ไก่ของเจ้าชะตามีลักษณะเหมือนไก่เท่าใหญ่และอยู่ในโขงหรือสุมแก้ว

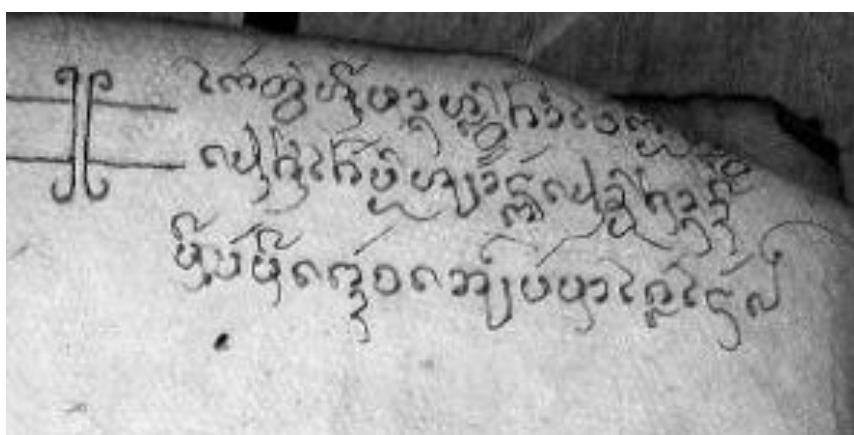
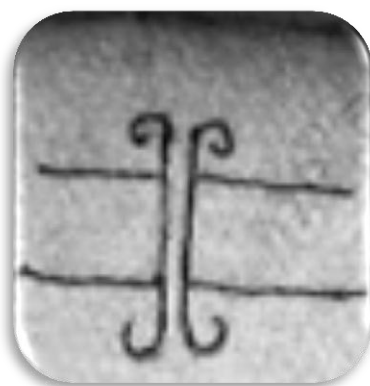
หน้าที่ 10/11 ตัวทายที่ 88

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้ชื่อว่ามาง 2 ส่วยเป็นไขผัดไม้ตัน 1 ภายหนเหนือหลัก 3 เล่ม ไม้ 2 เล่มข้ามห้วย น้ำภายวันตกหนใต้ ค้าบตีสร้างปานกลางแล	ไก่อ้วน 2 ส่วย ¹⁰³ ป่วยไขเพราะผัดผัดไม้ตันหนึ่งที่อยู่ทางทิศ เหนือ หรือไม้ก็พบไม้หลักสามลำ ไม้สองลำ ข้ามลำห้วยทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ค้าขายไม่ดี สร้างไร่นาปานกลาง

¹⁰³ หมายถึง 2 ฝ่าย (เจ้าของชะตากับอีกฝ่ายซึ่งอาจหมายถึงคนหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ)

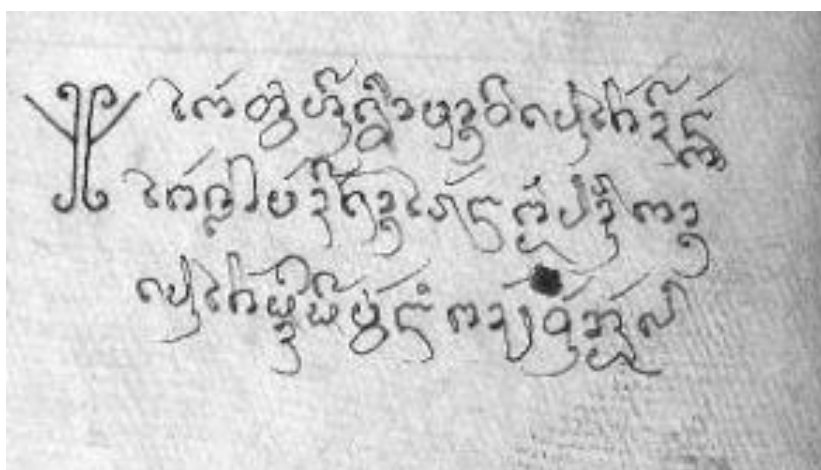
หน้าที่ 10/11 ตัวทายที่ 89

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนนี้มางหลวงคำ(ข้อความหายไปไม่ชัด) เป็นคนใช้บ่งยากนักเป็นของสร้างดี มีบ่ดีพิชไภยบ่มาใกล้ได้แล	ไก่อ้วนหลวงคำ ¹⁰⁴ ป่วยใช้รักษายาก เป็นของสร้างดีไม่มีภัยมาใกล้

¹⁰⁴ ไก่อ้วนคำ

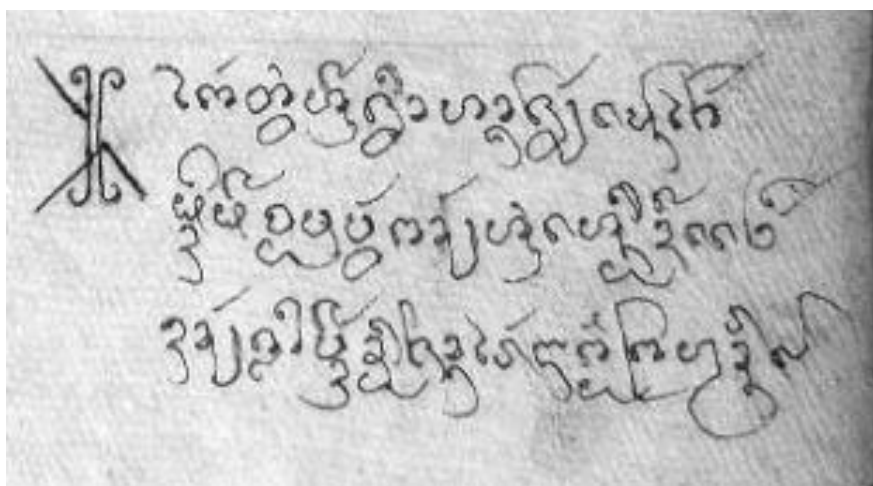
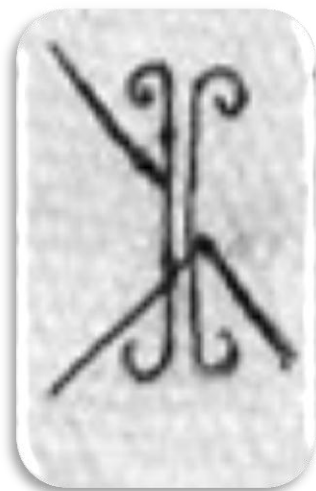
หน้าที่ 10/11 ตัวท่ายที่ 90

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้วนี้ชื่อว่ามางวิเป็นไช้ตีนัก ไปค้าบตีสร้างไร่นาพอนกลาง เป็นไช้ผิดฝิ่บ่อน้ำภายนอกแล	ไก่อมางวิ ¹⁰⁵ ป่วยไช้หาย ไปค้าขายไม่ดี สร้างไร่นาพอนกลาง เป็นไช้เพราะผิดฝิ่บ่อน้ำทางทิศตะวันออก

¹⁰⁵ ลักษณะของไม้ที่ปักกระตูกไก่อมีรูปเหมือนวี (พัด)

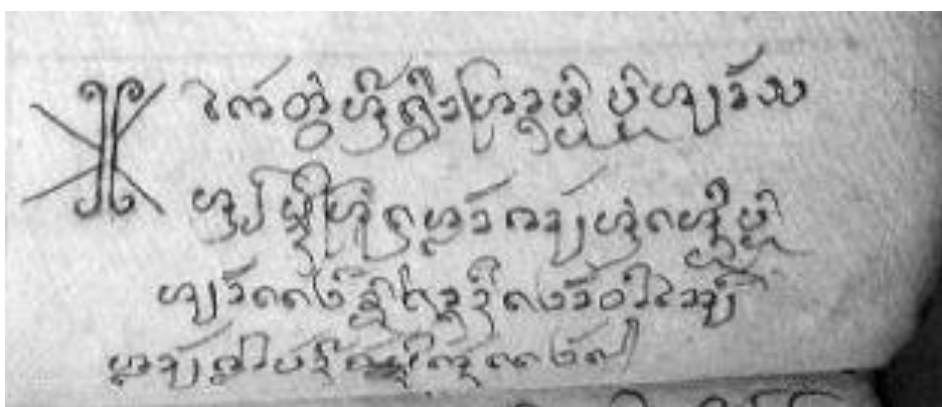
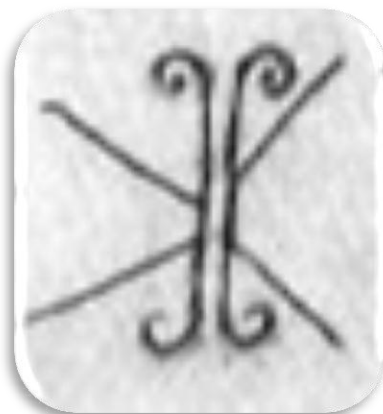
หน้าที่ 10/11 ตัวหายที่ 91

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อ้นี้ชื่อว่าหางสร้อยเป็นไข ผิดผีจอมปลวกกายหนเหนือดีแท้ ได้ค้ำบตีของสร้างไร่นาพอประมาณแล	ไก่อหางสร้อย ¹⁰⁶ ป่วยไข้เพราะผิดผีจอมปลวกทางทิศเหนือ ไปค้าขายไม่ดี สร้างไร่นาพอประมาณ

¹⁰⁶ ไก่อหางยาวและสวยงาม

หน้าที่ 10/11 ตัวทหายที่ 92

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อัดนี้ชื่อว่าหางมองบองยากสัก หน้อยผิดหูเหล้ากายหนเหนือบอง ยากแท้ของสร้างดีเท่าว่าไถย ร้ายคำบดจักผิดกันแท้แล	ไก่อหางมอง ¹⁰⁷ ป่วยใช้รักษายากเพราะผิดผิหูเหล้า ¹⁰⁸ ทางทิศ เหนือรักษายากนัก ของสร้างดีแต่อาจมีภัยร้าย ไปค้าขายไม่ดีจะผิดใจกัน

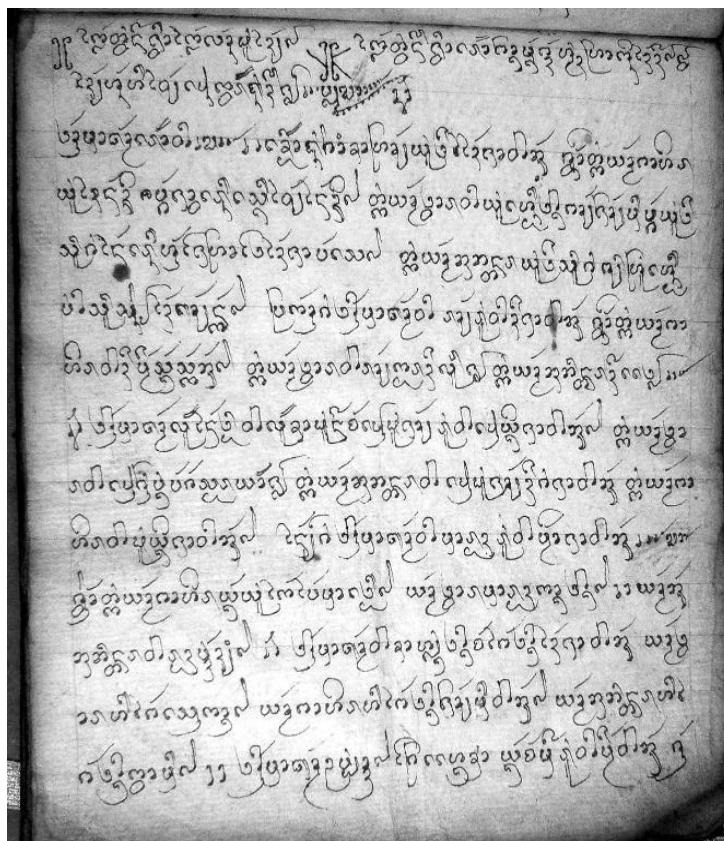
¹⁰⁷ ไก่อหางแฉก

¹⁰⁸ ชื่อผีเฉพาะในชุมชน

ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

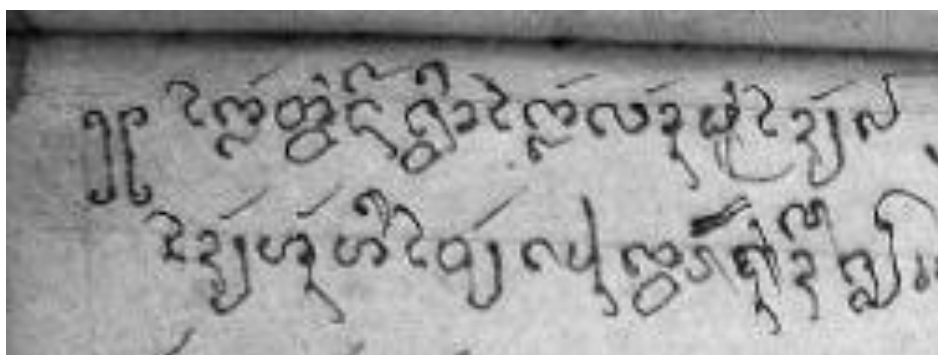
บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

หน้า 11/11

อักษรที่จารึก	: อักษรไทลื้อ
ศักราช	: ไม่ปรากฏ
ภาษา	: ไทลื้อ ไตหลอย (ปลัง)
วัตถุที่จารึก	: พับสา
ลักษณะวัตถุ	: ค่อนข้างสมบูรณ์
ด้าน/บรรทัด	: จำนวน 11 หน้า
ขนาดวัตถุ	: กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร
บัญชี/ทะเบียน	:
สถานที่เก็บ	: บ้านหนองหลวง เมืองม้า เขตปกครองตนเองที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
ผู้อ่าน	: ชูชาติ ใจแก้ว และพ่อนานกอง (สลากระดูกไก่) บ้านผาถ้ำ เชียงตุง สหภาพเมียนมา
ผู้แปล	: ชูชาติ ใจแก้ว
ผู้ตรวจ	: สนั่น ธรรมธิ

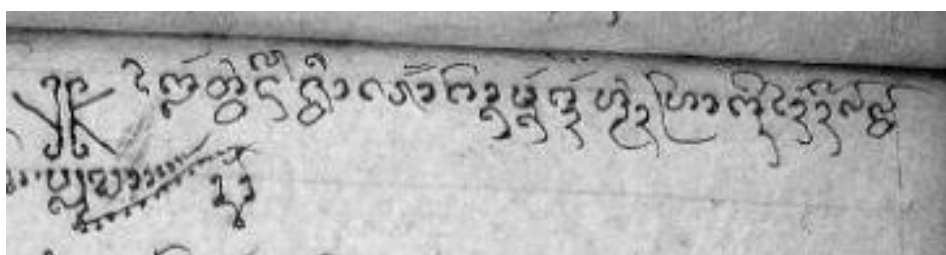
หน้าที่ 11/11 ตัวทายที่ 93

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อตัวนี้ชื่อว่าไก่อล้านผู้ใดแลได้หันหื้อไว้ เป็นขวัญเงินดีชาแล	ไก่อล้าน ¹⁰⁹ ผู้ใดได้ให้เก็บไว้เป็นขวัญเงิน

¹⁰⁹ กระดุกไก่อที่ไม่มีรู

หน้าที่ 11/11 ตัวหายที่ 94

คำอ่าน	คำแปล
ไก่อตัวนี้ชื่อว่าเราฟางมั่งพัดหมดหากิน ได้ดีแลแล้ว	ไก่อเราฟางมั่งพัด ¹¹⁰ ได้รูปนี้ทำมาหากินได้ดี

¹¹⁰ เราฟาง แปลว่าเราชนะ เราฟางมั่งพัด หมายถึง เคราะห์ดีหรือสิ่งดีจะมีแก่เจ้าชะตาที่น่ากระตือรือร้นไปมาให้ทำนาย

ตารางสรุปกลุ่มชื่อกระดูกไก่ จากตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

บ้านแยก เมืองเชียงตุง

รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ของบ้านแยก เมืองเชียงตุง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. แบ่งตามลักษณะเฉพาะของไก่หรือหมายถึงไก่โดยตรง เช่น

รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่นี้ชื่อว่าไก่ปุมตันถ้ามาหากินบ่ได้ ถ้าคนไข้จักตายถ้าของหายตัวที่มี วิญญาณอยู่หนเหนือสิมวันออกแล	ไก่ปุมตัน ¹ ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้จักตาย ของหายหากเป็นสิ่งมีชีวิตอยู่ทางทิศเหนือเฉียง ออก
รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่คำถ้าศึกมารีบแก้แลหากินได้ตัว 1 รีบหาเถอะแล	ชื่อไก่คำ ² จะมีเคราะห์ภัยหรือศึกมาในไม่ช้า ทำมาหากินได้พอประมาณควรรีบดำเนินการ
รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่ฟานเพื่อเหลือสัพพะสันบตีเยือก กองแล	ไก่ฟานเพื่อ ³ ไม่ดีทุกประการไม่ควรกระทำการใด
รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าไก่ห้วยปีถ้าศึกก็มาหากินได้ แม่มานถ้าคนไข้ผิดของร้ายเพิ่นแล	ไก่ห้วยปี ⁴ ศึกหรือเคราะห์ภัยไม่มา ทำมาหากินได้ คนไข้หากเป็นคนท้องเพราะถูกท่านใส่ของ ⁵

¹ ปุม(ท้อง) ปุมตัน = ท้องตัน

² ไก่ทองคำ หรือไก่ที่มีสีเหลืองประดุจทองคำ

³ ไก่ต่อหรือไก่ตั้ง

⁴ ไก่เจ้าเล้าหรือพ่อพันธุ์ไก่

⁵ ถูกกระทำความไสยใส่

รูปตัวทาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อแม่เฒ่าแหบได้จักกระทำ กิจการอันใดดีก่อนร้ายภายหลัง ว่าไก่อมั่งกุ่มกว่ากุ่มถั่วดีแลถั่วเฟิ่นมาบ มาหากินได้ส่น้อยแล	ไก่อแม่เฒ่า ⁶ กระทำการใดดีก่อนร้ายภายหลัง ศึกเคราะห์ภัยไม่มา ทำมาหากินพอประมาณ
รูปตัวทาย	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อนี้ไก่อมั่งปอดถั่วอยู่ที่บ้านดินักถั่วไป อื่นบ่ดีคนไข้ผัดผิลงบ่ดีร้องเสียแล	ไก่อมั่งปอด ⁷ อยู่ที่บ้านดี เดินทางไม่ดี เป็นไข้ผัดผิบรรพบุรุษให้ทำพิธีเรียกขวัญเสีย
รูปตัวทาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าไก่อเราป่าขอมถั่วศึกบ่มาหา กินบ่ได้คนไข้ผัดบ้านห่างแล	ไก่อเราป่าขอม ⁸ ศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ผัดบ้านร้าง
รูปตัวทาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าไก่อตองทัดถั่วศึกก็มาหาอัน ใดก็ได้เสียจุประการแล	ไก่อตองทัด ⁹ ศึกจะมา ทำมาหากินได้ทุกประการ

⁶ ไก่อแม่เฒ่า

⁷ ไก่อหางสั้น หรือไก่อของเจ้าชะตามีกาลังอ่อน

⁸ ไก่อเถื่อนหรือไก่อป่า

⁹ ไก่สีเหลืองแดง

2. แบ่งตามลักษณะการเปรียบเทียบหรือเหมือนกับวัตถุสิ่งของหรือสถานที่ต่างๆ เช่น

รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าไถ่มงกับถ้าคนก็ตายผีร้ายมัน เย้าผิดไม่ใหญ่อยู่บ้านบ่ดีหลีกเสียแล	ไถ่มงกับ ¹⁰ คนใช้ตายเพราะผีร้ายทำให้หรือผิดผีไม่ใหญ่ อยู่บ้านไม่ดีควรหลีกเสี่ยงการอยู่กับที่
รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไถ่มงคิมคิบอันว่าจิมลิมถ้าศึก มาหากินได้ไขก็ตายแล	ไถ่มงคิมคิบ ¹¹ ศึกหรือเคราะห์ภัยจะมา ทำมาหากินได้ เป็นไขถึงตาย

3. แบ่งตามฝ่ายของการทำนายซึ่งจะแยกออกเป็นสองฝ่ายคือไม้ที่ปักกระดุกไถ่ทางฝั่งขวาจะหมายถึงเจ้าของชะตาหรือผู้ที่นำกระดุกไถ่มาให้ทำนาย และฝั่งซ้ายจะหมายถึงศัตรูหรือเพื่อนหรือสิ่งที่มีอำนาจที่จะส่งผลกระทบทั้งด้านดีและร้ายต่อเจ้าของชะตาที่นำกระดุกไถ่ไปให้ทำนาย ซึ่งจะปรากฏมาในตำราชุดนี้เป็นจำนวนมาก เช่น

รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ไถ่ตัวนี้ชื่อว่าไถ่มงสองเสี้ยวถ้าศึกมาก็ มาถ้าหากินบ่ได้หื้อจนเสี่ยงจักบาดดิน มือคนหายบ่ตายถ้าของหายอยู่หนวัน ออกยากสักหน่อยแล	ไถ่มงสองเสี้ยว ¹² เคราะห์ศึกอาจมาหรือไม่มาก็ได้ ทำมาหากินไม่ได้ ระวังของมีคมบาดมือเท้า คนหายยังไม่ตาย ของหายอยู่ทางทิศตะวันออกหายากสักนิด
รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ไถ่ตัวนี้ชื่อว่าไถ่คามเคือดินเท่ากุ่มดี จู้้นหากินก็ได้ศึกมาจากคำหายแล	ไถ่คามเคือ ¹³ ดินเท่า ¹⁴ กระทำการดีทุกประการ ทำมาหากินได้ เคราะห์ศึกมาเจรจาก็หาย

¹⁰ มงกับหรือมังกาบ หมายถึงลักษณะไม้ปักกระดุกไถ่เหมือนกาบไม้

¹¹ ลักษณะไม้ที่ปักกระดุกไถ่ฝั่งซ้ายเหมือนคิมคิบหรือคิมหนีบ

¹² ลักษณะของไม้ที่ปักกระดุกไถ่ฝั่งซ้ายหรือฝั่งตรงข้ามเรียกว่าเสี้ยว (เพื่อน) นั้นมีไม้ปัก 2 อันซึ่งมีจำนวนมากกว่าเจ้าของชะตา

¹³ ไถ่คามเคือ หมายถึง ต้นตระกูลของไถ่

¹⁴ ดินเท่า หมายถึงลักษณะของไม้ที่ปักกระดุกไถ่มีลักษณะเสมอกันหรือเหมือนกันทั้งสองฝ่าย

รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อ้มเสียถ้าศึกก็มาหากินได้ตัว คุนรูปเสือแพ่ท่านถ้าเป็นไข้ผิดผิอาร์ักษ์ แล	ไก่อ้มเสีย ¹⁵ จะมีเคราะห์ภัยหรือศึกมา ทำมาหากินได้ ตัว(ไก่อ้ม)คุน(เชื่อง) รูปเสือชนะท่าน หากเจ็บป่วยเป็นเพราะผิดผิอาร์ักษ์
รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อ้มผู้หมอคุเสียถ้าศึกก็มาหากิน ได้สักหน่อยรบศึกแพ่(ชนะ)ก่อนก้าน (แพ่)ลุนเพินก้านแล	ไก่อ้มผู้หมอคุเสีย ¹⁶ เคราะห์ภัยหรือศึกไม่มา ทำมาหากินได้พอประมาณ รบศึกจะพ่ายแพ่ก่อนแต่จะชนะภายหลัง
รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อ้มปากเราต้องถ้าศึกบ่มาหากิน บ่ได้ไข้บ่ตายจากกำแป่ท่านแล	ไก่อ้มปากเรา ¹⁷ เคราะห์ภัยศึกไม่มา ทำมาหากินไม่ค่อยได้ ไข้ไม่ถึงตาย เจรจาหรือเป็นคดีจะชนะ
รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ่สามดอกตองถ้าอยู่ดีถ้าไปบ่ดีถ้าคนไข้ นานแควนถ้า ไปพมานแล	ไก่อ่สามดอก ¹⁸ หากอยู่บ้านดี หากเดินทางไม่ดี หากเจ็บป่วยอีกนานกว่าจะทุเลา หากไปค้าจะได้กำไร
รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ไก่อ่ตัวนี้ชื่อว่ามั่งตองได้คันคนไข้ถูกของ หากว่าเพินบ่มีผิอาร์ักษ์เยหื้อแล	ไก่อ่มั่งตองได้ ¹⁹ ป่วยไข้เพราะถูกของผู้อื่น หรือไม่ก็ถูกผิอาร์ักษ์ทำร้าย

¹⁵ หมายถึงเพื่อน หรือมีความเสมอกัน

¹⁶ ลักษณะของกระดูกเสมอกันทั้งฝ่าย

¹⁷ ไก่อ่ของเจ้าชะตามีมีอำนาจหรือกำลังมากกว่าฝ่ายตรงข้าม

¹⁸ ไม้ที่ปักกระดูกทั้งฝั่งเจ้าชะตาและฝั่งของตรงข้ามมีจำนวนเท่ากัน คือ มี 3 ดอกเท่ากัน ส่งผลไม่ดีไม่ร้ายเกินไป

¹⁹ หมายถึงไก่อ่ของเจ้าชะตาดูกอยู่ภายใต้อำนาจของอีกฝ่าย

รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ชื่อว่าโกเราถ้าที่ก็มีหากินได้ตัวคู่ถ้า คนไข้ผู้แก่ตายแล	โกเรา ²⁰ ทำมาหากินได้ หากผู้ป่วยเป็นคนแก่จะถึงตาย
รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ชื่อว่าโกมั่งมอเราหากินบได้คนไข้ ขวัญบ่ดีผีเรือนยะหื้อไปค้ายอนแล	โกมั่งมอเรา ²¹ ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ขวัญไม่ดีผีเรือนทำร้าย ไปค้าขายได้กำไร
รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้โกเราสองสตุ่งล้นปล่อย 3 ถ้าอันนี้ บ่สู้ดีแล	โกเราสอง ²² ปล่อยวิ่งสามครั้ง ไม่ดี
รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวชื่อว่าโกเราสองตีนอยู่ถ้าศึกบ่มาหา กินบได้คนไข้บ่ตาย	โกเราสองตีน ²³ ศึกหรือเคราะห์ภัยไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ คนไข้ไม่ตาย
รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้โก 2 ท่อน ถ้าศึกก็มาคนไข้ผีร้าย หื้อยะ แทนจักได้	โก 2 ท่อน ²⁴ ศึกจะมา คนไข้ผิผีร้ายทำร้ายให้ทำพิธีเลี้ยงคั่นเสีย

²⁰ ไม้ที่ปักกระดูกของเรา (เจ้าชะตา)มีอำนาจมากกว่าฝ่ายตรงข้าม

²¹ ไม้ที่ปักกระดูกโกทั้งสองฝั่งเสมอเราหรือเสมอกัน

²² หมายถึงไม้ที่ปักกระดูกโกฝ่ายเราหรือฝ่ายเจ้าชะตากระดูกโกมีจำนวน 2 อัน

²³ ไม้ที่ปักกระดูกโกของเจ้าชะตามีจำนวน 2 อัน มีมากกว่าฝ่ายตรงข้ามและปักในตำแหน่งที่สูงกว่าแต่ก็ยังไม่อาจสู้อำนาจฝ่ายตรงข้ามได้

²⁴ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดูกโกของทั้งสองฝั่งมี 2 อันเท่ากัน

รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อ้มงแ้เราสอง ถ้าศึกบ่มาหากินบ่ได้ไข่บ่ตายแล	ไก่อ้มงแ้ ²⁵ เราสอง ²⁶ ศึกหรือเคราะห์ภัยไม่มา ทำมาหากินไม่ได้ ไข่ไม่ตาย
รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ชื่อว่าไก่อเรามาถ้าศึกก็มาหากินก็ได้ ไปสู่พี่น้องยังอยู่เรือนแล	ไก่อเรามา ²⁷ ศึกจะมา ทำมาหากินได้ ไปเยี่ยมญาติพี่น้องยังอยู่ที่เรือน (ไม่ไปไหน)
รูปตัวหาย	คำอ่าน	คำแปล
	ตัวนี้ไก่อเราเสี้ยวได้ 2 ถ้าศึกบ่แพ้(ชนะ) เราเข้าเมืองตีบ่ขุนมานหากินบ่ได้แล	ไก่อเราเสี้ยวได้ 2 ²⁸ รบศึกเราชนะ เข้าเมืองตี ทำมาหากินไม่ได้

²⁵ แ้ แปลว่าการแข่งขัน ภาษาไทยใหญ่

²⁶ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดุกไก่อทั้งสองฝั่งมีจำนวน 2 อัน เท่ากันและแข่งขันกัน

²⁷ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดุกไก่อมีจำนวนเท่ากัน (ของเขาก็มา 1 อัน ของเราก็มา 1 อัน)

²⁸ หมายถึงจำนวนไม้ที่ปักกระดุกฝั่งขวามีจำนวน 2 อันมากกว่าเสี้ยว (เพื่อน) ที่อยู่ฝั่งตรงข้าม